

รายงานฉบับที่ 4

ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์
สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย
ในรอบปี 2542

ประเทศไทย: การวิ่งอยู่กับที่
ในโลกที่พลิกผันอันตราย

จัดทำโดย

โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย

โดยการอุดหนุนของ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

15 มกราคม 2543

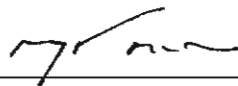
คำชี้แจง

เอกสารนี้เป็นรายงานวิเคราะห์สังเคราะห์และประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มด้านต่างๆที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และในต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อไทย จัดทำทุก 3 เดือน เผยแพร่ทั้งในรูปเอกสาร และทางโฮมเพจของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานตามโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย (Thailand Trend Monitoring Project - TTMP) ที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตามหนังสือสัญญาให้ทุนเลขที่ RDG 01/0006/2542

รายงานฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2542 ประกอบด้วย รายงาน 2 ภาคคือ ภาคที่ 1 เป็นรายงานการวิเคราะห์เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยในรอบปี 2542 ในหัวข้อเรื่อง ประเทศไทย: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตรวาย (Thailand: Running in Place) พร้อมประมวลความเคลื่อนไหวประเทศไทยในรอบปี 2542 ภาคที่ 2 เป็นรายงานประมวลสรุปความเคลื่อนไหวของประเทศไทยในรอบ 3 เดือนสุดท้าย (ต.ค.-ธ.ค. 2542) เรียงลำดับตามกรอบการประมวลข้อมูล 7 หัวข้อใหญ่ พร้อมภาคผนวกเรื่องสำคัญ ครบถ้วน มีความหนารวมทั้งสิ้นประมาณ 250 หน้า

สำหรับผู้สนใจดูรายงานทุกฉบับของโครงการฯ ทางอินเทอร์เน็ต เชิญได้ที่เว็บไซต์ของ สกว. ชื่อ <http://www.trf.or.th/ttpm/index.htm>.

คณะผู้จัดทำหวังว่า ท่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้ตามสมควร

นายอนันต์ อภาภิรม

หัวหน้าโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย

บทคัดย่อ

รายงานฉบับที่ 4 ของโครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย มี 2 ภาคด้วยกัน ภาคแรกเป็นบทประมวลวิเคราะห์สังเคราะห์เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย ปี พ.ศ. 2542 ชื่อ "ประเทศไทย: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตราย" ภาคที่สองเป็นการประมวลวิเคราะห์เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยช่วงเวลาระหว่าง เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2542 จากสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ เอกสารจากอินเทอร์เน็ต รายการโทรทัศน์ โดยมีผลจากการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ประเทศไทยปี 2542: ที่ดูเหมือนมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงมากนัก กลายเป็นการเคลื่อนไหวแบบวิ่งอยู่กับที่ เนื่องจากมีนโยบาย ประเพณีปฏิบัติ และสภาพสังคมหลายอย่างที่สืบทอดกันมา ซึ่งต้องใช้เวลาในการแก้ไข จึงจะสามารถขับเคลื่อนสังคมไทยให้หลุดหน้าไปได้
2. ในด้านสถานการณ์โลก: โลกในปัจจุบันมีสัญญาณแห่งความพลิกผันน่าอันตราย ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางศูนย์กลางอำนาจ จากที่มีสหรัฐฯเพียงศูนย์เดียว ไปสู่การมีศูนย์กลางหลายขั้ว
3. สืบเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียและปัญหาอื่น ทำให้มีแรงกดดันจากหลายด้านให้มีการแปลงโฉมโลกาภิวัตน์ใหม่ ให้มีโฉมหน้าเป็นมนุษยมากขึ้น โดยคำนึงถึงความมั่นคงทางสังคม-การเมือง และความเอื้ออาทรระหว่างกัน
4. กระแสการควมรวมและซื้อกิจการโดยเฉพาะที่เป็นแบบปรปักษ์ในโลก โดยเฉพาะในสหรัฐฯ ยังคงสูงมาก แสดงถึงการแข่งขันอย่างรุนแรงในการผลิตและการค้าโลก
5. มีการตื่นหรือการสร้างความหวังในเทคโนโลยีระดับสูงหรือไฮเทค เริ่มจากสหรัฐฯแล้วแผ่ไปทั่วโลกว่าจะเป็นพลังในการกระตุ้นการฟื้นทางเศรษฐกิจ และสร้างรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ขึ้น ที่สามารถเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือการว่างงาน
6. ในปี 2542 นี้ ญี่ปุ่นได้แสดงบทบาทเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้อย่างเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับ อิทธิพลของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้ยังมีในด้านวัฒนธรรมอีกด้วย
7. สัญญาณการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจไทย มีทั้งสัญญาณบวก และสัญญาณลบ และเป็นสัญญาณการฟื้นตัวแบบวัฏจักรซึ่งแปรปรวนและไม่ยั่งยืน อาจทรุดลงอีกได้เนื่องจากความอ่อนแอภายในตัวและผลกระทบจากภายนอก แนวโน้มในปี พ.ศ. 2543 ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือการส่งออก ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคในตัวเองอยู่มากน้อย
8. ในทางการเมืองของไทย พบทางตันแน่นอนซึ่งทำให้ความหวังในการปฏิรูปเกิดผลเห็นได้เร็วเลือนลางลง อย่างไรก็ตามตามวงการเมืองไทยมีสิ่งเวียนการต่อสู้หลากหลายขึ้นรวมทั้งที่สำคัญ 5 สิ่งเวียน เปิดทางเพื่อการปฏิรูปต่อไป
9. การเมืองในภูมิภาคเอเชียมีแนวโน้มกลายเป็นเป้าหมายของความขัดแย้ง ซึ่งอาจปะทุเป็นความรุนแรงทำลายสันติภาพในภูมิภาคได้
10. สถานการณ์ด้านประชากรและสิ่งแวดล้อมโลก พบปรากฏการณ์เข้าสู่ความชรา จากจำนวนประชากรโดยรวมมีกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น การเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ของประชากรโลกได้ก่อความกดดันอย่างมากต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทำให้มีปัญหารุนแรงขึ้น โดยเฉพาะปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การเสี่ยงจากสารเคมี หายนะภัย คุณภาพและการขาดแคลนน้ำจืด ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ทะเลและชายฝั่ง มลพิษและของเสียในเมือง
11. สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมไทย พบเรื่องการบุกรุกทำลายป่า การพิพาทเกี่ยวกับท้องทะเลและชายหาด ผลกระทบจากการพัฒนา และการกำจัดของเสียซึ่งมีโครงการใหญ่มูลค่ามหาศาล
12. ในด้านการศึกษาและสาธารณสุขไทย พบช่องว่างในการเข้าถึงการบริการที่ถ่างออก พร้อมกับช่องว่างทางรายได้ มีการแข่งขันกันอย่างสูงเพื่อให้เข้าถึงบริการ มีความพยายามที่จะสนใจผู้ใช้บริการได้แก่นักเรียนและคนไข้มากขึ้น

13. ในด้านอาหารและพลังงาน พบความกังวลที่มากขึ้นทางอาหาร เนื่องจากสารปนเปื้อนไดออกซินและอาหารที่ถูกดัดแปลงพันธุกรรม และในด้านพลังงานเนื่องจากราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีความกังวลระยะยาวในการสนองอาหารและพลังงานให้แก่ประชากรจำนวนที่เพิ่มขึ้นและมีความต้องการบริโภคสูงขึ้น
14. ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการพูดถึงพิษภัยของความก้าวหน้ามากขึ้น เนื่องจากเกิดปัญหาอย่างเช่น Y2K และอาหารแฟรงเคนสไตน์ มีการให้ความสำคัญแก่วิชาสังคมศาสตร์เพื่อช่วยนำมาแก้ไขปัญหาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่อาจแก้ได้
15. ในด้านท่วงทำนองดำเนินชีวิต พบการดำเนินชีวิตที่ดิ้นรนหนักกว่าในความยากจน เนื่องจากความขาดแคลนหรือรู้สึกว่าการขาดแคลน ในท่ามกลางการผูกขาดที่วัฒนธรรมถูกแปรเป็นสินค้า โดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้ส่งออกสินค้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญ
16. สถานการณ์ในด้านท่วงทำนองการดำเนินชีวิตในประเทศไทย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติงาน การจับจ่ายใช้สอยที่ระมัดระวังขึ้น การตื่นในบุญและปาฏิหาริย์ ทักษะแบบปัจเจกชนมีอิทธิพลสูงขึ้น ผู้คนให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพและการแต่งกายมากขึ้น
17. การปฏิรูปประเทศเพื่อให้สามารถอยู่รอดในโลกที่พลิกผันนำอันตรายเป็นภารกิจที่จำเป็น

ABSTRACT

This is the forth-quarterly report of the Thailand Trend Monitoring Project (TTMP), implemented by contract of the TRF. The report consists of two sections. Section one is an annual report on events and trends in Thailand entitled: "*Thailand: Running in place in a precarious world*," while section two contains the integration of information gathered from various media including newspapers, magazines, books and electronics media, such as hypertexts from internet web sites and news reports from radio and TV programs. The results of the study can be summarized as follows:

1. Forward movements in 1999 can be compared to "running in place." This is due to the many inherited policies, cultural practices, and social environments that will need time to change in order for Thai society to be able to truly move forward.
2. The shift from a single center of power, namely the United States, to the existence of multi-core centers of power has created signs of global precariousness.
3. As a result of the Asian economic crisis and other problems, there is mounting pressure from many sides to adopt a "globalization with a human face," with consideration for socio-political stability and generosity.
4. Current of mergers and acquisitions continues to be strong in business world especially in the U.S., particularly those of hostile nature. This demonstrates the acceleration of fierce competition in global manufacturing and trade.
5. There is a buildup of hope, originating in the U.S. and spreading worldwide, that high level technology will stimulate economic recovery and create a global New Economy that has sustainable growth and low inflation or unemployment.
6. In 1999, Japan has shown that it is a clearly accepted leader in the economics of the region. Japan's influence over the region also exists in a cultural aspect.
7. The sign of economic recovery in Thailand contains positive and negative side. It exhibits a kind of cyclical recovery, which is fragile and not lasting, and could worsen again due to internal weaknesses and external impacts. The trend in the year 2000 will depend upon export factor, which must encounter many problems and obstacles.
8. Politics is faced with a dead-end, making the hope of a political reform with quick visible results dim. Nevertheless, the greater variety of arenas in Thai political circles includes 5 notable arenas, which have opened the way for reform.
9. Politics in Asia is becoming a cauldron of dispute, which may erupt into violence and destroy peace within the region.
10. In population and environment, an aging phenomenon is found due to an increase in the portion of the elderly in the overall population. The steady increase in world population has put significant pressures on natural environment, and creates such acute problems as the climate change; risks from chemical substances; disasters; fresh water scarcity; soil erosion; forest, watershed, ocean and coastline degradation; including air pollution and toxic waste in urban areas.
11. Such Problems as forest encroachments, disputes over ocean and coastline zoning, impacts from development's deficiencies, and graft and corruption over megaprojects like toxic waste disposal projects worth massive sums of money are still found to be environmental issues in Thailand.
12. In education and healthcare, there is a widening gap in access to services as well as in income. Fierce competition for access to services is very high. More effort is made to be attentive to users of the services, namely students and patients.
13. In food and energy, worries about toxic food such as dioxin contaminated, and GMO, as well as the accelerating of fuel price have been aggregated; apart from much concerns for sufficiency of a long-term food and energy supplies while the world population and consumption increase.
14. In science and technology: hazardous effects of development have got more and more attention, due to serious problems such as Y2K and the "Frankenstein food". The inclination of resorting to Social Sciences rather than Science & Technology as an alternative approach for solving contemporary problems is now in focus.
15. Many people are found to be carrying on a lifestyle of struggling due either to absolute poverty or to relative poverty created by a culture that is commercialized and monopolized by the U.S..
16. Corruption in the workplace, more cautious spending, and a greater awareness of merit and miracles are trends in Thai lifestyle. Individualism has gained influence, and more attention is paid to health and clothing.
17. A reformation is needed for the nation to survive in a precarious world.

รายงานย่อเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยสำหรับผู้บริหาร

โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย (TTMP)

มกราคม-ธันวาคม 2542

‘ประเทศไทย: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตราย’

เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาซึ่งอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยอยู่ในช่วงของการเติบโตเพื่อวิ่งทันโลก ในปี 2541 เมื่อพายุวิกฤติเศรษฐกิจพัดกระหน่ำ เกิดบรรยากาศของความตื่นตระหนก สำหรับในปี 2542 นี้ กล่าวได้ว่าเป็นปีของการวิ่งอยู่กับที่ มีบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงไป ที่ส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับที่ และบางอย่างถอยหลัง เช่นความสามารถในการแข่งขัน

มีนโยบาย ประเพณีปฏิบัติ และสภาพสังคมหลายอย่างที่สืบทอดกันมา ซึ่งต้องใช้เวลาในการแก้ไข กว่าจะสามารถขับเคลื่อนสังคมไทยให้หลุดพ้นไปได้ นโยบาย ประเพณีปฏิบัติและสภาพสังคมกลุ่มนี้ได้แก่

1) นโยบายวิ่งตามหรืออิงตะวันตก ซึ่งถือปฏิบัติมานานโดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในปัจจุบันสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปพอสมควร เช่นมีการตั้งกลุ่มอาเซียน และเอเชียตะวันออกได้มีความเข้มแข็ง มั่นใจตนเองมากขึ้น การอภิปรายถกแถลงเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศอย่างจริงจังน่าจะเป็นสิ่งจำเป็น

2) ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ให้ความสำคัญแก่ชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำ ขณะที่มองข้ามประชาชนรากหญ้า ก่อแนวคิดอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ขึ้น เป็นมรดกทางการเมืองที่ติดไม่ขาด ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ความได้เปรียบจากการเมืองที่พัฒนาไปเร็วกว่า อาจลดลง เมื่อประเทศเช่นอินโดนีเซียได้มีการปฏิรูปทางการเมืองครั้งสำคัญ

3) ลัทธิพวกพ้องและการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งมีเหตุปัจจัยหลายอย่าง เป็นสิ่งกีดขวางความเป็นปึกแผ่นภายในชาติ และความสามารถในการแข่งขันอย่างรุนแรงที่สุด อาจจะทำให้ประเทศไทยต้องวิ่งอยู่กับที่ไปอีกหลายปี

4) ช่องว่างทางสังคมที่ถ่างออก โดยเฉพาะหลังจากเกิดวิกฤติ ทำให้ความรู้สึกร่วมชะตากรรมเดียวกันห่างออกไป และยากที่จะสร้างความรักสามัคคีขึ้นในชาติ

5) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งถือกันว่าเป็นตัวขับเคลื่อนสังคมที่สำคัญยังอยู่ในภาวะที่อ่อนแอ และการเสริมพลังขับเคลื่อนนี้ต้องใช้เวลานานโดยผ่านการปฏิรูปทางการศึกษาเป็นต้น

6) การระบาดของของเถื่อนและอบายมุข มีสินค้าเถื่อน เงินเถื่อน การพนัน โสเภณี สิ่งเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า เหล่านี้มีผลในการเพิ่มอิทธิพลแก่เจ้าพ่อ กระตุ้นการทุจริตคอร์รัปชัน กลายเป็นวงจรชั่วร้ายใหม่ทางการเมือง

การวิ่งอยู่กับที่โดยอาการและเหตุปัจจัยทั้ง 6 ประการข้างต้นยังเกิดขึ้นในโลกที่มีความพลิกผันหรือมีอันตรายเพิ่มขึ้นด้วย สัญญาณแห่งความพลิกผันนำอันตรายของโลกปัจจุบัน ได้แก่

1) องค์การโลกหรือองค์การปกครองโลกมีองค์การสหประชาชาติเป็นต้น ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยปกติได้ เช่นกรณีสงครามโคโซโวมีการปฏิบัติทางการโดยไม่ผ่านความเห็นชอบของคณะมนตรีความมั่นคง องค์การกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือไอเอ็มเอฟถูกโจมตีทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติในการแก้วิกฤติเกิดความขัดแย้งภายในจนกระทั่งต้องเปลี่ยนตัวผู้อำนวยการกลางคัน ขณะที่การประชุมระดับรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลกก็มีความขัดแย้งภายใน โดยเฉพาะระหว่างประเทศผู้มั่งคั่งและผู้ชุมนุมต่อต้านจนกระทั่งต้องยุติลงโดยไม่มีข้อตกลง

2) การใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ปัญหาทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเกิดการแข่งขันทางอาวุธรอบใหม่ขึ้น

3) การลดอิทธิพลลงอย่างสัมพันธ์ของสหรัฐฯ โดยเกิดจากความเข้มแข็งและมั่นใจตนเองขึ้นของยุโรปตะวันตก และเอเชียตะวันออก นอกจากนี้รัสเซียก็ต้องการฟื้นอิทธิพลหรือความเป็นมหาอำนาจเดิมของตน อาจเกิดแกนเพื่อต้านอิทธิพลสหรัฐฯขึ้นเช่นแกน จีน-รัสเซีย-ฝรั่งเศส เป็นที่สังเกตว่าเมื่อระบบโลกเกิดเปลี่ยนแปลงศูนย์กลาง มักก่อผลกระทบค่อนข้างสูงและรุนแรงไปทั่วโลก

ในด้านเศรษฐกิจนั้น อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยได้พ้นภาวะวิกฤติแต่ก้าวเดินสู่นาคตที่ไม่แน่นอน เพราะในการพ้นภาวะวิกฤตินั้นมีทั้งสัญญาณดีและสัญญาณอันตรายมาพร้อมกัน เช่นขณะที่มีสัญญาณดีเรื่องค่าเงินบาทแข็งขึ้นและมีเสถียรภาพ การส่งออกคิดเป็นเงินดอลลาร์เพิ่มสูงกว่าเป้า มีการขยายตัวในภาคการผลิต และความพยายามที่จะจัดสถาบันการเงินให้เข้ารูปเข้ารอยรวมทั้งการแก้ไขกฎระเบียบจำนวนหนึ่ง ก็มีสัญญาณอันตรายมากมายทับถมเข้ามาได้แก่หนี้สินของประเทศโดยเฉพาะหนี้สาธารณะได้เพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็ว การส่งออกสินค้าสำคัญหลายรายการลดลงส่วนที่เพิ่มขึ้นมากเป็นกลุ่มคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์กับยานยนต์ซึ่งเป็นของบริษัทต่างชาติ ในด้านการผลิตพบว่าดัชนีราคาผู้ผลิตยังติดลบ สถาบันการเงินยังไม่ปล่อยกู้ ส่วนการฟื้นฟูสถาบันการเงินนั้นพบว่าต้องใช้เงินของประเทศจำนวนมหาศาล หนี้สินที่ไม่ก่อรายได้ยังคงสูงมาก เป็นต้น

เศรษฐกิจของไทยรวมทั้งในภูมิภาคนี้มีสัญญาณการฟื้นตัวเร็วผิดปกติ แต่เป็นการฟื้นตัวทางวัฏจักร มีความเปราะบาง ซึ่งอาจทรุดลงอีกได้ เนื่องจากความอ่อนแอภายในตัวและผลกระทบจากภายนอก

การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจภายในประเทศมีบรรยากาศต่างคนต่างเดิน รัฐบาลยึดมั่นว่าเดินมาถูกทางแล้ว ขณะที่เสียงวิจารณ์หนาหูว่าเป็นการเดินทางตามไอเอ็มเอฟมากเกินไป ทางด้านธุรกิจเอกชนต่างดิ้นรนเอาตัวรอดตามสภาพการณ์ของตน

๕๒ สถานการณ์เศรษฐกิจโลก มีการเคลื่อนไหวเด่น 4 ประการได้แก่

- 1) การเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ของโลกาภิวัตน์ โดยมีการคำนึงความมั่นคงด้านต่างๆของสังคมโลกมากขึ้น รวมทั้งความพร้อมและผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนา
- 2) ภาวะทางเศรษฐกิจและการเงินดูดีขึ้น แต่การค้าโลกยังทรงตัว
- 3) กระแสควมรวมและซื้อกิจการยังคงสูงมาก โดยเฉพาะการเข้าผนวกหรือซื้อกิจการแบบปรปักษ์ในปี 2542 สูงเป็นประวัติการณ์
- 4) ภาวะการค้นเทคโนโลยีสูงหรือไฮเทคจะช่วยกระตุ้นการฟื้นทางเศรษฐกิจ และทำให้เศรษฐกิจโลกเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือการว่างงาน

ในด้านภูมิภาคเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าญี่ปุ่นได้ปรากฏตัวเป็นผู้นำอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่จีนก็กำลังมีความเข้มแข็งขึ้น สิงคโปร์ซึ่งเป็น "เมืองท่า" ของโลกทุนนิยมจะมีบทบาททางเศรษฐกิจที่น่าจับตามองสำหรับยุโรปตะวันตกนั้นภาวะการว่างงานดีขึ้น คาดว่าในปี 2543 เศรษฐกิจจะเติบโตในอัตราที่สูงกว่าสหรัฐฯ แต่ประเทศซึ่งเป็นหลักได้แก่เยอรมนียังคงต้องใช้เวลาเพื่อการฟื้นตัว อันเป็นผลกระทบจากการรวมเยอรมนีตะวันออกเข้ามา ส่วนสหรัฐฯเป็นเขตเดียวที่ดูเหมือนว่าจะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อเนื่องอย่างน่าอัศจรรย์ กล่าวได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐมีส่วนช่วยการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก แต่ก็มีผู้ชี้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐมีลักษณะเหมือนฟองสบู่ อาจจะแตกได้โดยไม่รู้ตัว ที่คาดหมายตรงกันก็คือในปี 2543 เศรษฐกิจของสหรัฐฯจะชะลอตัวลง

๕๓ แนวโน้มของเศรษฐกิจไทยในปี 2543 ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 7 ประการคือ

- 1) ปัจจัยทางการส่งออกแนวโน้มเศรษฐกิจไทยขึ้นต่อยุทธศาสตร์นี้ค่อนข้างสูง เนื่องจากความสามารถในการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลลดลง และการหวังในต่างชาติดึงกลับการลงทุนไม่มากตามคาด แต่การส่งออกแม้มีปัจจัยด้านบวก แต่ก็มีปัจจัยด้านลบและด้านที่คาดคะเนได้ยากรวมอยู่ในตัว นอกจากนี้การขายตัวของการส่งออกยังเกิดขึ้นพร้อมกับการได้ดุลการค้าที่ลดลงด้วย
- 2) ความเจ็บปวดจากการปฏิรูปหรือปรับปรุงทางโครงสร้าง ซึ่งจะกระทบทั้งผู้ประกอบการและโดยเฉพาะต่อพนักงานที่มีแนวโน้มว่าจะถูกปลดออก

- 3) ความเจ็บปวดจากราคาสินค้าลดลง ซึ่งกระทบมากต่อเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่
- 4) การสังหารหมู่และชาตินิยมทางเศรษฐกิจ การรุกคืบเข้ามาของทุนต่างประเทศในอุตสาหกรรมต่างๆ อาจเบียดขับหรือส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการภายในอย่างต่อเนื่อง เมื่ออุตสาหกรรมหลายอย่างที่เคยเป็นอาณัติกรของผู้ประกอบการในประเทศ เช่น การเงินการธนาคาร อสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง การค้าปลีกถูกรุกรบงำโดยทุนภายนอกมากขึ้น ความคิดชาตินิยมทางเศรษฐกิจอาจได้รับการเสริมแรงขึ้น
- 5) วิกฤติหนี้ของประเทศซึ่งพอกพูนทับถมในเวลาอันรวดเร็ว และต้องใช้เวลาแก้ไข
- 6) การสนับสนุนการประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งมีแนวโน้มจะเสริมสร้างจิตใญ่ของมนุษย์ผู้ประกอบการในสังคมให้สูงขึ้น เข้ามาแทนที่จิตใจแบบมนุษย์เงินเดือน
- 7) เศรษฐกิจทางเลือกเป็นกระแสที่ได้รับการตอบสนองสูงในปี 2542 โดยเฉพาะปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ในทางการเมือง ปรากฏว่าทางตันยังแน่นทึบยากที่จะฝ่าไปได้ แต่ก็พบว่าการเมืองของไทยมีความหลากหลาย และมีทางออกมากขึ้น โดยมีสังเวียนการเมืองที่สำคัญ 5 สังเวียนด้วยกัน ได้แก่ 1) **รัฐสภา** ซึ่งเป็นการต่อสู้ที่มีผู้คนจับตาดู ขณะที่ลดความคาดหวังลงเรื่อย การต่อสู้ในสังเวียนนี้กล่าวโดยทั่วไปรัฐบาลเป็นฝ่ายชนะ แต่บางครั้งเป็นชัยชนะที่สะบักสะบอม ความนิยมและภาพลักษณ์ของรัฐบาลออกมาในเชิงลบมากขึ้น 2) **สื่อมวลชน** โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ได้กลายเป็นสังเวียนการเมืองอย่างค่อนข้างเต็มตัว บนสังเวียนนี้กล่าวโดยทั่วไปฝ่ายรัฐบาลค่อนข้างเพลี่ยงพล้ำ 3) **การชุมนุมเคลื่อนไหว** ซึ่งได้รับประกันสิทธิอย่างเต็มที่จากรัฐธรรมนูญใหม่ มีแนวโน้มที่จะเป็นสังเวียนการเมืองที่เข้มข้นขึ้น เมื่อขบวนการประชาสังคมไทยมีความเข้มแข็งขึ้น ในสังเวียนนี้อยู่ในระยะก่อตัวใหม่ 4) **องค์กรควบคุมตรวจสอบ** ซึ่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่ โดยทั่วไปอยู่ในระยะเริ่มต้น องค์กรเหล่านี้ยังมีอิทธิพลของระบบราชการสูง การปฏิบัติงานในรอบปี 2542 โดยทั่วไปเป็นผลดีต่อฝ่ายรัฐบาล 5) **การเลือกตั้ง** จะเป็นสังเวียนที่มีความสำคัญขึ้น เนื่องจากจะมีการเลือกตั้งตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติเพิ่มมากขึ้น และในปี 2543 นี้จะมีการเลือกตั้งตั้งแต่ต้นปีไปจนถึงปลายปี หลังการเลือกตั้งการเมืองไทยคงยังไม่อะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก และเนื่องจากการเลือกตั้งลดความชอบธรรมลง ให้ความหวังในการปฏิรูปสังคมไม่มาก การเคลื่อนไหวที่ไม่ใช่รัฐบาลหรือภายนอกสภา ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนและการชุมนุมเคลื่อนไหวน่าจะเพิ่มมากขึ้น

ปัญหา สถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองสากล มีเรื่องสำคัญ 4 เรื่องด้วยกัน ได้แก่

- 1) โลกมีแนวโน้มผู้ชั่วอำนาจหลายชั่ว โดยอิทธิพลของสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มลดลง แม้จะยังคงเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลกเช่นอเมริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก มหาเอเชียบูรพา (ได้แก่เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นคำที่ทางการญี่ปุ่นใช้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง)
- 2) กระแสชาตินิยมและที่คล้ายกันเช่นการกีดกันทางผิวมีแนวโน้มจะแรงขึ้น
- 3) ความผันผวนในมหาเอเชียบูรพาและเอเชียใต้ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่ไม่มีมหาอำนาจใดควบคุมได้เด็ดขาด นอกจากนี้ในภูมิภาคดังกล่าวยังมีประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งคาดกันว่าในที่สุดก็ต้องสร้างแสนยานุภาพของตนเองขึ้นมา และประเทศจีนกับอินเดียซึ่งมีศักยภาพที่จะขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจได้
- 4) ขบวนการประชาสังคมมีแนวโน้มเข้มแข็งยิ่งขึ้น

แนวโน้มการเมืองในประเทศ มีการคาดคะเนกันว่าผู้ใดจะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ในสถานการณ์หลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งที่สอง พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นแกนนำของรัฐบาล ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนโลก ขนชั้นกลางในเมือง วงการราชการ มีอำนาจต่อเนื่องมายาวนาน ภายในค่อนข้างมีเอกภาพ น่าจะเป็นฝ่ายได้เปรียบ อย่างไรก็ตามเนื่องจากความนิยมในรัฐบาลยังคงลดต่ำ เปิดโอกาสให้แก่ผู้นำพรรคไทยรักไทยขึ้นมา นอกจากนี้ผู้นำพรรคชาติพัฒนา ก็อาจเป็นม้ามิดได้ เนื่องจากมีภาพลักษณ์เป็นกลาง สามารถเข้าได้กับทุกฝ่าย อนึ่ง เกมข้อเวลายุติอายุรัฐบาลออกไปให้นานที่สุด อาจไม่ส่งผลดีต่อพรรครวมรัฐบาลตามที่คาดหวัง หากกระแสการเปิดการเมืองแบบอนุรักษ์สูงขึ้นเรื่อยๆ

แนวโน้มซึ่งเป็นที่สนใจมากอีกประการหนึ่งได้แก่ จะเกิดความรุนแรงหรือความวุ่นวายทางการเมืองของไทยหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับภาวะทางเศรษฐกิจ เช่นการว่างงาน ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ การแก่งแย่งอำนาจ และผลประโยชน์ทางการเมือง และการยึดอายุของรัฐบาลออกไปเรื่อยๆ อาจชักจูงให้กลุ่มผู้เดือดร้อนต่างๆ ออกมาเรียกร้องจากรัฐบาลมากขึ้น

แนวโน้มที่พูดกันมากอีกข้อหนึ่งได้แก่ การเมืองไทยจะมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การปฏิรูปการเมืองไทยกล่าวให้ชัดเป็นการเปลี่ยนผ่านจากประชาธิปไตยแบบขุนนาง-เจ้าพ่อ สู่อำนาจอธิปไตยแบบมีประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นย่อมต้องใช้เวลา การเปลี่ยนแปลงเฉพาะหน้าได้แก่การมีสังเวียนทางการเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งอยู่ที่ว่าจะสามารถใช้สังเวียนเหล่านี้หรือเพิ่มสังเวียนใหม่ขึ้นอีก เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองเป็นไปอย่างสันติและทันการณ์หรือไม่

ในด้านประชากรกับสิ่งแวดล้อม พบปรากฏการณ์การเข้าสู่ความชรา โดยทางด้านการประชากรมีจำนวนประชากรมากขึ้นกว่า 3 เท่าตัวภายใน 100 ปี จาก 2 พันล้านเป็น 6 พันล้านคนในเดือนตุลาคม 2542 ขณะที่จำนวนประชากรผู้สูงอายุก็เพิ่มขึ้น ซึ่งสร้างแรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้ร่อยหรอหรือหมดโทรมลงอย่างรวดเร็ว

๑ สถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับประชากรโลกที่สำคัญได้แก่

- 1) จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา แต่ช้าลงในปัจจุบัน
- 2) จำนวนผู้สูงอายุมีอัตราส่วนสูงขึ้น จำนวนประชากรและผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นนี้ กล่าวในทางบวกว่าเกิดจากผลดีของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
- 3) ช่องว่างทางรายได้ของประชากรโลกสูงขึ้น
- 4) ค่าแรงหรือรายได้ที่แท้จริงของคนงานมีแนวโน้มลดลง
- 5) จำนวนประชากรที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองสูงขึ้น ขณะที่เกิดแหล่งเสื่อมโทรมหรือเมืองกระท่อมขนาดใหญ่ในบริเวณเมืองใหญ่ด้วย

๒ สถานการณ์และแนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อมโลก มีปัญหาใหญ่ 11 เรื่องได้แก่

1) การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ	7) ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ
2) การพ่นไอโซนในบรรยากาศชั้นสูง	
3) การเพิ่มปริมาณของไนโตรเจนในน้ำ	8) คุณภาพและการขาดแคลนน้ำจืด
4) การเสี่ยงจากผลิตภัณฑ์เคมีมีสารฆ่าแมลง โลหะหนักเป็นต้น	9) การเสื่อมโทรมในทะเลและชายฝั่งซึ่งได้เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมสำคัญของไทยในปี 2542 ด้วย
5) หายนะภัยได้แก่ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด พายุใหญ่ ไฟป่า น้ำท่วม ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น	10) มลพิษในอากาศโดยเฉพาะในเขตเมือง
6) เอลนีโญ ซึ่งเกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรงในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา	11) ผลกระทบจากเมือง เช่น ขยะของเสีย แหล่งเสื่อมโทรม

สถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับประชากรและแรงงานไทย พบว่าโครงสร้างทางประชากรมีแนวโน้มบางเรื่องคล้ายกับประเทศพัฒนาแล้ว นั่นคือมีคนชราหรือผู้สูงอายุเกิน 60 ปีมากขึ้น แต่ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ยังได้รับการศึกษาแบบทางการน้อย รายได้ของประชากรลดลง การตั้งถิ่นฐานมีการอพยพสู่เมืองโดยตลอด ในเมืองมีการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างชุมชนเมืองขึ้น ในทางชนบทมีแนวคิดและความพยายามในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนพอเพียง เป็นการลดทอนผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อชนบทด้วย

๓ สถานการณ์และแนวโน้มด้านแรงงานมีเรื่องที่ต้องให้ความสนใจ 5 เรื่องได้แก่

- 1) สถานการณ์การจ้างงานที่ยังน่าเป็นห่วง
- 2) การคุ้มครองแรงงาน ซึ่งมีการกระทำเพื่อลดความรุนแรงจากวิกฤติเศรษฐกิจ
- 3) การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกฎหมายซึ่งกระทบต่อพนักงานหรือคนงาน

- 4) บทบาทที่ลดลงของคณงาน
- 5) ปัญหาแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีความซับซ้อนและแก้ไขไม่ได้ง่ายอย่างที่กล่าวกัน
 - ๑) สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมไทยมีเรื่องที่น่าจับตาได้แก่
 - 1) การบุกรุกทำลายป่า ซึ่งปฏิบัติกันตั้งแต่ชนชั้นนำผู้มั่งคั่งมีอำนาจจนถึงชาวบ้านที่ขาดที่ดินทำกิน
 - 2) ท้องทะเลและชายหาดได้กลายเป็นประติมากรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมปี 2542
 - 3) ผลกระทบจากการพัฒนา เช่นการสร้างเขื่อน การขาดที่ดินทำกิน ขาดแหล่งน้ำ เป็นต้น
 - 4) ภัยพิบัติต่างๆ
 - 5) การกำจัดของเสีย

ในด้านการศึกษาและสาธารณสุข พบช่องว่างที่ต่างออก ตามการต่างออกของรายได้ ซึ่งจะกลับเป็นสาเหตุให้ช่องว่างทางรายได้ขยายตัวเพิ่มอีก เหตุการณ์สำคัญทางด้านการศึกษามีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง 2 เรื่องได้แก่การประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ และการนำมหาวิทยาลัยทั้งหมดออกจากระบบราชการ สำหรับการเคลื่อนไหวสำคัญอื่นทางการศึกษาได้แก่การแข่งขันทางการศึกษาและการปรับคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษา

ในด้านสาธารณสุขมีการแตกตื่นเกี่ยวกับสุมุนไพร์ การเปิดตัวสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล พร้อมกับข่าวการผ่าตัดไตจากคนจนไปให้คนรวย นอกจากนี้ยังมีการต่อสู้ขององค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ในการควบคุมราคายารักษาเอดส์

๕ แนวโน้มด้านการศึกษาและสาธารณสุขมีเรื่องที่น่าสนใจ 5 เรื่องได้แก่

- 1) การหันมาให้ความสนใจการจัดการด้านความต้องการ ได้แก่นักเรียนและคนไข้มากขึ้น
- 2) ปรากฏการณ์ช่องว่างที่ต่างออก
- 3) ผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจซึ่งคาดว่าจะทำให้ความสามารถรัฐในการให้บริการทางด้านนี้ลดลง
- 4) เกิดกระแสทางเลือกใหม่ เช่น โรงเรียนบ้าน แพทย์ทางเลือก และการดำเนินชีวิตเพื่อสุขภาพ
- 5) ผลกระทบจากอินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาและสาธารณสุข ซึ่งเริ่มปรากฏขึ้น

การเคลื่อนไหวทางด้านอาหารและพลังงาน พบความกังวลที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2542 เกิดความกังวลเกี่ยวกับสารไดออกซินที่ปนเปื้อนในอาหารและอาหารที่มาจากสัตว์ที่เปลี่ยนแปลงยีน สำหรับความกังวลเรื่องอาหารขาดแคลนในเฉพาะหน้าเป็นเรื่องของการจัดการมากกว่า เพราะปัจจุบันโลกยังสามารถผลิตอาหารได้เกินพอความต้องการ แต่ในระยะยาวที่เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นขณะที่สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง และการจัดการก็ยังไม่ดีขึ้น ปัญหาการขาดแคลนอาหารในบางเขตอาจมีความรุนแรงมาก

ในด้านพลังงาน เกิดความกังวลเมื่อราคาน้ำมันดิบซึ่งเป็นแหล่งพลังงานสำคัญสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ด้านหนึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันและพันธมิตร อีกด้านหนึ่งเกิดจากการขุดเจาะน้ำมันในภูมิภาคอื่นนอกเขตตะวันออกกลางลดลง ซึ่งส่งผลให้คลังน้ำมันสำรองในประเทศอุตสาหกรรมลดลงอย่างรวดเร็วด้วย ปัญหาน้ำมันราคาแพงหรือการสะดุดชะงักในการส่งน้ำมันไปยังประเทศอุตสาหกรรมอาจกลายเป็นการกระทบกระทั่งทางการเมืองได้

การเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการกล่าวถึงพิสัยในความก้าวหน้า เช่นปัญหา Y2K และอาหารแฟรงเกนสไตน์ ในท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีชีวภาพ สถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้แก่ การแตกตื่นเรื่องไฮเทค การแปลงโฉมหน้ามนุษย์ให้อายุยืนขึ้น แข็งแรงขึ้น และฉลาดขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้มีเรื่องการสำรวจอวกาศและเทคโนโลยีทางทหาร เช่นระเบิดฉลาดที่นำมาใช้อีกในสงครามโคโซโว และที่น่าสนใจได้แก่การให้ความสนใจแก่สังคมศาสตร์เพิ่มขึ้น องค์การยูเนสโกได้จัดทำรายงานสถาน

ภาพสังคมศาสตร์โลกปี 2542 ขึ้นเป็นครั้งแรก ทั้งนี้โดยเห็นว่าลัทธิวิทยาศาสตร์ธรรมชาติไม่อาจจะแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่นการสร้างเมืองที่กลมเกลียวขึ้น การลดอัตราอาชญากรรม และลดทอนการกีดกันทางเชื้อชาติได้เป็นต้น

เหตุการณ์และแนวโน้มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยมีประเด็นร้อนอยู่ 2 เรื่อง เรื่องแรกได้แก่เทคโนโลยีชีวภาพซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงอื่น ทั้งที่เป็นพืชอาหารและพืชเส้นใย เรื่องที่สองได้แก่เทคโนโลยีสื่อสาร โดยเฉพาะเรื่อง E-Commerce ท่ามกลางการฟื้นตัวของการพาณิชย์ด้านคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ คือความพยายามในการสร้างนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติที่ประชาชนมีส่วนร่วม และผลงานความก้าวหน้าทางการวิจัยด้านต่างๆ ซึ่งมีรายงานในสื่อมวลชนเป็นระยะ

ในด้านท่วงทำนองการดำเนินชีวิต พบการดำเนินชีวิตที่ตึงเครียดในความยากจนเนื่องจากความขาดแคลนหรือความรู้สึกว่าขาดแคลน ในท่ามกลางการผูกขาดที่วัฒนธรรมถูกแปรเป็นสินค้า

❏ มีสิ่งที่ควรให้ความสนใจ 6 เรื่องได้แก่

- 1) ผลกระทบจากวิกฤติและสถานการณ์เศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ต้องระมัดระวังในการใช้จ่ายและทำงานหนักขึ้น
- 2) สิ่งแปลกใหม่และความเขยว่นจากผลิตภัณฑ์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 3) การปะทะทางวัฒนธรรมและอารยธรรมซึ่งคาดว่าจะกลายเป็นประเด็นเด่นขึ้น ได้แก่ปรากฏการณ์ที่วัฒนธรรมจากประเทศมั่งคั่งไหลเข้าสู่ประเทศยากจนกว่า การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่สำคัญเกิดขึ้นภายในกลุ่มประเทศมั่งคั่งด้วยกัน อิทธิพลทางวัฒนธรรมของสหรัฐฯยังคงค่อนข้างสูง แต่ควรจับตาดูการท้าทายจากญี่ปุ่น นอกจากนี้มีความกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา
- 4) วัฒนธรรมมือสอง กำลังเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมใช้แล้วทิ้ง
- 5) เสรีภาพทางเพศและเรือนร่าง โดยเฉพาะของสตรี
- 6) การหันไปสนใจในเรื่องของจิตวิญญาณ

❖ **เหตุการณ์และแนวโน้มด้านท่วงทำนองดำเนินชีวิตในประเทศไทย** มีเรื่องที่เป็นข่าวเด่น 5 เรื่องได้แก่

- 1) การทุจริตประทุติมิชอบในการปฏิบัติทั้งในวงการเมือง ข้าราชการ และธุรกิจ
- 2) การใช้จ่ายใช้สอยที่ระมัดระวังขึ้น และชนบทเลียนแบบเมือง
- 3) ด้านชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมมีกรณีวัดพระธรรมกาย ข่าวปาฏิหาริย์ของพระสุพรรณกัลยา การแตกตื่นเรื่องโลกแตก และภาพยนตร์ไทยเรื่องนางนากได้รับความนิยมทำสถิติรายได้ 150 ล้านบาท
- 4) ในด้านชีวิตทางเพศและครอบครัวพบวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสรีทางเพศสูงขึ้น สะท้อนถึงทัศนะแบบปัจเจกชนนิยมมีอิทธิพลสูง
- 5) ในด้านชีวิตทางสุขภาพและการบำรุงตกแต่งร่างกายให้สวยงาม พบแนวโน้มผู้คนให้ความสนใจเรื่องสุขภาพมากขึ้น การบำรุงตกแต่งร่างกายให้สวยงามและพบแนวโน้มที่วัยรุ่นนิยมเฟ้นตามแบบญี่ปุ่น

กระแสโลกปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเกิดชั่วอำนาจหลายชั่ว มีการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างรวดเร็วพร้อมกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ช่องว่างระหว่างความมั่งคั่งกับความยากจนถ่างออก อันตรรกะจากสงครามและความรุนแรงจากการแข่งขันแย่งชิงเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็มีแนวคิดในการแปลงโฉมโลกใหม่ ได้แก่กระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือประชาชนปกครองตนเอง การแปลงโฉมโลกาภิวัตน์ให้มีโฉมหน้าเป็นมนุษย์ การสร้างสังคมความรู้และยั่งยืน ไปจนถึงแนวคิดมนุษย์ที่พัฒนาไปสู่กว่าระดับมนุษย์ในปัจจุบัน ในสภาวะเช่นนี้โลกทั้งโลกดูน่าจะเป็นอันตรายกว่าเดิม และยิ่งน่าจะเป็นอันตรายยิ่งขึ้น หากประเทศไทยไม่สามารถปรับปรุงตนเองให้อยู่รอดในท้องทุ่งแห่งความเหมาะสมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

รายงานภาคที่ 1

ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์

เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยในรอบปี 2542

‘ประเทศไทย: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตราย’

สารบัญ

คำชี้แจง	1
บทคัดย่อ.....	2
ABSTRACT	4
รายงานย่อเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยสำหรับผู้บริหาร	5
บทเกริ่นนำ.....	13
บทที่ 1 สถานการณ์ทั่วไป: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตราย.....	13
เหตุปัจจัยแห่งการวิ่งอยู่กับที่.....	14
สัญญาณอันตรายในโลกที่พลิกผัน.....	17
บทที่ 2 เศรษฐกิจ: พันวิฤตีสู่อนาคตที่ไม่แน่นอน	18
สัญญาณดี มาพร้อมสัญญาณอันตราย: อนาคตจะไปทางใดแน่?	18
การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจที่สำคัญ: ต่างคนต่างเดิน.....	21
สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจโลก.....	23
ความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค.....	24
คาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจไทย.....	26
บทที่ 3 การเมือง: ทางตันที่ยังแน่นทึบ	29
บนสังเวียนทั้งห้า.....	30
รัฐสภา.....	30
สื่อมวลชน	31
การชุมนุมเคลื่อนไหว.....	32
องค์กรควบคุมตรวจสอบ	32
การเลือกตั้ง	32
สถานการณ์และแนวโน้มทางสากล.....	34
แนวโน้มการเมืองในประเทศไทย.....	36
บทที่ 4 ประชากรและสิ่งแวดล้อม: สู้ความชรา	37
สถานการณ์และแนวโน้มประชากรและสิ่งแวดล้อมโลก	38
สถานการณ์และแนวโน้มประชากรและสิ่งแวดล้อมไทย	40
สถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับประชากรและแรงงานไทย.....	40
สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมไทย	42
บทที่ 5 การศึกษาและสาธารณสุข: ช่องว่างที่ต่างออก.....	44
สรุปเหตุการณ์ด้านการศึกษาและสาธารณสุข.....	44
แนวโน้มทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข.....	45
บทที่ 6 อาหารและพลังงาน: ความกังวลที่เพิ่มขึ้น	48
เหตุการณ์และแนวโน้มด้านอาหาร	48
สถานการณ์และแนวโน้มด้านพลังงาน	49

บทที่ 7 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: พิชัยในความก้าวหน้า	51
เหตุการณ์และแนวโน้มวิทยาศาสตร์โลก.....	51
เหตุการณ์และแนวโน้มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย.....	53
บทที่ 8 ท่วงทำนองดำเนินชีวิต: แหวกว่ายในความยากจนและการผูกขาด	54
เหตุการณ์และแนวโน้มด้านท่วงทำนองดำเนินชีวิตในประเทศไทย.....	56
บทลงท้าย.....	58
ประมวลเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวตามลำดับในรอบปี	59
ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า.....	59
ความเคลื่อนไหวด้านประชากรและสิ่งแวดล้อม 2542.....	68
ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง 2542.....	72
ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา 2542.....	83
ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข 2542.....	88
ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี 2542.....	93
ความเคลื่อนไหวด้านอาหารในรอบปี 2542.....	100
ความเคลื่อนไหวด้านพลังงานในรอบปี 2542.....	104
ความเคลื่อนไหวท่วงทำนองการดำเนินชีวิตในรอบปี 2542.....	112

บทเกริ่นนำ

ถ้าหากจะให้คำอธิบายภาวะสังคมไทยในรอบปี 2542 อย่างสั้นๆ คงจะได้แก่คำว่า “ การวิ่งอยู่กับที่ ” ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ต่างกับปี พ.ศ. 2541 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นปีแห่งความตื่นตระหนก และก็ต่างกับที่เคยเป็นมาในระยะ 10 กว่าปีมานี้ที่เศรษฐกิจเติบโตในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงนั้นเป็นช่วงแห่งการเล็งผลเลิศที่จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ก้าวทันกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นศูนย์กลางการเงินของภูมิภาค และอื่นๆ

การวิ่งอยู่กับที่นี้ ไม่ทราบว่าจะใช้เวลากี่ปี และในระหว่างเวลานี้มีสิ่งไหนให้คิดและติดตามอยู่หลายอย่าง เช่น จะมีการเปลี่ยนแปลงเบื้องลึกอะไรหรือไม่อย่างไร และที่สำคัญกว่านั้นเมื่อประเทศไทยสามารถวิ่งไปข้างหน้าได้ มันจะหลุดไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องเพื่อคนส่วนข้างมากที่สุดและยั่งยืนหรือไม่ ดังนั้นในรอบปีนี้และในระยะอีกห้าปีข้างหน้าจึงนับได้ว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญอีกครั้งหนึ่งของประเทศไทย

มีสิ่งควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “การวิ่งอยู่กับที่” อยู่ 3 ประการ *ประการแรก* ได้แก่นั่นเป็นการอุปมาเพื่อให้เห็นภาพทั้งหมด ไม่ได้หมายความว่าตลอดช่วงทั้งปีนี้ไม่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอะไร แต่การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนั้นๆ โดยตัวของมันและโดยเชิงเปรียบเทียบดูเป็นการอยู่กับที่ เช่นมาตรการต่างๆ ที่ทางการพยายามผลักดันให้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายใหม่หลายฉบับ การทุ่มเงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ฯลฯ แต่การกระทำดังกล่าวยังไม่บังเกิดผลเห็นชัด ส่วนที่พอมองเห็นได้ เช่น เงินบาทมีค่าค่อนข้างเสถียร แต่เงินสกุลอื่นในประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งในอินโดนีเซียซึ่งเกิดจลาจลหลายครั้งก็ยังคงตัว หรือหากเทียบเคียงการปฏิรูปทางการเมือง อินโดนีเซียก็อาจมีอัตราการปฏิรูปที่รวดเร็วกว่า

ประการที่สอง การวิ่งอยู่กับที่ไม่ได้เป็นสิ่งเลวร้ายทั้งหมด ยังมีสิ่งที่เป็นด้านดี เช่นพบว่าการบริโภคอาหารตามแบบเดิมของไทยที่มีข้าวและผักปลาเป็นพื้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องกับโภชนาการสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามการบริโภคอาหารตามแบบเดิมนั้นก็ยังมีส่วนที่ต้องพัฒนาขึ้นอีก เช่นการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ โรคคอพอก นอกจากนี้การวิ่งอยู่กับที่ก็มีส่วนทำให้เกิดผลกระทบจากวิกฤติ เช่น ต่อสังคมไม่รุนแรงอย่างที่เห็นร่วมกัน

ประการสุดท้าย ในการวิ่งอยู่กับที่นี้เปิดโอกาสให้ทางเลือกใหม่ๆ ได้รับความสนใจมากขึ้น เช่น การแพทย์ทางเลือก พลังงานทางเลือก เศรษฐกิจชุมชนพอเพียง และอื่นๆ ซึ่งหากอยู่ในยุคแห่งการเล็งผลเลิศแล้ว สิ่งเหล่านี้จะถูกมองข้ามไป กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือการวิ่งอยู่กับที่ทำให้เรามีเวลาสำหรับการเข้าใจตนเองและตีความหมายของสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้ดีขึ้น

บทที่ 1 สถานการณ์ทั่วไป: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตราย

ในนามของประสิทธิภาพและการแข่งขัน ทุกคนและทุกประชาชาติต้องแข่งกันวิ่งขึ้นหน้า ผู้ที่วิ่งอยู่กับที่ หรือผู้วิ่งช้ากว่าผู้อื่นย่อมสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน ถูกคัดออกจากเวทีระดับโลก ในนามของกติกาดลัดเสรีที่กำหนดโดยประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องเพิ่มกำลังในการวิ่งยิ่งขึ้นแม้ว่าอ่อนแรงกว่า ไม่เพียงต้องแข่งขันกับประเทศอุตสาหกรรมที่ได้พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปแล้วอย่างรวดเร็ว หากยังต้องแข่งขันในระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับกันอีก เพื่อแย่งยื้อทุน การลงทุน และส่วนแบ่งตลาดในประเทศมหาอำนาจ ดังนั้นแม้ว่าโลกจะได้ผ่านพ้นยุคอาณานิคมมาแล้ว แต่ประเทศกำลังพัฒนาก็ยังไม่สามารถรวมตัวกันอย่างเป็นปึกแผ่นแน่นหนาเหมือนอย่างประเทศมั่งคั่งรวมตัวกันเป็นสโมสรคนรวย เช่น กลุ่ม G7 และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาระหว่างประเทศ (OECD) เป็นต้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากต้องแก่งแย่งแข่งขันกันดังกล่าว อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการถูกแยกสลายพลังซึ่งกระทำโดยประเทศมหาอำนาจ จะเห็นว่าการรวมตัวหรือแม้แต่ข้อเสนอเพื่อการรวมตัวของประเทศกำลังพัฒนาโดยที่ไม่ได้รับความเห็นชอบหรือมีส่วนร่วมจากประเทศมหาอำนาจ มักจะถูกแทรกแซงจนอ่อนแรงหรือสลายตัวไป

ดังนั้นในท่ามกลางการวิ่งแข่งที่เสียเปรียบนี้ มักปรากฏว่าประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากที่จนเจียนจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่กลับเกิดเหตุพั้งครืนเสียก่อน เหตุการณ์แบบนี้ได้เกิดขึ้นมาก่อนแล้วในภูมิภาคลาตินอเมริกา และเกิดขึ้นครั้งใหญ่ล่าสุดในเอเชีย มีเพียงบางประเทศได้แก่เกาหลีใต้ เป็นต้น ที่หลุดพ้นเข้าสู่สโมสรคนรวยไปได้

ในรอบปี พ.ศ. 2542 กลุ่มและวงการต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคที่ไม่ใช่รัฐ และภาคธุรกิจเอกชน ได้พยายามปฏิบัติตามแผนและมาตรการหลายอย่าง เพื่อแก้ไขวิกฤติและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ปฏิรูปทางสังคม-การเมือง เช่น การแก้ไขกฎระเบียบ มีกฎหมายเกี่ยวกับการล้มละลายเป็นต้น การกระตุ้นเศรษฐกิจ การประណหรือปรับโครงสร้างหนี้ การปรับองค์กรธุรกิจโดยเฉพาะสถาบันการเงิน การสร้างมาตรฐานทางการเมืองการบริหารใหม่ เช่นเน้นเรื่องการปกครองที่ดี หรือความโปร่งใส การสร้างความบริสุทธิ์ในวงการสงฆ์ แต่ทั้งหมดดำเนินไปอย่างค่อนข้างล่าช้า มีปัญหาอุปสรรคทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็นมากมาย เกิดวิกฤติศรัทธาลามเลี้ยวไปกระทบต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลและนักการเมืองโดยตรง ในขณะที่พลังของประชาชนภาคภูมิใจยังค่อนข้างอ่อน อยู่ในกระบวนการของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ชนชั้นกลางอยู่ในภาวะลังเลสงสัยในทิศทางที่เคยก้าวเดินและที่จะก้าวต่อไป ความรับผิดชอบส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศจึงตกอยู่กับชนชั้นนำของไทย ได้แก่ นักการเมือง นักธุรกิจใหญ่ และข้าราชการระดับสูง

เหตุปัจจัยแห่งการวิ่งอยู่กับที่

ภาวะการวิ่งอยู่กับที่ของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น อย่างเช่นเกาหลีใต้ ซึ่งดูจะมีการฟื้นตัวค่อนข้างเด่นชัดกว่านั้น เกิดจากนโยบาย ประเพณีปฏิบัติและสภาพทางสังคมที่สืบทอดกันมานาน ดังนั้นจึงคาดว่าคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งกว่าจะสามารถขับเคลื่อนหลุดไปข้างหน้าได้

นโยบาย ประเพณีปฏิบัติและสภาพสังคมที่สืบทอดกันมาได้แก่

1. นโยบายการวิ่งตามหรืออิงตะวันตก ซึ่งเมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สองมีศูนย์กลางอยู่ที่อังกฤษ และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อยู่ที่สหรัฐอเมริกา นโยบายอิงตะวันตกของไทยปฏิบัติกันต่อเนื่องมาว่า 150 ปี มีช่วงสั้น ๆ ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ในรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงครามเท่านั้นที่มีการเข้าร่วมกับญี่ปุ่นเพื่อต่อต้านอิทธิพลตะวันตก

นโยบายข้างต้นมีประเด็นอภิปรายถกเถียงกันอยู่ 2 เรื่องใหญ่ ได้แก่ด้านเศรษฐกิจและด้านต่างประเทศ โดยทางรัฐบาลมีภาพลักษณ์ว่าเดินนโยบายอิงตะวันตกในทั้ง 2 ด้าน ส่วนผู้ที่เห็นค้านกระจายไปในหลายวงการ ตั้งแต่วงนักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ไปจนถึงกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) เช่น มีการกล่าวอุปมาว่ารัฐบาลทำตัวเป็นลูกที่ดีของไอเอ็มเอฟ ในด้านต่างประเทศปรากฏเห็นชัดเมื่อเกิดกรณีนักศึกษาพม่าบุกยึดสถานทูตพม่าในกรุงเทพฯ จนกระทั่งทุกกลายเป็นการปิดชายแดนชั่วคราวหนึ่ง มีเสียงวิจารณ์ว่าปฏิบัติการของรัฐบาลเป็นการเอาใจตะวันตกที่ต้องการบีบพม่าให้เปิดประเทศมากขึ้นไป ก่อให้เกิดความขัดเคืองกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชิด แต่ก็มิ้นนักวิชาการบางท่านได้ตอบกลับว่านโยบายอิงตะวันตกนี้ได้ปฏิบัติมานานโดยบังเกิดผลดีหลายประการ

นโยบายวิ่งตามหรืออิงตะวันตกที่ปฏิบัติมาแล้วก่อให้เกิดผลดีและผลที่ไม่พึงปรารถนาดังต่อไปนี้

ผลดี	ผลไม่พึงปรารถนา
• รักษาเอกราชไว้ได้	• การสูญเสียดินแดนและสิทธิสภาพนอกอาณาเขต
• ช่วยให้ประเทศพ้นจากภาวะการต้องทำสงครามภายใน อย่างเช่นเกาหลีใต้ และประเทศอินโดจีน	• ความเจริญก้าวหน้าที่แลกด้วยการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนัก เช่นเมื่อเทียบกับประเทศพม่าที่ยังมีแผ่นดินและผืนน้ำที่อุดมสมบูรณ์สูง
• เปิดให้ประเทศเจริญก้าวหน้ามาจนถึงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	• ก่อความคลางแคลงใจในหมู่เพื่อนบ้านใกล้ชิด ซึ่งเคยรุนแรงถึงขั้นเกิดสงครามตัวแทนขึ้น
• สร้างร่มเงาคู่ครองความมั่นคงให้แก่ประเทศ	• การสูญเสียความมั่นใจในตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตะวันตกมากกว่าตนเอง

นั่นเป็นเรื่องในอดีต แต่ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เรายังคงดำเนินนโยบายที่เคยปฏิบัติมาว่า 150 ปีนั้นโดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่ เมื่อตอนช่วงสงครามโลกครั้งที่สองมีเพียงญี่ปุ่นที่ขึ้นมาท้าทายอำนาจตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญ

แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ได้เปลี่ยนไป เช่นประเทศจีนได้แข็งแกร่งขึ้น ไม่ใช่อยู่นักในภาวะดิ่งไ้เหมือนครั้งประกาศตั้งประเทศจีนใหม่เมื่อ 50 ปีมาแล้ว ความเป็นไปได้ที่จีนจะขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจมีสูง นอกจากนี้ยังมีประเทศอินเดียซึ่งคาดว่าจะสามารถพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว หรือล้าหลังประเทศอินโดนีเซียก็ดูยังไม่เข้ารูปเข้ารอย แต่การจลาจลและความไม่สงบยาวนานในประเทศนี้ ก็สามารถทำลายความพยายามออกจากวิกฤติของภูมิภาคนี้ตามวิธีการของตะวันตกได้ในระดับที่แน่นอน

ในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ มีสามประเทศอินโดจีนโดยเวียดนามเป็นแกนพึ่งหลุดพ้นจากสงครามต่อสู้กับอิทธิพลตะวันตก พม่าใกล้ชิดกับจีน มาเลเซียเมื่อเกิดวิกฤติได้วิพากษ์ตะวันตกอย่างรุนแรงและใกล้ชิดกับจีนมากขึ้น อินโดนีเซียกำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ มีสามประเทศได้แก่ไทย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ที่อิงอยู่กับตะวันตก คอรั้มข่าวกรองในนิตยสารเอเชียวิก ฉบับ 23/04/99 ระบุว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงในกระทรวงต่างประเทศของไทยตกกันถึงผลประโยชน์ของไทยที่จะอยู่ในกลุ่มอาเซียนต่อไปว่าจะเป็นอย่างไร และในนิตยสารฉบับเดียวกันนี้ก็มีคอรั้มบุคคลในข่าว กล่าวถึงนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รมต.ต่างประเทศของไทย ว่าจะได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การสหประชาชาติแน่นอนว่าไทยคงจะไม่ออกจากกลุ่มประเทศอาเซียน แต่การมีข่าวเช่นนั้น แสดงว่ามีการพูดกันในระดับสูงเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ

อย่างไรก็ตามนโยบายทั้งด้านเศรษฐกิจและการต่างประเทศนั้น ถือกันว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อความเป็นความตายของชาติ จึงควรที่จะเปิดให้มีการอภิปรายถกแถลงกันอย่างกว้างขวางจริงจังภายในประเทศ

2. ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ให้ความสำคัญแก่ชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำขณะที่มองข้ามประชาชนรากหญ้า ซึ่งก่อเป็นแนวคิดอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ขึ้น เป็นมรดกทางการเมืองที่ติดไม่ขาด ดังนั้นในการเพียรพยายามเพื่อพ้นฝ่าวิกฤติออกไป จึงมักพบว่ามักมีกลุ่มนำและพวกเพียงกลุ่มเดียวที่ดำเนินการไปอย่างโดดเดี่ยว ปราศจากการทำความเข้าใจกับสาธารณชนหรือการสร้างความสามัคคีภายในประเทศ ซึ่งค่อนข้างขัดกับภาวะที่ดำรงอยู่ว่า การแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นนี้เป็นการแข่งขันระหว่างประชาชาติหรือที่บางท่านเสนอว่าเป็นการปะทะกันระหว่างอารยธรรม ซึ่งหมายถึงว่าเป็นการระดมเอาสรรพกำลังภายในประชาชาติหรืออารยธรรมนั้นขึ้นมาต่อสู้ ไม่ใช่การต่อสู้แต่ล้าหลังชนชั้นนำหรือแต่ในหมู่แม่ทัพนายกอง เช่น ประเทศสิงคโปร์ เพื่อที่จะยืนอยู่ในระดับโลก ได้ดำเนินนโยบายให้ประชาชนทุกคน “อ่านออกเขียนได้” ทางคอมพิวเตอร์ มีความคิดสร้างสรรค์ และวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากขึ้น

ในอีกด้านหนึ่งมีการกีดกันสาธารณชนไม่ให้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ด้วยข้ออ้างและวิธีการต่างๆ เช่น ครั้งหนึ่งกล่าวว่านักเรียนนักศึกษาควรสนใจแต่การเรียนเท่านั้นไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ในระยะหลังกล่าวว่าการเมืองเป็นเรื่องที่จะมาพูดกันในรัฐสภาเท่านั้น เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญให้การปฏิรูปการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญใหม่ดิ่งไปอย่างล้าช้าไปไม่ถึงไหน ขณะที่หลายประเทศเช่นเกาหลีใต้ สิงคโปร์ และโดยเฉพาะอินโดนีเซียมีการพัฒนาทางการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ความก้าวหน้าทางการเมืองซึ่งเคยเป็นข้อได้เปรียบอย่างหนึ่งของไทยดูว่าจะลดลง ความไม่สงบหรือการพลิกผันทางการเมืองที่ไม่น่าพึงใจภายในประเทศย่อมมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการก้าวไปเพื่อความอยู่รอดของชาติ

การที่ประชาชนรากหญ้าหรือชนชั้นล่างถูกมองข้ามละเลย ทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นมีแนวคิดที่ตนเองสูงกว่าการหวังให้รัฐบาลมาช่วยเหลือ ต่างกับคนชั้นกลางในเมืองซึ่งได้รับการเอาใจจากรัฐสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะหวังพึ่งรัฐบาลมากกว่า ดังที่โครงการสำรวจประชามติเพื่อสะท้อนภาพรวมทางสังคม การเมือง วัฒนธรรมไทยก่อนปี 2000 ซึ่งนายธีรยุทธ บุญมี เป็นหัวหน้าโครงการรายงานผลว่า ชนชั้นล่างหวังให้รัฐบาลช่วยเหลือแก้ปัญหาความยากจนเพียงร้อยละ 13.7 น้อยกว่าชนชั้นกลางซึ่งหวังพึ่งความช่วยเหลือจากรัฐบาลถึงร้อยละ 35.0 เกือบ 3 เท่า

3. ลัทธิพวกพ้องและการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องจากแนวคิดอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ ซึ่งกัดกร่อนความเป็นปึกแผ่นภายในชาติและความสามารถในการแข่งขันอย่างรุนแรงที่สุด ตั้งแต่ด้านเศรษฐกิจไปจนถึงปัญหาทางสังคมมีเรื่องเลวร้ายเป็นต้น ที่แก้ให้ตกได้ยาก และล้วนมีส่วนสืบเนื่องจากลัทธิพวกพ้องและการทุจริตคอร์รัปชัน ดูเหมือนเรื่องนี้จะเป็นเรื่องที่ประชาชนไม่พึงพอใจมากที่สุด และไม่เพียงการทุจริตคอร์รัปชันจะไม่ถูกขจัดไปเท่านั้น หากยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีก

แน่นอนว่าสาเหตุของลัทธิพวกพ้องและการทุจริตคอร์รัปชัน ยังเกิดจากเรื่องอื่นด้วย เช่น ความนิยมในการบริโภค เกิดความฟุ้งเฟ้ออยากได้ การติดสินบนเพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และเพื่อเลี่ยงการเสียภาษี เป็นต้น ลัทธิพวกพ้องกับการทุจริตคอร์รัปชันอาจจะทำให้ประเทศไทยต้องวิ่งอยู่กับที่ไปอีกหลายปี

4. ช่องว่างทางสังคมที่กว้างขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนติดอันดับสูงในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการเมืองที่ให้ความสำคัญแก่ชนชั้นนำและมองข้ามประชาชนรากหญ้า อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนตะวันตกที่เน้นอุตสาหกรรมและเมืองมากกว่าการเกษตรและชนบท วิฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ยิ่งซ้ำเติมก่อให้เกิดคนจนใหม่เพิ่มขึ้นจำนวนไม่น้อย ช่องว่างและความไม่เข้าใจกันภายในสังคมดูมีสูงขึ้น เช่นชนชั้นกลางในเมืองจำนวนไม่น้อยไม่เข้าใจหรือไม่สนใจการทวงสิทธิของชนชั้นล่าง เช่น ของกลุ่มสมาชิกคนจน เป็นต้น กระทั่งจำนวนหนึ่งเห็นว่าการเคลื่อนไหวดินขบวนประท้วงสู่กรุงเทพฯ ซึ่งดูจะเพิ่มขึ้นในช่วงวิกฤติ เป็นเรื่องของ การก่อความวุ่นวาย ทำให้การจรรยาบรรณติดขัด ช่องว่างทางสังคมที่กว้างขึ้นนี้ย่อมทำให้ความรู้สึกท่วมท้นความโกรธแค้นเหมือนกันห่างออกด้วย และยากที่จะสร้างความรักสามัคคีขึ้นภายในชาติ

การแก้ไขความยากจนที่หับถมเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะตั้งใจทำอย่างจริงจังก็จะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง ทั้งนี้เพราะศักยภาพของรัฐบาลด้านงบประมาณรายจ่ายเพื่อการนี้มีแนวโน้มลดต่ำลงเนื่องจากภาวะหนี้สินที่เพิ่มขึ้นและการเก็บภาษีรายได้ที่ลดลง ถ้าหากมีปัญหาอื่นแทรกซ้อน เช่น การทุจริตคอร์รัปชันก็ยิ่งจะทำให้ต้องใช้เวลายืดยาวไปอีก จนอาจสายเกินการณ์

5. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญ ยังอยู่ในภาวะอ่อนแอมาก ค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่ำกว่ามาตรฐานโลกและมาตรฐานของภูมิภาค การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเร็วของเกาหลีใต้ไม่น่าใช่เหตุบังเอิญ สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งได้แก่ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาวะการอ่อนแอทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังเกิดจากสาเหตุหลายอย่าง เป็นต้นว่า ความคิดพึ่งพาเทคโนโลยีตะวันตกมากเกินไป และถูกซ้ำเติมด้วยระบบการศึกษาที่ไม่เกื้อหนุนต่อความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกล่าววิจารณ์ถกเถียงตามเหตุผลที่ประจักษ์ หากเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการเชื่อฟังและการท่องจำ ยิ่งกว่าการปฏิบัติและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ภาวะอ่อนแอทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเรียนการสอนที่เน้นการเชื่อฟังและการท่องจำ แสดงออกในปรากฏการณ์สังคมต่าง ๆ เช่น การเชื่อใจคนกลาง สิ่งเร้นลับ การหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพระเอกขี่ม้าขาว แทนที่จะหวังพึ่งตนเอง หรือความรู้ที่ก่อปรด้วยเหตุและผลเมื่อพลังขับเคลื่อนนี้อ่อนแอ และการปรับปรุงหมายถึงการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง ภาวะการวิ่งอยู่กับที่ซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้

6. การระบาดของของเถื่อนและอบายมุข ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกันได้แก่ 1) การทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการและการเมืองเพื่อสร้างความมั่งคั่งและอำนาจ 2) ลัทธินิยมการบริโภค การมัวเมาในการเสพย์ หรือการเสพย์เพื่อให้เกิดความมัวเมา 3) การดิ้นรนเอาตัวรอดหรือเพื่อหาเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะในยามเศรษฐกิจฝืดเคือง 4) การขาดตัวอย่างที่ดีและปัญหาสังคมอื่น การระบาดของของเถื่อนมีหลายอย่างเช่น สินค้าเถื่อน อาวุธเถื่อน เงินเถื่อน ไปจนถึงห่วยเถื่อน อบายมุขที่สำคัญได้แก่การพนัน โสเภณี และยาบ้า รวมทั้งสิ่งเสพติดอื่น เหล่านี้เป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยวิ่งอยู่กับที่ ขณะที่ในสหรัฐอเมริกายังว่ากลุ่มวัยรุ่นสูญพันธุ์น้อยลง

การระบาดของของเถื่อนและอบายมุขยังเป็นวงย้อนกลับไปสู่สาเหตุ เช่น ทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการและการเมืองเพิ่มมากขึ้นอีก จนอาจกลายเป็นวงจรแห่งความชั่วร้าย ส่งผลให้ประเทศต้องล่าช้าในระยะยาวได้ นอกจากนี้ยังก่อผลร้ายทางด้านอื่น เช่นอุบัติเหตุ โรคเอดส์ ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม

เหตุปัจจัยที่กล่าวมาทั้ง 6 ประการนี้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และอาจเสริมแรงกันและกันจนเกิดเป็นปมเหตุปัจจัยที่ยากจะแก้ไข นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่สังเกตว่าหากเหตุปัจจัยเหล่านี้มิได้รับการเยียวยาแก้ไข ก็อาจจะสร้างเหตุปัจจัยที่ 7 เพิ่มขึ้นมาอีกได้ เพราะว่าเหตุปัจจัยข้อที่ 6 ได้แก่การระบาดของของเถื่อนและอบายมุข ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นมากในระยะหลัง เช่นเรื่องยาบ้ามีชาวถึงขั้นจะตั้งรัฐอิสระว่าแดงที่ชายแดนไทย-พม่า เหตุปัจจัยที่ 7 ซึ่งอาจทำให้ประเทศต้องหยุดนิ่งอยู่กับที่ เช่นความปั่นป่วนวุ่นวายในบ้านเมือง การวิ่งอยู่กับที่ซึ่งหากเกิดขึ้นนานเกินไปย่อมไม่ใช่สัญญาณที่ดี

ที่เพิ่มความซับซ้อนขึ้นไปอีกก็คือ มันไม่ใช่การวิ่งอยู่กับที่ธรรมดา หากเป็นการวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตรรายขึ้น ด้วย ปัญหาหนึ่งที่เริ่มมีการถกเถียงกันก็คือเราอยู่ในโลกที่มีอันตรรายเพิ่มขึ้นหรือลดลง มีสัญญาณหลายอย่างที่อาจตีความได้ว่า เราน่าจะอยู่ในโลกที่อันตรรายขึ้นหรืออย่างน้อยพลิกผันมากขึ้น หลังความสงบชั่วคราวเมื่อสิ้นยุคสงครามเย็น

สัญญาณอันตรรายในโลกที่พลิกผัน

สัญญาณข้อแรก ได้แก่องค์การโลกหรือองค์การการปกครองโลก มีองค์การสหประชาชาติเป็นต้น ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยปกติ แสดงออกเด่นชัดเมื่อนาโตที่นำโดยสหรัฐฯทำสงครามโคโซโวโดยพลการ ไม่ผ่านความเห็นชอบของคณะมนตรีความมั่นคงก่อน ซึ่งก่อให้เกิดการขัดแย้งสูงระหว่างรัสเซีย ยุโรปตะวันตกและสหรัฐฯ เมื่อเกิดกรณีจรวดนำวิถีของสหรัฐฯ พุ่งทำลายสถานทูตจีนจนมีผู้บาดเจ็บล้มตาย เรื่องได้ขยายตัวไปจนเกิดปรากฏการณ์คล้ายกับในช่วงต้นของสงครามเย็น ที่เกิดการจับขั้วยุโรปตะวันตกกับสหรัฐฯ ฝ่ายหนึ่ง และจีน-รัสเซียอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ในช่วงสงครามโคโซโวยังพบว่าประเทศฝรั่งเศสมีความเห็นต่างบางอย่างเกี่ยวกับปฏิบัติการ โดยออกไปในทางประนีประนอมกว่า ความอ่อนแอขององค์การสหประชาชาติยังแสดงอีกครั้ง เมื่อประธานาธิบดีคลินตันประกาศในที่ประชุมว่าสหรัฐฯสงวนสิทธิในการโจมตีประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และเป็นเขตผลประโยชน์ของสหรัฐฯ

ไอเอ็มเอฟซึ่งเป็นองค์กรปกครองโลกทางการเงินที่สำคัญ ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในเรื่องนโยบายและวิธีแก้ปัญหาวิกฤติเอเชีย ผนวกเข้ากับความไม่โปร่งใสเนื่องด้วยการดูแลเงินที่ปล่อยกู้ให้แก่อียิปต์ ส่งผลให้นายมิเชล กองเคอร์ส ผู้จัดการกองทุนประกาศลาออกจากตำแหน่งก่อนวาระ ซึ่งมีการวิเคราะห์ว่าเกิดจากการแก่งแย่งอำนาจภายใน และคาดว่าน่าจะทำให้อิทธิพลและบทบาทของไอเอ็มเอฟลดลง และกองทุนการเงินในระดับภูมิภาคอาจเข้มแข็งขึ้น มีข่าวภายหลังว่าประเทศญี่ปุ่นเองก็ปรารถนาที่จะได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองทุนด้วยเช่นกัน

ธนาคารโลกซึ่งเป็นองค์กรปกครองโลกในด้านการลงทุนเพื่อการพัฒนา ก็ปรากฏการขัดแย้งเล็กน้อย เมื่อนายสตีกิลธร์ นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสประกาศลาออกจากตำแหน่งก่อนวาระเช่นกัน นายสตีกิลธร์ผู้ไม่เห็นด้วยหรือเห็นว่าการพัฒนาด้วย Washington Consensus) เป็นสิ่งล้าหลังเพราะว่าแนวคิดนี้เร่งรัดให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องเปิดเสรีทางการเงินโดยขาดความพร้อม

ท้ายสุดได้แก่องค์การการค้าโลกหรือ WTO ซึ่งเกิดการขัดแย้งอย่างหนัก ตั้งแต่การคัดเลือคนุคเคลมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การ โดยสหรัฐฯหนุนบุคคลหนึ่ง เอเชียที่มีญี่ปุ่นเป็นแกนนำหนุนอีกบุคคลหนึ่ง จนที่สุดต้องใช้อิทธิพลกันดำรงตำแหน่ง และเมื่อมีการประชุมรอบใหม่ที่กรุงซีแอตเติล สหรัฐอเมริกา เพื่อกำหนดหัวข้อในการประชุมต่อไป ปรากฏว่ามีประชาชนหลายกลุ่มจำนวนราวเจ็ดแปดหมื่นคนมาชุมนุมประท้วง ภายในที่ประชุมเองก็มีความเห็นแตกต่างกันมากจนในที่สุดต้องยุติการประชุมกลางคัน และมีการประเมินว่าหากการประชุมครั้งต่อไปล้มเหลวอีกก็หมายความว่า

ภาพการประท้วงการประชุม WTO ในซีแอตเติล จาก BBC

การที่องค์กรปกครองโลกทั้งในด้านการรักษาสันติภาพ ความมั่นคงทางการเงิน การลงทุนเพื่อการพัฒนา และการค้าของโลก เกิดสภาพไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามที่มุ่งหวัง ย่อมเกิดช่องว่างทางอำนาจ การอ่อนแอของกติกาโลก ซึ่งเปิดทางให้เกิดการแข่งขันกันเป็นผู้นำ การแยกกลุ่มและจับกลุ่มใหม่ ตลอดจนความพลิกผันต่างๆ ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป และประเทศขนาดเล็กและขนาดกลางรวมทั้งประเทศไทยย่อมจะได้รับผลกระทบค่อนข้างสูง

สัญญาณประการที่สอง ได้แก่การใช้หรือการเกิดความรุนแรงระหว่างประเทศและภายในประเทศเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายทางการเมืองกำลังจะกลายเป็นบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กรณีที่พูดกันมากได้แก่สงครามโคโซโว ซึ่งทำให้ความเป็นอธิปไตยของชาติที่เล็กหรืออ่อนแอกว่าเกิดปัญหาว่ามีอยู่จริงเพียงไร นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่แสนยานุภาพทางอากาศของสหรัฐฯเข้าโจมตีจุดต่าง ๆ ของประเทศอิรักเป็นระยะ การรัฐประหารในปากีสถาน การนองเลือดในติมอร์ตะวันออก การจลาจลในบางแคว้นที่อินโดนีเซียเพื่อเรียกร้องการเป็นอิสระ และที่สำคัญก็คือการรุกคืบของรัสเซียเข้าไปยังเชตคอร์เคซัส ที่

เริ่มต้นด้วยการโจมตีเมืองหลวงของเซเชเนียวอย่างหนักหน่วง เหล่านี้ต้องติดตามต่อไปว่าการใช้ความรุนแรงจะขยายวง และการแข่งขันทางอาวุธจะเกิดขึ้นใหม่หรือไม่อย่างไร

สัญญาณประการที่สาม ได้แก่การลดอิทธิพลอย่างสัมพันธ์ของสหรัฐฯ สหรัฐฯเป็นมหาอำนาจของโลกทั้งด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี แสตนยานาฟ และทางเศรษฐกิจซึ่งไม่มีประเทศใดมาเทียบเท่าได้ และอนาคตอันใกล้ก็ยังคงเป็นเช่นนั้น อิทธิพลของสหรัฐฯที่ลดลงเกิดจากความเข้มแข็งและมั่นใจตนเองขึ้นของยุโรปตะวันตกและเอเชียโดยเฉพาะญี่ปุ่นที่ฟื้นตัวอย่างมั่นคงจากสงครามโลกครั้งที่สอง เช่น กลุ่มยุโรปตะวันตกมีแนวคิดที่จะสร้างแสนยานาฟของตนเอง แทนที่ต้องพึ่งพาสหรัฐฯเหมือนก่อน ประเทศฝรั่งเศสก็ดูจะมีนโยบายที่จะขัดขวางไม่ให้อิทธิพลของสหรัฐฯมีมากเกินไป มีนักวิเคราะห์บางรายเห็นว่าอาจเกิดแกนจีน-รัสเซีย-ฝรั่งเศสในการต้านอิทธิพลสหรัฐฯ สำหรับญี่ปุ่นก็เริ่มเรียนรู้ที่จะพูดคำว่า "ไม่" กับสหรัฐฯ และไม่ต้องพูดถึงจีนที่เพิ่มความเข้มแข็งขึ้นหลายด้าน รวมทั้งด้านอวกาศ ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯอยู่ในภาวะมีนตึงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน เนื่องจากความขัดแย้งทางนโยบายและผลประโยชน์หลายเรื่อง เช่น กรณีไต้หวัน เรื่องสิทธิมนุษยชน ความลับทางการทหาร

การลดลงของอิทธิพลสหรัฐฯนั้นย่อมทำให้สันติภาพภายใต้ร่มเงาของสหรัฐฯเกิดการไหวตัวตามไปด้วย มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อศูนย์กลางโลกจะเปลี่ยนจากอังกฤษไปยังสหรัฐนั้นได้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย เกิดสงครามโลกถึง 2 ครั้ง ดังนั้นเมื่อศูนย์กลางโลกจะเปลี่ยนจากสหรัฐฯไปยังแห่งอื่น ๆ ก็น่าจะเกิดการพลิกผันวุ่นวายในระดับที่แน่นอน

ในโลกที่พลิกผันอันตรายนี้อย่างก้าวของประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อการอยู่รอด ไม่แพ้การสร้าง ความเข้มแข็งหรือความสามารถในการแข่งขัน และความเข้มแข็งของชาตินั้นจะต้องประกอบด้วยความเป็นปึกแผ่น ความเข้มแข็งที่ยังคงไปถึงประชาชนรากหญ้า ไม่ใช่แค่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือเพียงส่วนบนของประเทศ

บทที่ 2 เศรษฐกิจ: พันวิฤตีสู่อนาคตที่ไม่แน่นอน

ในรอบปี พ.ศ. 2542 นี้ ระฆังสัญญาณข่าวดีเรื่องการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศตลาดเกิดใหม่ดังกังวานเป็นระยะๆ จากระยะห่างสู่ความถั่งสูงขึ้น ด้วยการส่งข่าวของกลุ่มทุนโลกและเครือข่าย เสมือนเป็นการกลบกลบความตื่นตระหนกที่ว่าภาวะเศรษฐกิจถดถอยอาจจะลามไปทั่วโลกในปีที่ผ่านมา แต่วามันได้เปิดเผยความเป็นจริงของเศรษฐกิจทั้งโลกเพียงใด ยังเป็นเรื่องถกเถียงกันไม่จบ

ในประเทศไทยระฆังข่าวดีดังกังวานถี่ขึ้นในทำนองเดียวกัน ด้วยการส่งข่าวจากทางการรัฐบาลและเครือข่ายด้านหนึ่งสร้างขวัญกำลังใจว่าเศรษฐกิจกำลังฟื้นขึ้นแล้ว ในอีกด้านหนึ่งก่อให้เกิดความคลางแคลงของตัวเลขที่น่าเสนอ กระทั่งมีผู้กล่าวทักะที่ตรงข้ามกัน จริงอยู่ว่าปัจจัยทางจิตวิทยาส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจอยู่บ้าง แต่โครงสร้างและความเป็นจริงทางวัตถุย่อมกำหนดทิศทางและแนวโน้มของมันโดยไม่ขึ้นกับความปรารถนาของผู้ใด

จากการประเมินข่าวสาร การสำรวจ การรายงาน การคาดคะเนแนวโน้มหลายสำนัก ตลอดจนทัศนะอันหลากหลาย วิฤตีสหรัฐฯไทยได้ผ่านจุดต่ำสุด มีสัญญาณบางอย่างแสดงถึงการฟื้นตัว แต่ยังคงมีความเปราะบางมากในทางโครงสร้างและจากปัญหาใหญ่หลายอย่างทั้งที่ยังแก้ไม่ตกและที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ ขณะที่เศรษฐกิจโลกก็ยังอ่อนไหวไม่มั่นคง ดังนั้นภาวะเศรษฐกิจไทยจึงอยู่ในสภาพพันวิฤตีสู่อนาคตที่ไม่แน่นอน

สัญญาณดี มาพร้อมสัญญาณอันตราย: อนาคตจะไปทางใดแน่?

เมื่อราวปลายเดือนพฤษภาคมหลังจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจครั้งที่ 1 ของทางการในเดือนเมษายน มีการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร 200 บริษัทในประเทศไทยพบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเศรษฐกิจไทยถึงจุดต่ำสุดแล้ว แต่จะฟื้นตัวหรือไม่ ยังไม่มั่นใจ การสำรวจอีกหลายครั้ง โดยเฉพาะการแถลงข่าวของทางการรัฐบาลและหน่วยราชการ ได้ชี้ให้เห็นถึงสัญญาณดีที่เป็นด้านบวกจำนวนมาก อันแสดงว่าเศรษฐกิจได้ฟื้นตัวขึ้นแล้ว ในอีกด้านหนึ่งก็มีผู้ชี้ให้เห็นสัญญาณอันตรายที่แฝงอยู่ในสัญญาณดี หรือการตีความสัญญาณดีนั้นไปในอีกแง่มุมหนึ่ง

สัญญาณดีประการแรก ที่กล่าวกันมากได้แก่ ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ อยู่ระหว่าง 38 - 39 บาท ซึ่งบางครั้งมีการไหวตัวแรง และมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าสอดคล้องกับเวลาที่จะต้องนำเงินดอลลาร์สหรัฐไปชำระหนี้ตามงวด เสถียรภาพของค่าเงินบาทนี้ อธิบายกันว่าแสดงถึงความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจของประเทศ และอื่นๆ เช่นการส่งออกที่เพิ่มขึ้น แต่ในสัญญาณดีนี้พบสัญญาณอันตราย ได้แก่หนี้ต่างประเทศยังคงมีอัตราสูง โดยเฉพาะหนี้สาธารณะเพิ่มอย่างรวดเร็ว จากร้อยละ 9.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี พ.ศ. 2541 เป็นร้อยละ 19 ในปี 2542 และร้อยละ 24 ในปี 2543 หนี้ต่างประเทศในปัจจุบันประมาณว่ามี 77.6 พันล้าน

ดอลลาร์สหรัฐ (Bangkok post 231299) หนี้สินจำนวนมากและการใช้หนี้ตามงวดนี้ย่อมกดดันให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้หากเกิดการสะดุด เช่น การส่งออกไม่เป็นไปตามคาดหมาย หรือมีการกระทบจากภายนอก ค่าเงินบาทก็อาจอ่อนตัวลงได้อย่างรวดเร็ว

สัญญาณดีประการที่สอง ได้แก่มูลค่าการส่งออกคิดเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐเพิ่มสูงเกินเป้าที่กำหนดไว้ร้อยละ 4 เป็นถึงร้อยละ 6.4 จนเกิดการเล็งผลว่าในปี 2543 จะสามารถขยายการส่งออกได้เพิ่มอีกร้อยละ 5.2

แต่ในสัญญาณดีนี้มีสัญญาณอันตรายหรือน่าเป็นห่วงอยู่หลายประการ ได้แก่

- มีผู้ชี้ว่ารายได้จากการส่งออกคิดเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐของสินค้าออกสำคัญของไทย 11 รายการในรอบ 8 เดือนแรกของปี 2542 กลับมีมูลค่าลดลงจากปีที่ผ่านมา ได้แก่ เสื้อผ้าลดลงร้อยละ 7.2 ข้าวร้อยละ 13.8 อาหารทะเลกระป๋องร้อยละ 3.8 กุ้งแช่แข็ง ร้อยละ 11.8 วิทยุและโทรทัศน์ร้อยละ 23.7 ยางร้อยละ 24.4 รองเท้าร้อยละ 4.2 ผลิตภัณฑ์ยางร้อยละ 3.2 เส้นใยร้อยละ 7.4 น้ำตาลร้อยละ 9.1 เครื่องเล่นวิดีโอร้อยละ 16.3 (Bangkok Post 231299) การลดลงนี้แสดงถึงความจำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินในรายงาน "ความสามารถในการแข่งขันทั่วโลก ปี 2542" ซึ่งจัดทำโดยสมัชชาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) พบว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยตกจากอันดับที่ 14 ในปี 2539 มาเป็นอันดับที่ 30 ในปี 2542 ซึ่งเป็นการลดลงถึง 16 อันดับ ขณะที่ประเทศมาเลเซียความสามารถในการแข่งขันในช่วงเดียวกันลดลงเพียง 6 อันดับจากอันดับที่ 10 มาสู่อันดับที่ 16 และของเกาหลีใต้ลดลงน้อยกว่านั้นเพียง 2 อันดับ จากอันดับที่ 20 มาเป็นอันดับที่ 22 ความสามารถการแข่งขันของไทยที่ลดลงอย่างฉับพลัน ยังก่อให้เกิดความสงสัยทางวิชาการว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และกรณีนี้ที่วัดความสามารถในการแข่งขันซึ่งก็ใช้ผลเฉลี่ยจากการเติบโตทางเศรษฐกิจยาวนานถึง 5 ปีแล้ว มีความแม่นยำเพียงเพียงใด บทนำของรายงานนี้ที่เขียนโดยเจฟฟรีย์ แซคส์ นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและคณะ เสนอให้มีการแยกระหว่างความเติบโตระยะยาวกับปัจจัยระยะสั้น โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้น แต่อาจมีคำอธิบายในอีกแง่หนึ่งว่าระบบทุนนิยมโลกกำลังมีความผันผวนอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศตลาดเกิดใหม่ ที่จะต้องระมัดระวังมากในการก่อหนี้

- มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าแม้ว่าการส่งออกจะขยายตัว แต่อัตราการนำเข้าขยายตัวสูงกว่า ทำให้ตัวเลขการได้ดุลทางการค้าลดลงโดยลำดับ นั่นคือในปี 2542 คาดว่าตัวเลขส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.4 แต่ตัวเลขนำเข้าเพิ่มสูงถึงร้อยละ 15.5 ในปี พ.ศ. 2543 คาดว่าตัวเลขส่งออกเพิ่มร้อยละ 5.2 แต่คาดว่ายอดสินค้านำเข้ามีมูลค่าเพิ่มถึงร้อยละ 14.3 การได้เปรียบดุลการค้าลดลงถึงร้อยละ 44.4 เฉพาะเดือนพฤศจิกายนนี้ยอดส่งออกเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 28 แต่ยอดนำเข้าพุ่งสูงถึงร้อยละ 52 ถ้าหากรูปการณ์เป็นเช่นนี้ เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวจริง ประเทศไทยก็อาจต้องขาดดุลการค้าใหม่อีกครั้งเหมือนที่เคยเป็นมาแล้วหลายสิบปี ดังที่ก่อนหน้านี้เพิ่มอีก เกิดเป็นฟองสบู่ลูกใหม่ หรือในอีกทางหนึ่งภาวะการได้เปรียบดุลการค้าที่ลดลง อาจส่งผลกระทบต่อค่าของเงินบาท และทำให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจมีลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ ยืดยาวออกไปกว่าจะมีการฟื้นตัวที่แท้จริง

- ห้ายสุดมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าการขยายตัวของการส่งออกกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ กับยานยนต์ซึ่งเป็นของบริษัทต่างชาติ หรืออยู่ในมือของผู้ส่งออกรายใหญ่ ส่วนผู้ส่งออกรายย่อยนับจำนวนหมื่นรายยังต้องประสบปัญหา ดังนั้นผลประโยชน์ของการขยายตัวของการส่งออก จึงตกอยู่ในกลุ่มน้อย มิได้กระจายไปยังผู้คนในวงกว้าง ผลที่จะมีต่อการฟื้นตัว

อย่างเข้มแข็งของเศรษฐกิจจึงมีน้อย อนึ่งการขยายตัวของการส่งออกที่สูงนั้นคิดเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐฯ หากคิดเป็นเงินบาทก็ยังติดลบอยู่

สัญญาณดีประการที่สาม ต่อเนื่องกับข่าวดีเรื่องการขยายตัวของการส่งออกคือ การขยายตัวของการผลิต ซึ่งได้นำมาคิดคำนวณเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งในไตรมาส 3 นี้ มีข่าวว่าสูงถึงร้อยละ 7.7 นักเศรษฐศาสตร์บางท่านตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการโป่งพองผิดปกติ เข้าลักษณะฟองสบู่ และว่าเมื่อไตรมาส 2 เคยมีการเสนอตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 8 แต่เมื่อมีการหักทวงจึงได้ลดลงเหลือราวร้อยละ 3 ในสัญญาณดีเกี่ยวกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจนี้ มีสัญญาณอันตรายแฝงอยู่ได้แก่ 1) ราคาสินค้าผู้ผลิตยังติดลบ หมายถึงว่าผู้ผลิตจำต้องขายของในราคาต่ำ เนื่องจากกำลังซื้อลดลง ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ดังนั้นการลงทุนภาคเอกชนจึงยังคงมีน้อย 2) สถาบันการเงินก็ไม่ยอมปล่อยเงินกู้ การขยายตัวทางการผลิตที่เป็นอยู่จึงดูไม่มีกำลังพอที่จะผลักดันให้เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างมั่นคง 3) ยังไม่ได้แก้ปัญหการว่างงาน การมีรายได้ลดลง และเพิ่มกำลังซื้อที่แท้จริง มีความเห็นกันว่า การขยายตัวของการผลิตที่สำคัญมาจากการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลถึง 2 ครั้ง ซึ่งก็ยังไม่แนชัดว่าจะได้ผลเพียงใด เพราะประเทศญี่ปุ่นซึ่งเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอยชบเซมานานหลายปี ใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจถึงราว 9 ครั้งก็ดูยังไม่เห็นผลนัก

สัญญาณดีประการที่สี่ การทำให้สถาบันการเงินเข้ารูปเข้ารอยเป็นสัญญาณที่เคยประโคมว่าเป็นข่าวดี โดยเฉพาะหลังจากมาตรการเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541 แต่ต่อมาก็ดูจะกลาวถึงเรื่องนี้บ่อยลง กระทั่งกลายเป็นจุดอ่อนในทางการถูกคัดค้านในระดับต่างๆ เพราะว่าก่อนอื่นข่าวดีดังกล่าวแลกมาด้วยการทุ่มเงินไปจำนวนมหาศาลนับเป็นล้านล้านบาท ซึ่งน่าจะมีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจังว่าคุ้มค่างานหรือไม่เพียงใด และมีวิธีการหรือแนวทางอื่นหรือไม่ในการแก้ปัญหาสถาบันการเงินที่ตกในภาวะแบบนั้น ข้อต่อมาก็คือการเข้ารูปเข้ารอยนั้นดูจะเป็นการเข้ารูปเข้ารอยชั่วคราว เพราะปัญหานี้ที่ไม่ก่อรายได้ขึ้นสูงมาก ซึ่งต้องใช้เวลากว่าที่จะแก้ไขได้ หากมีการสะดุด หนี้เสียที่ไม่ก่อรายได้นี้จะจุดเศรษฐกิจที่กำลังไถ่หัวขึ้นนี้ให้ปักหัวลงใหม่ได้ หายที่สุดมีความกังวลว่าแม้ขณะที่สถาบันการเงินตกอยู่ในกลุ่มทุนภายในประเทศ การพึ่งพาและขึ้นต่อทุนโลกก็สูงมากแล้ว หากสถาบันการเงินถูกขายให้กับกลุ่มทุนในต่างประเทศไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศต้องพึ่งพาและขึ้นต่อทุนโลกมากขึ้น ผลได้จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจถ้าหากเกิดขึ้นจริง จะรั่วไหลออกนอกประเทศอย่างไม่อาจควบคุมได้ เพราะว่ากลุ่มทุนโลกหรือประเทศผู้มั่งคั่งล้วนมีปัญหาทางเศรษฐกิจในหลายด้าน และต้องการดูความมั่งคั่งมากลบบปัญหาเหล่านี้ ทั้งนี้โดยที่ยังไม่กล่าวถึงปัญหาอื่น เช่น ความมั่นคงเข้มแข็งของประเทศ

ในท่ามกลางสัญญาณข่าวดีปนข่าวร้าย อนาคตจะเป็นเช่นใด ? เมื่อวิกฤติเศรษฐกิจดำเนินไปพักหนึ่ง ก็มีการคาดคะเนแนวโน้มของเศรษฐกิจไทยออกเป็นหลายรูปแบบ ได้แก่รูป V ซึ่งแสดงว่าเมื่อเศรษฐกิจถึงจุดต่ำสุดแล้วจะฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ผู้ที่ให้คำทำนายทำนายนองนี้ส่วนใหญ่อยู่ภาครัฐบาล รวมทั้งสถาบันการเงินต่างประเทศจำนวนหนึ่ง บ้างว่าเป็นรูปตัว L นั่นคือเมื่อตกถึงต่ำสุดแล้ว ก็อยู่ในสภาพนั้นต่อไปอีกนาน ใจหัวไม่ขึ้น เป็นตรงข้ามกับแนวคิดแรก ผู้ที่เห็นในแนวเช่นนี้ในช่วงแรกมีพอสมควร แต่เมื่อเวลาผ่านไป ก็มีผู้พูดถึงน้อยลง อีกรูปแบบหนึ่งจะเป็นรูป U เมื่อตกถึงจุดต่ำสุดแล้ว จะอยู่ในภาวะนั้นอีกนานพอสมควร แล้วจึงฟื้นตัวขึ้น แนวคิดรูป U นั้นยังแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่แบบ U ก้นสั้น กับ U ก้นยาว ซึ่งหมายถึงภาวะที่ตกถึงจุดต่ำสุดจะลากไปสั้นหรือลากไปยาวนาน ผู้ที่มีแนวคิดแบบนี้ได้แก่นักวิชาการจำนวนหนึ่งกับผู้บริหารธนาคารบางแห่ง และท้ายสุดมีผู้พูดถึงแนวโน้มที่เป็นรูป W นั่นคือเมื่อเศรษฐกิจถดถอยถึงจุดต่ำสุดแล้ว ก็จะมีสัญญาณฟื้นตัวอย่างเร็ว แต่เป็นการฟื้นตัวที่มีความแปรปรวนบ้าง แล้วก็ทรุดลง มีลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ

เมื่อถึงปลายปี พ.ศ. 2542 ก็เห็นได้ว่ารูปแบบสำคัญที่จะเป็นที่ยอมรับหรือสนใจตกแกลงกัน 2 แบบ ได้แก่รูป V และรูป W ถ้าหากดูภาพการขึ้นลงของดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของไทยตั้งแต่เดือน ม.ค.-ธ.ค. 2542 ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดความรู้

ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ (ม.ค.-ธ.ค. 2542)

ลึกเกี่ยวกับเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ก็พบว่า ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ในเดือนมกราคมไต่ระดับมาอยู่ที่ราว 400 จุด หลังจากลดต่ำสุดในเดือนกันยายน 2541 แต่ก็กลับตกลดต่ำกว่า 320 จุดในเดือนกุมภาพันธ์ แล้วไต่ขึ้นสูงอย่างรวดเร็วถึงจุดสูงสุดเกือบ 550 จุดในเดือนพฤษภาคม 2542 ทำท่าว่าจะเป็นรูป V แต่แล้วกลับลดต่ำลงเหลือราว 360 จุดในเดือนตุลาคม แล้วขึ้นไปสูงราว 440 จุดในเดือนธันวาคม ดูออกไปข้างรูป W มากกว่า

อย่างไรก็ตามพอกล่าวได้ว่าเมื่อเศรษฐกิจของประเทศตกถึงจุดต่ำสุดแล้ว ก็มีการดีดกลับอย่างค่อนข้างรวดเร็ว ผิดความคาดหมายของนักสังเกตการณ์ทั้งหลาย และสภาพนี้เป็นจริงไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทย หากเป็นจริงโดยทั่วไปในภูมิภาคนี้ ทั้งยังมีหลายแห่งที่ทำได้ดีกว่าประเทศไทยอีก โดยอาจยกเว้นเพียงอินโดนีเซียเท่านั้น

แม้เศรษฐกิจในภูมิภาคนี้รวมทั้งของประเทศไทยจะมีการดีดกลับอย่างรวดเร็วผิดคาด แต่ก็มีผู้เห็นว่านี่อาจจะยังไม่ใช่การฟื้นตัวที่แท้จริง เพราะอย่างน้อยมีปัญหาหนี้เรื้อรังอยู่มาก ในกรณีประเทศไทย เช่นปัญหานี้เสียของสถาบันการเงิน ดังนั้นจึงเป็นการฟื้นตัวที่เปราะบาง และอาจหลุดลงอีกได้ แม้จะไม่ลงลึกเหมือนเดิมก็ตาม นั่นคือแนวโน้มของเศรษฐกิจน่าจะเป็นรูป W ผู้เห็นแนวโน้มที่มีชื่อเสียงโด่งดังได้แก่ศาสตราจารย์พอล ครุกแมนที่ได้เดินทางมาปาฐกถาพิเศษตามคำเชิญของธนาคารกรุงเทพฯ เมื่อปลายเดือนธันวาคมนี้ ความจริงนักวิชาการไทยหลายท่าน ก็ได้เสนอความเห็นในทำนองเดียวกันมาก่อน เช่นในบทความเรื่อง "ทางเลือกใหม่สำหรับปี ค.ศ. 2000" ของวิทยากร เชียงกูล ซึ่งเห็นว่าการฟื้นจากวิกฤตินี้ไม่ใช่สิ่งที่ยั่งยืน ประเทศอาจจะต้องกลายเป็น "คนไข้เรื้อรัง" ของไอเอ็มเอฟ (ผู้จัดการ 021242)

ในรายงานวิเคราะห์ของโครงการข่าวสารทิศทางการประเทศไทยก็ได้ชี้ให้เห็นมาโดยตลอดว่าเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะเปราะบาง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยเช่น

- 1) ความใหญ่หลวงของความเสียหายจากวิกฤติ ซึ่งขณะนี้ยังไม่ทราบชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่จำต้องเกิดขึ้นเช่นนั้น หรือเกิดจากการดำเนินนโยบายผิดพลาด
- 2) ความสามารถทางการแข่งขันที่ลดลงอย่างมาก
- 3) การปรับปรุงและการปฏิรูปต่าง ๆ ที่ดำเนินไปอย่างล่าช้า
- 4) ภาวะการล้นเกินทางกำลังการผลิตค่อนข้างสูง
- 5) ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นหรือแทรกซ้อนขึ้น เช่นเรื่องหนี้เสียทั้งที่เป็นจริงและการจงใจ
- 6) ภาวะความยากจนที่พุ่งสูงขึ้นหลังจากเกิดวิกฤติ
- 7) ผลประกอบการบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 9 เดือนแรกขาดทุนถึง 33 แล่นล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 10
- 8) สถานการณ์เศรษฐกิจที่มีการพลิกผันไม่แน่นอน ขณะที่การแข่งขันมีความเข้มข้น

การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจที่สำคัญ: ต่างคนต่างเดิน

การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจในช่วงวิกฤติที่สำคัญนั้นเป็นการเคลื่อนไหวภาครัฐ เนื่องจากมีกลไกขนาดใหญ่ และเป็นผู้ลงทุนอย่างสูง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือรัฐได้กลายเป็นผู้แบกรับภาระหรือความเสียหายใหญ่ของวิกฤติครั้งนี้ ซึ่งแน่นอนว่าภาระหรือความเสียหายใหญ่ในที่สุดก็ต้องตกกระจายไปยังประชาชนทุกหมู่เหล่า ผู้ซึ่งในเบื้องต้นก็ได้รับผลกระทบด้านลบมากอยู่แล้ว

การเคลื่อนไหวภาครัฐเพื่อการแก้วิกฤติเศรษฐกิจ มีลักษณะดำเนินไปแบบไม่สร้างฉันทามติขึ้นภายในประเทศ ซึ่งต่างกับในประเทศเกาหลีใต้และมาเลเซียที่มีการสร้างฉันทามติและความร่วมมือภายในชาติที่มองเห็นได้ในระดับที่แน่นอน การปฏิบัติงานโดยไม่มีฉันทามตินี้ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เช่น "อุ้มคนรวยไม่ช่วยคนจน" หรือ "เชื้อแต่ฝรั่ง" ไปจนถึงเกิดการไม่ยอมรับ เช่นมาตรการ เดือนสิงหาคม 2541 ที่ต้องการให้ธนาคารต่าง ๆ เข้าโครงการช่วยเหลือของรัฐบาล ซึ่งดูเหมือนว่าไม่ได้รับการเห็นด้วย โดยต่างธนาคารต่างดิ้นรนหาทางออกของตน

การเคลื่อนไหวแบบต่างคนต่างเดินนี้จึงออกไปในทำนองที่ภาครัฐกล่าวว่าย่ำว่า การแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจที่กระทำมาตลอดนั้น เดินมาถูกทางแล้ว ท่ามกลางเสียงไม่เห็นด้วยค่อนข้างหนาหู หรือมีการพูดทางสาธารณะเช่นจากนักธุรกิจว่ารัฐบาลเดินมาถูกทาง แต่ในทางปฏิบัติก็เดินไปตามทางของตน จนเมื่อถึงเดือนธันวาคมมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลครั้งที่สอง หลังจากจบการอภิปรายมีการสำรวจประชามติหลายสำนัก ผลปรากฏว่ามีความเห็นเช่นเดียวกันที่จะให้มีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แม้การสำรวจประชามติทั้งหลายย่อมมีความคลาดเคลื่อนได้บ้าง แต่ผลสำรวจที่ออกมาข้างต้นนั้นเพียงพอที่จะสะท้อนสภาพต่างคนต่างเดินได้พอสมควร

การเคลื่อนไหวภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่

1) การปรับปรุงสถาบันการเงินและสร้างเสถียรภาพของค่าเงินบาท เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งบางส่วนบังเกิดผล บางส่วนยังมีปัญหามาก พร้อมกับสถาบันการเงินไทยได้ตกเป็นของนายทุนต่างประเทศเพิ่มขึ้น มีข้อสังเกตว่าการเคลื่อนไหวทางด้านนี้รัฐบาลได้ใช้เวลาและลงทุนมากที่สุด แต่ผลได้กลับน้อย ขณะที่ภาคการผลิตที่แท้จริงซึ่งได้รับการดูแลน้อยกลับมีลักษณะขยายตัวสูง ทั้งนี้ตามตัวเลขของทางการ

2) การแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ส่วนหนึ่งเพื่อให้เข้ากับสภาพตลาดโลก ส่วนหนึ่งเพื่อการควบคุมดูแลสถาบันการเงินได้ดีขึ้น อีกส่วนหนึ่งเป็นการเปิดโอกาสที่กว้างขึ้นสำหรับทุนต่างประเทศในการดำเนินกิจการในประเทศ การแก้ไขกฎระเบียบเหล่านี้ต้องเผชิญกับแรงต้านทานไม่น้อย และก็ควรต้องมีการศึกษาถึงความเหมาะสมและผลกระทบอย่างจริงจังต่อไป

3) การดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ 2 ครั้ง ครั้งแรกในเดือนเมษายน และอีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม ซึ่งมีผลทำให้รัฐบาลต้องกู้หนี้และใช้งบประมาณแบบขาดดุล มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจนี้ส่วนหนึ่งยังใช้นโยบายดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมีผลกระทบต่อความนิยมรัฐในระดับหนึ่ง

4) ความเข้มข้นในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเงินที่ได้ส่วนหนึ่งเพื่อชำระหนี้แก่อิเอ็มเอฟ อีกส่วนหนึ่งเป็นการดึงดูดลงทุนจากต่างประเทศ และช่วยให้ตลาดหลักทรัพย์เฟื่องฟูขึ้นอีกครั้ง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจนี้ก็พบกับแรงต้านไม่น้อย ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนในนโยบายว่าจะแปรรูปรัฐวิสาหกิจใดบ้าง หรือจะมีการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ ก่อนแปรรูป หรือจะแปรรูปก่อนแล้วจึงปฏิรูป

5) การสร้างภาพลักษณ์ว่าได้รับการสนับสนุนเชื่อมั่นจากสถาบันหรือกลุ่มทุนโลก

6) การกำหนดมาตรการหรือเครื่องมือใหม่ในการดูแลเศรษฐกิจ เช่นการดูแลเกี่ยวกับดัชนีราคา และร่วมมือกับประเทศอื่นในการหาทางป้องกันไม่ให้วิกฤติเศรษฐกิจทำนองเดียวกันนี้เกิดซ้ำอีก

สำหรับการเคลื่อนไหวของภาคธุรกิจเอกชนนั้นต่างตื่นระแวงหวาดวิตก มีแตกต่างกันไป เช่นบริษัทที่อยู่ในเครือบริษัทใหญ่ ก็อาศัยการช่วยเหลือจากบริษัทแม่ให้ดำเนินกิจการต่อไปได้ ที่เป็นการลงทุนร่วมกันในบางกลุ่ม เช่น ยานยนต์พบว่าบริษัทจากต่างประเทศมาควบกิจการเป็นของตนไปโดยสมบูรณ์

การเคลื่อนไหวของภาคธุรกิจเอกชน ที่สำคัญได้แก่

1) การปรับตัวหรือการปรับทางโครงสร้าง มีการลดขนาดและลดการลงทุนลง ส่งผลให้มีการปลดพนักงานออกจำนวนมาก การปรับตัวนี้โดยทั่วไปไม่ได้เปลี่ยนโครงสร้างของการบริหาร เช่น หากเป็นธุรกิจครอบครัว ก็ยังคงบริหารแบบเดิมต่อไป การปรับตัวในโครงสร้างทางบริหารอาจเกิดในบริษัทที่มีนักธุรกิจต่างประเทศมาร่วมลงทุนเพิ่มขึ้น

2) การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน ซึ่งมีสูงถึงเกือบครึ่งหนึ่งของยอดเงินกู้ทั้งหมด กระทั่งต้องการธุรกิจในวงกว้างและตราสารที่ซึ่งไม่สามารถจัดการกับหนี้สินได้ดีพอสมควร การปล่อยกู้ของสถาบันการเงินก็จะมีอัตราต่ำต่อไป ส่งผลให้วงจรธุรกิจเฉื่อยเฉื่อยต่อไป การประนีประนอมหนี้และการหาแหล่งเงินทุนอื่นจึงกลายเป็นกิจกรรมสำคัญควบคู่ไปกับการผลิตและการค้า

3) การคำนึงถึงความเสี่ยงหรืออัตราเสี่ยงมากขึ้น มีการพูดถึงการบริหารความเสี่ยงในเรื่องต่างๆ กลุ่มธนาคารมีการจัดตั้งเครดิต บุโร เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ชื้อและผู้ถูกกู้และลูกหนี้ต่างๆ เป็นต้น

4) มีการพูดถึงธรรมรัฐหรือความโปร่งใสในการบริหารงานมากขึ้น รวมถึงการรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นรายย่อย

การเคลื่อนไหวภาคประชาชน ส่วนหนึ่งมาจากกลุ่มที่ตกงานหรือว่างงานอันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย อีกส่วนหนึ่งได้แก่เกษตรกรชาวนาชาวไร่ที่ดำเนินการเรียกร้องอยู่เป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องราคาราคาผลผลิต หนี้สิน ที่ทำกิน เป็นที่สังเกตว่าเงินกู้จากธนาคารโลกและเงินกู้ตามแผนมียาชาวา มีส่วนสำคัญในการลดทอนความเดือดร้อน และยับยั้งการเคลื่อนไหวนี้ไม่ให้กลายเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองไป

สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจโลก

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกมีจุดเด่น 4 ประการด้วยกันได้แก่

1) การเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ของโลกาภิวัตน์ ซึ่งในช่วงก่อนวิกฤติเป็นที่กล่าวขวัญถึงกันหนาแน่นว่าโลกาภิวัตน์เป็นกระแสที่ไม่อาจต้านทานได้ จำจะต้องทำทุกอย่าง ตั้งแต่องค์กรธุรกิจไปจนถึงสินค้าและบริการให้เป็นแบบระดับโลก (World Class) แต่ในช่วงปีนี้เสียงดังกล่าวได้เงียบลง มีการพูดเรื่องใหม่ว่าจะปรับเปลี่ยนโฉมโลกาภิวัตน์อย่างไรดี และมีการเสนอตรงกันว่าโลกาภิวัตน์ควรจะมีความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่เพียงแต่เรื่องประสิทธิภาพ การแข่งขัน และกำไร นั่นคือควรคำนึงถึงความเอื้ออาทร ความมั่นคงทางสังคม การงาน และสภาพแวดล้อม แรงกดดันให้มีการเปลี่ยนโฉมหน้าของโลกาภิวัตน์มากเพียงพอที่จะทำให้องค์กรปกครองโลกทางด้านเศรษฐกิจปรับนโยบายของตนไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนมากขึ้น นายกองเดส์ผู้ช่วยว่าการไอเอ็มเอฟลาออกจากตำแหน่งก่อนวาระ และที่เด่นชัดได้แก่การชุมนุมประท้วงการประชุมองค์การการค้าโลกระดับรัฐมนตรีที่ซีแอตเติล สหรัฐฯ โดยองค์กรเอ็นจีโอทั่วโลกจนทำให้ต้องปิดการประชุมก่อนที่จะตกลงอะไรกันได้ เป็นที่คาดกันว่าแรงกดดันต่อองค์การการค้าโลกในทำนองนี้จะยังคงมีอยู่ต่อไป การเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ของโลกาภิวัตน์ยังก่อให้เกิดความสนใจในการแก้ปัญหาคความยากจนมากยิ่งขึ้น มีการเสนอให้ประเทศมั่งคั่งปลดปล่อยหนี้ให้แก่ประเทศที่ยากจน ในเดือนธันวาคมรัฐบาลอังกฤษได้ประกาศยกเลิกหนี้มูลค่า 430 ล้านปอนด์ให้แก่ประเทศยากจนที่สุด รมต. คลังอังกฤษยังได้เชื้อเชิญให้ประเทศมั่งคั่งปฏิบัติตาม

2) ภาวะทางเศรษฐกิจและการเงินดูดีขึ้นกว่าที่คาด แต่การค้าโลกยังทรงตัว ตามรายงาน "ภาพเศรษฐกิจโลก" ฉบับครึ่งปีหลัง 2542 ของไอเอ็มเอฟ และรายงานประจำปีขององค์การการค้าโลกที่เผยแพร่ตอนกลางเดือนพฤศจิกายน สอดคล้องกันว่าภาวะเศรษฐกิจและการเงินของโลกดูดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2541 ซึ่งมีอัตราการขยายตัวต่ำมากเพียงราวร้อยละ 2.5 โดยคาดว่าในปีนี้จะมียอดขยายตัวราวร้อยละ 3 แต่การค้าโลกยังทรงตัวอยู่ ขยายตัวในอัตราร้อยละ 4 เท่ากับปี 2542 เมื่อเทียบกับปี 2541 ซึ่งการค้าโลกเคยขยายตัวเป็นประวัติการณ์ถึงร้อยละ 10.5 ในปี 2521 องค์การทั้ง 2 คาดการณ์ในด้านที่ว่าทุกอย่างจะคลี่คลายดีขึ้นในปี 2543 แต่ก็ยังมีความไม่แน่นอนมากอยู่ในระยะสองสามปีข้างหน้า

3) กระแสควบรวมและซื้อกิจการยังคงสูงมาก โดยเฉพาะการเข้าผนวกหรือซื้อกิจการแบบปรปักษ์ ตามรายงานการเงินของซีเอ็นเอ็น (CNN) ยอดรวมถึงเดือนธันวาคมสูงเป็นประวัติการณ์กว่า 5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาซึ่งสูงเพียงราว 9 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ และกระแสการควบรวมกิจการที่เคยเรียกว่าราวในสหรัฐฯ ก็ได้ขยายเข้าสู่ยุโรปแล้ว สถานการณ์นี้แสดงถึงความรุนแรงของการแข่งขัน และภาวะอ่อนไหวไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจสำหรับภูมิภาคเอเชียมีรายงานขึ้นต้นว่า ในปี 2542 การควบรวมและซื้อกิจการมีมูลค่าสูงถึง 82 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 41

4) ภาวะการตื่นโหยเหต ซึ่งส่วนสำคัญเกิดจากการตื่นหุ้นโหยเหตในสหรัฐฯ โดยเฉพาะหุ้นอินเทอร์เน็ต เช่นสำนักข่าว CNN รายงานออกอากาศเมื่อวันที่ 25 ธันวาคมนี้ว่า หุ้นของ Amazon.com และ Yahoo! สูงขึ้นถึงร้อยละ 82 และ 205 ตามลำดับในปีนี้ การตื่นโหยเหตและอินเทอร์เน็ตได้แพร่ลามจนถึงเอเชีย มีการตั้งความหวังว่าโหยเหตและอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง อี-คอมเมิร์ซจะช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจฟื้นฟู นายัน จันทาแห่งนิตยสาร Far Eastern Economic Review ฉบับ 30 ธันวาคมสรุปภาพรวมเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าปีนี้แห่งอินเทอร์เน็ต การแตกตื่นเรื่องอินเทอร์เน็ตและอี-คอมเมิร์ซยังได้รบกวนเข้าสู่ประเทศไทย มีการพูดถึงว่าใครไม่เข้าตลาดอี-คอมเมิร์ซแล้วจะอยู่ไม่ได้ รวมทั้งการกระตุ้นธุรกิจรายเล็กและผู้คนที่ไปให้แสงสว่างสู่ทางประกอบอาชีพทางอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีด้านดี แต่ก็ต้องระวังที่จะไม่ให้เกิดสภาพซ้ำรอยกับที่ทางการเคยสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดต่างๆ แล้วประสบปัญหาทางการตลาด มีนักวิจารณ์ทางเศรษฐกิจตั้งข้อสังเกตว่าการตื่นหุ้นโหยเหตและอินเทอร์เน็ตในสหรัฐฯ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการตื่นและเก็งกำไรหุ้นอสังหาริมทรัพย์ในญี่ปุ่น กล่าวอีกอย่าง

หนึ่งก็คือขณะที่หุ้นหรือการลงทุนทางอสังหาริมทรัพย์ก่อให้เกิดเศรษฐกิจฟองสบู่ในเอเชีย หุ้นไทยและอินโดนีเซียก็กำลังก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ในสหรัฐฯ นอกจากนี้ยังมีบางคนกล่าวเตือนว่าธุรกิจอี-คอมเมิร์ซกำลังมุ่งไปสู่ความมอดม้วย เช่น จอห์น ซี. ดไวแวก เขียนบทความเรื่อง “ความตายของอี-คอมเมิร์ซ” ในนิตยสาร Forbes ฉบับวันที่ 28 ธันวาคม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอี-คอมเมิร์ซมีจุดตายในเรื่องการขนส่งสินค้า ซึ่งจะนำจุดจบมาให้อี-คอมเมิร์ซในที่สุด เช่นในรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งมีอี-คอมเมิร์ซหนาแน่นที่สุด ปรากฏว่ามีการจอตกรถชนกันโดยทั่วไป หากตำรวจจราจรเข้มงวด ก็จะทำให้ธุรกิจนี้ถึงกับพัง ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการที่ผู้คนไปเลือกซื้อหาของที่ห้างสรรพสินค้าเป็นการขนส่งเพียงอย่างเดียวที่มีประสิทธิภาพ ส่วนในธุรกิจแบบอี-คอมเมิร์ซนั้นซับซ้อนและไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่ชาวชนบทอันห่างไกลเข้าถึงตัวเมืองได้ลำบากกระทำการ

ความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

ในระดับภูมิภาค มีเขตแดนที่น่าสนใจ 3 บริเวณด้วยกัน ได้แก่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา

“กลุ่มเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้”^{๑๑} ที่สำคัญได้แก่กลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ และประเทศคู่ค้าในเอเชียตะวันออกอีก 3 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้ ทั้ง 13 ประเทศนี้ได้มีการประชุมสุดยอดที่กรุงมะนิลา เมื่อเดือนพฤศจิกายน การประชุมครั้งนี้มีเรื่องที่เสนอกันเป็นที่สนใจอยู่ 3 เรื่อง เรื่องแรกได้แก่การตั้งกองทุนแห่งเอเชีย การสร้างเขตการค้าเอเชีย และการหารือเกี่ยวกับความมั่นคงร่วมกัน โดยเฉพาะจากความห่วงใยในสถานการณ์ในประเทศอินโดนีเซีย แม้เรื่องที่ปรึกษาหารือกันยังมีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าจะทำให้เป็นจริง แต่ความน่าสนใจนั้นอยู่ที่หน่ออ่อนของกลุ่มใหม่กำลังก่อตัวขึ้นเมื่อวิกฤติเอเชียเกิดขึ้นพักหนึ่ง ก็เริ่มเห็นชัดว่าญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญมากต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ โดยไม่เพียงมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ออกเงินรายใหญ่สำหรับโครงการไอเอ็มเอฟในเอเชีย รวมทั้งการปล่อยเงินกู้เพื่อช่วยการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าญี่ปุ่นซึ่งเป็นเหมือนหัวรถจักรทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนั้น การวิ่งยังเป็นไปอย่างอ่อนแรง ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศไตรมาสที่สามลดต่ำลง หนึ่งของประเทศสูงขึ้นจนมากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนับเป็นสูงสุดใน 28 ประเทศของกลุ่ม OECD (องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ) การได้เปรียบดุลการค้าและดุลการชำระเงินลดลง ภาวะการว่างงานยังคงสูง การใช้เงินจำนวนมหาศาลหลายครั้งเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เป็นผลให้มีความเติบโตอยู่บ้าง แต่เป็นการเติบโตที่นักเศรษฐศาสตร์บางคนเรียกว่าการเติบโตแบบถดถอย เนื่องจากภาวะการว่างงานยังคงสูง ดังนั้นญี่ปุ่นจึงคงบทบาทที่จำกัดในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในภูมิภาค หรือช่วยค้ำจุนเมื่อเกิดปัญหาเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่น ตราบใดที่เศรษฐกิจของญี่ปุ่นยังอ่อนแอ การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศและเขตต่างๆ ที่ต้องประสบวิกฤตก็ยังคงเป็นที่สงสัยว่าจะมีความยั่งยืนเพียงใด ในเดือนธันวาคมรัฐบาลญี่ปุ่นได้ทุ่มงบประมาณก้อนใหญ่เพื่อผลักดันเศรษฐกิจอีกครั้ง แต่ก็คาดว่าในปี 2543 เศรษฐกิจจะขยายตัวเพียงร้อยละ 1 ทั้งนี้ยังไม่พูดถึงความอ่อนไหวทางการเมืองในภูมิภาคนี้ เช่นความวุ่นวายในอินโดนีเซีย การพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีย์ ปัญหาไต้หวัน การต้องปฏิรูปการเมืองเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

๑) จัปตานองสิงคโปร์

ในภูมิภาคนี้ยังควรจับตามองอิทธิพลจากสิงคโปร์ที่เพิ่มขึ้นในไทย มีรายงานข่าวในช่วงปลายปีว่าในช่วงแห่งวิกฤติทุนจากสิงคโปร์ได้ไต่อาละวาดเป็นศูนย์กลางระดับต้นของไทย เนื่องจากไทยและสิงคโปร์อยู่ใกล้กัน และมีนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเปิดเสรี โดยอิงกับทุนตะวันตกเหมือนกัน ดังนั้นหากแนวโน้มนี้ดำเนินต่อไป อาจเกิดแกนไทย-สิงคโปร์เป็นระบอบย่อยในระบอบใหญ่ของอาเซียนได้ หากความวุ่นวายในอินโดนีเซียยังอยู่ หรือที่อินโดนีเซียและมาเลเซียเดินนโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจมากขึ้น

สิงคโปร์เป็นประเทศที่แสดงบทบาทเป็นเหมือน “เมืองท่า” ของระบอบทุนนิยมโลก คล้ายกับเมืองคานารีหรือเกาะฟินีเลียเป็นเมืองท่าของทุนตะวันตกในสมัยโบราณจนถึงยุคอาณานิคม ความสำเร็จของสิงคโปร์ในฐานะเป็นเมืองท่าของทุนโลกส่งผลให้หลายประเทศคิดทำตาม เช่นการตั้งเขตเศรษฐกิจเสรีในประเทศจีน ตามนโยบายจีนเดียว สองระบบ ซึ่งดูประสบความสำเร็จพอสมควร การคิดทำประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเงินของภูมิภาค เป็นประตูสู่อินโดจีน ซึ่งดูจะก่อความหายนะอย่างคาดไม่ถึง ในระยะหลังก็มีแนวคิดเปิดเขตเศรษฐกิจเสรีในประเทศขึ้นอีก เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ

มีข้อสังเกตว่ากลุ่มทุนโลกตั้งแต่สมัยโบราณต้องการเมืองท่าจำนวนมากสำหรับการดูแลตลาดในภูมิภาคหนึ่งๆ ซึ่งเมื่อการสื่อสารและการขนส่งพัฒนาสูงขึ้นความต้องการเมืองท่าก็ไม่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น เพราะเราสามารถติดต่อโดยตรงได้สะดวก

ดังนั้นการมีสิงคโปร์เป็นเมืองท่าแห่งเดียวก็อาจจะพอเพียงสำหรับทั่วทั้งภูมิภาค ซึ่งขนาดเศรษฐกิจก็ยังไม่ใหญ่นัก

“ทางด้านสหภาพยุโรป” ภาวะทางเศรษฐกิจมีความขัดแย้งที่อธิบายยากอย่างหนึ่ง ได้แก่ด้านหนึ่งเศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น หลังจากหดต่อเนื่องมา 2 ปี คาดว่าในปี 2543 เศรษฐกิจอาจขยายตัวถึงร้อยละ 3.5 ซึ่งจะมากกว่าสหรัฐฯ ที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.6 -3.4 นอกจากนี้ตัวเลขการว่างงานก็ลดลงต่ำกว่าร้อยละ 10 เป็นครั้งแรกในรอบ 7 ปี ในอีกด้านหนึ่งปรากฏว่าค่าเงินยูโรกลับลดลง โดยเมื่อเริ่มใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2542 มีค่า 1.17 ยูโรต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่เมื่อถึงสิ้นปีกลับมีมูลค่าใกล้เคียงกับดอลลาร์สหรัฐฯ (BBC 251299) คำอธิบายหนึ่งได้แก่ เศรษฐกิจของสหรัฐฯ มีความแข็งแกร่งสูง เงินจากยุโรปไหลไปสู่สหรัฐฯ จำนวนมากเพื่อการลงทุนหากำไร ค่าของเงินยูโรจึงอ่อนลง

สหภาพยุโรปประกอบด้วยหลายประเทศ แต่มีประเทศที่เป็นแกนนำหลักได้แก่เยอรมนี ซึ่งมีจำนวนประชากรและขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด กับฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนีประสบปัญหาความยากลำบากหลายประการในการฟื้นฟูประเทศหลังจากรวมเยอรมันตะวันออกเข้ามาเป็นประเทศเดียวกัน ในปีนี้ยังเกิดปัญหารัฐกิจการเมือง (Money Politic) ทำให้นายเฮลมุท โคลห์ ผู้นำประเทศมานานต้องมัวหมอง ส่วนฝรั่งเศสก็ต่อต้านการครอบงำของสหรัฐฯ ทำให้เกิดปัญหาความเป็นปึกแผ่น ซึ่งอาจมีผลต่อการประกอบการทางเศรษฐกิจได้

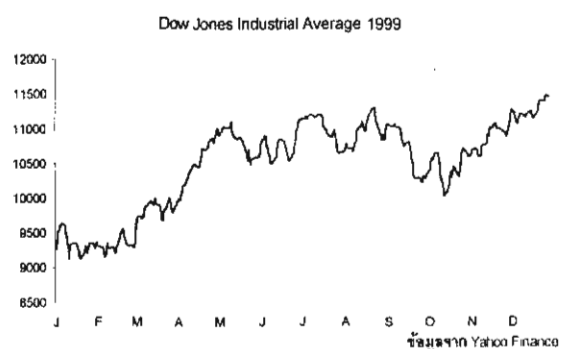
อนึ่ง ปัจจัยบวกอย่างหนึ่งที่อ้างกันว่าจะช่วยให้เศรษฐกิจของสหภาพยุโรปฟื้นตัวได้สูง ได้แก่การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีขีดจำกัดของเอเชีย ขณะเดียวกันก็มีการอ้างปัจจัยบวกที่จะทำให้เศรษฐกิจในเอเชียรวมทั้งในประเทศไทยฟื้นตัวเร็วขึ้นอีกก็คือการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป เป็นการอ้างกันไปมา ผลจะเป็นอย่างไร ต้องติดตามดู จากกรณีนี้ชี้ให้เห็นถึงความพึ่งพิงสัมพันธ์ระหว่างกันของเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ดังนั้นจึงได้เห็นนักข่าวเศรษฐกิจสำนักข่าวตะวันตกต่างพากันออกข่าวดีเรื่องการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเอเชียเป็นระลอก

“ทางด้านสหรัฐอเมริกา” ปรากฏว่ามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องมีขีดจำกัด โดยในไตรมาสที่สาม อัตราการขยายตัวสูงกว่าร้อยละ 5 และตลอดทั้งปี 2542 คาดว่าจะขยายตัวถึงร้อยละ 4.8 (ภาพเศรษฐกิจ OECD ธันวาคม 2542) การขยายตัวในอัตราสูงของเศรษฐกิจสหรัฐฯ นี้ มีผู้เห็นพ้องกันว่าเกิดจากการขยายตัวของการบริโภคภายในประเทศ หนังสือพิมพ์ The Boston Globe ฉบับ 241299 กล่าวว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ ปี 1999 เป็นการระเบิดของการใช้จ่าย และการใช้จ่ายของครัวเรือนสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นทุกเดือนนับตั้งแต่เดือนเมษายน 2540 การใช้จ่ายยังมีลักษณะเกินตัวการออมของชาติคิดเป็นร้อยละของรายได้หลังหักภาษีแล้วอยู่ระหว่างร้อยละ 1.6 - 2.3

มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าการใช้จ่ายในสหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้นนั้นสืบเนื่องจากการทะยานขึ้นของดัชนีราคาหุ้น และดัชนีราคาค่าหุ้นที่พุ่งขึ้นสูงก็สืบเนื่องจากหุ้นบางตัวโดยเฉพาะในกลุ่มไฮเทคหรือหุ้นอินเทอร์เน็ตพุ่งขึ้นสูง ดังนั้นถ้าหากว่าเกิดอะไรกับหุ้นบางตัวเช่นว่านั้นก็อาจก่อผลกระทบเป็นลูกโซ่อย่างคาดไม่ถึง แต่บางคนก็เห็นว่าข้อสังเกตนี้ดูจะทำให้เรื่องเศรษฐกิจอันซับซ้อนกลายเป็นเรื่องที่ง่ายเกินไป

สำหรับเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในปีนี้คาดการณ์ค่อนข้างตรงกันว่าชะลอตัวลง ปัญหาเหลืออยู่ว่าจะเป็น การชะลอแบบพังครืนหรือแบบร่อนลงอย่างมีนวลเท่านั้น ส่วนมากคิดในด้านที่ว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ จะชะลอตัวร่อนลงอย่างมีนวล แม้จะมีบางคนเห็นว่าเศรษฐกิจของสหรัฐฯ มีลักษณะเป็นฟองสบู่ และใกล้แตกเข้าไปทุกทีเมื่อดัชนีราคาค่าหุ้นสูงขึ้น

ในอีกทางหนึ่งมีผู้เสนอแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีระดับสูง การบริหารความเสี่ยง และการตรวจจับความเป็นไปทางเศรษฐกิจอย่างทันกาล จะทำให้สามารถสร้างเศรษฐกิจใหม่ที่รักษาการเติบโตระดับสูง ระดับราคา และแก้ปัญหาการมีงานทำได้ แต่ก็มีผู้ชี้ว่าเศรษฐกิจใหม่ไม่แก้ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และดูกลับจะทำให้ช่องว่างนั้นขยายตัวขึ้นอีก การที่ประชาชนอเมริกันจำนวนนับหมื่นเข้าร่วมประท้วงการประชุมองค์การการค้าโลกที่ซีแอตเติล สะท้อนให้

เห็นถึงความไม่พอใจในระบบตลาดและระบบเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ ทำให้บางคนเห็นว่าปัจจัยทางการเมือง อาจกลายเป็นเรื่องใหญ่ ที่มากระทบต่อเศรษฐกิจก็เป็นได้

ในสหรัฐอเมริกาก็มีการคาดหมายทำนองเดียวกับในยุโรปว่า การฟื้นทางเศรษฐกิจของเอเชียจะช่วยทำให้สหรัฐสามารถส่งออกได้มากขึ้น และลดการขาดดุลการค้า ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งของเศรษฐกิจสหรัฐฯ แต่รายงานการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐฯ ในเดือนตุลาคมปรากฏว่าการส่งออกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 1.6 มูลค่าเท่ากับ 107.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ยอดการส่งออกกลับลดลงร้อยละ 0.1 มีมูลค่ารวม 81.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นักเศรษฐศาสตร์บางท่านเห็นว่าความหวังที่จะให้ประเทศที่ฟื้นตัวสั่งซื้อสินค้าจากสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นยังไม่ปรากฏเป็นจริง และอาจจะต้องใช้เวลานานกว่าที่คิด เพราะว่าการฟื้นตัวนั้นยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังเกรงว่าการขาดดุลการค้ามากขึ้นทุกทีนี้จะกลายเป็นกรณีทางการเมือง เช่นสร้างความเข้มแข็งให้แก่นโยบายกีดกันทางการค้า (Bangkok Post 181299)

สรุปก็คือสถานการณ์เศรษฐกิจนั้นช่วงปลายปีดูสดใสขึ้น เมื่อเทียบกับต้นปี แต่ก็ยังไม่แน่นอนอยู่มาก ที่สำคัญก็คือปัจจัยทางการเมืองมีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจได้สูงขึ้น เพิ่มความไม่แน่นอนขึ้นอีก เช่นการเพิ่มราคาน้ำมันดิบอย่างพรวดพราดในปีนี ทำให้ย้อนไปสู่ความสำคัญของภูมิศาสตร์การเมือง โดยตะวันออกกลางจะทวีความสำคัญขึ้น

คาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจไทย

เศรษฐกิจของไทยมีการคาดคะเนว่าจะขยายตัวต่อเนื่องจากปีนี้ในอัตราที่ลดลงเล็กน้อย สภาพัฒน์ฯ คาดว่าเศรษฐกิจของไทยปี 2542 จะโตประมาณร้อยละ 4.4 และในปี 2543 จะโตราวร้อยละ 4.1 การคาดคะเนของสำนักอื่นมีตัวเลขที่ต่างไปบ้าง แต่กล่าวได้ว่าอยู่ในแนวเดียวกัน อย่างไรก็ตามมีบางท่านเห็นว่าไม่น่าจะขยายตัวเกินร้อยละ 2 โดยเห็นว่าการขยายตัวที่ค่อนข้างสูงในปีนี้เป็นเนื่องจากคิดจากฐานปีก่อนซึ่งเศรษฐกิจติดลบสูง ดังนั้นในปี 2543 ที่คิดจากฐานเศรษฐกิจที่โตขึ้นแล้ว จึงไม่น่าจะขยายตัวได้มาก

ชี โล่ (Chi Lo) นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสแห่งสถาบันยุทธศาสตร์เศรษฐกิจและการลงทุนในฮ่องกงชี้ว่า เศรษฐกิจของเอเชียซึ่งรวมไทยด้วยมีสิ่งที่คุกคามอยู่ 2 เรื่อง ได้แก่

- 1) การอ่อนตัวของดอลลาร์สหรัฐ และที่สำคัญกว่าได้แก่
- 2) สินเชื่อไม่เติบโต และมีสิ่งที่เปราะบางควรระวังอยู่ 3 เรื่อง ได้แก่
 - การปฏิรูปทางโครงสร้างจะส่งผลกระทบในด้านลบเป็นช่วง ๆ
 - บรรยากาศที่ดีทางเศรษฐกิจโลกไม่แน่นอนโดยเฉพาะการที่เศรษฐกิจของสหรัฐลดลงรุนแรง
 - การขาดการปฏิรูปทำให้เงินทุนที่ไหลเข้าลดลง (Asia Week 101299)

แนวโน้มที่น่าสนใจในทางแนวคิดก็คือการกลับมาของแนวคิดแบบเคนส์ (John Maynard Keynes ค.ศ. 1883-1946) นักเศรษฐศาสตร์มีชื่อชาวอังกฤษ ซึ่งการกลับมาครั้งนี้แสดงอาการตะวันพลบของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) อันเป็นรากฐานที่ความคิดของกระแสโลกาภิวัตน์ในระยะ 20 กว่าปีมานี้ ใน "รายงานการพัฒนามนุษย์ 2542" ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้อ้างถึงวิสัยทัศน์ของเคนส์เกี่ยวกับการปกครองโลก ซึ่งให้เห็นว่าการการค้าโลกในปัจจุบันปฏิบัติงานในขอบเขตอันคับแคบกว่าวิสัยทัศน์ของเคนส์เป็นอันมาก เช่นเคนส์เห็นว่าองค์การการค้าโลกไม่เพียงแต่เปิดการค้าเสรีเท่านั้น แต่หากยังต้องสร้างเสถียรภาพราคาสินค้าวัตถุดิบมีสินค้าเกษตร โลหะมีค่า และน้ำมันเป็นต้น โดยการจัดทำมูลภัณฑ์กันชนสำรองไว้ เคนส์ยังเห็นต่อไปว่าควรจะได้สร้างเสถียรภาพราคาวัตถุดิบเพื่อรักษามาตรฐานการครองชีพที่ดีสำหรับผู้ผลิตเบื้องต้น ได้แก่ เกษตรกรและกรรมกร เคนส์ยังมีข้อเสนออื่นเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินและการตลาด เช่นให้ตั้งกองทุนขนาดใหญ่ราวครึ่งหนึ่งของการส่งออกทั่วโลก ซึ่งในปัจจุบันไอเอ็มเอฟควบคุมสภาพคล่องที่มีมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 3 ของการส่งออก

ในทางปฏิบัติประเทศที่เผชิญวิกฤติตั้งแต่ญี่ปุ่น จีน จนถึงประเทศไทยได้หันไปใช้วิธีการกระตุ้นการบริโภคของเคนส์ ซึ่งทำให้ผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจลดความรุนแรงลงในเฉพาะหน้า อย่างไรก็ตามความคิดเรื่องเสรีนิยมใหม่ที่ได้ฟักตัวในสหรัฐนำไปเริ่มให้จริงกันในอังกฤษสมัยนายกรัฐมนตรีเรตเซอร์ ก็ยังดิ้นรนต่อสู้อยู่

เกี่ยวกับแนวโน้มของเศรษฐกิจไทยมีสิ่งที่น่าสนใจดังนี้

1. ส่งออก ส่งออก และส่งออก

แนวโน้มการขยายหรือการหดตัวของเศรษฐกิจไทยในปีหน้าจะขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่สำคัญมาก ได้แก่การส่งออก ซึ่งในระยะหลังก็มีผู้วิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่าการใช้นโยบายให้การส่งออกเป็นตัวนำการเติบโตทางเศรษฐกิจน่าจะได้ผลน้อยลงทุกที แต่สำหรับประเทศไทยก็ดูจะมีทางเลือกอื่นน้อย เพราะว่ ข้อแรกการอาศัยมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยภาครัฐมีข้อจำกัดมากขึ้นทุกทีเนื่องจากภาระหนี้สิน ข้อที่สองการอาศัยการบริโภคภายในก็ยาก เพราะการบริโภคภายในประเทศยังอยู่ในภาวะหดหรือทรงตัว ดูได้จากดัชนีผู้บริโภคซึ่งยังคงติดลบ หรือตัวเลขการเก็บภาษีของกรมสรรพากรในเดือนตุลาคมและพฤศจิกายนยังต่ำกว่าเป้ากว่าร้อยละ 10 โดยเฉพาะภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้ต่ำแสดงถึงการบริโภคที่ยังน้อยอยู่ ข้อที่สามการลงทุนจากต่างประเทศก็หวังที่จะอะไรไม่ได้ นอกจากจะขายสมบัติให้ในราคาถูก การสำรวจของคณะกรรมการวิจัยทางเศรษฐกิจของหอการค้าญี่ปุ่น ซึ่งได้สอบถามบริษัทญี่ปุ่นในไทยช่วงเดือนตุลาคมนี้ พบว่าบริษัทต่างๆ ที่ตอบการสำรวจแจ้งว่าพร้อมจะลงทุนสร้างโรงงานและซื้อเครื่องจักรในปี 2543 รวมประมาณ 12.44 พันล้านบาท น้อยกว่าปี 2542 ซึ่งมีการลงทุนด้านนี้รวม 13.76 พันล้านบาท (Bangkok Post 241299) ดังนั้นจึงต้องฝากความหวังไว้ที่การส่งออก

บทความเรื่อง "แนวโน้มการส่งออกปี '43: การแข่งขันทวีความรุนแรงขึ้น" ของกลุ่มวิชาการและวางแผน ธ.กรุงศรีอยุธยา ได้สรุปด้วยความหวังว่าการส่งออกในปีหน้าจะดีขึ้น เพราะว่ามีปัจจัยเอื้อภายนอกได้แก่ภาวะเศรษฐกิจโลกและการค้าดีขึ้น ปัจจัยเอื้อภายในได้แก่ การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มาตรการกระตุ้นการส่งออกทั้งด้านสินเชื่และด้านภาษีได้ผล และความร่วมมือของภาครัฐในการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การต่อรองเพื่อสิทธิพิเศษทางการค้าและการขยายตลาดใหม่เป็นผล แต่ก็ได้เสนออุปสรรคไว้จำนวนมาก ซึ่งหากเป็นจริงตามนั้น ข้อสรุปอย่างมีความหวังจะสามารถเป็นจริงได้เพียงใด

๑ อุปสรรคต่อการส่งออกในปี 2543

อุปสรรคภายนอก:

1. การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐซึ่งเป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทยถึงร้อยละ 21.7
2. การกีดกันทางการค้าที่ประเทศพัฒนาแล้วกระทำต่อประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีอยู่ถึง 5 มาตรการด้วยกัน
3. ภายในกลุ่มอาฟตาซึ่งมีความไม่ลงรอยกัน -
4. ความผันผวนของค่าเงินเอเชียปี '43 เช่นการลดค่าเงินหยวน หรือการที่เงินทุนภายนอกไหลสู่ดินแดนที่มีความพร้อมกว่า เช่น สิงคโปร์
5. การขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้ไทยซึ่งตั้งราคาน้ำมันต้องเสียเปรียบบางประเทศเช่นมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศส่งออกน้ำมัน

อุปสรรคภายใน:

1. ภาวการณ์เงิน-การธนาคารพื้นตัวช้ากว่าที่คาด เนื่องด้วยปัญหานี้เสีย และก่อปัญหากระทบต่อการผลิตและการส่งออก
2. ภาวการณ์ผลิตประสบปัญหาต้นทุน สภาพคล่องและอื่นๆ การผลิตขยายตัวอย่างไม่สมดุล
3. ปัญหาแทรกซ้อนจาก Y2K
4. มาตรการสนับสนุนและเร่งรัดจัดอุปสรรคของทางการยังไม่บังเกิดผลเต็มที่ (ผู้จัดการ 9-101242)

2. ความเจ็บปวดจากการปฏิรูปหรือการปรับทางโครงสร้าง

การปฏิรูปหรือการปรับทางโครงสร้างขององค์กรธุรกิจใด ๆ มีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการได้แก่

- การลดต้นทุน
- การเพิ่มประสิทธิภาพ
- การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายข้างต้นมักมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ลดคนงานหรือผลตอบแทน เปลี่ยนเครื่องจักร และเปลี่ยนพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (ซึ่งอาจหมายถึงถูกขูดกิจการไป) เหล่านี้ย่อมก่อความเจ็บปวดให้แก่ทั้งพนักงานและผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ การปฏิรูปหรือการปรับทางโครงสร้างจึงมักกระทำได้อย่างล่าช้า ผู้ที่ได้รับผลกระทบเร็วและรุนแรงได้แก่ลูก

จ้างพนักงาน คาดว่าปัญหาการว่างงานคงจะเป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นในปีหน้า ทับถมกันไปจนอาจกลายเป็นเรื่องทางการเมือง ซึ่งยิ่งทำให้การแก้ปัญหายากขึ้นไปอีก

3. ความเจ็บปวดจากสินค้าราคาตกต่ำ

ในภาวะเศรษฐกิจซบเซาหรือถดถอย ราคาสินค้ามักต่ำลง ซึ่งเป็นจริงในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทย การที่สินค้าราคาต่ำ ทำให้กำไรน้อย การขยายการผลิตทำได้ยาก การให้ค่าแรงงานก็น้อยหรือลดผลตอบแทนลง จุดกำลังซื้อให้ลดลง เมื่อมีกำลังซื้อน้อยก็ทำให้ราคาสินค้าต่ำลง เป็นวัฏจักรที่ทำให้หลุดจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยได้ยาก เช่นที่ญี่ปุ่นเป็นอยู่ราว 9 ปีแล้ว ราคาสินค้าเกษตรที่ลดต่ำในประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ย่อมส่งผลกระทบต่อวงกว้างไกล ในระยะหลังมีการเสนอให้ใช้มาตรการทางการเงิน ทำให้เงินเฟ้อหรือสินค้ามีราคาแพงขึ้น เพื่อจุดเศรษฐกิจให้ขยายตัว แต่ก็อาจเกิดปัญหาใหม่ที่ควบคุมเงินเฟ้อได้ยาก ค่าของเงินลดลงอย่างชวนสาบได้

4. การสังหารหมู่และชาตินิยมทางเศรษฐกิจ

ผู้นำในกรุงเทพฯธุรกิจ กล่าวถึงแนวโน้มปีหน้าว่าจะมีคดีล้มละลายรกราคาล แต่แน่นอนไม่ใช่เรื่องรกราคาลอย่างเดียว แต่หมายถึงการสังหารหมู่ทางเศรษฐกิจ แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองได้กล่าวมานานแล้วว่านายทุน 1 คนฆ่านายทุน 10 คน การแข่งขันอย่างดุเดือดค่อย ๆ นำไปสู่การผูกขาด และในยามวิกฤติหรือภาวะเศรษฐกิจถดถอย การล้มละลายแบบระเนระนาด หรือการสังหารหมู่ทางเศรษฐกิจมักเกิดขึ้น โดยทุนใหญ่กลืนกินทุนเล็กกว่า ทุนโลกกลืนกินทุนในระดับภูมิภาคหรือระดับชาติ ในปี 2543 คาดว่าการกลืนกินนี้จะยังเด่นชัดและรุนแรงขึ้น

ในประเทศไทยมีกิจการสำคัญอยู่ 3 กลุ่มซึ่งกล่าวได้ว่าอยู่ในมือของ กลุ่มทุนภายในประเทศ มานาน ได้แก่

- การเงินการธนาคาร
- อสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง
- การค้าปลีก

ทั้ง 3 กิจการขณะนี้ปรากฏว่ากลุ่มทุนต่างประเทศเข้ามามีบทบาทมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งหากกิจการเหล่านี้ถูกควบคุมโดยทุนต่างประเทศก็เหมือนกับว่าเศรษฐกิจส่วนสำคัญภายในประเทศถูกทุนต่างประเทศเข้าครอบงำไปด้วย

๑) อันตมอองการเกษตรและการสื่อสารมวลชน

การเกษตรเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ใช่เพียงเรื่องเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นวิถีชีวิตของประเทศ เป็นรากฐานทางวัฒนธรรม กิจกรรมส่วนนี้อาจถูกครอบงำได้โดยทางการตลาดและเทคโนโลยีชีวภาพ การสื่อสารมวลชนเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดและวิถีดำเนินชีวิต ทุกวันนี้การสื่อสารมวลชนไทยก็ตกอยู่ในวงล้อมของการสื่อสารมวลชนของสำนักข่าวสำนักพิมพ์ระดับโลกแล้ว และอยู่ในกระบวนการรุกซึมเข้ามาข้างใน

การที่ทุนขนาดเล็กหรือขนาดกลางซึ่งเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศถูกกลืนกินนั้น อาจทำให้ความรู้สึกชาตินิยมทางเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติซึ่งมีอยู่ในระดับต่ำมาก เพิ่มความเข้มข้นขึ้นได้ เมื่อรวมกับเหตุปัจจัยอื่นกลายเป็นกระบวนการทางการเมืองขึ้นมาได้ แต่มีข้อควรคิดอยู่ว่า การคัดค้านผู้ค้านั้นมักไม่ได้ทำให้เราเข้มแข็งขึ้น จิตใจที่พึ่งตนเอง เคารพและไว้วางใจกันและกัน ความสำนึกทางสังคม และการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่อยู่เสมอ จึงทำให้ประเทศมั่นคงและมั่งคั่งได้อย่างแท้จริง

5. วิกฤตินี้ของประเทศ

วิกฤตินี้ของประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มน้ำหนักในระยะใกล้ โดยเฉพาะหนี้สาธารณะภาครัฐบาลซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ณ วันที่ 30 กันยายน ยอดหนี้อยู่ระหว่าง 1.8 - 3.3 ล้านล้านบาทแล้วแต่วิธีคิด ตัวเลขปานกลางของศูนย์วิจัยกสิกรไทยอยู่ที่ 2.83 ล้านล้านบาทเป็นร้อยละ 55 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ขณะที่เงินคงคลังลดลงจากก่อนวิกฤติที่สูงราว 2 แสนล้านบาท เหลือราว 7 หมื่นล้านบาทตามตัวเลขทางการในเดือนพฤศจิกายน หรือต่ำกว่านั้นแล้วแต่วิธีคิด เหล่านี้ทำให้ฐานะการคลังของประเทศไม่ค่อยมั่นคง และบทบาทของรัฐบาลในการฟื้นฟูเศรษฐกิจลดลง ดังนั้นความเชื่อถือนับถือของรัฐบาลพลอยถูกกัดกร่อนไปด้วย ทั้งหมดนี้ยังไม่ได้นับหนี้ของธุรกิจเอกชนซึ่งเฉพาะตัวเลขหนี้เสียตกกว่า 2 ล้านล้านบาท รวมหนี้ของประเทศเฉพาะรายสำคัญก็ประมาณเท่ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การเงินของประเทศจึงมีลักษณะทั้งมีสภาพคล่องเกินในบางจุด

และขาดเงินทุนหมุนเวียนในหลายจุด อาจเกิดปัญหาค่าเงินบาทอย่างไม่คาดฝันได้ นักเศรษฐศาสตร์บางท่านชี้ว่า ปัจจุบันนี้ต่างประเทศคงค้างอยู่ในระดับ 250% ของทุนสำรองระหว่างประเทศ หากรายได้จากการส่งออกสินค้าไม่สามารถถักตัวในเวลาอันรวดเร็วและในระดับสูง ภาวะการชำระหนี้จะลิดรอนความก้าวหน้าของสังคม-เศรษฐกิจไทย (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ผู้จัดการ 021242)

6. กระแสการสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางหรือ SME

สิ่งที่น่าจับตามองอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ กระแสการสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางหรือ SME ซึ่งมีต่อเนื่องกันตลอดทั้งปีในด้านต่างๆ เช่นด้านการเงินมีการจัดสรรแหล่งเงินทุน ด้านวิชาการมีการเปิดหลักสูตรอบรม และด้านการเสริมแรงทางจิตใจ มีการยกย่องผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ แนะนำวิธีประกอบกิจการขนาดเล็ก หรือกล่าวถึงผู้ที่ตกงานแล้วหันไปประกอบธุรกิจขนาดเล็กว่าเป็นผู้ไม่ยอมแพ้ชีวิต ซึ่งหากกระแสนี้สามารถดำเนินต่อไปมีแนวโน้มว่าจิตใจแบบนักประกอบการจะเข้ามาเหนือกว่าจิตใจแบบมนุษย์เงินเดือนซึ่งจะมีอิทธิพลสูงในการบริหารปกครองประเทศ และจะขับเคลื่อนสังคมไทยสู่แบบทุนนิยมมากขึ้น

7. เศรษฐกิจทางเลือก

จากพระราชดำริเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นการชี้ทางเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ ก่อให้เกิดการนำไปคิดต่อและการปฏิบัติต่างๆ เช่นโครงการลงทุนทางสังคมของธนาคารโลก โครงการเศรษฐกิจชุมชนพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้การทำงานของกลุ่มเอ็นจีโอที่เสนอเรื่อง “ชุมชนอาชีพไทย” และภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชน ตลอดจนแนวคิดของนายแพทย์ประเวศ วะสีเรื่อง “เศรษฐศาสตร์วัฒนธรรม” นั่นคือเศรษฐศาสตร์ที่คำนึงถึงมนุษย์และวัฒนธรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เศรษฐกิจพื้นฐาน” “เศรษฐกิจพึ่งตนเอง” ได้รวมกันเข้ามาเป็นกระแสเศรษฐกิจทางเลือกของไทย เมื่อวันที่ 18-19 ธันวาคมนี้ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มูลนิธิชัยพัฒนาร่วมกับสภาวิจัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) จัดการสัมมนาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในมิติต่าง ๆ เพื่อนำไปบรรจุในแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ในที่สัมมนามีผู้เสนอให้ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นยุทธศาสตร์หรือระเบียบวาระของชาติ และในเดือนเดียวกันคณะรัฐมนตรีด้านสังคมเสนอให้รัฐบาลใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหาร ดังนั้นแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” มีแนวโน้มที่จะเป็นเศรษฐกิจทางเลือกหลักของไทย และนี่อาจจะเป็นผลได้สำคัญที่สุดจากวิกฤติครั้งนี้

อาการป่วยไข้ทางเศรษฐกิจของเอเซียนั้น มีนักเศรษฐศาสตร์และนักคิดจำนวนไม่น้อยเห็นว่าเป็นอาการป่วยไข้ของระบบทุนนิยมโลกเอง การเสนอเปลี่ยนโลกาภิวัตน์ให้มีโฉมหน้าเป็นมนุษย์เป็นความพยายามหนึ่งในการแก้อาการป่วยไข้ ความคิดที่จะสลัดให้พ้นวิกฤติเพียงอย่างเดียว อาจจะไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสม การร่วมกันสร้างสถาปัตยกรรมทางเศรษฐกิจโลกใหม่น่าจะเป็นคำตอบที่ยั่งยืนกว่า

บทที่ 3 การเมือง: ทางตันที่ยังแน่นทึบ

เหตุการณ์ทั่วไปของการเมืองไทยในปีนี้น่าจะนึกถึงศึกคึกคักเมื่อเทียบกับปี 2541 ที่มีบรรยากาศใจจดใจจ่อว่า เมื่อใดเศรษฐกิจจะฟื้นตัว และขอให้การเมืองหยุดนิ่งเฉพาะหน้า เพื่อไม่ให้กระทบต่อการแก้วิกฤติเศรษฐกิจ แต่หลังจากมาตรการ 14 สิงหาคม 2541 และการเริ่มใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอีก 2 ครั้งในปี 2542 โดยมีมาตรการหนึ่งเป็นการกวดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้ต่ำ เพื่อแก้ไขปัญหานี้เสีย และกระตุ้นการใช้จ่าย มาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบถึงชนชั้นกลางที่พอมีเงินเก็บ ซึ่งจำนวนหนึ่งอาศัยดอกเบี้ยในการช่วยเลี้ยงชีพ ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจหรือความรู้สึกว่าการแก้เศรษฐกิจไม่เป็นผลเริ่มดีขึ้น เมื่อบวกกับผลกระทบทางเศรษฐกิจอื่น เช่น การว่างงานที่ยังมีอัตราสูง รวมทั้งการปฏิบัติทางการเมืองซึ่งเกิดกรณีทุจริตประพาศิตมิชอบอย่างต่อเนื่อง กระแสความไม่พอใจจึงรวมตัวขึ้น ก่อเป็นการกระเพื่อมทางการเมือง ภาพลักษณ์และคะแนนนิยมของรัฐบาลลดต่ำลง เสียงเรียกร้องให้ยุบสภาดังขึ้นเป็นระยะและถี่ขึ้น ขณะที่ในอีกทางหนึ่งกระแสการเรียกร้องปฏิรูปการเมืองหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่แล้วกลับอ่อนตัวลงกว่าก่อนหน้านี้ ถ้าให้เลือกระหว่างการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจโดยผูกพันกับตลาดโลกกับการปฏิรูปทางการเมือง ดูเหมือนว่าชนชั้นนำและชนชั้นกลางของไทยจะเลือกเอาอย่างแรกมากกว่า สำหรับชนชั้นกลางนั้นยังมีด้านที่

ขาดความหวังความเชื่อมั่นในวงการเมืองรวมอยู่ด้วย เนื่องจากการเมืองยังเล่นกันแบบเดิม เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกันแก่งแย่ง สาดโคลนเสียดยี่สิบแปดโจร การเล่นพวก การทุจริตคอร์รัปชัน พฤติกรรมเหลิงอำนาจ การต่อสู้เรียกร้องสิทธิผลประโยชน์ของชนชั้นล่างมีสมาชิกคนจนเป็นต้นก็ระเบิดขึ้นเป็นครั้งคราว แล้วจางหายไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามในช่วงครึ่งปีหลังนี้มีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อตั้งกลุ่มเกษตร แบบสหพันธ์ชาวไร่ชาวนาซึ่งเคยเคลื่อนไหวอย่างแข็งขันหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ขึ้นมา ในรั้วมหาวิทยาลัยนักศึกษาและอาจารย์มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น โดยทั่วไปทางตันทางการเมืองที่ต้องฝ่าฟันออกไปยังแน่นอนที่บแต่พายุใหญ่ทางการเมืองบางครั้งพัดกระหน่ำอย่างคาดไม่ถึง

ในการเมืองไทยมีเวทีหรือสังเวียนสำคัญอยู่ 5 แห่งได้แก่ รัฐสภา สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ การชุมนุมเคลื่อนไหว (รวมทั้งการสำรวจประชามติ) องค์การตรวจสอบที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่ และการเลือกตั้ง มีกลุ่มหรือองค์กรผู้แสดงการเมืองที่สำคัญ 4 กลุ่มได้แก่ พรรคและนักการเมือง ระบบราชการ กลุ่มธุรกิจ และองค์กรประชาชนและเอ็นจีโอ บนพื้นฐานของแนวคิดอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ที่กำลังกลายรูปอย่างช้าๆ จากประชาธิปไตยแบบขุนนางและเจ้าพ่อ สู่ประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม

บนสังเวียนทั้งห้า

สังเวียนทางการเมืองทั้ง 5 นี้กลุ่มองค์กรต่างๆ เลือกใช้ตามความถนัดและภาวะการณ์ เช่นสังเกตได้ว่าพรรคและนักการเมืองเลือกสังเวียนรัฐสภาและการเลือกตั้งเป็นจุดสำคัญ โดยเฉพาะในยามเป็นฝ่ายรัฐบาล มักต้องการให้เรื่องทางการเมืองทั้งหมดไปพูดกันที่สภา หรือเมื่อถูกนักวิชาการวิพากษ์วิจารณ์มากหน่อยก็ทำให้ไปลงเลือกตั้ง แต่เมื่อพรรคและนักการเมืองนั้นอยู่ฝ่ายค้านก็เลือกสังเวียนอื่นเพิ่มเติม เช่น การชุมนุมอภิปรายนอกสภา สำหรับสื่อมวลชนนั้นโดยพื้นฐานแล้วเป็นองค์กรธุรกิจ แต่ปฏิบัติหน้าที่เหมือนเป็น “กระบอกเสียง” สะท้อนภาพสังคม และมีอิทธิพลทางการเมืองค่อนข้างสูง กลุ่มธุรกิจนั้นค่อนข้างมีความคล่องตัวสูง สามารถแทรกเข้าต่อสู้ได้ทุกสังเวียน เช่นเข้าไปอุปถัมภ์พรรคและนักการเมือง และในระยะหลังเกิดปรากฏการณ์ที่นักธุรกิจหันมาลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่างๆ โดยตรงมากขึ้น การชุมนุมเคลื่อนไหวจะเป็นสังเวียนสำคัญของชนชั้นล่าง เพราะว่ยากที่จะต่อสู้ในสังเวียนอื่น ซึ่งสังเวียนนี้ก็จะถูกทำให้เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรมมากขึ้น โดยกล่าวหาว่าก่อความวุ่นวายในบ้านเมืองปั่นป่วนวุ่นวาย ในระยะหลังการเคลื่อนไหวรวมหมู่ทางการเมืองยังสามารถแสดงหรือโน้มน้าวด้วยการสำรวจประชามติหรือโพลซึ่งมีหลายสำนักและกระทำกันอย่างต่อเนื่อง โดยทั่วไปมักสะท้อนแนวคิดของกลุ่มชนชั้นกลางซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่ายในการสำรวจ เช่นทางโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ต ส่วนองค์กรตรวจสอบที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่ มีศาลรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น เพิ่งอยู่ในระยะเริ่มต้น ยังไม่ชัดเจนว่าจะเป็นสังเวียนที่กลุ่มใดจะได้เปรียบ โดยเฉพาะกรณีของรัฐธรรมนูญต้องการให้เป็นองค์กรอิสระ อย่างไรก็ตาม เริ่มมีเสียงวิจารณ์ว่าฝ่ายรัฐบาลอยู่ในฐานะได้เปรียบ ซึ่งเป็นเรื่องควรติดตามต่อไป

รัฐสภา

สังเวียนรัฐสภาที่สำคัญยังอยู่ที่สภาผู้แทนราษฎร แต่หลังจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเดือนมีนาคม 2543 แล้ว คาดหมายว่าวุฒิสภาจะมีบทบาทมากขึ้น เช่นในการถ่วงดุลอำนาจของสภาผู้แทนฯ และวงราชการ

การเคลื่อนไหวต่อสู้กันทางการเมืองในรัฐสภามีเรื่องเด่นอยู่ 3 เรื่อง ได้แก่

- ๑ การแสดงบทบาทฝ่ายรัฐบาลและการตรวจสอบของฝ่ายค้าน ซึ่งมีจุดสุดยอดสูงสุดอยู่ที่การอภิปรายไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้าน 2 ครั้ง
- ๑ การออกกฎหมายแก้กฎระเบียบเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ซึ่งในการนี้มีผู้ร่วมจำนวนมาก ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน วุฒิสมาชิก สื่อมวลชน นักธุรกิจ เอ็นจีโอและองค์กรประชาชน
- ๑ การออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและการแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบ

ในการเคลื่อนไหวใน 3 เรื่องสำคัญกล่าวได้ว่าฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้ชนะ แต่เป็นชัยชนะที่บางครั้งสะบักสะบอม บางครั้งยากลำบาก ชัยชนะแบบสะบักสะบอมได้แก่ชัยชนะผ่านญัตติไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้านได้ แต่การผ่านการไม่ไว้วางใจครั้งหนึ่ง ฝ่ายรัฐ

บาลเกิดการแตกแยกภายในจนต้องนำพรรคชาติพัฒนามาร่วม และทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐบาลลดความสวยงามลง จนกระทั่งเมื่อจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งที่ 2 การสำรวจประชามติพบว่าเสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ (เมื่อเทียบกับครั้งแรกที่มีน้อยกว่า) และหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งที่ 2 การสำรวจประชามติพบว่าต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีในกระทรวงสำคัญถึง 2 กระทรวง ส่วนการออกกฎหมายเพื่อแก้กฎระเบียบเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจรวม 11 ฉบับ มีอยู่ 4 ฉบับ ได้แก้กฎหมายล้มละลาย กฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าว กฎหมายทุนรัฐวิสาหกิจ และกฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ต้องเผชิญกับแรงต้านอย่างหนักทั้งภายในและภายนอกสภา คืบหน้าไปอย่างล่าช้า และทำให้รัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงว่าเดินตามไอเอ็มเอฟมากเกินไป ส่วนการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจำนวน 27 ฉบับ ก็มีอุปสรรคอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะจากเสียงของอดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เห็นว่าไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ การคัดค้านจากวุฒิสมาชิกบางกลุ่มจากองค์กรประชาธิปไตยและกลุ่มวงการต่างๆ ร่างกฎหมายที่มีปัญหามาก เช่นกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบแห่งชาติ (ป.ป.ช.) กฎหมายสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น

มีข้อสังเกต 3 ประการเกี่ยวกับการเมืองในรัฐสภา ข้อแรกได้แก่จำนวนผู้ประชุมไม่ครบองค์ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากส.ส.ไปทำหน้าที่ทางด้านบริหาร ซึ่งตามรัฐธรรมนูญใหม่ห้ามส.ส.จากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ถ้าหากจะเป็นต้องลาออกก่อน ซึ่งอาจจะแก้ปัญหาเรื่องการขาดองค์ประชุมได้ ข้อที่สองการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ของรัฐสภา เริ่มเป็นที่ยอมรับทำเป็นข่าว เช่นคณะกรรมการการวิสามัญเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจของวุฒิสมาชิก ข้อที่สามจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจ 2 ครั้ง มีการสำรวจประชามติพบว่าผู้ที่ติดตามข่าวมีความไม่พึงพอใจกับการตีฟปากล พุดเสียดสี หรือพูดล้อเล่นไม่ตอบตรงประเด็นและการใช้กลวิธีเพื่อเอาชนะเกมการเมืองกัน ซึ่งน่าจะเป็นแรงกดดันให้การอภิปรายไม่ไว้วางใจกระทำได้ดีกว่าเดิมนี้เห็นสาธยายยิ่งขึ้น อนึ่ง ต่อไปรัฐสภาจะมีผู้ตรวจการของรัฐสภาทำหน้าที่คอยตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งจะทำให้สังเวียนนี้มีกลไกใหม่ในการสร้างความเคลื่อนไหวทางการเมือง

สื่อมวลชน

สื่อมวลชนของไทย เฉพาะอย่างยิ่งสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่หนังสือพิมพ์รายวันเป็นต้น มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมานานแล้ว โดยทั่วไปแสดงบทบาทเป็นเสมือนฝ่ายค้านในยามที่บ้านเมืองยังไม่เป็นประชาธิปไตย และขาดฝ่ายค้าน จนดูจะกลายเป็นวัตรของหนังสือพิมพ์ไทยในการคัดค้านทั้งตึงรัฐบาล สำหรับสื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์มีประวัติอยู่ในการควบคุมของรัฐบาลมาช้านาน โดยทั่วไปแสดงบทบาทเป็นผู้รักษาสถานะเดิมทางการเมือง แต่ในระยะหลังที่เกิดขึ้นสิ่งที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยเทียม” การวิพากษ์วิจารณ์หรือติติงรัฐบาลโดยสื่อประเภทวิทยุและวิทยุโทรทัศน์เริ่มมีมากขึ้น ตามรัฐธรรมนูญใหม่มีเจตนารมณ์ที่จะให้คลื่นความถี่เป็นของสาธารณะ ไม่ใช่สิ่งผูกขาดของรัฐบาลหรือหน่วยราชการ อาจทำให้สื่อทั้งสองนี้มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสูงขึ้น

บนสังเวียนนี้ฝ่ายรัฐบาลดูจะเป็นผู้เสียเปรียบ โดยมีข่าวด้านลบปรากฏบ่อย ในเรื่องการทุจริตประพฤติมิชอบ ความขัดแย้งภายใน นอกจากนี้เสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ นานาขึ้น ทางฝ่ายรัฐบาลก็ดูจะให้ความพยายามที่จะแก้ไขความเหลื่อมล้ำนี้ เช่น การตั้งงบประมาณสัมพันธ สำหรับสื่อทั้งต่างประเทศและภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความรู้สึกทางชาตินิยมตลอดจนความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นไปของสถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจโลกสูงขึ้น อิทธิพลของสื่อตะวันตกในการสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลจึงมีไม่มากตามคาด สำหรับกรณีในประเทศมีนักวิชาการบางท่านประหวั่นใจโดยการทำนายเหตุร้ายบทยความว่า “บทความนี้เขียนขึ้นโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณสัมพันธของกระทรวงการคลัง” เป็นต้น

เนื่องจากองค์กรควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารและการเมืองที่ดั่งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญ คงต้องการเวลาอีกพักหนึ่งกว่าจะปฏิบัติการเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของมหาชน ดังนั้นสื่อมวลชนจึงต้องทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบแบบที่เคยเป็นมาไปก่อน พร้อมกับสร้างกระแสให้ผู้ประกอบอาชีพทางด้านนี้จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับ สังคมจึงจะเป็นทั้งผู้วิพากษ์วิจารณ์และถูกวิพากษ์วิจารณ์ในขณะเดียวกัน

เกี่ยวกับสื่อมวลชน ในปัจจุบันมีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการเมือง ในขณะที่อยู่ในระยะเริ่มต้น แต่ด้านหนึ่งก็เป็นการฝึกฝนทักษะในการแสดงความเห็น หรือก่อรูปวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์

ขึ้น อีกด้านหนึ่งมีแนวโน้มที่การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นสิ่งเวียนทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปอีก ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นแล้วในสหรัฐฯ เป็นต้น ในปัจจุบันมีพรรคการเมืองไทยหลายพรรคเปิดเว็บไซต์ของตนในอินเทอร์เน็ต

การชุมนุมเคลื่อนไหว

หลังจากเกิดม็อบมือถือครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2435 จนเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และม็อบสีลมเพื่อขับไล่รัฐบาล พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ชนชั้นกลางในเมืองดูจะไม่ได้อาศัยการชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายทางการเมืองอีก และกลับดูเหมือนว่ามีความพยายามหรือเห็นด้วยที่จะให้มีการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองน้อยลง เพื่อไม่ให้เกิดเป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การชุมนุมเคลื่อนไหวจึงอยู่ในกลุ่มของเอ็นจีโอและองค์กรประชาชนรากหญ้าเป็นสำคัญ ซึ่งแม้ว่าจะมีการเคลื่อนขบวนมาที่กรุงเทพฯ หลายครั้ง ก็จะไม่กระทบต่อฐานะของรัฐบาล หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเท่าใดนัก แสดงถึงว่าพลังทางการเมืองของกลุ่มเอ็นจีโอและชนชั้นล่างในสังคมยังค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับชนชั้นกลาง และการปฏิรูปทางการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งที่สำคัญหมายถึงประชาชนรากหญ้ามี่มีส่วนร่วมจึงต้องใช้เวลาหรือมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้นจึงจะพอเห็นผลที่พอมองเห็นได้ชัด

ที่อาจจัดอยู่ในประเภทของการชุมนุมเคลื่อนไหวก็คือการรัฐประหาร ซึ่งเคยเป็นสังเวียนการเมืองสำคัญของไทยมาเกือบตลอดช่วงประชาธิปไตยของไทย ในปี 2542 ดูจะไม่มีการเหยียดถึงมากนัก และคาดว่าในปีหน้าก็คงจะเป็นทำนองเดียวกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากผู้นำทหารในปัจจุบันไม่เชื่อเรื่องการแก้ปัญหาโดยการรัฐประหารเหมือนเดิม

องค์กรควบคุมตรวจสอบ

องค์กรควบคุมตรวจสอบที่ปฏิบัติงานหนักและเป็นที่กล่าวขวัญถึงมากในปี 2542 ได้แก่

- ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องวินิจฉัยตีความในเรื่องสำคัญหลายเรื่อง บางเรื่องก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก สร้างภาพลบขึ้น กล่าวโดยทั่วไป การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญส่งผลดีต่อฐานะรัฐบาล
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งหลายฝ่ายกำลังเป็นห่วงว่าจะสามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ได้ตามเจตนารมณ์หรือไม่ เพียงใด เนื่องจากการปฏิบัติงานยังเป็นเชิงรับมากกว่าเชิงรุก
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ (ป.ป.ช.) ซึ่งยังไม่มียุทธศาสตร์เด่นชัด แต่ก็ยังเป็นที่น่าหวังว่าจะต้องลดทอนปัญหาการทุจริตที่กัดกร่อนความเป็นปึกแผ่นของประเทศชาติได้

ยังมีองค์กรควบคุมตรวจสอบอีกหลายองค์กรที่จะตั้งขึ้น เช่น ศาลปกครอง ผู้ตรวจการของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งคงจะมีบทบาทเพิ่มขึ้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับองค์กรควบคุมตรวจสอบก็คือองค์กรเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลของระบบราชการแบบปัจจุบันค่อนข้างสูง ดังนั้นการปฏิรูประบบราชการ รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารปฏิบัติงานของระบบราชการจึงจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรเหล่านี้มีประสิทธิภาพ บังเกิดผลตามเจตนารมณ์ สำหรับการควบคุมตรวจสอบโดยตรงของประชาชน เช่นการเข้าชื่อเพื่อเสนอให้ปลดออกจากราชการที่ปฏิบัติไปแล้วดูยังไม่เกิดผลอะไร และตามกฎหมายที่ร่างขึ้นในการนี้ ก็ดูจะสร้างเงื่อนไขที่ทำให้การควบคุมตรวจสอบนั้นกระทำได้ยากขึ้น อย่างไรก็ตามเป็นที่คาดว่าองค์กรควบคุมตรวจสอบเหล่านี้จะมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น เป็นสังเวียนทางการเมืองที่เข้มข้นอีกสังเวียนหนึ่ง เช่นในแง่ของการส่งตัวแทนของตนหรือกลุ่มตนเข้าไปอยู่ในคณะกรรมการในองค์กรเหล่านี้

การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นสถาบันการเมืองสำคัญในระบบประชาธิปไตยไทย ใน พ.ศ. 2542 มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหลายครั้ง ได้แก่ อบต. เทศบาล ในการนี้บางท้องถิ่นที่มีการทุจริตในพหุระจนกระทั่งศาลสั่งให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ แต่ผลก็ไม่ได้เปลี่ยนจากเดิม โดยทั่วไปกลุ่มอำนาจเดิมยังคงรักษาอำนาจการปกครองของตนไว้ได้ ซึ่งแสดงว่าการเลือกตั้งอาจเป็นกลไกที่เปิดกว้างไม่พอสำหรับทางเลือกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ในปีหน้าคาดว่าจะมีการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติตั้งแต่ต้นปีไปจนถึงปลายปี การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)จำนวนเกือบ 2,500 แห่ง การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) 74 แห่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลหลายแห่ง สำหรับการเลือกตั้งระดับชาติมีการเลือกตั้งทั่วไปถึง 2 ครั้งเพื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

เกี่ยวกับการเลือกตั้งนี้มีผู้ให้ทัศนะหลากหลายประมวลได้ดังนี้

1. การเลือกตั้งในปี 2543 โดยเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไปเป็นการเลือกตั้งตามกติกาใหม่ ซึ่งอาจก่อปัญหาขึ้นหลายอย่างเช่น

☒ ประชาชนมีความสับสนหรือไม่เข้าใจในวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งมีหลายแบบทั้งที่ใช้หน่วยเลือกตั้งไม่มากเป็นเขตเลือกตั้ง การให้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว การเลือกแบบบัญชีรายชื่อ

☒ คณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดประสิทธิภาพ และอาจเกิดปัญหาอื่นจากการปฏิบัติ เช่นการนำบัตรลงคะแนนไปรวมนับในที่เดียว

☒ การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ทำให้ผู้สมัครต้องเข้าเผชิญหน้ากันโดยตรง ไม่ได้เป็นแบบทึม อาจนำมาให้เกิดการลอบสังหารทางการเมือง หรือทำให้การแข่งขันทางการเมืองดุเดือดรุนแรงขึ้น นอกจากนี้

☒ เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันกำหนดให้เลือกนายกรัฐมนตรีโดยเปิดเผยในสภาฯ ดังนั้นอาจมีการซื้อเสียง ส.ส. กันได้อีก หรือเกิดสิ่งที่เรียกว่า "ตกเขียว" เป็นการซื้อเสียงล่วงหน้า

2. มีความกังวลว่าการเลือกตั้งตามกติกาใหม่นี้อาจไม่ช่วยการปฏิรูปทางการเมือง โดยยังคงมีการทุจริตใช้อำนาจมืด การซื้อ-ขายเสียงไม่ต่างจากเดิม หลังการเลือกตั้งแล้วก็คงไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง วุฒิสภาซึ่งจะได้จากการเลือกตั้งคู่กับสภาผู้แทนก็มีผู้ชำนานซื้อให้คู่กันว่าเป็น "สภาผัว-สภาเมีย"

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผลของมันดังนี้

☒ มีแนวโน้มว่ากลุ่มธุรกิจจะมีอิทธิพลทางการเมืองและลงสมัครรับเลือกตั้งโดยตรงมากขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จากผู้สมัครลงเลือกตั้ง ส.ว. พบว่ามีผู้ลงสมัครมากที่สุดอยู่ 2 ชั่ว ชั่วโมงได้แก่ข้าราชการรวมราว 600 รายจากจำนวนผู้ลงสมัครทั้งหมดราว 1,530 คน โดยเกือบทั้งหมดเป็นข้าราชการบ้านาญจำนวน 573 คน อีกชั่วโมงได้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว 253 คน การแข่งขันในการเลือกตั้งจึงเป็นการแข่งขันระหว่างมนุษย์เงินเดือนฝ่ายหนึ่งกับมนุษย์ผู้ประกอบการอีกฝ่ายหนึ่งที่ลงสมัครมากอีกกลุ่มหนึ่งคือ นักกฎหมายจำนวน 259 คน บางส่วนอาจมีแนวคิดแบบมนุษย์เงินเดือน บางส่วนมีแนวคิดแบบมนุษย์ผู้ประกอบการ แต่แนวโน้มที่นักกฎหมายจะมีแนวคิดแบบมนุษย์ผู้ประกอบการมีมากขึ้น เนื่องจากปัญหาทางธุรกิจที่จะต้องให้ว่าความมีมากขึ้น สำหรับนักการเมืองที่ลงสมัคร ส.ว.มีจำนวนน้อยเพียง 9 คน เนื่องจากมีข้อห้ามไม่ให้ ส.ว.เกี่ยวข้องกับการเมือง ในการเลือกตั้ง ส.ส. นักการเมืองคงจะลงสมัครเป็นสัดส่วนมากกว่านี้ ซึ่งนักการเมืองส่วนหนึ่งก็มีแนวคิดแบบมนุษย์เงินเดือน อีกส่วนหนึ่งมีแนวคิดแบบผู้ประกอบการหรือที่บางคนเรียกว่านักธุรกิจการเมือง การต่อสู้ระหว่างแนวคิดมนุษย์เงินเดือนกับมนุษย์ผู้ประกอบการนี้คงจะเป็นลักษณะเด่น โดยมนุษย์ผู้ประกอบการรุกคืบมาเรื่อยๆ จนกว่าแนวคิดแบบประชานิยมมีพลังเข้มแข็งขึ้น จึงอาจฉานพลังอำนาจกันได้

☒ ผลการเลือกตั้งที่มีที่จับตาสำคัญได้แก่การเลือกตั้ง อบต. และส.จ. ซึ่งน่าจะได้มีการศึกษาลงในรายละเอียดในเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศ และต่อมาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและผลของมันในระดับชาติน่าจับตาที่สมาชิกวุฒิสภา และ ส.ส.ที่ได้จากระบบรายชื่อ ซึ่งน่าจะมีสิ่งใหม่บางอย่างเกิดขึ้น

☒ หลังการเลือกตั้ง การเมืองไทยคงยังไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่คาดว่าจะมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเข้มข้น และเนื่องจากการเลือกตั้งลดความชอบธรรมและให้ความหวังในการปฏิรูปปรับปรุงสังคมไม่มาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนืองไปยังรัฐบาลและรัฐสภา การเคลื่อนไหวที่ไม่ใช่รัฐบาลหรือนอกสภา ไม่ว่าจะเป็นในสื่อมวลชนและการชุมนุมเคลื่อนไหวน่าจะเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์และแนวโน้มทางสากล

สถานการณ์ทางสากลมีผลต่อการเดินนโยบายต่างประเทศอย่างมาก ปัจจุบันนโยบายต่างประเทศของไทยยังคงเอียงข้างตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯ เช่นที่เคยปฏิบัติมาหลายสิบปีมาแล้ว อย่างไรก็ตาม สถานการณ์สากลในรอบปี 2542 มีปฏิบัติการบางอย่างที่อาจก่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลอย่างลึกซึ้งต่อสังเวียนการเมืองโลก เช่น การจับมือเป็นพันธมิตรกันอีกครั้งระหว่างรัสเซีย-จีน ปฏิบัติการทางทหารต่อยูโกสลาเวียของกลุ่มนาโตที่นำโดยสหรัฐฯ ถูกต่อต้านตึงเครียดอย่างกว้างขวางทั้งจากรัสเซีย จีน และเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังเกิดความแตกแยกกันทางความคิดในบางระดับในกลุ่มนาโตเอง เมื่อเทียบกับสงครามอ่าวอันเป็นปฏิบัติการที่นำโดยสหรัฐฯ เช่นเดียวกันจะเห็นว่าแตกต่างกันมาก แนวคิดต่อต้านการครอบงำความเป็นเจ้า (Hegemony) ของสหรัฐฯ แผ่ขยายออกไป เหล่านี้เพิ่มความจำเป็นในการติดตามเหตุการณ์และแนวโน้มของโลกเพื่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เหมาะสม

เหตุการณ์และแนวโน้มทางสากลนั้น จากการประมวลทัศนะของนักวิเคราะห์เหตุการณ์โลก กล่าวได้ว่ามี 4 เรื่องสำคัญ ได้แก่

- ① โลกมีแนวโน้มสู่ขั้วอำนาจหลายขั้ว
- ② กระแสชาตินิยมและที่คล้ายกันมีความแรงขึ้น
- ③ เหตุการณ์ผ่านวนในมหาเอเชียบูรพา (Greater Far East ศัพท์ที่ทางการญี่ปุ่นใช้ หมายถึงเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมกัน) รวมทั้งในเอเชียใต้
- ④ ขบวนการประชาสังคมมีแนวโน้มเข้มแข็งขึ้น

“สู่แนวโน้มหลายขั้วอำนาจของโลก” ในช่วงสงครามเย็นกล่าวได้ว่ามีขั้วอำนาจอยู่ 2 ขั้ว ได้แก่ขั้วโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐฯ และขั้วสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียต ปลายปี พ.ศ.2532 กำแพงเบอร์ลินถูกทำลายลง สิ้นสุดขั้วสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ รวมทั้งสหภาพโซเวียตเองที่แตกออกเป็นหลายรัฐ ในช่วงเวลาราว 10 ปีมานี้ กล่าวกันว่าโลกเหลือขั้วอำนาจเพียงขั้วเดียวนำโดยสหรัฐฯ และในช่วงเวลาดังกล่าวสหรัฐฯ ก็ได้ใช้แสนยานุภาพและอิทธิพลของตนดัดแปลงโลกให้เป็นในแบบที่ต้องการ วิกฤติใหญ่ทางเศรษฐกิจในเอเชียไม่เพียงนำความเสียหายอันใหญ่หลวงสู่ภูมิภาคนี้เท่านั้น หากยังเป็นเสียงระฆังแห่งการสิ้นสุดของอิทธิพลสหรัฐฯ ด้วย ในเมื่อโลกที่ถูกดัดแปลงไปตามแบบสหรัฐฯ ไม่ได้ทำงานอย่างที่ควรเป็นหรือตามคาด สงครามโคโซโวและการประท้วงการประทุระเบิดระดับรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลกที่เมืองซีแอตเติลเป็นสัญญาณที่เด่นชัดขึ้น โลกกำลังก้าวเข้าสู่ขั้วอำนาจหลายขั้วซึ่งยังไม่ลงตัว เช่นอาจเป็น 2 ขั้วใหญ่ระหว่างตะวันตกกับตะวันออก หรือเป็น 3 ขั้วซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น ขั้วอเมริกา ยุโรป(รวมรัสเซีย) และเอเชียที่สำคัญคือมหาเอเชียบูรพา นอกจากนี้ เอเชียใต้และตะวันออกกลางก็อาจรวมเป็นอีกขั้วหนึ่งต่างหาก

เหตุใดสหรัฐฯ ซึ่งเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งซึ่งไม่มีประเทศใดสามารถต่อกรได้ จึงไม่สามารถรักษาขั้วอำนาจเดียวของโลกไว้ได้ คำตอบสั้นๆ ก็คืออำนาจของสหรัฐฯ มีขีดจำกัด และไม่ยั่งยืน ขณะที่อำนาจของกลุ่มอื่นสามารถรวมกลุ่มกันขึ้นมาท้าทายได้ อำนาจของสหรัฐฯ มีที่สำคัญอยู่ 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่

- ① แสนยานุภาพทางทหาร ซึ่งค่าใช้จ่ายทางทหารของสหรัฐฯ เท่ากับของประเทศอื่นทั้งโลกรวมกัน
- ② อำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งแข็งแกร่งเติบโตด้วยการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ③ อำนาจทางวัฒนธรรม

ในด้านแสนยานุภาพทางทหารนั้น สหรัฐฯ สามารถใช้ได้อย่างจำกัดมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นสหรัฐฯ อาจจะรบกับบางประเทศที่อ่อนแอกว่าตนมาก แต่ไม่สามารถรบกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ และแม้การรบกับประเทศที่อ่อนแอกว่ามากหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศอื่น เช่น ทางด้านการเงิน ก็ยังเพิ่มความจำกัด เพราะว่าการรบย่อมต้องใช้เงิน การรบที่ยืดเยื้อ เช่น ในสงครามอินโดจีน สามารถทำให้เศรษฐกิจอ่อนตัวลงได้ ในด้านอำนาจทางเศรษฐกิจ มีการให้ความสำคัญของพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะสร้างเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจขยายตัว ขณะที่การจ้างงานยังคงสูงและอัตราเงินเฟ้อต่ำ แต่การเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ก็มีความไม่ยั่งยืนอย่างน้อย 2 ประการได้แก่ ประการแรกเป็นการ

เติบโตโดยสร้างช่องว่างทางสังคม จนเกิดความไม่พอใจและความไม่สงบขึ้นได้ ประการที่สองก็คือลักษณะเศรษฐกิจของสหรัฐฯ เป็นดังที่ Global Economy Monitor (ตุลาคม 2542) ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเศรษฐกิจที่เติบโตด้วยการขยายตัวของภาคบริโภคซึ่งไม่อาจดำรงเช่นนั้นได้นาน ขณะที่เศรษฐกิจของญี่ปุ่นและรัสเซียซึ่งเผชิญกับวิกฤติและภาวะถดถอย กลับปรับตัวใช้จ่ายและอดออม หรือใช้ระบบแลกเปลี่ยน (Barter System) ในกรณีของรัสเซีย เป็นเศรษฐกิจเพื่อความอยู่รอด (Survival Economy) ซึ่งอาจยั่งยืนกว่า ส่วนในด้านวัฒนธรรม สหรัฐฯมี 2 อย่างเด่นได้แก่ เสรีภาพและการบริโภค ซึ่งไปด้วยกัน กล่าวที่สำคัญแล้วก็คือการบริโภคหรือเสรีภาพในการบริโภค

ในปัจจุบันพบว่าวัฒนธรรมการบริโภคถูกต่อต้านมากขึ้นรวมทั้งในสหรัฐฯเอง เกิดขบวนการยุคใหม่ (New Age Movement) เพื่อการแสวงหาทางจิตวิญญาณ เมื่ออิทธิพลทางความคิดลดลง อิทธิพลทางความคิดอื่นที่เกี่ยวข้องได้แก่ประสิทธิภาพและการแข่งขันก็จะลดลงด้วย ในสหรัฐฯเองเนื่องด้วยการเน้นการแข่งขัน ทำให้โรงเรียนและสำนักงานเป็นต้นกลายเป็นเหมือนสมรภูมิ เช่น ในปี 2542 เกิดกรณีเด็กยิงปืนฆ่าเพื่อนและครู พนักงานฆ่าสังหารหมู่เพื่อนพนักงาน ในโรงเรียนและสำนักงานหลายครั้ง การแข่งขันยังก่อให้เกิดความเครียดมีรายงานว่าเกือบ 1 ใน 5 ของคนอเมริกันมีอาการป่วยทางจิตและผู้มีอาการทางจิตนี้มีเกือบครึ่งหนึ่งที่ป่วยโรคจิตรุนแรงไม่ได้เข้ารับการรักษาเนื่องจากขาดเงิน (Bangkok Post 141299)

ศูนย์อำนาจใหม่ที่ขึ้นมาท้าทายอำนาจสหรัฐฯได้แก่ ยุโรป และญี่ปุ่นที่เริ่มรู้จักพูดคำว่า “ไม่” กับสหรัฐฯมากขึ้น โดยเฉพาะแนวทางการแก้ไขภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ที่ญี่ปุ่นเลือกใช้วิธีการแก้ไขแบบยืดเยื้อ โดยไม่ให้กระทบต่อเยื่อใยทางสังคมมากเกินไป แทนที่จะใช้ “ยาแรง” ให้เกิดการล้มครืนแล้วสร้างขึ้นใหม่แบบสหรัฐฯ นอกจากนี้ยังเกิดแกนหลวมๆ ของรัสเซีย-จีน เหล่านี้บ่งชี้ว่าโลกจะไม่เป็นไปอย่างที่สหรัฐฯคาดคิดไว้ สิ่งที่จะระวังได้แก่ การเปลี่ยนชั่วคราวของโลกนั้น มักเกิดความรุนแรงขึ้น เช่นการเปลี่ยนชั่วคราวจากอังกฤษมาเป็นสหรัฐฯ การแย่งกันเป็นชั่วคราวของโลกครั้งใหม่ น่าจะก่อให้เกิดความปั่นป่วนผันผวนอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งประเทศที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด คงจะเป็นประเทศชายขอบหรือกึ่งชายขอบซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย การเดินนโยบายต่างประเทศเพื่อลดทอนผลกระทบของการแย่งกันเป็นชั่วคราวนี้มีความสำคัญสูงมาก ที่จำเป็นจะต้องถกแถลงกันอย่างเปิดเผย ไม่อาจปฏิบัติการอย่างปกปิดในกลุ่มผู้มีอำนาจจำนวนไม่มากเหมือนเดิม

“กระแสชาตินิยมที่สูงขึ้น” ที่เด่นได้แก่ชาตินิยมในหมู่ชนชาติส่วนน้อยที่ต้องการสิทธิในการปกครองตนเองมากขึ้น จนถึงต้องการแยกตัวเป็นรัฐอิสระ การต่อสู้ทางชาตินิยมนี้ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์การเมืองมาแล้ว โดยทำให้เกิดประชชาติใหม่ขึ้น และก็มีแนวโน้มที่จะเป็นต่อไปในอนาคต ในปีที่ผ่านมา ที่ประเทศเพื่อนบ้าน ได้เห็นติมอร์ตะวันออกลงมติแยกตัวเป็นรัฐอิสระ กระแสชาตินิยมอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่กระแสชาตินิยมในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเริ่มพบว่าการวิ่งไล่ทัน หรือการเดินตามแนวคิดตลาดเสรีที่ควบคุมโดยตะวันตกนั้น อาจจะไม่ใช่วางออก และต้องคิดค้นวิถีทางพัฒนาของตนเองขึ้นมา ที่ใกล้บ้านอย่างมาเลเซียเป็นประเทศหนึ่งที่โจมตีตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯอย่างเผ็ดร้อนในเรื่องที่ต้องการจะครอบงำประเทศกำลังพัฒนาให้กลายเป็นอาณานิคมใหม่อีกครั้งหนึ่ง พม่ามีความเอนเอียงมากขึ้นที่ต้องการจะรักษาความมั่นคงภายในยิ่งกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประเทศจีนหันมาสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง มีการปราบปรามขบวนการฟานหลงง เป็นต้น

ในตะวันตก กระแสชาตินิยมแสดงออกในรูปของลัทธิกีดกัน โดยเฉพาะการกีดกันทางผิวและการกีดกันทางการค้า การกีดกันทางผิวหรือการเมืองแห่งความเกลียดชัง เช่นการฟื้นฟูของกลุ่มนาซี การปฏิบัติงานของกลุ่มคลุ้คลุ้คลุ้ สำหรับการกีดกันทางการค้ากระทำกันอย่างดุเดือด เกิดกรณีพิพาท เช่นระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสเรื่องเนื้อวัว ระหว่างสหรัฐฯกับยุโรปเรื่องกล้วยหอม เป็นต้น ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศร่วมกันต่อสู้ว่าประเทศพัฒนาแล้วใช้ข้ออ้าง เช่นเรื่องสิ่งแวดล้อมและแรงงาน เป็นต้นมา กีดกันทางการค้า ทำให้เกิดความเสียหายมหาศาล การกีดกันทางการค้านี้อาจลุกลามกลายเป็นลัทธิปกป้องทางการค้า (Protectionism) ได้ ซึ่งจะมีผลกระทบรุนแรงต่อเศรษฐกิจโลก เช่นก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

“ความผันผวนในมหาเอเชียบูรพาและเอเชียใต้” โดยการใช้แสนยานุภาพขององค์การนาโต ที่นำโดยสหรัฐฯ ยุโรป สามารถสร้างความสงบขึ้นได้ทั่วทั้งภูมิภาค ปัญหาเหลืออยู่เพียงจะจัดความสัมพันธ์กับรัสเซียอย่างไร รัสเซียในปัจจุบันอยู่ในระหว่างการสร้างตัวใหม่และฟื้นฟูอิทธิพลเดิมของตนขึ้น ในเฉพาะหน้ายังไม่พร้อมที่จะท้าทายแตกหักกับยุโรปและสหรัฐฯ จึงคาดได้ว่าจะมียุโรปที่สงบและสร้างความเป็นปึกแผ่นขึ้น ส่วนด้านตะวันออกกลางโดยอาศัยแสนยานุภาพของสหรัฐฯสามารถสร้าง

สันติภาพขึ้นในภูมิภาคได้ ซึ่งการที่ตะวันออกกลางเพิ่มความสำคัญขึ้นมานั้น เนื่องจากการขุดเจาะน้ำมันในภูมิภาคอื่นลดลง ดังนั้นสหรัฐยังคงใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดความสงบเพื่อป้องกันการผลิตน้ำมัน ภูมิภาคสำคัญของโลก 2 แห่งที่กล่าวมานั้น ถือได้ว่าอยู่ในความสงบด้วยกำลังของนาโตและสหรัฐ

แต่ในมหาเอเชียบูรพาและเอเชียใต้ สถานการณ์กลับต่างไป จะดูกรุ่นด้วยความขัดแย้งและสงคราม ความจริงแล้วในช่วงของสงครามเย็น ภูมิภาคมหาเอเชียบูรพาได้เกิดสงครามต่อเนื่องตั้งแต่สงครามเกาหลีมาจนถึงสงครามอินโดจีน เพิ่งสงบลงไปได้ไม่นาน ในภูมิภาคนี้มหาอำนาจอย่างญี่ปุ่นไม่มีแสนยานุภาพพอที่จะสร้างความสงบเหมือนกับที่กลุ่มนาโตและสหรัฐทำได้ สหรัฐจึงได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญ แต่มหาเอเชียบูรพาและเอเชียใต้ก็ดูจะใหญ่เกินกว่าที่มหาอำนาจใดในโลกจะมาจัดการได้ ในภูมิภาคทั้ง 2 นี้ยังมีประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีศักยภาพขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคของตน ได้แก่จีนและอินเดีย ทั้งสองประเทศโดยเฉพาะจีนมีอาวุธนิวเคลียร์และได้พัฒนาชิปนาอูโประดับหนึ่ง แต่ทั้งสองประเทศก็มีปัญหาที่แสนยานุภาพของตนก็ไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น อินเดียมีปัญหาแค้วนแคบเมียร์กับปากีสถาน ในปี 2542 นี้ก็มีการปะทะกันที่บริเวณชายแดนจีนมีปัญหารกณีได้วัน นอกจากนี้ยังมีกรณีพิพาทกับหลายประเทศเกี่ยวกับหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ ประเทศใหญ่อีกประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ได้แก่ อินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศนับถือศาสนาอิสลามที่ใหญ่ที่สุดของโลกมีปัญหาเรื่องชนชาติส่วนน้อยและความรุนแรงภายในเกี่ยวกับเรื่องการปฏิรูปทางการเมือง โดยสรุปก็คือ แม้การคาดการณ์ว่าศตวรรษใหม่จะเป็นศตวรรษแห่งเอเชียจะได้รับการเชื่อกล่าวถึงน้อยลง แต่ดูเหมือนว่าจุดแห่งความขัดแย้ง เป้าหลอมแห่งการสร้างรูปโฉมใหม่ได้ย้ายมาอยู่ที่เอเชีย เป็นจุดที่น่าสนใจของโลกต่อไป เป็นเรื่องประเทศไทยจะหลักรูปตนเองให้เข้ากับรูปโฉมใหม่ของเอเชียอย่างไร

“ความเข้มแข็งขึ้นของขบวนการประชาสังคมโลก” ได้เป็นที่ยอมรับมานานพอสมควรในองค์กรปกครองโลก เช่น สหประชาชาติ และธนาคารโลก ในปี 2542 นี้กลุ่มบริษัทข้ามชาติได้เห็นความเข้มแข็งของกลุ่มเอ็นจีโอและองค์กรประชาชนที่นำการประท้วงจนการประชุมระดับรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลกต้องยุติกลางคัน สื่อมวลชนของกลุ่มบริษัทข้ามชาติอ้างว่า ขบวนการประชาสังคมโลกจะเข้มแข็งเกินไปหรือไม่ ความเข้มแข็งของกลุ่มเอ็นจีโองานไม่มากพอกับจะมาแทนที่รัฐบาล เช่น การรณรงค์เพื่อให้นายรอล์ฟ เนเตอร์ นักคุ้มครองผู้บริโภคและติดตามพฤติกรรมบริษัทข้ามชาติคนสำคัญของสหรัฐ ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคงจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่คงจะมีบทบาทสำคัญต่อแนวทางนโยบายการพัฒนาของโลก และมีแนวโน้มว่ากลุ่มเอ็นจีโอเหล่านี้จะมุ่งกำลังสร้างเป็นเครือข่ายทั่วโลก ขบวนการประชาสังคมโลกได้ก้าวขึ้นมาเป็นสังเวียนใหม่ของการเมืองโลกแล้ว

แนวโน้มการเมืองในประเทศไทย

แนวโน้มการเมืองในประเทศไทยนี้มีเรื่องใหญ่ซึ่งเป็นที่สนใจของผู้คนอยู่ 3 เรื่องด้วยกันได้แก่

- ① ใครจะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป
- ② จะเกิดความรุนแรงวุ่นวายทางการเมืองหรือไม่
- ③ การเมืองไทยจะมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงอะไรหรือไม่อย่างไร

“ใครจะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป” ในรายงานบทวิเคราะห์ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน-มิถุนายน ของโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย เรื่อง “การเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่: ถึงคราวต้องผ่าทางตัน” ได้เสนอว่าผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปน่าจะได้แก่หัวหน้าพรรค 5 พรรค ได้แก่ ประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ ชาติพัฒนา ชาติไทย และไทยรักไทย ทั้งนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นแกนของรัฐบาล ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนโลก ขนชั้นกลางในเมือง วงการราชการ เนื่องจากได้เป็นรัฐบาลต่อเนื่องกันมายาวนาน น่าจะเป็นฝ่ายได้เปรียบ การเปลี่ยนแปลงหลังจากนั้นแสดงถึงความนิยมและภาพลักษณ์ของรัฐบาลลดต่ำลง เปิดโอกาสให้แก่ผู้นำพรรคไทยรักไทยมากขึ้น นอกจากนี้ผู้นำพรรคชาติพัฒนา ก็อาจเป็นม้ามืดเข้ามาได้เนื่องจากมีภาพลักษณ์เป็นกลาง เข้ากันได้กับทุกฝ่าย อนึ่ง เกมชื่อเวลายืดอายุรัฐบาลออกไปให้ยาวนานที่สุด อาจไม่ส่งผลดีต่อพรรคร่วมรัฐบาลตามที่คาดนัก หากกระแสการเบื่อการเมืองแบบอนุรักษ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ

เนื่องจากการเลือกตั้งส.ว. ในต้นเดือนมีนาคมเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญ ซึ่งอาจก่อผลกระทบต่อเนื่องหลายอย่าง รวมทั้งการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่เปราะบางหรือเป็นการฟื้นตัวตามวัฏจักรไม่ได้เป็นการฟื้นตัวจากรากฐานที่มั่นคงของตัวเองก็มีการพลิกผันได้ง่าย หลังจากการเลือกตั้งส.ว. แล้วน่าจะมีความชัดเจนทางการเมืองบางอย่างมากขึ้น แต่ความแน่นอนเรื่องใครจะเป็นนายกฯ คนต่อไปอาจจะต้องรอไปจนถึงใกล้เวลาการเลือกตั้งนายกฯ ในสภาผู้แทนฯ

“จะเกิดความรุนแรงวุ่นวายทางการเมืองหรือไม่” ในปีหน้ามีเหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจ 2 อย่างที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงวุ่นวายทางการเมืองได้ นั่นคือภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และการว่างงาน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตอันหมายถึงการลดจำนวนพนักงาน นอกจากนี้ ความเปราะบางและการผันผวนทางเศรษฐกิจก็อาจซ้ำเติมให้เหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น ในทางการเมือง การแก่งแย่งผลประโยชน์ในวงการเมืองและระบบราชการซึ่งชุกชอนอยู่ในที่ต่างๆ อาจปะทุกลายเป็นประเด็นร้อนทางการเมืองขึ้นได้ตลอดเวลา ควรจับตาการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกษตรกร มีสมัชชาคนจนเป็นต้น กลุ่มคนงานซึ่งมีพนักงานรัฐวิสาหกิจเป็นแกน นอกจากนี้กลุ่มนิสิตนักศึกษาซึ่งไหลบ่าทางการเมืองมานาน มีแนวโน้มที่จะฟื้นคืนขึ้นเนื่องจากว่าประเทศชาติต้องการคำตอบใหม่หรือต้องการปรับปรุงคำตอบเดิม

ในระยะปานกลางประเทศไทยกำลังอยู่ในการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองครั้งที่สาม ครั้งแรกเป็นการเปลี่ยนผ่านมาสู่ประชาธิปไตยแบบขุนนางในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ครั้งที่สองเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยแบบขุนนาง-เจ้าพ่อในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และครั้งนี้จะเปลี่ยนจากประชาธิปไตยแบบขุนนาง-เจ้าพ่อสู่ประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมหรือประชาชนปกครองตนเองในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ พ.ศ. 2540 การเปลี่ยนผ่านทั้งสามนี้เห็นได้ว่าเกี่ยวข้องหรือมีผู้คนมีส่วนร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ การเปลี่ยนผ่านจากประชาธิปไตยแบบขุนนางมาเป็นประชาธิปไตยแบบขุนนาง-เจ้าพ่อทำให้ชนชั้นกลางในเมืองมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดการนองเลือดกลางเมืองหลวงถึง 3 ครั้ง การเปลี่ยนผ่านระยะที่ 3 ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงประชาชนรากหญ้าจำนวนมหาศาลยิ่งมีความละเอียดอ่อนและพลังแห่งการเคลื่อนไหวมากขึ้นมาก ซึ่งหากจัดการไม่ดีก็ง่ายที่จะเกิดความรุนแรงยิ่งกว่าการนองเลือด 3 ครั้งนั้นเสียอีก

อย่างไรก็ตาม หากมีการเก็บรับบทเรียนจากอดีต ช่วยกันสร้างจิตสำนึกทางสังคม สร้างความปรองดองหรือการคืนดีกันใหม่ภายในชาติ สร้างวัฒนธรรมใหม่ทางการเมืองที่ไม่ใช้อำนาจความรุนแรง แต่ใช้ปัญญาและสันติวิธีเพื่อแก้ปัญหา ดังนั้นแล้วก็จะสามารถแก้ไขปัญหาคความรุนแรงบ้านป่วนที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม อนาคตนั้นมีทางเลือกหลายอย่างขึ้นอยู่กับปฏิบัติในปัจจุบัน

“การเมืองไทยจะมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง” การปฏิรูปเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยคงไม่เป็นแบบพลิกฝ่ามือ แม้ว่าหลายอย่างจะไม่มีอะไรเปลี่ยนมากนัก โดยเฉพาะในรัฐบาล รัฐสภา และการเลือกตั้ง แต่การเมืองไทยยังมีสังเวียนอื่นอีกถึง 3 สังเวียนที่เปิดทางออกให้ ไม่ทำให้ถึงกับเป็นทางตันที่มองไม่เห็นทางออก คาดว่าการเคลื่อนไหวใน 3 สังเวียนอื่นได้แก่ สื่อมวลชน การชุมนุมเคลื่อนไหว และองค์กรควบคุมตรวจสอบน่าจะมีความเข้มข้น กดดันรัฐบาล รัฐสภา และการเลือกตั้งให้มีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วย

เนื่องจากการเมืองไทยจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญให้ประชาชนรากหญ้ามมีส่วนร่วม เพื่อให้ประเทศเป็นปึกแผ่นมั่นคง เข้มแข็ง และอยู่รอดได้ ดังนั้นอย่างไรเสียก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการเมืองไทย ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ว่ากันจริงๆ แล้วโลกทั้งโลกไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยไม่มีกำลังสร้างรัฐบาลแบบใหม่ขึ้น

บทที่ 4 ประชากรและสิ่งแวดล้อม: สู่ความชรา

เมื่อประชากรโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึง 3 เท่าตัวในระยะไม่ถึง 100 ปี จาก 2 พันล้านคนในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มาเป็น 6 พันล้านคนใน ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) โดยอัตราเพิ่มของประชากรโลกมีแนวโน้มลดลง และเมื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกใช้อย่างหนักหน่วง เพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นของประชากรที่เพิ่มขึ้น จากสถานการณ์ใหญ่ทั้ง 2 นี้คงจะคาดหมายได้ว่าทั้งประชากรและสิ่งแวดล้อมโลกกำลังก้าวเดินสู่ความชรา หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าระบบนิเวศมนุษย์ (Human Ecosystem) ได้ย่างมาถึงจุดชราภาพ

ความชราของประชากรโลกเห็นได้ชัดในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเมินกันว่าใน ค.ศ. 2030 สัดส่วนของประชากรเยอรมันที่มีอายุเกิน 65 ปีจะสูงถึงร้อยละ 49.2 (OECD Observer 171199) ในเอเชีย ประชากรที่สูงวัยมีสัดส่วนที่สูงขึ้นเรื่อยในประเทศญี่ปุ่น ทั้งจำนวนประชากรยังมีแนวโน้มลดลง ในอีกด้านหนึ่งการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างหนักในตอนปลายของพันปีที่ 2 ทำให้มีผู้ตั้งแค้นคิดว่าเมื่อมาถึงพันปีที่ 3 หรือสหัสวรรษใหม่นี้ เมื่อทรัพยากรร่อยหรอหมดลง ของเครื่องใช้ต่างๆ ก็จำต้องผลิตจากการนำของเก่ามาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycling) เหมือนกับภาพยนตร์ของฮอลลีวูด สังคมก็จะกลายเป็นสังคมมือสอง (Secondhand Society) ไป (Newsweek 271299)

เมื่อระบบนิเวศมนุษย์กำลังก้าวสู่ความชรา เหตุใดทั่วโลกจึงพากันฉลองการขึ้นปีใหม่และการก้าวสู่ศตวรรษและสหัสวรรษใหม่กันอย่างเอิกเกริก คำตอบคงเป็นว่าเนื่องจากผู้คนจำนวนมากยังมีความหวังในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการสร้างความรู้ใหม่ สิ่งแวดล้อมใหม่ และผลิตภัณฑ์ใหม่ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือหวังว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะสร้างพลังชีวิตและนำความเยือกเย็นกลับคืน แต่ข้อเท็จจริงดูเหมือนจะเป็นตรงข้าม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีแนวโน้มที่จะทำให้อายุยืนขึ้น เช่น คาดกันว่าจะให้อยู่กันยืนยาวถึง 120 ปีเป็นต้น และการไปเอาแร่ธาตุพลังงานจากนอกโลก เช่น จากดวงจันทร์หรือดาวอังคาร ก็น่าจะยิ่งแสดงว่าสิ่งแวดล้อมของโลกชราลงมากแล้วจนไม่สามารถรองรับเลี้ยงดูชีวิตบนโลกนี้ได้เพียงพอเพียง

เนื่องด้วยการตระหนักถึงความชราของประชากรโลกและปัญหาที่ตามมา องค์การสหประชาชาติจึงได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ ในประเทศไทยได้มีการจัดประชุมเฉลิมฉลองทางวิชาการระหว่างวันที่ 22-24 พฤศจิกายน ที่กรุงเทพฯ

สถานการณ์และแนวโน้มประชากรและสิ่งแวดล้อมโลก

ประชากรโลกก้าวสู่จำนวน 6 พันล้านคนในกลางเดือนตุลาคม 2542 ตามการกำหนดขององค์การสหประชาชาตินั้น เป็นเด็กชายชาวบอสเนีย แต่มีผู้เห็นว่าน่าจะกำหนดให้เป็นเด็กชาวเอเชีย เนื่องจากชาวเอเชียมีจำนวนประชากรราวร้อยละ 60 ของประชากรโลก จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากในปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา เช่น คาดว่าประเทศอินเดียจะมีประชากรถึงราว 1.5 พันล้านคนใน ค.ศ.2050 จากจำนวน 853 ล้านคนใน ค.ศ.1990 เช่นเดียวกับจีนซึ่งมีการวางแผนครอบครัวอย่างเข้มงวด จำนวนประชากรในช่วงนั้นก็ถดถอย 1.5 พันล้านคนเช่นกัน การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในโลกที่สาม โดยเฉพาะในแอฟริกา มีผลกดดันต่อสภาพแวดล้อมอย่างสูง

สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีจำนวนประชากรเพียงราวร้อยละ 20 ของโลก และมีอัตราเพิ่มของประชากรน้อย ในบางประเทศเช่นญี่ปุ่น จำนวนประชากรกลับจะลดลงอีก แต่ประชากรในประเทศพัฒนาแล้วบริโภคใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติสูงมาก เช่น ใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ถึงร้อยละ 60 ของโลก (รายงาน “สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลก 2000” ของโครงการสิ่งแวดล้อมสหประชาชาติ UNDP) รายงานนี้ยังเสนอให้ประเทศพัฒนาแล้วต้องลดการบริโภคใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติลง 10 เท่าตัวจึงจะมีทรัพยากรธรรมชาติเหลือสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในระยะยาว แต่ข้อเรียกร้องนี้คงจะไม่บังเกิดผลอะไรเป็นจริงจังกนัก เพราะในรายงานฉบับเดียวกันนี้ได้ชี้ว่าประเทศพัฒนาแล้วดูจะยังคงความมั่งคั่งออกจากประเทศกำลังพัฒนาไปตลอดเวลา เช่น ในพ.ศ. 2539 การลงทุนโดยตรงจากกลุ่มธุรกิจของประเทศอุตสาหกรรมไปยังประเทศโลกที่สามตกประมาณ 2.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่เงินช่วยเหลือเพื่อพัฒนามียอดเพียงราว 5 หมื่นล้าน น้อยกว่าถึง 5 เท่า

ปัญหาเกี่ยวกับประชากรโลกที่สำคัญอาจสรุปได้ดังนี้

↑ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าในปัจจุบันจะมีอัตราช้าลง แต่ก็มีคาดการณ์ว่าจะถึง 10.4 หมื่นล้านคน ใน ค.ศ. 2100

↑ จำนวนผู้สูงอายุมีอัตราส่วนสูงขึ้น ผู้อยู่ในภาวะแรงงานมีน้อย ช่องว่างทางรายได้สูงขึ้น เช่น ในปัจจุบันรายได้ต่อหัวของประชากรโลกตกเฉลี่ยปีละ 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ก็ยังมีประชากรจำนวนถึง 1,300 ล้านคนซึ่งดำรงชีพจากรายได้ที่น้อยกว่าวันละ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

† ค่าแรงหรือรายได้ที่แท้จริงของแรงงานมีแนวโน้มลดลง นี่เป็นจริงในหลายประเทศในเอเชียที่ประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ และในประเทศพัฒนาแล้ว เช่นในสหรัฐอเมริกา จากรายงาน “ภาวะการทำงานในสหรัฐ 1998-1999” ของสถาบันนโยบายเศรษฐกิจ ซึ่งเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยคอร์เนล เมื่อเดือนมกราคม 2542 ระบุว่า รายได้ปานกลางของแรงงานสหรัฐใน ค.ศ. 1997 ลดลงร้อยละ 3.1 เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 1989 และในช่วงเวลาดังกล่าวค่าแรงต่อชั่วโมงของแรงงานระดับล่างซึ่งเป็นร้อยละ 60 ของแรงงานทั้งหมดหยุดอยู่กับที่หรือลดลง ดังนั้นแรงงานสหรัฐจึงทำงานหนักขึ้นขณะที่ค่าแรงอยู่กับที่หรือลดลง ยิ่งกว่านั้นความมั่นคงทางการทำงานก็ลดลงด้วย เช่นงานที่มั่นคง (หมายถึงว่าจ้างงานอย่างน้อย 10 ปี) ลดลงจากร้อยละ 41 ใน ค.ศ. 1979 เหลือเพียงร้อยละ 35.4 ใน ค.ศ. 1996 ครอบครัวของชนชั้นกลางทั่วไปมีความมั่งคั่งลดลงร้อยละ 3 ใน ค.ศ. 1997 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 1989 แม้ว่าดัชนีตลาดหลักทรัพย์สหรัฐจะพุ่งทะยานสูงเป็นประวัติการณ์ ทั้งนี้เพราะว่าครัวเรือนที่รวยที่สุดของประเทศร้อยละ 10 ได้ประโยชน์จากการที่ราคาหุ้นพุ่งขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1989 ถึงร้อยละ 85.8 และผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมีรายได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 100 ในช่วงเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1989-1997

† ประชากรจำนวนมากโดยเฉพาะในภูมิภาคลาตินอเมริกาหันหลังไหลเข้าไปอยู่ในเมือง สร้างเมืองกระท่อม (Shanty Town) ขึ้นรอบเมืองใหญ่ เมื่อเกิดภัยธรรมชาติก็จะได้รับผลกระทบรุนแรงมาก เช่นกรณีโคลนถล่มที่เวเนซุเอลา ทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายหมื่นคน นอกจากนี้ยังมีคนยากจนไปตั้งถิ่นฐานซึ่งเสี่ยงสูงต่อภัยธรรมชาติ เช่น ชาวบังกลาเทศที่ไปทำกินในบริเวณดินดอนปากแม่น้ำ ซึ่งต้องถูกภัยน้ำท่วมล้มตายอยู่เป็นประจำ

ในด้านสิ่งแวดล้อม “รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลก 2000” กล่าวว่าปัญหาใหญ่อยู่ 11 เรื่องด้วยกัน ได้แก่

- * การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ เนื่องจากการกระจายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ขึ้นสู่บรรยากาศมากเกินไป ปัจจุบันประมาณว่าปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศได้สู่ระดับสูงสุดในรอบ 160,000 ปี

- * การพร่องโอโซนในชั้นบรรยากาศสตราโตสเฟียร์ ซึ่งแม้ว่าจะมีการพยายามแก้ไขอย่างจริงจังก็ประมาณว่าอีก 50 ปีข้างหน้า ปริมาณโอโซนในชั้นบรรยากาศนั้นจะคืนสู่สภาพเมื่อก่อนปี พ.ศ. 2523

- * การเพิ่มปริมาณของไนโตรเจน ซึ่งเกิดจากการใช้ปุ๋ยเพื่อการเกษตรมากเกินไป ทำให้เกิดปรากฏการณ์สาหร่ายเป็นพิษในทะเลทั่วโลก รวมทั้งในอ่าวไทย

- * การเสี่ยงจากผลิตภัณฑ์เคมี ได้แก่สารฆ่าแมลง โลหะหนัก อนุภาคขนาดเล็ก รวมทั้งสารไดออกซิน ซึ่งก่อให้เกิดการแตกตื่นทั่วโลกใน พ.ศ. 2542 การแก้ไขนั้นต้องใช้หลายวิธีตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งในประเทศไทยดูจะยังควบคุมและจัดการไม่ดีนัก เช่นเรื่องการบำบัดน้ำเสียก็มีข่าวในเรื่องความบกพร่องไปจนถึงการทุจริต

- * หายนะภัย ได้แก่แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด พายุใหญ่ ไฟป่า น้ำท่วม มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น เนื่องจากส่วนหนึ่งผู้คนได้ตั้งถิ่นฐานไปทั่วโลก รวมทั้งในดินแดนที่เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ การกระทำของมนุษย์ เช่นความประมาทหรือการจงใจ หรือการตัดไม้ทำลายป่า มีผลให้ภัยจากไฟป่าและน้ำท่วมมีความรุนแรงมากขึ้น

- * เอลนีโญเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก และก่อความเสียหายอย่างกว้างขวาง

- * ที่ดิน ป่าไม้ และความหลากหลายทางชีวภาพ ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ประมาณว่าระหว่าง ค.ศ. 1990-1995 มีป่าไม้ถูกทำลายลงถึง 65 ล้านเฮกเตอร์ (1 เฮกเตอร์ = 1 หนึ่งตารางเมตร) จากจำนวนป่าทั้งหมด 3,500 ล้านเฮกเตอร์

- * น้ำจืดได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นมาเนื่องจากการเพิ่มของประชากร ปัจจุบันประชากรโลกจากร้อยละ 20 ไม่มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มกิน การลดลงของน้ำบาดาลก็เป็นปัญหาใหญ่อีกอย่างหนึ่ง

- * ทะเลและชายฝั่ง เป็นบริเวณที่สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ข้อพิพาทใหญ่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของไทยในปี 2542 ก็เกี่ยวกับเรื่องนี้ ที่จะกลายเป็นเรื่องใหญ่ก็คือการจับสัตว์น้ำมากเกินไป รวบรวมร้อยละ 60 ของการประมงโลกได้ถึงจุดหรือใกล้ถึงจุดที่จับสัตว์น้ำได้สูงสุดแล้ว ซึ่งต่อไปจะจับได้น้อยลง

- * บรรยากาศ หรือมลพิษในอากาศโดยเฉพาะในเขตเมือง ไม่ว่าจะเป็นฝุ่นละออง และแบคทีเรีย ล้วนทำลายสุขภาพของชาวเมืองอย่างมาก

※ ผลกระทบจากเมือง ซึ่งมีประชากรอยู่อย่างแออัด มีมลพิษทางอากาศ ชยะ ของเสียที่เป็นอันตราย เสียงดรงบวงน มลพิษทางน้ำ รวร้อยละ 30-60 ของชาวเมืองในประเทศยากจนต้องอยู่ในย่านสลัม

๑ แนวโน้มเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเข้ามาเป็นประเด็นสำคัญในศตวรรษที่ 21

คณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ว่าด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อม แห่งสภาวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Council for Science) ได้สำรวจความเห็นของนักวิทยาศาสตร์จำนวน 200 ท่านใน 50 ประเทศ ผลสำรวจเห็นว่ามีเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ควรจับตา 31 เรื่อง ในที่นี้ขอเสนอ 10 เรื่องได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ (มีนักวิทยาศาสตร์เห็นเช่นนั้นร้อยละ 51) การขาดแคลนน้ำ จืด (ร้อยละ 29) การทำลายป่าและการกลายเป็นทะเลทราย (ร้อยละ 28) มลพิษในน้ำจืด (ร้อยละ 28) การปกครองที่ไม่ดี (ร้อยละ 27) การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (ร้อยละ 23) การเพิ่มจำนวนประชากรและการย้ายถิ่น (ร้อยละ 22) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม (ร้อยละ 21) การขจัดของเสีย (ร้อยละ 20) มลพิษทางอากาศ (ร้อยละ 20) ประเด็นที่เหลือได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 20

สถานการณ์และแนวโน้มประชากรและสิ่งแวดล้อมไทย

ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยยังจมอยู่ในวิกฤติทางเศรษฐกิจ โดยมีการฟื้นตัวแบบวัฏจักรที่เปราะบาง ซึ่งมีผลต่อสถานการณ์ประชากรและสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่ง ข้อแรก ได้แก่การผลิตและการค้าที่ลดลง ซึ่งลดแรงกดดันต่อสภาพแวดล้อม แต่ที่ยังไม่มีการสำรวจอย่างจริงจังทั่วประเทศ มีเพียงรายงานในบางจุดเช่นภาวะสิ่งแวดล้อมและปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ ดิฉันกล่าวก็คือวิกฤติครั้งนี้ช่วยให้ธรรมชาติแวดล้อมได้มีช่วงว่างขึ้นเล็กน้อยเพื่อการฟื้นตัว ข้อที่สอง รายได้ของประชากรลดลง เหล่านี้อาจกระทบต่อการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา และอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาดตนเอง ข้อที่สาม ฐานะทางการเงินของรัฐบาลมีความยากลำบากขึ้นทุกที อาจกระทบกระเทือนต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเรื่องหนึ่งเห็นได้ชัดเกิดจากการต้องการหาเงินตราเข้าประเทศ ได้แก่การอนุมัติให้บริษัทภาพยนตร์จากฮอลลีวูดเข้ามาถ่ายทำที่เกาะพีพี ข้อที่สี่ เนื่องจากเกิดปัญหาร้างงาน และเพื่อแก้ปัญหาจึงมีการขับแรงงานต่างด้าวเถื่อนออกนอกประเทศ ข้อที่ห้า มีการคาดหมายกันว่าจะมีการย้ายถิ่นจากเมืองสู่ชนบท เนื่องจากงานทำในเมืองหายากขึ้น แต่ก็ยังไม่มีการสำรวจจริงจังทั่วประเทศ มีรายงานเป็นบางจุด เช่นว่ากลับสู่ชนบทแล้วก็ย้ายมาสู่เมืองอีก แต่โดยทั่วไปเห็นกันว่าความอุดมสมบูรณ์ในชนบทไม่ว่าจะเป็นป่าเขา ซึ่งเป็นแหล่งน้ำ อาหาร และวัสดุต่างๆ พื้นดินและแหล่งน้ำได้ลดลงไปมาก ดังนั้นจึงไม่น่าที่จะรองรับการอพยพคืนกลับสู่ชนบทได้มากนัก อย่างไรก็ตามวิกฤติครั้งนี้ได้ช่วยเปลี่ยนค่านิยมทางสังคมในด้านตีบางอย่าง กล่าวคือการเห็นความสำคัญของชุมชนและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในชนบทมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญใหม่

สถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับประชากรและแรงงานไทย

โครงสร้างประชากรไทยบางเรื่องมีแนวโน้มคล้ายกับประเทศพัฒนาแล้ว นั่นคือ มีคนชราหรือผู้อายุเกิน 60 ปีเพิ่มมากขึ้น ในปี 2542 มีผู้สูงอายุประมาณ 5.4 ล้านคน ในปี 2543 คาดว่าจะเพิ่มเป็น 5.8 ล้านคนตรวร้อยละ 8 - 9 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และใน 10 ปีข้างหน้าจะมีจำนวนถึงราว 7-8 ล้านคน ประกอบกับการระบาดของโรคเอดส์ซึ่งคาดว่าจะมีผู้ติดเชื้อแล้วกว่า 1 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงาน ดังนั้นจึงคาดว่าโครงสร้างของประชากรด้านอายุนี้น่าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติในระดับหนึ่ง เป็นเรื่องที่พึงศึกษาปัญหาและหาทางแก้ไข

ในด้านโครงสร้างทางการศึกษานั้น พบว่าประชากรส่วนใหญ่ยังได้รับการศึกษาแบบทางการน้อย ซึ่งทำให้ยากแก่การแข่งขันในโลกของการผลิตที่ใช้ความรู้หรือเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นฐาน

ในด้านรายได้ พบว่ารายได้ของประชากรลดลง จำนวนผู้ยากจนเพิ่มขึ้น และช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนซึ่งห่างมากอยู่แล้วในประเทศไทย ยิ่งจะห่างขึ้นไปอีก เหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่สงบในสังคมได้โดยง่าย

ทั้ง 3 เรื่องนี้เป็นปัญหาทางด้านประชากรและแรงงานที่สำคัญของประเทศ ในด้านสาธารณสุขนั้น แม้จะมีปัญหาหลายอย่างซึ่งจะกล่าวต่อไปในส่วนของด้านสาธารณสุข แต่ก็พบว่าอายุขัยของคนไทยเพิ่มขึ้น อัตราเด็กแรกเกิดอยู่รอดได้ก็ดีขึ้นเช่นกัน ปัญหาไม่รุนแรงและรีบด่วนเท่ากับ 3 เรื่องแรก

ในประเทศไทยมีชนชาติส่วนน้อยอยู่หลายสิบชนชาติตามป่าเขา ในภาคเหนือ และที่บริเวณ 4 จังหวัดภาคใต้ของไทย ปัญหาชนชาติส่วนน้อยนี้กำลังเป็นปัญหาใหญ่ของโลก บางแห่งลุกลามกลายเป็นสงครามระหว่างประเทศ แม้ว่าโดยทั่วไป ประเทศไทยจัดการปัญหานี้ได้ดีพอสมควร แต่ก็ไม่ควรประมาท เพราะยังเกิดความไม่เข้าใจระหว่างระบบราชการกับชนชาติส่วนน้อยและเอ็นจีโอที่ทำงานอยู่กับชนชาติส่วนน้อย ซึ่งเรื่องทั้งหมดจะแก้ไขได้ต้องทำความเข้าใจร่วมกันบางประการเกี่ยวกับเรื่อง ความมั่นคงของชาติและแนวคิดเรื่องคนกับป่าจะอยู่ร่วมกันอย่างไร ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติควรจะให้ท้องถิ่นหรือชุมชนเป็นเจ้าของหรือมีส่วนร่วมในการจัดการเพียงใด

การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นก็เป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง โดยทั่วไปประชากรในชนบทจะย้ายเข้าสู่เมืองเพื่อหาโอกาสและชีวิตที่ดีกว่า นอกจากนี้ยังย้ายระหว่างชนบทเมื่อมีงานตามฤดูกาลเก็บเกี่ยว เป็นต้น

๑) จัปตามองการเคลื่อนไหวและสิ่งเกิดใหม่:

ในชุมชนเมือง มีการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างชุมชนเมืองขึ้น โดยที่เป็นข่าวมากได้แก่การเคลื่อนไหวของกรุงเทพมหานครฯ ในความพยายามหลายเรื่อง เช่นการสร้างชุมชนเมือง ลานกีฬา ทำถนนให้สวยงาม การลดมลพิษ สร้างเขตคักปลอดสารพิษ ไปจนถึงการสร้างนครแห่งวัฒนธรรม ความพยายามดังกล่าวประสบความสำเร็จส่วนหนึ่ง บางเรื่องก็มีปัญหา เช่น ลานกีฬา ซึ่งมีข่าวว่าได้กลายเป็นแหล่งขายสิ่งเสพติดแก่เยาวชน บางเรื่องถูกคัดค้านจนเคลื่อนไหวไม่ออก เช่น การสร้างถนนบนคลองภาษีเจริญ และบางเรื่องถูกเก็บกักไว้ เช่น โครงการสร้างรางรถไฟลอยฟ้า แต่ความพยายามนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเมืองซึ่งจะกลายเป็นสิ่งแวดล้อมที่ชาวไทยส่วนใหญ่เข้ามาอยู่อาศัยในอนาคต การเคลื่อนไหวของเมืองใหญ่อื่นได้แก่ เชียงใหม่ และภูเก็ตซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญที่เป็นสิ่งที่น่าจับตามอง โดยเฉพาะการทำให้อำเภอใหญ่เหล่านี้มีเอกลักษณ์ของคนอย่างไร ไม่ใช่ในที่สุดกลายเป็นเหมือนกรุงเทพฯ ที่ 2 หรือ ที่ 3 ไป ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วมีการเสนอแนวคิดเรื่องนครที่เรียนรู้ (Learning City) เพื่อให้เข้ากับสังคมความรู้สำหรับศตวรรษที่ 21

ในชุมชนชนบท จากแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” รวมไปถึงการสร้าง “เศรษฐกิจชุมชนพอเพียง” ทำให้เห็นความสำคัญของชนบทมากขึ้น เช่นในบทบาทใหม่ของการเป็นเหมือนข่ายความปลอดภัย สามารถช่วยรับแรงกระแทกจากวิกฤติภายนอกได้ แนวคิดนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนอย่างสำคัญจากแนวคิดเดิมที่มองเห็นบทบาทของชนบทในฐานะเป็นแหล่งสนองแรงงานราคาถูก วัตถุดิบทางธรรมชาติ และตลาดสำหรับสินค้าอุตสาหกรรม แต่การเปลี่ยนแปลงในทางเป็นจริงให้ชุมชนชนบทมีอิสระ และมีความเป็นตัวเองมากขึ้น เป็นเจ้าของและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ต้องการการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นอีกมากนอกจากการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เช่นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ทางการเมือง การเปิดใจให้ความรู้ข่าวสารกระจายไปยังทุกหมู่บ้าน การปฏิรูปที่ดิน ฯลฯ

ในด้านสถานการณ์แรงงาน ปี 2542 มีที่น่าสนใจอยู่ 5 เรื่องได้แก่

๙ สถานการณ์การจ้างงาน จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่ามีปัญหาต่อเนื่องและเพิ่มจากปี 2541 โดยยอดรวมผู้ว่างงานในไตรมาสที่ 1 และ 2 สูงกว่าร้อยละ 5 และลดลงในไตรมาสที่ 3 เหลือร้อยละ 3.1 เนื่องจากเข้าสู่ฤดูกาลเพาะปลูกและจากการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล คาดว่าแนวโน้มการว่างงานจะเพิ่มสูงขึ้นในปี 2543 เนื่องจากความสามารถในการกระตุ้นเศรษฐกิจของทางการรัฐบาลตึงตัวขึ้น และการปรับปรุงองค์กรเพื่อลดต้นทุนหรือเพิ่มความสามารถในการแข่งขันก็อาจจะทำให้มีการปลดคนงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาและเริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงานจำนวนมากหลายแสนคนก็จะเผชิญกับการหางานทำที่ยากขึ้น เพราะว่าแม้แต่ผู้มีวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่นแพทย์หรือเภสัชกร ทางการรัฐบาลก็ไม่สามารถบรรจุได้ทั้งหมด เนื่องจากขาดเงินงบประมาณ

๑๐ การคุ้มครองแรงงาน จากการเลิกจ้าง การลดเวลาทำงาน การลดค่าจ้าง การไม่จ่ายเงินชดเชยตามกฎหมายที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง กระทบต่อคนงานนับล้าน ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้น บ้างปะทุขึ้นมาเป็นการประท้วง บ้างนำเรื่องร้องเรียน บ้างมีการฟ้องร้อง ทำให้เกิดความสนใจเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการประกันสังคม ซึ่งรัฐบาลได้แก้กฎระเบียบบางอย่าง เช่นขยายการคุ้มครอง อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ควรจะทำอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยเฉพาะนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การให้มหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลอยู่นอกระบบราชการ เหล่านี้ย่อมเกิดปัญหาคู่ครองแรงงานขึ้นมา และในปี 2542 นี้มีการพูดถึงโครงการช่วยเหลือความปลอดภัยทางสังคมมากขึ้นด้วย

✳ การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกฎหมายซึ่งกระทบต่อนักงานหรือคนงาน มีการเคลื่อนไหวที่สำคัญอยู่ 2 เรื่อง ได้แก่ การเคลื่อนไหวคัดค้านกฎหมายเงินทุนรัฐวิสาหกิจเพื่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งผู้เคลื่อนไหวหลักได้แก่พนักงานรัฐวิสาหกิจทางด้านไฟฟ้า อีกเรื่องหนึ่งได้แก่การที่คนงานและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยรวมรายชื่อครบตามกำหนดและยื่นเสนอกฎหมายจัดตั้งสถาบันคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานที่ประกอบการ โดยมีตัวแทนยื่นให้แก่ประธานรัฐสภาเมื่อวันที่ 10 พ.ค. 2542 อันเป็นวันครบรอบ 6 ปีของกรณีเพลิงไหม้เคเคเคเคเคเค โรงงานผลิตตุ๊กตาที่ทำให้คนงานต้องเสียชีวิตและบาดเจ็บกว่า 600 คน

✳ บทบาทที่ลดลงของคนงาน ในกลุ่มที่มีส่วนในแรงงาน 3 ฝ่าย ได้แก่ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนักธุรกิจ และฝ่ายคนงานนั้น เห็นได้ชัดในปี 2542 ผู้แสดงบทบาทหลักได้แก่ 2 ฝ่ายแรก ในปี 2543 แนวโน้มคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ก็มีมีการคาดหมายว่าการเคลื่อนไหวของคนงานหรือคนว่างงานอาจดีขึ้น หากปัญหาการจ้างงานและการว่างงานปะทุรุนแรง การที่บทบาทของคนงานลดลงนี้เป็นการสะท้อนความไม่สมบูรณ์ของระบบตลาด และทำให้ระบบตลาดขาดความชอบธรรม ดังจะเห็นว่ามิสสหภาพแรงงานขนาดใหญ่ในสหรัฐได้ร่วมกับกลุ่มพลังอื่นต่อต้านการประชุมระดับรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลกโดยเห็นว่าระบบการค้าของโลกไม่เป็นธรรม ขาดความคำนึงถึงสิทธิของคนงาน มีส่วนทำให้การประชุมยุติลงกลางคัน บทบาทที่ลดลงของคนงานมีแนวโน้มที่จะเป็นระเบิดเวลาของความไม่พอใจ ควรให้ไตรภาคีแรงงานปฏิบัติหน้าที่อย่างประนีประนอมและมีศักดิ์ศรีด้วยกันทั้งหมด

✳ แรงงานต่างด้าวในประเทศ ซึ่งตัวเลขการสำรวจของทางการไทยในต้นปี 2542 มีราว 5.6 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานพม่า และได้ผลักดันให้ออกนอกประเทศไปแล้วกว่า 3 แสนคน อย่างไรก็ตามนโยบายผลักดันแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลดูจะไม่ได้รับการร่วมมือจากกลุ่มผู้ประกอบการที่ต้องการแรงงานราคาถูกนัก จนต้องมีการปฏิบัติแบบผ่อนปรน และกลายเป็นเรื่องที่ยากจะปฏิบัติให้เสร็จสมบูรณ์ได้ เนื่องจากผลประโยชน์ของแรงงานต่างด้าวนี้นี้เกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายทั้งเจ้าหน้าที่ไปจนถึงผู้ประกอบการ ในสหรัฐที่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเข้มข้นก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาลูกจ้างที่ลักลอบเข้ามาได้อย่างสมบูรณ์ มีนักวิชาการบางท่านชี้ว่าการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวก็จำต้องนึกถึงสิทธิมนุษยชนด้วย การผลักดันแรงงานต่างด้าวออกไปนั้น ในด้านหนึ่งก็เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ ในทางเศรษฐกิจแล้วแสดงว่าค่าจ้างแรงงานไทยที่เป็นจริงมีแนวโน้มลดลง

สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมไทย

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทยอยู่ในภาวะทรุดตัวลงโดยลำดับ แนวโน้มระยะใกล้ก็ยังไม่ดีขึ้น เนื่องจากการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นต้องการค่านิยมทางสังคมใหม่ นโยบายสิ่งแวดล้อมใหม่ และต้องจัดหาค่าใช้จ่ายที่พอเพียง ซึ่ง 2 อย่างแรกต้องใช้เวลาดูแลอย่างท้าทายเกิดขาดแคลนเนื่องจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจทำให้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในบางด้าน เช่นขยะและมลพิษทางอากาศในเมือง ลดความรุนแรงลง

สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมไทยที่น่าจับตามองได้แก่

1) การบุกรุกทำลายป่า ซึ่งปฏิบัติกันตั้งแต่ระดับชนชั้นนำผู้มั่งคั่งมีอำนาจมีที่ดินหลายแห่งมีบ้านหลายหลังไปจนถึงระดับชาวบ้านที่ขาดที่ดินทำกิน ประมาณว่าป่าไม้ในประเทศถูกบุกรุกทำลายปีละราว 3 แสนไร่ การบุกรุกทำลายป่านี้นี้เป็นการแสดงอีกครั้งว่าปรัชญาของ อัดัม สมิธ ที่ว่าผลรวมของความเห็นแก่ตัวของแต่ละบุคคล จะเป็นมือที่มองไม่เห็นสร้างสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับสังคมนั้นไม่เป็นจริง เพราะว่าผลรวมของความเห็นแก่ตัวของแต่ละบุคคลมีแนวโน้มที่จะทำให้ของสาธารณะ เช่น ที่ดินสาธารณะ หรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติล้มจมเสียหาย ดังที่แกเรตต์ ฮาร์ดีน (Garrett Hardin) นักนิเวศวิทยามนุษย์ที่มีชื่อเสียงของสหรัฐได้เขียนบทความอันโด่งดังเรื่อง "โศกนาฏกรรมของที่สาธารณะ" (The Tragedy of the Commons) มาเมื่อ 26 ปีมาแล้ว ทั้งนี้เพราะว่าความเห็นแก่ตัวของแต่ละบุคคลจะทำให้เกิดการใช้ที่สาธารณะมากเกินไป ซึ่งปรากฏเป็นจริงตั้งแต่เรื่องทุ่งหญ้า ป่าเขา ไปจนถึงท้องทะเล อีก 25 ปีต่อมาฮาร์ดีนได้เขียนบทความอธิบายความเพิ่มว่าที่สาธารณะหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติหากจะให้พ้นจากโศกนาฏกรรม จำต้องมีการจัดการ ป้องกันไม่ให้ใครทำอะไรเพื่อประโยชน์ส่วนตัวตามใจชอบอีกต่อไป นี่เป็นด้านหนึ่งปัญหานี้ยังแก้ไขได้ด้วยการสร้างจิตสำนึกทางสังคม การรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมหรือมีส่วนร่วมในสังคม และสำหรับเมืองไทยคงต้องมีการจัดรูปที่ดินหรือปฏิรูปที่ดิน แก้ไขปัญหาการทำกิน รวมทั้งการจัดการนโยบายทางการเกษตรเสียใหม่ เป็นต้น

การแก้ไขการบุกรุกทำลายป่ายัง ต้องการการปรับเปลี่ยนหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายป่าไม้ใหม่ เช่นเรื่องป่าชุมชน ซึ่งจนถึงทุกวันนี้ก็ยังไม่ลงรอย ในเรื่องใครจะเป็นผู้ควบคุมดูแลแท้จริง อนึ่ง ปัญหาป่าเขาทางภาคเหนือยังเกี่ยวข้องกับเรื่องชนชาติส่วนน้อย ซึ่งทำให้เรื่องมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนขึ้นอีก

การบุกรุกทำลายป่านั้น เกิดขึ้นมาหลายสิบปีแล้วโดยที่แก้ไขไม่สำเร็จลุล่วง เห็นได้ว่า ลำพังการอาศัยกลไกรัฐและอำนาจของพนักงานคงไม่เพียงพอ จำต้องอาศัยกลไกอื่น เช่นชุมชน และประชาสังคมมีส่วนร่วม ซึ่งหากทำสำเร็จก็อาจใช้เป็นแบบฉบับในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านอื่นอีกด้วย กล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือรัฐต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่จากเดิมที่เห็นว่าทรัพยากรธรรมชาติทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นป่าเขา แหล่งน้ำ ท้องทะเลและชายหาด เป็นของรัฐแต่เพียงผู้เดียวในการจัดการ ให้เป็นแนวคิดใหม่ ว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติร่วมของสังคม ชุมชนพึงมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและจัดการ

2) ท้องทะเลและชายหาด เป็นที่สาธารณะซึ่งมีการใช้มากเกินไปอีกอย่างหนึ่ง เช่นในอ่าวไทยมีการจับปลามากเกินไป ในทะเลอันดามันที่เป็นเขตของไทยก็มีการจับปลามากเช่นกัน จนกระทั่งกองเรือประมงไทยซึ่งมีจำนวนหลายหมื่นลำต้องเข้าไปจับสัตว์น้ำในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้านทั้งอย่างผิดและถูกระเบียบของประเทศเหล่านั้น เกิดเป็นชาวเรือประมงไทยถูกจับอยู่เนืองๆ ชายหาดหลายแห่งก็กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ จนสภาพเสื่อมโทรม แนวปะการังและป่าชายเลนถูกทำลายด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง มีการประมง การท่องเที่ยว การเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น

ในปี 2542 มีปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายหาดที่สำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่

① กรณีการตั้งโรงไฟฟ้าบ้านหินกรูด ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งยึดเยื้อมานาน ส่วนหนึ่งเนื่องจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ความต้องการใช้ไฟฟ้าไม่เพิ่มมาก แรงกระตุ้นให้สร้างโรงไฟฟ้าจากกลุ่มธุรกิจนั้นจึงไม่มาก

② กรณีการประมงปลากะตัก ซึ่งเป็นความขัดแย้งในเรื่องวิธีการจับ และเกี่ยวข้องกับฐานะของชาวประมงด้วย

③ การคัดค้านโรงถ้ำจากฮอลลิวูดมาถ่ายทำภาพยนตร์ที่ชายหาดมหาชนกะปิ ซึ่งเป็นชาวไปทั่วโลก

หาดมหาชน ขณะกำลังถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง *The Beach**

เกี่ยวกับท้องทะเลและชายหาดมีแนวโน้มอย่างหนึ่ง ได้แก่ เมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพฯ จะขยายตัวเรียบไปตามชายหาด ซึ่งจะกระทบกระเทือนต่อชีวิตชาวประมงจำนวนมาก รวมทั้งสัตว์ทะเลที่ต้องรับน้ำเสียที่ไหลจากเมือง ประมาณว่าในปี 2543 ครึ่งหนึ่งของประชากรโลกที่อาศัยอยู่ตามชายหาดริมทะเล (มีจำนวนราว 477.3 ล้านคน) จะกลายมาเป็นผู้ที่อยู่ในในเมืองใหญ่ตามเขตชายฝั่งของเอเชีย

สำหรับเมืองไทยยังมีกรณีอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังงานปรมาณู ซึ่งผู้ที่เห็นว่าไทยจะต้องกระโจนเข้าสู่การแข่งขันโลกเสี่ยงไม่แพ้ที่จะต้องสร้างขึ้น สถานที่เหมาะสมในการตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานปรมาณูคงอยู่ชายหาดริมทะเลอีก เมื่อคำนึงถึงกรณีโรงไฟฟ้าบ้านหินกรูดซึ่งใช้พลังงานจากถ่านหิน ยังต้องประสบปัญหามาก ถ้าหากเป็นโรงไฟฟ้าใช้พลังงานนิวเคลียร์ เรื่องก็น่าจะละเอียดอ่อนซับซ้อนขึ้นไปอีก

3) ผลกระทบจากการพัฒนา เช่นการสร้างเขื่อน การขุดที่ดินทำกิน ขาดแหล่งน้ำ เป็นต้น กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อชาวบ้านจำนวนมาก มีการรวมตัวกันขึ้นมาเรียกร้อง กลุ่มที่เป็นที่รู้จักได้แก่สมัชชาคนจนซึ่งรวมปัญหาหลายประเภทที่คนจนในชนบทต้องเผชิญมาเสนอให้ทางการแก้ไข ซึ่งมีบางส่วนแก้ไขได้ บางส่วนค้างคาอยู่ แต่ทราบเท่าที่ปัญหาความยากจนยังมีอยู่ และกลับเพิ่มจากวิกฤติเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนานี้คงจะดำรงอยู่อย่างยืดเยื้อ และหากปัญหาบังเกิดทับถมขึ้นโดยที่ไม่ได้มีการแก้ไขอย่างทันกาล อาจจะเปิดเป็นความรุนแรงขึ้นได้ กรณีเขื่อนที่สำคัญได้แก่ ชาวบ้านที่เดือดร้อนจากการสร้างเขื่อนปากมูลจำนวน 2 พันคนชุมนุมประท้วง

4) ภัยพิบัติต่างๆ ในปี 2542 ประเทศไทยพบกับปัญหาภัยธรรมชาติครบทั้งภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม และภัยหนาว ซึ่งอาจแสดงถึงความแปรปรวนของภูมิอากาศที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก ภัยพิบัติที่คนสร้างขึ้นได้แก่การระเบิดของสารไปแตสเทียมคลอเรตที่

เชียงใหม่ การระเบิดถังเก็บน้ำมันที่บริษัทไทยออยล์ ที่จังหวัดชลบุรี เรื่องแรกเกี่ยวกับการเกษตรแบบใหม่ที่บังคับให้ต้นไม้ออกผลตามต้องการ เรื่องหลังเกี่ยวกับพลังงาน ภัยพิบัติเหล่านี้คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

5) *การกำจัดของเสีย* มีการกำจัดขยะ และการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น เพื่อการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แต่มีข้อสังเกตว่าโครงการเหล่านี้มักมีราคาแพง มีข่าวการทุจริตคอร์รัปชัน และบางแห่งมีข่าวว่าใช้ไม่ได้ผล ซึ่งสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนักต่อผู้บริหารบางท่านที่เกี่ยวข้อง การแก้ปัญหาและการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมจึงอาจต้องย้อนไปแก้ไขเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันก่อน ซึ่งการปกครองที่ดี การบริหารงานด้วยความโปร่งใส การติดตามตรวจสอบจากสังคมและชุมชนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้

จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นยืดเยื้อมานาน ทำให้มีข้อสรุปใหม่บางอย่างได้แก่

- ๑ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นกลุ่มของปัญหา ไม่ใช่ปัญหาหนึ่งปัญหาใด เช่น น้ำเสีย หรือ ฝุ่นละอองในอากาศสูง
- ๒ การแสวงหาอำนาจหรือกำไร เช่นจากสงครามหรือการค้าแบบผูกขาดเป็นตัวการใหญ่ของความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม
- ๓ ความยากจนซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเลวร้ายหนักขึ้นไปอีก ดังนั้นจำเป็นต้องมีนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ที่แก้ปัญหาไปพร้อมกันไปทุกด้าน โดยอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสังคมและชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นชี้ขาด

บทที่ 5 การศึกษาและสาธารณสุข: ช่องว่างที่ถ่างออก

ความก้าวหน้าและการเข้าถึงการศึกษาและสาธารณสุขนี้ โครงการพัฒนามนุษย์องค์การสหประชาชาติได้นำมาใช้เป็นดัชนีสำคัญในการชี้ลำดับการพัฒนามนุษย์ ซึ่งมีผู้ยอมรับและอ้างอิงอย่างกว้างขวาง ในความหมายหนึ่งการศึกษาและสาธารณสุขเป็นตัวชี้วัดทางวิชาการของการพัฒนามนุษย์ เช่น ความคาดหมายอายุเมื่อแรกเกิด อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ แต่การปฏิบัติในชีวิตจริง การศึกษาและสาธารณสุขเป็นบริการที่ต้องแก่งแย่งกันเพื่อให้เข้าถึง การศึกษาและสาธารณสุขได้กลายเป็นบันไดสำหรับไต่ขึ้นในสังคม และแบ่งสังคมออกเป็นชั้นต่างๆ

การศึกษาสมัยใหม่ของไทยหรือที่เรียกกันในระยะแรกว่าเป็นวิชาหนังสือ เกิดขึ้นเพื่อสร้างระบบราชการขนาดใหญ่ในการนำพาประเทศไปสู่ความทันสมัยหรือความเป็นตะวันตก การศึกษากลายเป็นเครื่องมือได้เด้าทางสังคมอย่างเห็นเด่นชัด ดังคำปลอบสอนเด็กว่า ให้เรียนหนังสือเพื่อเป็นเจ้าคนนายคน ทุกวันนี้ก็ยังเป็นจริงอยู่เพียงแต่เปลี่ยนคำว่า “เจ้าคนนายคน” เป็น “ความสำเร็จในชีวิต” หรือ “ทำให้ชีวิตดีขึ้น”

มีการศึกษามากมายที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับรายได้ และการศึกษากับอายุของชีวิต หรือเมื่อสตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นจะแต่งงานช้าขึ้นและมีลูกน้อยลง

เช่นเดียวกับการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข คนรวยจะได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วกว่า ความป่วยไข้เพียงครั้งเดียวของคนยากจนอาจหมายถึงหายนะของทั้งครอบครัว บริการสาธารณสุขที่ก้าวหน้าขึ้นมากก็มีราคาแพงขึ้นพร้อมกัน สิ่งนี้เป็นจริงทั่วโลกรวมทั้งในสหรัฐฯ เกิดมีบริการต่างๆ เพื่อเสริมสมรรถนะของร่างกาย เช่น โปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพ อาหารเสริมสุขภาพ ราคาแพง เพื่อเสริมสมรรถภาพการแข่งขัน และความเจริญมัยในชีวิต ซึ่งคนจนไม่อาจซื้อได้

สรุปเหตุการณ์ด้านการศึกษาและสาธารณสุข

ในปี 2542 มีเหตุการณ์สำคัญด้านการศึกษาและสาธารณสุขที่สำคัญดังนี้

ในด้านการศึกษามีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง 2 เรื่อง ได้แก่ การประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญในการรวมการบริหารให้เป็นหนึ่งเดียว การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การบริหารงานโดยระบบคณะกรรมการ การประกันคุณภาพการศึกษา การถือเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน เป็นต้น อีกเรื่องหนึ่งได้แก่การนำมหาวิทยาลัยทั้งหมดออกจากระบบราชการ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างนี้คาดว่าจะต้องเกิดปัญหาอุปสรรคและความล่าช้า เช่นเพียงการสรรหาคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา 9 ท่านก็เกิดการแข่งกันและไม่ลงรอยกัน จึงไม่ต้องพูดถึงปัญหาที่ใหญ่กว่า เช่นการพัฒนา

หรือยกมาตรฐานครู หรือในส่วนของมหาวิทยาลัยออกจากระบบราชการ ในระยะต้นดูไม่มีเสียงค้าน แต่เมื่อจะดำเนินการจริง เสียงคัดค้านก็ดังขึ้น ทั้งจากมุมมองทางวิชาการและประโยชน์สาธารณะ และจากมุมมองของสถานภาพอาจารย์ที่จะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตามหลายมหาวิทยาลัยก็ยังคงเดินหน้าในเรื่องนี้ต่อไป รวมทั้งมีบางโรงเรียนประกาศที่จะออกจากระบบราชการด้วย

เหตุการณ์สำคัญทางการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ การแข่งขันเข้าสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงการขาดแคลนสถานศึกษาซึ่งเป็นที่ต้องการของประชาชน เช่นการแข่งขันกันเข้าโรงเรียนสาธิต จนกระทั่งเกิดกรณีร้องเรียนขอความเป็นธรรม การแย่งกันเข้าศึกษาในโรงเรียนชั้นนำที่มีชื่อเสียงดี เด็กที่จับฉลากไม่ได้เข้าเรียนถึงกับร้องไห้โยกมือ และการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งมีบรรยากาศคล้ายกับสมรภูมิ ในปี 2542 เกิดปัญหาบางอย่างเนื่องจากการใช้วิธีคิดคะแนนบางอย่างและปรับการสอบคัดเลือกใหม่ และขยายตัวเป็นเรื่องใหญ่โต การแข่งขันเพื่อเข้าสถานศึกษาและการแข่งขันภายในสถานศึกษาเองดูจะมีความเข้มข้นไม่น้อย ในปี 2542 นี้ปรากฏข่าวใหญ่นักศึกษาฆ่าตัวตายถึง 2 ครั้ง แต่สภาพนี้คงน้อยกว่าที่เกิดขึ้นในประเทศพัฒนาแล้ว เช่นสหรัฐ ซึ่งมีข่าวเด็กนักเรียนยิงปืนกราดสังหารเพื่อนนักเรียนและครูหลายแห่ง หรือข่าวการฆ่าตัวตายของนักเรียนญี่ปุ่นซึ่งมีการแข่งขันสูงจนเกือบจะกลายเป็นปัญหาสังคม

การแข่งขันทางการศึกษาของไทยยังเกิดการแทรกซ้อนจากวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งกระทบอย่างรุนแรงต่อชนชั้นกลางและคนยากจนส่วนหนึ่ง จึงมีข่าวที่ทางรัฐบาลหาทางแก้ไขบรรเทาปัญหาหลายมาตรการ เช่นเรื่องกองทุนการศึกษา

เหตุการณ์เกี่ยวกับคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลจากความนิยมใช้มาตรฐานการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมีหลายมาตรฐานด้วยกัน โรงงานหรือองค์กรธุรกิจใดที่ได้รับใบประกาศนียบัตรว่าการผลิตของตนได้มาตรฐานก็มักทำข่าวประชาสัมพันธ์ ในทางการศึกษาโดยเฉพาะในระดับสูง ก็มีการจัดลำดับมาตรฐานหรือคุณภาพสถานศึกษาด้วย เช่น นิตยสารเอเชียวิก เสนอผลการจัดอันดับสถาบันการศึกษาชั้นอุดมในเอเชีย ภายในประเทศนั้นดูเหมือนทางการจะเห็นด้วย เช่นทบวงมหาวิทยาลัยมีโครงการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพด้านการศึกษา แต่ก็มีอาจารย์บางท่านเห็นว่าการจัดอันดับสถาบันการศึกษาอาจเป็นการเร่งให้เกิดการแข่งขันระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งควรจะเน้นความร่วมมือมากกว่า

ในด้านสาธารณสุขมีเหตุการณ์หรือข่าวสำคัญ ได้แก่

- ♥ ข่าวการฆ่าตัดใจจากคนจนไปให้คนรวย ซึ่งผลลงเอยว่าไม่เป็นจริง
- ♥ การศึกษาวิจัยและความแตกตื่นเกี่ยวกับสุมุนไพโร โดยเฉพาะเรื่องกวาวเครือ ซึ่งโยงไปเรื่องผลประโยชน์เชิงพาณิชย์
- ♥ การเปิดตัวสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ซึ่งเกิดขึ้นใกล้เคียงกับข่าวความทุกข์ของคนไข้ที่เกิดจากโรงพยาบาล และข่าวสถิติการฟ้องร้องแพทย์และโรงพยาบาลสูงขึ้นกว่าเดิมเป็นเท่าตัว
- ♥ การต่อสู้ขององค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีเพื่อควบคุมราคายารักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ให้ถูก มิให้บริษัทยาต่างประเทศผูกขาด

แนวโน้มทางการศึกษาและสาธารณสุข

ในปี 2542 มีแนวโน้มทางการศึกษาและสาธารณสุขที่น่าจับตามองอยู่ 5 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

1) การหันมาให้ความสนใจแก่การจัดการด้านความต้องการ (Demand Side Management) แทนที่จะเน้นการจัดการด้านการสนองตอบ (Supply Side Management) เช่นทางด้านการศึกษาแทนที่จะเน้นที่ครูเป็นผู้ประสิทธิประสาทวิชา ก็มีการประกาศแผนการศึกษาใหม่ให้จัดการศึกษาโดยถือเด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ในทางสาธารณสุขก็เปลี่ยนจากแนวคิดให้ความสำคัญแก่การรักษา ซึ่งจะต้องตอบสนองด้วยการผลิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากรวมทั้งเครื่องมือการแพทย์ขนาดใหญ่ราคาแพง หันมาให้ความสำคัญในด้านการป้องกันซึ่งก็คือประชาชนทั่วไปที่ต้องการบริการ หรือให้ความสำคัญแก่ผู้ป่วยไข้หรือผู้ที่จะป่วยไข้มากขึ้น การเปิดเผยความทุกข์ของผู้ป่วยไข้มากขึ้น 15 กรณี ซึ่งเป็นข่าวใหญ่ต่อเนื่องในหนังสือช่วงเดือนธันวาคม 2542 เป็นตัวอย่างหนึ่ง การหันมาสนใจการจัดการด้านความต้องการมีเด็กนักเรียนหรือคนไข้หรือผู้ป่วยไข้ มองด้านดีแสดงถึงอุดมคติที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มองในอีกแง่หนึ่งอาจเป็นการปฏิบัติแบบบริโภคนิยม ที่ถือว่าผู้บริโภคเป็นราชา โดยการจัดการแบบนี้การศึกษาและสาธารณสุขจะมีบริการให้เลือกบริโภคมากมาย เกิดเป็นตลาดบน ตลาดล่าง หรือตลาด

เฉพาะที่ (Niche Market) และความพยายามที่จะจัดให้การศึกษาหรือสาธารณสุขมีมาตรฐานเดียวกันก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ เช่นในการศึกษาพยายามใช้วิธีให้เด็กจับสลากเพื่อเข้าเรียนแทนการสอบคัดเลือก ก็เกิดการสอพลอพิเศษซึ่งแพร่ระบาดไปทั่ว หรืออาจเกิดการสอพลอแบบเน้นเด็กเก่ง เป็นแบบโรงเรียนเดียว 2 ระบบ ในทางการแพทย์ก็มีปรากฏการณ์โรงพยาบาลเดียว 2 ระบบเกิดขึ้น เช่นคนไข้ที่รับการรักษาโดยปกติจัดไว้ทางหนึ่ง คนไข้ที่เข้ารับการรักษาระบบประกันสังคมจัดไว้อีกทางหนึ่ง การจัดให้มหาวิทยาลัยออกจากระบบราชการซึ่งเป็นข่าวดังตลอดปี 2542 ก็อาจนับเป็นตัวอย่างหนึ่งได้ ซึ่งควรจับตาดูว่าจะคลี่คลายไปทางใด

2) ช่องว่างที่ต่างออก ช่องว่างทางการบริการด้านสาธารณสุขนั้นเห็นได้นานแล้วว่าขยายตัวออก นับแต่มีการตั้งโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ได้ขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว โดยกระจุกตัวอย่างหนาแน่นในเขตกรุงเทพฯ และตามเมืองใหญ่ มีความแตกต่างอย่างเห็นชัดระหว่างโรงพยาบาลที่หรูหราเท่ากับโรงแรม ไปจนถึงที่มีลักษณะแออัดยัดเยียดรวมกับแหล่งสลัม ซึ่งการได้รับการเอาใจใส่หรือยารักษาก็ต่างกัน นอกจากนี้ตัวเลขผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขในระหว่างปี 2523-2535 มีถึงราวร้อยละ 41 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ควรจะได้มีการศึกษาในรายละเอียดว่า รายได้ การตั้งถิ่นฐาน เช่นอยู่ในเมืองและชนบท การศึกษา เพศ เป็นต้น เหล่านี้มีผลต่ออายุขัยและสุขภาพอย่างไร ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ยังจะทำให้ช่องว่างนี้ต่างออกอีก เมื่อสามารถผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะได้ ผู้ยากจนบางคนต้องขายอวัยวะเพื่อประทังชีพ มีข่าวเป็นระยะว่ามีการลักลอบผ่าตัดอวัยวะ เช่น ตา ไต หัวใจจากผู้ป่วยที่เสียชีวิตเพื่อนำมาเปลี่ยนให้แก่คนไข้ที่ต้องการ ในปี 2542 นี้ก็มีข่าวสะพัดขึ้น แต่งเลยว่าเป็นจริง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพทำให้สามารถสร้างเซลล์ใหม่จากเซลล์ต้น (Stem Cell) ซึ่งต่อไปจะสามารถสร้างเซลล์ประสาท เม็ดเลือด ผิวหนัง กระทั่งอวัยวะเพื่อเปลี่ยนให้แก่คนไข้ ซึ่งดูเหมือนว่ามีแต่คนรวยเท่านั้นจะสามารถซื้อได้ ยิ่งกว่านั้นการแตกหน่อ (Cloning) มนุษย์ซึ่งจะทำได้ในระยะไม่นานนี้ดูเหมือนว่าจะทำให้ชนชั้นนำกลาย เป็นบุคคลลอมตะไป

สำหรับช่องว่างทางการศึกษานั้นเห็นได้ในระหว่างชนบทกับเมือง แต่เนื่องจากรัฐเป็นผู้จัดการศึกษาเกือบทั้งหมดตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดม ช่องว่างทางการศึกษาในระดับอุดมมีเห็นได้ชัดในระหว่างผู้ที่ “จบนอก” กับ “ผู้ที่จบในประเทศ” ในระยะหลังเกิดมีโรงเรียนนานาชาติและมหาวิทยาลัยตะวันตกมาตั้งในประเทศมากขึ้น ผู้มีฐานะดีก็จัดส่งลูกหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเหล่านี้ เป็นช่องว่างที่เห็นได้ภายในประเทศเอง มีโรงเรียนบางประเภทเช่นโรงเรียนสาธิตที่ตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของการศึกษาทางวิชาชีพ ก็ได้กลายเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมกว่าสถานศึกษาอื่นในสังกัดรัฐบาล เป็นที่ต้องการของบรรดาผู้ปกครองที่จะส่งลูกหลานของตนเข้าศึกษา และมีภาพลักษณ์เป็นสถานศึกษาสำหรับชนชั้นนำหรือผู้ได้เปรียบในสังคม เมื่อต้นปี 2542 มีผู้ปกครองท่านหนึ่งเรียกร้องขอให้เปิดเผยเอกสารข้อสอบคัดเลือกเพื่อให้เกิดความโปร่งใสว่าเด็กของตนสอบเข้าไม่ได้เพราะเหตุใด การเรียกร้องนั้นได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง แต่เรื่องก็ลงเอยไปเหมือนคลื่นกระทบฝั่ง การดิ้นรนเพื่อแสวงหาสถานศึกษาที่ดียังคงดำเนินต่อไปอย่างเข้มข้น พร้อมกับช่องว่างที่ขยายตัวออกไปเรื่อยๆ

3) ผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติเศรษฐกิจทำให้ประชาชนไทยยากจนลงหลายล้านคน พร้อมกับทำให้ฐานะการเงินการคลังของประเทศทรุดลงด้วย ซึ่งก่อผลกระทบต่อบริการทางการศึกษาและสาธารณสุขอย่างแน่นอน มีตัวเลขเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคันเพิ่มขึ้น รัฐบาลพยายามแก้ปัญหาด้วยการจัดกองทุนทางการศึกษาซึ่งได้แก้ไขความรุนแรงลงระดับหนึ่ง การเรียกร้องของนักเรียนสายอาชีพจะทำให้รัฐบาลเพิ่มเงินช่วยเหลือปรากฏเป็นข่าวขึ้น รวมทั้งปัญหาในการบริหารและจัดการเงินกองทุนดังกล่าว ในด้านสาธารณสุขปรากฏข่าวการลดบุคลากรลงเนื่องจากการขาดงบประมาณ ดังนั้นผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจอาจมีทั้งด้านปริมาณที่สามารถให้บริการหรือผู้เข้าถึงบริการลดลง และด้านคุณภาพของการบริการที่ต่ำลง

4) ทางเลือกใหม่ สืบเนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง เป็นต้นว่าจากวิกฤติเศรษฐกิจ จุดอ่อนหรือทางตันของการให้บริการการศึกษาและสาธารณสุขแบบเดิม การเคลื่อนไหวของประชาสังคมทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข เกิดปรากฏการณ์การศึกษาทางเลือก และการแพทย์ทางเลือกขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย การศึกษาทางเลือกที่สำคัญในปัจจุบันได้แก่โรงเรียนบ้าน (Home School) ซึ่งพ่อแม่จัดการเรียนการสอนแก่ลูกเองที่บ้าน และที่ต่อเนื่องกันก็คือการจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้เหมือนบ้าน การจัดโรงเรียนบ้านทำให้เลือกเรียนตามความพร้อม ความสนใจหรือความต้องการ หรือ

ปัญหาของแต่ละบุคคลและท้องถิ่น รวมทั้งจัดระดับความยากง่ายตามความเหมาะสม ตลอดจนการสนใจดูแลเด็กเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างทั่วด้าน เน้นการร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน เหล่านี้เป็นลักษณะร่วมของการศึกษาทางเลือกซึ่งต่างจากการจัดชั้นเรียนตามโรงเรียนซึ่งมักมีชั่วโมงและวิชาเรียนตายตัว มีระดับความยากง่ายตายตัว ไม่ปรับตามเด็กผู้เรียน และมักเน้นการแข่งขันยิ่งกว่าการร่วมมือ การจัดการศึกษาทางเลือกในประเทศไทยนี้กล่าวได้ว่ามีเสมอสิกขาลัยและโรงเรียนหมู่บ้านเด็กของมูลนิธิเด็กเป็นองค์การนำ เมื่อวันที่ 10-14 พ.ย. 2542 มีการจัดสัมมนาระหว่างประเทศเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางเลือกต่อวัฒนธรรม สันติภาพ และสันติวิธีเพื่อเด็กของโลก" กระทั่งมีแนวคิดที่จะจัดตั้ง "สภาการศึกษาทางเลือก" ขึ้น ปัจจุบันการศึกษาทางเลือกได้เป็นที่ยอมรับของทางการไทยด้วย ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติที่ประกาศใช้บังคับเมื่อเดือนสิงหาคม 2542

ในทางสาธารณสุขมีการเคลื่อนไหวด้านการแพทย์ทางเลือก ซึ่งเกิดมาหลายปีแล้ว จนเป็นปึกแผ่น ในเดือนมกราคม 2542 มีการประชุมของชาวมังสวิรัติโลก ซึ่งเป็นส่วนของกระแสการดำเนินชีวิตเพื่อสุขภาพและรักษาโรค แทนการใช้ยาหรือการบำบัดทางการแพทย์สมัยใหม่อย่างเดียวย มีการรื้อฟื้นเกี่ยวกับสมุนไพรและยาสมุนไพร ซึ่งกล่าวกันว่าสามารถกระทำเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ได้ โดยอาศัยความได้เปรียบที่ประเทศมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งยังมีตำรายาสมุนไพรและการรักษาโรคแพทย์แผนไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดงานเกี่ยวกับสมุนไพรและแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุขมีผู้เข้าร่วมชมอย่างอุ้นหนาฟ้าง ความสนใจเรื่องสมุนไพรมีมากถึงขั้นการแตกตื่น เช่น กรณีแตกตื่นฤทธิ์อันน่าอัศจรรย์ของกวาวเครือ ว่าช่วยให้ทรวงอกสตรีใหญ่ขึ้น มีการประเมินว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทยในปี 2542 สูงถึง 3 หมื่นล้านบาท ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาทางด้านนี้ การแพทย์ทางเลือกซึ่งมี 2 กระแสใหญ่ได้แก่ 1) การดำเนินชีวิตเพื่อสุขภาพและรักษาโรค 2) การบำบัดแบบทางเลือก เช่น ธรรมชาติบำบัด การบำบัดอาการใช้โดยองค์รวม และการใช้วิธีบำบัดอื่นทั้งที่ตกทอดมาแต่โบราณหรือคิดค้นขึ้นไป ตั้งแต่การฝังเข็ม การนวด การฝึกโยคะ ไปจนถึงการเล่นดนตรี หรือการบำบัดด้วยน้ำเย็นและน้ำร้อน มีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับและปฏิบัติควบคู่ไปกับการแพทย์สมัยใหม่ ซึ่งในระยะหลังก็ได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

ทางเลือกใหม่ที่ปรากฏขึ้นนี้ แสดงว่าแต่ละบุคคลหรือชุมชนมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งตนเองมากขึ้นเกี่ยวกับการศึกษาและดูแลสุขภาพตนเอง และลดทอนการหวังพึ่งรัฐลง

5) อินเทอร์เน็ตกับการศึกษาและการสาธารณสุข การศึกษาและสาธารณสุขนั้นมีสาระสำคัญอยู่ที่ข่าวสารและความรู้ ดังนั้นอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นเครือข่ายข่าวสารความรู้ทั่วโลกจึงมีผลโดยตรง ซึ่งอาจทำให้รูปแบบและการปฏิบัติทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขของโลกและของเมืองไทยเปลี่ยนไป

ในด้านการศึกษามีความพยายามที่จะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยการศึกษาในโรงเรียน มีการจัดตั้งสกุลเน็ตขึ้น มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมหลายร้อยโรงเรียน แต่ดูยังจะมีสิ่งที่สามารถพัฒนาไปกว่าเดิมอีกมาก จำนวนนักเรียนที่ใช้ยังน้อย ส่วนหนึ่งเนื่องด้วยวิธีการเรียนการสอน การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษายังมีปัญหาอุปสรรคทั้งด้านอุปกรณ์ ซอฟต์แวร์และเนื้อหา บุคลากร ความเคยชินเดิมเช่นการสั่งและสอน ไม่ใช่การค้นหาคำรู้เอง และความจำกัดทางภาษา นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นนอกเหนือ เช่น การทุจริตในวงราชการและนักการเมือง ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซียและสิงคโปร์ดูจะมีความมุ่งมั่นมากกว่าในการที่จะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารและการศึกษา

ในด้านสาธารณสุข พบว่ามีเว็บไซต์ภาษาไทยเกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุขจำนวนไม่น้อย ส่วนหนึ่งเป็นเชิงพาณิชย์ อีกส่วนหนึ่งเพื่อสาธารณประโยชน์ การประกวดเว็บไซต์ปี 2542 ปรากฏว่าได้รับรางวัลดีเด่นเป็นเว็บไซต์ทางการแพทย์ที่เป็นสาธารณประโยชน์ ในประเทศพัฒนาแล้วเว็บไซต์เกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุขมีเป็นจำนวนมาก และมักเป็นเชิงพาณิชย์ เหมือนเป็นการเปิดร้านที่เคยเรียกเป็นภาษาปากของเราแต่ก่อนว่า "ร้านหมอดี" ขึ้นทั่วโลก

การศึกษาและสาธารณสุขนั้นรัฐเคยผูกขาดจัดทำมาก่อน แต่ในปัจจุบันที่สังคมมีขนาดใหญ่ซับซ้อน มีความต้องการที่หลากหลายและความต้องการนั้นก็เพิ่มมากขึ้นด้วย ขณะเดียวกับที่รัฐดูเหมือนจะอ่อนแอลงทั้งทางเศรษฐกิจฐานะการเงินการคลังและอำนาจทางการเมือง ไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการนั้นได้ และมีแนวโน้มที่จะอาศัยกลไกทางตลาดมาช่วยแก้ไข ซึ่งอาจช่วยได้ส่วนหนึ่ง ขณะที่ก็จะขยายช่องว่างทางการศึกษาและสาธารณสุขขึ้นด้วย ทางออกจึงดูมีอยู่ 2 ทาง ทางที่หนึ่งเป็นการสร้างรัฐใหม่ที่เข้มแข็งขึ้น มีบทบาทมากขึ้น เช่น รัฐในแบบสังคมนิยมสวัสดิการ ทางที่สอง ได้แก่การอาศัยความร่วมมือจาก

ชุมชนอันเข้มแข็ง ซึ่งทั้ง 2 ทางนี้จำเป็นต้องมีการปฏิรูปทั่วทั้งสังคม ซึ่งเป็นงานที่ต้องการการมองไกล การตั้งใจมั่นและการอุทิศของผู้
นำ การทำงานหนัก เป็นต้น นับว่ายากลำบากมาก แต่การจะปล่อยให้ช่องว่างทางการศึกษาและสาธารณสุขถ่างออกก็จะทำให้
ทั่วทั้งสังคมอ่อนแอแตกแยก เราจะเดินไปทางไหนกัน

บทที่ 6 อาหารและพลังงาน: ความกังวลที่เพิ่มขึ้น

อาหารและพลังงานเป็นสิ่งขับเคลื่อนสังคม อาหารสำหรับตัวมนุษย์เองและพลังงานที่สำคัญเพื่อการผลิต ถ้าขาด
อาหารและพลังงานทุกอย่างในสังคมจะเคลื่อนไหวช้าลง และหากการขาดแคลนนี้นยาวนานก็อาจทำให้สังคมนั้นล่มสลายลงได้
ในปัจจุบันอาหารและพลังงานได้ใช้เป็นดัชนีแสดงความก้าวหน้าของสังคม นั่นคือประเทศพัฒนาแล้วจะบริโภคอาหารและพลัง
งานมากกว่า จากรายงานการพัฒนามนุษย์ 2000 ของโครงการพัฒนามนุษย์องค์การสหประชาชาติ ซึ่งว่า การบริโภคอาหารของ
ประชากรในประเทศพัฒนาแล้วในปี 2539 เฉลี่ยต่อคนวันละ 3,347 แคลอรี ขณะที่ประเทศที่พัฒนาปานกลางตกวันละ 2,695
แคลอรี (ประเทศไทยเฉลี่ยต่อคนวันละ 2,334 แคลอรี) และกลุ่มประเทศที่ยากจนตกวันละ 2,145

สำหรับการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ซึ่งสามารถตรวจวัดได้ง่ายนั้น ช่องว่างระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลัง
พัฒนายิ่งห่างมากขึ้นไปอีก เฉลี่ยแล้วในปี 2539 ประชากรในประเทศพัฒนาแล้วบริโภคพลังงานเชิงพาณิชย์คิดเทียบเป็นน้ำมัน
ต่อคนต่อวันตกถึงราว 5 พันกิโลกรัม ขณะที่ในประเทศพัฒนาปานกลางตกเพียงราว 1 พันกิโลกรัม ห่างกันเกือบ 5 เท่า (ประเทศ
ไทยใช้เฉลี่ยต่อคนต่อปีตกราว 1,300 กิโลกรัม ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก 487 กิโลกรัมในปี 2423) สำหรับกลุ่มประเทศที่ยากจน
ใช้พลังงานเฉลี่ยเพียง 400 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ลดลงจากเมื่อ 15 ปีก่อนนี้เสียอีก

ช่องว่างของการบริโภคอาหารและพลังงานระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศยากจนดัง
กล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่เกิดมานาน และมีแนวโน้มจะขยายตัวขึ้นอีก เป็นพื้นฐานของปัญหาและความกังวลทั้งหมดเกี่ยวกับเรื่อง
อาหารและพลังงาน

เหตุการณ์และแนวโน้มด้านอาหาร

ในปี 2542 ไม่มีข่าวใหญ่เกี่ยวกับการอดตายจำนวนมากๆ ของผู้คนในประเทศที่ยากจน แต่ตัวเลขที่มีผู้เจ็บป่วยล้ม
ตายเนื่องจากการขาดอาหารก็มีจำนวนสูงอยู่ ประมาณกันว่าคนทั่วโลกราว 830 ล้านคนอยู่อย่างอดอยาก ความอดอยากโหดเหี้ยม
นี้เห็นได้ชัดว่าเกิดจากการจัดการหรือการกระจายอาหาร เพราะในปัจจุบันการผลิตอาหารยังมากกว่าความต้องการบริโภค ที่
เกิดความอดอยากโหดเหี้ยมขึ้นเพราะว่าอาหารโดยเฉพาะจากประเทศผู้มั่งคั่งซึ่งเป็นกลุ่มที่ผลิตอาหารเหลือเฟือนั้นมีราคาแพงเกิน
กว่าที่คนยากจนจะซื้อได้

สำหรับแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหาอาหารขาดแคลนในโลกหรือไม่นั้น มีความเห็นพ้องกันว่าโลกนี้ยังมีความสามารถที่จะ
ผลิตอาหารรองรับประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่ก็อาจเกิดปัญหาอาหารขาดแคลนในโลกได้จากปัจจัยที่ทำนายได้ไม่ยาก เช่น ภัยแล้ง
หายนะอื่นมีน้ำท่วม พายุไต้ฝุ่น ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น สงครามและความรุนแรงในสังคมในบางภูมิภาค เช่น ทวีปแอฟริกาตอนใต้
ทะเลทรายสะฮารา และเอเชียใต้ อาจเกิดปัญหาอาหารขาดแคลนรุนแรงได้ ในอนาคตอันใกล้ เช่นประมาณว่าใน 10 ปีข้างหน้า
ประเทศกำลังพัฒนาอาจจะต้องสั่งอาหารจากประเทศมั่งคั่งในกลุ่ม OECD ถึงปีละราว 162 ล้านตัน (OECD Observer 171199)

อนึ่ง หากมองในระยะยาวเช่นใน 1 ร้อยหรือ 1 พันปีข้างหน้า ปัญหาอาหารขาดแคลนก็ยังเป็นสิ่งที่ท้าทายความ
สามารถของมนุษย์ และเป็นเรื่องที่มีมองข้ามหรือดูเบาไม่ได้ เมื่อจำนวนประชากรยังเพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติทรุดโทรม ความขัด
แย้งเนื่องจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติรุนแรง

แนวโน้มที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งนั่นคือการบริโภคเนื้อในประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มากกว่าในประเทศ
พัฒนาแล้ว เช่น ในประเทศจีนการบริโภคเนื้อเพิ่มจาก 20 กิโลกรัมต่อคนต่อปี มาเป็น 38 กิโลกรัมในช่วงเวลาราว 7 ปี ซึ่งจำต้อง
ใช้ธัญพืชในการเลี้ยงสัตว์ไม่น้อย โดยทั่วไปต้องใช้ธัญพืช 2 กิโลกรัมเพื่อผลิตเนื้อไก่ 1 กิโลกรัม ใช้ธัญพืช 4 กิโลกรัมสำหรับหมู 1

กิโลกรัม และธัญพืช 7 กิโลกรัมสำหรับเนื้อโค 1 กิโลกรัม ประเทศกำลังพัฒนาจึงต้องเพิ่มการผลิตธัญพืชขึ้นอีกมากเพื่อบริโภคเนื้อได้เพิ่มขึ้น

ในปี 2542 มีชาวแอฟริกันพืชได้ออกซินในอาหาร ซึ่งเริ่มต้นในยุโรป เนื่องจากพบการปนเปื้อนของสารนี้ในอาหารที่บริโภคเป็นประจำ เช่น ไข่ มีผลให้หลายประเทศห้ามสั่งเข้าอาหารประเภทนั้น นอกจากนี้การป้องกันพืชจากอาหารยังเกิดเป็นกรณีพิพาทการค้าระหว่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศสสั่งห้ามนำเข้าเนื้อวัวจากประเทศอังกฤษเนื่องจากเกรงโรควัวบ้า การแตกต้นนี้แสดงถึงความหวาดเกรงในความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตเป็นปริมาณมาก

การแตกต้นที่มีผลลึกซึ้งกว่าได้แก่การดัดแปลงพันธุกรรมจากอาหารที่มีการดัดแปลงยีน ซึ่งความหวาดเกรงนี้มีอยู่ 2 ด้าน ด้านหนึ่งเป็นการเกรงภัยโดยตรงจากการกินอาหารประเภทนี้เข้าไป เช่นเกรงว่ายีนของแบคทีเรียที่ตัดแต่งเข้าไปในอาหารอาจฝังตัวในลำไส้ใหญ่ อีกด้านหนึ่งเป็นการเกรงว่าพันธุ์สิ่งมีชีวิตที่ดัดแปลงยีนนี้ จะเข้าไปอยู่ในยีนรวม (Gene Pool) และไปรุกรานสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดได้ เช่นเกิดวัชพืชที่ต้านยาฆ่าแมลง จึงได้เรียกร้องให้มีการติดฉลากอาหารที่ผลิตจากสิ่งมีชีวิตที่ดัดแปลงยีนหรือ GMO เพื่อเป็นทางเลือกของผู้บริโภค

ในประเทศไทยดูเหมือนทางการจะมีแนวโน้มเห็นด้วยกับเทคโนโลยีชีวภาพในการสร้างสิ่งมีชีวิตดัดแปลงยีน เพราะจะทำให้เพิ่มผลผลิต ใช้อย่างและยาฆ่าแมลงลดลง ตรงกับข้ออ้างของบรรษัทข้ามชาติทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีข้ออ้างตามชาวเช่น บริษัทมอนซานโต ข้ออ้างเหล่านี้ยังต้องพิสูจน์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แต่อาหารดัดแปลงยีนนี้จะส่งผลกระทบต่อวิถีดำเนินชีวิตของเกษตรกร อาจทำลายภูมิปัญญาชาวบ้านในการคัดเลือกพันธุ์ กระทั่งทำลายพันธุ์พื้นเมืองลง นอกจากนี้ควรศึกษาผลกระทบต่อระยะยาวต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เพราะว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงยีนนี้อาจถือได้ว่าเป็นผู้ถูกคุกเข้าไปในระบบนิเวศ

กระแสการต่อต้านอาหารดัดแปลงยีนมีสูงในยุโรปซึ่งวิทยาการด้านนี้ไม่ก้าวหน้าเท่ากับในสหรัฐฯ และก็มีมากในประเทศญี่ปุ่นที่ต้องการคุ้มครองเกษตรกรของตน รวมทั้งประชาชนที่มีรสนิยมอาหารสดและอาหารธรรมชาติมาแต่เดิม สำหรับในสหรัฐฯนั้นการต่อต้านน้อยกว่า แต่หลังจากที่กระแสคัดค้านเป็นข่าวไป ผู้บริโภคในสหรัฐฯเริ่มรู้สึกไม่แน่ใจในอาหารดัดแปลงยีนที่ตนบริโภคอยู่ และต้องการให้ติดฉลากอาหารดัดแปลงยีนบ้าง กระแสการเรียกร้องให้ติดฉลากอาหารดัดแปลงยีนนี้กระทบถึงไทยระดับหนึ่ง เนื่องจากอาหารที่ส่งออกใช้วัตถุดิบที่เป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงยีนที่ส่งเข้ามาจากสหรัฐฯ

นอกจากนี้ยังเกิดกรณีฝ่ายดัดแปลงยีน “พันธุ์พิฆาต” ที่นำเข้ามาปลูกจากสหรัฐฯ มีการเพาะปลูกในพื้นที่จำนวนเป็นหมื่นไร่โดยไม่ได้ตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อน

กรณีอาหารดัดแปลงยีนนั้นคงจะเป็นกรณีถกเถียงกันต่อไปอีกนาน ขณะที่ดูเหมือนว่าบริษัทที่ค้นคว้าในเรื่องนี้ก็พยายามผลักดันให้มีการขยายตัวในการเพาะปลูกไปเรื่อย ๆ เป็นทำนองเดียวกับเรื่องอื่น เช่นเรื่องเขื่อน นั่นคือส่วนที่ค้านก็ค้านไป ส่วนที่สร้างก็สร้างไป คาดว่าหากไม่มีเสียงค้านหนักแน่นแข็งขันจริงจัง การเพาะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงยีนคงจะขยายตัวต่อไป เพราะว่าประโยชน์เฉพาะหน้ามักจะมาก่อนเสมอ

สถานการณ์และแนวโน้มด้านพลังงาน

สถานการณ์พื้นฐานด้านพลังงานได้แก่ประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมีจำนวนประชากรไม่มากเป็นผู้ใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ถึงราวร้อยละ 60 และในกลุ่มนี้ปรากฏว่าสหรัฐฯเป็นประเทศที่ใช้พลังงานเมื่อคิดเทียบเป็นน้ำมันสูงสุดถึงราว 2.1 พันล้านตันในปี 2539 จากยอดใช้ทั้งโลกราว 9.2 พันล้านตัน ถ้าหากคิดเป็นการใช้ต่อหัว ปรากฏว่าชาวอเมริกันใช้พลังงานคิดเทียบเป็นน้ำมันสูงถึงปีละ 5.3 ตัน ขณะที่ชาวจีนใช้พลังงานต่อหัวต่อปีเพียงราว 900 กิโลกรัม พลังงานและโดยเฉพาะน้ำมันซึ่งเป็นแหล่งพลังงานหลักจึงมีความสำคัญต่อประเทศอุตสาหกรรมมาก สหรัฐฯก็ดูไม่รีรอที่จะทำสงครามเพื่อประกันการผลิตน้ำมันให้อยู่ในการควบคุมของตน ดังที่เคยเกิดสงครามอ่าวเมื่อไม่นานมานี้ ในเมื่อน้ำมันมีแนวโน้มร่อยหรอลงเรื่อยๆ การปะทะหรือสงครามเพื่อแย่งชิงน้ำมันหรืออย่างน้อยการเตรียมแสนยานุภาพเพื่อพิทักษ์การผลิตและการลำเลียงน้ำมันมีโอกาสที่เกิดขึ้นได้ นี่เป็นความน่ากังวลประการแรก

สถานการณ์พลังงานในระยะใกล้ก็คือการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียในปี 2540 ยังผลให้ความต้องการพลังงานของทั้งโลกลดต่ำ ในประเทศไทยการใช้พลังงานปี 2541 ลดลงจากปีก่อนราวร้อยละ 10 สำหรับปี 2542 การใช้พลังงานเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่ขึ้นสูงถึงปี 2539 - 2540 ตามรายงานประจำปีภาวะน้ำมัน 2542 (Annual Energy Outlook 1999) ของทบวงพลังงานแห่งชาติ สหรัฐระบุว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาราคาน้ำมันดิบลดลงกว่าร้อยละ 40 และลดต่ำเหลือเพียง 10.95 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาเรล แต่แล้วกลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันออกหรือกลุ่มโอเปกได้ร่วมมือกับประเทศผู้ส่งน้ำมันออกอื่นได้แก่ แอลจีเรีย ในจีเรีย และเวเนซุเอลา เป็นต้น ลดการผลิตลงราว 2.6 ล้านบาเรลต่อวัน ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบพุ่งขึ้นสูงสุดกว่า 25 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาเรล

การที่การผลิตน้ำมันของกลุ่มประเทศโอเปกก่อผลกระทบสูงเช่นนี้ ส่วนที่สำคัญเกิดจากการขุดเจาะน้ำมันในภูมิภาคอื่น เช่นในเขตทะเลเหนือลดลง รัฐเท็กซัสซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำมันสำคัญของสหรัฐก็ปรากฏว่าผลผลิตลดต่ำลงโดยตลอด จนปัจจุบันต้องคิดค้นหาพลังงานทดแทนอื่น เช่น พลังลมซึ่งมีอยู่มาก การที่แหล่งผลิตน้ำมันในตะวันออกกลางมีความสำคัญขึ้นมีรายงานบางชิ้นกล่าวว่าอาจจะเป็นการกลับมาของภูมิศาสตร์การเมืองอีกครั้งหรือไม่ การขึ้นราคาน้ำมันดิบ มีผลให้ราคาน้ำมันในประเทศต้องปรับราคาขึ้นราว 10 ครั้ง ภาวะราคาน้ำมันสูงนี้คงจะไม่ลดต่ำลงอีกง่าย ๆ ย่อมเป็นการชะลอการขยายตัวหรือการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ ก่อความตึงเครียดในบางภูมิภาค นี่เป็นความน่ากังวลประการที่สอง

ในรายงานเรื่อง "พลังงานในศตวรรษที่ 21: การกลับมาของภูมิศาสตร์การเมือง?" ของ OECD (ฉบับที่ 17 เดือน พ.ค. 1999) คาดหมายความต้องการใช้น้ำมันของโลกว่าจะเพิ่มจาก 65 ล้านบาเรลต่อวันเป็น 95 ล้านบาเรลต่อวันใน ค.ศ. 2020 เป็นจำนวนเพิ่มเท่ากับอัตราการผลิตของกลุ่มประเทศโอเปกใน พ.ศ. 2540 ประเทศกำลังพัฒนาจะใช้น้ำมันเพิ่มขึ้นเป็นราวครึ่งหนึ่งของที่คาดว่าจะอยู่ราว 1 ใน 3 ของที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ปัญหาความยุ่งยากทางการเมืองในประเทศผู้ผลิตน้ำมันอาจส่งผลกระทบต่อพลังงานน้ำมันอย่างมากก็ได้ นี่เป็นความน่ากังวลประการที่สาม

ผลกระทบจากการใช้พลังงานต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศเนื่องจากอุณหภูมิของบรรยากาศโลกสูงขึ้นซึ่งเป็นเรื่องที่แก้ไขยาก และก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างคาดไม่ถึง เช่น ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติ ไปจนถึงปะการังเปลี่ยนสี ฝนกรด ซึ่งมีรายงานมากขึ้นในประเทศจีน และมลพิษทางอากาศซึ่งเกิดขึ้นตามเมืองใหญ่ทั่วโลก เหล่านี้เป็นความกังวลเกี่ยวกับพลังงานอย่างที่ดี พลังงานนิวเคลียร์ซึ่งเคยเป็นความหวังว่าจะสามารถนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าได้อย่างเหลือเฟือ ก็ปรากฏว่ามีปัญหาหลายอย่าง เช่น เรื่องอุบัติเหตุ การกำจัดกากเชื้อเพลิง และในปีนี้เกิดอุบัติเหตุในโรงงานผลิตเชื้อเพลิงสำหรับโรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ จนถึงมีผู้เสียชีวิตในประเทศญี่ปุ่น อันตรายและความเสี่ยงที่สูงจากการใช้พลังงานนิวเคลียร์นี้เป็นความน่ากังวลประการที่ห้าสำหรับประเทศที่มีโรงงานไฟฟ้าแบบนี้อยู่แล้ว เช่น ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศที่คิดจะสร้างโรงงานแบบนี้ขึ้น กระแสคัดค้านการสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์หนาแน่นขึ้นทั่วโลก เพราะว่ากากเชื้อเพลิงของโรงงานยังสามารถนำไปใช้ผลิตระเบิดนิวเคลียร์ได้อีก ทำให้การผลิตระเบิดแบบนี้เป็นไปได้ง่ายขึ้น กระทั่งในกลุ่มผู้ก่อการร้าย

เพื่อแก้ไขปัญหานี้จึงมีการรณรงค์ 2 ทาง ทางหนึ่งได้แก่การประหยัดพลังงาน ในสหรัฐมีการใช้ดาวประหยัดพลังงาน (Energy Star) มอบแก่ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าไปจนถึงอาคารสถานที่ ในประเทศไทยมีการให้ดาวประหยัดพลังงานนี้ด้วยเช่นกันที่สูงสุดมีถึง 5 ดาว แต่ว่าการประหยัดพลังงานนี้ก็ใช้ได้ผลในระดับหนึ่ง ต้องอาศัยทางที่สอง ได้แก่การหาพลังงานทดแทน ซึ่งที่สำคัญได้แก่พลังแสงอาทิตย์และพลังลม นอกจากนี้หลังจากคลื่น และพลังจากความร้อนได้พิภพก็อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมหาศาลเช่นกัน พลังน้ำจากเขื่อนหรือแท่งจริงแล้วก็คือพลังแรงโน้มถ่วงของโลกก็ได้มีการใช้ผลิตกระแสไฟฟ้ามานานแล้ว แต่มีความจำกัดทั้งในด้านสถานที่และอายุของเขื่อนที่มีราคาแพง ต่างกับพลังแสงแดดและพลังลมซึ่งมีทั่วไปอย่างไม่หมดสิ้น และในระยะหลังนี้มีการค้นคว้าเกี่ยวกับพลังงานทางชีวภาพมากขึ้น ดังนั้นพลังงานทดแทนที่ใช้แล้วไม่หมดไปจึงน่าจะเป็นทางออกสำคัญสำหรับโลกมนุษย์ที่นิวพลังงานนี้

ในประเทศไทยการรณรงค์ด้านการประหยัดพลังงานได้กระทำอย่างเข้มแข็งพอสมควร โดยเฉพาะสำหรับประชาชนผู้ใช้ควรจะได้เสริมการประหยัดพลังงานในการผลิต หรือผลิตสินค้าที่ประหยัดพลังงานเช่น รถยนต์ การก่อสร้างอาคารสถานที่ซึ่งประหยัดพลังงาน เป็นต้น และที่ต้องกระทำอย่างจริงจังต่อไปได้แก่เรื่องการหาพลังงานทดแทนแบบใช้แล้วไม่หมด ซึ่งโดยทั่วไปมักไม่ก่อมลพิษร้ายแรง พลังงานที่ค่อนข้างเสี่ยง เช่น พลังงานนิวเคลียร์ควรจะคิดถึงหลังสุด เมื่อมาตรการอื่นทั้งหมดใช้ไม่ได้ผล

บทที่ 7 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: พิชัยในความก้าวหน้า

ปี 2542 อาจกล่าวได้ว่าเป็นปีแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยตลอดปีทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการกล่าวขวัญว่าจะเปิดโฉมใหม่บางอย่างของโลก มีรายงานความก้าวหน้าที่น่าทึ่งมากมายหลายเรื่อง ในเวลาเดียวกันก็มีกระแสเตือนเรื่องพิสัยของความก้าวหน้าทางด้านนี้ เช่นเรื่อง Y2K อาหารแพรงเกนสโตว์ เป็นต้น

เรื่องที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะได้รับการชื่นชมมากที่สุดจะเกี่ยวกับเศรษฐกิจ หรือการผลิตและการค้า ได้แก่ เรื่องหุ่นยนต์ซึ่งที่สำคัญได้แก่ เทคโนโลยีการสื่อสาร อันเป็นตัวดันดันนี้ตลาดหลักทรัพย์ใหญ่ของโลก นั่นคือดัชนีหลักทรัพย์นิวยอร์กให้พุ่งสร้างสถิติใหม่อย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางเสียงเตือนว่าหุ้นเหล่านี้มีราคาสูงเกินจริงมากไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์กันว่าเศรษฐกิจเอเชียจะฟื้นตัวได้ก็ต่ออาศัยความไวเทคโนโลยีเหล่านี้ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่นำให้มีการสร้างทฤษฎีทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า "เศรษฐกิจใหม่" (New Economy) ขึ้น โดยชี้ว่าความก้าวหน้านี้จะทำให้สามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตหรือผลิตภาพ (Productivity) ราคาสินค้าจึงถูกลงเรื่อย ดังนั้นจึงทำให้เศรษฐกิจขยายตัวได้อย่างยาวนาน โดยไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อ หรือเกิดการว่างงานสูง แต่ทฤษฎีเศรษฐกิจใหม่นี้ยังไม่ผ่านการพิสูจน์ และเรื่องสุดท้ายได้แก่ ผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะทำให้การผลิตและการค้าต่างไปไม่เหมือนเดิม เช่นจะเปลี่ยนวิธีการทำงาน ลักษณะการจ้างงาน นอกจากนี้การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Commerce จะเข้ามาแทนที่การพาณิชย์แบบเดิม ใครตามไม่ทันอาจตกขบวนหรือสูญพันธุ์ไป แต่ก็มีผู้ชี้ให้เห็นจุดตายหรือความจำกัดของ E-Commerce ด้วยเช่นกัน

เรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการสนใจมากอีกประเด็นหนึ่งได้แก่การแปลงโฉมมนุษย์ ทั้งนี้มีการชี้ว่าความก้าวหน้าทางชีววิทยา พันธุวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ วิชาประสาทวิทยา อาหารและยา นาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้นจะทำให้มนุษย์อายุยืนขึ้น แข็งแรงขึ้น ฉลาดขึ้นกว่ามนุษย์ในปัจจุบัน แต่ก็มีผู้ชี้ว่าความก้าวหน้าอาจได้ผลดีแก่คนส่วนน้อยเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง แต่อาจส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่และสภาพแวดล้อมด้วย เช่นคนรวยอาจกินอาหารสุขภาพ แต่คนจนต้องกินอาหารดัดแปลงยีนซึ่งสามารถบริโภคได้มากในราคาถูกกว่า

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีผลต่อสังคมอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ การสำรวจอวกาศ ความคิดเรื่องการท่องเที่ยวอวกาศและการตั้งอาณานิคม เช่น เมืองในอวกาศ หรือเมืองบนดวงจันทร์และดาวอังคารดูจะใกล้ความเป็นจริงขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่เทคโนโลยีอวกาศขั้นต้น เช่นการสำรวจทางอวกาศหรือการสื่อสารดาวเทียมยังส่งผลกระทบต่อสังคมค่อนข้างสูง ดังนั้นเทคโนโลยีอวกาศขั้นสูงกว่าถึงขั้นสร้างเมืองในอวกาศก็น่าจะมีผลกระทบต่อสังคมมากขึ้นไปอีก

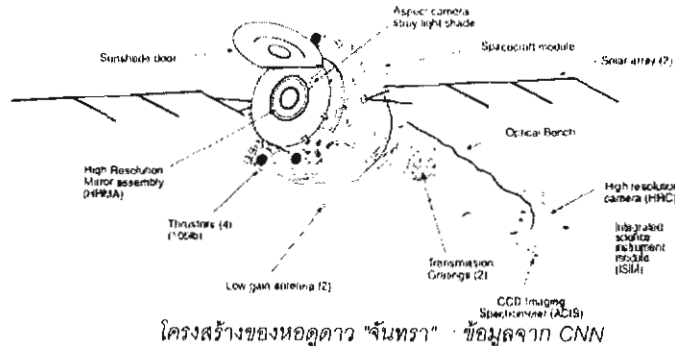
ท้ายสุดมีเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางทหาร มีการกล่าวขวัญถึงระเบิดฉลาด (Smart Bomb) ข่าวดังเรื่องอินเดียและปากีสถานทดลองระเบิดนิวเคลียร์ การทดลองจรวดขีปนาวุธแบบใหม่ของรัสเซียและจีน และข่าวการปรับปรุงวิธีการรบ ทำให้สิ่งที่เขียนเป็นนิยายวิทยาศาสตร์เรื่อง "สงครามกบฏ" ใกล้ความจริงขึ้นมา

เหตุการณ์และแนวโน้มวิทยาศาสตร์โลก

การสำรวจอวกาศในปี 2542 มีเรื่องเด่นอยู่ 2 เรื่องได้แก่การสำรวจดาวอังคาร กับการซ่อมกล้องโทรทรรศน์ฮับเบิลซึ่งเครื่องรักษาการทรงตัวเสียศูนย์ไป การสำรวจดาวอังคารนั้นมีการส่งยานสำรวจไป 3 ลำ ได้แก่การสำรวจภูมิอากาศ (Mars Climate Orbiter) ยาน Deep Space2 และที่คาดหวังมากที่สุด เมื่อสัญญาณจากยานสำรวจนี้ขาดหายและสูญไม่พิน ทำให้โครงการสำรวจดาวอังคารต้องชะงักงันไปอีก แต่ความสำเร็จในการซ่อมกล้องโทรทรรศน์ฮับเบิลช่วยกู้หน้าขององค์การนาซาไว้ได้

เกี่ยวกับการสำรวจดาวอังคาร ได้มีการส่งยานสำรวจโลกอังคาร (Mars Global Surveyor) ตั้งแต่เมื่อปี 2539 ซึ่งสามารถทำแผนที่ดาวอังคารทั้งหมดได้ในปี 2542 นี้ พบว่าภูมิศาสตร์ของดาวอังคารแปลกประหลาดและจัดจ้านมาก เช่น มีหลุมอุกกาบาต ที่ลึกถึงเกือบ 10 กิโลเมตร มีขนาดกว้างเท่าเกือบครึ่งหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา มีภูเขาไฟที่ดับแล้วสูงเกือบ 28 กิโลเมตร ทำให้ภูมิประเทศของโลกเรานี้มีนวลไปเลย

การส่งหอดูดาวใช้รังสีเอกซ์ชื่อ "จันทรา" เป็นความสำเร็จครั้งสำคัญทางดาราศาสตร์ ซึ่งสามารถส่งภาพการระเบิดใหญ่ของดวงดาวเมื่อ 2 แสนปีมาแล้ว ความพยายามในการจัดแผนที่อวกาศก็เป็นสิ่งที่น่าจับตามอง เพราะหอดูดาวคล้ายกับทะเลหลวงมีดวงดาวกระจายเป็นจุดเหมือนเกาะน้อย การทำแผนที่จักรวาลนั้นถือเอากาแล็กซีเป็นหน่วยพื้นฐาน มีการรวมแผนที่จักรวาล 6 ฉบับมีกาแล็กซีมากกว่า 26,000 แห่งพบว่ากาแล็กซีไม่ได้กระจุกกระจายสะเปะสะปะแต่อยู่กันเป็นพวง และพบว่ากาแล็กซีมีแสงสีต่างกันไป ซึ่งมีการพยายามไปเทียบกับเสียงดนตรีเพื่อหาแบบแผนของมัน นอกจากนี้ยังพบว่ากาแล็กซียังรวมตัวเป็นกลุ่ม จากกลุ่มเล็กไปกลุ่มใหญ่ คล้ายกับไนด์ดนตรีไล่จากต่ำไปสูง หรือสูงลงมาต่ำ (Scientific American มิ.ย. 99)

โครงสร้างของหอดูดาว "จันทรา" ข้อมูลจาก CNN

นักวิทยาศาสตร์ได้เสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเดินทางในอวกาศ บอลลูนอวกาศ ยานที่เบาพิเศษ เป็นต้น และมีข้อสังเกตว่าการพาณิชย์ทางอวกาศ เช่นการสร้าง การส่งดาวเทียม การให้เช่าช่องสัญญาณมีมูลค่าสูงขึ้นเรื่อยๆ ในปี 2539 ยอดรวมรายได้จากการพาณิชย์ทางอวกาศสูงถึง 7.7 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ สูงกว่าการใช้จ่ายของภาครัฐเสียอีก มีบางรายประมาณว่าระหว่าง พ.ศ. 2541-2550 จะมีการส่งดาวเทียมสื่อสารเชิงพาณิชย์รวมราว 1,200 ดวง นับว่าเป็นยุค "ตื่นทอง" ทางอวกาศทีเดียว (Scientific American ก.พ. 99)

การสำรวจอวกาศบนภาคพื้นแผ่นดินยังคงค้นพบดาวเคราะห์ทั้งโดยอ้อมและโดยตรงหลายดวง และพบว่าดาวเคราะห์เหล่านี้อาจเหมือนดาวเคราะห์ในระบบสุริยะนั่นคือมีการอพยพย้ายวงโคจรได้ ซึ่งผิดกับที่เคยเชื่อว่าระบบสุริยะเกิดขึ้นมาในรูปแบบที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน แต่มีหลักฐานที่ชวนให้เชื่อว่าดาวเคราะห์ที่อยู่รอบนอก มีดาวพฤหัสบดี ดาวเนปจูน และพลูโตเป็นต้น อาจมีการย้ายวงโคจรจากเดิม เช่นดาวเนปจูนกับดาวพลูโตย้ายวงโคจรไกลออกไป (Science American ก.ย. 99)

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับกำเนิดชีวิต เริ่มมีความเชื่อว่าโมเลกุลซับซ้อนที่ประกอบด้วยคาร์บอนและไฮโดรเจนนั้นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไปในจักรวาล เช่นในฝุ่นและก๊าซในอวกาศ สำหรับออกซิเจนซึ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิตแบบปัจจุบัน มีการพบว่าโลกเรานี้มีออกซิเจนอย่างเหลือเฟือตั้งแต่เมื่อราว 2.3 พันล้านปีมาแล้ว ถอยหลังไปจากที่เคยเชื่อเดิมเป็นพันล้านปี การพบเกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์ที่สำคัญได้แก่พบว่ามนุษย์นีแอนเดอร์ธัลที่ปรากฏภายในบริเวณยุโรปนั้นอยู่คนละสปีชีส์กับมนุษย์ และเคยอยู่ร่วมสมัยกับมนุษย์เป็นเวลาอย่างน้อย 6 พันปี และอาจมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันด้วย

เทคโนโลยีด้านชีวภาพเป็นหัวข้อที่ชวนให้ถกเถียงกันมากเกี่ยวกับการตกแต่งมนุษย์ (Human Cloning) ความก้าวหน้าทางด้านนี้แสดงว่าชีวิตจักรกล (Bionic) ใกล้เข้ามาแล้ว เช่น การเปลี่ยนสมอง วัคซีนปลูกกล่อมเนื้อ เครื่องจักรขยายจิต วิทยุญาณ ซึ่งในปีนี้ปรากฏข่าวการสร้างหนูที่ "อัจฉริยะ" ด้วยการดัดแปลงยีน 1 ตัว เหล่านี้สร้างความน่าสะพรึงกลัวว่าคนส่วนน้อยที่เข้าถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่จะควบคุมคนส่วนใหญ่ไว้ได้

นาโนเทคโนโลยีซึ่งศึกษาสิ่งเล็กระดับอะตอมและโมเลกุล ได้ฉายให้เห็นภาพการหมุนของอิเล็กตรอนภายในอะตอมได้ ซึ่งมีหลายรูปแบบด้วยกัน เช่นเป็นรูปทรงกลม หรือรูปดัมเบลล์ เป็นต้น (Scientific American 20 ก.ย. 1999) การเห็นโปรตีนซึ่งเกิดขึ้นในรูปเป็นเส้นยาวแล้วขดตัวเป็นรูปแบบต่างๆ การสร้างเครื่องจักรใหญ่ขนาดโมเลกุล

ในด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร มีการพัฒนาชิปที่มีขนาดเล็กและความเร็วสูงขึ้นเรื่อยๆ เช่นสามารถสร้างส่วนประกอบทั้งหมดของโทรศัพท์ลงในชิปตัวเดียว การพัฒนาเส้นทางการไหลของข่าวสาร มีใยแก้วนำแสง เทคโนโลยีไร้สาย เป็นต้น การพัฒนาเว็บฐานที่สอง จากภาษา HTML (Hypertext Markup Language) มาเป็น XML (Extensible Markup Language) ขยายศักยภาพในการส่งสัญญาณมากกว่าการส่งข่าวสารแบบเดิม เพราะการส่งข่าวในภาษาเดิมนั้น มันเข้าใจเพียงเรื่องขนาดตัวอักษร การแบ่งเป็นย่อหน้า หรือเป็นแถวหรือคอลัมน์ แต่ตามภาษาใหม่มันเข้าใจเนื้อหาที่ส่งไปด้วย เช่น เมื่อมีคำสั่งชื่อแล้ว มันก็จะส่ง

ต่อไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องนั้นๆ โดยตรง การพัฒนาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งได้แก่การสร้างเครื่องค้นหา (Search Engine) ที่มีประสิทธิภาพขึ้น

สำหรับแนวโน้มในอนาคตมีการคาดว่าจะพบทฤษฎีสำหรับทุกสิ่งในราว ค.ศ. 2050 และจะมีการค้นคว้าที่น่าตื่นเต้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยตลอด

ที่น่าจับตาอีกเรื่องหนึ่งคือความสนใจในสังคมศาสตร์ได้เพิ่มขึ้นมากโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่สามารถตอบปัญหาสำคัญเช่นที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในสังคมหรือปัญหาโลกร้อนได้ องค์การยูเนสโกได้จัดทำรายงานสังคมศาสตร์โลกปี 2542 ขึ้นเป็นครั้งแรก ในบทความเรื่อง "สู่อนาคตกับสังคมศาสตร์" โดย จิน-อิริค โอเบอร์ ผู้อำนวยการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม ของ OECD (OECD Observer 1 ต.ค. 99) เห็นว่ามีสังคมศาสตร์ที่ตั้งมั่นอยู่ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีอีก 2 สาขา ซึ่งได้รับการยอมรับได้แก่ประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยา วิชาสังคมศาสตร์เหล่านี้จะช่วยแก้ปัญหาเช่นสร้างเมืองที่กลมเกลียวขึ้น ลดอัตราอาชญากรรม ปรับปรุงสวัสดิการประกันสังคม ลดทอนการกีดกันทางเชื้อชาติได้ แต่ทั้งนี้วิชาสังคมศาสตร์จำต้องมีการปรับปรุงตัวเอง ได้แก่ การทำให้เป็นสหวิทยาการเช่นนักเศรษฐศาสตร์มักละเลยหรือสนใจปัจจัยทางสังคมด้านอื่นได้แก่การเมือง และสังคมวัฒนธรรมไม่เพียงพอ ยังผลให้นักเศรษฐศาสตร์ต้องถูกโจมตีในการวางแผนหรือแก้ไขปัญหาทางการพัฒนา ตัวอย่างล่าสุดได้แก่วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์จำนวนหนึ่งยึดมั่นในสมมุติฐานซึ่งบางครั้งไม่เป็นจริง

แต่ขณะที่วิชาด้านสังคมศาสตร์มีการรวมกันเป็นสหวิทยาการต่ำ กลับพบว่าสังคมศาสตร์กลับไปรวมอย่างดีกับวิทยาศาสตร์ เช่นในวิชาประสาทวิทยา มีทั้งนักชีววิทยา แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักคณิตศาสตร์และนักปรัชญาทำงานร่วมกันเป็นคณะ ยังพบว่าการสื่อสารระหว่างนักสังคมศาสตร์กับสังคมยังมักเป็นทางเดียว นั่นคือนักสังคมศาสตร์เป็นผู้บรรยายความรู้แก่สังคม อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการสื่อสาร 2 ทางได้ง่ายขึ้น และงานวิจัยทางสังคมซึ่งแต่เดิมอาจต้องใช้เวลายาวนาน ก็อาจสั้นลงและวิจัยในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่

บทความนี้ยังชี้ว่าสังคมศาสตร์นั้นมักไม่มีการค้นพบที่น่าตื่นเต้นเหมือนกับวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งยังเกิดจากนักสังคมศาสตร์เองสร้างรั้วสถาบันปกป้องอาณาเขตของตนเองและมีแนวโน้มที่จะต่อต้านนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามมีความหวังและความจำเป็นที่จะต้องให้สังคมศาสตร์มีบทบาทสำคัญขึ้นในศตวรรษที่ 21

เหตุการณ์ และแนวโน้มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

เหตุการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีประเด็นร้อนอยู่ 2 เรื่อง เรื่องแรกได้แก่เทคโนโลยีชีวภาพ เรื่องที่สองได้แก่เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะ E-Commerce การเคลื่อนไหวอื่นๆได้แก่ 1) ความพยายามในการสร้างนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติที่ประชาชนมีส่วนร่วมของสวทช. ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ แต่อาจจะมีผลทางการปฏิบัติน้อย 2) ผลงานความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ที่มาจากศูนย์วิจัย 3 แห่ง สถาบันที่ให้การวิจัย และมหาวิทยาลัยต่างๆ ผลงานและการค้นพบเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสำคัญของไทย น่าที่จะได้รับความสนใจและสนับสนุนมากขึ้น เช่นมีการประเมินผลจัดอันดับในขอบเขตทั่วประเทศ

เรื่องด้านเทคโนโลยีชีวภาพเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือ GMO ซึ่งมี 2 กรณีด้วยกัน ได้แก่อาหารดัดแปลงพันธุกรรมมีถั่วเหลืองเป็นต้นที่นำเข้าจากสหรัฐฯ และพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นข้าวใหญ่คือฝ้ายพืชม้า ซึ่งนำเข้าจากสหรัฐฯ จากการเคลื่อนไหวทั้ง 2 กรณีได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาบางอย่าง ข้อแรก ได้แก่ การติดฉลากอาหารดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งย่อมมีผลต่อตลาดอาหารรวมทั้งการส่งออกอาหารของไทยในระดับหนึ่ง รวมทั้งการสร้างควมจำกัของเทคโนโลยีด้านนี้ในระดับหนึ่ง ข้อที่สองได้แก่ความหละหลวมในการควบคุมกักกันพันธุ์พืชนำเข้า จนกระทั่งมีการนำมาเพาะปลูกเป็นจำนวนมากอย่างไม่มีใครรู้ ข้อที่สามทางการหรือระบบราชการไทยมีแนวโน้มที่จะเห็นพ้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยไม่มีการประเมินผลอย่างถี่ถ้วนก่อน เพราะว่าในความก้าวหน้าทุกอย่างย่อมมีพิษภัย ซึ่งดูจะเพิ่มมากขึ้นตามความก้าวหน้าด้วย การพูดด้านเดียวของเทคโนโลยีชีวภาพ เช่นข่าวการศึกษายีนทั้งหมดของข้าว หรือการสามารถดัดแปลงพันธุกรรมข้าวซึ่งเป็น

ผลงาน แต่ก็ควรประเมินด้านลบไว้ด้วยว่ามีอะไร เพราะการสร้างสิ่งมีชีวิตพันธุ์ใหม่ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในยีนรวม (Gene Pool) ของสิ่งมีชีวิตนั้น การพูดด้านที่อาจเป็นภัยเหมือนกับเป็นการเตือนว่า ถ้าหากจำต้องก้าวต่อไปทางนี้ ก็จำจะต้องรับผลภัยของมันบางอย่าง ทำนองเดียวกับคำเตือนอันตรายของการสูบบุหรี่

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ของประเทศด้วย ประมาณว่าในปี 2542 มีมูลค่าราว 3.5 หมื่นล้านบาท มากกว่าปี 2541 ราวร้อยละ 35 แต่ก็ยังน้อยกว่าปี 2540 ซึ่งเพิ่งเริ่มเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอยู่มาก นอกจากนี้ยังเกิดตามกระแสว่า เทคโนโลยีสื่อสารจะนำพาให้เศรษฐกิจฟื้นตัวหรือขยายตัวได้ ดังที่ฮือฮากันในสหรัฐฯ สำหรับความสนใจทางด้าน E-Commerce เกิดจากการเห็นว่าเป็นช่องทางของการทำธุรกิจใหม่ข่าวการขายเว็บไซต์ sanook.com ให้แก่บริษัทต่างชาติในราคาสูงได้ยิ่งทำให้การทำธุรกิจทางอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ฮือฮาขึ้นมา อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีทางสารสนเทศนั้นมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วโดยตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯเป็นผู้นำ และมีแนวโน้มที่จะผูกขาดมากขึ้นเรื่อย โดยมีการควบรวมและซื้อกิจการด้านสื่อสารเทคโนโลยีค่อนข้างสูงมาก ซึ่งค่อนข้างยากที่ไทยจะตามทัน จึงควรที่จะหานโยบายที่เหมาะสมกับประเทศหรือการร่วมมือในภูมิภาค พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้ไปได้อย่างเร็วและรอบคอบ

บทที่ 8 ท่วงทำนองดำเนินชีวิต: แหวกว่ายในความยากจนและการผูกขาด

ท่วงทำนองดำเนินชีวิตประกอบด้วยกิจกรรมทางสังคมสำคัญ 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) การทำงานและการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐาน การทำงานที่ต่างกัน เช่นทำงานใช้แรงงานมือ กับทำงานใช้สมอง หรือทำงานที่สำนักงานกับทำงานที่บ้าน เป็นต้น ก็จะเกิดท่วงทำนองดำเนินชีวิตที่ต่างกันไป การศึกษากับลักษณะและประเภทของงานก็มักมีความสัมพันธ์กัน
- 2) การจับจ่ายใช้สอยหรือการบริโภค ก็เป็นตัวที่บ่งชี้ท่วงทำนองดำเนินชีวิตที่รู้จักกันทั่วไป โดยเฉพาะการใช้ชีวิตของคนรวยและผู้โด่งดังในคฤหาสน์หรือเรือยacht
- 3) การใช้เวลาร่วมซึ่งมีตั้งแต่การกีฬา งานอดิเรก ความบันเทิง การสโมสرسังสรรค์ ไปกระทั่งถึงกิจกรรมทางศาสนาหรือความเชื่อต่างๆ เป็นการดำเนินชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม
- 4) ชีวิตทางเพศ ความรัก การเกี้ยวพาราสี การแต่งงาน และครอบครัว เป็นหัวข้อการสนทนาและการบันเทิงส่วนใหญ่ของคน และเป็นธุรกิจขนาดใหญ่มากด้วยเช่นกัน
- 5) ชีวิตด้านสุขภาพ และการบำรุงตกแต่งร่างกายให้สวยงาม ซึ่งมีแนวโน้มที่ผู้คนจะสนใจเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ อาหารเสริมและอื่น ๆ เพิ่มขึ้น สำหรับการบำรุงตกแต่งร่างกายให้สวยงามนั้นกระทำกันหลายระดับ ได้แก่ระดับภายนอกมีเสื้อผ้าและเครื่องประดับต่าง ๆ เป็นต้น ระดับเนื้อหนัง เช่น เครื่องสำอางต่าง ๆ และระดับภายในมีศัลยกรรมตกแต่ง และอาหารและยา เช่น อาหารเสริมหรือยาประเภทฮอร์โมน

ในปี 2542 มีเหตุการณ์และแนวโน้มทางด้านท่วงทำนองชีวิตที่ควรกล่าวถึง 5 เรื่องได้แก่ ผลกระทบจากวิกฤติและสถานการณ์เศรษฐกิจ สิ่งแปลกใหม่และความเฝ้าระวังจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การปะทะกันทางวัฒนธรรมและอารยธรรม วัฒนธรรมมือสอง เสรีทางเพศและเรือนร่าง และความสนใจด้านสุขภาพและความงาม

① ผลกระทบจากวิกฤติและสถานการณ์เศรษฐกิจ วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ทำลายความมั่งคั่งของประเทศซึ่งได้เพียงพยายามสั่งสมมากกว่า 30 ปีลงไปเหมือนภัยในพริบตา ประมาณความเสียหายครั้งนี้เป็นเงินนับล้านล้านบาท สำหรับยอดรวมความเสียหายจากวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียและผลกระทบย้อนกลับที่เกิดขึ้นนั้น โครงการพัฒนามนุษย์องค์การสหประชาชาติประมาณในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2541-43 จะส่งผลให้ผลผลิตของโลกลดลงราว 2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 80 ล้านล้านบาท ความเสียหายนี้ทำให้เศรษฐกิจและการค้าทั่วโลกยกเว้นของสหรัฐฯ อยู่ในลักษณะทรงตัว ชะลอตัว หรือถดถอย ส่งผลกระทบให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในยุโรปและญี่ปุ่นทอดเวลาออกไป ขณะเดียวกันก็ได้เห็นการควบและซื้อกิจการทั้งที่เป็นมิตรและไม่เป็นมิตรเกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย การผูกขาดได้กลายเป็นประเด็นสนใจจริงจังขึ้นมาอีกครั้ง ดังจะเห็นได้จากคดีฟ้องร้องบริษัทไมโครซอฟท์ในเรื่องการผูกขาด

ในสภาพการณ์เช่นนี้ ปรากฏข่าวสารเกี่ยวกับท่วงทำนองดำเนินชีวิตของคนรวยและผู้โด่งดัง ซึ่งดูโอ้อ่า หรูหรา สะดวกสบาย ขวนให้เป็นที่ต้องการดำเนินตามอย่าง หรือคิดไปว่าท่วงทำนองดำเนินชีวิตแบบนั้นเป็นมาตรฐานหรือเป็นสิ่งที่ปรากฏทั่วไป แต่ท่วงทำนองดำเนินชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่จะเป็นการแหวกว่ายอยู่ในความยากจนหรือความมีไม่พอน้อยหน้าและการผูกขาดมากกว่า เป็นการดิ้นรนทำงานหนักรวมทั้งการศึกษาหาความรู้เพื่อเอาตัวรอด เลี้ยงดูครอบครัว การจับจ่ายใช้สอยและความบันเทิงเล็กๆน้อยๆและศิลปกรรม ซึ่งเหล่านี้มักถูกกำหนดควบคุมโดยบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่

② สิ่งแปลกใหม่และความย้ายวนจากผลิตภัณฑ์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ภาวะการณ์ใหญ่ของความยากจนและการผูกขาดนี้ ปรากฏข่าวความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งพัฒนามลิตสินค้าและบริการรุ่นใหม่ออกสู่ตลาดไม่ขาด สร้างความตื่นเต้น ความต้องการและความฝันใหม่ขึ้น เช่นโทรทัศน์จอแบน โทรศัพท์ที่ทำหน้าที่ได้หลายอย่าง ตู้เย็นที่ดูแล้วอาหารอะไรที่อร่อยหรือและกระทั่งเป็นอุปกรณ์ช่วยสั่งซื้ออาหารและการประกอบอาหาร มีการพูดถึงวัฒนธรรมใหม่ที่ใหม่เหมือนเดิม เช่น วัฒนธรรมหลังยุคสมัยใหม่ (Post Modern Culture) และวัฒนธรรมไซเบอร์ (Cyber-culture) ซึ่งก็ต้องดูว่าวัฒนธรรมเช่นนี้จะทำให้คนส่วนใหญ่พ้นจากการแหวกว่ายในความยากจนและการผูกขาดได้หรือไม่อย่างไร

③ การปะทะทางวัฒนธรรมและอารยธรรม มีจุดเด่นอยู่ 6 เรื่องได้แก่

มีแนวโน้มที่วัฒนธรรมจากศูนย์กลางหรือประเทศพัฒนาแล้วไหลสู่บริเวณชายขอบหรือกึ่งชายขอบซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา วัฒนธรรมหรืออารยธรรมนี้มีตั้งแต่เรื่องวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ไปจนถึงแนวคิดการบริหารจัดการ การบริโภคและการดำเนินชีวิตประจำวัน โลกยังอยู่ในกระบวนการแปรเป็นแบบตะวันตกหรือยึดตะวันตกเป็นแม่แบบ อาจเห็นกระแสย่อยบางอย่าง เช่นวัฒนธรรมจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นที่ยอมรับในประเทศพัฒนาแล้ว เช่นอาหารไทยมีข้าวที่ก่อให้เกิดความภูมิใจว่าเป็นที่ยอมรับ มีร้านอาหารไทยในนานาประเทศ อาหารบางชนิดเช่นต้มยำกุ้งเป็นที่รู้จักทั่วโลก แต่กระแสหลักคงเป็นอาหารตะวันตกประเภทฟาสต์ฟู้ดมีเครือข่ายครอบคลุมไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย มีร้านแมคโดนัลด์และพิซซ่าเป็นต้น

การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ยังเป็นอยู่ภายในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วหรือภายในวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งดูได้จากเส้นทางการค้า การลงทุน การแลกเปลี่ยนทางข่าวสาร รวมทั้งการท่องเที่ยว ซึ่งมีการไหลเวียนภายในกลุ่มนี้เป็นด้านหลัก ที่หลุดไปยังประเทศกำลังพัฒนาเป็นด้านรอง เช่นการท่องเที่ยวของไทยที่เสนอข่าวอย่างดีใจว่าปีนี้มียอดรวมนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าเพิ่มขึ้น แต่ยอดรวมนี้ก็ยังไม่ย่นกว่าตัวเลขที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปมาหนนครลอนดอนมากมาย

อิทธิพลทางวัฒนธรรมของสหรัฐฯค่อนข้างสูงอย่างเห็นได้ชัด รายงานการพัฒนามนุษย์ปี 2542 ของโครงการพัฒนามนุษย์องค์การสหประชาชาติ ได้ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ การค้าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมได้แก่สิ่งพิมพ์ วรรณกรรม ดนตรี ศิลปะ ภาพยนตร์และภาพถ่าย อุปกรณ์ด้านวิทยุและโทรทัศน์ได้เพิ่มเกือบ 3 เท่าในช่วงระหว่างปี 2523- 2534 จากราว 6.7 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐเป็น 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ สหรัฐฯนั้นเป็นเจ้าของเครือข่ายการสื่อสารทั้งสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์และกิจการภาพยนตร์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก อุตสาหกรรมส่งออกสาขาที่ใหญ่ที่สุดของสหรัฐฯไม่ใช่อากาศยาน คอมพิวเตอร์หรือรถยนต์ หากเป็นอุตสาหกรรมบันเทิง ใน พ.ศ.2540 ภาพยนตร์จากฮอลลีวูดทำรายได้ทั่วโลกกว่า 120,000 ล้านบาท ภาพยนตร์โทแมนิกเพียงเรื่องเดียวทำรายได้กว่า 7 หมื่นล้านบาทใน พ.ศ. 2541 ตลาดสินค้าวัฒนธรรมมีแนวโน้มไปสู่การผูกขาดมากขึ้น

จากเหตุปัจจัย 3 ข้อข้างต้นมีแนวโน้มทางวัฒนธรรมซึ่งหลายคนรู้สึกกังวลได้แก่ ความไม่มั่นคงทางวัฒนธรรมในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งถูกกระแสวัฒนธรรมตะวันตกไหลบ่า ก่อให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางวัฒนธรรมไป คนทั้งโลกถูกทำให้เหมือนกัน และท้ายสุดได้แก่ วัฒนธรรมการบริโภคได้ครอบงำไปทุกแห่ง ซึ่งก็จะสร้างความไม่มั่นคงในด้านต่างๆ มากขึ้นอีก

ควรจับตาดูหลังสร้างสรรค์จากญี่ปุ่น ซึ่งได้มีส่วนสร้างกระแสวัฒนธรรมของโลกซึ่งไม่ได้เป็นแบบตะวันตกเสียทั้งหมด ในปี 2542 นี้ ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องโปเกมอนจากญี่ปุ่นได้เป็นที่นิยมอย่างสูงในหมู่วัยรุ่นสหรัฐฯ เครื่องเล่นเกมเพลสตันก็ได้รับความนิยมไปทั่ว

ตัวการ์ตูนยอดฮิตจากเรื่องโปเกมอน

โลกเช่นกันรวมทั้งในประเทศไทย เกมเดินเข้าจิ้งหรีดปรากฏอยู่ตามห้างสรรพสินค้าทั่วไป สัตว์เลี้ยงหุ่นยนต์ มีสุนัขและแมว เป็นต้น ก็มีผู้สั่งจองซื้อจนผลิตขายไม่ทัน เป็นที่สังเกตว่าการแพร่หลายของเกมการบันเทิงจากญี่ปุ่นนี้เหมาะสำหรับการอยู่ในสถานที่แคบ เช่นการเล่นเกมนีออนจริงต่างๆ การมีสัตว์เลี้ยงหุ่นยนต์ เหล่านี้ก็เหมาะสำหรับการอยู่ในสถานีวิภาคหรือเมืองอวกาศด้วยเช่นกัน

๑๑) ที่น่าสนใจกว่านั้นได้แก่การปะทะทางอารยธรรมด้านการบริหารจัดการระหว่างญี่ปุ่นกับตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯ นั่นคือญี่ปุ่นประสบปัญหาเศรษฐกิจถดถอยชะลอตัวมานานหลายปีแล้ว ตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯเรียกร้องให้ญี่ปุ่นใช้มาตรการเจียบขาดหรือให้ “ยาแรง” ในการเยียวยา เช่นการปล่อยให้องค์กรธุรกิจที่อ่อนแอล้มละลาย การปลดคนงานจำนวนมาก และการเปิดประเทศ แต่ญี่ปุ่นยังคงยืนยันการแก้ปัญหาตามแบบเดิม โดยคำนึงถึงเอกราชทางสังคม ไม่ใช่คำนึงแต่เพียงประสิทธิภาพการแข่งขันและกำไรอย่างที่สหรัฐฯปฏิบัติ ยิ่งเวลาผ่านไปดูเหมือนว่าญี่ปุ่นยิ่งมั่นใจในทิศทางของตน ดังนั้นในระยะยาวต้องดูต่อไปว่าวัฒนธรรมหรืออารยธรรมแบบใดจะได้ชัยชนะ

๑๒) วัฒนธรรมมือสอง สืบเนื่องจากแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ แม้แต่วัฒนธรรมการบริโภคที่สนับสนุนการบริโภคอย่างสิ้นเปลืองเพื่อเพิ่มการเติบโตทางเศรษฐกิจก็ต้องเปลี่ยนโฉมหน้าบางประการไป ที่สำคัญได้แก่ การต้องโยนทิ้งวัฒนธรรมให้แล้วทิ้ง ซึ่งเคยเฟื่องฟูเมื่อหลายสิบปีนี้ไป และหันมาสู่วัฒนธรรมนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) หรือแปรรูปนำมาใช้ใหม่ (Recycle) ซึ่งจะมีส่วนช่วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ระดับหนึ่ง แต่ที่สำคัญนั้นยังต้องแก้ไขที่วัฒนธรรมการบริโภค

๑๓) เสรีภาพทางเพศและเรือนร่าง มีแนวโน้มที่จะเปิดเสรีภาพทางเพศและเรือนร่างมากขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย ยกเว้นในบางประเทศที่ถือศาสนาอิสลาม เสรีภาพทางเพศและเรือนร่างนี้กล่าวแล้วเป็นผลจากการต่อสู้สิทธิสตรีมาหลายสิบปี จึงได้เปลี่ยนทัศนคติจากที่ว่าเรื่องทางเพศผู้ชายต้องเป็นผู้นำ หรือเรือนร่างสตรีเป็นของชาย

๑๔) การหันกลับไปสนใจในเรื่องจิตวิญญาณ อันเป็นปฏิกริยาตอบโต้วัฒนธรรมการบริโภคที่เน้นเรื่องวัตถุมากเกินไป เกิดขบวนการยุคใหม่ (New Age) เป็นต้น เกิดลัทธิความเชื่อใหม่ๆ ขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา และที่พัฒนาแล้ว บางกรณีได้ท้าทายต่ออำนาจรัฐ

เหตุการณ์และแนวโน้มด้านห่วงทำนองดำเนินชีวิตในประเทศไทย

ห่วงทำนองการดำเนินชีวิตในปี 2542 ถ้าหากจัดเป็น 5 กลุ่มได้แก่ ชีวิตการทำงาน ชีวิตการใช้จ่ายใช้สอยหรือการบริโภค และชีวิตยามว่างหรือชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ชีวิตทางเพศและครอบครัว และชีวิตด้านสุขภาพอนามัยการบำรงดูแลร่างกายให้สวยงาม ก็พบว่ามีความหลายเรื่องที่เป็นข่าวด้านลบค่อนข้างสูง โดยมีข่าวด้านบวกเจือปนอยู่ และมีแนวโน้มที่น่าสนใจดังนี้

๑๕) ในด้านชีวิตการทำงานสิ่งที่เด่นมากได้แก่ข่าวการทุจริตคอร์รัปชันในการปฏิบัติหน้าที่การงานในทุกวงการ ตั้งแต่การเมือง ระบบราชการ ไปจนถึงกลุ่มธุรกิจ การทุจริตในการงานหน้าที่นี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรับสินบนหรือการเบียดบังเงินงบประมาณ ซึ่งก็เป็นจำนวนมหาศาลอยู่ หากยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างธุรกิจนอกระบบหรือธุรกิจเถื่อน เช่น บ่อนการพนัน โสเภณีและการค้า “เนื้อสด” การค้าของเถื่อนและยาเสพติด ซึ่งยังมีมูลค่ามหาศาลขึ้นไปอีก ประมาณกันว่าปีละหลายแสนล้านบาท ยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าได้ระบาดไปทั่ว เกี่ยวพันกับผู้คนหลายวงการ ทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยเฉพาะที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ลูกหลานเข้าไปจนถึงภายในโรงเรียน มีข่าวการจับกุมผู้ค้าและการยึดของกลางเป็นยาบ้าและอุปกรณ์การผลิตต่อเนื่องตลอดปี ปริมาณของกลางก็เพิ่มขึ้น จนก่อความรู้สึกว่าวัฒนธรรมยาบ้ากำลังเข้ามาครอบงำสังคมและเยาวชนไทย

การทุจริตคอร์รัปชัน ธุรกิจใต้ดิน เหล่านี้ยังอาจเชื่อมต่อไปกับสมาคมอาชญากรรมโลก ซึ่งองค์การพัฒนามนุษย์สหประชาชาติประเมินว่าการค้ายาเสพติดทั่วโลกในปี 2538 สูงถึง 3 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ตกกว่าร้อยละ 8 ของการค้าโลก มากกว่าการค้ารถยนต์เสียอีก มูลค่ากิจกรรมหรืออาชญากรรมของสมาคมอาชญากรรมโลกนี้ประเมินว่าตกถึงราวปีละ 1.5 ล้านล้านดอลลาร์

สหรัฐ ซึ่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง ทำลายอำนาจของบรรษัทข้ามชาติได้ วัฒนธรรมเจ้าพ่อดูจะดำรงอยู่อย่างค่อนข้างมั่นคงในโลกที่สามที่ไม่มีบรรษัทข้ามชาติมากเหมือนกับประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งรวมทั้งในประเทศไทย

๑ ในด้านการใช้จ่ายใช้สอย พบว่าการบริโภคของชนบทมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของเมือง และเนื่องจากผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจจึงมีการลดออมใช้จ่ายใช้สอยน้อยลงโดยรวม แต่มีแนวโน้มที่จะมีการบริโภคฟุ่มเฟือยขึ้นเมื่อรัฐบาลใช้มาตรการ "อัดฉีด" เงินเข้าระบบเพื่อเพิ่มกำลังซื้อ ดังนั้นจึงยังไม่อาจสรุปว่าพฤติกรรมการบริโภคมีแนวโน้มไปข้างประหยัดมัธยัสถ์มากขึ้น กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือวัฒนธรรมการบริโภคดูจะยังมีอิทธิพลสูงอยู่ และคงจะไม่ลดอิทธิพลลงมากนัก เว้นแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจครั้งสำคัญ เช่นการเดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หรือเศรษฐกิจสีเขียว

๑ ในด้านชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม มีเหตุการณ์ใหญ่น้อยเกิดขึ้นมากมาย ที่ควรกล่าวได้แก่กรณีวัดพระธรรมกาย ซึ่งเป็นชาวไทยข้ามปี โดยที่ไม่มีการคืบหน้ามากนัก นอกจากนี้ปัญหาในกรณีนี้ยังได้เลื่อนจากการถกอภิปรายด้านสาระของธรรมะ ความเหมาะสมในการเผยแพร่ศาสนา และเรื่องการทำบุญ ไปสู่ตัวบุคคลและการทุจริต ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงทางตัวบุคคลหรือจัดการเรื่องการทุจริตไปแล้วก็ไม่ได้แต่ต้องในส่วนที่เป็นสาระ ดังนั้นจึงคาดว่ากรณีวัดพระธรรมกายคงจะไม่มีผลต่อการปฏิรูปวงการสงฆ์มากอย่างที่คาด อันหนึ่งที่น่าสนใจคือว่าในท่ามกลางการตอบโต้ไปมาระหว่างผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาทางฝ่ายวัดพระธรรมกายได้ยกเอาการยอมรับหรือการสนับสนุนจากตะวันตกมาเป็นเครื่องยืนยันความถูกต้องชอบธรรม ดังนั้นการอาศัยตะวันตกเพื่อยืนยันความถูกต้องจึงไม่จำกัดเพียงด้านเศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น หากยังก้าวมาถึงด้านวัฒนธรรมด้วย

ชาวปาปัวนิวกินีของพระสุพรรณกัลยาซึ่งมีต่อเนื่องกันยาว และมีเรื่องเชิงพาณิชย์เข้ามาเกี่ยวข้อง อาจจัดให้เป็นเรื่องต่อเนื่องกับกรณีวัดพระธรรมกาย - ได้สะท้อนถึงความเชื่อและความคิดหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งฝังแน่น จึงไม่เป็นการยากนักที่จะสร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใหม่ในสังคมไทย อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าการสร้างชาครครั้งนี้อาศัยวิธีการทั้งด้านวิชาการ ศิลปกรรม และการตลาด ซึ่งอาจจะเป็นแนวโน้มของการสร้างชาครสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในอนาคต

กระแสแตกตื่นเรื่องโลกแตกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งกล่าวได้ว่ามาจากความเชื่อภายนอก ในเรื่องการขึ้นพันปี หรือสหัสวรรษใหม่ตามคติทางคริสต์ศาสนา การทำนายของนอัสตราดามุส การอ้างอิงทางวิชาการเรื่องการเรียงตัวของดาวเคราะห์ การแตกตื่นนี้ปรากฏในประเทศญี่ปุ่นซึ่งอยู่ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยชะลอตัวต่อเนื่องมาหลายปี การตื่นเรื่องโลกแตกในประเทศอาจมีส่วนหนึ่งเนื่องด้วยภาวะเศรษฐกิจที่ยังอ่อนแอไม่แน่นอน

ภาพยนตร์นางงามประสบความสำเร็จทำเงินรายได้ถึงราว 150 ล้านบาท แสดงว่าเนื้อหาด้านความรักประทับใจและครอบครัวยังคงเป็นเรื่องที่สบอารมณ์ของคนไทย และนี่ก็เป็นเหตุให้ตำนานนางงามเล่าขานกันมานานข้ามยุคสมัย เรื่องแบบนี้ยังมีอีกเช่น เจ้าแม่ดอกหมาก อันึ่ง หลังจากภาพยนตร์เรื่องนางงามประสบความสำเร็จ ก็มีผู้คนให้ความสำคัญกับวัดที่เป็นต้นเรื่องเพื่อเยี่ยมเยียนบ้าง เพื่อขอหวยบ้าง กระทั่งเกิดความคิดผูกขาดเรื่องของนางงามในการผลิตวัตถุดิบบูชาเป็นต้น

เรื่องราวที่เกิดขึ้นในปี 2542 อาจสรุปได้ว่าชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศถูกแปรให้เป็นแบบพาณิชย์มากขึ้นเรื่อย ความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมักเกี่ยวพันกับผลประโยชน์จำนวนมากสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

๑ ชีวิตทางเพศและครอบครัว พบแนวโน้มที่คนรุ่นใหม่มีพฤติกรรมเสรีทางเพศมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการแทรกแซงจากสังคมในทำนองไม่เห็นด้วย กรณีที่เป็นชาวไทยขึ้นมาเช่น นักศึกษาชายหญิงที่อยู่ร่วมกันระหว่างศึกษา ความคิดในการปิดกั้นมิให้ผู้มีพฤติกรรมชายไม่จริงหญิงไม่แท้ออกรายการโทรทัศน์ และกรณีอดีตนางงามถ่ายภาพเปิดเผยเนื้อหนังและรูปทรง กรณีเหล่านี้พื้นฐานแล้วก็เป็นปัญหาว่าจะถือเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องของสังคม สำหรับในสังคมไทยยังต้องการที่จะแทรกแซงให้เพศสัมพันธ์อยู่ในกรอบที่ไม่ประเจิดประเจ้อ ไม่ชิงสุกก่อนห่าม และแสดงถึงความรักนวลสงวนตัว แต่อิทธิพลทางสังคมดังกล่าวดูมีแนวโน้มลดลง และถือว่าเรื่องทางเพศเป็นเรื่องส่วนบุคคลมากขึ้น กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือแนวคิดด้านปัจเจกชนนิยมอย่างน้อยทางเพศกำลังเติบโตใหญ่ขึ้น ตามความคิดปัจเจกชนนิยมทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามจากการสำรวจประชามติพบว่าชาวไทยให้คุณค่าแก่ครอบครัวสูง แต่ชีวิตครอบครัวที่ต้องแตกแยกกันไปเพื่อหางานทำ หรือจากการที่สตรีมีเสรีภาพมากขึ้นย่อมไม่อาจเหมือนเดิมได้

๗) ชีวิตทางสุขภาพและการบำรุงตกแต่งร่างกายให้สวยงาม พบแนวโน้มผู้คนสนใจเรื่องสุขภาพมากขึ้น เช่น กระแส มังสวิรัติ การออกกำลังกาย การทำสมาธิเพื่อสุขภาพ รวมทั้งเรื่องอาหารเสริมและยาบำรุงต่างๆ ในด้านการบำรุงตกแต่งร่างกายให้ สวยงามนั้น พบแนวโน้มที่วัยรุ่นนิยมแฟชั่นตามแบบญี่ปุ่น วัฒนธรรมญี่ปุ่นดูกำลังต่อสู้กับวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะของ สหรัฐฯ เพื่อครองใจชาวไทย

กล่าวโดยรวมเหตุการณ์และแนวโน้มของท่วงทำนองดำเนินชีวิตชาวไทยส่วนใหญ่ยังดำเนินในความยากจน มีความ ต้องการในหลายสิ่งที่คุณเหมือนยากที่จะได้จริง และท่วงทำนองดำเนินชีวิตนี้แม้จะมีอิสระเสรีขึ้น แต่ก็ยังมีแนวโน้มที่จะดำเนินไปตาม สิ่งที่ยั่วยุท้าทายชาติกำหนดสร้างขึ้น ท่วงทำนองดำเนินชีวิตแบบตะวันตกและญี่ปุ่นมีอิทธิพลในด้านอื่นๆ ขณะที่มีความพยายาม ในการฟื้นฟูท่วงทำนองดำเนินชีวิตแบบไทยซึ่งกินง่าย อยู่ง่ายใกล้ธรรมชาติขึ้นมา ท่ามกลางการไหลท่วมท้นของกระแสบริโภคนิยม

บทลงท้าย

โลกในปัจจุบันกำลังวิวัฒนาการไปตามกระแสอันเชี่ยวกรากของโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนโดยบรรษัทขนาดใหญ่ พร้อมกับมี กระบวนการแปลงโฉมเกิดขึ้น แนวโน้มสำคัญของกระแสโลกได้แก่ โลกมีแนวโน้มที่จะเกิดชั่วอำนาจหลายชั่ว มีการเสื่อมโทรมของ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็วขณะที่จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ช่องว่างภายในโลกมีแนวโน้มถ่างออก อันตรายแห่งสงครามและความรุนแรงต่างๆ จากการแข่งขันแย่งชิงเพิ่มขึ้น

สำหรับกระบวนการแปลงโฉมนั้นเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหากระแสแนวโน้มที่ไม่น่าพึงใจ กระบวนการแปลงโฉมที่น่าจับตาได้ แก่ ข้อแรกกระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือประชาธิปไตยทางตรง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือปกครองตนเอง การสร้าง ประชาสังคมหรือชุมชนที่เข้มแข็ง ข้อที่สองได้แก่การแปลงโฉมโลกาภิวัตน์ให้มีใจเป็นมนุษย์ จากมือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand) สู่หัวใจที่มองเห็น (Invisible Heart) ข้อที่สามได้แก่การสร้างสังคมความรู้และยั่งยืน เป็นสังคมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้าง และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งยังไม่ได้มีรูปแบบหรือจุดหมายปลายทางที่ชัดเจนนักว่าสังคมแบบนั้นจะเป็นอย่างไร และท้ายสุดคือการพูดถึงแนวคิดเหนือมนุษย์ (Trans-humanism) ซึ่งให้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างคน ที่สมบูรณ์กว่ามนุษย์ในปัจจุบันทุกด้าน อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้อาจกระทำได้สำหรับคนส่วนน้อย และอาจเป็นการสร้างลัทธิเชื้อ ชาตินิยมหรือชนเผ่านิยมขึ้นมาใหม่ได้ กระแสแนวโน้มและกระบวนการแปลงโฉมโลกใหม่ดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดความสับสน ความขัดแย้งอย่างสูงได้ โลกทั้งโลกดูจะน่าเป็นอันตรายกว่าเดิม และยิ่งน่าจะเป็นอันตรายขึ้นอีกหากประเทศไทยไม่สามารถปรับ ปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้อยู่รอดในท้องทุ่งแห่งความเหมาะสมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ประมวลเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวตามลำดับในรอบปี

มกราคม-ธันวาคม 2542

ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล ก.พาณิชย์ ตั้งเป้าหมายการส่งออกทั้งปี 2542 ไว้ที่มูลค่า 56.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.0 เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ซึ่งมีมูลค่า 2.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (มติครม. 110142) และ ครม. ได้ให้ความเห็นชอบพิธีสารฉบับที่ 5 ที่ผูกพันให้ รมต.คลัง สามารถผ่อนผันให้ต่างชาติเข้าถือหุ้นในสถาบันการเงินได้เกินกว่าอัตราที่กำหนด ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงฐานะของสถาบันการเงินนั้น ภายในเวลา 10 ปี หลังจากนั้น ผู้ถือหุ้นต่างชาติจะได้รับการประกันสิทธิการถือหุ้นในจำนวนที่ถืออยู่ (มติครม. 190142)

ความเคลื่อนไหวรัฐวิสาหกิจ ก.คมนาคมเสนอ ครม.พิจารณาจ้างที่ปรึกษาศึกษาแนวทางเพื่อโอนงานบริหารท่าอากาศยานภูมิภาคทั้งหมดของกรมการบินพาณิชย์ให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ (มติครม. 050142) และยังอนุมัติหลักการปรับปรุง พรฎ.องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ให้ อ.อ.ป.สามารถดำเนินธุรกิจหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเพื่อประโยชน์แก่กิจการของ อ.อ.ป. ด้วย (มติครม. 120142) และในวันที่ 19 ม.ค. ครม. ได้ให้ความเห็นชอบการแปรรูปองค์การแก้ว โดยวิธีเปิดประมูลให้เอกชนไปดำเนินการ

ความเคลื่อนไหวองค์กรภาครัฐ กรมการธิการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน วุฒิสภา เสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องมาตรการและแนวทางในการฟื้นฟูเสถียรภาพทางการเงินและการคลังของประเทศฉบับที่ 1 และที่ 3 โดยเสนอให้ “เน้นการฟื้นฟูภาคเศรษฐกิจแท้จริงมากขึ้น แทนการดำเนินนโยบายการเงินและสถาบันการเงินเป็นหลัก” (มติครม. 120142) และรัฐสภาผ่านกฎหมายล้มละลายท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าให้อำนาจแก่ธนาคารและนักลงทุนต่างชาติมากเกินไป (Thaiweek 0199-3)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน กลุ่มธนาคารพาณิชย์ 14 แห่งแจ้งผลประกอบการงวด 1 ปี ขาดทุนรวมกัน 331,000 ล้านบาทเนื่องจากมีหนี้เสีย 2.4 ล้านล้านบาท ตลาดหลักทรัพย์ปรับตัวลดลงทั้งที่และในช่วงสัปดาห์แรกของเดือน ก.พ. ลดลงถึง 25.04 จุด หลังจากประกาศดังกล่าว ขณะที่ก่อนหน้านี้มีข่าว ไอเอ็มเอฟประกาศยอมรับผิดในการแก้ปัญหาของประเทศไทย (ข่าว.ส.พ. 220142)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล การช่วยเหลือภาคเอกชนของรัฐ โดยหลังจากเมื่อต้นเดือน ม.ค. ครม.ได้อนุมัติแผนแม่บทอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว (มติครม. 040142) ในวันที่ 23 ก.พ. ก.คลังเตรียมให้ความคุ้มครองผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศ ก่อนที่จะมีการยกเลิกการบังคับใช้ชิ้นส่วนในประเทศตามข้อตกลงองค์การการค้าโลก ที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ม.ค. 2543 โดยได้ให้ ครม.อนุมัติแผนการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ (มติครม.230242)

ความเคลื่อนไหวรัฐวิสาหกิจ มีการเปิดเผยสถิติผลประกอบการรัฐวิสาหกิจปีงบประมาณ 2541 พบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจที่มีผลประกอบการขาดทุนมากที่สุด (ในบรรดารัฐวิสาหกิจทั้งหมด 55 แห่ง) คือขาดทุนถึง 36,662 ล้านบาท รองลงมาเป็นธนาคารกรุงไทย ขาดทุน 22,078 ล้านบาท (ข่าว.ส.พ. 070242) ขณะเดียวกันมีข่าวการเตรียมประมูลขายธนาคารนครหลวงไทย โดยมีธนาคารต่างชาติหลายแห่งสนใจเข้าซื้อ เช่น ซิตีแบงก์ ชื่องกงแบงก์ ฯลฯ (Thaiweek 0299-1)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน เริ่มจากต้นเดือนที่ นายทวี บุตรสุนทร ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ออกมาระบุว่าขณะนี้หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ทั้งระบบ ประมาณ 2 ล้านล้านบาท มีลูกหนี้ขึ้นดีฉวยโอกาสทำตัวเป็นเอ็นพีแอลเพราะไม่ต้องการชำระหนี้ ถึง 30% และคาดว่าแนวโน้มจะมีมากขึ้นอีก และสภาพคล่องของธนาคารทั้งระบบมีมากกว่า 5

ล้านล้านบาท (ข่าว.ส.พ. 040242) จากนั้นในช่วงปลายเดือน ธนาคารกรุงเทพนำร่องประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มาตรฐานลงเหลือร้อยละ 9.75 ตามด้วยธนาคารกสิกรไทยลดเหลือร้อยละ 9.5 ต่ำสุดในรอบ 29 ปี (Thaiweek 0299-4)

ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและนักวิชาการ มีมือเบาะสกรร 19 จังหวัดภาคอีสานกว่า 2,000 คน ในนามสภาเกษตรกรไทยเดินทางเข้า กทม. เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลพักการชำระหนี้ให้เกษตรกรที่กู้เงินจาก ธกส. และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเวลา 5 ปี โดยคิดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับ รวมทั้งปรับปรุงเงื่อนไขกองทุนแก้ปัญหาหนี้ในระบบให้เกษตรกรอย่างจริงจัง ในข้อเสนอของกลุ่มเกษตรกรครั้งนี้ ยังระบุให้รัฐบาล สนับสนุนโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างแท้จริงด้วย (ข่าว.ส.พ. 040242) ที่ประเทศญี่ปุ่น ดร.วีระพงษ์ รามางกูร อดีต รมว.คลัง และรองนายกรัฐมนตรีกล่าวในที่ประชุมสัมมนาผู้บริหารทั่วโลกที่นั่นว่า เพื่อเป็นการรองรับปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจรอบสองที่อาจจะเกิดขึ้นในเอเชียอีก สนับสนุนให้จัดตั้งกองทุนเพื่อเอเชีย (Asian Fund) เพื่อสนับสนุนเงินกู้แก่ภาคอุตสาหกรรมในเอเชียด้วยกัน และจัดตั้งกองทุนเสริมสภาพคล่อง (Equity Fund) เพื่อช่วยเสริมสภาพคล่องแก่ธุรกิจที่มีอนาคตแต่มีหนี้ท่วมตัว (ข่าว.ส.พ. 130242)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล ความตั้งใจที่จะแก้ไขความขัดแย้งในทีมเศรษฐกิจของรัฐบาลด้วยการประชุมในวันที่ 15 มี.ค. ต้องล้มเหลวเนื่องจากนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รมท.คลัง ไม่ยอมมาเข้าประชุม นายสุชัย พานิชย์ภักดิ์ รมท.พาณิชย์ และรองนายกรัฐมนตรี ได้แสดงความไม่พอใจอย่างรุนแรง แม้นายกรัฐมนตรีได้ออกมาห้ามศึกและนัดหมายประชุมอีกครั้งในวันที่ 18 มี.ค. แต่รุ่งขึ้นในวันที่ 17 มี.ค. นายสุชัย ก็ได้นำเสนอแนวคิดการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของตนเองทางสื่อมวลชน โดยชี้ 3 ปัจจัยที่ต้องแก้ไขให้ได้ นั่นคือ 1) จีดีพีออกพันธบัตรขึ้นเงินฟิแอต 2) ให้แบ่งกัพานิชย์แบ่งรับความเสี่ยง 3) ประกันสินเชื่อส่งออก (ข่าว.ส.พ. 15,170342) พร้อมกันนั้นนายสุชัยยังย้ำถึงปัญหาอุปสรรคที่ร้ายแรงต่อการปฏิบัติงานของตนคือ ค่าเงินบาทที่แข็งเกินไปไม่เอื้อต่อการส่งออก ซึ่งได้รับการขานรับจากบรรดานักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากที่พากันคัดค้านการปล่อยให้ค่าเงินบาทแข็ง (ข่าว.ส.พ. 18,190342) เหตุการณ์ทั้งหลายนี้เกิดขึ้นก่อนที่ ครม. จะอนุมัติหนังสือแสดงเจตจำนงฉบับที่ 7 ซึ่งได้เพิ่มเป้าหมายการขาดดุลการคลังอีก 6% (มติครม. 240342) และแผนของ ก.คลัง ในการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกรอบหนึ่งที่มีชื่อว่า "มาตรการ 30 มีนาคม" โดยจะใช้มาตรการด้านภาษีควบคู่กับการใช้เงินกู้ธนาคารโลกและมียาชาวาแพลน วงเงิน 53,560 ล้านบาท เชื่อว่าจะเป็นมาตรการเหมาะสมที่สุดในการเพิ่มกำลังซื้อของประชาชน และคาดว่าจะช่วยเศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น 1% ของจีดีพี (มติครม. 300342)

ความเคลื่อนไหวองค์กรภาครัฐ ที่ประชุมมูลนิธิสภาพัฒน พ.ร.บ. พื้นฟูเศรษฐกิจ 2 ฉบับคือ ร่างพ.ร.บ. ทนุรัฐวิสาหกิจ (เมื่อ 050342) และ พ.ร.บ.ล้มละลาย โดยการประนีประนอมเรื่องระยะเวลาการล้มละลายให้แก้ไขจาก 1 ปีเป็น 3 ปี (เมื่อ 120342) แต่ยังไม่เป็นที่พอใจของเครือข่ายองค์กรประชาธิปไตย ซึ่งออกมาประกาศนรฐบาลทุกรูปแบบ และจะขัดขวางมิให้กฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ (ข่าว.ส.พ. 140342) นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานมูลนิธิสภา กล่าวถึง พ.ร.บ.ทนุรัฐวิสาหกิจที่ผ่านมูลนิธิสภาด้วยคะแนนเสียง 101 ต่อ 2 เสียงว่า ตนมองเห็นมิตสำคัญจะเกิดขึ้นในวันข้างหน้า โดยเฉพาะการนำอำนาจรัฐไปให้กับต่างชาติ

ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจต่างประเทศ ฟิตซ์ อิบคา บ.จัดอันดับธนาคารแห่งยุโรประบุว่า ระบบธนาคารของไทยยังต้องการการเพิ่มทุนอีกประมาณ 30,000 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงโครงสร้างยังสูงขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ทรัพย์สินของธนาคารก็หดหายไปเรื่อยๆ พร้อมทั้งระบุปัญหานี้เสียในระบบว่ามีถึง 2.7 ล้านล้านบาท มากเป็น 3 เท่าของงบประมาณแผ่นดินปี 2542 ทั้งปี (Thaiweek 0399-1) มีข่าวสหภาพยุโรป (อียู) ว่าสมาชิกคณะกรรมาธิการองค์การบริหารอียูทั้ง 20 คน ประกาศลาออกทั้งคณะ (ข่าว.ส.พ. 160342)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล ความเคร่งเครียดของนายสุชัย พานิชย์ภักดิ์ เกี่ยวกับปัญหาค่าเงินบาทที่แข็ง ซึ่งอาจทำให้การส่งออกที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ร้อยละ 4 ไม่สามารถบรรลุ อาจจะต้องมีการปรับประมาณการกันใหม่ แม้ว่า ครม.เศรษฐกิจวันที่ 19 เม.ย. จะประกาศไม่มีการปรับเป้าส่งออกที่กำหนดไว้แล้วก็ตาม (ข่าว.ส.พ. 07, 200442) วิวาทะเกี่ยวกับค่าเงินบาทต่อเนื่องมาถึงปลายเดือน เม.ย. ที่นายสุชัยออกมาอีกว่า ค่าเงินบาทปัจจุบันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่แท้จริง ซึ่งควรจะอยู่ที่ระดับ 38-40 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ พร้อมขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรื้อฐานคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนใหม่ ซึ่ง ก.คลัง และ

รปท. ได้ออกมาปฏิเสธทันที ยืนยันว่าค่าเงินบาทปัจจุบันเป็นอัตราที่เหมาะสมตามกลไกตลาด ไม่จำเป็นต้องเข้าแทรกแซง (ข่าว น.ส.พ. 240442) ส่วนนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมต.อุตสาหกรรม ผู้ผลักดันบทบาทของกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) ได้เสนอ ครม. อนุมัติจัดตั้ง สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้เป็นแกนนำในการดำเนินงานพัฒนาผู้ประกอบการ เอสเอ็มอี แล้ว (ข่าว น.ส.พ. 010442)

ความเคลื่อนไหวขององค์กรภาครัฐ รัฐสภาผ่านร่างกฎหมายเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจครบ 11 ฉบับเรียบร้อยแล้ว หลังจากที่ นายกรัฐมนตรีออกมาระบุว่า การประชุมรัฐสภาจะดำเนินไปเรื่อยๆ จนกว่าจะผ่านร่างกฎหมายหมดทุกฉบับ (Thaiweek 0499-2)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน เผยผลการวิเคราะห์ (โดยทุนอุดหนุนของ ธ.โลก) เกี่ยวกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่มีต่อภาคอุตสาหกรรมไทย ระบุข้อสังเกตสำคัญ 5 ประการคือ 1) ตลาดผู้บริโภคในประเทศหดตัวอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง 2) อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) ได้รับผลกระทบรุนแรง 3) ธ.พาณิชย์จะยอมให้กู้แต่ลูกค้ารายเดิมที่มีเครดิตดีเท่านั้น 4) ควรเร่งแก้ปัญหาสถาบันการเงิน สร้างแหล่งการเงินใหม่ให้ภาคเอกชน 5) รัฐไม่ควรมองว่า ปัญหาการลงทุนเกินตัวเป็นเรื่องของเอกชนฝ่ายเดียว ควรเร่งปรับโครงสร้างหนี้โดยเร็ว (ข่าว น.ส.พ. 010442)

มีข่าวนายโอฟาร์ ไชยประวัติ กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.ไทยพาณิชย์ ยืนยันลาออกจากตำแหน่งมีผลตั้งแต่ 1 พ.ค. 2542 นางชฎา วัฒนศิริธรรม ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน สื่อมวลชนระบุว่ามีความกดดันจากผู้ถือหุ้น และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ได้รับผิดชอบต่อการให้กู้ยืมเงินหลายรายที่กลายเป็นหนี้เสีย และตั้งให้ธนาคารตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงอย่างสูง ก่อนที่จะมีข่าวในช่วงปลายเดือนที่ธนาคารลงนามในสัญญาขอความช่วยเหลือโครงการกองทุนชั้นที่ 1 ตามแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินมาตรการ 14 สิงหาคม วงเงิน 32,500 ล้านบาท (Thaiweek 0499-2, ข่าว น.ส.พ. 300442)

มีความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจในตลาดหลักทรัพย์ กล่าวคือตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีการเข้าซื้อหุ้นจนดัชนีพุ่งขึ้นสูงผ่านแนวต้านทางจิตวิทยาที่ 400 จุด เป็นครั้งแรกในรอบ 3 เดือน (การซื้อขายวันที่ 16 เม.ย.)

ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน มีการชุมนุมของกลุ่มพนักงานสัมพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) ต่อเนื่องในช่วงเดือนนี้ การเจรจาระหว่างตัวแทนสหพันธ์ฯ กับฝ่ายรัฐบาล (ข่าว น.ส.พ. 290442) ยังไม่สามารถตกลงกันได้ในเดือนสำคัญ 2 เรื่อง 1) หลังการแปรรูปรัฐจะถือหุ้นในสัดส่วนเท่าใด ฝ่ายรัฐคงไว้ 30% ส่วนฝ่ายแรงงานให้คงไว้ 70% 2) รายได้จากการแปรรูป รัฐไม่ยอมรับข้อเสนอของสหพันธ์ฯ ที่ระบุห้ามนำเอาไปชำระหนี้ของกองทุนฟื้นฟู นอกจากนี้ ยังมีการเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มเกษตรกรภาคต่างๆ เกือบทั่วประเทศ เสนอข้อเรียกร้องแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนต่างๆ (รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดตามในรายงานภาคการเมืองของรายงานนี้)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ นักวิเคราะห์ต่างชาติให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนกระตุ้นเศรษฐกิจตาม "มาตรการ 30 มีนาคม" ว่า แผนนี้เป็นข้อที่ดีที่สุดในตอนนี้ แต่ตลาดหุ้นของไทยก็ยังปรับตัวลดลงในวันรุ่งขึ้นหลังจากการประกาศข่าว ซึ่งคงจะกล่าวไม่ได้ว่าแผนฯ ได้นำความมั่นใจของประชาชนกลับมา แต่ผู้ผลิตรถยนต์หลายรายเชื่อว่าพวกเขาจะสามารถขายรถได้มากขึ้นประมาณ 25% (Thaiweek 0499-1) ขณะที่ ยูเบิร์ต ไนซ์ ผอ.ไอเอ็มเอฟ ประจำภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ส่งสัญญาณ การแก้ปัญหาสถาบันการเงินไทยยังไม่ถึงขั้นเหว หากจำเป็นควรใช้ไม้แข็ง ลอยแพเพิ่ม หากยอมล้มไว้มีแต่จะสร้างภาระ (ข่าว น.ส.พ. 010442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ บ.มูดีส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส ปรับเครดิตตราสารหนี้ระยะยาวที่เป็นเงินตราต่างประเทศของไทยให้อยู่ในระดับ บีเอ1 และตราสารเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้อยู่ในระดับ บี1 เป็นการปรับภาพรวมเป็นระดับบวก เนื่องจากเห็นว่านโยบายเศรษฐกิจมหภาคมีผลน่าพอใจ ส่วน เอสแอนด์พี ก็ประกาศยกระดับความน่าเชื่อถือ ทิศทางในอนาคตของไทย จากระดับต่ำกว่ามาตรฐานการลงทุน เป็นระดับที่มีเสถียรภาพ (ข่าว น.ส.พ. 030542)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน การประเมินภาพรวมเศรษฐกิจไทยในทางบวกของบริษัทต่างชาติข้างต้น มีส่วนส่งผลความคึกคักในตลาดหลักทรัพย์ โดยการซื้อขายหลักทรัพย์วันที่ 4 พ.ค. ดัชนีพุ่งสูงขึ้นถึง 46 จุด สามารถผ่านขึ้นมายุที่ระดับ 500 จุดได้เร็วเกินความคาดหมาย แต่พอมาถึงการซื้อขายในวันที่ 25 พ.ค. เกิดมีการสั่งเทขายหุ้นบริษัทสำคัญๆ หลายแห่งในไม่กี่นาทีที่ก่อนปิดตลาด จุดดัชนีตกฮวบลงถึง 18.93 จุด ขณะที่ 1 นาทีก่อนหน้านั้นดัชนีติดลบเพียง 5.83 จุดเท่านั้น พบว่ามีนักลง

ทุนต่างชาติเจตนาทุบดัชนีหุ้นไทยโดยผ่านโบรกเกอร์รายหนึ่งในไทย ซึ่งเพียงได้รับค่าเดือนจากทางกรไทยเท่านั้น (ข่าว.ส.พ. 03,04,260542)

ข่าววันที่ 20 พ.ค. รายงานเรื่องการประชุมของสมาคมธนาคารไทย เกี่ยวกับเรื่องการปรับลดดอกเบี้ยเงินฝากตามนโยบายของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจ วันที่ 21 พ.ค. ธนาคารไทยทุนนำร่องลดดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์เหลือ 4% จากนั้นหลายธนาคารก็ทยอยลดตามกันเป็นระลอก ก่อให้เกิดกระแสสังคมคัดค้านอย่างกว้างขวาง บ้างว่าเท่ากับสนับสนุนให้ประชาชนถอนเงินฝากไปซื้อหุ้นกู้ด้อยสิทธิ สลิปส์และตราสารที่ไม่มีความมั่นคง กว่าจะได้คืนต้องใช้เวลา 7-10 ปี (ข่าว.ส.พ. 20-220542) จากกรณีนี้ได้นำไปสู่การโต้แย้งกันในเรื่องช่วงห่างระหว่างดอกเบี้ยเงินฝากกับดอกเบี้ยเงินกู้ของระบบธนาคารพาณิชย์ว่าควรจะอยู่ที่เท่าใด ซึ่งข่าววันที่ 26 พ.ค. ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาระบุว่าควรจะอยู่ที่ 3.79% และมาอยู่ที่ 3.5% ในเดือนถัดไป อย่างไรก็ตาม ข่าววันที่ 25 พ.ค. ก.คลังได้ขออนุมัติ ครม. ออกพันธบัตร 25,000 ล้านบาท อายุ 5 ปี ดอกเบี้ย 6.75% โดยระบุว่าเพื่อชดเชยการขาดดุลสำหรับงบประมาณปี 2542 และเพื่อจำหน่ายแก่ประชาชนและองค์กรการกุศลที่เป็นนิติบุคคล แต่กระแสข่าวที่ออกมาควบคู่กันว่า เดิม ก.คลังตั้งใจออกเมื่อช่วยดูดซับสภาพคล่องจากระบบสถาบันการเงินและธนาคาร แต่มาโดนกระแสต่อต้านเรื่องลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากอย่างรุนแรง จึงเบนเข็มมาให้ประชาชนเข้าซื้อ และในวันที่ 31 พ.ค. ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของไทยที่ตั้งเอาไว้ที่ 4% เหลือเพียง 2.1% ซึ่งทาง ก.พาณิชย์ก็ได้ออกมายืนยันว่าจะยังคงดำเนินการต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้า 4 % ตามเดิมให้ได้ (ข่าว.ส.พ. 310542)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ กรณียึดเยื้อเกี่ยวกับการชุมนุมคัดค้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานสหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ซึ่ง ก.คมนาคม ได้นำผลการเจรจาระหว่างตัวแทนของสองฝ่ายเมื่อวันที่ 3 พ.ค. เข้าสู่ที่ประชุม ครม. วันที่ 4 พ.ค. ซึ่ง ครม. ได้มีมติสั่งการให้ ก.คลังไปปรับปรุงวิธีการที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน วิธีการประชาสัมพันธ์ โดยให้ตั้งงบประมาณพิเศษสำหรับทำความเข้าใจกับประชาชน และยืนยันว่า ไม่ว่ารัฐบาลจะถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนเท่าใดก็ตาม แต่รัฐต้องดูแลเรื่องอัตราค่าบริการไม่ให้เป็นการต่อประชาชน และจะไม่ทำประมาทเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจ แต่จะดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในเนื้อหาของ พ.ร.บ.ดังกล่าว และความจำเป็นของรัฐ ในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ พ.ร.บ. ทุนรัฐวิสาหกิจเป็นเรื่องที่รัฐบาลตัดสินใจได้เองไม่จำเป็นต้องทำประมาท และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็เป็นเรื่องนโยบายที่รัฐบาลจะแปรรูปรัฐวิสาหกิจใดหรือไม่ โดยวิธีใดและสัดส่วนการถือหุ้นโดยภาครัฐจะเป็นจำนวนเท่าใด (มติครม. 040542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวองค์กรภาครัฐ อธิบดีกรมการค้าภายในประกาศผลสำรวจดัชนีผู้บริโภคทั่วประเทศประจำเดือน พ.ค. 2542 เทียบกับเดือนเดียวกันในปี 2541 ติดลบ 0.5% ถือเป็นดัชนีต่ำสุดในรอบ 15 ปี คาดว่าอาจจะมีแนวโน้มลดลงได้อีก เนื่องจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจยังไม่เห็นผลในขณะนี้ (ข่าว.ส.พ. 020642) ทำให้ ธปท. ต้องประกาศปรับตัวเลขประมาณการเงินเพื่อทั้งปีใหม่ ให้มาอยู่ที่ 0.5-0.7% จากเดิมอยู่ที่ 0.5-1% (ข่าว.ส.พ. 040642) ซึ่งทำให้เกิดความตื่นตระหนกว่า ไทยจะเข้าสู่ภาวะเงินฝืดหรือไม่

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน ธนาคารทหารไทยยอมเข้าขอความช่วยเหลือจากกองทุนชั้นที่ 1 ในวงเงินไม่เกิน 1.5 หมื่นล้านบาท โดยที่ทางธนาคารจะระดมทุนด้วยตนเองอีก 1.5 หมื่นล้านบาท (ข่าว.ส.พ. 230642)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ นายโสภณ สุภาพงษ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ บ.บางจากปิโตรเลียม ยื่นหนังสือลาออกต่อประธานกรรมการบริษัท มีผลวันที่ 1 ก.ย. 2542 โดยเปิดเผยว่า มีผู้มีอำนาจบางคนจาก ก.คลัง และ สสพ. ยืนยันต้องการขายหุ้นบางจากให้ต่างชาติ (ข่าว.ส.พ. 150642) ในเดือนนี้ ครม. ได้มีมติเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อแปรรูปรัฐวิสาหกิจหลายประการ คือ (1) การให้เพิ่มบทบาทภาคเอกชนของบริษัทขนส่ง จำกัด (บขส.) และการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.) (มติครม. 150642) (2) ก.คมนาคม มีคำสั่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้าง รฟท. เตรียมดำเนินการจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษา (มติครม. 150642) และ (3) เห็นชอบมาตรการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินต้นและค่าจ้างของรัฐวิสาหกิจประจำปี 2543 (มติครม. 290642)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ บริษัทจัดอันดับ มูดีส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส ระบุว่าธนาคารไทยยังอยู่ในภาวะวิกฤติที่รุนแรง ความช่วยเหลือจากรัฐบาลอาจจะเจอปัญหาทางการเมือง ขณะที่ยังต้องการเงินช่วยเหลืออีกประมาณ 700,000 ล้านบาท จึงจะอยู่รอดได้ ดังนั้นอันดับความน่าเชื่อถือจึงยังคงเป็นลบต่อไป(Thaiweek 0699-4)ระหว่างที่กำลังมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการจัดอันดับของมูดีส์ฯ อยู่เนือง พิตช์ อีบีเค บริษัทจัดอันดับอีกแห่งหนึ่ง ก็สวนทางออกมายกระดับความน่าเชื่อถือของไทยขึ้นสู่มาตรฐานการลงทุน (ข่าว.ส.พ. 250642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวองค์กรภาครัฐ สภาพัฒน์ฯเปิดเผยตัวเลขอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกของปี 2542 ขยายตัวถึงร้อยละ 0.9 เมื่อเทียบกับปี 2541 นับเป็นการขยายตัวครั้งแรกในรอบสองปี ทั้งๆ ที่ในสัปดาห์ก่อนหน้าสภาพัฒน์ฯ เองทำนายว่าตัวเลขจะติดลบถึงร้อยละ 4.7 และในทันทีหลังการเปิดเผยตัวเลขของสภาพัฒน์ฯ ธนาคารแห่งประเทศไทยกลับออกมาระบุว่า เศรษฐกิจไทยขณะนี้อยู่ในระดับกระเดื่อง ไม่ใช่การฟื้นตัว เพราะยังไม่เห็นมีปัจจัยฟื้นตัวเลย (ข่าว.ส.พ. 010742) และในวันที่ 13 ก.ค. ก็รายงานข่าว ธนาคารแห่งประเทศไทย ก.คลัง และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รายงานสถานะหนี้สินของประเทศโดย ระบุว่า ณ สิ้นเดือน มิ.ย. 2542 ภาครัฐมีหนี้โดยตรงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศรวม 1.7 ล้านล้านบาท และหนี้ของ ธปท. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ ไอเอ็มเอฟ และเงินกู้จากเอดีบี 13,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และยังมีหนี้ของกองทุนฟื้นฟูฯ อีก 8.6 แสนล้านบาท ส่วนยอดหนี้ต่างประเทศรวมทั้งระบบ ณ วันที่ 31 มี.ค. 2542 มีอยู่ 83,724 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (กรม.เศรษฐกิจ 120742)

ส่วนกองทุนฟื้นฟูฯ ก็ออกมายอมรับว่า จะต้องรับผลขาดทุนจากการขายทรัพย์สินที่ ปรส. ดำเนินการได้ต่ำกว่าที่ประมาณการไว้ นอกจากนั้นทางกองทุนฯ ยังต้องรับผลขาดทุนจากการเข้าเพิ่มทุนและแทรกแซงการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ซึ่งโอนมาเป็นของรัฐ ดังนั้นเงินชดเชยจากการออกพันธบัตรรัฐบาล 500,000 ล้านบาทจึงไม่เพียงพอ (ข่าว.ส.พ. 150742) ก่อให้เกิดภาพที่ขัดแย้งสับสนมีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางระหว่างภาวะการฟื้นตัวหรือไม่ฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ต่างฝ่ายต่างมีตัวเลขข้อมูลที่ขัดแย้งกันมายืนยัน

อย่างไรก็ตาม ในตอนปลายเดือนยังมีข่าว รมต.คลังออกมาต่อว่ากองทุนฟื้นฟูฯ ว่ามีความล่าช้าในขั้นตอนการดำเนินการเรื่องการเพิ่มทุนให้ ธ.กรุงไทย 108,000 ล้านบาท พร้อมกับมีกระแสข่าวที่ลั่นสะเทือนตลาดหุ้นว่า ธ.กรุงไทยอาจต้องลดทุน ส่งผลให้ดัชนีหุ้นลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 23 ก.ค. จนถึงวันจันทร์ที่ 26 ก.ค. โดยหุ้นกรุงไทยปิดที่ 16.75 บาทลดลง 1.75 บาท (ข่าว.ส.พ. 270742) และวันที่ 30 ก.ค. มีการแพร่ข่าวจากที่ประชุมกรรมการวิสามัญระบุว่า รายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจสอบระบบการปล่อยสินเชื่อของอดีตผู้บริหารธนาคารกรุงไทยก่อนหน้านี้ มีจุดบกพร่องและข้อน่าสงสัยหลายประการ อาจทำไปโดยไม่โปร่งใส เป็นเหตุให้ธนาคารกรุงไทยได้รับความเสียหายอย่างสูง (ข่าว.ส.พ. 300742) ซึ่งได้นำไปสู่ กรณีการเปิดเผยรายงานการตรวจสอบ ธ.กรุงไทยเป็นข่าวใหญ่ในเดือนถัดไป

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน คณะกรรมการธนาคารกสิกรไทย มีมติเพิ่มทุนจดทะเบียน 1.2 พันล้านหุ้น หรือ 24,000 ล้านบาท ให้ผู้ถือหุ้นเดิมซื้อทั้งหมด เพื่อรักษาสัดส่วนการถือหุ้นเดิมเอาไว้ โดยนายบัณฑิต ล่ำขำ กรรมการผู้จัดการใหญ่แถลงว่า ธนาคารมีหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งหมด 240,000 ล้านบาท หรือ 42% ของสินเชื่อบริษัท เมื่อเพิ่มทุนแล้วจะตั้งเฝ้าเข็มชี้โอนหนี้เสียไป 80,000 ล้านบาท โดยขายในราคาลด 50% เป็นเงิน 40,000 ล้านบาท และอีก 40,000 ล้านบาทจะตัดเป็นหนี้สูญ (ข่าว.ส.พ. 090742) ชาววันที่ 23 ก.ค. มีการเปิดเผยตัวเลขผลประกอบการครึ่งแรกของปีนี้ ธนาคารพาณิชย์ไทย 13 แห่ง มีผลประกอบการขาดทุนรวม 171,855.75 ล้านบาท สูงกว่าประมาณการเดิมของทางการ ธนาคารกรุงไทยขาดทุนสุทธิ 23,149.58 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 79.16% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (ข่าว.ส.พ. 230742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล ก.คลัง และธปท. หันหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ มอบหมายสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) เข้าช่วยเหลือแก้ปัญหาสำคัญเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในกลุ่ม 5 อุตสาหกรรมหลัก ประกอบด้วย อุตสาหกรรมเหล็กและวัสดุก่อสร้าง ปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม สิ่งทอ กระดาษและเยื่อกระดาษ และเซรามิก (ข่าว.ส.พ. 030842) ตามมาด้วยความเคลื่อนไหวของ บีโอไอ ในการประกาศเร่งปรับปรุงการแบ่งเขตส่งเสริมการลงทุนใหม่ เริ่มวัน

ที่ 1 ม.ค. 2543 โดยใช้กรอบการแบ่งเขตของบีไอเอสคปรีเป็นต้นแบบ โดยจากการแบ่ง 3 เขต เหลือ 2 เขต คือเขตปกติ และเขตสิทธิพิเศษ เพื่อว่าจะจะจูงใจนักลงทุนต่างชาติได้ (ข่าว.ส.พ. 070842) และในวันที่ 10 ส.ค. ที่ประชุมกรมฯ ได้ผ่านมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบที่ 3 หรือ "มาตรการ 10 ส.ค." โดยถือเป็นมาตรการต่อเนื่องจาก มาตรการ 30 มี.ค. ที่ผ่านมา โดยมาตรการนี้ ถือว่าเป็นมาตรการเพื่อกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงให้สามารถฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ (มติกรม. 100842, เอกสาร ก.คลังที่ 91/2542) มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่ค่อนข้างออกไปในทางลบจากสาธารณชนเกี่ยวกับมาตรการนี้ว่า เป็นมาตรการที่ช่วยเหลือคนรวย คนจน ไม่ได้รับความเหลียวแล พร้อมกับมีข่าวการประเมินมาตรการ 14 สิงหาคม ซึ่งดำเนินการมาใกล้ครบรอบ 1 ปี โดยแบ่งเป็นฝ่ายรัฐระบุว่า เป็นมาตรการที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ส่วนฝ่ายประชาชนนักวิชาการประเมินว่า "ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง" (ข่าว.ส.พ. 11-140842)

ความเคลื่อนไหวขององค์กรภาครัฐ ในวันเดียวกับที่ กรม.ประกาศมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ 10 สิงหาคมนั้นเอง นายจิรา ยุทธ์ วสุรัตน์ ประธานกรรมการวิสาหกิจร่วมติดตามการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของวุฒิสภา ได้นำเอกสารซึ่งเป็นผลการตรวจสอบหนี้เอ็นพีแอล และการศึกษาขั้นตอนการให้สินเชื่ออดีตของ ธ.กรุงไทย ซึ่งเป็นของบริษัท ไพร์วอเดอส์เฮาส์คูเปอร์ส ที่ปรึกษาทางการเงินของ ธ.กรุงไทยเอง มาแจกจ่ายต่อกรรมการฯ และให้นายมีชัย วีระไวทยะ ประธานกรรมการธนาคารกรุงไทย ยืนยันต่อหน้าสื่อมวลชนว่าเป็นเอกสารของบริษัทที่ทำขึ้นจริง อันเป็นการจุดชนวนกรณีกรุงไทยที่ยึดเอื้อเป็นเรื่องใหญ่โตในเวลาต่อมา (ข่าว.ส.พ. 110842) และในเวลาไล่เลี่ยกันมีข่าวคณะกรรมการวิสาหกิจร่วมพิจารณา ร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2543 ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวเลขข้อมูลของ 3 หน่วยงาน (ธปท., สภาพัฒนา, สنج.เศรษฐกิจการคลัง) ว่ามาจากฐานข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความไม่แน่ใจการมองแนวโน้มและทิศทางเศรษฐกิจโดยรวมว่ามีความถูกต้องแค่ไหน และว่า ภาวะเศรษฐกิจในปี 2543 อาจไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ (ซึ่ง 3 หน่วยงานชี้ว่า ภาพรวมเศรษฐกิจเริ่มมีเสถียรภาพมากขึ้น และจะมีการขยายตัวถึง 3% จากปัจจัยบวกด้านต่างๆ เช่นค่าเงิน อัตราเงินเฟ้อ การส่งออก ล้วนมีทิศทางดีขึ้น) ทั้งนี้เพราะปัจจัยหลักยังไม่ฟื้น โดยเฉพาะสถาบันการเงินยังประสบปัญหานี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (ข่าว.ส.พ. 100842)

ในช่วงปลายเดือนองค์กรภาครัฐมีความเคลื่อนไหวกรณีปัญหาความไม่โปร่งใสการปล่อยสินเชื่อในอดีตของ ธ.กรุงไทย ซึ่งโดนสื่อมวลชนและสาธารณชนชุดคือนำมาตีแผ่และวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง จนถึงวันที่ 24 ส.ค. กองทุนฟื้นฟูฯ เรียกประชุมด่วนสั่งปลดบอร์ด ธ.กรุงไทย ชุดที่มีนายมีชัย วีระไวทยะ เป็นประธานทั้งชุดทันที โดยเลื่อนนายสิงห์ ตังหัตสสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่เอาไว้เพียงคนเดียว โดยนายมีชัย ได้สั่งประกาศลาออกก่อนถูกปลด พร้อมกันนั้น รมต.คลัง ก็ประกาศตั้งนายกฯ รสท.กุล อดีตผู้ว่าการแบงก์ชาติ เป็นประธานคณะผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ เพื่อตรวจสอบปัญหานี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของ ธ.กรุงไทย นำเสนอผลภายใน 45 วัน (ข่าว.ส.พ. 250842)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ ในเดือน ส.ค. มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ 3 เรื่อง คือ 1) กรม. มีมติให้จัดตั้ง "การรถไฟฯขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย" เรียกโดยย่อว่า "รฟม." เป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการกิจการรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งจังหวัดอื่นตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด ตลอดจนดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับกิจการรถไฟฟ้าและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการรถไฟฟ้า (มติกรม. 170842) 2) มติกรม. วันที่ 24 ส.ค. ให้เร่งรัดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าราชบุรีให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด และใช้ก๊าซหุงต้มให้มากที่สุดพร้อมทั้งกำหนดเป็นนโยบายให้ใช้ก๊าซฯ ในการผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไป โดยให้ ปตท. กฟผ. และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ร่วมกันพิจารณารายละเอียดแผนการรับจ่ายก๊าซฯ รวมถึงราคาก๊าซฯ โดยรวมและต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อประโยชน์ของประเทศต่อไป 3) กรม. เห็นชอบการแปรรูปบริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด (มติกรม. 310842)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ ในช่วงกลางเดือน ส.ค. มีการเคลื่อนไหวในไอเอ็มเอฟ 2 เรื่องที่เกี่ยวข้องกันคือ ชาววันที่ 19 ส.ค. รมว.มีการเตรียมโยกย้ายเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่ปฏิบัติงานในไทย กลับสำนักงานใหญ่ที่สหรัฐฯ และชาววันที่ 23 ส.ค. หัวหน้าคณะทำงานของไอเอ็มเอฟ ได้ออกมาระบุว่าปีนี้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจะอยู่ในระดับ 3-4% อาจเพิ่มขึ้นเป็น 5% ในปีหน้า (ข่าว.ส.พ. 19, 230842)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน ข้าราชการมี ธ.กรุงไทย ซึ่งมีมาตั้งแต่ช่วงปลายเดือนที่แล้ว ส่งผลให้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ดีดอย่างแรง พร้อมค่าเงินบาทอ่อนตัวลงตาม โดยเมื่อวันที่ 5 ส.ค. อ่อนที่สุดในรอบ 3 เดือนอยู่ที่ 37.45-37.53 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ มาซ้ำเติมด้วยข่าวน้ำมันโลกขึ้นราคา ทำให้รัฐวิ่งวุ่นเพื่อตรึงราคาน้ำมันไว้ (ข่าวฉ.ส.พ. 090842) และข่าวการเปิดเผยเอกสารรายงานของบริษัท ไฟรชวอเตอร์แฮสคูเปอร์ เมื่อวันที่ 10 ส.ค. ตลาดยิ่งร่วงลงไม่มีแววจะฟื้นขึ้น จนกระทั่งถึงการซื้อขายวันที่ 25 ส.ค. ภายหลังการส่งปลดบอร์คกรุงไทยเพียง 1 วัน ตลาดหุ้นได้ปรับตัวทะยานขึ้นอย่างร้อนแรง โดยหุ้นธนาคารกรุงไทยมีมูลค่าการซื้อขายมาเป็นอันดับหนึ่ง 1,087.62 ล้านบาท ขึ้นมา 3.25 บาทต่อหุ้นภายในวันเดียว ผู้สื่อข่าวรายงานว่า มีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลได้สั่งให้พรรคพวกไล่ราคาซื้อหุ้นแบงก์กรุงไทยแบบไม่อั้น เพราะต้องการสร้างภาพให้เห็นว่านักลงทุนขารับการเปลี่ยนแปลงบอร์คธนาคารชนิดล้างบางออกทั้งหมด (ข่าวฉ.ส.พ. 260842) และปิดท้ายเดือน ส.ค. ด้วยกรรมการผู้จัดการ ธ.กสิกรไทย ประกาศทิ้งบริษัทเงินทุนภัทรธนกิจ ม.ร.ว.จตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าการฯ ได้ออกมาแสดงความไม่พอใจทางสื่อมวลชนในระยะแรก ต่อมามีการเรียกหารือกับผู้จัดการใหญ่ ธ.กสิกรไทยหลายครั้งเพื่อกำหนดแนวทางแก้ปัญหา (ข่าวฉ.ส.พ. 300842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ขณะที่แสดงท่าทีปกป้องฝ่ายบริหาร ธ.กรุงไทยในอดีตอย่างเต็มที่ ในการตอบโต้ข้อกล่าวหาที่ปรากฏในรายงานเอกสารบริษัทที่ปรึกษา ไฟรชวอเตอร์แฮสคู แต่ในช่วงต้นเดือน ก.ย. นี้ ก.คลังก็ได้แจ้งให้ ธ.กรุงไทยขยายเวลาการแปรรูปออกไปอย่างไม่มีกำหนด โดยอ้างว่าหากขายตอนนี้ก็ไม่ได้ราคาดี (ข่าวฉ.ส.พ. 070942) ต่อมา วันที่ 13 ก.ย. ก.คลังในที่ประชุม ครม. ฝ่ายเศรษฐกิจ ได้เปิดเผยตัวเลขหนี้สาธารณะของประเทศ ณ สิ้นเดือน มิ.ย. 2542 รัฐบาลมีหนี้สินและภาระผูกพันจำนวน 1,710,246 ล้านบาท เพิ่มขึ้นมาจาก 30 มิ.ย. 2540 ประมาณ 771,294 ล้านบาท พร้อมทั้งเสนอให้จัดตั้งสำนักบริหารหนี้สาธารณะ โดยจะเป็นหน่วยงานใหม่ในสังกัด สำนักงานปลัด ก.คลัง มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบายและวางแผนด้านการก่อหนี้และบริหารหนี้สาธารณะ ดำเนินการเกี่ยวกับการผูกพันหนี้สาธารณะ จัดทำฐานข้อมูลหนี้ของประเทศ การเบิกจ่ายเงินกู้ และการชำระหนี้ มีระบบการติดตามประเมินผล รวมไปถึงการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ (มติครม. เศรษฐกิจ 130942)

และต่อมาในที่ประชุม ครม. วันที่ 20 ก.ย. รัฐบาลก็ได้ประกาศไม่รับเงินกู้จากไอเอ็มเอฟ อีกต่อไป โดยอ้างการยืนยันในจดหมายแสดงเจตจำนงฉบับที่ 8 ที่ว่าเศรษฐกิจไทยปี 2542 ขยายตัวถึง 3-4% เพิ่มขึ้นจากฉบับที่ 7 ที่กำหนดไว้เพียง 0-1% โดยเปิดช่องให้รัฐบาลขาดดุลเงินสดปี 43 ได้ถึง 7.2% ของจีดีพี และโดยอ้างว่าดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจหลายตัวบ่งว่าเศรษฐกิจกำลังฟื้นตัวแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของไอเอ็มเอฟอีกต่อไป แต่ยังคงสงวนสิทธิ์การเบิกเงินกู้ไว้ก่อน (มติครม. 200942) ในช่วงจังหวะที่สอดคล้องกับการประกาศอัตราไอเอ็มเอฟของรัฐบาล สภาพัฒน์ฯ ซึ่งได้มีการปรับปรุงฐานการคิดคำนวณตัวเลขจีดีพีใหม่ เมื่อไตรมาสที่แล้ว ได้ออกมาประกาศตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ไตรมาส 2/2542 ว่าขยายตัว 3.5% เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปี 2541 และขยายตัวเพิ่มขึ้น 4% เทียบกับไตรมาสแรกของปีนี้ ทั้งนี้เป็นตัวเลขที่ออกมาหลังจาก ก.คลังให้เจ้าหน้าที่จากไอเอ็มเอฟ เข้ามาช่วยปรับจากเมื่อต้นเดือนที่มีข่าวว่าตัวเลขจะขึ้นสูงถึง 8% ซึ่งได้ก่อให้เกิดบรรยากาศความผิดหวังขึ้นในตลาดหลักทรัพย์และตลาดเงินตรา (ข่าวฉ.ส.พ. 210942)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน ช่วงต้นเดือน ผู้บริหาร บง.ภัทรธนกิจกับ ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถหาข้อตกลงกันได้ โดยรัฐจะเข้าไปช่วยเหลือเงินเพื่อสำรองให้ครบ 100 % (ยอดเงินที่ขาดอยู่ประมาณ 6,000 ล้านบาท) ต่อมาในช่วงปลายเดือน กองทุนฟื้นฟูฯ ก็ระบวยอดเงินที่ทางรัฐบาลจะเข้าให้การช่วยเหลือในขั้นแรก เท่ากับ 4,396.2 ล้านบาท เพื่อชดเชยเงินให้กับเจ้าหน้าที่และผู้ฝากเงิน (ข่าวฉ.ส.พ. 03,280942) และขณะที่ฝ่ายรัฐบาลประกาศไม่รับความช่วยเหลือจากไอเอ็มเอฟ โดยอ้างว่าเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวแล้วนั้น มีรายงานค่าเงินบาทอ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่องตลอดเดือน เริ่มจากช่วงต้นเดือน อ่อนลงมาอยู่ที่ระดับ 39.35-39.76 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ (ระหว่างวันที่ 8-100942) มาอยู่ที่ 40.05 บาท/ดอลลาร์สหรัฐ อ่อนที่สุดในรอบ 12 เดือนในการซื้อขายช่วงกลางเดือน ก่อนจะมาอยู่ที่ 41.70 บาท/ดอลลาร์สหรัฐ อ่อนที่สุดในรอบ 13 เดือน ในการซื้อขายวันที่ 28 ก.ย. การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ตกตามค่าเงินด้วยเช่นกัน ในการซื้อขายวันที่ 24 ก.ย. ดัชนีปิดต่ำสุดในรอบ 5 เดือน ที่ระดับ

382.01 จุด ดิ่งลงถึง 18.45 จุด มีรายงานว่าสาเหตุเกิดจากต่างชาติเริ่มลดการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย และ ธปท. ینگเยอไม่ยอมเข้าแทรกค่าเงินบาทที่ย่อนตัวไม่หยุดยั้ง (ข่าว.ส.พ. 250942)

นำส่งเกิดคือระหว่างที่ค่าเงินบาทตกสุด ก็มีรายงานเปิดเผยตัวเลขการส่งออก 8 เดือน (ม.ค.-ส.ค. 2542) เพิ่มขึ้น 3.4% ท่ามกลางบรรยากาศขึ้นขมขื่นในภาครัฐบาลพร้อมคาดการณ์ว่า จะสามารถบรรลุเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ 4% แน่นนอน (ข่าว.ส.พ. 170942) อย่างไรก็ตาม ปรากฏภาพที่ติดกันในช่วงปลายเดือนเมื่อมีการรายงานผลประกอบการธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบไตรมาส 3 ยังมีผลขาดทุนประมาณ 1-2 แสนล้านบาท (ข่าว.ส.พ. 280942) และรัฐบาลถูกกดดันทั้งจากประชาชนและพรรคการเมืองฝ่ายค้าน แม้กระทั่งพรรคที่ร่วมรัฐบาลอยู่ด้วยกัน ให้ลดภาษีสรรพสามิตน้ำมัน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนเนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา (ข่าว.ส.พ. 300942)

ความเคลื่อนไหวรัฐวิสาหกิจ ครม. (มติครม. 140942) ให้ความเห็นชอบให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ร่วมลงทุนกับเปโตรนาส (PETRONAS) ประเทศมาเลเซีย และอนุมัติให้ กฟผ. กู้เงินจาก The Export - Import Bank of Japan ร่วมกับกลุ่มสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนราชบุรี เครื่องที่ 1 และ 2 และ โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมราชบุรี ชุดที่ 1 ถึง 3 โดยอนุมัติให้ ก.ค.ส. เป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้นี้เรียบร้อยแล้ว (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในสรุปความเคลื่อนไหวด้านพลังงานในรายงานฉบับนี้)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยต่างพากันออกมาแถลงว่าภาวะเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวดีขึ้นเริ่มจาก ธปท. แถลงว่าภาวะเศรษฐกิจไทยเดือน ส.ค. 2542 โดยรวมได้เข้าสู่ภาวะการฟื้นตัว ไม่มีปัจจัยใดที่ขัดขวางการเจริญเติบโตแบบยั่งยืนในอนาคต ทั้งนี้โดยระบุ 3 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวในเดือน ส.ค. ดังนี้ 1) การเพิ่มขึ้นของดัชนีอุปโภคบริโภคภาคเอกชน 2) การใช้จ่ายภาครัฐที่เพิ่มขึ้นโดย 8 เดือนแรกของปีนี้รัฐบาลขาดดุลเงินสดในงบประมาณทั้งสิ้น 60.5 พันล้านบาท 3) การส่งออกเพิ่มขึ้นถึง 15% ในเดือน ส.ค. (ข่าว.ส.พ. 011042) และต่อมาในวันที่ 5 ต.ค. รายงานว่า ธปท. ได้เข้าดำเนินการเพื่อยับยั้งภาวะค่าเงินบาทอ่อนตัว โดยออกหนังสือเวียนถึงธนาคารพาณิชย์ไทยและต่างประเทศในไทย ห้ามปล่อยกู้เงินบาทให้ต่างชาติเกินรายละเอียด 50 ล้านบาท โดยไม่มีธุรกรรมทางการค้ารองรับ เงินบาทแข็งค่าขึ้นแต่ละระดับ 39.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ (ข่าว.ส.พ. 051042) และต่อมาอีกไม่กี่วัน ธปท. ก็ออกประกาศการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อผู้บริหารและกรรมการธนาคารนครหลวงไทย 12 คน โดยแจ้งข้อหาพร้อมกันทำความผิดโดยใช้อำนาจหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายมาให้จัดการทรัพย์สินของธนาคาร ไปแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้ให้แก่ตนและผู้อื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารเป็นเงินทั้งสิ้น 926,469,100 ล้านบาท (ข่าว.ส.พ. 081042)

ในวันที่ 19 ต.ค. ครม. รับทราบรายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการปล่อยกู้จนเป็นเหตุให้ธนาคารกรุงไทยเสียหายอย่างหนัก ของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีนายกำจร สติกรุล เป็นประธาน ระบุการปล่อยสินเชื่อได้ดำเนินการตามสมควรอยู่แล้ว นอกจากข้อบกพร่อง 5 ประการ ซึ่งเป็นประเด็นที่หลายฝ่ายเรียกร้องให้รัฐบาลทำความเข้าใจต่อไป รายงานข่าวระบุว่า รัฐมนตรีหลายคนในที่ประชุมแสดงความกังขากับผลการตรวจสอบของคณะกรรมการชุดนี้ แต่ต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนท่าทียอมรับ (ข่าว.ส.พ. 191042)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ ดัดกับภาพภาวะฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่หน่วยงานรัฐบาลไทยพยายามสร้าง เอส แอนด์พี สำนักจัดอันดับความน่าเชื่อถือมั่งคั่ง วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเศรษฐกิจไทยต่อนักลงทุนทั่วโลกว่า ธนาคารของไทยยังคงเผชิญความเสี่ยง เนื่องจากมีปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้พร้อมกับระบุว่า ภาคการธนาคารของไทยยังคงต้องการเม็ดเงินอีก 863,500 ล้านบาท เพื่อฟื้นความสามารถในการชำระหนี้ ดูดซับการขาดทุนจากหนี้ที่มีปัญหา และการเพิ่มทุนที่แท้จริงให้กลับมามีอยู่ในระดับที่สอดคล้องกับความเสี่ยงที่เพิ่มสูงขึ้น (ข่าว.ส.พ. 141042) ทำให้ ธปท. ต้องออกมาชี้แจงทันควันว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องระดมทุนอีกประมาณ 1.4-1.5 แสนล้านบาทภายในสิ้นปี 2543 (ข่าว.ส.พ. 161042) ธ. ยูเนียน โอเวอร์ซีส์ แบงก์ (ยูโอบี) ของสิงคโปร์ ได้เข้าซื้อหุ้น ธ.รัตนสิน จำนวน 75.02% เรียบร้อยแล้ว ในราคา 15,089 ล้านบาท คิดคำนวณแล้วกอง

ทุน พันฯ จะขาดทุนขั้นต่ำหันท 1,000 ล้านบาท และจะขาดทุนเพิ่มอีกจากการชดเชยผลการขาดทุน หรือการบริหารหนี้เสียในอนาคต (ข่าว.ส.พ. 071042)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ ในวันที่ 12 ต.ค. คณะรัฐมนตรีพิจารณาแนวทางการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลอิสระ ตามที่คณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจเสนอ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และเป็นแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 (มติครม. 121042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล ครม. เศรษฐกิจเมื่อวันที่ 1 พ.ย. เห็นชอบในหลักการและให้การสนับสนุนโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเกษตรแบบครบวงจร โดยมีโครงการนำร่อง 5 โครงการ คาดว่าจะใช้เงินลงทุนประมาณ 6,000 ล้านบาท (มติครม.เศรษฐกิจ 011142) **ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล** เกี่ยวกับกรณี ธ.กรุงเทพที่ยึดเอามาในเดือนนี้ โดยมีกระแสโจมตีการทำงานของรัฐบาลอย่างรุนแรง และได้กลายเป็นประเด็นการเมืองที่พรรคฝ่ายค้านนำเข้าสู่วาระการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลซึ่งเดิมรัฐมนตรีหลายคนทั้งที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาลและพรรครัฐบาลเองแสดงอาการไม่ยอมรับ และต้องการความกระจ่างในหลายเรื่อง กลับเปลี่ยนท่าที มาเห็นพ้องเป็นเสียงเดียวกันให้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจความกระจ่างในประเด็นต่างๆ โดยอ้างว่าเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบโดยตรงอยู่แล้ว (มติครม. 021142) ในวันที่ 23 พ.ย. มีข่าว นายกรัฐมนตรีเรียก ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล ผู้ว่า ธปท. ไปกำชับให้สั่งเจ้าหน้าที่ ธปท. ชี้แจงข้อเท็จจริงปัญหาธนาคารกรุงไทยให้ประชาชนได้รับทราบ (ข่าว.ส.พ. 231142)

ต่อมาในวันรุ่งขึ้น ธปท. มีการเคลื่อนไหวโดยตัวแทนฝ่ายกฎหมายและคดีของ ธปท. เข้าร้องทุกข์กล่าวโทษต่อสำนักผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ดำเนินคดีกับนายวิเชียร เตชะไพบูลย์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ และนายปัญญา ตันติยะวงศ์ อดีตกรรมการอำนวยการธนาคารศรีนคร ในข้อหาร่วมกันกระทำการอันขัดต่อ พ.ร.บ. ธนาคารพาณิชย์ และ พ.ร.บ. ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อธนาคารศรีนคร และได้แจ้งขออายัดทรัพย์สิน พร้อมให้ สนง.ตำรวจฯ มีคำสั่งห้ามบุคคลทั้งสองเดินทางออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เช่นว่า ธปท. พยายามตอบสนองนโยบาย ก.คลังที่พยายามจะกลบกระแสกรณีธนาคารกรุงไทย และพยายามจะสร้างภาพว่า ธปท. ดำเนินการกับสถาบันการเงินทุกแห่งไม่มีข้อยกเว้น ดังที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านกำลังจ้องเล่นงาน (ข่าว.ส.พ. 241142) นอกจากนี้ ข่าววันที่ 30 พ.ย. ยังระบุว่า ผู้ว่าการ ธปท. มีคำสั่งให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณารายงานข้อเท็จจริงกรณีการเข้าไปพัวพัน หรือร่วมกระทำความผิดของผู้บริหาร ธปท. ในคดีการฟ้องร้องกล่าวโทษอดีตผู้บริหารบริษัทเงินทุนเอกชนกิจ ว่ามีมูลความจริงหรือไม่ ทั้งนี้โดยมีนายวิชาญ เครื่องาม กรรมการ ธปท. เป็นประธานคณะกรรมการ

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ รัฐบาลขายโรงงานสุราบางยี่ขันพร้อมที่ดินและทรัพย์สินได้แล้วเป็นมูลค่า 8,251,999,999 ล้านบาท โดยนายเจริญ สิริวัฒนภักดี แห่งเครือสุรามหาราษฎร์ เป็นผู้ชนะประมูล โดยมีการส่งมอบในวันที่ 30 ธ.ค. 2542 ถือเป็นการสิ้นสุดการดำเนินงานโรงงานบางยี่ขันของรัฐที่ผลิตสุราแม่โขงมากกว่า 100 ปี เพื่อเข้าสู่ระบบตลาดเสรีผลิตสุราต่อไป (ข่าว.ส.พ. 041142) ต่อมาข่าววันที่ 9 พ.ย. รายงานว่ารัฐบาลตกลงขายธนาคารศรีนครให้กับธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ในราคา 40,000 ล้านบาทแล้ว (ข่าว.ส.พ. 091142)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน มีรายงานข่าวว่าผู้ถือหุ้นใหญ่บริษัทฟลอยฟ้าบีทีเอส ถูกเจ้าหน้าที่นำหุ้นออกขายทอดตลาดก่อนเริ่มเปิดให้บริการเพียงเดือนเดียว (ข่าว.ส.พ. 061142) ข่าวบริษัท ทีพีไอ ซึ่งมีหนี้ที่ต้องปรับโครงสร้างหนี้อยู่ถึง 1.2 แสนล้านบาท จะได้รับความช่วยเหลือก่อนในบรรดาอุตสาหกรรมหลัก 5 กลุ่มที่ บีไอไอ ได้รับมอบหมายจาก ครม. ให้เข้ามารับมือ (ข่าว.ส.พ. 101142) ในช่วงปลายเดือนมีความเคลื่อนไหวในกลุ่มภาคเอกชน 3 สถาบันที่รวมตัวกันตั้งเป็น คณะกรรมการร่วมองค์การการค้าโลก ที่มีนายอาซาร์ เตาลานนท์ เป็นประธาน เตรียมร่วมเดินทางไปกับคณะผู้แทนไทยในการประชุมรัฐมนตรีการค้าโลกครั้งที่ 3 ที่กรุงซีแอตเติล สหรัฐอเมริกา ระหว่าง 29 พ.ย. - 3 ธ.ค. 2542 เพื่อติดตามรายละเอียดและนำประเด็นข้อเสนองานของภาคเอกชนไทยไปร่วมหารือด้วย (ข่าว.ส.พ. 271142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ กรม. อนุมัติแผนการระดมทุนในโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี จากเดิมที่จะระดมจาก พันธมิตรร่วมทุน มาเป็นการระดมทุนจากประชาชนทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ (มติกรม. 011242) ต่อมาในวันที่ 6 ธ.ค. กรม. ได้ อนุมัติให้บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด เข้าซื้อหุ้นบริษัทไทยออยล์เพาเวอร์ จำกัด สัดส่วน 26% จำนวน 73,060,000 หุ้น ในราคา 35.88 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1,400 ล้านบาท เปิดโอกาสให้ ปตท.สม. เข้าสู่ธุรกิจผลิตไฟฟ้า ภายใต้การเปิดเสรีธุรกิจก๊าซธรรมชาติ

ความเคลื่อนไหวภาครัฐบาล ก.คลังแถลงฐานะการคลังของประเทศ (ณ 7 ธ.ค. 42) ว่า เนื่องจากในปีงบประมาณ 2542 รัฐต้องบประมาณรายจ่ายไว้ที่ 825,000 ล้านบาท โดยขาดดุลงบประมาณ 25,000 ล้านบาท แต่รัฐได้มีการเบิกจ่ายจาก คลังไปทั้งสิ้น 840,186 ล้านบาท สูงกว่าวงเงินงบประมาณ 15,186 ล้านบาท ทำให้มีการขาดดุลสูงกว่าที่กำหนดไว้ รัฐจึงมีการชดเชยการขาดดุลด้วยการกู้เงินส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งใช้เงินคงคลัง ซึ่งรายงานข่าวกล่าวว่าเงินคงคลังของประเทศไทยขณะนี้ เหลือสุทธิประมาณ 70,000 ล้านบาทเท่านั้น (ข่าว.ส.พ. 081242) ชาววันที่ 24 ธ.ค. ก.พาณิชย์ ได้ร่วมกับภาคเอกชนวางเป้าหมายการส่งออก ปี 2543 ขยายตัว 5-6% มูลค่า 61,000-62,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน รายงานข่าวระบุนาการพาณิชย์ในปี 2543 จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจ่ายโบนัส ใหม่ ส่วนใหญ่จะนำไปอิงกับผลประกอบการ ซึ่งหากธนาคารไม่มีกำไร ก็อาจจะจ่ายในรูปแบบเงินช่วยเหลือพิเศษ หรือผลตอบแทนพิเศษ (ข่าว.ส.พ. 241242)

หมายเหตุ: โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติม ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ และประมวลทัศนะ ด้านเศรษฐกิจในภาคผนวก 1, 2, และ 3 ท้ายรายงานเล่มนี้

ความเคลื่อนไหวด้านประชากรและสิ่งแวดล้อม 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร ภาครัฐบาลเคลื่อนไหวจัดตั้งศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่ออุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย โดยพัฒนานักวิชาการให้มีความรู้และมีศักยภาพการทำงานสูง โดยการนิคมอุตสาหกรรมจะดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมในนิคมอุตสาหกรรมด้วยเงินลงทุนจากเงินกู้ 822 ล้านบาท และเงินงบประมาณของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยสมทบ 82 ล้านบาท (มติกรม. 260142)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม เริ่มด้วยองค์การภาครัฐ-กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก.วิทยาศาสตร์ - เคลื่อนไหวสรุปสถานการณ์สิ่งแวดล้อมปี 2541 พบว่า สถานการณ์ป่าไม้ ณ สิ้นปี 2541 ป่าไม้เหลือ 81 ล้านไร่ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด พื้นที่ป่าไม้เฉลี่ยลดลง 3 แสนไร่ต่อปี กรณีการลักลอบตัดไม้ป่าสาละวินเป็นกรณีที่ใหญ่ที่สุด สูญเสียป่ากว่าแสนไร่ สภาพภูมิอากาศ ปัญหาใหญ่คือฝุ่นละออง รองลงมาคือโอโซนที่เป็นพิษ และปรากฏการณ์เอลนีโญส่งผลกระทบให้เกิดความแห้งแล้งทวีความรุนแรง และปัญหาไฟป่า สถานการณ์คุณภาพน้ำ การตรวจสอบคุณภาพน้ำ 48 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง พบว่า คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี 18% อยู่ในเกณฑ์พอใช้ 50% อยู่ในเกณฑ์ต่ำ 33% โดยภาคกลางและภาคตะวันออกเป็นภาคที่แหล่งน้ำมีคุณภาพเสื่อมโทรมมากที่สุด โดยเฉพาะตอนกลางและตอนล่างของแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีน ปัญหาขยะ มีขยะชุมชนทั่วประเทศ 38,000 ตันต่อวัน ผลของวิกฤติเศรษฐกิจทำให้จำนวนขยะลดลงจาก 3% เหลือ 2.7% (กรุงเทพธุรกิจ 030142, ผู้จัดการ 050142)

มีการเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาชน กลุ่มแรกคือ สมาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรักษาสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออก (สกรต.) จำนวน 30 คน ชุมนุมเพื่อคัดค้านการลงนามในสัญญาจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมไทย-สิงคโปร์ จ.ระยอง เพราะเห็นว่าบริเวณดังกล่าวไม่เหมาะสมต่อการตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพราะเป็นเขตต้นน้ำลำธาร และข้อมูลที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนยังขาดความโปร่งใสและไม่ชอบธรรม (มติชน 070142) กลุ่มที่สองคือ สมาคมนายความแห่งประเทศไทยร่วมกับชาวบ้านบนเกาะพิที่คัดค้านการให้อนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง เดอะบิช โดยประกาศฟ้องร้องบริษัท 20" Century Fox ขอให้ทำลายสภาพแวดล้อมในบริเวณหาดมาหยงที่ใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ รวมทั้งกล่าวโทษตัวแทนและอธิบดีกรมป่าไม้ที่เป็นผู้อนุมัติให้ใช้สถานที่ดังกล่าวในการถ่ายทำภาพยนตร์โดยพลการ (The Week 0199-1-4)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร ภาครัฐ ที่ประชุม ครม. มีมติอนุมัติจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้างในความรับผิดชอบของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ก แรงงานฯ และจะมีการจัดตั้งจริงในวันที่ 10 มี.ค. 42 โดยรัฐบาลให้เงินสมทบ 200 ล้านบาท (มติครม. 230242) มีการชุมนุมของเกษตรกร 19 จังหวัดภาคอีสานในนามสภาเกษตรกรไทย เพื่อให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนและหนี้สิน เป็นการชุมนุมที่มีกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมอย่างกว้างขวาง (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ในสรุปความเคลื่อนไหวภาคเศรษฐกิจและการเมืองในรอบปี 2542 ฉบับนี้ด้วย)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ภาครัฐโดยคณะกรรมการวิสามัญ (สภาผู้แทนราษฎร) ได้ฟันโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นขึ้นมาอีก โดยนำผลการศึกษาการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นที่สรุปมาว่า มีความจำเป็นต้องสร้างเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 ก.พ. 2542 ซึ่งที่ประชุมได้มอบหมายให้สำนักงานกฤษฎามนตรี (ซึ่งกำกับ กพผ.) ก.เกษตรฯ ก.วิทยาศาสตร์ฯ และ ก.มหาดไทย รับไปพิจารณาดำเนินการ (มติครม. 020242) ก.วิทยาศาสตร์ ถูกเคลื่อนไหวโจมตี กรณีรับโอนบ่อน้ำมันน้ำเสียจากกรมโยธาธิการมาแล้วได้ดำเนินการสร้างใหม่เพื่อทำเป็นแบบบ่อบำบัดรวม เนื่องจากเป็นการสร้างบ่อที่ใช้งบประมาณมากกว่าเดิม และถูกกรมการปกครองสภาผู้แทนราษฎรตรวจและประเมินว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้งานได้ (ผู้จัดการ 13,14,27,280242)

การเคลื่อนไหวภาคประชาชน เกี่ยวกับการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด และโรงไฟฟ้าบ่อนอก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งยืดเยื้อต่อเนื่องกันมาหลายปี เริ่มเข้มข้นขึ้น เมื่อกลุ่มชาวบ้านพร้อมด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ทำให้คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ต้องตั้งคณะกรรมการพิจารณาพิจารณาขึ้น โดยมีนายสีปอนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน แต่ต่อมาชาวบ้านก็ได้ประท้วงการพิจารณาพิจารณาของคณะกรรมการชุดนี้ว่าไม่โปร่งใส ทำให้โดยไม่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมรับรู้ (ข่าววัน.ส.พ. 100242) รัฐบาลได้ออกมาแก้ตัวเรื่องการทำสัญญากู้เงิน 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อปรับโครงสร้างการเกษตรไทยกับธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หลังจากที่ยังคงการพัฒนาเอกชนพบเอกสารสัญญาระบุเงื่อนไขให้เกษตรกรต้องจ่ายค่าใช้น้ำ ว่าไม่ได้มีความตั้งใจจะผลกระทบให้กับเกษตรกร และนายกรัฐมนตรีชวนได้ขอร้องให้เขตีบีผ่อนผันเงื่อนไขดังกล่าวไปก่อน อย่างไรก็ตาม รมต. คลังได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจไปเรียบร้อยแล้ว (The Week 0299-3) กทม. เริ่มการรณรงค์ถนนปลอดควันพิษ 3 สาย สีลม ราชปรารภ และพหลโยธิน (The Week 0299-4)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม มีข่าวการพบสารเคมีคล้ายฝนเหลืองที่บริเวณสนามบินบ่อฝ้าย อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ฝังลึกใต้ดินประมาณ 1-1.5 เมตร มีขนาด 15 ลิตร จำนวน 5 ถัง ซึ่งต่อมาได้วิเคราะห์แล้วยืนยันว่าเป็นสารฝนเหลือง มีการเคลื่อนไหวจากองค์กรประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง เรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมารับผิดชอบเรื่องความปลอดภัย และการขจัดออกไปนอกพื้นที่ (รายงาน TTMP 0342) มีรายงานข่าวจากแหลมฉบังว่า ได้มีการขนแท่งปฏิกรณ์นิวเคลียร์ที่ใช้แล้ว 31 แท่ง ขึ้นเรือส่งกลับสหรัฐไปเรียบร้อยแล้ว เลขธิการ สนง.พลังงานปรมาณูเพื่อสันติระบุว่า แท่งปฏิกรณ์ดังกล่าวเก็บอยู่ในเตาปฏิกรณ์ทดลองเป็นเวลานานกว่า 36 ปี (The Week 0399-2)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร จากการเปิดเผยตัวเลขที่รวบรวมได้จาก สนง. สถิติแห่งชาติและภาคเอกชน ของกรมการแรงงานของสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ประเทศไทยมีคนว่างงานถึง 4.3 ล้านคน (ผู้จัดการ 090442) ครม.อนุมัติโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต: เกษียณก่อนกำหนด ตามที่สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เสนอ กลุ่มเป้าหมายคือข้าราชการทุกประเภทที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป หรืออายุราชการตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป โดยมีเป้าหมายรุ่นแรก 30,000 คน และมีเป้าหมายรวม 120,000 คน เริ่มโครงการตั้งแต่ 1 ต.ค. 2542 โดยรัฐจะต้องจ่ายเงินให้ผู้เข้าร่วมโครงการปีแรก 581 ล้านบาท ปีที่สอง 513 ล้านบาท ซึ่งจะคุ้มทุนในปีที่สาม ของโครงการ โดยมีรายละเอียดคือ เงินขวัญถุง 4,130 ล้านบาท บำเหน็จบำนาญ 4,698 ล้านบาทต่อปี เงินเพิ่มบำนาญ 776 ล้านบาทต่อปี รวมเป็นเงิน 5,474 ล้านบาทต่อปี (มติครม. 290442)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ช่วงต้นเดือน เม.ย. มีรายงานข่าวว่า กลุ่มแคดดีที่เข้ายึดสนามกอล์ฟจุจักรไม่ให้เจ้าหน้าที่ กทม. เข้าไปดำเนินการปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะมานานเดือนเศษ ได้ตกลงยอมคืนสถานที่ให้ กทม. ภายหลังมีการเจรจากลางว่าทาง กทม. จะจ่ายเงินค่าชดเชยให้คนละ 40,000 บาท และรับจะหางานอาชีพให้ทำต่อไป (*The Week 0499-1*) และมีข่าวชาวบ้านค้นพบปะการังน้ำตื้นที่มีความสวยงามสมบูรณ์ บริเวณนอกชายฝั่งทะเลพื้นที่หมู่ที่ 9 ตำบลธงชัย อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ใกล้กับบริเวณที่จะมีการก่อสร้างท่าเทียบเรือขนถ่ายหินของโรงไฟฟ้าบ้านหินกรูดของบริษัท ยูเนียน พาวเวอร์ดีวิชั่น จำกัด และห่างจากชายฝั่งเพียง 1 กิโลเมตร ชาวบ้านจึงร้องเรียนภาคีรัฐตรวจสอบ ทำให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตต้องอนุมัติให้ชะลอโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าทั้งสองโรงออกไปอีก 12-13 เดือน (ข่าว น.ส.พ. 160442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร จากผลการศึกษาของ ดร.เมธี ครอบแก้ว คณะเศรษฐศาสตร์ ม.พว. พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีคนยากจนอยู่ประมาณ 12-13 % ของจำนวนประชากร หรือประมาณ 8 ล้านคน (*กรุงเทพธุรกิจ 170542*) ขณะเดียวกัน ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (เอทีบี) ได้เปิดเผยผลการสำรวจเครือข่ายสวัสดิการทางสังคมของรัฐบาลไทย พบว่า ระบบประกันสังคมที่มีอยู่ยังมีปัญหา เนื่องจากคนระดับล่างหรือชาวไร่ชาวนาซึ่งต้องจ่ายภาษีแต่ไม่ได้รับหลักประกัน ไม่เหมือนกับลูกจ้าง (*ผู้จัดการ 240542*) ในเดือนนี้ มีการชุมนุมประท้วงโครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของวิศวกรรมเครื่องกล บ.ไทยแอร์เวย์ ระหว่างการชุมนุมมีการเขียนป้าย "ไอเอ็มเอฟ Go to Hell" และโจมตีการให้บริษัทต่างชาติเข้ามาควบคุมกิจการรัฐวิสาหกิจด้วย (*The Week 0499-2*)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม วันที่ 9 พ.ค. 2542 ประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนหลายกลุ่ม เช่น คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) กลุ่มเครือข่ายเตือนตุลา และกลุ่มพลังทางเลือกเพื่ออนาคต ได้เดินทางมาที่บริเวณอ่าวมะนาวภายในกองบิน 53 อ. เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อร่วมกิจกรรมต่อต้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกของบริษัท กัลฟ์ พาวเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด และโรงไฟฟ้าหินกรูด ของบริษัท ยูเนียน พาวเวอร์ ดีวิชั่น จำกัด โดยมีการแห่กรรวานประมาณ 100 คน จาก อ. หัวหิน ถึงบริเวณ อ่าวมะนาว เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าว (*สำนักข่าวไทย 080542*) ส่วนการจัดการปัญหาความขัดแย้งการทำประมงปลากะตัก ปรากฏว่าได้มีชาวประมงพื้นบ้านจาก 13 จังหวัด เคลื่อนไหวเพื่อให้รัฐประกาศยกเลิกการใช้เครื่องมืออวนที่ใช้กับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าทำประมงในพื้นที่บางส่วนของ จ.สงขลา และห้ามบุคคลใช้เครื่องมืออวนช้อน อวนยก และอวนครอบ ที่ใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (เครื่องปั่นไฟฟ้า) ในขณะที่กลุ่มประมงปลากะตักบ้นไฟเรียกร้องให้รัฐบาลทำการสำรวจประเภทเครื่องมือการประมงให้ชัดเจนว่าจะสามารถใช้เครื่องมือขนาดเท่าไร เพื่อความชัดเจนในการทำประมงไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในวันที่ 28 มิ.ย. 2542 คณะกรรมการประมงแห่งชาติ ได้เสนอทางออกด้วยการตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาศึกษาใช้เวลา 4 เดือน โดยมี ดร.สุพล สุตวรา เป็นประธาน เพื่อศึกษาว่าการทำประมงปลากะตักบ้นไฟทำลายสิ่งแวดล้อมหรือไม่ และแบ่งโซนในการจับปลาของประมงพื้นบ้านกับประมงปลากะตักบ้นไฟ (*มติชน 280642*)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร มีการเคลื่อนไหวขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ) ให้ประเทศสมาชิก 174 ประเทศ ร่วมลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามการใช้แรงงานเด็ก โดยมีการประมาณสถิติตัวเลขว่าในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย มีเด็กอายุระหว่าง 5-14 ปี ต้องทำงานจำนวนถึง 250 ล้านคน และเชื่อว่าในจำนวนนี้กว่าครึ่งต้องทำงานเต็มเวลา (*ไทยโพสต์ 190642*) มีข่าวอุตสาหกรรมทองคำชุด ช่างทองตกงานจำนวนมาก ทางภาคต้องรีบหาทางแก้ไข เพื่อไม่ให้ผู้ผลิตมีต้นทุนสูง เพราะจะสูญเสียการแข่งขันในตลาดอาฟตา (*มติชน 300642*) ก.แรงงานประกาศผลักดันแรงงานต่างด้าวซึ่งมีอยู่ประมาณ 90,911 คนรับจ้างทำงานในภาคเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ให้กลับประเทศภายในเดือน ส.ค. ปีนี้ หลังจากได้มีการผ่อนผันมาแล้วปีเต็ม รายงานกล่าวว่ายังมีแรงงานต่างด้าวเถื่อนประมาณ 600,000 คนที่ไม่ได้ลงทะเบียนคนเข้าเมือง (*The Week 0699-2*)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มสมาชิคนจนประมาณ 300 คนชุมนุมประท้วงให้รัฐบาลยกเลิกมติครม. 30 ธ.ค. 2540 ที่ให้ดำเนินการสร้างเขื่อน 4 แห่ง ได้แก่ เขื่อนโป่งขุนเพชร จ.ชัยภูมิ เขื่อนลำโคนใหญ่ จ. อุบลราชธานี เขื่อนรับร่อ และเขื่อนแก่งเสือเต้น จ.แพร่ (*กรุงเทพธุรกิจ 020642*) วันที่ 7 มิ.ย. 2542 มีนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ชะลอการยกร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับคณะกรรมการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค (กนภ.)

และให้ ก.เกษตรฯยกร่างใหม่โดยรวมเอาร่างของ กนท.กับของกรมป่าไม้เข้าด้วยกัน และอยากให้เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนก่อน (กรุงเทพธุรกิจ 080642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร มีรายงานตัวเลขสถิติกรณีพิพาทแรงงานนับแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา พบว่า ใน จ.สมุทรปราการเกิดกรณีพิพาทแรงงานเฉลี่ยเดือนละ 20 แห่ง จากสถานประกอบการทั้งสิ้น 7,000 แห่ง ซึ่งมีสภาพแรงงานเพียง 400 แห่ง และมีข้อสังเกตว่า การเจรจาข้อพิพาทแรงงานมีความยากลำบากขึ้นเรื่อยๆ ช่วงวิกฤติใหม่ๆ ยังไม่มีปัญหามากเท่าขณะนี้ (กรุงเทพธุรกิจ 220742)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม กรม. อนุมัติโครงการเร่งรัดสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรธรณี ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ โดยให้ดำเนินการทำเหมืองแร่ใน 60 บริเวณ จากพื้นที่ 36,400 กิโลเมตร โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งหมด 7 ปี ด้วยงบประมาณ 1,512 ล้านบาท เริ่มดำเนินการใน ปี 2543-2549 (มติกรม. 060742) มีการเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชน คือคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ออกแถลงการณ์คัดค้านรัฐบาลที่อนุมัติแผนเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรวงเงิน 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ของเอดีบี ที่ระบุเรื่องการเก็บค่าน้ำจากเกษตรกร โดยแถลงการณ์ระบุให้รัฐบาลยุติการผูกขาดการจัดการทรัพยากร และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ยั่งยืนและเป็นธรรม (กรุงเทพธุรกิจ 080742) ชาววันที่ 15 ก.ค.2542 รายงานว่ากลุ่มกรีนพีซและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม 22 องค์กร พากันมาชุมนุมที่หน้าสถานทูตสหรัฐฯ เพื่อยื่นหนังสือเรียกร้องให้รัฐบาลและกองทัพสหรัฐฯ รับผิดชอบการจัดการสารปนเปื้อน (ไทยโพสต์ 150742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร รัฐบาลยืดเวลาการผลักดันแรงงานต่างด้าวออกไปอีก 3 เดือน เนื่องจากการร้องเรียนของผู้ประกอบการหลายส่วน (The Week 0899-1) มีการเปิดเผยผลการวิจัยของโครงการวิจัยและพัฒนานโยบายระบบงานสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เป็นผู้สนับสนุน พบว่าแนวโน้มผู้สูงอายุในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยจะเพิ่มเป็น 10.8 ล้านคนหรือร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งหมดในปี 2563 (มติชน 250842) พนักงานรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า 3 ส่วนคือ กฟผ. กฟภ. และ กฟน. ประกาศรวมตัวเป็นสมาพันธ์พนักงานไฟฟ้าแห่งประเทศไทยคัดค้านโครงการแปรรูปของรัฐบาลอย่างเหนียวแน่น (The Week 0899-5)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม มีข่าว กทม. เตรียมเก็บค่าบำบัดน้ำเสียจากคนในเขต กทม. ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งคาดว่าจะในราวกลางปี 2543 จะแล้วเสร็จครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 150 ตาราง กม. โดยอัตราที่จะเก็บอาจจะประมาณ 3.14 บาท/ลบ.ม. ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมเก็บ 3.64 บาท/ ลบ.ม. (กรุงเทพธุรกิจ 310842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร วันที่ 20 ก.ย. สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ร่วมกับองค์กรผู้ใช้แรงงานสมุทรปราการ พระประแดง อ้อมน้อย อ้อมใหญ่ 700 คน มาชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลเพื่อยื่นข้อเรียกร้องให้รัฐบาลตรา พ.ร.บ. ประกันการว่างงานขึ้นมายังคับใช้ตามพ.ร.บ. ประกันสังคม (ไทยโพสต์ 210942)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ที่ประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้สั่งเพิกถอนใบอนุญาต 4 บริษัทผู้ขานาญการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ.) และสั่งพักใบอนุญาต 2 บริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขาดผู้ขานาญการ เจ้าหน้าที่ประจำ และจัดทำอีไอเอ. บกพร่องเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ ในนี้มีบริษัทสร้างสรรค์คอนกรีตแทน จำกัด ซึ่งเป็นผู้ทำอีไอเอ. โครงการโรงไฟฟ้าและท่าเทียบเรือหินกรูด โดยรายงานคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในเรื่องแนวปะการังที่อยู่ห่างฝั่งเพียง 1 กม. เท่านั้น บริษัทดังกล่าวถูกสั่งพักใบอนุญาต 8 เดือน (กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 240942) วันที่ 19 ก.ย. เกิดเหตุโรงงานอบแห้งลำไยที่เชียงใหม่ระเบิด มีคนบาดเจ็บ ตายและสูญหาย 106 ราย มูลค่าความเสียหายทั้งหมด 334 ล้านบาท สาเหตุเกิดจากความประมาทและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคนงานที่นำสารไปผสมเติมคลอรีนที่มีคุณสมบัติเป็นวัตถุระเบิด มาใช้ผิดประเภท (ไทยโพสต์ 210942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร มีความเคลื่อนไหวของแรงงานในภาคเกษตร เนื่องจากมีปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มสมาคมชาวไร่ช้อย มีการจัดประชุมสมาคมและชมรมสถาบันชาวไร่ช้อยอีสาน 11 สถาบัน เรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือประกันราคาช้อยที่ตกต่ำลงเหลือเพียง 400 บาท/ตัน ให้เพิ่มขึ้นอีกตันละ 200 บาท (มติชน 061042) กลุ่มที่สอง กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือประกันราคามันให้ขายได้ ก.ก.ละ 1.20 บาท และตั้งจุดรับซื้อมันให้เพียงพอ ระหว่าง 1 พ.ย. 2542 ถึง 31 มี.ย. 2543 แต่รัฐบาลให้ได้ ก.ก. ละ 85 สตางค์เท่านั้น การชุมนุมครั้งนี้มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารักษาความปลอดภัย และมีการสั่งการให้ใช้สุนัขตำรวจเข้าปราบม็อบที่พยายามจะบุกเข้าในทำเนียบ เกิดการตะลุมบอนระหว่างม็อบกับสุนัขตำรวจ จนได้รับบาดเจ็บทั้ง ม็อบและสุนัข เหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลให้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง (ข่าว.ส.พ. 27, 29, 311042)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม กรม อนุมัติในหลักการ พ.ร.บ. ป่าชุมชน (ฉบับกรมป่าไม้) เมื่อ 5 ต.ค. 2542 ในวันรุ่งขึ้น องค์การพัฒนาเอกชน 45 องค์การได้ออกแถลงการณ์คัดค้าน ระบุว่าร่างฉบับดังกล่าว มีลักษณะผูกขาด ไม่โปร่งใส และบิดเบือน และประกาศจะระดมรายชื่อ 50,000 ชื่อเพื่อเสนอร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนฉบับประชาชนต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 071042) วันที่ 29 ต.ค. เลขาธิการคณะกรรมการอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติ 16 สถาบัน ออกแถลงการณ์ประท้วงรัฐบาลกรณีที่นายชวน หลีกภัย พร้อมคณะจะเดินทางไปลงนามในสัญญาโครงการท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย เนื่องจากโครงการนี้รัฐบาลไม่ได้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบมาก่อน และเป็นโครงการที่ได้รับการคัดค้านจากองค์กรต่างๆ และประชาชนเจ้าของพื้นที่ที่แนวท่อก๊าซจะตัดผ่านด้วย (ข่าว.ส.พ. 301042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร มีการเคลื่อนไหวชุมนุมของ "ม็อบมัน" และ "ม็อบไร่ช้อย" ต่อเนื่องมาอีก โดยม็อบมันมีการเทมันสำปะหลังปิดถนน แต่รัฐบาลก็ยังไม่ยอมประกันราคามันเกินจาก ก.ก. ละ 85 สตางค์ ส่วนม็อบไร่ช้อย ภาครัฐยืนยันราคาประกันอยู่ที่ 450 บาท/ตันช้อย และไม่พิจารณาข้อเรียกร้อง 7 ข้อของชาวไร่ช้อย

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ผลการประชุมคณะกรรมการประมงแห่งชาติในกรณีพิพาทระหว่างประมงพื้นบ้านกับเรือประมงปลากะตักปั่นไฟ อนุญาตให้แบ่งเขตการทำประมงโดย 5-12 ไมล์ทะเลเป็นเขตอนุญาตเรืออวนช้อน อวนยก และอวนครอบ ความยาวไม่เกิน 14 เมตร เขตตั้งแต่ 15 ไมล์ทะเลออกไปอนุญาตเรือความยาวไม่เกิน 16 เมตร ใช้ไฟล่อได้ มติดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจแก่ฝ่ายประมงพื้นบ้านเป็นอย่างมาก กลุ่มสมาพันธ์ประมงพื้นบ้านประกาศโดยจะเผาเรือประมงท้ายตัดเดือนละ 1 ลำ เพื่อประท้วงผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการฯ และรัฐบาล (ข่าว.ส.พ. 04-091142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร ม็อบชาวไร่ช้อยเคลื่อนไหวให้รัฐชดเชยราคาช้อยในราคา 600 บาท/ตันช้อย รัฐต้องยอมอนุมัติให้กองทุนช้อยและน้ำตาลกู้ยืมเงินไปปล่อยกู้ให้เกษตรกรเพิ่มเติมอีกในราคา 100 บาท/ตันช้อย (มติกรม. 281242) รัฐบาลเริ่มการผลักดันแรงงานต่างด้าวออกนอกประเทศอย่างจริงจังแล้ว (ข่าว.ส.พ. 171242)

ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม เกิดเหตุโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ระเบิด ตอน 10.45 น. ของคืนวันที่ 4 ธ.ค. ไฟลุกไหม้ 40 ชั่วโมงจึงดับได้ ความเสียหาย 1,000 ล้านบาท มีผู้เสียชีวิต 7 คน ไม่มีปัญหามลพิษเนื่องจากมีกระแสลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือช่วยพัดออกทะเลไป (ข่าว.ส.พ. 041242)

ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ 27-29 ม.ค. 2542 ฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 3 คนคือ นายธารินทร์ นิยมานเหมินทร์ รมต.คลัง นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รมต.คมนาคม และพล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรี มหาดไทย และได้เปิดประเด็นนายอูลริค ไวล์ฟกัง ซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับคนใกล้ชิด พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ (ไทยโพสต์ 310142)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดระบบเลือกตั้งให้เป็นแบบผสมคือมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 แบบ ได้แก่แบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีสมาชิก 400 คน และแบบบัญชีรายชื่อมีสมาชิก 100 คน นอกจากนี้ยังให้สิทธิแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศด้วย และมีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น เสียสิทธิในการคัดค้านการเลือกตั้ง การเข้าชื่อถอดถอนนักการเมือง และออกเสียงประชามติเป็นเวลา 5 ปี (ข่าว น.ส.พ. 05.19.310142)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนฯ สวนดุสิตโพล สํารวจความเห็นของประชาชนใน กทม.และปริมณฑลเกี่ยวกับรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้ง 3 คน ปรากฏว่ามีรมต.ที่ได้รับการไว้วางใจเพียงคนเดียวคือนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ร้อยละ 52.74 ส่วนพล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ไว้วางใจร้อยละ 31.58 และ 39.94 ตามลำดับ ส่วนเอแบคโพลให้ความไว้วางใจนายธารินทร์ร้อยละ 62.2 ขณะเดียวกันองค์กรประชาธิปไตยโดยสมาพันธ์ประชาธิปไตยออกแถลงการณ์ให้ปลด รมต. ทั้งสามคนที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ เพราะไม่สามารถตอบปัญหาได้อย่างชัดเจนพอที่จะหลุดข้อกล่าวหาได้ รวมทั้งเรียกร้องให้ทั้ง 3 คนลาออกจากตำแหน่ง (ไทยโพสต์ 310142)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ เกิดการจลาจลตามเมืองใหญ่ๆ ในอินโดนีเซีย กำลังตำรวจทหารเข้าปราบปรามผู้ชุมนุมอย่างรุนแรง มีรายงานชาวบ้านและผู้ชุมนุมเสียชีวิตจำนวนมาก ทางกรอินโดนีเซียต้องยกเลิกพิธีทางศาสนากลางคืน มีผู้อพยพหนีออกจากพื้นที่ที่มีชาวบ้านถูกสังหารจำนวนมาก (ข่าว น.ส.พ. 03-310142)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ์ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รมต.มหาดไทย ปรับองค์กรที่ปรึกษา รมต.มหาดไทยให้มีขนาดเล็กลง และคัดสรรเฉพาะผู้ปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้เป็นผลมาจากคดีอุลริค โวล์ฟกังที่ฝ่ายค้านหยิบยกมาอภิปรายไม่ไว้วางใจ และนายภควชนนอกปากว่าให้พิจารณาผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษาให้รอบคอบ (ผู้จัดการ 120242)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 11 ก.พ. 2542 ศาล รธน.วินิจฉัยกรณีส.ส.จากพรรคประชากรไทย หรือที่ถูกเรียกว่ากลุ่มงูเห่าจำนวน 12 คน ซึ่งยื่นคำร้องต่อศาล รธน. เพื่อขอคำวินิจฉัยมติในวันที่ 10 ต.ค.2541 ของพรรคประชากรไทยที่ให้ลบชื่อกลุ่มตนออกจากพรรคนั้น ศาล รธน. วินิจฉัยว่าการขับส.ส.ออกจากพรรคเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักการพื้นฐานของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนตามรัฐธรรมนูญมาตรา 47(3) ซึ่งมีผลให้กลุ่มงูเห่าต้องเข้าสังกัดพรรคการเมืองภายใน 30 วัน (ข่าว น.ส.พ. 120242)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนฯ 19 ก.พ. 2542 ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน นายวีรพงษ์ เกรียงสินยศ จะนำรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 52,554 รายชื่อยื่นต่อนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา เรียกร้องให้มีการตรวจสอบการทุจริตเรื่องยา ในก.สาธารณสุข เพื่อขอให้ถอดถอนนายรักเกียรติ สุขชนะ อดีต รมต.สาธารณสุข นายธีระวัฒน์ สิริวันสานนท์ อดีต รมช.สาธารณสุข และนพ.ปรากฏ วุฒิพงศ์ ปลัด ก.สาธารณสุข ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 304 (ไทยโพสต์ 190242)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคต่างประเทศ 9 ก.พ. 2542 นักการทูตทหารในวอชิงตัน ดีซี เปิดเผยว่าจีนได้ระดมกองกำลังซีปนาอูร์ เอ็ม-9 และเอ็ม-11 จำนวน 150-200 ลูก มาประจำการในเขตจังหวัดทางใต้ของจีนเพื่อคุกคามไต้หวัน (ผู้จัดการ 110242) วันที่ 26 ก.พ. 2542 ประธานาธิบดีคลินตันได้ประกาศนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในช่วง 2 ปีก่อนหมดวาระการดำรงตำแหน่งว่าเป็นการดำเนินนโยบายภายใต้หลักการ "การจัดระเบียบโลกใหม่" เช่นการสนับสนุนการเสริมสร้างสันติภาพถาวรขึ้นในโลก การปฏิรูปและการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเสรีภาพของพลโลกและบอกว่าการที่จีนเติบโตใหญ่ขณะที่รัสเซียอ่อนแอเป็นสิ่งที่สหรัฐฯ ไม่ปรารถนา โสไลต์ของนโยบายของคลินตันคือการเรียกร้องให้คนอเมริกันมีบทบาทในเวทีโลกมากขึ้น (ข่าว น.ส.พ. 010342)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ์ 2 มี.ค. 2542 นายภควชน หลีกภัย กล่าวขอโทษพรรคชาติไทยกรณีนางรังสิมา รอดรัศมี อดีตผู้สมัคร ส.ส.สมุทรสงคราม พรรคประชาธิปัตย์ ลงพื้นที่เตรียมหาเสียงเลือกตั้งโดยแจกเทปบันทึกเสียงนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อครั้งอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา หน.พรรคชาติไทย ในปี 2539 ซึ่งนางรังสิมา อ้างว่าเป็นการหยิบเทปผิด (กรุงเทพธุรกิจ 030342)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 30 มี.ค. 2542 ร่าง พ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ฉบับของ ก.คมนาคม ผ่านคณะกรรมการการกฤษฎีกา และเข้าสู่วาระที่ 1 ของการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 7 เม.ย. 2542 ก่อนปิดสมัยประชุม ซึ่งร่างพ.ร.บ. ดังกล่าวสภาผู้แทนฯ รับหลักการด้วยมติเป็นเอกฉันท์โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านจากเครือข่ายนักวิชาการสื่อสารมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนว่าขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 40 และเสนอว่าควรทำประชาพิจารณ์ก่อนนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณา (ข่าว.ส.พ. 02,08, 090442)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนฯ 23 มี.ค. 2542 สวนดุสิตโพลเผยแพร่ผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 58 ของกลุ่มตัวอย่างยังไม่รู้ว่าการทำประชาพิจารณ์เป็นสิทธิตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นประชามติ อยากให้ทำประชาพิจารณ์ทุกเรื่อง ที่เข้าใจผิดมากถึงร้อยละ 76 คือคิดว่าการทำประชาพิจารณ์ควรทำทุกคน แม้จะไม่มีส่วนได้ส่วนเสียก็ต้องทำ (ผู้จัดการ 290342) 25 มี.ค. 2542 คนเครือข่ายเดือนตุลา ประชุมเพื่อกำหนดท่าทีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้นายชวน หลีกภัย นายกฯ ลาออก โดยจะผนึกกำลังกับแนวร่วมประชาธิปไตยชนุมที่สนามหลวง เปิดเวทีขับไล่ นายกฯ ชวน เพราะไม่มีความชอบธรรมที่จะบริหารประเทศอีกต่อไป เนื่องจากบริหารผิดพลาด แก้ปัญหาเศรษฐกิจล้มเหลว และที่ประชาชนรับไม่ได้คือการแต่งตั้งจอมพล ถนอม กิตติขจร และพล.ต.มณูญฤทธิ์ รูปขจร เป็นนายทหารพิเศษประจำพระองค์ อีกทั้งเรียกร้องให้นายกฯ ชวน ขอโทษประชาชน ในกรณีหลังด้วย (ผู้จัดการ 280342)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคต่างประเทศ 6 มี.ค. 2542 น.ส.พ.นิวยอร์กไทม์ เสนอข่าวจีนทำการจารกรรมข้อมูลเทคโนโลยีนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ ไปใช้ในการผลิตหัวรบนิวเคลียร์ขนาดเล็กที่สามารถยิงจากขีปนาวุธเพียงลูกเดียวไปยังเป้าหมายได้หลายแห่ง (ข่าว.ส.พ. 08,100342) 15 มี.ค. 2542 ประธานาธิบดีโลโบตัน มิโลเชวิช แห่งยูโกสลาเวีย ไม่ยอมลงนามในข้อตกลงสันติภาพระหว่างการเจรจาสันติภาพที่ปราสาทรอมบุยแยต์ (Rambouillet) ในฝรั่งเศส ซึ่งเสนอมาตรการสิทธิปกครองตนเองของโคโซโว เพราะในรายละเอียดเท่ากับทำให้โคโซโวได้รับเอกราช (มติชนสุดสัปดาห์ 300642) 24 มี.ค. 2542 องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (นาโต) ภายใต้การสนับสนุนของชาติสมาชิก 19 ชาติ มีสหรัฐฯ เป็นแกนหลักในการปฏิบัติการทางทหาร เริ่มปฏิบัติการโจมตีทางอากาศเป้าหมายทางทหารในพื้นที่ต่างๆ ในโคโซโว รอบขานกรุงเบลเกรดในยูโกสลาเวียอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคง องค์การ สหประชาชาติ แต่อ้างถึงกฎหมายระหว่างประเทศและมติต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติรวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เท่ากับนาโตแทรกแซงยูโกสลาเวียด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม (Humanitarian Intervention) ซึ่งนายสโลโบตัน มิโลเชวิช ประธานาธิบดียูโกสลาเวีย ประกาศสงครามตอบโต้และตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสัมพันธ์มิตรนาโต (ข่าว.ส.พ. นิตยสาร 28,290342, 03,050599, 220642) เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ 1 เม.ย. 2542 ฝ่ายค้านเสนอญัตติคัดค้านต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เรื่องการเสนอแต่งตั้งจอมพลถนอม กิตติขจร และ พล.ต.มณูญฤทธิ์ รูปขจร เกิดความตึงเครียดทางการเมืองจนในที่สุดจอมพลถนอม กิตติขจรได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง และนายกฯ ชวนออกมากล่าวคำว่า "เสียใจ" แต่ไม่ยอม "ขอโทษ" (ข่าว.ส.พ. 02,03,180442) 27 เม.ย.2542 พรรคความหวังใหม่ มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรคคือนายจาตุรนต์ ฉายแสง ขึ้นมาแทนนายเสนาะ เทียนทอง โดยก่อนหน้านี้มีความขัดแย้งระหว่าง พล.อ.ชวลิตกับกลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทอง กระทั่ง พล.อ.ชวลิตประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคและนายเสนาะประกาศตัดขาดจากพรรคความหวังใหม่ พร้อมพรรคพวกอีกจำนวนหนึ่ง (ข่าว.ส.พ. 28,290442)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 11 เม.ย. 2542 นายยุวรัตน์ กมลเวชช กรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.) จะเสนอให้รัฐบาลขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยตัดสิทธิคนไทยในต่างแดนไม่ให้ลงคะแนนเลือกตั้งหรือกำหนดบทเฉพาะกาลว่าในระยะ 5 ปีแรกให้คนไทยในต่างประเทศมีสิทธิเลือกตั้งเฉพาะ ส.ส.ประเภทบัญชีรายชื่อหรือปาร์ตี้ลิสต์ เพื่อประหยัดงบประมาณแผ่นดิน แต่ถูกคัดค้านจากอดีต สสร. นายคณิน บุญสุวรรณ ซึ่งชี้แจงว่า กก.ต.มีสิทธิเสนอให้รัฐบาล รัฐสภา แก้ไขรัฐธรรมนูญได้

ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ครบ 5 ปีแล้ว ปรากฏว่ามีคนไทยในต่างประเทศมาลงทะเบียนเลือกตั้ง 20,000 ราย ก่อนที่จะหมดเขต (ข่าว.ส.พ. 12,13,150442)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน 31 มี.ค. -1 เม.ย. 2542 เอแบคโพล สำรวจความนิยมของประชาชนในเขต กทม. และปริมณฑลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบทางการเมือง คุณธรรมทางการเมืองและความน่าเชื่อถือทางการเมืองของนายเกษกร หลีกภัย หลังเหตุการณ์แต่งตั้งจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีของครุฑพิเศษ พบว่าลดความเชื่อมั่นลงทุกด้านยกเว้นด้านความซื่อสัตย์ (ข่าว.ส.พ. 02-040442) 27 เม.ย. 2542 เกษตรกรภาคอีสานกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วยสมาพันธ์เกษตรกรภาคอีสาน(สกอ.) สมาชคนจน และสหพันธ์สหกรณ์ภาคอีสาน รวมตัวกันในนาม คณะกรรมการประสานงานองค์กรประชาชนภาคอีสาน (คปอ.) นำสมาชิกกว่า 1,000 คนชุมนุมหน้าศาลากลาง จ.ขอนแก่นเพื่อกดดันทางสัญญาจากรัฐบาลในข้อตกค้างที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น หนี้สินเกษตรกร ปัญหาป่าชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ดินทำกิน เศรษฐกิจชุมชน ฯลฯ แต่รัฐบาลเพิกเฉยที่จะส่งตัวแทนมาเจรจาวันที่ 6 พ.ค. 2542 กลุ่มผู้ชุมนุมจึงเคลื่อนตัวมาปิดล้อมอาคารธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นานถึง 4 ชั่วโมง จึงย้ายกลับไปหน้าศาลากลางตามเดิม แกนนำเกษตรกรจำนวน 7 คนถูกผู้อำนวยการธนาคารแจ้งความต่อ สภ.อ.ขอนแก่นดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกสถานที่ราชการ ท้ายสุดการชุมนุมต้องยุติลงโดยที่ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข (ข่าว.ส.พ. 07,100542)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคต่างประเทศ 6-14 เม.ย. 2542 จู หง จี นายกฯ จีนเดินทางไปเยือน สหรัฐฯ คาดว่า จะช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ที่สั่นคลอนระหว่างประเทศทั้งสอง หัวข้อสำคัญในการเจรจาคือการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน แต่ยังขัดแย้งกันในเรื่องสิทธิมนุษยชน (ข่าว.ส.พ.06,10-130442) โทนี แบลร์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษกล่าวสุนทรพจน์ที่สมาคมเศรษฐกิจจี๒๐ เสนอสิทธิแทรกแซงระหว่างชาติหรือสิทธิประชาคมโลก ว่าเป็นการกำหนดระเบียบใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21 เพราะจากวิกฤติการณ์เศรษฐกิจการเงินโลก และวิกฤติการณ์โคซอวอ แสดงว่าอธิปไตยของประเทศมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิมนุษยชน และการป้องกันการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (กรุงเทพธุรกิจ 240442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ 2 พ.ค. 2542 จังหวัดสมุทรปราการจัดเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีสองกลุ่มการเมืองสมัครเข้ารับเลือกตั้งคือกลุ่มปากน้ำ 2000 นายชนม์สวัสดิ์ อัศวเหม เป็นหัวหน้ากลุ่ม และกลุ่มเมืองสมุทร มีนายประสันต์ ศิลพิพัฒน์ เป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้พบว่ามีการโกงเงินเป็นที่มาของชื่อ "โรคปากน้ำ" (มติชน 050542) คณะกรรมการติดตามการปฏิบัติงานตามโครงการเงินกู้มีयाชาวฯ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ก.เกษตรฯ และ ก.มหาดไทย เป็นหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรวมกันกว่า 2.4 หมื่นล้านบาท การจัดสรรจะกระจายตัวอยู่ในพื้นที่อิทธิพลของพรรคการเมือง ตัวอย่างเช่น โครงการของก.เกษตรฯ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ของ ส.ส.พรรคความก้าวหน้า ได้แก่ สุพรรณบุรี สระบุรี อ่างทอง อุบลราชธานี และศรีสะเกษ ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของพรรคชาติไทย (ผู้จัดการ 070542) ส่วนโครงการของ ก.มหาดไทย จะกระจายในพื้นที่ของพรรคประชาธิปัตย์ มีแผนงานซ้ำซ้อน ไม่มีการประสานงานในหน่วยงานเดียวกัน มีการนำโครงการจากงบประมาณปกติที่ยังมิได้เบิกจ่ายมาทำซึ่งบางโครงการใช้เวลานานและบางโครงการไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง (กรุงเทพธุรกิจ 030542) ส่วน ก.อุตสาหกรรมได้รับการจัดสรรงบประมาณถึง 3,538 ล้านบาท ก็กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เลือกตั้งของ รมต.อุตสาหกรรมนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ และโครงการของ ก.อุตสาหกรรมก็มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นสูงมาก บางโครงการก็เอาโครงการที่ไม่ผ่านงบประมาณประจำปีมาสวมงบประมาณ (ผู้จัดการ 14,170542) ญาติวีรชนพฤษภาฯ เรียกร้องนายเกษกร หลีกภัย ในฐานะรมต.กลาใหม่ให้เปิดเผยผลการสอบสวนเหตุการณ์เดือน พ.ค. 2535 แต่ปรากฏว่าเอกสารดังกล่าวหาไม่พบ ต่อมานายเกษกรบอกว่าเอกสารยังอยู่ครบแต่การเปิดเผยทั้งหมดต้องหารือกับนายทหารระดับสูงก่อนเพราะเป็นเอกสารลับมาก(ข่าว.ส.พ. 17,20-260542)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 6 พ.ค. 2542 ส.ส.รัฐบาลจำนวน 125 คน เข้าชื่อยื่นศาลรธน.ตีความคุณสมบัตินายเนวิน ชิดชอบ รมช.เกษตรฯ สิ้นสุดสภาพความเป็นรัฐมนตรีตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา 216(4) กรณีถูกศาลบุรีรัมย์ตัดสินให้ลงโทษจำคุก 9 เดือน ปรับ 50,000 บาทและโฆษณาคำพิพากษา โดยโทษจำคุกให้รอลงอาญา 3 ปี ซึ่งศาล

รณ.รับเรื่องไว้วินิจฉัย (ข่าว.ส.พ. 08,110542) 17 21 พ.ค. 2542 คณะกรรมการเลือกตั้ง (กก.ต.) ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ปรากฏว่าผู้สมัครไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (กรุงเทพธุรกิจ 280542) ซึ่งลม เปลี่ยนทิศ เจ้าของคอลัมน์ หมายเหตุประเทศไทย น.ส.พ. ไทยรัฐ เคยแสดงความเห็นไว้ตั้งแต่เดือนเม.ย.ว่าท้ายที่สุดผู้อำนวยการเลือกตั้งเขต 400 คน ก็จะถูกกลายเป็นคนของพรรคการเมืองไปหากหาคนดีมาสมัครไม่ได้ (ไทยรัฐ 140442) 26 พ.ค. 2542 พ.ร.บ. เปลี่ยนแปลงฐานะสมาชิกสภาเป็นเทศบาลตำบลมีผลบังคับใช้ เป็นผลให้สมาชิกสภาทั่วประเทศ 981 แห่งถูกยกเลิกและยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลแทน ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุดคือสมาชิกสภาให้หลุดพ้นจากการควบคุมดูแลของ ก.ม.หาดไทย และไม่ให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 285 ที่กำหนดให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน (ข่าว.ส.พ. 15,25,310542) 27 พ.ค.2542 ร.ต.วิจิตร อยู่สุภาพ เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งและโฆษกคณะกรรมการการเลือกตั้งแถลงผลการวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งวุฒิสมาชิก (ส.ว.) ตามมาตรา 315 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ว่า ส.ว.ชุดปัจจุบันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว.ในครั้งแรกนี้ได้ ส่วน ส.ส.นั้นในครั้งแรกนี้ยังสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.ไม่ได้ เพราะมาจากการเลือกตั้งอยู่แล้ว หากต้องการลงสมัครต้องพ้นจากตำแหน่ง ส.ส. 1 ปีก่อน ส.ส. ชุดปัจจุบันที่ต้องการสมัครเป็น ส.ว. จึงต้องลาออกตั้งแต่เดือนมี.ค. 42 (สำนักข่าวไทย 280542)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน 5 พ.ค. 2542 นายสุวิทย์ วัฒนุ เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) ออกแถลงการณ์ประณามการทุจริตเลือกตั้ง ส.ท.นครสมุทรปราการ เรียกร้องให้ ก.ม.หาดไทยสั่งให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ ดำเนินการสอบสวนผู้กระทำความผิด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาตนเอง และรัฐสภาต้องร่วมรับผิดชอบกรณีไม่ผลักดันกฎหมายเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้ามาดูแลการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญมาตรา 114 (มติชน 060542)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคต่างประเทศ 8 พ.ค. 2542 สถานทูตจีนในเบลเกรด ยูโกสลาเวีย ถูกโจมตีทางอากาศจากกองกำลังนาโต มีผู้เสียชีวิต 4 คน บาดเจ็บมากกว่า 20 คน ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านนาโตลุกลามทั่วเอเชีย (ข่าว.ส.พ. 08,110542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ เป็นช่วงเวลาแห่งการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ในอันที่จะปรับ ครม. ซึ่งต่อเนื่องมาจากเดือน พ.ค.2542 เนื่องจากนายชวน หลีกภัย นายกฯ ได้กล่าวหลายครั้งด้วยกันเกี่ยวกับการปรับ ครม. ส่วน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์บอกว่า การปรับ ครม.น่าจะเสร็จสิ้นก่อน 24 มิ.ย.2542 เป็นต้น การเคลื่อนไหวดังกล่าวนำไปสู่การเคลื่อนไหวที่จะปรับ ครม.ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลด้วย อาทิ พรรคชาติพัฒนา และพรรคชาติไทย ท้ายที่สุดการลาออกจากตำแหน่งของ นายปัญญา เกสรทอง รมต.ศึกษา พรรคชาติไทย นอกจากมีอันคลายความกดดันในพรรคชาติไทยแล้ว ยังมีผลให้พรรคประชาธิปัตย์ที่ชื่อเวลามาตลอดนั้นจำเป็นต้องปรับ ครม. อย่างไรก็ตาม มีปัญหาในการปรับ ครม. เกิดขึ้นในพรรคกิจสังคมโดยสมาชิกพรรคบางคนกดดัน หน.พรรค คือนายสุวิทย์ คุณกิตติ ให้เลือกเอาตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งระหว่าง รองนายกฯ กับ รมต.วิทยาศาสตร์ นายสุวิทย์ ประกาศลาออก สมาชิกพรรคบางคนประกาศถอนตัวจากรัฐบาล จนนายมนตรี พงษ์พานิช อดีตหัวหน้าพรรคต้องเข้ามาไกลเกลี่ย แต่ท้ายที่สุดต้องประกาศถอนตัวและลาออกจากพรรค (ข่าว.ส.พ.24-250442,01,03,07,10,270642)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 8 มิ.ย. 2542 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.) ส่งร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ต่อสำนักงานเลขาธิการ ครม. ซึ่งเป็นวันสุดท้ายที่จะครบ 1 ปีตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ต่อมา วันที่ 22 มิ.ย. ที่ประชุม ครม. ก็ได้ให้ความเห็นชอบในหลักการร่าง พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าว โดยจะส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาโดยเร็วก่อนเสนอไปยังสภาผู้แทนราษฎร (ผู้จัดการ 230642)

งานอีกชิ้นหนึ่งของ กก.ต. คือร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งได้ยกเสร็จเรียบร้อยแล้วพร้อมส่งสภาผู้แทนราษฎรในสมัยประชุมนิติบัญญัตินี้ โดยเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ออก

ตามมาตรา 286 บัญญัติว่าราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนเสียงว่าผู้บริหารท้องถิ่นคนใดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป เพื่อให้พ้นจากตำแหน่งได้ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงถอดถอน ถ้าในเขต กทม. เป็นเรื่องของ รมต. มหาดไทย (กรุงเทพฯธุรกิจ 070642) 17 มี.ย.2542 ศาล รธน.ลงมติด้วยคะแนนเสียง 7 ต่อ 6 ให้นายเนวิน ชิดชอบ ยังคงสภาพเป็น รมช.เกษตรฯ เนื่องจากมิได้ตั้งคำพิพากษาให้จำคุก เพียงแต่ให้รอการลงอาญาไว้ก่อน ซึ่งก่อให้เกิดวิกฤติศรัทธาศาล รธน. (ข่าว.ส.พ. 190642)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน 24 มี.ย. 2542 อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) สังสรรค์ร่วมกันที่โรงแรมเมอริเดียน และได้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในคดี นายเนวิน ชิดชอบ ปรากฏว่า สส.จำนวน 42 คนลงชื่อแสดงความคิดเห็นในทางเดียวกันว่า เป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและไม่ชอบธรรมในแง่ความรู้สึกรับของสังคม (มติชน 25,260642)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคต่างประเทศ 7 มี.ย. 2542 ชาวจีนโคโชนีเย 112 ล้านคน หรือร้อยละ 91 ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 130,978,039 คน จากประชาชนทั้งหมด 210 ล้านคน ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวน 500 คน โดย 462 คนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และอีก 38 คน มาจากการแต่งตั้งของกองทัพ การเลือกตั้งครั้งนี้มี 48 พรรคการเมืองส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั่วไป (ข่าว.ส.พ. 07-080642) 8 มี.ย.2542 ที่ประชุม รมต.ต่างประเทศของกลุ่มจี 8 (จี 7 และรัสเซีย) ที่เมืองโคโลญ เยอร์มนี ตกลงกันได้แผนสันติภาพโคโซโวและนำเสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงองค์การสหประชาชาติ เพื่อเป็นมติของคณะมนตรีความมั่นคง ตามความต้องการของรัสเซีย ยูโกสลาเวียและจีน ตามข้อตกลง รัฐบาลยูโกสลาเวียต้องถอนกำลังทหาร 40,000 คนออกจากโคโซโว ยินยอมให้นำอาวุธสงครามทำลายล้างทางชีวภาพเข้าไปดูแลเรื่องการส่งผู้ลี้ภัยชนกลุ่มน้อยแอลเบเนียน 850,000 คนที่ลี้ภัยไปแอลเบเนียกลับโคโซโว (มติชนสุดสัปดาห์ 220642) 10 มี.ย. 2542 คณะมนตรีความมั่นคง องค์การสหประชาชาติ ลงมติรับรองแผนสันติภาพโคโซโวด้วยคะแนนเสียง 14 : 0 จีนงดออกเสียง และเรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติเริ่มงานฟื้นฟูโคโซโว (ไทยรัฐ 120642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ 2 ก.ค.2542 พรรคกิจสังคมเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ หัวหน้าพรรคคือนายสุวิทย์ คุณกิตติ เลขาธิการพรรคคือนายระวี หิรัญโชติ โฆษกพรรคคือนายชูศักดิ์ แอฑทอง ส่วนรัฐบาลปรับ ครม.ใหม่เสร็จเรียบร้อยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งสำคัญ ๆ และได้เข้าพิธีปฏิญาณตนรับตำแหน่งเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 9 ก.ค.2542 (มติชนสุดสัปดาห์ 200742) 13 ก.ค.2542 เลขาธิการส่วนตัวของนายไทรรงค์ สุวรรณศิริ รองนายกฯ นำชายฉกรรจ์รวม 8 คน เข้าพบบรรณนาธิการ น.ส.พ.ไทยโพสต์กลางดึก (22.00-23.00 น.) ในลักษณะคุกคาม สาเหตุจากไม่พอใจการเสนอข่าวรองนายกฯ ไทรรงค์ลั่นลานหมีมือปลากะตัก และวันที่ 21 ก.ค. 2542 เวลา 22.45 น. อาคาร น.ส.พ.ข่าวสดถูกปาระเบิด คาดว่ามีสาเหตุมาจากการเสนอข่าวที่กระทบผลประโยชน์คนบางกลุ่ม (มติชน 220742)

18 ก.ค. 2542 ก.มหาดไทยจัดเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)จำนวน 617 แห่ง เป็นการเลือกตั้ง อบต.รุ่นแรกที่เกิดขึ้นตามพ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้หมู่บ้านหมดยุคสวมหมวก 2 ใบ และเป็นการจัดเลือกตั้งครั้งสุดท้ายของ ก.มหาดไทย เพราะหลังจากนี้ การเลือกตั้งจะเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.) ผลการเลือกตั้งมีผู้ออกมาใช้สิทธิมากกว่าร้อยละ 60 (กรุงเทพฯธุรกิจ 07,190742) 21-22 ก.ค.2542 ศาลจังหวัดสมุทรปราการ ออกนั่งบัลลังก์พิจารณาคดีทุจริตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) นครสมุทรปราการตามคำร้องของกลุ่มเมืองสมุทร ผลการตรวจสอบใน 11 หน่วยเลือกตั้ง พบทุจริตทั้งหมด (ข่าว.ส.พ. 240742) 23 ก.ค. 2542 นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ รมช. มหาดไทย พรรคประชาธิปัตย์ ระบุในที่ประชุมประธานสภาพรรคที่โรงแรมสุดาพาเลซว่า "พรรคการเมืองเกิดมีพฤติกรรมที่แปลกๆ คือมีการดกเหี่ยวทางการเมือง เวลานี้มีการเมืองถูกตบเขี่ยกันมาก" (มติชน 240742)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 2 ก.ค.2542 วุฒิสภามีมติผ่านร่าง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ด้วยคะแนนเสียง 109 ต่อ 23 (มติชน 251142) 6 ก.ค.2542 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบ

ปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) เปิดเผยสำนวนการสอบสวนกรณีทุจริตจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ใน ก.สาธารณสุขแก่ผู้ร้องขอ 5 ราย ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 58 (ผู้จัดการ 140742)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน ผลการสำรวจของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในหัวข้อ "ผู้แทนที่อยากได้" พบว่าประชาชนส่วนใหญ่คาดหวังอยากได้ผู้แทนราษฎรที่มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่คอร์รัปชัน ทำงานด้วยความโปร่งใส เป็นอันดับแรก รองลงมาคือผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถ มีการศึกษาสูง และต้องทำจริง รักษาคำพูดที่ให้ไว้กับประชาชน นอกจากนี้ร้อยละ 87 ของประชาชน ทราบว่าต้องไปเลือกตั้ง โดยชาวอีสานรู้และมีความตั้งใจที่จะไปเลือกตั้งมากกว่าภาคอื่น ในขณะที่ ชาวกทม.และปริมณฑลตั้งใจไม่ไปเลือกตั้งมากกว่าพื้นที่อื่นเพราะเบื่อการเมืองและไม่มีนักการเมืองตามที่ต้องการ และส่วนใหญ่ระบุว่ามีความพอใจคุณภาพของส.ส.ในระดับน้อยถึงไม่พอใจ โดยคนกทม.ระบุว่าไม่พอใจมากที่สุด รองลงมาคือภาคใต้ (มติชนสุดสัปดาห์ 200742)

สวนดุสิตโพล สำรวจความคิดเห็นประชาชนทุกกลุ่มอาชีพและทุกจังหวัดในหัวข้อ " การทำงานและผลงานของรัฐบาลนายชวน ในรอบ 1 ปี 6 เดือน" ระหว่าง 14 พ.ค. - 1 ก.ค. 2542 พบว่า ประชาชนมีความนิยมนายชวน หลักชัย ระดับดีร้อยละ 35.37 ระดับพอใช้ร้อยละ 49.33 ความตั้งใจในการทำงานอยู่ในระดับพอใช้ เช่นเดียวกับความตั้งใจและผลการทำงานของครม.ก็อยู่ในระดับเดียวกัน คะแนนเกี่ยวกับความสามัคคีต้องแก้ไข ความซื่อสัตย์และการให้อิสระแก่ข้าราชการประจำอยู่ในระดับพอใช้ ประชาชนมีความไม่พอใจรัฐบาลในเรื่องการควบคุมราคาสินค้า/ค่าครองชีพของประชาชน เป็นอันดับแรก อันดับสองคือความสงบสุข/ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากโจรผู้ร้ายและอันดับสามคือภาพรวมเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ส่วนผลงานของรัฐบาลที่ชื่นชอบคือ ความตั้งใจในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ รองลงมาคือการทำงานส่งเสริมการศึกษา ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ผลงานที่ประชาชนไม่ชอบคือการคอร์รัปชัน ไม่ซื่อสัตย์ ค่าครองชีพสูงและความไม่สามัคคีกันในรัฐบาล ท้ายสุดผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนนายชวน 6.65 คะแนนจาก 10 คะแนน (กรุงเทพธุรกิจ 030742)

วันที่ 26 ก.ค. 2542 สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ประชุมคณะกรรมการบริหารของทั้งสองสมาคมและเชิญบรรณาธิการหรือตัวแทนจาก น.ส.พ 10 ฉบับมาร่วมประชุมกรณี น.ส.พ.ถูกคุกคามที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า กรณีคุกคามสื่อมวลชนในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ร้ายแรง แต่ท่าทีของรัฐบาลต่อกรณีดังกล่าวได้สร้างความผิดหวังต่อสังคม และมีความร้ายแรงไม่แพ้กัน (มติชน 17,270742)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ 10 ก.ค.2542 ประธานาธิบดี หลี่ เต็ง ฮุย แห่งไต้หวัน ให้สัมภาษณ์วิทยุเสียงเยอรมนี เกี่ยวกับนโยบายที่มีต่อจีนว่า ไต้หวันถือว่าความสัมพันธ์กับจีนของไต้หวัน เป็นความสัมพันธ์ระดับชาติหรือรัฐต่อรัฐ ซึ่งสภากิจการแผ่นดินแห่งไต้หวันได้ออกมาย้ำเจตนารมณ์ดังกล่าวอย่างเป็นทางการอีกครั้งในวันที่ 12 ก.ค. ปฏิกริยาจากจีนคือการเคลื่อนย้ายกองทัพบาประจำพรมแดนด้านตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น (ผู้จัดการ,กรุงเทพธุรกิจ 160742) 23-24 ก.ค.2542 สมาชิกอาเซียนจัดประชุม รมต.ต่างประเทศครั้งที่ 32 ขึ้นที่สิงคโปร์ ประกาศยารับรองนโยบายจีนเดียวและไต้หวันขึ้นกับจีน ทั้งนี้ที่ประชุมมีความวิตกเกี่ยวกับวิกฤติความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ-จีน-ญี่ปุ่น และระหว่างจีน-ไต้หวัน รวมทั้งปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคได้แก่ ตลาดเงินของสหรัฐฯ การฟื้นตัวของญี่ปุ่น และภาวะเงินฝืดในจีน (ผู้จัดการ 22,240742) 26 ก.ค.2542 มีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคงและการเมืองแห่งเอเชียและแปซิฟิก(ARF: Asean Regional Forum) ที่สิงคโปร์ ผู้เข้าร่วมประชุมนอกจาก รมต.ต่างประเทศจากกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศแล้ว ยังมาจากสหรัฐฯ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ แคนาดา อินเดีย เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และรัสเซีย เพื่อปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับสถานการณ์ตึงเครียดระหว่างจีนกับไต้หวัน การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ของหลายประเทศ รวมทั้งการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือและการสู้รบกันในจัมบูร์และแคเมียร์ระหว่างอินเดียนกับปากีสถาน (ผู้จัดการ 24,270742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ์ 20 ส.ค. 2542 ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รองหน.พรรคความหวังใหม่ เปิดแถลงข่าวในประเด็น "แผนขยายชาติ " แจกจ่ายเอกสารซึ่งอ้างว่าได้จาก ก.คลัง ระบุว่า ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ บริษัทต่างชาติ บงการรัฐบาลไทยให้ปฏิบัติตามในการขายสถาบันการเงิน ธนาคาร รัฐวิสาหกิจ ที่โจมตีหนักที่สุดคือการ

ทำตามแผนต่างชาติให้ขายธนาคารอมสินและธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งก.คลังได้แถลงข่าวปฏิเสธในวันที่ 22 ส.ค. 2542 (ข่าวณ.ส.พ. 22,230842) 31 ส.ค. 2542 ก.มหาดไทย มีคำสั่งโยกย้ายข้าราชการกรมการปกครองจำนวน 58 ตำแหน่ง ที่สำคัญคือการย้ายอธิบดีกรมการปกครองนายประมวล รุจนเสรี ไปเป็นรองปลัด ก.มหาดไทย และแต่งตั้งนายปริญญา นาคฉัตริย์ ขึ้นมาเป็นอธิบดีกรมการปกครองแทน (ข่าวณ.ส.พ. 010942)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 10 ส.ค. 2542 ครม.มีมติรับหลักการร่าง พ.ร.บ.ให้เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เพราะเห็นว่าไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 285 ท่ามกลางกระแสคัดค้านจากวุฒิสมาชิกบางคน (ไทยโพสต์ 110842)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) 36 องค์กรนำโดยนายเสน่ห์ ดันติเสนาะ เลขาธิการ สรส. เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ (ไทยโพสต์ 090842) กลุ่มองค์กรญาติวีรชนเดือน พ.ค.2535 ประมาณ 50 คน เดินทางจากธรรมศาสตร์มาชุมนุมบริเวณด้านหน้า ก.กลาโหม เพื่อเรียกร้องให้เปิดเผยผลการสอบสวนเหตุการณ์เดือน พ.ค. ทั้งหมด และต้องการให้คืนศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว (ผู้จัดการ 190842)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ 4 ส.ค. 2542 กรมการให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแห่งวุฒิสภาสหรัฐฯ เปิดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกฎหมายส่งเสริมความมั่นคงได้วันซึ่งสร้างความลำบากใจให้กับรัฐบาลสหรัฐฯ เพราะภายใต้กฎหมายดังกล่าวสหรัฐฯ ต้องสนับสนุนด้านกลาโหมแก่ไต้หวันในขณะที่ความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับจีนเสื่อมทรามลง และมีความตึงเครียดระหว่างจีนกับไต้หวันซึ่งมีสาเหตุมาจากการประกาศนโยบายความสัมพันธ์แบบ "รัฐต่อรัฐเป็นพิเศษ" ของไต้หวัน ที่มีต่อจีน (ผู้จัดการ 050842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ นายประจวบ ไชยสาส์น ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา และ รมต.ทบวงมหาวิทยาลัย ปราศรัยที่ อ.บึงกาฬ จ.หนองคาย ประกาศพร้อมเป็นผู้นำการเมืองในภาคอีสาน ทำให้ถูกชักฟอกจากสมาชิกพรรคชาติพัฒนาบางคนถึงขั้นลงชื่อให้ขับออกจากพรรคทุกตำแหน่ง (ข่าวณ.ส.พ. 05,140942)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 14 ก.ย. 2542 คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กก.ต.)ทำหนังสือเสนอรัฐบาลให้พิจารณาร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นวันที่ 4 มี.ค.2543 (ผู้จัดการ 170942) 22 ก.ย.2542 สภาผู้แทนราษฎรมีมติผ่านร่าง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งวุฒิสภาเสนอกลับมาและมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายประเด็นโดยเฉพาะมาตรา 94 ที่ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้เสียและรับสัมปทานจากรัฐ และเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึงคู่สมรส (ไทยโพสต์ 200942)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ ชิน คิน วาห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ วิจารณ์การวางตัวของอาเซียนต่อเหตุการณ์ในวิกฤติการณ์ติมอร์ตะวันออกว่าลบลบบทบาทเป็นผู้สนับสนุนเพราะไม่รักษากำหนดอันยิ่งใหญ่ไว้ ในขณะที่สหรัฐฯ ยืนยันที่จะปกป้องฟิลิปปินส์จากวิกฤติดังกล่าว ฝรั่งเศส อังกฤษมีส่วนร่วมในกองกำลัง และออสเตรเลียเพิ่มบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาค (ไทยโพสต์ 260942) 28 ก.ย.2542 "กลุ่มนักข่าวไร้พรมแดน" ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ที่กรุงปารีสว่า นักข่าวที่เข้าไปทำข่าวในติมอร์ตะวันออกได้ถูกลอบสังหาร เริ่มจากนักข่าวชาวดัตช์ถูกฆ่าตายเมื่อวันที่ 21 ก.ย. 2542 และเมื่อเร็วๆ นี้ ผู้สื่อข่าวพิเศษสำนักข่าวเอเชียวีเพรสของญี่ปุ่น ถูกสังหารโดยทหารอินโดนีเซียระหว่างเกิดการชุมนุม (มติชน 300942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ 3 ต.ค. 2542 พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย บรรยายที่โรงแรมบ้านสวนรีสอร์ท จ.นครสวรรค์ วิจารณ์การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล และได้ใช้คำว่า "มนุษย์เงินเดือน" ซึ่งหมายถึงการเป็นลูกจ้างกินเงินเดือนของบริษัทต่าง ๆ และเปรียบเทียบกับนายเกษวนว่า เป็นมนุษย์เงินเดือนจึงไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ทำให้ถูกกระหน่ำจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์บางคนว่าเป็น "มนุษย์มือถือ" จนต้องออกมาชี้แจง (มติชน, มติชนสุดสัปดาห์ 05,121042) 19 ต.ค.2542 นายบุญชู โรจนเสถียร ส.ส.นครสวรรค์ พรรคประชาธิปัตย์ ที่ปรึกษานายกฯ ได้ออกมาเคลื่อนไหว ไม่ยอมรับรายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีปัญหาธนาคารกรุงไทยของคณะผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ที่มีนายกำจร

สถิตกุล เป็นประธาน และยืนยันว่าสังคมรับไม่ได้กับเรื่องนี้ (ไทยโพสต์ 21,241042) หลังจากนั้นมีการเมืองพรรคร่วมรัฐบาลหลายคน อาทิ นายกร หัพพะรังสี หน.พรรคชาติพัฒนา นายกมล จิระพันธุ์ กรรมการบริหารพรรคชาติไทย ฯลฯ ออกมาแสดงความเห็นในทางลบเกี่ยวกับรายงานฉบับดังกล่าว และไม่ให้การรับรองว่าจะยกมือไว้วางใจในการอภิปรายหรือไม่ ทำให้ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ออกมาพูดว่า "คนเราไม่หนักแน่นก็คบกันได้ครั้งเดียว... คนที่เป็นเพื่อนกันถ้าไม่มีความจริงใจให้กันก็คบกันได้ทีเดียว" (มติชน, กรุงเทพธุรกิจ 29,301042)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 1 ต.ค. 2542 นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ส.ส.นครนายก พรรคประชาธิปัตย์ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายเชาวน์ สายเชื้อ ประธานศาล รธน.ต่อศาลอาญา ในความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีมีคำสั่งรับคำร้องนายสิทธิชัย กิตติธเนศวร ส.ส.นครนายก พรรคชาติไทย ให้วินิจฉัยสถานภาพของโจทก์ โดยไม่มีอำนาจ นับเป็นการฟ้องครั้งแรกตั้งแต่มีศาล รธน.แต่ศาลสั่งยกฟ้อง (มติชนสุดสัปดาห์ 05,121042) 8 ต.ค. 2542 สภาผู้แทนราษฎรประชุมพิจารณาร่างพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมฉบับสภาผู้แทนราษฎรที่มีสาระแตกต่างจากร่างของคณะกรรมการร่วมคือ กำหนดให้กรมบังคับคดี กรมคุมประพฤติ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีการลงมติเป็นเอกฉันท์ 247 เสียงยอมรับร่าง พ.ร.บ.ฉบับสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่ฝ่ายตุลาการและวุฒิสภาที่มีความเห็นว่าการผ่านกฎหมายฉบับนี้อาจขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 275 ซึ่งกำหนดให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานราชการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงกับประธานศาลฎีกา คาดว่าคงจะมีการเสนอให้ศาลรธน.ตีความต่อไป (ไทยโพสต์ 101042) 10 ต.ค. 2542 ประกาศใช้ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ในราชกิจจานุเบกษา เป็นผลให้มีการจัดตั้งศาลปกครองในระบบศาลคู่ขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของระบบกฎหมายไทย (มติชน 221142) 12 ต.ค. 2542 ตุลาการศาล รธน. วินิจฉัย นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ไม่มีคุณสมบัติการเป็น ส.ส.เพราะใช้วุฒิการศึกษาปลอมลงสมัครรับเลือกตั้ง ถือว่าไม่เคยเป็นส.ส.มาก่อน (ผู้จัดการ, ไทยโพสต์ 131042)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน 27 ต.ค. 2542 เอแบคโพลแถลงผลการสำรวจความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลระหว่างวันที่ 25-26 ต.ค. 2542 พบว่าร้อยละ 45.1 ของตัวอย่างจำนวน 1,133 คน เชื่อมั่นศรัทธาต่อรัฐบาลลดลง ร้อยละ 39.2 เชื่อมั่นศรัทธาเท่าเดิมและร้อยละ 4.7 เชื่อมั่นศรัทธาเพิ่มขึ้น ซึ่งปัญหาความไม่โปร่งใสที่รัฐบาลชุดนี้ต้องรับผิดชอบ ร้อยละ 26.8 บอกว่าการตรวจสอบความไม่โปร่งใสกรณีธนาคารกรุงไทย รองลงมาคือการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน การใช้เงินกู้มีयाชาวา คนใกล้ชิดนายภคคีติเดียน เป็นต้น ร้อยละ 51 เห็นด้วยที่จะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลปลายปีนี้ ส่วนหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมให้เป็นนายก ร้อยละ 39.5 คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รองลงมาร้อยละ 30.0 คือนายชวน หลีกภัย (ข่าว.ส.พ. 281042, 021142) 11 ต.ค. 2542 องค์การประชาธิปไตยและองค์การประชาชนได้จัดการอภิปรายเรื่อง "2 ปีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปฏิรูปการเมืองจริงหรือไม่" โดยฝ่ายขององค์การประชาชนเห็นว่ารัฐบาลและรัฐสภาขัดขวางการปฏิรูปการเมือง นอกจากนี้สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตยได้จัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี และสรุปว่าทั้งที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้มา 2 ปี แต่เพิ่งนำมาใช้ได้เพียง 10 % เท่านั้น (ไทยโพสต์ 171042)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ 1 ต.ค. 2542 จีนฉลองยิ่งใหญ่ครบ 50 ปีสาธารณรัฐประชาชนจีน ประธานาธิบดีเจียง เจ๋อ หมิน ประกาศเป้าหมาย 50 ปีข้างหน้าว่าชาวจีนจะก้าวสู่ยุคแห่งสังคมนิยมใหม่ และยืนยันนโยบายการรวมชาติอย่างสันติจะสามารถใช้ได้กับไต้หวัน ส่วนนโยบายต่างประเทศ จีนจะยึดหยัดเคียงข้างประเทศกำลังพัฒนาและต่อสู้กับความพยายามครอบงำโลกแต่ผู้เดียว โดยจะผลักดันแนวคิด กฎระเบียบการเมืองและเศรษฐกิจโลกใหม่ที่เน้นความเท่าเทียมของนานาประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ 021042) 12 ต.ค. 2542 ทหารนำโดย พล.อ.เปรมวธ อนุชาวัณ ผน.ทบ. โค่นอำนาจรัฐบาลปากีสถานภายใต้การนำของนายนาอวาช ชารีฟ เพื่อยุติความวุ่นวายในปากีสถานและรักษาเสถียรภาพของประเทศจากวิกฤติเศรษฐกิจ (ข่าว.ส.พ. 141042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ 24 พ.ย. 2542 ฝ่ายค้านประกอบด้วยพรรคความหวังใหม่ พรรคประชากรไทย พรรคกิจสังคม ยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ (ข่าว.ส.พ. 251142)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 10 พ.ย. 2542 ศาลธน.มีคำวินิจฉัยกรณี ส.ส. 114 คนส่วนใหญ่ เป็น ส.ส.ฝ่ายค้าน เข้าชื่อกันให้ตีความ พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ใน 3 ประเด็นคือ 1) พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจมาตรา 28 บัญญัติให้ กรม.มีมติให้ยุบเลิกรัฐวิสาหกิจได้ ถือเป็นความขัดแย้งต่อกระบวนการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ 2) มาตรา 24 พ.ร.บ.ทุนฯ บัญญัติให้ ก.คลังค้าประกันหนี้รัฐวิสาหกิจ เมื่อโอนไปเป็น บริษัท แล้ว ก.คลังยังต้องค้าประกันต่อ ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 30 หรือไม่ และ 3) มาตรา 13, 16, 19 ของพ.ร.บ.ทุนฯ ที่ให้กรม.มีอำนาจเปลี่ยนแปลงฐานะรัฐวิสาหกิจใดก็ได้มาเป็นบริษัทโดยไม่มีการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 หรือไม่ นั้น ศาลธน. วินิจฉัยแล้วมีมติดังนี้ ประเด็นที่ 1 เห็นว่าไม่ขัดด้วยคะแนนเสียง 8:5 ส่วนประเด็นที่ 2 และ 3 มีมติเห็นว่าไม่ขัดด้วยคะแนนเสียง 12:1 ทำให้ พ.ร.บ.ทุนฯสามารถประกาศใช้เป็นกฎหมาย และจะทำให้การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเกิดขึ้น (มติชนสุดสัปดาห์ 161142)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนฯ เอแบคโพลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในหัวข้อ "วิสัยทัศน์ของผู้นำประเทศ ปี 2000 ในสายตาประชาชน" จากกลุ่มตัวอย่างในกทม.และปริมณฑล ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 1,148 คน พบว่าร้อยละ 33.6 ของกลุ่มตัวอย่างไม่พอใจวิสัยทัศน์ของนักการเมืองคนใดเลย เพราะคิดแต่พูด ทำไม่ได้อย่างที่พูด แนวนโยบาย คล้าย ๆ กัน ไม่มีจุดยืนของตัวเอง ไม่น่าเชื่อถือ พูดเข้าใจยาก ร้อยละ 31.8 พอใจวิสัยทัศน์ของนายชวน หลีกภัย นายกฯ ร้อยละ 17.7 พอใจ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ร้อยละ 49.3 ไม่มีความมั่นใจต่อแนวทางของนักการเมืองคนใด เพราะยังแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ไม่ได้ ไม่โปร่งใส ยึดติดระบบราชการที่ล่าช้า เล่นพรรคเล่นพวก แสวงหาผลประโยชน์เข้าตนเอง ไม่มีคนไหนแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศได้ อย่างไรก็ตามร้อยละ 20.1 ยังเชื่อมั่นในแนวทางของนายชวน หลีกภัย เพราะมีภาพลักษณ์ที่สุจริต ทุ่มเทงานหนัก คงเส้นคงวา ขณะที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มักเกี่ยวข้องกับนักการเมืองบางกลุ่ม เช่น มีข่าวว่ากลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทองจะเข้ามาร่วมกับพรรคไทยรักไทย (กรุงเทพธุรกิจ 071199)

นิยามโพล ของนายนิยาม ปูราคำ ประธานบริษัทแคปปิตอล เซอร์เวย์ รีเสิร์ช จำกัด สำรวจความคิดเห็นของประชาชนใน กทม. ปริมณฑล และอีก 12 จังหวัดสำคัญทุกภาค ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก พิจิตร ช่างทอง สระบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น ชลบุรี เพชรบุรี สงขลา นครศรีธรรมราช และยะลา จำนวน 2,400 คน ระหว่างวันที่ 13-15 พ.ย.2542 เกี่ยวกับการอภิปรายที่จะมีขึ้นในช่วงกลางเดือนธ.ค.2542 พบว่าร้อยละ 57.8 เห็นด้วยกับการที่ฝ่ายค้านยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ ร้อยละ 26.9 ให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนำข้อมูลจากการอภิปรายมาปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดีขึ้น ร้อยละ 44.8 เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้พรรคร่วมรัฐบาลโดยเฉพาะพรรคชาติไทยและชาติพัฒนา มีอิสระในการลงมติโดยไม่ต้องฟังมติคณะ กรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล (วิปรัฐบาล) ร้อยละ 25.5 เห็นว่า 2 พรรคนี้ควรงดออกเสียง และร้อยละ 25.5 เห็นว่าควร ยกมือให้รัฐบาล ร้อยละ 50.7 เห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศและดูแลแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่าง น่าพอใจ ทั้งนี้ปัญหาเศรษฐกิจไม่เป็นที่น่าพอใจถึงร้อยละ 62.6 รองลงมาคือ ปัญหาการว่างงาน การคอร์รัปชัน และการประพฤติ มิชอบของนักการเมือง เป็นต้น และเห็นว่าการอภิปรายจะส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงและจำนวน ส.ส.ที่พรรคประชาธิปัตย์จะได้รับ ในการเลือกตั้งครั้งหน้าถึงร้อยละ 92.4 (ไทยโพสต์ 221142)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ 8-10 พ.ย. 2542 มีการประชุมสมัชชาสังคมนิยมสากล ของพรรคการเมือง สังคมนิยมและพรรคการเมืองสังคมนิยมประชาธิปไตยทั่วโลกที่กรุงปารีส ฝรั่งเศส เพื่อหาแนวทางด้านกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลัง มาแรงภายใต้การนำของสหรัฐฯ (ผู้จัดการ 101142) 15 พ.ย. 2542 ชาร์ลีน บาร์เซฟสกี ผู้แทนการค้าสหรัฐฯ กับ จี กวงเจียง รมต. การค้าของจีน ลงนามในสัญญาเพื่อเปิดทางให้จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (ไทยโพสต์ 161142) 25 พ.ย. 2542 อาเซียนประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสที่กรุงมะนิลา ฟิลิปปินส์หารือกันในเรื่องการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของภูมิภาคและความร่วมมือ เพื่อป้องกันการแข่งขันทางทหารระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยตนเอง รวมทั้งประเทศคู่เจรจา โดยมีการจัดทำร่างแนวทาง ปฏิบัติขึ้น การประชุมร่วมครั้งนี้มีนายกฯจีนนายจูหยงจี นายกฯญี่ปุ่น นายเกอิชิ โอบุชิ และประธานาธิบดีเกาหลีใต้ นายคิม แด จุง ได้เข้าร่วมด้วย เพื่อร่วมเจรจาท้าข้อตกลงในข้อพิพาทเรื่องหมู่เกาะสแปรตลีย์ นอกจากนี้มีการกล่าวถึงปัญหาค่าความมั่นคงของ ภูมิภาคและปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในแต่ละประเทศ (มติชนสุดสัปดาห์ 301142)

29 พ.ย. 2542 มาเลเซียจัดเลือกตั้งทั่วไป มีประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนทั้งสิ้น 9.6 ล้านคน ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเลเซียจำนวน 193 ที่นั่ง และการเลือกตั้งสภาผู้แทนแห่งรัฐรวม 11 รัฐจาก 13 รัฐ ปรากฏว่านายทอมมัส โมฮัมหมัด สามารถนำพรรคร่วมรัฐบาลคว้าชัยชนะครองเสียงข้างมากได้สำเร็จเป็นสมัยที่ 5 โดยได้ถึง 148 ที่นั่ง เกิน 2 ใน 3 ของที่นั่งทั้งหมด ขณะที่ฝ่ายค้านได้ 48 ที่นั่งซึ่งเพิ่มมากกว่าเดิมเท่าตัว (มติชนสุดสัปดาห์ 071242)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวการเมืองลักษณะอนุรักษ์ 17 ธ.ค. 2542 ที่ประชุมวุฒิสภามีมติเห็นด้วยกับร่างของคณะกรรมการการวิสามัญของวุฒิสภาเสียงข้างมากที่ให้ชะลอการยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ 2495 ออกไปก่อนจนกว่าจะมีกฎหมายรักษาความมั่นคงแห่งชาติขึ้นมาใหม่ภายใน 1 ปี (มติชน 201242) 20 ธ.ค. 2542 การลงมติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลมี ส.ส.เข้าร่วมประชุม 367 คนจาก 377 คน เห็นด้วย 125 เสียง ไม่เห็นด้วย 229 เสียง งดออกเสียง 13 เสียง ถือว่าเป็นมติให้ความไว้วางใจรัฐบาล (มติชน 211242)

ความเคลื่อนไหวการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ 19 ธ.ค. 2542 คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดให้เปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นวันแรก และเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คนมาจากการเลือกตั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 201242)

ความเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชน ผลการสำรวจของคณะอนุกรรมการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ ซึ่งมีนายไชย พรหมณี อดีตปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธาน ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อข้าราชการ ส่วนใหญ่บอกว่าข้าราชการเหมือนจิ้งจก ปรับตัวไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตนเอง รongลงมาตามลำดับคือชอบงานสร้างสรรค์ที่หรูหรา อยู่สุขสบาย ทำตัวเป็นหุ่นเชิด ไม่มีความยุติธรรม ไม่ตรงต่อเวลา เห็นแก่เงิน ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดประสิทธิภาพ มองประชาชนเหมือนลูกไก่ ทำตัวเป็นปีศาจให้ประชาชนหวาดกลัว มองว่าระบบราชการกับการรั่วไหลของงบประมาณเป็นของคู่กัน มีเป็นส่วนน้อยที่ยอมรับว่าข้าราชการมีทั้งดีและไม่ดี ส่วนความเห็นเรื่องสภาพข้าราชการที่มุ่งหวังคือเป็นที่พึ่งของประชาชน ไม่คอร์รัปชัน ไม่อยู่ได้อ่านาจนักการเมือง ให้บริการประชาชนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ยุติธรรม ทำงานตรงเวลา มีความเป็นกันเอง ทำงานด้วยหัวใจ สุภาพ อ่อนน้อม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่หาความรู้ ใ้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ประชาชนตรวจสอบการทำงานได้ (มติชน 071242)

นายธีรยุทธ บุญมี อาจารย์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์ เป็นหัวหน้าโครงการสำรวจประชามติเพื่อสะท้อนภาพรวม สังคม การเมือง วัฒนธรรมไทย ก่อนปี 2000 โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผลการสำรวจพบว่า 1) คนไทยเริ่มคาดหวังกับการปฏิรูปการเมืองน้อยลง 2) ก.ม.หาดไทย คมนาคม สาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และก.เกษตรฯ ติดอันดับคอร์รัปชันสูงสุด โดยกรณี สปก. เป็นสุดยอดคอร์รัปชันในรอบ 50 ปี 3) นักการเมืองโกงทำให้คนตายด้านทางด้านจริยธรรม 4) คนกรุงประเมินรัฐบาลแก้ปัญหาประเทศไม่ได้ผล 5) คนกรุงต้องการความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจ 6) พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกฯในดวงใจ ต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถจริง และ 7) การเลือกตั้งครั้งใหม่ประชาธิปไตยและนายชวน หลีกภัย ยังมาแรง (ข่าว.ส.พ. 13,141242)

ความเคลื่อนไหวการเมืองต่างประเทศ 9 ธ.ค. 2542 รัฐบาลสหรัฐฯ ประกาศว่านักการทูตรัสเซียที่ถูกจับพร้อมอุปกรณ์ดักฟังที่ติดตั้งในอาคาร ก.ต่างประเทศสหรัฐฯ คือจารชนจากหน่วยข่าวกรองรัสเซีย วันเดียวกัน บอริส เยลต์ซินก็ประกาศเดือนประธานาธิบดีคลินตันว่าอย่าคิดกดดันรัสเซียกรณีปัญหาแค้วนเชเนีย และอย่าลืมนิวารัสเซียนี้อาวุธนิวเคลียร์เต็มคลังแสง (ข่าว.ส.พ. 10,111242) 10 ธ.ค. 2542 มีการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำจีน ประธานาธิบดีเจียง เจ๋อ หมิน กับผู้นำรัสเซีย ประธานาธิบดีบอริส เยลต์ซิน ที่กรุงปักกิ่ง ซึ่งทั้งสองได้ออกแถลงการณ์ร่วมประกาศจุดยืนต่อต้านสหรัฐฯอย่างชัดเจนสาระสำคัญของแถลงการณ์คือทั้งสองประเทศจะร่วมกันต่อต้านการกระทำของบางประเทศที่อาศัยปัญหาสิทธิมนุษยชนเป็นข้ออ้างในการเข้าไปแทรกแซงกิจการการเมืองภายในของประเทศอื่น และระบุว่ารัสเซียสนับสนุนจีนในปัญหาไต้หวัน และจีนสนับสนุนรัสเซียในการแก้ปัญหาเชเนีย (กรุงเทพธุรกิจ 111242)

ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา มีความเคลื่อนไหวการจัดการศึกษาทางเลือกที่นำมาเปิดเผยหลายกรณี เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ ของอาจารย์ประกายภัทร นิยม อดีตอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ที่ส่งเสริมให้เด็กได้อยู่กับธรรมชาติ โรงเรียนพัฒนาการคิด (Thinking School) ของคณะศึกษาศาสตร์ ม.ศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งอยู่ระหว่างการวางแผนประชุมปฏิบัติโฮมสคูล (Home School) เป็นการวิจัยเบื้องต้นของ นายอมรวิทย์ นาครทรรพ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง (กรุงเทพธุรกิจ 08,120115, 220142)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา มีกรณีที่ยืดเยื้อมาตั้งแต่ปีที่แล้ว เมื่อผู้ปกครองเด็กคนหนึ่งขอตรวจดูและถ่ายสำเนากระดาษคำตอบและบัญชีคะแนนของลูกและนักเรียนที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าชั้น ป.1 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) หลังจากที่ได้พยายามต่อสู้ โดยอ้าง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร จนในที่สุดทางการต้องยอมเปิดเผยข้อมูลออกมา และในวันที่ 25 ม.ค. 2542 นางจงรักษ์ ไกรนาม อาจารย์ใหญ่ ได้ออกมายอมรับว่า สาธิต มก. มีเด็กฝากจริงและเปิดเผยชื่อนักการเมืองที่เคยฝากเด็กเข้าเรียนรวมทั้งนายเกษม พลิกภัย ที่เคยฝากหลานเข้าเรียน ซึ่งเหตุการณ์นี้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย (ข่าววัน.ส.พ. 23,26,270142, 010242)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ก.ศึกษา ประกาศ 5 ยุทธศาสตร์เป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษา ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 1) การกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการบริหาร 2) จัดทำแผนปรับปรุงงานตั้งแต่ระดับกระทรวงจนถึงระดับโรงเรียน 3) เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรท้องถิ่นและผู้ประกอบการ ในรูปแบบคณะกรรมการหรือคณะทำงาน 4) จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา 5) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ไทยโพสต์ 230242) มีการเปิดเผยโครงการตลาดนัดริมทางที่ริเริ่มโดยผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม ครูภูมิปัญญาไทยและวุฒิสมาชิก ได้ร่วมกับชาวบ้านใกล้เคียงที่มีแนวคิดเดียวกัน จัดขึ้นบริเวณสี่แยกตะวันออกคอมเพล็กซ์ ถนนสายบางนาตราด เป็นเวทีอธิบายให้ทุกกลุ่มเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชน ผู้คนที่มาตลาด นอกจากการค้าขายแล้วยังได้พบปะพูดคุย เป็นการเรียนรู้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม ไม่จำกัดอายุ เพศ วุฒิ ของผู้เรียน (กรุงเทพธุรกิจ 170242)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย มีโครงการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพด้านอุดมศึกษา เป็นโครงการนำร่องเพื่อดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิชาบางคณะและบางสาขา และให้สามารถดำเนินการได้ครบทุกสาขาของมหาวิทยาลัยรัฐภายในปี 2543-45 ซึ่งในอนาคตจะมีการจัดตั้งสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานอิสระในกำกับของทบวงฯ ขึ้นตรงกับ รมต.ทบวงฯ (ข่าววัน.ส.พ. 040242, 04, 110342)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา ก.ศึกษาธิการสรุปหลักการและแนวทางการปฏิรูประบบบริหารการศึกษากลายได้กระทรวงเดียวเพื่อรองรับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้มีหลักการ 3 ประการคือ เอกภาพ กระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนกระทรวงที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติทั้งหมดคือ กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีองค์การบริหารในรูปคณะบุคคล 4 คณะคือ 1) สภาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ 2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) คณะกรรมการอุดมศึกษา และ 4) คณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม และมีองค์กรอิสระ 4 หน่วยงานภายใต้การกำกับของกระทรวงฯ คือ 1) องค์กรประกันคุณภาพการศึกษา 2) ครุสภา 3) ราชบัณฑิตยสถาน และ 4) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ข่าววัน.ส.พ. 04, 080342)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา ก.ศึกษาธิการ เปิดเผยว่าปีการศึกษา 2542 กระทรวงมีแผนรับนักเรียนในสังกัด ทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นป.1 ชั้น ม.1 ชั้น ม.4 ปวช. และระดับอุดมศึกษา โดยระดับประถมศึกษา สปช.รับเด็กนักเรียน

เรียนทุกคนในพื้นที่หากเกินให้จับสลาก ระดับม. 1 รับนักเรียนในพื้นที่ร้อยละ 60 หากเกินให้จับสลาก สอดคล้องเลือกไม่เกินร้อยละ 30 นักเรียนความสามารถพิเศษร้อยละ 5 และผู้มีอุปการคุณร้อยละ 5 ระดับ ม.4 ให้รับเด็ก ม.3 ที่จะต่อ ม.4 ก่อน หากไม่เต็มให้รับนักเรียนทั่วไป ส่วนโรงเรียนที่มีแต่ ม.ปลายให้สอดคล้องร้อยละ 90 ความสามารถพิเศษร้อยละ 5 และบุตรหลานผู้มีอุปการคุณร้อยละ 5 ซึ่งประเด็นเด็กนักเรียนความสามารถพิเศษกับบุตรหลานผู้มีอุปการคุณรวมกันแล้วเป็นอัตราส่วนถึงร้อยละ 10 นั้น เป็นที่จับตามองว่าเปิดโอกาสให้ใช้ระบบอภิสิทธิ์กันได้ การกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับเด็กกลุ่มนี้ได้รับการวิจารณ์ว่าเท่ากับทำให้การใช้ระบบอภิสิทธิ์กลายเป็นความถูกต้องขึ้นมา (ข่าวณ.ส.พ. 09-11, 06,290342)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา 8 มี.ค. 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการกำหนดนโยบายการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กำหนดให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.) ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(ส.ป.ช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำหลักสูตรเร่งรัดเพื่ออบรมครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ชั้น ม. 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทั่วประเทศจำนวน 12,000 คน เป็นนโยบายเร่งด่วน ดำเนินการในปีงบประมาณ 42 นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(สช.) ร่วมกับสสวท.จัดทำโครงการนำร่องเปิดโรงเรียนสาธิตการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยมีโรงเรียนเอกชนนำร่อง 8 โรงเรียน คาดว่า ปี 45 จะขยายสู่ภูมิภาค (ข่าวณ.ส.พ. 09-10, 230342)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา 2 เม.ย. 2542 วุฒิสภาลงมติเป็นเอกฉันท์ รับหลักการ ร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ในวาระที่ 1 ซึ่งจะต้องผ่านการพิจารณาของวุฒิสภานี้อีก 2 วาระและพิมพ์ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงจะมีผลบังคับใช้ได้ (ข่าวณ.ส.พ. 03, 050442)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา กทม.จัดโครงการคู่มือทางการศึกษา เป็นมาตรการรองรับนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของกทม. ซึ่งจัดการศึกษาให้ฟรีในระดับการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนมีสวัสดิการทุกระดับชั้น เช่น เครื่องแบบคนละ 2 ชุด หนังสือแบบเรียนพร้อมอุปกรณ์การเรียน อาหารกลางวัน นมสดเป็นอาหารเสริม ซึ่งในปีการศึกษา2542 จะให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นถึง 2,000 คน โดย กทม.จะมอบคู่มือการศึกษามูลค่า 13,900 บาท ต่อปีการศึกษาเป็นเวลา 9 ปี ให้แก่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อยกว่า 120,000 บาท และไม่สามารถเข้าเรียนในสังกัดกทม.ได้ ไปเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่มีข้อตกลงกับ กทม. นโยบายนี้ช่วยให้เด็กมีที่เรียนและช่วยโรงเรียนเอกชนที่จำนวนนักเรียนลดลงด้วย (ข่าวณ.ส.พ. 01, 170442)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา 23 เม.ย. 2542 เอเซียวิวกี ดีพิมพ์ผลการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาในเอเชีย ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ม.ธรรมศาสตร์ ม.มหิดล ม.สงขลานครินทร์ และ ม.เชียงใหม่ ได้เป็นมหาวิทยาลัยดีเด่นประเภทสหสาขาวิชา ลำดับที่ 29,38,39,44 และ 66 ตามลำดับจากทั้งหมด 79 ลำดับ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง ม.เทคโนโลยีมหานคร ส.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นมหาวิทยาลัยดีเด่นประเภทสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีลำดับที่ 25,32,33 และ 34 ตามลำดับจากทั้งหมด 35 ลำดับ (ข่าวณ.ส.พ. / นิตยสาร 14,180442, 22, 230442) ก.ศึกษาธิการริเริ่มโครงการจัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ซึ่งได้รับอนุมัติจากครม. แล้วขณะนี้ อยู่ระหว่างการเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารักษ์ พ.ศ. 2542 โดยในปีการศึกษา 2542 จะเริ่มโครงการนำร่องที่โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารักษ์ จ.ชลบุรี (ข่าวณ.ส.พ. 17,180442)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา นายเดชา ทองสุวรรณ รองเลขาธิการ รักษาการแทนเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (ส.ช.) ระบุว่า ขณะนี้ ก.ศึกษาฯ กระจายอำนาจให้จังหวัดเป็นผู้ตรวจพิจารณาการขอจัดตั้ง ขยาย และเพิ่มหลักสูตรในโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษามิศึกษาธิการจังหวัดเป็นประธานให้ความเห็นชอบ โดยไม่ต้องส่งคำขอให้ ส.ช.จัดคณะกรรมการจากส่วนกลางไปตรวจ ซึ่งในส่วนกรุงเทพมหานครก็มีนโยบายกระจายอำนาจเช่นกัน โดยในปี 2542 จะดำเนินการเรื่องการกระจายอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างไปยังสำนักงานเขต ซึ่งแต่ละเขตจะเชิญผู้บริหารโรงเรียนในเขตของตนมาร่วมเป็นกรรมการ ส่วนปี 2543 กทม.มีเป้าหมายให้โรงเรียนตั้งงบประมาณเอง และเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 20,280442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา นางเสาวนีย์ คันธแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนประจักษ์เขตน์ เปิดเผยว่าโรงเรียนประจักษ์เขตน์เป็นโรงเรียนในสังกัดกทม. เตรียมพร้อมที่จะออกนอกกรอบเป็นโรงเรียนองค์รวมแห่งแรกของไทยมีชื่อโรงเรียนว่า โรงเรียนประจักษ์เขตน์ มหานคร ซึ่งโรงเรียนจะมีการบริหารที่คล่องตัวมากขึ้น ยกกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีคณะกรรมการเป็นกลไกสำคัญ (กรุงเทพธุรกิจ 040542, 260642)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา 19 พ.ค. 2542 นางเกษมา รววรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กปช.) เปิดเผยว่าโรงเรียนขยายโอกาส ช่วยเด็กจบ ป.6 เข้าเรียนต่อใน ม.1 สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งปีการศึกษา 2542 นี้ ทาง กปช. ขอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายเพิ่มโรงเรียนขยายโอกาสให้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งให้ลดขั้นตอนการขอเปิดโรงเรียนให้สิ้นสุดที่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม (ศสว.) ระดับจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติที่กำหนดการศึกษามาบังคับเป็น 9 ปี (ข่าววัน.ส.พ. 20, 210542)

ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการศึกษา มีความเคลื่อนไหวของคณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) เกี่ยวกับการเสนอแต่งตั้งอธิการบดี มสธ. โดยส่วนหนึ่งออกรวบรวมรายชื่อเสนอทบวงมหาวิทยาลัยว่าไม่ควรกระทำเป็นการลับ ในขณะที่อาจารย์อีกส่วนหนึ่งออกแบบสอบถามเพื่อหาประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติและความเหมาะสมของอธิการบดี ความเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้ทบวงฯจัดตั้งคณะทำงานพิจารณา พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยในส่วนที่มีผลต่อการบริหารงานมหาวิทยาลัยขึ้น (ข่าววัน.ส.พ. 14,18, 290542)

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตใหม่ จัดประชุมเรื่อง "สถาบันอุดมศึกษาในระบบใหม่" วิทยากรคือ รศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ แสดงความคิดเห็นว่า การออกนอกกรอบของมหาวิทยาลัย เป็นการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้สิ้นสุดในมหาวิทยาลัยนั้นๆ สถาบันมหาวิทยาลัยเป็นองค์สำคัญที่สุด กรรมการสภาฯ ต้องมีความรับผิดชอบสูง มีวิสัยทัศน์ มีความรอบรู้ และรู้ความต้องการของสังคม แต่ถ้ากรรมการสภามีลักษณะแบบเดิม ๆ มหาวิทยาลัยนอกกรอบอาจกลายเป็นข้าราชการ 2 ชั้นมา ระบบที่คาดกันว่าจะเกิดก็ไม่เกิด ทางออกที่ดีคือควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยมีตัวแทนที่มีคุณภาพเข้ามา (ไทยโพสต์ 280542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา มีรายงานข่าวว่าหอสมุดแห่งชาติได้ออกระเบียบใหม่ ระบุว่าตั้งแต่วันที่ 1 มิ.ย. 2542 เป็นต้นไป ผู้ที่ทำบัตรใหม่เท่านั้นถึงจะได้รับอนุญาตให้เข้าไปใช้บริการ โดยกำหนดค่าธรรมเนียมนักเรียน นิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีคนละ 20 บาท บุคคลทั่วไปและชาวต่างประเทศ นักศึกษาปริญญาโท คนละ 40 บาท ต่อปี สำหรับนักเรียน นิสิตนักศึกษาหากเข้าไปใช้บริการชั่วคราวคิดวันละ 5 บาท ส่วนบุคคลทั่วไปและชาวต่างประเทศคิดวันละ 10 บาท ระเบียบดังกล่าวถูกวิจารณ์ว่าปิดกั้นการแสวงหาความรู้ (ไทยโพสต์ 230642)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา มิ.ย. 2542 ศ.ดร.วิจิตร ศรีสุขอาน อธิการบดี ม.เทคโนโลยีสุรนารี แสดงความเห็นว่สถาบันที่ผลิตครูต้องปรับตัวเพื่อสร้างทักษะให้ครูรู้จักใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องเปลี่ยนจากการผลิตครูวิชาเอกประถมหรือมัธยม เป็นวิชาเอกการศึกษาขั้นพื้นฐานและภาคบังคับ ครูต้องมีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาต้องรู้และเข้าใจการพัฒนาคุณภาพ ผู้บริหารต้องรู้บทบาทของตนเองมีการสร้างเครือข่ายการปฏิรูปครูศึกษาทั่วประเทศเพื่อรองรับพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ (มติชน 020642)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา ผลการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรใน 14 มหาวิทยาลัย (มหิดล แม่โจ้ ขอนแก่น นครสวรรค์ ทักษิณ ศิลปากร ธรรมศาสตร์ จุฬาฯ สงขลา บุรพา วิทยาเขตใหม่ อุบลราชธานี เทคโนโลยีฯ พระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง และพระนครเหนือ) เกี่ยวกับการเป็นมหาวิทยาลัยนอกกรอบนั้น พบว่า บุคลากร ม.วิทยาเขตใหม่ เห็นด้วยกับนโยบายที่ให้มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งออกนอกกรอบมากที่สุด ในขณะที่มหาวิทยาลัยอื่นๆ มีทั้งที่เสนอว่าควรออกหลัง พ.ศ. 2545 หรือควรให้มหาวิทยาลัยเลือกว่าจะอยู่หรือออกนอกกรอบ (กรุงเทพธุรกิจ 070642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กค.ศ.) เปิดเผยว่าที่ประชุมให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานรองรับ พ.ร.บ.การศึกษาฯ 4 แผนด้วยกันคือ 1) แผนการปรับปรุงแก้ไข

กฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง 2) แผนการปฏิรูปการเรียนรู้ 3) แผนดำเนินการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา 4) แผนยุทธศาสตร์การนำ พ.ร.บ.การศึกษาฯ ไปใช้ให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา (มติชน 020742)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา กลางเดือน มิ.ย. 2542 สภาสถาบันราชภัฏ กรรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และกรมการปกครอง ลงนามร่วมมือในโครงการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับชุมชน (ศอช.) โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายสมาชิก อบต. และองค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ ในพื้นที่ 15 จังหวัดที่ใกล้เคียงกับ ส. ราชภัฏ 9 แห่งเพื่อจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีให้กับผู้นำชุมชนทั่วประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ 180742)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา ก.ศึกษาธิการให้กรมวิชาการประสานงานกับทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏผลิตข้อสอบกลางชุดเดียวใช้ทั่วประเทศเพื่อทดสอบความรู้ของนักเรียนในระดับ ม.6 ทุกโรงเรียน ปีละ 2 ครั้งเพื่อมาตรฐานและจัดเก็บเป็นสถิติสำหรับเปรียบเทียบกับค่าจีพีเอและพิจารณาว่ามีการปล่อยเกรดหรือไม่ (ไทยโพสต์ 010742)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาเอกชน(สช.) เตรียมปรับโครงสร้างใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนจาก ก.ศึกษาธิการ มาเป็น ก.การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งใน 4 องค์การหลักของกระทรวงใหม่นี้ งานของ สช.จะคาบเกี่ยวกับ 2 องค์การคือ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กรุงเทพธุรกิจ 170742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 20 ส.ค. 42 ภารกิจที่ต้องกระทำ เช่น การจัดตั้งสำนักงานประเมินคุณภาพการศึกษา การร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ส่วนบทเฉพาะกาลกำหนดให้กฎหมายข้อบังคับต่างๆ ที่มีอยู่คงใช้ได้ต่อไปไม่เกิน 5 ปี รมต.ศึกษา และ รมต.ทบวงฯ รักษาการไปก่อนจนจัดตั้งกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแล้วเสร็จ (ข่าววัน.ส.พ. 210842) ที่ประชุมคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 27 ส.ค. 2542 ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา เห็นด้วยกับระบบการแบ่งระดับการศึกษาแบบ 6-3-3 เช่นปัจจุบันเพราะเข้าใจง่ายสอดคล้องกับในต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ยืดหยุ่นหลากหลาย ซึ่ง 9 ปีแรกหลักสูตรต้องสมบูรณ์ในตัวเองและเชื่อมโยงกัน 3 ปีหลังเป็นทางเลือกว่าจะศึกษาต่อหรือทำงานสายอาชีพรวมทั้งกล่าวถึงการประกันคุณภาพว่าควรมีมาตรการและหลักการร่วมกัน(กรุงเทพธุรกิจ 280842)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา ผลการประชุมคณะกรรมการกำกับและติดตามการนำคะแนนผลการเรียนเฉลี่ย (จีพีเอ) ระดับ ม.ปลายของนักเรียนมาใช้ในการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น มี 4 ประเด็นคือ 1) เห็นชอบให้ใช้ผลการเรียนของนักเรียน 6 ภาคเรียนมาใช้คัดเลือก 2) เห็นชอบให้ ก.ศึกษาธิการส่งข้อมูลผลการเรียนในปีการศึกษา 2541 ให้ทบวงฯ ภายในวันที่ 15 ธ.ค. 2542 3) ไม่มีข้อยุติในเรื่องหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับรองความถูกต้องของผลการเรียนของนักเรียนนอกสังกัด ก.ศึกษาธิการ เช่น ร.ร.กทม. ร.ร.สาธิต และ ร.ร.ของก.กลาโหม 4) เห็นว่าทางโรงเรียนไม่จำเป็นต้องจัดทำเอกสารแสดงผลการเรียนเพื่อส่งให้มหาวิทยาลัย เพราะใช้ระบบการส่งผ่านข้อมูลจาก ก.ศึกษาธิการ (กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 060842)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพทางการศึกษา ซีมีโอหรือองค์การรัฐมนตรีศึกษาธิการแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เสนอโครงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในโรงเรียน ต่อ ก.ศึกษาธิการ โดยร่วมกับบริษัทเอเชีย อินโฟเนต ตั้งโครงการเครือข่ายเพื่อการศึกษาต้นแบบในชื่อว่า "ซีมีโอ-คาราคา" สำหรับโรงเรียนมัธยมที่สนใจ 40 แห่งในเขต กทม.และบางจังหวัด นอกจากรายนี้ยังเสนอแผนการพัฒนาการใช้ไอทีเพื่อการศึกษาสำหรับประเทศไทย เพื่อให้รัฐบาลมีกรอบนโยบายการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อนำไอทีมาใช้ในการศึกษาที่ชัดเจน มีแผนไอทีเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ 210842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพทางการศึกษา 29 ก.ย. 2542 โรงเรียนพญาไทมีงานพิธีรับมอบใบรับรองระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพ ISO 9002 ทั้งจาก ก.ศึกษาฯ และ ก.อุตสาหกรรม นับเป็นโรงเรียนประถมศึกษาแห่งแรกของเอเชียที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติถึง 3 สถาบัน คือ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (ประเทศไทย) สำนักงานรับรองระบบคุณภาพ EAQA (ประเทศอังกฤษ) และสำนักงานรับรองระบบคุณภาพ EIT-CBO (ประเทศไทย) เป็นโรงเรียนตัวอย่างในเรื่องความมีคุณภาพระดับสากล (ผู้จัดการ 300942)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา 18 ก.ย. 2542 คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) เสนอแผนปรับโครงสร้างบริหารงานต่อคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างหน่วยงานเป็น 3 กลุ่มงานคือ 1) กรมส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) กองการศึกษาเอกชน 3) กลุ่มงานนิเทศน์ แต่ระบบดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยุติ ต้องหารือร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัยอีกครั้ง (กรุงเทพธุรกิจ 250942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา ความคืบหน้าในการทำงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎกระทรวงและพระราชกฤษฎีกา เพื่อสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุงตามมติที่ประชุม ได้แก่ 1) ร่างกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ร่างกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุการศึกษา ส่วนร่างกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยการเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและร่างหลักเกณฑ์วิธีการเทียบโอนความรู้ อยู่ระหว่างตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมจาก กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมวิชาการ เพื่อดำเนินการจัดทำในเรื่องเนื้อหาสาระครอบคลุมการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย (กรุงเทพธุรกิจ 061042)

ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา นางสาวกัญญา ศิลปอาชา รมช.ศึกษาฯ และประธานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ เผยว่าปีงบประมาณ 2542 สามารถรับเด็กพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้ตามเป้าหมายและมากกว่าที่เคยรับได้ในปี 2541 และจากการประเมินผลการดำเนินงานพบว่าสถานศึกษาเตรียมปรับปรุงวิธีการจำแนกความพิการเพื่อเข้ารับการศึกษา โดยจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วมกับเด็กปกติ เรียนแยกไปตามความพิการเฉพาะทาง การเรียนนอกระบบและฝึกวิชาชีพ โดยเน้นยุทธศาสตร์ใหม่คือพัฒนาค้นพิการให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง (ไทยโพสต์ 061042)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพทางการศึกษา นายสัตวแพทย์สงคราม เหลืองทองคำ รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เปิดเผยว่า ที่ประชุมกรมฯ มีมติเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนฉบับใหม่ ในประเด็นต่าง ๆ เช่นการมอบอำนาจให้อธิการบดีผ่านสภาประจําสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดูแลการแต่งตั้งและถอดถอนตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ผศ. รศ. เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ส่วนตำแหน่ง ศ. (ศาสตราจารย์) ยังต้องให้สภาแต่ละสถาบันเสนอมายังคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และผ่านขั้นตอนการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง (ไทยโพสต์ 141042)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา วันที่ 1 ต.ค. 2542 ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ประธานสภาคณาจารย์ฯ ฟ้าฯ ในฐานะประธานที่ประชุมสภาอาจารย์ทั่วประเทศ(ปอมท.) ได้เข้ายื่นหนังสือต่อนายกฯชวน หลีกภัย ตามมติที่ประชุม ปอมท. วันที่ 29 ต.ค. 2542 เสนอข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยรัฐ ความชัดเจนของรัฐบาลในเรื่องงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไป การวิเคราะห์อัตราค่าจ้างพลภาครรัฐ รวมทั้งเสนอให้จัดตั้งกองทุนกู้ยืมที่เพียงพอสำหรับนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกำกับ บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับให้มีสถานะเป็นบุคลากรของรัฐเท่าเทียมกับข้าราชการตามกฎหมาย กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ส่วนความพร้อมในความหมายที่รัฐบาลกำหนด ไม่ควรเป็นความพร้อมในด้านกฎหมายหรือข้อบังคับ แต่ต้องหมายถึงความพร้อมในด้านความเข้าใจของบุคลากร รวมทั้งความมั่นใจในการจัดเข้าสู่ระบบใหม่ (กรุงเทพธุรกิจ 031042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา นายพนม พงษ์โพธิ์ ปลัดศึกษาฯเปิดเผยว่าขณะนี้กรมวิชาการได้จัดทำแบบทดสอบมาตรฐานประเภทความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test: SAT) ระดับม.ปลาย แล้วเสร็จและผ่านการวิจัยทดสอบภาคสนามทั้งด้านความตรงและความน่าเชื่อถือ พบว่ามีคุณภาพใกล้เคียงกับแบบทดสอบมาตรฐานของต่างประเทศ โดยวัดความสามารถของผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาแล้ว 3 ด้าน คือ ความสามารถทางภาษา การคิดคำนวณ และวิเคราะห์ ซึ่งผลการสอบความถนัดทางการเรียนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่น่าเชื่อถือของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปัจจุบัน และเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีของความสำเร็จทางการศึกษาในอนาคต ซึ่ง ก.ศึกษาฯยินดีหากทบวงมหาวิทยาลัยจะนำไปประกอบการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าสถาบันอุดมศึกษา ปี 2543 นี้ (ไทยโพสต์ 161142)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา คณะกรรมการพิจารณานโยบายเศรษฐศาสตร์การศึกษา ก.ศึกษาฯ ได้พิจารณาถึงระบบการจัดการด้านการคลังและกำลังคน ที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งระบบการจัดสรรงบประมาณ ได้รับการอธิบายอย่างกว้างขวาง เพราะจากผลงานวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ทำร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่าระบบการจัดสรรด้านการคลังและกำลังคนยังไม่เป็นธรรม เปรียบเทียบระหว่างการอุดหนุนระดับอุดมศึกษากับประถมศึกษา ซึ่งระดับอุดมศึกษาได้รับงบประมาณโดยรวมถึงร้อยละ 16 แต่มีผู้เรียนเพียงร้อยละ 10 ของประชากรวัยเรียน ขณะที่ระดับประถมศึกษาได้รับงบเพียงร้อยละ 44 แต่มีผู้เรียนถึงร้อยละ 60 ยังไม่นับถึงค่าใช้จ่ายรายหัวของระดับอุดมศึกษาที่สูงกว่าระดับประถมถึง 12 เท่า

ส่วนการจัดการด้านกำลังคนมีการเสนอว่าบางหน่วยงานมีบุคลากรมากกว่างาน ส่งผลต้องบงกชลงทุนด้านการศึกษาด้วย เพราะปัจจุบันงบร้อยละ 70 ต้องใช้จ่ายในเงินเดือนค่าจ้าง

นอกจากนี้ยังได้พิจารณาเรื่องการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาโดยให้ชุมชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะรัฐไม่สามารถแบกรับภาระในทุกระดับการศึกษาได้ คณะกรรมการได้ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว ก่อนนำเสนอกรรมการชุดใหญ่และ รมต. ศึกษา เพื่อพิจารณาประกอบการจัดทำงบประมาณปี 2544 (มติชน 17,191142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา นายเทียนฉาย กีระนันทน์ อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอความเห็นเกี่ยวกับการสรรหาคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) จำนวน 9 คน ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติว่า ควรเปิดกว้างสำหรับประชาชนในการสมัครเป็นกรรมการบริหาร สปศ. เพื่อจะได้บุคคลที่มีความสามารถหลากหลายมาดูแลการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งในทำนองเดียวกัน นายพนม พงษ์ไพบูลย์ ปลัด ก.ศึกษาฯ ในฐานะกรรมการสรรหาคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษาตามพ.ร.บ.การศึกษาฯ ก็แสดงความเห็นว่าการบริหารสำนักงานปฏิรูปฯ ต้องแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ประสบการณ์และเชี่ยวชาญทั้งงานบริหารการศึกษา บริหารรัฐกิจ งานบุคคล งบประมาณ การเงิน การคลัง กฎหมายมหาชนและกฎหมายการศึกษา จึงไม่ควรมาจากวงการศึกษาย่างเดียว (ข่าววัน.ส.พ. 04, 221242)

ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เปิดเผยแพร่ผลรวบรวมข้อมูลการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการตั้งแต่ปี 2538-2542 พบว่าประเทศไทยมีปัญหาความตกต่ำทางวิชาการ โดยมีสาเหตุมาจากหลักสูตร ครู การจัดกระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการ รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ตามอัธยาศัย และบอกว่ามีแผนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนมากแต่การปฏิบัติตามแผนการยังมีน้อย เพราะขาดการประสานงาน ไม่มีนโยบายและภาพรวมที่ชัดเจน (กรุงเทพธุรกิจ 081242)

ความเคลื่อนไหวด้านบริหารการศึกษา ในการหารือของคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดภารกิจหลักของการจัดการศึกษาให้ประกอบด้วย 1) เข้าถึงคนทุกกลุ่ม และก่อให้เกิดการเรียนรู้พร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) มีเอกภาพในเชิงนโยบาย หลากหลายในทางปฏิบัติ 3) มีบูรณาการด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ยังมีการแบ่งความรับผิดชอบระดับการศึกษาในพื้นที่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม ได้แก่ กลุ่มเด็กปกติในเมืองระดับก่อนประถมฯและระดับประถมฯ ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นดูแล เช่น เทศบาล กรมการปกครองดูแล ระดับมัธยมในเมืองให้กรมสามัญดูแล และสำหรับในชนบท ระดับก่อนประถมฯ ระดับประถมฯและมัธยมต้น ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดูแล ส่วน ม.ปลายให้กรมสามัญศึกษาดูแล และสายอาชีพทั้งหมดทั้งในเมืองและชนบทให้กรมอาชีวศึกษาดูแล (ข่าววัน.ส.พ. 021242)

ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ วันที่ 12 ม.ค. 42 ดร.ภักดี โพธิศิริ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ทำบันทึกข้อความเสนอ นายกร ทักษะรังสี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ให้ถอนร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ที่สถาบันแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ เป็นผู้ร่าง ซึ่งได้บรรจุอยู่ในระเบียบวาระการพิจารณาของสภา

ผู้แทนราษฎร กลับมาทบทวนใหม่ โดยอ้างว่า ร่าง พ.ร.บ.ฉบับนี้ อาจมีความขัดแย้งกับหน่วยงานอื่น และมีความขัดแย้งกับกฎหมายที่ใช้อยู่แล้ว และอาจทำให้ประเทศไทยไม่สามารถลงสัตยาบันเข้าเป็นประเทศภาคีร่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีความเห็นที่ขัดแย้งกันว่า ไทยควรมาร่าง พ.ร.บ. นี้ก่อน มิฉะนั้นจะเสียเปรียบต่างชาติ (สำนักข่าวไทย 150242)

ความเคลื่อนไหวด้านข่าวสารข้อมูลสาธารณสุข ในการสัมมนาว่าด้วยโรคหอบหืดโดยสมาคมโรคภูมิแพ้และอิมมูโนวิทยาแห่งประเทศไทย ร่วมกับ บ.เมอร์ค ชาร์ฟ และโดห์ม มีข้อมูลว่า ปัจจุบันไทยมีผู้ป่วยโรคหอบหืดจนต้องเข้ารับการรักษาเพิ่มมากขึ้นประมาณ 2.5 ล้านคน โดยเฉพาะในกทม.และเขตเมืองใหญ่ และคาดว่าจะมีผู้เสียชีวิตจากโรคหอบหืดราว 4 คนต่อประชากรแสนคน สำหรับสถิติเด็กป่วยหอบหืดเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจประมาณ 2 ล้านคน หรือร้อยละ 10 ของเด็กทั่วประเทศ (ข่าว.ส.พ. 190142)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) จัดทำโครงการเวชปฏิบัติครอบครัว ทำหน้าที่เป็นหมอบประจำให้ครอบครัวในชนบท เพื่อให้การดูแลสุขภาพประชาชนทั้งครอบครัว มีโรงพยาบาลเข้าร่วมโครงการ 67 แห่ง ปี 2542 ขยายผลในโรงพยาบาลชุมชนเพิ่มอีก 20 แห่ง (สำนักข่าวไทย 140242) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้าน เครือข่ายนักวิชาการและผู้นำชุมชน ดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชุมชนที่มีศักยภาพ 10 ชุมชน ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อหาตัวอย่างการจัดการของชุมชนเรื่องสุขภาพของตนเอง และรูปแบบความร่วมมือพหุภาคีในการพัฒนาสุขภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และองค์กรชุมชนท้องถิ่น ไปสู่การจัดโครงสร้างและระบบสนับสนุนของทุกภาคให้มีการพัฒนาเป็นนโยบาย เพื่อให้ชุมชนจำนวนมากที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (สำนักข่าวไทย 210242) นายแพทย์วิฑูรย์ พูลเจริญ ผู้อำนวยการ สวรส. เปิดเผยว่า เพื่อให้การพัฒนาและการผลักดันการปฏิรูประบบสุขภาพดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ร่วมกับโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสหภาพยุโรป หรือ อียู ดำเนินงานร่วมกันในหลายด้านคือ การพัฒนาระบบบริการด้านแรกหรือบริการปฐมภูมิ การปฏิรูประบบการเงินการคลังสุขภาพ โดยเฉพาะการให้กองทุนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบบริการสุขภาพ การพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพและการจัดเวทีประชุมวิชาการร่วมกันปลายปี 2542 (สำนักข่าวไทย 240242)

ความเคลื่อนไหวด้านข่าวสารข้อมูลสาธารณสุข องค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าในปี 2000 หรือปี 2543 ซึ่งเป็นปีสุขภาพดีถ้วนหน้าจะมีผู้ป่วยด้วยวัณโรค มากถึง 96 ล้านคน และจะมีคนตายจากวัณโรค 36 ล้านคน โดยเฉพาะถ้าผู้ป่วยเป็นวัณโรคชนิดที่ดื้อยาหลายขนาน ซึ่งเป็นผลกระทบอย่างหนึ่งของโรคเอดส์แล้ว จะมีโอกาสตายมากถึงร้อยละ 60 นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล เนื่องจากผู้ป่วยวัณโรคชนิดที่ดื้อยาจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาสูงถึง 30,000-100,000 บาทต่อราย สำหรับในประเทศไทยพบผู้ป่วยวัณโรคมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้ป่วยทั่วประเทศ หรือประมาณ 8,000-9,000 คนต่อปี (สำนักข่าวไทย 030242)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน กก.ผู้จัดการรพ.รามคำแหง เผยทิศทางการปรับตัวของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนว่าจะมีการรวมตัวของผู้ประกอบการมากขึ้น ทั้งนี้ภายใน 5 ปี จะเหลือโรงพยาบาลเอกชนเพียง 2-3 กลุ่มเท่านั้นจากที่มีเป็น 200 รายทั่วประเทศ (ข่าว.ส.พ. 020342)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ก.เกษตรฯประกาศห้ามส่งออกสมุนไพรไทย 2 ชนิด ที่เชื่อว่ามีสารประกอบของฮอร์โมนเพศชายและหญิง อันได้แก่กวาวเครือขาวและแดง เพื่อสงวนไว้ให้ศึกษาวิจัยกันภายในประเทศ หลังจากที่มีนักวิจัยต่างชาติโดยเฉพาะญี่ปุ่นมากว้านซื้อไปใช้วิจัยหลายต้นแล้ว (ข่าว.ส.พ. 030342) เริ่มทดลองวัคซีนเอดส์ในไทยเป็นครั้งแรกกับอาสาสมัครผู้ติดเชื้อเอดส์ 6 คน หลังได้ทำการทดลองมาแล้วกับอาสาสมัคร 5,000 คนในสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่โครงการด้านเอดส์ระดับสูงในสหประชาชาติกล่าวว่าในช่วง 10 ปีนี้ จะยังไม่มีวัคซีนใดที่ปราบเอดส์ได้จริงๆ หนทางเดียวในการด้านเอดส์ขณะนี้คือการป้องกัน (ข่าว.ส.พ. 040342) นพ.ขวัญประชา เขียงไทยสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโนนแดง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า นโยบายและมาตรการการปฏิรูประบบเวชภัณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ดำเนินการ โดยหวังว่าจะเป็น

มาตรการในการป้องกันการทุจริตได้ เชื่อว่าจะแก้ปัญหาทุจริตได้ระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะมาตรการที่ออกมาเป็นมาตรการที่คุมการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างทั้งหมด แต่การทุจริตที่ผ่านมา เป็นการทุจริตจากระดับบนสั่งลงมาให้ระดับล่างทำตาม (สำนักข่าวไทย 050342)

ความเคลื่อนไหวการแพทย์ทางเลือก ผู้อำนวยการศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ไทย-จีน กล่าวว่า ขณะนี้สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ได้ให้ความสนใจด้านการแพทย์ทางเลือก ขณะที่ สำนักงานนโยบายและแผนของ ก.สาธารณสุขเอง ก็มีกลุ่มงานที่สนใจบทบาทการแพทย์ทางเลือกที่มีในประเทศไทย เพื่อทดสอบมาตรฐานเพื่อให้การรับรอง การทดสอบยืดเกณฑ์ปลอดภัย ไม่ทำอันตรายคนไข้มากกว่าที่เขาย่อยอยู่ ต้องมีประสิทธิผลประมาณร้อยละ 60-70 และที่สำคัญต้องประหยัด (กรุงเทพธุรกิจ 020342)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ที่ประชุมครม.มีมติรับทราบแผนปฏิบัติการตามกรอบนโยบายในการกู้เงินของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (เอดีบี) ตามที่ก.สาธารณสุขเสนอ ซึ่งมีสาระสำคัญ 2 ส่วนคือ 1) การกระจายบุคลากรสาธารณสุขไปสู่ส่วนภูมิภาค และ 2) การให้พ.ของรัฐแปรรูปเป็นรพ.ในกำกับของรัฐ (ข่าว น.ส.พ. 140442) มีรายงานข่าวว่า สหประชาชาติมีมติเลือกไทยเป็นศูนย์ความร่วมมือ UNAIDS ประจำภูมิภาคที่สหภาพไทย มีกำหนด 3 ปี ตั้งแต่ ม.ค. 42 - ธ.ค. 44 (ข่าว น.ส.พ. 220442)

ความเคลื่อนไหวด้านข่าวสารข้อมูลสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขระบุ สถานการณ์โรคเอดส์ในไทยยังน่าเป็นห่วง เฉพาะปี 2541 ที่ผ่านมามีผู้เสียชีวิต 4,189 ราย จ. พะเยา ยังติดอันดับหนึ่งมีผู้ป่วยโรคเอดส์สูงสุด ทุ้มบฯปี 2543 แก้ปัญหาเอดส์เกือบ 1,500 ล้านบาท-ภาคใต้เริ่มมีกลุ่มติดเชื้อเพิ่มขึ้น (สำนักข่าวไทย 210442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ กระทรวงสาธารณสุขเสริมความรู้ การดูแลสุขภาพตนเอง และครอบครัว จัดสัมมนาสร้างกระแสสังคมในเรื่อง "สุขบัญญัติแห่งชาติ" 10 ประการ ดึงสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าร่วมเพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน "สุขบัญญัติแห่งชาติ" ประกอบด้วย 1. ดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด 2. รักษาพื้นให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง 3. ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย 4. กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตรายและหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด 5. ดื่มน้ำสะอาด 6. งดสูบบุหรี่ สุรา สารเสพติด การพนันและการสำส่อนทางเพศ 7. สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น 8. ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท 9. ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี 10. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ 11. มีสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสังคม (สำนักข่าวไทย 020542)

ความเคลื่อนไหวภาคองค์กรประชาชน กลุ่มองค์กรประชาชน นำโดย พ.ญ.อรพรรณ เมธาธิกุลกุล สมาคมแพทย์อาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย นายสมศักดิ์ โกศัยสุข เลขาธิการศูนย์ประสานงานกรรมากร (ศปก.) นายบัณฑิต เป้วิเศษ องค์กรเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน นายเดช ทุมคชา คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมผู้แทนประชาชนจำนวนประมาณ 200 คน เข้าพบนายวันมูหะมัดนอร์มะทา ประธานรัฐสภา เพื่อเสนอร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ พ.ศ.... โดยได้นำรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายจำนวน 50,000 รายชื่อ รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อที่อยู่ และลายมือชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายต่อประธานรัฐสภาด้วย (สำนักข่าวไทย 100542)

ความเคลื่อนไหวด้านข่าวสารข้อมูลสาธารณสุข ผลการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจที่สูญเสียจากการป่วยด้วยโรคที่เกิดจากบุหรี่ ของคณะแพทยศาสตร์ มช. พบว่ารัฐมีค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วยที่เป็นโรคอันเกิดจากบุหรี่ราวปีละ 5 หมื่นล้านบาท หากรวมค่าใช้จ่ายจากรพ.เอกชนตัวเลขจะสูงกว่านี้อีก (ข่าว น.ส.พ. 240542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย รศ.ดร.เอมมร โสมนะพันธุ์ จากคณะเภสัชศาสตร์ ม.มหิดล เผยผลการศึกษาสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านเอดส์โดยตรง พบว่ามีถึง 12 ชนิดด้วยกัน ที่ออกฤทธิ์กระตุ้นภูมิคุ้มกันของร่างกาย ด้านเชื้อฉวยโอกาสและรักษาอาการ

ข้างเคียงอื่นๆของโรคเอดส์ได้ สมุนไพรดังกล่าวได้แก่ มะระขี้นก กระเทียม ขมิ้นชัน มังคุด ว่านหางจระเข้ เห็ดหลินจือ พญาวัว ฟ้าทลายโจร ต้นกระทิง ขันทองพยาบาท กลิ้งกล่อม และลูกใต้ใบ แต่คิดว่าควรนำมาใช้ในลักษณะส่งเสริมสุขภาพก่อน (ข่าว น.ส.พ. 010642)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ก.สาธารณสุขของบารัฐบาล 60 ล้านบาท สร้างอาชีพหมอนวดให้ประชาชนทั่วประเทศ โดยจัดศูนย์อบรมการนวดในแต่ละจังหวัด ใช้เวลาอบรม 1 เดือน หลังจากนั้นจะออกไปเป็นหมอนวดประจำหน่วยพยาบาลที่เป็นต้นสังกัด (ข่าว น.ส.พ. 090642) นพ.มงคล ณ สงขลา เลขาธิการอย. เผยว่าขณะนี้การจำหน่ายกวาวเครือเป็นความผิดตามกฎหมายเพราะอย.ยังไม่ให้ทะเบียนกับบริษัทใด เนื่องจากอยู่ระหว่างการพิสูจน์ทางพิษวิทยาระยะสั้นและยาว โดยสถาบันแพทยแผนไทยและกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (ข่าว น.ส.พ. 160642) ที่ประชุม อ.ก.พ.สาธารณสุขเห็นชอบให้ นพ.ยิ่งเกียรติ ไพศาลธวัชพงศ์ กับ นพ.วรยุทธ์ เจียรสถาวรส์ ออกจากราชการ ส่วนนายแพทย์สาธารณสุขอีก 5 คนให้ปลดออกจากราชการ สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอีก ๒๓ คน มีโทษตั้งแต่ภาคทัณฑ์และลดขั้นเงินเดือน นอกจากนี้พรรคชาติพัฒนากำลังรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการกับ นพ.ปรากรม วุฒิพงศ์ ตามกฎหมายกรณีระบุว่า มีการซื้อขายตำแหน่งปลัดกระทรวง (สำนักข่าวไทย 160642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นายกร ทักษะรังสี รองนายกรัฐมนตรีและ รมต. สาธารณสุข ร่วมกับนายพุฒย ขาง เอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย เป็นสักขีพยานในการลงนามข้อตกลงความร่วมมือวิจัยสมุนไพร ๒ โครงการคือการวิจัยสมุนไพรด้านเอดส์ และสมุนไพรรักษาโรคมะเร็ง ฉลองครบ 24 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน (สำนักข่าวไทย 010742)

อนึ่ง ก.สาธารณสุข โดยศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ไทย-จีน กรมการแพทย์ ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนเซี่ยงไฮ้ จัดทำหลักสูตรการฝังเข็ม การกดจุดและการนวดเพื่อฝึกอบรมให้กับแพทย์ที่ได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทยได้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมสาขาการฝังเข็ม การกดจุด และการนวดพื้นฐาน สามารถกลับไปให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะในสถานบริการของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งจะเป็นการเพิ่มทางเลือกในการรักษาให้กับผู้ป่วยอีกทางหนึ่ง (สำนักข่าวไทย 120742) รมต. สาธารณสุข ให้ผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข สรุปแนวทางการพัฒนาสมุนไพร เรียงลำดับความเป็นไปได้ในการพัฒนาสมุนไพรไทยออกมาเป็นผลิตภัณฑ์บริการประชาชน ทดแทนยานำเข้าจากต่างประเทศ เผยมีสมุนไพรหลายชนิดที่สามารถผลิตในระดับอุตสาหกรรมได้ เช่น พญายอ ฟ้าทลายโจร ด้านหัวหน้าสำนักวิชาการ สธ.กล่าวว่า นักวิจัยไทยไม่ค่อยสนใจเรื่องกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (สำนักข่าวไทย 160742)

กระทรวงสาธารณสุขเร่งนโยบายการแก้ไขปัญหการกำจัดขยะติดเชื้อในโรงพยาบาล ขณะนี้ทุกแห่งมีเตาเผาขยะที่มีประสิทธิภาพครบแล้ว ล่าสุดมีข้อตกลงร่วมกับกรมมลพิษฯ ในอนาคตท้องถิ่นจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง (สำนักข่าวไทย 280742) นายกร ทักษะรังสี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวที่จังหวัดนครราชสีมาว่า เพื่อให้สังคมหรือประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงพยาบาล จึงมีนโยบายให้โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป 92 แห่ง มีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของโรงพยาบาล เพื่อเป็นกระบอกสะท้อนการทำงานของโรงพยาบาล จะได้ร่วมกันแก้ปัญหาและหารือในการพัฒนาโรงพยาบาล เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้มารับบริการ (สำนักข่าวไทย 310742)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกรณีพิพาททางการสาธารณสุข กรณีการซื้อขายไต-แพทย์สภาสั่งสอบสวนกรณีมีข่าวว่าพ.เอกชนแห่งหนึ่งในจ.สมุทรปราการ ขโมยและซื้อ-ขายอวัยวะของผู้ป่วย โดยผ่าตัดไตจากผู้ป่วยยากจนไปขายให้คนรวย ซึ่งกลายเป็นกรณียึดเยื้อต่อไปอีก (ข่าว น.ส.พ. 040742) -จับคลินิกทำแท้งเถื่อนในอ.แม่สาย ปรากฏเป็นของนายแพทย์สาธารณสุขระดับ ที่ 9 ประจำจังหวัดน่าน (ข่าว น.ส.พ. 290742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวภาคองค์กรประชาชน ผู้แทนเครือข่ายองค์กรด้านผู้บริโภคและด้านสาธารณสุขรวมทั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ยื่นจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี นายกร ทักษะรังสี รองนายกรัฐมนตรีและ รมต. สาธารณสุข ให้รัฐบาลหามาตรการพิเศษควบคุมราคายา เนื่องจากปี 2543 ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (ทริปส์) โดยสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้ยาทุกชนิดที่จดสิทธิบัตรแล้วไม่ว่าในประเทศใด จะมีผลบังคับใช้ในไทยเช่นกัน ส่งผลให้เกิดการ

ผูกขาดยาและยาราคาแพง (ข่าว.ส.พ. 170842) นักวิชาการเภสัชศาสตร์ สมาคมร้านขายยา และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสาธารณสุข เคลื่อนไหวคัดค้านร่างพ.ร.บ.ยาฉบับใหม่ ด้วยเหตุผลว่าแม้จะมีหลักการดีแต่ไม่มีมาตรการในการดำเนินงาน และไม่มี การรับฟังความคิดเห็นหรือให้องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมเลย ซึ่งทำให้นายกร ทัพพะรังสี รมต. สาธารณสุข ดอน พ.ร.บ. ยา ออกจากการประชุม ครม. วันที่ 10 เดือนนี้ (ข่าว.ส.พ. 11,190842)

ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย นพ.ยุทธ โพธารามิก อธิบดีกรมควบคุมโรคติดต่อพร้อมด้วย นพ.อนุพงศ์ ชิตวราการ ผู้อำนวยการกองการโรค และนพ.ชัยยศ คุณาสันธิ ผู้อำนวยการกองการโรคเอดส์ ร่วมกันแถลงผลการสำรวจสถานบริการทาง เพศ และให้ผู้บริการทางเพศ ปี 2542 พบว่าแนวโน้มของผู้ให้บริการทางเพศในสถานบริการ 25 ประเภท ลดลง ขณะที่แยก ประเภทผู้ให้บริการทางเพศพบว่ามีภูมิลาเนาจากภาคเหนือสูงสุด รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากแยกเป็นรายจังหวัด พบว่า ผู้ให้บริการทางเพศมาจากจังหวัดเชียงรายสูงที่สุด สถานบริการที่มีผู้ให้บริการทางเพศมากที่สุดคือ ร้านอาหาร (สำนักข่าว ไทย 020842) ศ.ดร.วันเพ็ญ ชัยคำภา คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น รางวัลพัฒนาผลิต วัคซีนป้องกันอหิวาต์ชนิดกินที่ให้ความปลอดภัยกับผู้รับวัคซีนมากกว่าชนิดฉีด ขณะนี้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เตรียมขอ งบฯทดลองต่อในอาสาสมัครกลุ่มใหญ่และภาคสนาม ซึ่งหากประสบผลสำเร็จจะเป็นรายแรกของโลกที่สามารถผลิตวัคซีนป้อง กันอหิวาต์ชนิดกิน เตรียมจดสิทธิบัตรต่อไป (สำนักข่าวไทย 040842)

ผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิที่จะรู้ของผู้ป่วยกรณีศึกษาผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามาริบัติ" โดยสำรวจและ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ป่วย 3 แผนก คือ แผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม และนรีเวชกรรม จำนวน 300 คน พบว่าผู้ป่วยที่มีการศึกษาสูงและ อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และบริเวณพลเห็นด้วยกับสิทธิที่จะรู้ของผู้ป่วยทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ผลการวินิจฉัยโรค วิธีการรักษาโรคอันตราย หรือผลร้ายแรงของการรักษาโรค ผลการรักษาโรค ชื่อยา วิธีการใช้ยา สรรพคุณของยาที่ใช้รักษาโรค รวมถึงต้องการทราบข้อมูล เกี่ยวกับระยะเวลาที่ผู้ป่วยต้องพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล และค่าใช้จ่าย-งบประมาณในการรักษา ซึ่งหากว่าผู้ป่วยได้รับรู้สิทธิ ดังกล่าวแล้วจะทำให้ลดความวิตกกังวลและความเครียดลง เกิดความเข้าใจสบายใจ มั่นใจว่าแพทย์เข้าใจตัวผู้ป่วยและโรคของ ผู้ป่วยเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ป่วยให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล รวมทั้งสามารถประเมินประสิทธิภาพของตนได้อย่างสมบูรณ์ อีกด้วย (สำนักข่าวไทย 050842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ สธ.แถลงผลวิจัยกวาวเครือว่าอาจเป็นอันตรายหรือก่อมะเร็งได้ อย.ประกาศให้เป็นยา ห้ามใช้ เป็นเครื่องสำอางหรืออาหาร และใช้ได้ปริมาณวันละไม่เกิน 50-100 ม.ก.เท่านั้น เป็นเหตุให้ ดร.วิชัย เจ้าตำรับกวาวเครือเสริม ออกออกมาเรียกร้องให้อย.หยุดโฆษณาว่ากวาวเครืออาจเป็นพิษ แต่อย.ยืนยันที่จะให้ความรู้กับผู้บริโภค (ข่าว.ส.พ. 030942) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ประกาศใช้ตรารับรองคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษในผัก-ผลไม้ ให้เป็นทางเลือกของผู้บริโภคใน การเลือกซื้อสินค้าที่มีความปลอดภัย และชักชวนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้าผัก-ผลไม้หันมาสนใจจัดทำระบบตรวจสอบสารพิษตก ค้างในผลิตผลก่อนวางตลาด เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค และยกระดับคุณภาพของสินค้าด้วย ทั้งนี้จากการเปิดเผยของ ดร.เรณู โกยสุโข อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (สำนักข่าวไทย 070942) สธ. เตรียมจัดประชุมพิจารณา ร่างพ.ร.บ. ผู้สูงอายุทั้ง 4 ภาคทั่วประเทศ โครงการนำร่องครั้งแรกของภาคกลางจัดที่รัฐสภา ส่วนภาคเหนือจัดที่เชียงใหม่ ภาคใต้ ที่สุราษฎร์ธานี ภาคอีสานที่ขอนแก่น คาดว่า พ.ร.บ.ผู้สูงอายุจะมีความสมบูรณ์ครอบคลุมสิทธิอันชอบธรรมที่ผู้สูงอายุควรจะได้ รับ เช่น มีกองทุนเพื่อผู้สูงอายุ บุตรหลานต้องไม่ปฏิเสธการเลี้ยงดู (สำนักข่าวไทย 180942)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกรณีพิพาททางการสาธารณสุข ป.ป.ป.แถลงผลการสืบสวนต่อเนื่องกรณีทุจริตการซื้อยา และเวชภัณฑ์ของ ก.สาธารณสุข สรุปได้ว่า ไม่มีหลักฐานพยานว่านักการเมืองมีความผิดในการร่วมสั่งการให้ซื้อยาและเวชภัณฑ์ จากกลุ่มบริษัทที่กำหนด หรือมีเงินได้จากการนี้ 18 ล้านบาท มีเพียงข้าราชการระดับ 9 และ 10 สองคนที่มีความผิดฐานไม่ตั้งใจ ปฏิบัติราชการ เป็นเหตุให้มีกลุ่มบุคคลฉวยโอกาสหาประโยชน์ (ข่าว.ส.พ. 100942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ค.ร.ม.อนุมัติ ร่างพ.ร.บ.และร่างพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งกองทุนเพื่อการรณรงค์หิ๊งดบริโภคนิสรา ยาสูบ และเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ และอนุมัติงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปตามความจำเป็น จนกว่าจะได้รับเงินบำรุงกองทุนจากภาษีสุรา และยาสูบตาม ร่าง พ.ร.บ. มาทดแทน (มติครม. 190942)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ก.สาธารณสุขเปิดตัวสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (พรพ.) หรือ Hospital Accreditation (HA) เพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณภาพพรพ.ทั่วประเทศและออกใบรับรองให้ หวังกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาพรพ.ทั้งองค์กร อย่างมีทิศทาง (ข่าวณ.ส.พ. 171142)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกรณีพิพาททางการสาธารณสุข ผอ.สำนักงานโครงการปฏิรูประบบสาธารณสุขเผยสถิติฟ้องร้องแพทย์และโรงพยาบาลปีล่าสุดสูงกว่าปีก่อนถึง 3 เท่า คือมีถึง 319 ราย หนทางดีที่สุดในการแก้ปัญหาคือต้องปฏิรูประบบบริการสุขภาพใหม่ทั้งหมด ทั้งวิธีคิด และโครงสร้างตลอดจนกลไกในการดำเนินงาน (ข่าวณ.ส.พ. 251142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวด้านข่าวสารข้อมูลสาธารณสุข วันเอดส์โลก 1 ธ.ค. องค์การอนามัยโลกประกาศเน้นกลุ่มเด็กเป็นเป้าหมายหลักที่ต้องช่วยเหลือ สำหรับประเทศไทย กรมควบคุมโรคติดต่อเผยตัวเลขมีคนไทยติดเชื้อเอชไอวีแล้วราว 1 ล้านคน และมีผู้ป่วยระยะสุดท้ายปีละ 30,000 - 50,000 คน ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน (ข่าวณ.ส.พ. 011242) มีการเผยแพร่กรณีศึกษาจากงานวิจัย "ทุกข์ของผู้ป่วย" จนเป็นข่าวฮือฮาในสื่อมวลชนต่างๆ โดยเฉพาะกรณีควักเลนส์ตาคนเพราะผู้ป่วยชราไม่มีเงินพอจ่าย สร้างความสะเทือนใจไปทั่วสังคมไทย (ข่าวณ.ส.พ. เดือน ธ.ค. 2542)

ความเคลื่อนไหวองค์กรประชาชน เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอดส์ชุมนุมหน้ากระทรวงสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนให้องค์การเภสัชฯได้สิทธิในการผลิตยารักษาเอดส์ "ดีดีไอ" ซึ่งบริษัทยาต่างชาติเจ้าของสิทธิบัตรขอต่อราคาเป็นการลดราคาให้แทนการให้สิทธิ (ข่าวณ.ส.พ. 211242)

ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีชีวภาพ นายศรีสะเกษ สมาน เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม อ.เงิน จ.ลำปาง บอกว่าปัจจุบันปัญหาการลักลอบเข้ามาเก็บพันธุ์พืชในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าชุมชนภาคเหนือเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยวิธีการแยบยล ๆ เช่นการให้ทุนการศึกษา ให้ทุนวิจัย (มติชน 220142)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีอวกาศ 4 ม.ค. 2542 ยานอวกาศลำใหม่ขององค์การนาซา ออกเดินทางไปสู่ดาวอังคาร และจะลงจอดบริเวณใกล้กับขั้วของดาวอังคารในเดือน ธ.ค. การกิจสำคัญคือการค้นหา น้ำ เพื่อสืบค้นสิ่งมีชีวิตในดาวอังคาร และพิสูจน์ร่องรอยความสลับปรกและหินต่างๆ ซึ่งองค์การนาซามีแผนที่จะค้นหาร่องรอยจากยานที่จะนำกลับมาในค.ศ. 2005 และดินหรือหินตัวอย่างจะถึงโลกในปี ค.ศ. 2008 นอกจากนั้น ยานลำนี้ยังติดไมโครโฟนขนาดจิ๋วไปด้วยเพื่อใช้ฟังเสียงของดาวอังคารและเสียงอื่น ๆ (Bangkok Post 050199)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีทางการแพทย์และอุตสาหกรรม ฝ่ายเภสัชและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) วิจัยและพัฒนาน้ำมันตะไคร้หอมมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ป้องกันยุงกัด 2 ชนิดคือครีมทาผิว ป้องกันยุงลายได้ 2 ชั่วโมง และโลชั่นสเปรย์ ใช้ทาผิวป้องกันยุงกัดเช่นกัน (ผู้จัดการ 030242) คณะวิจัยของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียหรือ AIT ระบุว่าเปลือกกุ้งและกระดองปูหรือเปลือกของสัตว์น้ำอื่นๆ ประกอบด้วยพลาสดิธรรมชาติหรือไคติน ซึ่งเป็นสารที่สามารถต่อต้านเชื้อรา แบคทีเรีย สารไคตินจากเปลือกกุ้งสามารถสกัดทำยาที่ช่วยให้เม็ดเลือดแข็งตัวเร็วมากขึ้น ใช้เป็นยาลดความอ้วน อนาคตเปลือกกุ้งจะมีบทบาทสำคัญในวงการแพทย์และอุตสาหกรรม (มติชน 240242)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีอวกาศ ประมาณว่าในปี พ.ศ. 2546 องค์การนาซาจะปล่อยบอลูนสำรวจดาวอังคาร พ.ศ. 2557 ปล่อยบอลูนจากยานที่ส่งไปสำรวจดาวพลูโตให้ลอยผ่านชั้นบรรยากาศของดาวพลูโต จนถึงส่วนผิวของดวงจันทร์ Titan ของดาวเสาร์ ซึ่งโลกในอนาคตจะใช้อัลลูนสำรวจดาวเคราะห์ต่างๆ (ผู้จัดการ 030242)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพในต่างประเทศ กระทรวงสิ่งแวดล้อม ประเทศโคลัมเบีย ได้จัดประชุมกำหนดกฎข้อบังคับสากลในการเคลื่อนย้ายพืชผลที่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมและผลิตภัณฑ์สิ่งมีชีวิตอื่นๆ (LMOs: Living Modified Organisms หรือ GMO: Genetically Modified Organism) ที่เมืองคาร์ตาจิना ภายใต้การสนับสนุนของสนธิสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ มีตัวแทนจากประเทศต่างๆ เข้าร่วมประชุม 174 ประเทศ เพื่อร่วมกันกำหนดอนุสัญญาเพื่อกำหนดหลักประกันมาตรการป้องกันในระดับหนึ่ง แต่ปรากฏว่ากลุ่มไมอามี ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา ชิลี และอุรุกวัย มีนโยบายคัดค้าน ประเด็นที่เสนอในที่ประชุม เช่นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ LMOs แก่ประเทศที่นำเข้าสินค้า ฯลฯ ทำให้ถูกกล่าวหาว่ากลุ่มนี้เข้าร่วมประชุมเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมพันธุวิศวกรรมของตน (ผู้จัดการ 260242)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เปิดเผยว่าไทยร่วมกับญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน และเกาหลี ศึกษาผลกระทบการทำงานของพันธุกรรมหรือจีโนมข้าว เพื่อรับรู้การทำงานทั้งหมดของข้าวทั่วโลก และสามารถนำมาปรับปรุงพันธุ์ข้าว นอกจากนี้ สวทช.ยังจัดทำโครงการเครือข่าย สวทช.ภาคเหนือร่วมกับมหาวิทยาลัย 7 แห่ง คือ เชียงใหม่ แม่โจ้ พายัพ นครสวรรค์ โยนก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพและสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ เป้าหมายคือการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่น (ข่าว.ส.พ. 03,040342) นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ แห่งเครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย เสนอว่ารัฐบาลควรผลักดันกฎหมายออกมารองรับ และควรกำหนดให้ติดฉลากระบุผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากเทคโนโลยีชีวภาพและกล่าวว่าประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีชีวภาพคือความหลากหลายทางชีวภาพ และสิทธิของผู้บริโภค (กรุงเทพธุรกิจ 120342)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพในต่างประเทศ โรเบิร์ต ฮาวินา นักวิทยาศาสตร์ชาวเดนมาร์ก ทดลองด้วยคอมพิวเตอร์ทางการแพทย์พบว่ายีนต้านยาปฏิชีวนะ มักแฝงมาในอาหารแปรรูปพันธุกรรม ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงยีนของแบคทีเรียในลำไส้ให้กลายเป็นเชื้อที่ทนต่อยาปฏิชีวนะก่อให้เกิดโรคใหม่ๆ ได้ ส่วน ดร.อาร์พาด พุซซไต (Arpad Pusztai) ผู้เชี่ยวชาญระดับโลกด้านโปรตีนพืชแห่งสถาบันโรเวสต์ เมืองอะเบอร์ดีน สก็อตแลนด์ ทดลองพบว่าหนูที่กินอาหารมีส่วนผสมของมันฝรั่งที่ผ่านการตัดแต่งยีนเพื่อป้องกันการทำลายของแมลงและหนอนเพียง10วัน ปรากฏว่าการเจริญเติบโต น้ำหนักและภูมิคุ้มกันทางโลหิตลดลง แม้ผลการวิจัยจะทำให้เขาถูกออกจากสถาบันแต่ก็มีนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำของยุโรปถึง 21 คน ออกแถลงการณ์สนับสนุนผลการวิจัยของเขา (ข่าว.ส.พ. 03,120342)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีทางการแพทย์ หน่วยวิจัยพอลิเมอร์ทางการแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์ ม.เชียงใหม่ เครือข่ายศูนย์เทคโนโลยีและวัสดุแห่งชาติ (MTEC) สามารถผลิตพอลิเมอร์ไฮโดรเจลแผ่นใส เป็นวัสดุทดแทนผิวหนังชั่วคราวสำหรับปิดแผลไฟไหม้น้ำร้อนลวก ซึ่งมีราคาถูกกว่าน้ำเข้าและปิดแผลได้สะดวก สามารถซ่อมแซมผิวหนังส่วนที่ถูกทำลายได้เร็วกว่าการใช้ผ้าก๊อชปิด (มติชน 040342) และส่วนงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหิดล คณะเภสัชศาสตร์ เปิดเผยผลงานวิจัยการใช้หญ้าเทวดาหรือหญ้าปักกิ่งยับยั้งมะเร็ง เนื่องจากมีสรรพคุณสามารถทำลายเซลล์มะเร็งระยะอ่อน-ปานกลาง โดยเฉพาะที่เต้านมและลำไส้ใหญ่ และไม่มีพิษสะสมต่ออวัยวะอื่นๆ (มติชน 040342)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวนโยบายแนวคิดการพัฒนาเทคโนโลยี องค์การภาคต่างๆ ของไทยร่วมกันจัดสัมมนาเรื่อง "วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะช่วยปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยได้อย่างไร" ที่ประชุมสัมมนามีความเห็นพ้องกันว่า จำต้องปรับปรุงการศึกษาวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยครั้งใหญ่ โดยการเพิ่มบิวิจัยและพัฒนาให้มากขึ้น ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในอันดับต่ำคือที่ 40 ของโลก จะต้องเพิ่มนักวิจัยให้มากขึ้นให้ใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่นที่ประเทศมาเลเซียมีนักวิจัย 6 คน ต่อประชากร 10,000 คน ขณะที่ประเทศไทยมีเพียง 2 คน นอกจากนี้จำเป็นต้องปรับปรุงความร่วมมือของหน่วยงานในรัฐบาล 4

กระทรวงสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ก.วิทยาศาสตร์ฯ ก.พาณิชย์ ก.อุตสาหกรรม และ ก.เกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (ข่าว.ส.พ. 02,09,12-130442)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีสารสนเทศ ไทยเปิดเขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ (Software Park) แล้ว อยู่ที่ อาคารวิไลลักษณ์ เขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์นี้ประกอบด้วยหน่วยงานสำคัญคือ หน่วยปฏิบัติการพัฒนาซอฟต์แวร์ หน่วยบริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ร่วมกัน หน่วยบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและกิจการธุรกิจ หน่วยฝึกอบรมและจัดการและวิศวกรรมซอฟต์แวร์ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสำคัญได้แก่แหล่งปมเพาะ ซึ่งเป็นบริการให้เข้าพื้นที่พร้อมอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ รวมทั้งบริการอื่นในการทำธุรกิจพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับผู้ประกอบการรายย่อย ทั้งนี้โดยมี ดร.รอม หิรัญพฤกษ์ แห่งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นผู้อำนวยการโครงการ (ผู้จัดการ 140442)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีอวกาศในต่างประเทศ บริษัทลอคฮีด มาร์ติน ของสหรัฐฯ เปิดเผยว่าได้ส่งดาวเทียม "อินคอนอส-1" ขึ้นสู่วงโคจรสูงจากโลก 640 กม. โคจรรอบโลกด้วยความเร็วนาทีละ 6.4 กม. ดาวเทียมอินคอนอสติดกล้องถ่ายภาพที่สามารถถ่ายภาพสิ่งของขนาดโตเพียง 1 ตารางเมตรบนพื้นดินได้อย่างชัดเจน และจะรับจ้างถ่ายภาพด้วยดาวเทียมให้แก่ผู้ต้องการใช้ในงานเกษตรกรรม ก่อสร้าง ทำแผนที่ การวางผังเมือง และการท่องเที่ยว (ไทยรัฐ 300442) นักวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยซานฟรานซิสโก สหรัฐฯ พบหลักฐานชี้ชัดว่ามีสุริยะจักรวาลเช่นเดียวกับของโลกแต่อยู่ห่างออกไป 44 ปีแสง (ไทยรัฐ 17,200442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 พ.ค. 2542 ตามมติกรม. เมื่อ 15 ธ.ค. 2541 ให้เนคเทคจัดทำร่างกฎหมายไอที 6 ฉบับได้แก่ 1) กม.แลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 2) กม.ลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์ 3) กม.การโอนเงิน อิเล็กทรอนิกส์ 4) กม.อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ 5) กม.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล 6) กม.ลำดับรองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 78 รายงานคืบหน้าคาดว่าจะภายในสิ้นปี 2542 นี้จะออกได้ประมาณ 2 ฉบับ ที่เหลือจะเสร็จในปี 2543 (ข่าว.ส.พ. 06, 070542) ศ.ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เปิดเผยว่า ขณะนี้ความคืบหน้าของโครงการปรับปรุงจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดลำพูนให้เป็นเมืองไอทีแห่งอนาคต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปพัฒนาเป็นความเป็นไปได้สูงที่จะดำเนินการให้เป็นรูปธรรม โดยคณะทำงานกำลังอยู่ในขั้นตอนการศึกษาสภาพโครงสร้างของเมืองและความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งนี้ ในเบื้องต้นเมื่อพิจารณาจากกำลังคน และจำนวนสถาบันการศึกษาด้านไอทีที่มีความพร้อมในการผลิตบุคลากรมารองรับนั้น พบว่า มีสภาพบรรยากาศเหมาะสม รวมทั้ง ยังมีความสะดวกในด้านระบบสาธารณูปโภค และด้านคมนาคม (สำนักข่าวไทย 130542, ผู้จัดการ 280542)

ความเคลื่อนไหวด้าน ไอ-คอมเมิร์ซ ที่ดีอาร์ไอ หรือมูลนิธิสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้เผยแพร่รายงานผลการวิจัยเรื่อง "สถานภาพของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย" พบว่าการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของไทยปัจจุบันเพิ่งอยู่ในขั้นเริ่มต้น มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 600,000 คน และยังมีปัญหาเรื่องความเชื่อถือ รวมทั้งความพร้อมในโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ และได้เสนอข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลต้องมีนโยบาย 3 ระดับในการส่งเสริมภาคเอกชนไทยให้สามารถปรับตัวเข้าสู่การค้าในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กล่าวคือ 1) ส่งเสริมทักษะในการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ 2) ส่งเสริมการเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ 3) ส่งเสริมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยตรง (ข่าว.ส.พ. 29, 310542)-ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กำลังเร่งดำเนินงาน 4 เรื่องคือ 1) การเสนอนายกฯลงนามตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กชช.) 2) การแก้ปัญหาสามด้านหลังการประกาศใช้กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 3) การวางแผนปฏิบัติการเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตใหม่ และ 4) การร่างกฎหมาย Y2K (กรุงเทพธุรกิจ 130542) -ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพในต่างประเทศ 7-9 เม.ย.2542 สมาพันธ์เทคโนโลยีชีวภาพแห่งยุโรปและองค์การชีววิทยาระดับโมเลกุลแห่งยุโรป ประชุมหารือเกี่ยวกับอาหารตัดแต่งยีนว่ามีความปลอดภัยเท่ากับอาหารปกติ (มติชน 050542) นักวิทยาศาสตร์ผู้โคลนนิ่งแกะดอลลีเห็นสัญญาณกับบริษัทเกอรอนของสหรัฐฯ ในการพัฒนาเทคนิคโคลนนิ่งเซลล์มนุษย์เพื่อนำอวัยวะที่ได้จากการโคลนนิ่งมาใช้ในการรักษาโรคอวัยวะเสื่อม (ไทยรัฐ 060542)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีอวกาศ องค์การนาซาเปิดตัวยานอวกาศรุ่นใหม่ "เอ็กซ์ 34" ที่ไม่ต้องมีนักบินขับชี้และนำกลับมาใช้งานใหม่ได้อีก (ไทยรัฐ 050542) สมาคมความพอเหมาะและบริษัทเลโกะของสหรัฐฯ เป็นสปอนเซอร์โครงการส่งยานสำรวจสีแดงสู่ดาวอังคาร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการใหญ่ที่ชื่อว่า "มาร์เชอเวเยอร์ 2001" ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาอายุ 11-17 ปี จากทั่วโลกสมัครเข้าร่วมโครงการ (ไทยรัฐ 060542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 มิ.ย. 2542 กรมให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ. 2541 - 2551) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสื่อให้มีความสมดุลระหว่างภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ทั้งนี้ให้ครอบคลุมการพัฒนา 4 ด้านคือ 1) ด้านวิทยุโทรทัศน์ 2) ด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ 3) ด้านประชาชนผู้รับสื่อ และ 4) การควบคุมตรวจสอบ (มติครม. 010642)

เทคโนโลยีอวกาศในต่างประเทศ สหรัฐฯ ร่วมกับนานาชาติทั่วโลกดำเนินการสร้างสถานีอวกาศนานาชาติ โคจรเหนือพื้นโลก 400 กม. ด้วยความเร็วชั่วโมงละ 27,000 กม. ล่าสุดทีมมนุษย์อวกาศสหรัฐฯ ได้เดินทางโดยยานขนส่งดีสคัฟเวอรี และบังคับยานเข้าจอดเทียบสถานีอวกาศนานาชาติได้เป็นครั้งแรก เพื่อดำเนินการสร้างห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์อวกาศในอนาคตที่โคจรรอบโลกขึ้น และประมาณปลายเดือนที่ผ่านมา ทีมมนุษย์อวกาศได้ออกจากสถานีเพื่อทำงานติดตั้งบันจันท้าตัวของสถานี สำหรับใช้ขนส่งสัมภาระ เช่น อาหาร น้ำ คอมพิวเตอร์ อะไหล่ เครื่องมือ รวมน้ำหนักถึง 2 ตันขึ้นไป เพื่อรองรับกำลังคนที่จะมาอยู่ประจำบนสถานีในตอนปลายปี ชาติที่ให้ความร่วมมือในโครงการนี้มีถึง 16 ชาติ อาทิ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น บราซิล อิตาลี (ไทยรัฐ 010642)

เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม บริษัทสิงคโปร์ เทเลคอมมิวนิเคชัน หรือสิงเทล ได้จับมือกับบริษัทโทรคมนาคมชั้นนำ 9 แห่งในเอเชีย พัฒนาระบบโทรคมนาคมของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกให้ก้าวหน้า โดยมีการลงนามในบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการสร้างเครือข่ายใยแก้วนำแสงใต้น้ำมูลค่า 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายใต้ชื่อ "เอเชีย-แปซิฟิก เคเบิล เน็ตเวิร์กทู" หรือ APCN2 เครือข่ายนี้จะเสร็จสิ้นในปี 2545 และถึงตอนนั้น ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมของญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ฮองกง มาเลเซีย และสิงคโปร์ จะถูกเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยอาจมีการขยายเครือข่ายเพิ่มเติมอีกในอนาคต เครือข่ายนี้จะเปิดบริการส่งสัญญาณที่ใช้ในการบริการอินเทอร์เน็ต และการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่างๆ ซึ่งอยู่คนละฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก เช่น เครือข่ายใยแก้วนำแสงระหว่างสหรัฐฯ กับจีน และสหรัฐฯ กับญี่ปุ่น ซึ่งจะทำให้การสื่อสารผ่านใยแก้วนำแสงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (สำนักข่าวไทย 160642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวการแก้ปัญหาวิทยุเค ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความล่าช้าในการเตรียมรับปัญหาวิทยุเคมากที่สุดประเทศหนึ่ง โดย Gaitner Group ซึ่งระบุว่า ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความพร้อมน้อยที่สุด เช่น ก.มหาดไทย ก.สาธารณสุข ก.กลาโหม ทบวงมหาวิทยาลัย มีความพร้อมเฉลี่ยเพียงร้อยละ 50 แม้แต่ ก.คลัง ก็มีความพร้อมเพียงร้อยละ 78 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม สำหรับหน่วยงานอย่างเช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการเตรียมจัดตั้ง Y2K Command Center เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการในการบริหารสถานการณ์ในช่วงวิกฤติ ประชาสัมพันธ์ และประสานงานแก้ไขปัญหาภายในองค์กร รวมทั้งการประสานงานกับสถาบันการเงินและองค์กรภายนอกอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ข่าววัน.ส.พ. 12,17,19, 260742)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีที่เหมาะสม ภาควิชาสัตวบาล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พัฒนาพลังงานแก๊สชีวภาพสำหรับฟาร์มขนาดใหญ่ ให้สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าแบบเหนี่ยวนำให้กับไฟฟ้าระบบปกติได้ และเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยสร้างระบบดังกล่าวในฟาร์มขนาดเล็ก เพื่อกำจัดมูลสุกรและเสนอให้ฟาร์มขนาดเล็กร่วมกันจัดตั้งธนาคารมูลสุกรขึ้น เพื่อร่วมกันบำบัดของเสียและตั้งโรงผลิตไฟฟ้าจากชีวภาพขายให้กับโรงไฟฟ้า (กรุงเทพธุรกิจ 050742) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และมูลนิธิประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ ให้การสนับสนุนโครงการพัฒนาการผลิตเครื่องทำนาแบบจีนไเอเทคของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (กรุงเทพธุรกิจ 080742) นอกจากนี้นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ธนบุรี ยังได้คิดค้นทำเตาปิ้งบาปี้ควและหม้อหุงข้าวใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งนับว่าเป็นความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการผลิตในการศึกษาของไทย (ไทยโพสต์ 120742) 21 ก.ค. 2542 กรมควบคุมมลพิษเปิดตัวรถโดยสารประจำทางต้นแบบขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าคันแรกของไทย (มติชน 200742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการค้นคว้าวิจัย ดร.วันเพ็ญ ชัยคำภา นักวิทยาศาสตร์ด้านภูมิคุ้มกันวิทยา จากคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ม.มหิดล ได้รับรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นจากมูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นนักวิทยาศาสตร์หญิงดีเด่นคนที่ 2 ในรอบ 17 ปี มีผลงานวิจัยหลายเรื่องด้วยกัน เช่น การพัฒนากรรมวิธีการวิจัยโรคพยาธิตัวจิ๊ด โรคพยาธิใบไม้ปอด ชุดตรวจวินิจฉัยโรคคอตีบ โรคหัด และโรคติดเชื้อ เป็นต้น รางวัลที่ได้รับเป็นเงินจำนวน 400,000 บาท (ข่าว.ส.พ. 040842) ส่วนนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ที่ได้รับรางวัลคือ นายเฉลิมพล เกติมณี จากศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มีผลงานวิจัยด้านการศึกษากลไกการตอบสนองทางสรีรวิทยาของเซลล์เนื้อเยื่อ และต้นพืชในสภาพความเค็มหรือแห้งแล้งหรือสภาวะที่ไม่เหมาะสม และนายสนอง เอกสิทธิ์ จากภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลงานด้านเคมีวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับคุณสมบัติของสารเคมี การพัฒนาเทคนิคและสูตรตัวอย่างแบบใหม่ๆ รวมถึงการสร้างเครื่องมือเพิ่มเติมสำหรับการวิเคราะห์ทางเคมี ทั้งนี้ได้รับรางวัลคนละ 100,000 บาท

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีแสง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ในสังกัด สวทช. ได้จัดตั้ง "หน่วยปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ออปติคส์" ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีแสง ซึ่งหน่วยงานนี้จะมีส่วนในการช่วยสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีแสงให้กับประเทศ โดยการพัฒนานวัตกรรมด้านงานวิจัย สนับสนุนการเรียนการสอน การสร้างงานต้นแบบเพื่ออุตสาหกรรมและการเผยแพร่เทคโนโลยีแสงสู่สาธารณชน ปัจจุบันดำเนินงาน 4 เรื่องคือ 1) สร้างโรงงานผลิตฮอโลแกรมสลับแบบครบวงจร 2) พัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีแสงทางมาตรวิทยา 3) สร้างอุปกรณ์วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม 4) สนับสนุนการเรียนการสอนออปติคส์และบริการให้คำปรึกษาด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับแสง (กรุงเทพธุรกิจ 200842)

ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาในต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกาเกิดความเห็นขัดแย้งกันในการจัดหลักสูตรการศึกษาเรื่องกำเนิดมนุษย์ ระหว่างผู้ที่เชื่อในทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ลส์ ดาร์วิน กับทฤษฎีพระเจ้าผู้สร้าง (Creation) ที่มีความเชื่อเก่า ทศวรรษที่ผ่านมา ศาลสูงสหรัฐฯ ตัดสินห้ามสอนทฤษฎีพระเจ้าผู้สร้างในโรงเรียนรัฐ ผู้ที่เชื่อในทฤษฎีนี้ก็แย้งว่า ทฤษฎีวิวัฒนาการก็ยังไม่หลักฐานใด ๆ ที่บ่งบอกว่ามนุษย์วิวัฒนาการมาจากลิง ปรากฏว่า คณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐทางใต้ 7 รัฐ ได้แก่ แอริโซนา แอลาบามา อิลลินอยส์ นิวเม็กซิโก เท็กซัส เนบราสก้า และแคนซัส ลงมติแนวทางการสอนวิทยาศาสตร์ว่าจะไม่ทดสอบความรู้นักเรียนระดับมัธยมในเรื่องทฤษฎีวิวัฒนาการ (กรุงเทพธุรกิจ 270842)

ความเคลื่อนไหวด้านการค้นคว้าวิจัยในต่างประเทศ มีรายงานการศึกษาค้นคว้าและการค้นพบที่สำคัญ 3 เรื่องคือ เรื่องแรก เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดิจิทัลกับทฤษฎีวิวัฒนาการ ด้วยการสร้างชีวิตประดิษฐ์ในจานทดลอง มีทั้งชีวิตที่ง่ายและที่ซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกัน และจัดโปรแกรมให้มีการผ่าเหล่า กระตุ้นให้เกิดการคัดเลือกทางธรรมชาติและวิวัฒนาการ หลังจากนั้นจัดทำโปรแกรมการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ปฏิสัมพันธ์ของการผ่าเหล่าในสิ่งมีชีวิตดิจิทัลเป็นไปอย่างซับซ้อน และพบว่าสิ่งมีชีวิตดิจิทัลที่มีความซับซ้อนกว่า จะได้รับการป้องกันไม่ให้เกิดผลร้ายจากการผ่าเหล่ามากกว่า (Science . com) เรื่องที่ 2 เป็นผลงานของนักคอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์และชีวิตประดิษฐ์ คือแพทริก ฟูนส์ และจอร์แดน พอลลัก แห่งมหาวิทยาลัยแบรนดิสของสหรัฐฯ ร่วมกันสร้างโปรแกรมให้คอมพิวเตอร์สามารถจัดตัวต่อเลโก้ให้เป็นรูปร่างต่างๆ จำนวนมากมาย ให้โปรแกรมที่ช่วยคิดสิ่งที่ให้ประโยชน์ เป็นพื้นฐานให้คอมพิวเตอร์สามารถออกแบบตัวต่อเลโก้เป็นโครงสร้างต่างๆได้โดยอัตโนมัติ เช่น เป็นสะพานยาว 2 เมตรโดยไม่ต้องใช้สมองคนช่วย (Science . com) และเรื่องที่ 3 มุลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติสหรัฐฯ ประกาศโครงการฝึกอบรมการศึกษาและวิจัยแบบบูรณาการ เพื่อกระตุ้นและสร้างนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรให้

มีความรู้ความสามารถทางสหวิทยาการมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นโครงการแรกที่ทำให้การบูรณาการระหว่างการศึกษากับการวิจัยในระดับบัณฑิต (Science . com)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพ ปลายเดือน ส.ค. 2542 รัฐสภาผ่านร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืชวาระที่ 2 และ 3 ซึ่งได้รับการวิจารณ์จากนักวิชาการว่า เป็นการวางระเบิดเวลาแก่สังคมไทย นำไปสู่การทำลายรากเหง้าเศรษฐกิจของประเทศ และความมั่นคงทางอาหาร ความปลอดภัยของผู้บริโภค รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ (กรุงเทพธุรกิจ 060942)

ความเคลื่อนไหวการแก้ปัญหาขยะ 28 ก.ย. 2542 ครม.มีมติไม่ผ่านพระราชกำหนดขยะมูลฝอยที่เสนอโดยเนคเทค ทั้งๆ ที่มีการตรวจแก้หลายครั้งแล้วโดยให้เหตุผลว่ายังไม่มีความจำเป็น เก่งกว่ารายละเอียดอาจขัดกับรัฐธรรมนูญ และเงื่อนไขข้อตกลงกับองค์การการค้าโลก และเป็นกฎหมายที่เอื้อต่อผู้ประกอบการ (กรุงเทพธุรกิจ 290942)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีสารสนเทศในต่างประเทศ นายอู๋ จี จวน รองผู้อำนวยการสารสนเทศของจีน กล่าวในที่ประชุมผู้บริหารบริษัทระดับสูงของบริษัทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศชั้นนำของโลก ที่เซี่ยงไฮ้ เมื่อ 27 ก.ย. 2542 ว่า จีนมีนโยบายห้ามการลงทุนของต่างชาติในอุตสาหกรรมสื่อสารในส่วนของผู้ให้บริการเข้าสู่อินเทอร์เน็ตและผู้ให้บริการเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต (ผู้จัดการ 280942)

ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาในต่างประเทศ เรื่องแรกคือนักเรียนมัธยมของสหรัฐฯ หันมาเลือกเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 39 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 47 ในปี 2540 เรื่องที่สองคือสมาคมอเมริกันเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จัดตั้งโครงการ 2061 เพื่อปฏิรูปการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีในระยะยาว ซึ่งผู้อำนวยการโครงการเรียกร้องให้เขียนตำราวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมขึ้นใหม่ เพราะของเดิมทั้งหมดอยู่ในชั้นไม่น่าพอใจ (Science Daily 290999)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวการแก้ปัญหาขยะ นายบัณฑิต สุนทรบุญกิจ แห่งโครงการศูนย์ประสานงานและประชาสัมพันธ์การแก้ปัญหา Y2K กรมโรงงานอุตสาหกรรมเปิดเผยว่า ยังมีความหนักใจการแก้ปัญหาใน SMEs ซึ่งมีจำนวนกว่า 100,000 โรงงาน ที่ยังไม่ยอมรับปัญหา หรือพยายามบ่ายเบี่ยง ซึ่งข้อเท็จจริงของปัญหา Y2K อยู่ในเครื่องจักร กรมโรงงานไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจะเกิดปัญหา ผู้ผลิตเองก็ไม่ให้ความร่วมมือที่จะบอกว่ามีปัญหา ทั้งนี้กรมโรงงานฝากความหวังไว้ที่แผนสำรองฉุกเฉิน (กรุงเทพธุรกิจ 011042) มีข่าวสายการบินใหญ่ของโลกหลายสาย ไม่แน่ใจระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ในช่วงเปลี่ยนคริสต์ศตวรรษ ถึงกับกำหนดการหยุดบิน นักบินของบริติช แอร์เวย์ เผยว่าจะไม่บินเส้นทางยุโรปตะวันออกกลางและเอเชีย เคแอลเอ็ม ปรับตารางบินและหยุดบินในบางเส้นทาง เพราะไม่แน่ใจการแก้ปัญหา Y2K (กรุงเทพธุรกิจ 221042)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพ ไบโอเทควิจัยข้าวพันธุ์ใหม่โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการค้นหายีนที่มีประโยชน์มาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ เป็นการปรับปรุงพันธุ์แบบธรรมชาติ โดยทราบตำแหน่งยีน รวมทั้งศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของข้าวป่า เพื่ออนุรักษ์ยีนก่อนสูญเสีย (มติชน 081042)

ความเคลื่อนไหวด้านการค้นคว้าวิจัยในต่างประเทศ สถาบันความแก่ จัดตั้งโดยมหาวิทยาลัยฟลอริดาสหรัฐฯ เพื่อศึกษาความแก่แบบสหวิทยาการ โดยไม่เพียงศึกษาในเชิงการแพทย์เท่านั้น แต่ยังมึนนักจิตวิทยา สังคมวิทยาาร่วมด้วย และมีการขยายภาควิชาว่าด้วยความแก่ทั้งในระดับปริญญาตรีและสูงกว่านั้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหานานทางแห่งความแก่ที่เป็นสุข (Science Daily 211042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีที่เหมาะสม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) คิดค้นเครื่องกรองน้ำทะเลให้เป็นน้ำจืดสำเร็จเป็นเครื่องต้นแบบเครื่องแรกของประเทศ (ผู้จัดการ 021142) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เปิดตัวหุ่นยนต์เล่นระนาด ในงานนิทรรศการทางวิชาการ "สจพ.นิทรรศน์ 42 เทคโนโลยีไทยเพื่อไทย" ณ ลานจอดรถและอาคารอเนกประสงค์ของสถาบันฯ ระหว่างวันที่ 10-13 พ.ย.2542 และวางแผนการสร้างวงดนตรีไทยหุ่นยนต์ (ไทยโพสต์ 111142)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีชีวภาพ 18 พ.ย. 2542 ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ (ไบโอเทค) ในฐานะตัวแทนประเทศไทย ร่วมกับสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเทศไทย ม.พระจอมเกล้าฯธนบุรี ม.สงขลานครินทร์ ม.มหิดล และสมาคมวิศวกรรมเคมีและเคมีประยุกต์แห่งประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดประชุมวิชาการวิศวกรรมชีวเคมีภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 5 และการประชุมประจำปีของสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเทศไทย ณ โรงแรมภูเก็ต อาคาเดีย จ.ภูเก็ต มีตัวแทนจากประเทศต่างๆ ทั้งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเข้าร่วมประชุมเกือบ 20 ประเทศ จุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยของแต่ละประเทศได้เสนอผลงานวิจัย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและหารือร่วมกันว่าจะพัฒนาอะไรต่อไปในอนาคต (มติชน 171142)

ความเคลื่อนไหวด้านการค้นคว้าวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดทำ "วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ" เพื่อนำมาใช้แทนแผนนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งขณะนี้ผ่านการอนุมัติในหลักการจาก ครม. แล้ว โดยหลักการจะเน้นสร้าง "องค์กรวม" อันเป็นทิศทางการวางแผนกำกับนโยบายและแผนการวิจัยแห่งชาติใหม่ ในช่วง 1-2 ปีข้างหน้า โดยประกอบด้วยภารกิจใน 9 เรื่องต่อไปนี้ 1) การสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ 2) การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม 3) การปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน 4) การปฏิรูประบบรัฐ 5) การปฏิรูประบบการศึกษา 6) การปฏิรูปเพื่อสังคม 7) การปฏิรูปกฎหมาย 8) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 9) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพธุรกิจ 251142)

ความเคลื่อนไหวเทคโนโลยีสารสนเทศในต่างประเทศ ศาลยุติธรรมสหรัฐฯ พิพากษา บริษัทไมโครซอฟท์ ว่ามีความผิดจริงในข้อหาว่า พยายามครอบครองหรือผูกขาดตลาดเพียงบริษัทเดียว มีการป้องกันและไม่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในหมู่ผู้บริโภค เป็นต้น (ผู้จัดการ 081142)

ความเคลื่อนไหวด้านการค้นคว้าวิจัยในต่างประเทศ ปลายเดือนตุลาคมมีการประกาศรางวัลโนเบล 6 รางวัล ซึ่งรางวัลโนเบลด้านวิทยาศาสตร์ 3 สาขา ประกอบด้วย สาขาฟิสิกส์ ผู้ได้รับรางวัลเป็นชาวเนเธอร์แลนด์คือ เจราดัสส์ ฮุฟต์ และมาร์ตินัส เจ.จี.เวลต์แมน อาจารย์มหาวิทยาลัยอุเทรคต์ และอดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยชิคาโก ตามลำดับ ผลงานที่ร่วมกันศึกษาตั้งแต่ทศวรรษที่ 70 คือ ทฤษฎีฟิสิกส์เกี่ยวกับควอนตัมของอนุภาคมูลฐาน สาขาเคมี ผู้ได้รับรางวัลเป็นนักเคมีชาวอียิปต์คือ อาห์เมต ซีเวล ผลงานคือการพัฒนาเทคนิคการถ่ายภาพด้วยเลเซอร์ ทำให้นักเคมีสามารถเห็นกระบวนการที่กำลังเกิดขึ้นในปฏิกิริยาเคมีได้ และสาขาสรีรวิทยาหรือการแพทย์ผู้ได้รับรางวัลเป็นนักชีววิทยาโมเลกุลชาวเยอรมันคือ กุนเตอร์ โบลเบล แห่งมหาวิทยาลัยรอกกีเฟลเลอร์ ผลงานที่ได้รับรางวัลทำได้ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นการอธิบายกลไกที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ของโปรตีนที่ถูกสร้างขึ้นภายในเซลล์ไปอยู่ในตำแหน่งที่ควรจะไป (กรุงเทพธุรกิจ 101142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหววิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับสังคมและการพัฒนา ศ.นพ.ยง ภู่วรรณ อาจารย์ประจำฝ่ายกุมารเวชศาสตร์ จุฬาฯ เปิดเผยว่าการดูแลเด็กไทย เมื่อประมาณ 15 ปีมาแล้วส่วนใหญ่เป็นการดูแลผู้ป่วย บางเรื่องทำให้เด็กสนใจเทคโนโลยีมากขึ้น สร้างจินตนาการได้กว้างไกล แต่ผลเสียคือการสร้างค่านิยมความเป็นญี่ปุ่นให้แก่เด็กไทยโดยไม่รู้ตัว จากการวิจัยการเล่นคอมพิวเตอร์พบว่าเด็กชอบเล่นเกมที่มีการต่อสู้รุนแรง รองลงมาเป็นเรื่องการผจญภัย เกมกีฬา แต่เกมเพื่อการศึกษาเด็กชอบเล่นไม่ถึง 1% เกมที่รุนแรงจะมีผลต่อพฤติกรรมด้านลบของเด็กโดยเฉพาะจิตใจ การเล่นเกมทำให้เด็กไม่เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น ทำให้เด็กแยกตัวเองออกจากสังคม ก่อให้เกิดปัญหาทักษะด้านสังคม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องสุขภาพของสายตา เส้นเอ็นมือ รวมทั้งโรคความดันโลหิตสูง และโรคอ้วน แต่สิ่งที่ดีก็มีเช่นสอนให้ทำอะไรที่เป็นระบบ (ผู้จัดการ 071242) ดร.บัญชา ธนบุญสมบัติ นักวิทยาศาสตร์แห่งชาติ สวทช. ชี้ว่าวิทยาศาสตร์ของไทยพัฒนาไปได้ไม่เร็วเท่าที่ควรเพราะสาเหตุ 6 ประการคือ 1) คนทำงานกับคนระดับนโยบายไม่ประสานงาน 2) การจัดการไม่ทันสมัย 3) งานวิจัยต้องมาจากความต้องการของผู้ใช้ 4) ขาดแคลนบุคลากรทุกระดับ 5) ขอบรับแต่เทคโนโลยี 6) ไม่มีวัฒนธรรมที่เหมาะสม (ไทยโพสต์ 071242)

อนึ่ง นายยงยุทธ ยุทธวงศ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย กล่าวว่า ในอนาคตจะมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาสู่ประเทศไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีวัสดุศาสตร์ ที่น่าจับตามือคือการนำหุ่นยนต์ควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์มาใช้แทนแรงงานคน และเทคโนโลยีเครือข่ายระบบคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต ซึ่ง

อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการกินอกบ้านของมนุษย์ ที่แทรกซึมเข้ามาเรื่อยๆ คนที่ไม่มีโอกาสเรียนรู้ก็จะกลายเป็นส่วนเกินของสังคมไป ซึ่งรัฐบาลต้องเตรียมตัวรับในเรื่องดังกล่าว (มติชน 101242)

ความเคลื่อนไหวด้านการค้นคว้าวิจัยในต่างประเทศ นายฟรานซิส คอลลินส์ ประธานร่วมในโครงการจีโนมโปรเจกต์ หรือโครงการจัดทำแผนที่พันธุกรรมมนุษย์ แถลงว่า คณะนักวิทยาศาสตร์ที่ร่วมโครงการ ประสบความสำเร็จในการกำหนดตำแหน่งและคุณลักษณะของยีนส์ทั้ง 97 เปอร์เซ็นต์ ถือว่าเป็นการจัดทำแผนที่พันธุกรรมของมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดที่เคยทำมา นับเป็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ครั้งสำคัญ (ข่าว น.ส.พ. 031242)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารในรอบปี 2542

เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารทางเลือก ชาวเมืองสวีเดนเกือบ 200 คนจากทั่วโลกมาร่วมฉลองปีใหม่ในการประชุมสมาคมสิ่งแวดล้อมโลกครั้งที่ 33 ที่ประชุมมีมติจัดตั้งสหพันธ์เมืองสวีเดนเอเชียโดยใช้กรุงเทพฯเป็นฐาน มีเป้าหมายชักชวนให้ชาวเอเชียอย่างน้อย 5% เลิกกินเนื้อสัตว์ (ข่าว น.ส.พ. 010142)

ความเคลื่อนไหวอาหารตัดแต่งยีน ประเทศต่างๆในยุโรปเริ่มแตกตื่นเกรงอันตรายจากอาหารตัดแต่งยีน สำหรับประเทศไทย ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์ รองผอ.ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ (ไบโอเทค) เผยว่า ไทยมีการนำเข้าพืชตัดต่อยีน เช่น ข้าวโพด และในท้องตลาดของไบโอเทคขณะนี้กำลังวิจัยการตัดแต่งยีนของมะละกอ มะเขือเทศ และฝ้ายอยู่ (ข่าว น.ส.พ. 150242)

ความเคลื่อนไหวอุตสาหกรรมอาหาร รองเลขาธิการ สนง.คณะกรรมการอาหารและยาเปิดเผยว่า อย. ออกมาตรการใหม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริม โดยต่อไปไม่ต้องมาขอขึ้นทะเบียนจาก อย. ทั้งที่ผลิตในประเทศและนำเข้า แต่ทั้งนี้จะต้องติดฉลากว่ามีส่วนผสมอะไรบ้าง ห้ามโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณต่างๆ (กรุงเทพธุรกิจ 220242)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวอาหารตัดแต่งยีน ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์ รองผอ.ไบโอเทคยืนยันไบโอเทคยังคงให้ความสำคัญกับการวิจัยตัดแต่งยีนทั้งของพืชและสัตว์ เพราะ "การจะเพิ่มอาหารให้ได้วัตถุดิบ ต้องใช้เทคโนโลยีชีวภาพเข้าไปดำเนินการ" (ข่าว น.ส.พ. 160342)

ความเคลื่อนไหวอาหารปนเปื้อน สำนักงานสาธารณสุขนครไอร์แลนด์ (Auckland Health Care) ได้รายงานในวารสาร Imported Products Quarterly Report ฉบับเดือนมีนาคม 2542 ว่าเมื่อปลายปี 2541 ผู้บริโภคนิวซีแลนด์ได้ร้องเรียนว่า สับปะรดกระป๋อง ซึ่งนำเข้าจากไทยมีรสชาติปนเปื้อนโลหะและกระป๋องภายในเปลี่ยนสี เป็นผลให้ห้างสรรพสินค้าซึ่งจัดจำหน่าย สับปะรดกระป๋องขนาดบรรจุ 425 กรัม ซึ่งผลิตจากประเทศไทย ต้องเรียกคืนค้ำดังกล่าวกลับทั้งหมด (ข่าวจากสถาบันอาหาร 0442) จากการสุ่มตัวอย่าง นมสดพาสเจอร์ไรส์และนมสดยู เอช ที ยี่ห้อต่างๆ ที่จำหน่ายในเขตกรุงเทพฯ เมื่อวิเคราะห์หาสารอะฟลาท็อกซิน (Aflatoxin) 10 ตัวอย่าง พบว่ามีสารพิษนี้อยู่ถึง 8 ตัวอย่าง โดยอยู่ทั้งในนมสดยูเอชทีและนมสดพาสเจอร์ไรส์ มีระดับตั้งแต่ 0.091 ไปจนถึง 0.837 นาโนกรัมต่อมิลลิลิตร ซึ่งเกินจากระดับมาตรฐานของอียู และ codex ซึ่งกำหนดไว้ไม่เกิน 0.05 นาโนกรัมเท่านั้น (สถาบันอาหารสำรวจเมื่อ 220342)

ความเคลื่อนไหวผลผลิตอาหารและการเกษตร องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือเอฟเอโอ แถลงว่า ความช่วยเหลือด้านอาหารที่ให้แก่นานาชาติทั่วโลกในปีนี้เป็นส่วนใหญ่จะไปตกอยู่ที่ภูมิภาคเอเชีย ซึ่งคาดว่าจะปีนี้จะต้องการอาหารเป็นจำนวนถึง 5 ล้านตัน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากปัญหาในอินโดนีเซีย และเกาหลีเหนือ เอฟเอโอระบุว่า อินโดนีเซียกำลังได้รับผลกระทบจากทั้งปรากฏการณ์เอลนีโญ และวิกฤตการณ์ทางการเงิน ซึ่งส่งผลให้ อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร ส่วนเกาหลีเหนือและอัฟกานิสถาน ความมั่นคงด้านอาหารยังคงเปราะบาง เพราะขาดปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะเกาหลีเหนือ ผลผลิตด้านอาหาร ยังคงต่ำกว่าระดับความต้องการภายในประเทศประกอบกับรัฐบาลไม่มีเงินพอที่จะนำเข้าอาหาร ทำให้ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ (สำนักข่าวไทย 030342)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวอาหารตัดแต่งยีน นายเนวิน ชิดชอบ รรมช.เกษตรฯ สั่งการให้พืชผลนำเข้าต้องติดฉลากแจ้งว่าเป็นสินค้าตัดแต่งยีนอย่างชัดเจน สถานทูตสหรัฐฯ ยื่นหนังสือถึงปลัด ก.เกษตรฯ ว่านโยบายดังกล่าวเป็นการกีดกันทางการค้า (ข่าวณ.ส.พ. 130442) นพ.มงคล ณ สงขลา เลขาธิการอย.กล่าวว่าขณะนี้ยังมีความรู้ด้านพันธุวิศวกรรมน้อยมากเพราะเป็นเรื่องใหม่ ในต่างประเทศเองก็ยังไม่มียุติควบคุมที่ชัดเจน (ข่าวณ.ส.พ. 150442)

ความเคลื่อนไหวด้านผลผลิตอาหารและการเกษตร ผอ.สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วช.ปทุมธานี เผยวิธีการปลูกพืชด้วยระบบไฮโดรโปนิคส์ที่ไม่ต้องใช้ดิน แต่ใช้สารเคมีที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค สามารถปลูกผักได้ทุกพื้นที่และนอกฤดูกาล (ข่าวณ.ส.พ. 190442) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือเอฟโอไอ ระบุในรายงานคาดการณ์แนวโน้มด้านอาหารว่า ปริมาณการผลิตธัญญาหารทั่วโลกในปี 2542 อาจไม่เพียงพอแก่ความต้องการที่คาดกันไว้ และอาจส่งผลให้ปริมาณอาหารสำหรับลดต่ำกว่าระดับที่จำเป็นสำหรับการรับประกันความปลอดภัยด้านอาหารของโลก เอฟโอไอระบุว่า อาหารจำนวนมากถูกนำไปช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในยุโรปหลังจากมีผู้ลี้ภัยจำนวนมากอพยพออกจากจังหวัดโคโซโว ก่อนหน้านี้ เอฟโอไอคาดว่า ผลผลิตอาหารโลกปีนี้มีจำนวน 1,850 ล้านตัน ลดลงจากเมื่อปีที่แล้ว ซึ่งมีจำนวน 1,877 ล้านตัน และหากสถานการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป ปริมาณการผลิตธัญญาหารโลกจะไม่เพียงพอแก่ความต้องการบริโภคในปี 2542-43 และจะทำให้ปริมาณอาหารสำรองที่สะสมไว้เมื่อสองฤดูกาลที่แล้ว ลดลงต่ำกว่าระดับความปลอดภัยรายงานประมาณว่า ผลผลิตข้าวสาลีของโลกในปีนี้จะมียอดรวมราว 580 ล้านตัน ลดลง 3% จากปีที่แล้วขณะที่ผลผลิตข้าวจะเพิ่มเป็น 380 ล้านตัน จาก 375 ล้านตันเมื่อปีที่แล้ว ส่วนปริมาณการบริโภคข้าวของโลกคาดว่า จะเพิ่มอีก 1.7% จากเมื่อปีที่แล้วที่ตก 162 กิโลกรัมต่อคน ปริมาณการค้าธัญญาหาร ปี 2541-42 จะมีจำนวน 205.6 ล้านตัน เอฟโอไอยังคาดว่า ปริมาณการผลิตนมของโลกจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปีนี้ (สำนักข่าวไทย 160442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวอาหารปนเปื้อน รายงานจากวงการผู้เลี้ยงและจำหน่ายสุกร จ. นครศรีธรรมราช กล่าวว่า จากเหตุการณ์หมูในประเทศมาเลเซียเป็นโรคใช้สมองอักเสบ ได้ส่งผลกระทบต่อบรรดาผู้ประกอบการธุรกิจหมูในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้อย่างรุนแรง แม้เหตุการณ์หมูในมาเลเซียจะเกิดขึ้นมาหลายเดือนแล้วก็ตาม เนื่องจากประชาชนเลิกซื้อหมูไปรับประทานแล้วถึงร้อยละ 70 ขณะนี้เลี้ยงหมูทั่วทั้งจังหวัดได้หยุดกิจการไปแล้วจำนวนมาก และถ้าหากยังไม่ดีขึ้น เชื่อว่าเลี้ยงหมูรวมไปถึงฟาร์มหมูในจังหวัดคงต้องปิดกิจการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สำนักข่าวไทย 030542) สถาบันอาหารได้สุ่มสำรวจตามย่านต่างๆ ทั่วกรุงเทพฯ พบว่ามีสารพิษตกค้างจากยาฆ่าแมลงอยู่ในคะน้าถึง 6 ชนิดและเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่Codex/EU และกระทรวงสาธารณสุขไทยกำหนดไว้ทั้งสิ้น สารพิษที่พบในคะน้ามี ดีดีที(DDT.) เฮปตาคลอร์ (Heptachlor) เฟนวาเลอเรท (Fenvalerate) เมทาลาซิล(Metaxyl) ไพรเปอร์เมธริน (Cypermethrin) และเอ็นดริน (Endrin) ทั้งหมดเป็นยาฆ่าแมลงที่สังหารพืชตกค้าง มีอันตรายถึงตาย มีผลต่อระบบประสาทและเป็นสารตกค้างที่ยังคงฤทธิ์ออกเดชไม่เสื่อมสลายไปได้ง่ายๆเป็นเวลานานนับปี (ไทยรัฐ 070542)

ความเคลื่อนไหวอาหารและโภชนาการ ก.สาธารณสุขเสนอ 9 ยุทธศาสตร์ เพื่อบรรลุด้านอาหารและโภชนาการแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนคนไทยทุกเพศทุกวัยมีโภชนาการที่ดี เด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการเต็มศักยภาพ และผู้ใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดี อายุยืนยาว และเป็นสุข ยุทธศาสตร์ทั้ง 9 คือ 1) การผลิต แปรรูป และกระจายอาหารเพื่อโภชนาการ 2) การสื่อสารด้านอาหารและโภชนาการเพื่อพฤติกรรมที่เหมาะสม 3) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและโภชนาการ 4) การส่งเสริมคุ้มครองและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการให้อาหารเสริมสำหรับทารก 5) การควบคุม ป้องกัน ปัญหาทุพโภชนาการ 6) การเฝ้าระวังทางโภชนาการ 7) การเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชน 8) การพัฒนาบุคลากรและงานวิจัย 9) พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ (มติธรรม. 250542)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารตัดแต่งยีน แนวร่วมองค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศเตือนว่า โครงการความร่วมมือระหว่าง บ.มอนซานโต บริษัทข้ามชาติที่เป็นยักษ์ใหญ่ด้านพืชผลตัดแต่งยีนกับองค์กรพัฒนาของไทย จะเป็นโอกาสให้ "เมล็ดพันธุ์ปิศาจ" รุกเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์ไทย และเกษตรกรไทย (ข่าวณ.ส.พ. 310542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวอาหารปนเปื้อน ก.เกษตรฯ ประกาศห้ามนำเข้าอาหารสัตว์ อาหารเสริมสำหรับสัตว์ ผลิตภัณฑ์นมที่มาจากเบลเยียม นอกจากนั้น ก.สาธารณสุขออกประกาศเพิ่มเติมห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์จากเนื้อ หมู สัตว์ปีก นม และไข่จากฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ด้วย เนื่องจากมีข้อมูลว่ามีการนำอาหารสัตว์ปนเปื้อนไดออกซินเข้าไปใช้ในฟาร์มปศุสัตว์ฯ แห่งในสองประเทศนั้น (ข่าว.ส.พ. 09,120642) กระแสกดดันจากผู้บริโภคกรณีสารปนเปื้อนไดออกซินในผลิตภัณฑ์นม ที่ทำให้ผู้บริโภคสับสน และชะลอการซื้อผลิตภัณฑ์นมชั่วคราว สมาคมการค้าอาหารทดแทนนมแม่และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องสรุปแนวทางแก้ปัญหาโดยการเร่งยื่นขอเอกสารรับรองจากแหล่งผลิต นำเสนอต่อองค์การอาหารและยา ก.สาธารณสุข เพื่อออกไปรับรองอนุมัติการจำหน่าย และเสนอให้ข้อมูลชี้แจงให้กับผู้บริโภคเพื่อเร่งฟื้นความมั่นใจของตลาดว่าผลิตภัณฑ์นมที่ผ่านการรับรองแล้วนั้นปลอดภัยจากสารไดออกซิน (ข่าว.ส.พ. 180642)

เบลเยียมตอบโต้สหรัฐฯ ที่สั่งห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารจากเบลเยียมกรณีไดออกซิน โดยประกาศสั่งเก็บน้ำอัดลมชื่อดังทั้งโค้ก เป๊ปซี่ สไปรท์ เพิ่มอีก หลังบริษัทโคลา-เบลเยียมเก็บน้ำอัดลมแล้วถึง 2 ล้าน 5 แสนขวด ตั้งแต่วันที่ 9 มิ.ย. ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ หลังนักเรียนราว 30 คน ดื่มน้ำแล้วมีอาการปวดหัว ปวดท้อง จนหลายคนถูกนำส่งโรงพยาบาล ถึงแม้ยังตรวจไม่พบสารพิษ ผสมอยู่ในน้ำอัดลมยี่ห้อใดก็ตาม (ไทยรัฐ 130642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวอาหารปนเปื้อน ไทยยกเลิกคำสั่งห้ามนำเข้าอาหารจากฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ หลังได้รับการยืนยันจากหน่วยงานของสหภาพยุโรปว่าอาหารเหล่านั้นปลอดภัยไดออกซิน สำหรับเบลเยียมประเทศต้นเหตุนั้น ทางอย.กล่าวว่า จะยกเลิกการห้ามนำเข้าเช่นกันเมื่อมีการรับรองความปลอดภัยในโอกาสต่อไป (ข่าว.ส.พ. 010742) กองสุขาภิบาลอาหาร กรมอนามัย ก.สาธารณสุขจัดโครงการสุขาภิบาลอาหาร หลังสำรวจพบร้านแผงลอยกว่า 80,000 แห่งทั่วประเทศ ได้มาตรฐานทางสุขลักษณะเพียง 20% และเพื่อร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวสนับสนุนเศรษฐกิจไทยด้วย โดยจะตรวจประเมินคุณภาพร้านอาหารแผงลอยทั่วประเทศก่อนมอบป้ายมาตรฐาน "Clean Food Good Taste" ให้กับร้านที่ผ่านการตรวจสอบ (ข่าว.ส.พ. 080742)

ความเคลื่อนไหวการตลาดอาหาร นายราชนันท์ พจนสุนทร อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เผยโครงการขยายตลาดอาหารไทยในต่างประเทศ ตั้งเป้าเพิ่มร้านอาหารไทยในต่างแดนจาก 5,000 ร้าน เป็น 8,000 ร้านภายใน 5 ปี และจะจัดอบรมกักไทยเพื่อส่งออกไปยังตลาดด้วย (ข่าว.ส.พ. 120742) ผู้บริหารหลายระดับใน ก.เกษตรฯ รวมทั้ง รมช. นายเนวิน ชิดชอบ เห็นพ้องกันว่าน่าจะใช้โอกาสที่ผู้บริโภคโลกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและญี่ปุ่นต่อต้านอาหารดัดแปลง ยีน ทำการบุกเบิกตลาดและสร้างชื่อให้ผลิตภัณฑ์อาหารไทยเพราะไทยยังไม่มีการผลิตพืชจีเอ็มโอทางการค้า ยังอยู่ในขั้นการวิจัย และทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพเท่านั้น (ข่าว.ส.พ. 200742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาหารปนเปื้อน นพ.ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล เผยผลการตรวจสอบแรกๆ ในอาหารพบว่า ปี 2542 มีแนวโน้มการใช้บอแรกซ์ในอาหารลดลง ผลิตภัณฑ์อาหารใส่สารบอแรกซ์ส่วนใหญ่ที่ตรวจพบคือเนื้อหมูปด และอาหารกรอบต่างๆ (ข่าว.ส.พ. 020842)

ความเคลื่อนไหวอาหารดัดแปลง ยีน กลุ่มเครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย ยื่นหนังสือถึงนายเนวิน ชิดชอบ รมช.เกษตรฯ เสนอให้เร่งพิจารณาการนำเข้าฝ้ายและพืชแปลงพันธุกรรมอื่นๆ มาปลูกในประเทศแม้เพื่อการทดลองอย่างน้อย 5 ปี เนื่องจากการตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลกระทบของฝ้ายดัดแปลงพันธุกรรมที่ บ.มอนซานโตนำเข้ามาทดลองในไทยนั้นไม่เหมาะสม คือ มีตัวแทนของบริษัทดังกล่าวร่วมด้วยถึง 3 คน ทางกลุ่มเรียกร้องให้ยกเลิกคณะกรรมการชุดนี้แล้วแต่งตั้งตัวแทนจากหน่วยงานที่สังคมยอมรับ เช่น จากสถาบันการศึกษาเข้าร่วม (ข่าว.ส.พ. 130842) หน่วยปฏิบัติการลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) แจ้งว่าขณะนี้สามารถตรวจสอบได้แล้วว่ามีอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารใดบ้างที่เป็นจีเอ็มโอ คิดค่าบริการครั้งละ 1,600 บาทเท่านั้นและสามารถรู้ผลทันที ขณะที่ต่างประเทศคิดค่าตรวจครั้งละ 7,000-10,000 บาท และต้องใช้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ทางหน่วยกำลังส่งรายละเอียดของห้องปฏิบัติการเพื่อขอรับมาตรฐานระหว่างประเทศหรือ ISO 1400 อยู่ (ข่าว.ส.พ. 210842)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารตัดแต่งยีนในต่างประเทศ นายเจียม ตง เต้า รองประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยการดัดแปลงสารพันธุกรรมของสิงคโปร์แถลงว่า ข้อกำหนดในการควบคุมการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรที่มีการดัดแปลงยีนหรือสารพันธุกรรมจะมีผลบังคับใช้ทันทีตั้งแต่วันที่ 20 ส.ค.นี้เป็นต้นไป โดยบริษัทผู้ประสงค์จะนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในข่ายการควบคุม จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตนำเข้าเป็นรายกรณีไป โดยทางการจะใช้เวลาในการพิจารณาอนุมัติหรือปฏิเสธคำร้องดังกล่าวตั้งแต่ 3 ถึง 6 เดือน (สำนักข่าวไทย 200842)

ความเคลื่อนไหวอุตสาหกรรมอาหาร นางดรณี เอ็ดเวิร์ดส รองผอ.ไบโอเทค นำเสนอสูตรอาหารเอกลักษณ์ไทย 5 ชนิด คือ ปลาร้า ต้มยำกุ้ง น้ำจิ้มไก่ แหนม และแกงเขียวหวาน ที่ได้ศึกษาคำมาตรฐานของรสชาติสำเร็จแล้ว และจะขอความร่วมมือให้สง.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไทยมอบเครื่องหมายมาตรฐานนอก.ให้แก่ร้านอาหารไทยที่ใช้สูตรซึ่งไบโอเทคทำวิจัยนี้ (ข่าว.ส.พ. 280842)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารทางเลือก สถาบันการแพทย์แผนไทย จัดสัมมนาวิชาการผักพื้นบ้านและ อาหาร พื้นเมืองระดมผู้เชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของผักพื้นบ้านและหันมาบริโภคอาหาร พื้นเมืองมากขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมโปะเมซึ่งไทยแลนด์ ระหว่างวันที่ ในวันที่ 23-26 สิงหาคม ณ ห้องประชุมสวนกีฬากะทรวงสาธารณสุข (ข่าว.ส.พ. 13, 170842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวอาหารตัดแต่งยีน หลังเกิดการขัดแย้งระหว่างรัฐ (ก.เกษตร โดยเฉพาะกรมวิชาการเกษตร) กับกลุ่มองค์กรเอกชนกรณีฝ่ายบีที ที่ บ.มอนซานโตนำเข้ามาทดลองปลูกในไทย แหล่งข่าวจาก ก.เกษตรกล่าวว่าให้จับตา บ.โนวาร์ตีส ให้ดีเพราะเป็นอีกบริษัทที่กำลังผลักดันเพื่อนำข้าวโพดบีทีมาปลูกในไทย หากฝ่ายบีทีผ่านความเห็นชอบระดับนโยบายได้ จะเป็นช่องทางให้พืชตัดต่อยีนอื่นๆ ตามเข้ามาเป็นขบวน ทั้งถั่วเหลืองและมะเขือเทศที่จ่อคิวอยู่ (ข่าว.ส.พ. 080942) นายเนวิน ชิดชอบ รมช.เกษตรฯกล่าวว่าก.เกษตรฯมีจุดยืนว่าขณะนี้จะไม่สนับสนุนพืชจีเอ็มโอเพื่อการค้า แต่ผู้ประสานงานเครือข่ายไบโอเทคไทยซึ่งติดตามสถานการณ์พืชตัดต่อยีนมาตลอดไม่แน่ใจนโยบายดังกล่าว ข้าชณะนี้มีข่าวว่าฝ่ายบีทีหลุดรอดสู่แปลงปลูกของเกษตรกรทั่วไปแล้วด้วย (ข่าว.ส.พ. 240942) กลุ่มเอ็นจีโอร่วมแถลงกรณี บ.มอนซานโตปล่อยให้ฝ่ายบีทีต้องห้าม เผยแพร่สู่พื้นที่เกษตรกร และนัดเคลื่อนไหวให้รัฐบาลยุติการอนุญาตบริษัทดังกล่าวนำเข้าพืชแปลงพันธุกรรมเข้าประเทศ (ข่าว.ส.พ. 260942)

ความเคลื่อนไหวผลผลิตอาหารและการเกษตร สภาพัฒน์ฯ จัดสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน" ได้ผลสรุปจากกลุ่มองค์กรเอกชนว่าแนวทางการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เพราะ ก.เกษตรฯไม่จริงใจ เห็นแก่เป้าหมายด้านรายได้เท่านั้น ไม่สนใจชีวิตเกษตรกร ทั้งบุคลากรของกระทรวงฯที่ทำงานเรื่องนี้ก็ไม่ได้รับการส่งเสริม (ข่าว.ส.พ. 080942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวผลผลิตอาหารและการเกษตร องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ แถลงเนื่องในวันอาหารโลกว่า ประชากรเกือบ 800 ล้านคนในประเทศกำลังพัฒนายังขาดแคลนอาหาร แม้ผลผลิตการเกษตรจะมีมากเกินต้องการ แต่การแจกจ่ายให้ประชากรอย่างเท่าเทียมกันยังไม่บรรลุ แม้ในประเทศพัฒนาแล้ว ก็ยังมีประชากรที่ได้รับอาหารไม่เพียงพออีกราว 34 ล้านคนด้วย

ความเคลื่อนไหวอาหารตัดแต่งยีน ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน ถอนตัวจากคณะกรรมการตรวจสอบกรณีฝ่ายบีทีหลุดสู่แปลงเกษตรกร ระบุสาเหตุ รมช.เกษตรฯไม่จริงใจ เปลี่ยนพื้นที่ที่จะลงตรวจสอบกลับไปกลับมาให้สับสน (ข่าว.ส.พ. 161042) ตัวแทนเอ็นจีโอพาผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบการปลูกฝ้ายที่เพชรบูรณ์ พบมีการปลูกฝ้ายบีทีอย่างน้อย 1 พันไร่ เกษตรกรผู้ปลูกบอกว่าฝ้ายนี้ศัตรูพืชไม่รบกวน หากมีหนอนเจาะหนอนจะตาย หากสัตว์เช่นมดมากินหนอนที่ตาย ก็ตายในเวลาต่อมา (ข่าว.ส.พ. 171042) คณะกรรมการตรวจสอบกรณีฝ่ายบีทีของก.เกษตรฯนำโดยนายเนวิน ชิดชอบไปตรวจแปลงฝ้ายที่ จ.เลย ตอนแรกพบแต่ฝ้ายพื้นเมือง ช่วงบ่ายมีคนมากระซิบให้นายเนวินไปตรวจในแปลงที่ห่างออกไป พบเป็นฝ้ายต้อง

สงสัย แต่นายเนวินกล่าวว่าต้องส่งไปตรวจสอบก่อน (ข่าว.ส.พ. 181042) อัย.ยืนยันว่าตัวเหลืองและขาวโพลีเอมีโอที่นำเข้ามาทดลองใช้ในประเทศเพื่อผลิตอาหารและเลี้ยงสัตว์มีความปลอดภัย (ข่าว.ส.พ. 231042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวองค์กรประชาชนฯ องค์กรคุ้มครองผู้บริโภครวมพลัง เรียกร้องรัฐบาลรีบติดฉลากอาหารดัดแปลงพันธุกรรม เพราะกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีอันตรายหรือไม่ก็อาจสายเกินไป (ข่าว.ส.พ. 031142) กลุ่มองค์กรชาวไร่ชาวนา คนจนเมือง และชาวประมงทั่วประเทศรวม 38 องค์กรชุมนุมต่อว่ารัฐบาลไม่เหลียวแลช่วยเหลือ พร้อมกันนั้นได้คัดค้านการดำเนินงานของรัฐมนตรีพิชิจิเอ็มโอ โดยเผาหุ่น บ.มอนซานโต้ หุ่นจำลองนายเนวิน ชิดชอบ และนายอนันต์ ดาโลดม ที่ทำจากต้นฝ้ายบีบีและเรียกร้องให้หยุดการนำเข้าพืชจีเอ็มโอแม้เพื่อการทดลองจนกว่าจะมีมาตรการที่ดีกว่านี้ (ข่าว.ส.พ. 201142)

ความเคลื่อนไหวผลผลิตอาหารและการเกษตร ก.เกษตรฯร่วมกับจ.ร้อยเอ็ด จัดงานวันเก็บเกี่ยวข้าวหอมมะลิโลกครั้งที่ 1 ขึ้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยเชิญคณะทูตจาก 25 ประเทศร่วมงาน รมต.เกษตรฯนายปองพล อดิเรกสาร กล่าวว่า การทำตลาดสินค้าเกษตรไทยต้องให้ยุทธศาสตร์ใหม่ “เกษตรการทูต” นำ (ข่าว.ส.พ.211142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวอาหารตัดแต่งยีน ก.เกษตรฯแถลงผลการตรวจสอบฝ้ายบีบีที่หลุดจากแปลงทดลองของบ.มอนซานโต้สู่แปลงเกษตรกร พบเป็นฝ้ายบีบีจริง โดยการตรวจสอบ 100 ตัวอย่าง พบ 9 ตัวอย่างที่มีสารพันธุกรรมเจือปน (ข่าว.ส.พ. 011242) บัณฑิตวิทยาลัยศาสตร์ระดมความเห็นนักวิทยาศาสตร์นับร้อยทั่วประเทศต่อกรณีพืชผลจีเอ็มโอ สรุปว่ายังมีประเด็นน่าเป็นห่วง แต่ไทยจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพและชีวไทยควรมีนโยบายติดฉลากเพื่อให้ผู้บริโภคมีทางเลือก (ข่าว.ส.พ. 161242)

ความเคลื่อนไหวผลผลิตอาหารและการเกษตร องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ทุเลาล้าถวายเป็นเหรียญเทเลพุตเหรียญแรกแด่ในหลวง เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ เหรียญเทเลพุตจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเกียรติและยกย่องบุคคลที่มีส่วนอุทิศหรือให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโครงการเทเลพุตหรือความมั่นคงด้านอาหาร (ข่าว.ส.พ. 081242)

ความเคลื่อนไหวด้านพลังงานในรอบปี 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน สรุปภาพรวมการใช้พลังงานและการค้าผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมปี 2541 พบว่าการใช้น้ำมันหดตัวลง 9.8% และ ยอดนำเข้าน้ำมันลดลงร้อยละ 10.9% โดยมีรายงานสัดส่วนการใช้พลังงานตลอดปี 2541 ของน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ลิกไนต์ ถ่านหินนำเข้า พลังน้ำ คือ 61.7%, 22.4%, 11.3%, 1.5% และ 3.1% ตามลำดับ ประเทศไทยใช้น้ำมัน 638,000 บาร์เรลต่อวัน ก๊าซธรรมชาติ 1,638 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน ลิกไนต์ 55,351 ตันต่อวัน ถ่านหินนำเข้า 3,399 ตันต่อวัน พลังน้ำ 5,897 ล้านหน่วย การนำเข้าน้ำมันดิบลดลง 7.2% การใช้ก๊าซธรรมชาติเพิ่มขึ้น 5.3% การใช้แหล่งพลังงานในประเทศเพิ่มขึ้นโดยก๊าซและน้ำมันดิบต่างเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.2% ด้านการค้าน้ำมันพบว่าบริษัทน้ำมันรายใหญ่ทั้ง การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เอสโซ่ คาลเท็กซ์ และบางจากมีรายได้ลดลง 50% ในขณะที่ปัญหาน้ำมันเถื่อนมีมากขึ้น (มติธรรม. 180142)

ความเคลื่อนไหวการแปรรูปรัฐวิสาหกิจพลังงาน สรุปการดำเนินการแปรรูปกิจการพลังงานปี 2541 ดำเนินการสำเร็จ 2 โครงการ คือ 1) การขายหุ้นของกฟผ. ในบริษัทผลิตไฟฟ้าจำกัด (มหาชน) หรือเอ็กโก ให้กับพันธมิตรร่วมทุน จำนวนร้อยละ 14.9 โดยขายได้ในราว 126 บาทต่อหุ้น 2) ขายหุ้นบริษัท ปตท. สำหรับและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท.สผ. โดยขายหุ้นเพิ่มทุนจำนวน 16 ล้านหุ้น ขายหุ้นในส่วนของ ปตท. ที่ถืออยู่ใน ปตท.สผ. ได้อีก 16.5 ล้านหุ้น ขายหุ้นในส่วนที่เป็นกรีนชูสอปชั่นได้อีก 4,875 ล้านหุ้น ทั้งสองโครงการได้เงินเข้าประเทศ 20,000 ล้านบาท ส่วนแผนแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานปี 2542 คือ 1) ตั้งองค์กรกำกับดูแลอิสระในช่วงปลายปี 2542 2) แปรรูปโรงไฟฟ้าราชบุรี 3) ปรับโครงสร้างธุรกิจก๊าซธรรมชาติให้เสรีมากขึ้น หลังจากที่ถูกผูกขาดกับ ปตท. มาตลอด สรุปแนวทางการแปรรูป บ. บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ให้ชัดเจนเพื่อให้พ้นจากสภาพรัฐวิสาหกิจภายในปี 2542 โดยตั้งเป้าขายหุ้นให้ต่างชาติได้ 70,000 ล้านบาท (ผู้จัดการ 080142)

ความเคลื่อนไหวรัฐวิสาหกิจ นายวีระวัฒน์ ชลายน ผู้ว่าการ กฟผ. กล่าวว่า หลังจากทบทวนการประเมินอุปสงค์ด้านพลังงานแล้ว กฟผ. จึงจัดงบประมาณในอีก 10 ปี (2542-2552) ออกไป 89,000 ล้านบาท โดยเดิมวางไว้ที่ 549,830 ล้านบาท ก็จะลดเหลือ 460,840 ล้านบาท และคาดว่าจะต้องการใช้ไฟในปี 2542 จะเหลือเพียง 82,000 ล้านหน่วย จากที่เคยประเมินไว้ 86,777 ล้านหน่วย การตัดงบประมาณทำให้แผนการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้า 3 และ 4 ที่ราชบุรีจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยเปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมการลงทุนร้อยละ 60 หรือประมาณ 460,800 ล้านบาท (Bangkok Post 150199)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจกำหนดแนวทางกระตุ้นภาคอุตสาหกรรมและขนส่งในประเทศให้ใช้ก๊าซเป็นพลังงานให้มากขึ้น หลังจากพบว่าปริมาณการใช้ก๊าซยังน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณการผลิตและระบบท่อส่ง ก.อุตสาหกรรม เตรียมผลักดันให้ผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมใช้ก๊าซเป็นพลังงานเพิ่มขึ้น (สำนักข่าวไทย 180142)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน เดือน ม.ค. 2542 กรมทะเบียนการค้าได้มีการออกใบอนุญาตให้ตั้งสถานีบริการน้ำมันใหม่ถึง 225 แห่ง เพิ่มขึ้นมากกว่าช่วงเดียวกันของปี 2541 79 แห่ง หรือร้อยละ 54 สถานีฯ ที่ตั้งใหม่นี้เป็นสถานีอิสระ 131 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในภาคอีสานและภาคเหนือ ส่วนสถานีฯ ที่มีอยู่เดิมมีจำนวน 94 แห่ง เป็นสถานีฯ ของ ปตท.มากที่สุดถึง 22 แห่ง รองลงมาคือ บางจาก 20 แห่ง คาลเท็กซ์ 12 แห่ง เชลล์ 8 แห่ง เอสโซ่และพีทีเท่ากัน 7 แห่ง เอ็มพี 6 แห่ง ควูต 4 แห่ง ทีพีไอ 3 แห่ง (สำนักข่าวไทย 040342)

ความเคลื่อนไหวองค์กรประชาชน กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต ตรวจสอบข้อมูลล่าสุดของโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์การที่พบว่า มีการหลีกเลี่ยงสัญญาของบริษัทเจนเนอรัล อะตอมมิก (จีเอ) ซึ่งเสนอเงื่อนไขก่อนทำสัญญาว่า เชื้อเพลิงที่จะใช้ในเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบทริกา ทางบริษัทจะผลิตเอง ซึ่งเท่ากับเป็นแหล่งที่มาจากสหรัฐฯ ซึ่งเป็นผลดีเพราะรัฐบาลสหรัฐฯจะต้องรับเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วกลับไปตามการลงนามระหว่างสหรัฐฯและไทย แต่หลังเซ็นสัญญาแล้ว บริษัทจีเอกลับระบุแหล่งที่มาของเชื้อเพลิงว่ามาจากประเทศรัสเซีย ซึ่งจะส่งผลให้กาการกัมตภาพรังสีตกค้างในประเทศไทย (กรุงเทพธุรกิจ 210142)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ส.ส.นครนายก พรรคประชาธิปัตย์ เตรียมส่งเอกสารกรณีความไม่โปร่งใสในโครงการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์การแห่งใหม่ เสนอ ป.ป.ป.ชี้แจงผลสอบสวน ออกมาจะมีทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำติดคุก ส่วนนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ กล่าวว่า จะระงับโครงการหากไม่โปร่งใสจริง (สำนักข่าวไทย 090242)

วันที่ 8 ก.พ. 2542 นายพรเทพ เตชะไพบูลย์ รมช.วิทยาศาสตร์ฯ สั่งระงับโครงการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ของสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติไว้ชั่วคราวเพื่อรอให้คณะกรรมการความปลอดภัยโรงงานนิวเคลียร์พิจารณา(กรุงเทพธุรกิจ 090242) วันที่ 10 ก.พ. 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติมีมติสั่งระงับการก่อสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานถ่านหินที่ จ.ประจวบคีรีขันธ์ชั่วคราว เพื่อบริหารการประชาสัมพันธ์ (กรุงเทพธุรกิจ 110242)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ กฟผ.ยืนยันต้องการรับซื้อไฟฟ้าจากโครงการน้ำเทิน 2 ในเดือนธันวาคม 2546 หากจะรับซื้อจะต้องเป็นระบบบนเฟิร์ม ซึ่งค่าไฟฟ้าจะตกประมาณกว่า 60 สตางค์ต่อหน่วย (สำนักข่าวไทย 110242) วันที่ 2 ก.พ. 42 กฟผ. เสนอให้ ปตท. เปรียบเทียบกับบริษัทยูโนแคลเพื่อขอลดราคาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานาประเทศพม่าลงอีกร้อยละ 10 จากราคาปากหลุม และเปลี่ยนแปลงสูตรในการซื้อขายก๊าซโดยปล่อยให้ราคาลอยตัวตั้งแต่เริ่มแรก ทั้งนี้หาก ปตท. เปรียบไม่ประสบความสำเร็จก่อนที่โรงไฟฟ้าราชบุรีเริ่มเดินเครื่องในเดือน มิ.ย. 2542 ก็จะเลือกใช้ก๊าซจากอ่าวไทยเพราะราคาถูกกว่า (ผู้จัดการรายวัน 030342)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน นายสาร์ต รัตนาวะดี กรรมการบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด เปิดเผยว่า บริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ฯ ลงทุนดำเนินการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม 100 ล้านเหรียญสหรัฐ จากเงินลงทุน 800 ล้านเหรียญสหรัฐ มั่นใจจะเจราจากผู้ถือหุ้นใหม่เสร็จสิ้นภายในเดือนมีนาคม มาตรการ การทำหอหล่อเย็น (Cooling Tower) และการติดตั้งระบบดักฝุ่นก่อนที่จะระบายออกสู่อากาศ ประสิทธิภาพสูงร้อยละ 99.8 ที่เรียกว่า Fabric Filter โดยหอหล่อเย็นเป็นระบบใช้น้ำ

หมุนเวียน จะทำหน้าที่ปรับอุณหภูมิน้ำที่ใช้ในโครงการให้มีอุณหภูมิใกล้เคียงกับน้ำทะเลก่อนปล่อยน้ำลงสู่ทะเล และบริษัทยังจะต้องมีการพิจารณาถึงความยาวของท่อที่จะยื่นไปในทะเลเพื่อให้ น้ำจากทะเลไหลเข้ามาในหอหล่อเย็นก่อนที่จะปล่อยออกสู่ทะเล ภายใต้อุณหภูมิที่เหมาะสม อีกทั้งตำแหน่งที่ตั้งโครงการจะเป็นที่ซึ่งไม่มีแหล่งประการังและไม่อยู่ในพื้นที่การวางไข่ของปลาทุ (สำนักข่าวไทย 130242)

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน นายพละ สุขเวช ผู้ว่าการ ปตท. เปิดเผยถึงความต้องการใช้ก๊าซธรรมชาติของประเทศไทยในช่วง 5 ปีข้างหน้า จะน้อยกว่าที่คาดการณ์ว่าเป็นร้อยละ 20 จากเดิม 2,800 ล้านลบ.ฟุตต่อวัน เป็น 2,200 ล้านลบ.ฟุตต่อวัน จำเป็นต้องเลื่อนกำหนดรับซื้อก๊าซจากโครงการพัฒนาพื้นที่ร่วมไทย-มาเลเซีย (เจดีเอ) ออกไปอีก 1 ปี จากต้นปี 2544 เป็นปลายปี 2544 (กรุงเทพธุรกิจ 240242)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน นายณภดล มั่นพะจิตร อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี เปิดเผยว่า บริษัท แอร์รอดส์ เอ็นเนอร์ยี่ ซึ่งเป็นบริษัทด้านพลังงานของกลุ่มอัลฟาเอค อยู่ระหว่างการเจรจากับบริษัท เท็กซากโก้ เอ็กซ์พลอเรชั่น เพื่อเป็นพันธมิตรร่วมทุนขยายแหล่งลงทุนปิโตรเลียมของเท็กซากโก้ในประเทศไทย โดยทั้ง 2 บริษัทจะมีการลงนามความร่วมมือดังกล่าวในปี นี้ ทั้งนี้แอร์รอดส์ได้เข้ามาสำรวจลงทุนในธุรกิจปิโตรเลียมในไทยครั้งแรกเมื่อปี 2541 โดย ร่วมกับบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม (ปตท.สผ.)สำรวจในแปลง บี 5/27 และแปลง บี 2/38 บริเวณอ่าวไทย ส่วนแปลงสัมปทานที่เท็กซากโก้จะตั้งกลุ่มแอร์รอดส์เข้ามาลงทุน ได้แก่ บี 12/13 บี 11/38 และบี 11/32 (สำนักข่าวไทย 030342)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เร่งให้ ปตท. แก้ปัญหาสภาพคล่องบริษัทลูกในกลุ่มธุรกิจปิโตรเคมี ด้วยการหาพันธมิตรเข้ามาร่วมทุน หากไม่เร่งแก้ไขกลุ่มดังกล่าวก็จะประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องใน 2 ปีข้างหน้า เป็นวงเงิน 400-500 ล้านบาทรัฐบาล พร้อมสั่งลดสัดส่วนการถือหุ้นลง แต่ต้องคงสัดส่วนการถือหุ้นให้มากกว่าร้อยละ 25 เพื่อจะได้มีสิทธิในการบริหารงานตามกฎหมาย (สำนักข่าวไทย 050342) กลุ่มบริษัทผู้ร่วมทุนในโครงการชุดเจาะก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานาของพม่าได้ส่งหนังสือมายัง ปตท. เพื่อแจ้งให้ชำระเงินค่าก๊าซตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค.-ธ.ค. 41 รวมเป็นเงิน 2,356 ล้านบาท ซึ่งขณะนี้ ปตท. ดำเนินการเจรจาขอพักหนี้เพื่อหาทางยืดเวลาการจ่ายออกไป (ผู้จัดการ 160342)

ความเคลื่อนไหวองค์กรประชาชน แกนนำกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก นำโดยนายจิรชาติ แฉวสกุล และนายเจริญ วัตรอักษร เข้ายื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้ยกเลิกการ "อนุมัติ-อนุญาต" ทั้งหมดที่เกี่ยวกับโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ก่อนเริ่มประชาพิจารณ์ ขณะเดียวกัน ไม่ยอมรับกรรมการประชาพิจารณ์ที่ "สาวิตรี โพธิ์วินศ" ตั้งขึ้น อ้างบางคนมีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ (สำนักข่าวไทย 030342)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นายเกรียงศักดิ์ ภัทราคม เลขานุการ สนง.พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พป.) กล่าวว่า แท่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ที่ใช้แล้วของศูนย์วิจัยปรมาณูที่บางเขนจำนวน 31 แท่ง น้ำหนัก 4.1 ก.ก. ประเทศสหรัฐฯเจ้าของได้รับกลับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเดินทางกลับเมื่อวันที่ 1 มี.ค. 42 โดยทางเรือที่แหลมฉบัง ยังคงเหลือแท่งปรมาณูที่ใช้งานอยู่ 100 แท่ง หากประเทศไทยสามารถสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์รักษ์เสร็จภายในปี 2545 ก็สามารถส่งแท่งปรมาณูดังกล่าวกลับสหรัฐฯได้ตามโครงการนำเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้วกลับสหรัฐฯ ภายใต้อนุสัญญาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ซึ่งดำเนินมาตั้งแต่ปี 1996 และจะสิ้นสุดในปี 2006 อย่างไรก็ตาม นายเกรียงศักดิ์กล่าวว่า "ส่วนเชื้อเพลิงที่นำไปใช้ที่ศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์รักษ์ คงไม่สามารถนำกลับได้และเชื่อว่าคงไม่มีประเทศใดรับคืนแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อเพลิงจากประเทศใด" (สำนักข่าวไทย 040342) กรม. อนุมัติให้ ก.อุตสาหกรรมเพิ่มวงเงินลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก "น้ำหมัน" และ "น้ำสาน" ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจำนวน 244 ล้านบาท (มติกรม. 090342)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ ราคาน้ำมันต่ำสุดในเดือนมกราคมทำให้กลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออก (โอเปก) ตกลงลดปริมาณการผลิตน้ำมันไปจนถึง เดือน เม.ย. 2543 (Asiaweek 300799)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ องค์การพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency - IEA) รายงานเมื่อต้นเดือน เม.ย. นี้คาดว่าน้ำมันสำรองของโลกจะลดลงอย่างรุนแรงในปี 2542 นี้ เนื่องจากบรรดาผู้ผลิตน้ำมันโลกมีแผนจะลดอัตราการส่งออกน้ำมันโลกลงวันละ 2.1 ล้านบาร์เรล จากนั้นไปจนถึงสิ้นปี ทำให้ภายในสิ้นปีนี้สำรองน้ำมันจะลดลงประมาณ 330 ล้านบาร์เรล ประมาณว่าสำรองน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน ณ ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 500 ล้านบาร์เรล (Bangkok Post 130499) บริษัทผลิตเซลล์เชื้อเพลิงแห่งหนึ่งในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เปิดเผยว่า ได้มีความพยายามที่จะนำเอาเซลล์เชื้อเพลิง ซึ่งเป็นเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ใช้ขับเคลื่อนยานอวกาศในปัจจุบันไปใช้เป็นแหล่งกำเนิดไฟฟ้าในบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ แทนไฟฟ้าที่ส่งตามสายมาจากแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าใหญ่ๆ (Bangkok Post 140499)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นายพรเทพ เตชะไพบูลย์ รมช.วิทยาศาสตร์ฯ สั่งการให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พป.) เตรียมจัดประชาพิจารณ์ศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์การวิจัยตามคำเรียกร้องของประชาชน (กรุงเทพธุรกิจ 210442) ก.วิทยาศาสตร์ฯ ได้ชะลอการออกใบอนุญาตดำเนินการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์การวิจัย และให้รอผลการตรวจสอบความโปร่งใสจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.) รวมทั้งได้สั่งการให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เตรียมจัดประชาพิจารณ์ตามคำเรียกร้องของประชาชน (ไทยโพสต์ 250442) นายเกรียงศักดิ์ ภัทราคม เลขานุการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พป.) เปิดเผยว่าคณะกรรมการความปลอดภัยโรงงานนิวเคลียร์มีมติอนุมัติให้สถาบันโอคิลิดจ์เป็นหน่วยงานตรวจสอบรายงานความปลอดภัยของบริษัทเจนเนอรัล อะตอมมิก และให้ทบวงปรมาณูระหว่างประเทศเป็นอีกหน่วยงานที่ร่วมตรวจสอบด้วย โดยจะใช้ค่าใช้จ่ายทั้งหมด 400,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับค่าส่งรับการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์การวิจัยของนายพรเทพ เตชะไพบูลย์นั้นไม่มีผลทางปฏิบัติ เพราะคณะกรรมการความปลอดภัยยังไม่ออกใบอนุญาตจึงไม่สามารถระงับได้ (กรุงเทพธุรกิจ 280442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน ปตท. รายงานการใช้น้ำมันเดือน ม.ค.-ก.พ. 42 ว่า อุปสงค์รวมลดลงมาอยู่ที่ 856,480 บาร์เรลต่อวัน การบริโภคน้ำมันสำเร็จรูปลดลงร้อยละ 3.9 มาอยู่ที่ 634,180 บาร์เรลต่อวัน แต่อุปสงค์ก๊าซธรรมชาติสูงขึ้นร้อยละ 8.6 เทียบเท่ากับน้ำมัน 222,300 บาร์เรลต่อวัน การสั่งซื้อปิโตรเลียมเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 2.9 เป็น 1,005,730 บาร์เรลต่อวัน แม้ว่าการสั่งเข้าจะลดลงร้อยละ 2.2 เหลือ 648,230 บาร์เรลต่อวัน ปริมาณไฮโดรคาร์บอนที่ผลิตได้ในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.9 หรือ 357,500 บาร์เรลต่อวัน การนำเข้าผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูปตกฮวบลงร้อยละ 28.8 เหลือ 13,330 บาร์เรลต่อวัน ขณะที่การนำเข้าน้ำมันดิบลดลงร้อยละ 2.7 เหลือ 634,900 บาร์เรลต่อวัน การใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงผลิตพลังงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 เป็น 173,660 บาร์เรลต่อวัน โดยภาคอุตสาหกรรมมีอุปสงค์เพิ่มสูงถึงร้อยละ 55.8 หรือ 48,640 บาร์เรลต่อวัน (Bangkok Post 040599)

อนึ่ง รายงานผลการศึกษาของไพร์ซวอเตอร์ เฮาส์ คูเปอร์ ระบุว่า จากปีนี้ไปจนถึงปีค.ศ. 2004 คนกรุงเทพฯ จะต้องเสียค่าไฟฟ้าเพิ่มประมาณร้อยละ 20 และคนชนบทจะเสียเพิ่มประมาณร้อยละ 10 และหลังจากปี 2004 เป็นต้นไป อัตราการเพิ่มของค่าไฟฟ้าจะต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อ ทั้งนี้เนื่องจาก 3 หน่วยงานหลัก คือ กฟผ. กฟน. และกฟภ. มีพันธกรณีกับผู้ให้เงินกู้โดยเฉพาะธนาคารโลก (เดลินิวส์ 140542)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) กล่าวว่าจะมีการปรับแนวทางการรับซื้อไฟฟ้าจากโครงการผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนขนาดเล็ก (เอสพีที) เป็นการเฉพาะโดยเปิดให้ผู้ผลิตยื่นข้อเสนอเมื่อมีการออกประกาศเชิญชวนเอสพีที เพื่อให้มีการแข่งขันด้านราคา และรายงานว่าการรับซื้อไฟฟ้าจากโครงการเอสพีทีระหว่างปี 2537-ก.พ. 2542 คิดเป็นปริมาณรวม 7,483.46 ล้านหน่วย มูลค่า 11,687.70 ล้านบาท ราคารับซื้อไฟฟ้าเฉลี่ยในปี 2542 ตั้งแต่เดือนม.ค. -ก.พ. ในสัญญาประเภท Firm 1.74 บาทต่อหน่วย สัญญาประเภท Non-Firm ราคา 1.06 บาทต่อหน่วย (สำนักข่าวไทย 070542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวการใช้พลังงาน รายงานการใช้ปิโตรเลียม 4 เดือนแรก (ม.ค.-เม.ย.) ความต้องการใช้ปิโตรเลียมของประเทศ มีปริมาณเฉลี่ย 879,150 บาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วเพียงร้อยละ 0.4 ทั้งนี้เป็นการเพิ่มขึ้นของการใช้ก๊าซธรรมชาติ

แทนน้ำมันเตาของภาคอุตสาหกรรม ส่วนผลิตภัณฑ์น้ำมัน มีการใช้รวม 649,260 บาร์เรลต่อวัน ลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 3.3 ด้านการจัดหาปิโตรเลียม มีปริมาณ 1,110,320 บาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยเป็นการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูป 23,720 บาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 58.6 คิดเป็นมูลค่า 1,525 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 41 หรือเท่ากับเพิ่มขึ้น 441 ล้านบาท และน้ำมันดิบ 720,300 บาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 คิดเป็นมูลค่า 39,801 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 23 หรือลดลงประมาณ 11,924 ล้านบาท (สำนักข่าวไทย 150642) คณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) ที่มีนายศิววงศ์ จังคศิริ เป็นประธาน เตรียมเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องของ กฟผ. เพื่อให้หลายสวัสดิ์ โฟธิวิค รมต.สำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้กำกับดูแล กฟผ. ได้พิจารณาเลือกจะตัดสินใจในแนวทางใดระหว่าง แนวทางที่ 1 ตัดสินใจเดินหน้าแผนการขายหุ้นโรงไฟฟ้าราชบุรี 33.33% ภายในปี 2543 หรือแนวทางที่ 2 การขึ้นค่าไฟฟ้าหลัก 8.51 สตางค์ต่อหน่วย หากเลือกขายหุ้นโรงไฟฟ้าราชบุรี ก็ไม่ต้องขึ้นค่าไฟฟ้า แต่ถ้าเลือกแนวทางที่ 2 จะส่งผลให้ค่าไฟฟ้าตามบ้านเพิ่มขึ้น 1-2 บาทต่อหน่วย (ไทยรัฐ 230642) การประปานครหลวง ประกาศปรับอัตราค่าน้ำประปาตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค. 2542 เป็นต้นไป โดยขึ้นค่าน้ำ 25 สตางค์/ลบ.ม. (ไทยรัฐ 230642)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ กฟผ. เตรียมลดกำลังผลิตไฟฟ้า 700-1,000 เมกะวัตต์ภายในสิ้นปี หลังโครงการเอกชนทั้ง เอสพีที และไอทีพีทยอยเข้าระบบในปีนี้อาจทำให้ปริมาณสำรองอาจพุ่งสูงขึ้นมา กล่าวคือ หากความต้องการไฟฟ้าไม่กระเตื้องมากนักและกำลังการผลิตยังเพิ่มตามแผนเดิมจะพบว่าในปี 2543 ปริมาณไฟฟ้าสำรองจะสูงถึงร้อยละ 44 ปี 2544 ปริมาณไฟฟ้าสำรองจะเพิ่มถึงร้อยละ 60 ปี 2545 จะมีปริมาณสำรองไฟฟ้าในระบบร้อยละ 57 และ ปี 2546 จะมีปริมาณไฟฟ้าสำรองประมาณร้อยละ 62 สาเหตุที่ปริมาณสำรองไฟฟ้าเพิ่มในระบบมากขึ้นนั้น นอกจากโรงไฟฟ้าโรงใหม่ๆ ของกฟผ.เข้าระบบแล้ว ในส่วนของโครงการผลิตไฟฟ้าไอทีพีและเอสพีทีก็เริ่มเข้าระบบมากขึ้น โดยปีนี้เอสพีทีจะเข้าระบบถึง 515 เมกะวัตต์ในขณะที่ไอทีพีโรงแรกคือ บริษัท ผลิตไฟฟ้าอิสระ จำกัด กำลังผลิต 700 เมกะวัตต์ จะเริ่มผลิตในเดือนสิงหาคม (สำนักข่าวไทย 060642)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องในช่วง 2 เดือนเศษนี้เป็นวงเงินกว่า 20,000 ล้านบาท ต้องชะลอการจ่ายเงินทุกสัญญาเป็นเวลา 60 วัน พร้อมทั้งห้ามลงนามในสัญญาใหม่ ๆ อย่างเด็ดขาด ซึ่งรวมถึงสัญญาการจ่ายค่าซื้อเชื้อเพลิงจากการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยด้วย (ปตท.) จนกว่า รม. จะอนุมัติเงินกู้ที่ กฟผ.เสนอไปทั้งปีและปีที่แล้วรวม 18,000 ล้านบาท (สำนักข่าวไทย 080642) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ระบุแม้การแข่งขันการค้าน้ำมันจะรุนแรง แต่ในรอบ 4 เดือนแรกของปีนี้ ยังคงมีกำไรถึง 200 ล้านบาท มั่นใจทั้งปีจะทำกำไรถึง 600 ล้านบาท พร้อมใช้มาตรการราคารักษาพื้นที่ที่แข่งขันกันดุเดือด (ไพรัชชิน) จุดไหนตัดราคาก็พร้อมสู้ (สำนักข่าวไทย 150642) รม. มีมติปรับลดแผนการลงทุนฉบับที่ 8 (ฉบับปรับปรุง) ปีงบประมาณ 2539-44 ของการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) โดยขอลดการลงทุนจาก 57,029.44 ล้านบาท เป็น 39,077.02 ล้านบาท ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวใช้เงินกู้ต่างประเทศร้อยละ 34.6 เงินกู้ในประเทศ ร้อยละ 30.0 เงินรายได้ กฟน. ร้อยละ 22.0 และเงินสมทบค่าก่อสร้าง ร้อยละ 13.4 (มติกรรม.080642)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นางดารากานต์ มงคลพันธุ์ อธิบดีประธานตรวจรับงานโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์อครักษ์ ซึ่งสัญญาโครงการบกร่องหลายจุด แต่เลขาธิการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ยังไม่ดำเนินการใดๆ ทั้งที่ส่งเรื่องมาแล้ว 1 ปี นางดารากานต์ ระบุประเด็นที่เห็นว่าผิดสัญญาได้แก่ การที่บริษัท เจเนอรัล อสเตอร์มิด (จีเอ) ผู้ที่ประมูลโครงการนี้ได้ระบุให้จ่ายค่างวดงานหลัง รับงาน 45 วัน การส่งชื่อแห่งเชื้อเพลิงยูเรเนียม การเปลี่ยนแปลงบริษัทที่จะรับเหมาก่อสร้างเตาปฏิกรณ์ จากเดิมที่กำหนดไว้ในสัญญาว่าเป็นบริษัทเรอูออน เอนจิเนียริ่ง แอนด์ คอนสตรัคชัน จากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นบริษัทเอทีที คอนซัลแตนท์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทของคนไทย ซึ่งไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินการ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ทำหนังสือขอให้เลขาธิการพป.ส่งรับงานจีเอไปตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2541 แต่ถึงขณะนี้ยังไม่ได้รับการตอบรับ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสัญญานั้นขึ้นกับการตัดสินใจของเลขาธิการพป. เชื่อว่าเลขาพป. มีเหตุผลและมีวิจรรย์ญาณที่จะพิจารณาได้ (สำนักข่าวไทย 160642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ คณะกรรมการ กฟผ. ประชุมพิจารณาตติงงบประมาณการลงทุนในปี 2542 ลงไปอีก 3,000 ล้านบาท เหลืองบลงทุนเพียง 36,400 ล้านบาท โดยเป็นการตัดเกี่ยวกับโครงการลงทุนสร้างระบบส่งไฟฟ้าระยะที่ 9 โครงการโรงไฟฟ้ากระบี่บางส่วนและโครงการสร้างสายส่ง 500 เควีทางภาคตะวันตก ส่วนในปี 2543 นั้นขณะนี้กำลังพิจารณาจะปรับ

ลดลงอีก คาดว่าจะปรับลดได้อีก 7,000-10,000 ล้านบาท จากบขที่ตั้งไว้ 35,000 ล้านบาท แต่ก็ต้องดูเสียก่อนว่าโครงการที่ตัดลดลงไปจะกระทบต่อสัญญาที่ทำไว้อย่างไร ต้องมีค่าปรับมากน้อยเพียงใด หากมีค่าปรับมากเกินไป การเลื่อนโครงการอาจจะไม่คุ้ม (สำนักข่าวไทย 100742) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ปรับแผนซื้อน้ำมันดิบใหม่ เป็นการซื้อตามสัญญาร้อยละ ๗๐ จากเดิมที่ซื้อเพียงร้อยละ ๕๐ ป้องกันความเสี่ยงจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ขยับตัวขึ้นโดยตลอด พร้อมคาดครึ่งปีหลัง ค่าปลิกน้ำมันจะแรงแต่จะค่อยๆ ออกไปโรมันใหม่แย่งลูกค้า (สำนักข่าวไทย 190742)

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน ความต้องการใช้ไฟฟ้าปลายเดือนมิ.ย. ที่ผ่านมา ปรับตัวสูงขึ้นมาใกล้เคียงกับปี 2540 ซึ่งนายสาวิตรี โพธิ์นาค รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีมั่นใจเป็นตัวเองชี้ว่า ภาพเศรษฐกิจในปีนี้จะดีขึ้นและเป็นไปตามคาดการณ์ของภาครัฐที่เศรษฐกิจจะขยายตัวร้อยละ 1 (สำนักข่าวไทย 040742) รายงานผลการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าที่เหมาะสมของ บริษัท โพรเซสเซอร์ เฮาส์ คูเปอร์ส ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาของ สฟช. พบว่า ค่าไฟฟ้าเฉลี่ยทั้งประเทศจะสามารถปรับลดได้ร้อยละ 2 ซึ่งผู้ใช้ไฟฟ้าบางส่วนจะได้รับการปรับลด และบางส่วนได้รับการปรับเพิ่ม ซึ่งจะมีการประกาศใช้ปลายปีนี้ (มติชน 260742)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ นายสาวิตรี โพธิ์นาค รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวภายหลังเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านพลังงานครั้งที่ 17 ว่าที่ประชุมได้หารือถึงความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งในด้านการสร้างเครือข่าย การสร้างสายส่งไฟฟ้าและท่อก๊าซ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานของอาเซียน ซึ่งความร่วมมือเช่นนี้จะทำให้กลุ่มอาเซียนมีอำนาจต่อรองกับบริษัทด้านพลังงานข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในอาเซียนไม่ให้เกิดความเสียเปรียบ และเห็นพ้องที่จะร่วมมือกันต่อไป แม้ว่าแต่ละประเทศจะประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ คาดว่าจะสามารถตั้งตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า (เพาเวอร์พูล) ร่วมกันได้ในปี 2548 (สำนักข่าวไทย 040742)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ เมื่อวันที่ 5 ก.ค. 2542 ราคาน้ำมันดิบที่ตลาดลอนดอน พุ่งขึ้นถึงระดับ 18.17 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล อันเป็นระดับราคาที่สูงที่สุดในรอบ 18 เดือน และในวันที่ 13 ก.ค. ราคาน้ำมันดิบทำสถิติใหม่ 19.45 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ฝ่าแนวต้านระดับ 19 ดอลลาร์สหรัฐเป็นครั้งแรกในรอบ 20 เดือน การปรับตัวของราคา เกิดจากการที่ประเทศซาอุดีอาระเบียประกาศเข้มงวดนโยบายจำกัดการส่งออกน้ำมัน ขณะที่ความต้องการน้ำมันเพิ่มจากการขยายตัวของเศรษฐกิจบราซิลและเอเชีย (Asiaweek 30 0799)

ความเคลื่อนไหวภาคเอกชน นางปรียาภรณ์ วิเวกาภิรัต ผู้อำนวยการสำนักน้ำมันเชื้อเพลิง เปิดเผยถึงจำนวนสถานีบริการน้ำมันทั่วประเทศไตรมาสแรกมีจำนวนทั้งสิ้น 14,332 แห่ง เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนจำนวน 1,606 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 13 โดยเพิ่มขึ้นในส่วนของการบริการอิสระ ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 7,846 แห่ง เพิ่มขึ้น 2,218 แห่งหรือร้อยละ 40 ขณะที่สถานีบริการที่มีเครื่องหมายการค้ามีเพียง 6,486 แห่ง ลดลง 612 แห่ง หรือร้อยละ 9 สาเหตุเนื่องจากสถานีบริการอิสระมีขนาดเล็ก จัดตั้งง่าย ใช้เงินทุนไม่มาก ขณะที่สถานีบริการที่มีเครื่องหมายการค้าต้องใช้เงินทุนสูง บางแห่งการดำเนินการไม่คุ้มทุน ต้องเลิกหรือเปลี่ยนกิจการไป (สำนักข่าวไทย 080742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมต.อุตสาหกรรมยอมรับว่า ราคาขายปลิกน้ำมันในประเทศสูงขึ้นมาก เนื่องจากราคาตลาดโลกสูงขึ้น และสั่งการให้ ปตท. ตรึงค่าการตลาดไว้ที่ระดับลิตรละ 70-75 สตางค์นานที่สุด (มติชน 060842) วันที่ 10 ส.ค. 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการกำกับดูแลการปรับสูตรอัตราค่าไฟฟ้าอัตโนมัติเห็นชอบให้กฟผ. ขึ้นค่าเอฟทีหน่วยละ 5.31 สตางค์ โดยมีผลเรียกเก็บจากผู้ไฟฟ้าในบิลไฟฟ้าประจำเดือน ส.ค.- พ.ย. 2542 ซึ่งจะส่งผลให้อัตราค่าเฉลี่ยที่เรียกเก็บกับประชาชนเพิ่มขึ้นเป็นหน่วยละ 2.18 บาท จากหน่วยละ 2.12 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 (ไทยโพสต์, ผู้จัดการ 110842)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ครม. พิจารณามีมติให้ กฟผ. ให้ความร่วมมือกับ ปตท. ในการเจรจาซื้อขายก๊าซธรรมชาติสำหรับโรงไฟฟ้าราชบุรี ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของสัญญาซื้อขายก๊าซธรรมชาติจากแหล่งายาดานา สหภาพพม่า และให้มีการลงนามในสัญญา โดยเร็วที่สุด และเห็นควรให้มีการเร่งรัดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าราชบุรีให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และใช้ก๊าซายาดานาให้

มากที่สุด พร้อมทั้งกำหนดเป็นนโยบายให้ใช้ก๊าซในการผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไป โดยให้ ปตท. กฟผ. และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ร่วมกันพิจารณารายละเอียดแผนการรับจ่ายก๊าซฯ รวมถึงราคาก๊าซฯ โดยรวม และต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้า (มติครม. 240842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ ผู้จัดการใหญ่ ปตท. เปิดเผยว่าราคาน้ำมันทั้งเบนซินและดีเซลปรับขึ้นอีกลิตรละ 30 สตางค์ ทำให้ราคาขายปลีก ใน กทม.และปริมณฑล ปรับเป็นน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วลิตรละ 13.29 บาท เบนซินธรรมดาไร้สารตะกั่วลิตรละ 12.49 บาท น้ำมันดีเซลหุมนเร็วลิตรละ 9.84 บาท (ไทยโพสต์ 080942) วันที่ 21 ก.ย. 2542 ครม. อนุมัติให้ก.เกษตรฯช่วยเหลือชาวประมงเป็นค่าชดเชยราคาน้ำมันลิตรละ 97 สตางค์ จำนวน 195 ล้านบาท (มติชน 220942) นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมต.อุตสาหกรรม เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 23 ก.ย. 2542 ผู้บริหารปตท. ขอปรับราคาน้ำมันดีเซลขึ้นลิตรละ 30 สตางค์มีผลในวันที่ 25 ก.ย. 2542 เนื่องจาก ปตท.จำเป็นต้องรักษาค่าการตลาดไว้ (กรุงเทพธุรกิจ 240942) การประชุมรัฐมนตรีกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (โอเปก) ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อวันที่ 22 ก.ย. 2542 มีมติให้คงระดับการผลิตน้ำมันของกลุ่มอยู่ที่วันละ 23 ล้านบาร์เรลต่อไปอีกอย่างน้อยจนถึงสิ้นเดือน มี.ค. 2543 หลังจากนั้นจึงจะพิจารณาเงื่อนไขแวดล้อมอีกครั้ง (มติชน 240942)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ ครม.ให้ความเห็นชอบให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย(ปตท.) ร่วมลงทุนกับเปโตรนาส (Petronas) ประเทศมาเลเซีย ในการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนในประเทศไทยและมาเลเซีย โดย ปตท. ถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 50 เพื่อดำเนินโครงการท่อส่งก๊าซ ไทย-มาเลเซีย (Trans-Thailand-Malaysia Pipeline หรือ TTM) และโครงการโรงแยกก๊าซ ไทย-มาเลเซีย มีเงินลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 1,034 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 41,360 ล้านบาท โดยใช้แหล่งเงินจากส่วนของทุนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 คิดเป็นส่วนทุนของ ปตท. ในการร่วมทุนไม่ต่ำกว่า 137 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 5,480 ล้านบาท โดย อนุมัติให้ ปตท. ได้รับจัดสรรงบลงทุนดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษเพิ่มเติมจากวงเงินลงทุนที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอนุมัติให้จ่ายได้ตามข้อกำหนดของ Retained Income นอกจากนั้นยังมีมติให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการดำเนินการ โดยให้ปตท. อนุญาตหรือให้สิทธิในระยะยาวแก่บริษัทร่วมทุนดำเนินการก่อสร้างระบบท่อส่งก๊าซฯ ในเขตระบบขนส่งก๊าซฯ ทางท่อของ ปตท. โดยจัดทำเป็นสัญญาระยะยาว 30 ปี ให้ ปิโตรเลียมส่งเสริมการลงทุนในสิทธิประโยชน์ของเขตส่งเสริมที่ 3 และการจัดการด้านภาษีนำเข้าก๊าซเข้าออกประเทศไทยด้วย (รายละเอียดใน มติครม. 140942) ในการประชุมครั้งเดียวกัน ครม. ได้อนุมัติให้ กฟผ. กู้เงินจาก The Export-Import Bank of Japan ร่วมกับกลุ่มสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนราชบุรี เครื่องที่ 1 และ 2 ในวงเงินไม่เกิน 7,884,083,252 บาท และ โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมราชบุรี ชุดที่ 1 ถึง 3 ในวงเงินไม่เกิน 2,999,964,091 บาท ทั้งนี้โดยอนุมัติให้ ก.คลังเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้นี้เรียบร้อยแล้ว (รายละเอียดในมติครม. 140942)

และในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็เห็นชอบให้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับน้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล และก๊าซปิโตรเลียมเหลว เฉพาะตามอัตราตามปริมาณ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการในช่วงที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการจัดเก็บภาษีเฉพาะตามอัตราตามปริมาณดังกล่าวไม่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้แต่อย่างใด เพียงแต่เสียโอกาสในการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นเท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นควรปรับอัตราภาษีตามมูลค่าสำหรับน้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล และก๊าซปิโตรเลียม ลดลงเหลืออัตราศูนย์ เพื่อจะได้ใช้อัตราตามปริมาณในการจัดเก็บภาษีสำหรับน้ำมันดังกล่าวต่อไป (มติครม. 280942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ วันที่ 4 ต.ค. 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) มีมติ 5 ข้อตามที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) เสนอคือ 1) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานตามแผนอนุรักษ์พลังงาน 2) รัฐจะดูแลค่าโดยสารทั้งรถเมล์ รถ บ.ข.ส. และค่ารถไฟ ไม่ให้สูงกว่าปัจจุบัน 3) ให้นำเงินกองทุนส่งเสริมและอนุรักษ์พลังงานมาดำเนินการเพื่อใช้ก๊าซธรรมชาติทดแทนน้ำมันดีเซลในแท็กซี่ 4) ให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ไปดูแลค่าการตลาดและราคาขายส่งน้ำมันหน้าโรงกลั่นให้เท่ากับการส่งออก 5) ให้ลดภาษีน้ำมันดีเซลลง 50 สตางค์ต่อลิตร เป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งทำ

ให้รายได้รัฐหายไป 2,000 ล้านบาท (มติชน 04,061042) วันที่ 5 ต.ค. 2542 กรม.มิตินเห็นชอบให้ก.คลังลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลลงลิตรละ 42 สตางค์ เป็นการชั่วคราว 3 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 6 ต.ค. 2542 ถึง 5 ม.ค. 2543 ตามที่ สพข. เสนอ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในช่วงที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการ มีผลให้ราคาน้ำมันดีเซลลดลงทันทีลิตรละ 50 สตางค์ จาก 11.04 เหลือ 10.54 บาท (มติกรม. 051042)

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน สรุปปริมาณการใช้ไฟฟ้าภายในประเทศของปี 2542 (1 ต.ค. 41-30 ก.ย. 42) พบว่า มีการใช้ไฟฟ้าภายในประเทศลดลง 0.27% จากจำนวน 80,293 ล้านยูนิท (Bangkok Post 151099) มีการรณรงค์ด้านประหยัดพลังงานโดยหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ 1) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) ที่แนะนำให้ประชาชนประหยัดน้ำมัน โดยเปลี่ยนการใช้ค่าออกแทนที่เหมาะสม โครงการ "คาร์พูล" และแจกหนังสือเรื่อง "สถานการณ์ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ผลกระทบและแนวทางแก้ไข" จำนวน 1,000 เล่ม นอกจากนั้น สพข. ได้เรียกร้องให้ประชาชนหันมาใช้พลังงานทดแทน เช่น การนำมูลสุกรมาผลิตก๊าซชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนหรือสถานประกอบการ การใช้เซลล์แสงอาทิตย์ผลิตพลังงานในสถาบันการศึกษา 2) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เสนอให้ประชาชนประหยัดพลังงานโดยใช้อุปกรณ์ เช่น การใช้หลอดคอมประหยัดไฟ การสนับสนุนให้ผลิตตู้เย็นประหยัดไฟเบอร์ 5 ลำสุดส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตข้าวกล้องเบอร์ 5 ที่ผ่านการกะเทาะเปลือกเพียงครั้งเดียว จากที่เคยขัดสี 3 ครั้ง เพื่อประหยัดพลังงานให้มากที่สุด 3) การประปานครหลวง (กปน.) ใช้วิธีลดการผลิตและการจ่ายน้ำประปา 4) บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด แจกหนังสือ "คู่มือฉลาดใช้" ฉบับประหยัดน้ำมันให้แก่ผู้ใช้ น้ำมันตามปั๊มของบางจาก 5) บริษัทเอสโซ่ รณรงค์ประหยัดน้ำมันตามสื่อโฆษณาต่างๆ เป็นการทุน 3 แบบ มีข้อความและภาพชักชวนให้ประหยัดน้ำมัน (ไทยโพสต์ 061042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน ราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศปรับตัว 9 ครั้ง ในช่วงเดือนตุลาคม ราคาน้ำมันเบนซินออกเทน 95, 91 และ 87 ได้ปรับตัวลดลง 4 ครั้ง รวม 90 สตางค์/ลิตร และดีเซลหมุนเร็วได้ปรับตัวลดลง 5 ครั้ง โดยเป็นการปรับตัวลดลงจากการปรับลดอัตราภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่น ๆ 50 สตางค์/ลิตร และปรับตัวลดลงเนื่องจากการอ่อนตัวของราคาน้ำมันในตลาดโลก 75 สตางค์/ลิตร รวมลดลง 1.25 บาท/ลิตร แต่ในช่วงปลายเดือนนี้เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกได้แข็งตัวขึ้นทำให้ราคาขายปลีกน้ำมันทุกชนิดในประเทศปรับตัว สูงขึ้น 30 สตางค์/ลิตร โดยปัจจุบันราคาน้ำมันเบนซินออกเทน 95, 91, 87 และดีเซลหมุนเร็วมีราคาเท่ากับ 13.29, 12.49, 12.07 และ 10.09 บาท/ลิตร ตามลำดับ (มติกรม. 011142)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) มอบเงินให้สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จำนวน 90 ล้านบาท เพื่อจัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อการพลังงานแห่งชาติที่รังสิตโดยศูนย์แห่งนี้จะเป็นศูนย์ที่ 4 สำหรับ 3 ศูนย์ที่จัดตั้งไปแล้ว ได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีและวัสดุแห่งชาติ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) (กรุงเทพธุรกิจ 101142)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ ศูนย์ศึกษาพลังงานโลก (The Centre for Global Energy Studies: CGES) ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ คาดการณ์ว่า ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปีนี้ (ต.ค.-ธ.ค.) ปริมาณน้ำมันสำรองที่เก็บไว้ใช้ทางการค้าทั้งหมดของโลกจะลดลงวันละ 2.9 ล้านบาร์เรล หลังจากทีลดลงวันละ 1 ล้านบาร์เรลในไตรมาสที่ 3 (ก.ค.-ก.ย.) ที่ผ่านมา สาเหตุสำคัญเนื่องจากความต้องการใช้น้ำมันโลกเริ่มขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยคาดว่าปีนี้โลกต้องการใช้น้ำมันกว่าวันละ 75 ล้านบาร์เรล (มติชน 221142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ นายปิติ ยัมประเสริฐ ผู้จัดการใหญ่ ปตท. ก๊าซธรรมชาติ กล่าวในการสัมมนาเรื่อง "ทิศทางการเปิดเสรีในกิจการก๊าซธรรมชาติปี 2000" ว่าการเปิดเสรีในกิจการก๊าซธรรมชาติ จะส่งผลให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้นตามกลไกตลาดและผลประโยชน์จะตกกับประชาชน การเปิดเสรีสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับโครงสร้างของการพัฒนาพลังงานของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยโครงสร้างของอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติในประเทศยังมีขนาดเล็ก ผู้ผลิตและผู้บริโภคยังมีจำนวนจำกัด ดังนั้นระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะเปิดเสรีคือปี พ.ศ. 2548 (กรุงเทพธุรกิจ 041242)

ความเคลื่อนไหวด้านการใช้พลังงาน วันที่ 20 ธ.ค. 2542 ที่ประชุมคณะอนุกรรมการกำกับสูตรการปรับอัตราค่าไฟฟ้า โดยอัตโนมัติมีมติเห็นชอบให้เรียกเก็บค่าไฟฟ้าตามสูตรการปรับอัตราค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ (Fi) สำหรับเดือนธ.ค. 42 เท่ากับ 56.32 สตางค์ต่อหน่วย หรือ ค่าไฟฟ้าขยับเพิ่มเป็น 19 สตางค์ ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยที่เรียกเก็บจากประชาชนเพิ่มขึ้นจาก 2.05 บาทต่อหน่วย เป็น 2.24 บาทต่อหน่วย โดยเรียกเก็บในเดือน ธ.ค. 42- มี.ค. 43 (สยามรัฐ 211242) นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ ผู้จัดการใหญ่ ปตท. น้ำมัน เปิดเผยว่า วันที่ 21 ธ.ค. 2542 ปตท. จะปรับราคาน้ำมันสำเร็จรูปทั้งเบนซินและดีเซลเพิ่มขึ้นอีกลิตรละ 20 สตางค์ เนื่องจากสถานการณ์น้ำมันในตลาดจรสิงคโปร์ปรับตัวเพิ่ม โดยเบนซินปรับตัวเพิ่มจาก 26 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลเป็น 28 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และดีเซลปรับตัวเพิ่มจาก 25 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลเป็น 26 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หากอาทิตย์หน้าราคาน้ำมันสำเร็จรูปทรงตัวอยู่ในระดับดังกล่าว ปตท. จำเป็นต้องปรับราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นอีกลิตรละ 20-30 สตางค์ (สยามรัฐ 211242)

ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ สำนักข่าวรอยเตอร์สำรวจพบว่า ในเดือน พ.ย. โอเปกผลิตน้ำมันลดลงมาอยู่ที่ระดับวันละ 26.10 ล้านบาร์เรล จาก 26.61 ล้านบาร์เรลในเดือน ต.ค. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณน้ำมันดิบของโอเปกลดลงในเดือน พ.ย. กว่า 5 แสนบาร์เรล เนื่องจากอิรักหยุดการส่งออกน้ำมันดิบตั้งแต่วันที่ 24 พ.ย. 42 ประกอบกับอิหร่านและประเทศสมาชิกโอเปกหลายประเทศปฏิบัติตามโควตาการผลิตน้ำมันอย่างเคร่งครัดมากขึ้น (ไทยโพสต์ 130242) นายโรเบิร์ต ฟรีดแมน ประธานสำนักงานพลังงานระหว่างประเทศ (ไออีเอ) คาดว่า เดือน ธ.ค. ปริมาณน้ำมันสำรองทั่วโลกจะลดลงประมาณวันละ 5 ล้านบาร์เรล เพราะเป็นช่วงที่ความต้องการใช้น้ำมันโลกขยายตัวสูงขึ้นมาจากสภาพอากาศที่หนาวเย็น ขณะที่เศรษฐกิจเอเชียบางประเทศฟื้นตัวจากภาวะวิกฤติและมีความต้องการน้ำมันเพิ่มขึ้น (ไทยโพสต์ 131242)

ความเคลื่อนไหวท่วงท่าของการดำเนินชีวิตในรอบปี 2542

เดือนมกราคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมผู้บริโภค การจับจ่ายใช้สอยของประชาชนในช่วงปีใหม่มียอดขึ้นเล็กน้อย ทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือนมกราคม 2542 เพิ่มขึ้นเป็น 128.6 เมื่อเทียบกับเดือน ธ.ค. 2541 อยู่ที่ 128.1 และก็เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ซึ่งอยู่ที่ 124.2 โดยสินค้าที่อยู่ในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 35.28 อยู่ที่ 138.4 เทียบกับเดือน ธ.ค. ซึ่งอยู่ที่ 137.9 และช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ซึ่งอยู่ที่ 132.2 ส่วนหมวดที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 64.72 อยู่ที่ 122.2 เทียบกับเดือน ธ.ค. อยู่ที่ 121.7 และช่วงเดียวกันของปีที่แล้วอยู่ที่ 118.8 (ข้อมูลจาก มติกรรมเศรษฐกิจ 040142)

ความเคลื่อนไหวการนันทนาการ ท่องเที่ยวและชีวิตทางวัฒนธรรม ศูนย์วิจัยกสิกรไทยชี้ปี 2542 บรรยากาศการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศคึกคักมากขึ้น คนไทยมีแนวโน้มเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้นหลังจากที่ ค่าเงินบาทเริ่มปรับตัวแข็งขึ้น ขณะที่ทัวร์จากต่างประเทศมุ่งหน้าเข้าสู่ประเทศในภูมิภาคเอเชียมากขึ้นด้วย (สำนักข่าวไทย 160142)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและค่านิยมในสังคม มีกลุ่มธรรมาธิปไตย ได้เข้าแจ้งความตำรวจเพื่อให้ดำเนินคดีกับวัดพระธรรมกายกรณีการพิมพ์ปฏิทินและจุลสารเผยแพร่แก่ประชาชน โดยมีภาพพระภิกษุที่ไม่ได้ห่มจีวร และยังเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาเรื่องว่านิพพานเป็นอุตตา (ข่าว น.ส.พ. เดือนม.ค. 2542)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด ช่วงปลายเดือน ม.ค. ระหว่างการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ 3 รัฐมนตรีในรัฐบาล รต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ได้ระบุในการอภิปรายว่า ชายชาวเยอรมันชื่อ อูลริค โวล์ฟกัง ซึ่งถูก สนง. ตำรวจแห่งชาติระบุเมื่อ 19 ม.ค. 42 ว่ามีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดนั้น ได้ใช้เงินถึง 22 ล้านบาทในการติดสินบนให้ตัวเองหลุดจากคดีและบัญชีบุคคลต้องห้ามของสำนักตรวจคนเข้าเมืองของไทย เรื่องค่อยๆ บานปลายออกไปเรื่อยๆ เผยว่าชาวเยอรมันคนนี้มีโยงโยขบวนการมีจาชีฟข้ามชาติ และพัวพันบุคคลอิทธิพลหลายระดับในหลายวงการในเมืองไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงานใกล้ชิด พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รมต.มหาดไทยทั้งกระบี่ (ข่าว น.ส.พ. เดือน ม.ค. ก.พ. 42)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐทางด้านสังคมวัฒนธรรม 12 ม.ค. 2542 คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบการขอรับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ จำนวนหนึ่งจากรัฐบาลเป็นเงินทุนประเดิม ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเสนอ (มติกรรม. 050142) ในวันเดียวกัน กรม. มีมติให้ความเห็นชอบในการเสนอพระนาม

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีให้องค์การยูเนสโกร่วมเฉลิมฉลองในวาระครบรอบ 100 ปี แห่งวันพระราชสมภพ ในวันที่ 21 ตุลาคม 2543 ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ (มติครม. 080242)

เดือนกุมภาพันธ์

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือน ก.พ. 2542 สูงขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ 128.7 เทียบกับเดือน มกราคม ซึ่งอยู่ที่ 128.6 สูงขึ้นร้อยละ 0.1 ทั้งนี้ดัชนีราคาสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มสูงขึ้นร้อยละ 0.4 ส่วนที่ไม่ใช่หมวดอาหารและเครื่องดื่ม กลับลดลงร้อยละ 0.1 ทั้งนี้เนื่องจากการลดลงของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าเช่าบ้าน (มติครม. เศรษฐกิจ 080342) ก. การคลังรายงานการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยเดือนค.ค. 2541 โดยระบุสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีมูลค่านำเข้าสูงสุด 6 อันดับแรกคือ สุราต่างประเทศ มีมูลค่านำเข้า 5.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดือนกันยายน 2541 จำนวน 2.67 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 85.99 รองลงมาคือน้ำหอมและเครื่องสำอาง มีมูลค่านำเข้า 4.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดือนกันยายน 2541 จำนวน 1.02 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 33.48 ผลไม้ มีมูลค่านำเข้า 3.38 ล้านดอลลาร์สหรัฐ กลับด่ายรูปและอุปกรณ์ มีมูลค่านำเข้า 2.99 ล้านดอลลาร์สหรัฐ กระเป๋าหนังและเข็มขัดหนัง มีมูลค่านำเข้า 2.69 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเลนส์ มีมูลค่านำเข้า 2.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (มติครม 090242)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐทางด้านสังคมวัฒนธรรม ครม. ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทวาระแห่งชาติว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา" (พ.ศ.2541-2550) พร้อมประกาศในช่วงปี พ.ศ. 2541-2550 เป็น ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา โดยเสนอ 9 ยุทธศาสตร์และแผนงานหลักเพื่อให้สามารถใช้ "วัฒนธรรมนำการพัฒนา" ให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมาย (รายละเอียดมติครม. 020242) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 ตามที่สำนักงาน ก.พ.เสนอ และประกาศเป็นโครงการสำคัญของรัฐบาล โดยให้ทุกส่วนราชการเข้าร่วมโครงการและรับไปดำเนินการตามมาตรการสนับสนุนให้ข้าราชการได้เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน (รายละเอียดมติครม 020242) ครม. สังคม ให้ความเห็นชอบในหลักการการแก้ไขปัญหามลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโดยชุมชน ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดังกล่าวจะใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวม ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐานสำคัญ ในการแก้ปัญหามลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจและสร้างกระบวนการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน (มติครม.สังคม 220242) คณะรัฐมนตรีอนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ให้ขยายระยะเวลาดำเนินการและพื้นที่เป้าหมายโครงการพัฒนาครอบครัวตั้งแต่ปี 2543-2547 จำนวน 6,300 หมู่บ้าน โดยกำหนดรูปแบบการดำเนินงานที่เน้นให้บิดา มารดา บุคคลในครอบครัว และบุคคลอื่นในท้องถิ่น เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร กลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กในครอบครัว และในหมู่บ้านของตนเอง ให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น และอนุมัติงบประมาณรวมทั้งสิ้น 1,269,439,375 บาท เพื่อใช้ในการดำเนินการ (มติครม. 160242)

ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชน ก.การต่างประเทศได้แจ้งไปยังหนังสือพิมพ์ Oriental Daily ที่ลงบทความเกี่ยวกับหญิงบริการในสถานบริการประเทศมาเก๊าแอบอ้างเป็นนางสาวไทย ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศและหญิงไทย ให้กล่าวขอโทษและแก้ไขบทความ โดยให้ตีพิมพ์ในหน้าที่ 1 ของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสั่งการให้สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง ตรวจสอบข้อเท็จจริงและขอให้สถานประกอบการปลดป้ายที่มีภาพหญิงไทย ซึ่งสถานประกอบการขอให้สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนป้ายและค่าจ้างแบบ ทั้งนี้ กรมพิธีการทูตของฮ่องกงได้แสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ดังกล่าวและแนะนำว่าผู้เสียหายอาจยื่นฟ้องต่อศาลหรือเปิดแถลงข่าวชี้แจงข้อเท็จจริงได้ (วาระเพื่อทราบในมติ ครม 090242)

ความเคลื่อนไหวการนันทนาการ ท้องเที่ยวและชีวิตทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จัดประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นโครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการท่องเที่ยว ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล หลังมอบหมายให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันดำรงราชานุภาพ ดำเนินการศึกษาโดยมีนายพิทักษ์ อินทวิทยานันท์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการ ททท.เป็นประธาน และมี

ประธานกรรมการบริหาร อบต. และสภาตำบล 714 แห่ง ทั่วประเทศ และองค์กรต่าง ๆ เกือบ 1,000 คน เข้าร่วมประชุม (สำนักข่าวไทย 150242)

คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการการเปลี่ยนแปลงการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ (กีฬาเขต) จากเดิมที่แข่งขันประจำปีเป็นแข่งขัน 2 ปีต่อครั้ง เพื่อถือปฏิบัติต่อไป ตามที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฎ์) ประธานกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทยเสนอ เนื่องจากการจัดแข่งขันกีฬาแห่งชาติรูปแบบใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการกีฬาให้ขยายไปทั่วทุกจังหวัดเปิดโอกาสให้บุคลากรด้านกีฬาทั่วประเทศ ได้แก่ นักกีฬา ผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสินใจ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความสามารถ เสริมสร้างและพัฒนาประสบการณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการแข่งขันกีฬาให้เป็นระบบสากลมากยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมความพร้อม ตลอดจนเสริมสร้างบุคลากรด้านกีฬาในการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับนานาชาติ สำหรับงบประมาณในการดำเนินการควรจะได้มีการพิจารณารายละเอียดและทำความเข้าใจกับสำนักงบประมาณอีกครั้งหนึ่ง (มติกรรม. 230242)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด วันที่ 27 ก.พ. 2542 นางอุบล บุญญชลีธรรม สมญานาม "เจ้าแม่ อ.ส.ม.ท." ถูกยิงเสียชีวิตบนรถเก๋งที่บริเวณหน้าบ้านพัก ขณะกลับจากงานเลี้ยงแต่งงาน (ข่าว น.ส.พ. 280242)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและค่านิยมในสังคม สื่อมวลชนเสนอรายงานข่าวโจมตีวัดพระธรรมกายหลายประเด็น เช่น เรื่องการใช้อิทธิพลกดดันพระสงฆ์ที่ไม่เห็นด้วยกับวัด และการเรียกรับให้ประชาชนทำบุญกับวัดด้วยระบบเงินผ่อนเงินดาวน์ เป็นต้น มีข่าว ก.ศึกษาธิการมีคำสั่งให้ สนง. วัฒนธรรมแห่งชาติตรวจสอบมูลนิธิธรรมกาย ขณะที่ คณะกรรมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สภาผู้แทนฯ เคลื่อนไหวแถลงข่าวระบุว่าคำสอนของวัดพระธรรมกายขัดต่อหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยพยายามสร้างจุดขายในเรื่องนิพพานเป็นอัตตา และเผยแพร่เข้าไปตามชมรมพุทธศาสนาตามสถาบันการศึกษาต่างๆ (ข่าว น.ส.พ. เดือน ก.พ. 2542) เกิดกรณีการเผยแพร่รูปวาดของพระสุพรรณกัลยา ในฐานะพระพี่นางในสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้ทรงอุทิศชีวิตเพื่อเป็นองค์ประกันแทนพระอนุชาอยู่ที่พม่าจนถูกสังหารเสียชีวิตที่นั่น มาพร้อมกับระบบการขายตรงเครื่องสำอางยี่ห้อ "กัฟฟารีน" ของ พ.ญ.ณลินี ไพบูลย์ ที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว ยอดขายพุ่งแรง จนมีโครงการขยายการประชาสัมพันธ์เรื่องพระสุพรรณกัลยาออกไปอย่างกว้างขวาง เช่น มีงานค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ โดยนักประวัติศาสตร์มีชื่อ มีโครงการสร้างเรื่องราวเป็นละครทีวี มีการทำทัวร์ไปพม่าเพื่อดูสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ สื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง (ข่าว น.ส.พ. เดือน กุมภาพันธ์ 2542)

อนึ่ง นายอาคม เองจัน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงกรณีพี่นางในสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้เสนอห้ามพระสงฆ์ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือมือถือว่า กรณีนี้คงต้องยึดหลักสายกลางคือ ใช้ได้ แต่ใช้ในที่เหมาะสม รวมถึงความทันสมัยของเทคโนโลยีต่างๆ เพราะสงฆ์ก็ต้องติดตามความเปลี่ยนแปลงด้วย โดยที่เจ้าอาวาสของแต่ละวัดต้องดูแลให้อยู่ในกฎวัตรปฏิบัติที่ดีของสงฆ์ด้วย (สำนักข่าวไทย 180242)

เดือนมีนาคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค การจับจ่ายใช้สอยของประชาชนเริ่มลดน้อยลงในเดือนนี้ เป็นส่วนทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือนนี้ติดลบร้อยละ 0.2 อยู่ที่ 128.5 เมื่อเทียบกับเดือน ก.พ. ซึ่งอยู่ที่ 128.7 (มติกรรม. 030542) นายชัยวัฒน์ พลภักดี ผู้อำนวยการ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กล่าวว่า ในปี 2533 บริษัท จาโก้ น่าจะมีโอกาสเริ่มต้นดำเนินกิจการ ตั้งเครื่องจำหน่ายหยอดออนไลน์ ที่เป็นการจำหน่ายสลากบำรุงการกุศล ในราคาฉบับละ 40 บาท ได้ หากคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล และนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องที่บริษัทขอต่ออายุสัมปทานออกไป จากเดิมที่กำหนดไว้ 10 ปี เป็น 15 ปีและยอมทยอยออกสลากปีแรก 2 ล้านฉบับ และทยอยเพิ่มปีละ 1.2 ล้านฉบับ จนครบ 15 ล้านฉบับ จากเดิมกำหนดไว้ 14 ล้านฉบับ แต่ต้องให้ขายทั้งจำนวนเต็ม สำหรับข้อเสนอของจาโก้ดังกล่าว เป็นผลมาจากการเจรจาประนีประนอมร่วมกันระหว่าง สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และบริษัทจาโก้ในชั้นของอนุญาโตตุลาการ ปรากฏว่าเรื่องนี้ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ในที่สุดต้องยุติเรื่องไว้โดยที่ดูเหมือนทางรัฐบาลอาจจะต้องจ่ายค่าเสียหายให้กับบริษัทจาโก้ ที่จะนำเครื่องจำหน่ายดังกล่าวเข้ามา (สำนักข่าวไทย 040342, ข่าว น.ส.พ. เดือน มี.ค.-เม.ย. 2542)

ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชน วันที่ 8 มี.ค. นายพิชัย รัตตกุล รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเปิดงานเนื่องในวสันตวิสาขบูชา พร้อมร่วมกล่าวปฏิญญาว่าด้วยเรื่องสตรี ต่อนักสาภาพสตรีที่มาร่วมประชุม ณ บริเวณหน้าตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล จากนั้นได้มอบโล่แก่ผู้ปฏิบัติงานดีเด่น ด้านการพัฒนาสตรีแก่สตรีที่มีผลงานดีเด่นจากภาคต่างๆ ทั่วประเทศ(ไทยรัฐ 100342) องค์การสหประชาชาติจัดประชุมข้ามประเทศ เนื่องในวันสตรีสากล (8 มี.ค.) โดยมีการถ่ายทอดสัญญาณเชื่อมโยงถึงสำนักงานสหประชาชาติในเมืองหลวงของหลายประเทศ และที่สภายุโรป เมืองสตาร์สบูวก ในฝรั่งเศส ซึ่งมีผู้เข้ารับฟังจำนวนมาก รวมทั้งเหยื่อสตรีที่เคยถูกทำร้ายกว่า 1,000 คน เพื่อรณรงค์โครงการว่าด้วยปัญหาการทำร้ายสตรี ซึ่งยังมีให้เห็นทั่วโลกในทั้ง 5 ทวีป (ไทยรัฐ 100342) สยข.จัดสัมมนาปัญหาเด็กถูกละเมิดทางเพศโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซาก การไต่

สวนตามกระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้า พบเจ้าหน้าที่รัฐของกฎหมายหลบเลี่ยง ช่มชู้เหยื่อ จนตนเองพ้นผิดและผู้ถูกละเมิด กลับคำให้การ เน้นตั้งเครือข่ายให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดทำงานประสานกัน (สำนักข่าวไทย 160342)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด วันที่ 10 มี.ค. 2542 นายไมเคิล เออร์วิน วันสเลย์ ชายชาวออสเตรเลีย อายุ 58 ปี หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบบัญชี บ.เซาท์สสาร แพลนเนอร์ จำกัด ถูกคนร้ายยิงเสียชีวิต ขณะนั่งรถของบริษัชน้ำตาลเกษตรไทย เพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ ณ บริษัทดังกล่าว ซึ่งตั้งอยู่ที่ อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ ปรากฏเป็นข่าวใหญ่ที่มีผู้สื่อข่าวต่างประเทศให้ความสนใจทำข่าวเผยแพร่ไปทั่วโลก ตำรวจสาวถึงต้นตอพัวพันผู้บริหารระดับสูงของบริษัทน้ำตาลดังกล่าว ซึ่งบริหารบริษัทมีปัญหานี้สืบจำนวนมาก และไม่พอใจที่นายไมเคิลเข้ามาเคลียร์ปัญหา จึงมีการจ้างวานฆ่า (ข่าว น.ส.พ. เดือนมี.ค. 2542) วันที่ 9 มี.ค. 2542 มีการนิรโทษกรรมตัวเจ้าหน้าที่ทูตเกาหลีเหนือ สุดท้ายจบลงด้วยการสมยอมทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายไทยซึ่งพยายามจะช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทูตที่ขอลี้ภัยซึ่งไทยไม่มีสิทธิ์ทำเช่นนั้น ขณะที่ฝ่ายเกาหลีเหนือซึ่งได้ใช้หน่วยปฏิบัติการที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทูตเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทยซึ่งเกาหลีไม่มีสิทธิ์ทำเช่นนั้น โดยฝ่ายเกาหลีเหนือยอมปล่อยเจ้าหน้าที่ทูตและครอบครัวให้ลี้ภัย และฝ่ายไทยยอมปล่อยเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติการบนแผ่นดินไทยไป (ข่าว น.ส.พ. มีนาคม 2542) คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบความเห็นของที่ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่พิจารณา ร่างคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ร่วมรับผิดชอบภารกิจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ (ศ.ปส.ช.) (มติครม. 060342)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม นายกรัฐมนตรีเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชแสดงความห่วงใยต่อกรณีปัญหาวัดพระธรรมกาย ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงรับปากจะดำเนินการสุดความสามารถและขอให้รัฐบาลช่วยในทางโลกด้วย เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายเห็นรับคำพิพากษาของเจ้าคณะภาค 1 แต่ไม่ปฏิบัติตาม และมหาเถรสมาคมมีมติยุติปัญหาเฉพาะทางธรรมส่วนทางโลกให้ ก.มหาดไทยดูแล (ข่าว น.ส.พ. เดือนมีนาคม 2542)

เดือนเมษายน

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค เดือนนี้ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือนนี้ได้ลดลงถึงร้อยละ 0.5 อยู่ที่ 127.9 เมื่อเทียบกับเดือนมี.ค. โดยดัชนีราคาสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มลดลงร้อยละ 0.4 หมวดที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มลดลงร้อยละ 0.6 รายงานว่าเป็นผลมาจากการปรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากเก็บร้อยละ 10 ลงมาเหลือร้อยละ 7 ยกเว้นหมวดยานพาหนะ เนื่องจากน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาสูงขึ้น (มติครม.เศรษฐกิจ 030542)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด วันที่ 1 เม.ย. มีรายงานข่าวของกำลังติดอาวุธแต่งกายคล้ายทหาร บางกระแสน่าเป็นกองกำลังหัวแดง บางกระแสน่ายังไม่ยืนยันว่าพวกไหน ได้จับราษฎรไทย ที่เข้าไปล่าสัตว์ในเขตป่าต้นน้ำโป่งน้ำดัง บ้านดอยก้อแล ต.แม่สุ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำกำลังติดตามช่วยเหลือ กระทั่งพบศพราษฎรไทยถูกมัดมือโหล่หลัง ศีรษะมีรอยถูกทุบตีด้วยของแข็งตายอนาถ 9 ศพ สันนิษฐานว่าสาเหตุมาจาก ราษฎรไทยบังเอิญเข้าไปเห็น การลักลอบขนยาเสพติดของพวกหัวแดง จึงถูกฆ่าปิดปาก ได้กลายเป็นข่าวใหญ่ที่สร้างความสยดสยองแก่สาธารณชน โดยเฉพาะทำให้ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เสี่ยงภัย ต่อมานายกฯชวน ได้เดินทางไปเยี่ยมราษฎรในพื้นที่เพื่อปลอบขวัญ สื่อมวลชนได้ชุดคุยความเคลื่อนไหวของกลุ่มค้าขนยาเสพติดบริเวณชายแดนไทยมาตีแผ่อย่างกว้างขวาง ทำให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณชายแดนนั้นเป็นจุดที่อันตราย และมีการค้าเลี้ยงยาเสพติด และเป็นเขตอิทธิพลที่ยังไม่มีใครกล้าแตะต้อง (ข่าว น.ส.พ. 02-220442)

ตำรวจภูธรภาค ๙ ระดมกำลัง ๓ จังหวัดชายแดนภาคได้กวาดล้างการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ผู้ช่วย ผบ.ท.ภาค ๙ ขึ้นพื้นที่ภาค ๙ เป็นพื้นที่ที่มีรถยนต์และรถจักรยานยนต์หายมากที่สุดเป็นอันดับ ๑ ของประเทศ (สำนักข่าวไทย 270442) ศาลฎีกาพิพากษายืนให้ประหารชีวิต "ทวี พุทธจันทร์" อดีต ส.ส.เชียงราย ในคดีจ้างวานฆ่า นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ อดีตผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. โอกาสสุดท้ายของ "ทวี พุทธจันทร์" คือถวายฎีกา ขอพระราชทานอภัยโทษภายใน 60 วัน (ไทยรัฐ 280442)

ความเคลื่อนไหวปัญหาการทุจริตประเพณีมิชอบ ตำรวจเข้าทะเลาะแย่ง 18 มงกุฎระดับชาติ วางแผนต้มตุ๋นคนไทยทั่วประเทศ หลอกว่าจะมีชาวต่างชาติมาซื้อที่ดินในเมืองไทย ให้เอาเอกสารที่ดินมาวาง เพื่อเสนอขาย พร้อมกันนั้น ก็หลอกให้สมัครเป็นสมาชิก เรียกเก็บเงินมากน้อยตั้งแต่หลักหมื่นถึงแสนบาท รวมแล้วได้เงินไปไม่ต่ำกว่า 700 ล้านบาท ตำรวจอุดรธานี บุก

หลายที่ตั้งสำนักงานใหญ่ขบวนการนี้แล้วเดินหน้าขออนุมัติ ออกหมายจับผู้ต้องหาเพิ่มอีกเกือบ 10 ราย (ไทยรัฐ 11-200442) พบเงินธนาคารทหารไทย สาขาสนามเป้า 141 ล้านบาทเศษ ที่ถูกผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารทหารไทย เล่นกลเบิกผ่านบัญชีเจ้าของร้านทอง ย่านสะพานควายเจ้าของได้ะบอลรายใหญ่ รวมทั้งยังผ่านบัญชี 3 นายตำรวจ คนละนับสิบๆ ล้าน จนนับครั้งไม่ถ้วน และยังมีคนที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก เงินจำนวนมหาศาล จนถึงขณะนี้ ถูกยึดย้ายถ่ายเทเหลือแค่ 10 บาทเศษเท่านั้น ด้านพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเพิ่มอีก 1 ข้อหาคือ ปลอมลายมือเช็คลูกค้า (เดลินิวส์ 230442)

ความเคลื่อนไหวศาสนา ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม วันที่ 17 เม.ย. ว่ามีนักพนันห่วยเถื่อนเอาเลขเด็ดในเพลง "ขอให้อยู่" ที่ร้องโดยนายไพบูลย์ สกุนี หรือ "ไพบูลย์ เพชรสุพรรณ" ที่มีเนื้อเพลงกล่าวถึงพระราชวิทยาคม หรือหลวงพ่อดุน ปรีสุทโธ เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ พระดังแห่งเมืองโคราช เคาะหัวให้เลขเด็ด 6 4 และ 9 ทำให้เขียนพนันนำเลขไปกลับแยกแทงห่วยเถื่อนถูกเลขท้าย 2 ตัว รางวัลที่ 1 รับทรัพย์ไปตามๆ กัน (ไทยรัฐ 180442)

ความเคลื่อนไหวปัญหาสตรีและเยาวชน ศ.นพ.นิกร ดุลิตสันต์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา เปิดเผยว่า วัยรุ่นไทยในปัจจุบันมีค่านิยมและความเชื่อในเรื่องเพศหลายแบบที่นำไปเป็นห่วง โดยเฉพาะวัยรุ่นชายที่เริ่มเห็นว่ามีพฤติกรรมร่วมข่มขืนกระทำชำเราหญิงสาวในลักษณะรุนแรง (สำนักข่าวไทย 210442) ดร.ชัยยงค์ สัจจพานนท์ กงสุลไทย ณ นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย กล่าวเกี่ยวกับปัญหาการค้าหญิงและแรงงานไทยที่เดินทางไปยังออสเตรเลียซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นว่า การค้าหญิงเอเชียซึ่งรวมถึงหญิงไทยที่ถูกพาไปขายบริการทางเพศ ทั้งในลักษณะที่ถูกล่อลวงและเต็มใจ เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นรัฐบาลได้มีการป้องกันโดยเข้มงวดในเรื่องการเข้าประเทศมากขึ้น ทำให้ผู้ที่ร่วมในขบวนการเริ่มหาตลาดใหม่เพื่อค้าหญิงเหล่านี้ซึ่งในจำนวนนี้มีประเทศออสเตรเลียรวมอยู่ด้วย และที่สำคัญอาชีพโสเภณีในออสเตรเลีย เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย โสเภณีต้องเสียภาษีเพียงแต่ไม่มีการตีทะเบียนเท่านั้น โดยเมืองที่มีปัญหาและเป็นเส้นทางของขบวนการค้าหญิงก็คือ ซิดนีย์และเมลเบิร์น (ไทยรัฐ 220442)

อนึ่ง บิรณา หงสกุล รมช.แรงงานและสวัสดิการสังคม ได้หารือกับ มร.ไมเคิล ไฮน์ เจ้าหน้าที่ระดับสูงขององค์การยูเอ็นตีพี และตัวแทนจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือไอแอลโอ พร้อมเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย อาทิ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ม.มหิตล ฯลฯ เพื่อร่วมแก้ปัญหาการค้าหญิงและเด็กข้ามชาติ โดยในการหารือ ดร.ชนวนทอง ธนสุกาญจน์ จาก ม.มหิตล ได้นำแผนในการแก้ปัญหาเสนอ พร้อมทั้งสรุปว่า การทำงานจะเน้นที่การประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจะมีการตั้งคณะกรรมการแห่งชาติ และคณะกรรมการย่อยเพื่อแยกหน้าที่กันทำงานในจุดต่างๆ ตามที่รับผิดชอบ โดยจะมีแผนการทำงานทั้งระยะสั้น ระยะยาว (ไทยรัฐ 290442)

ความเคลื่อนไหวการบันเทิงและการท่องเที่ยวและชีวิตวัฒนธรรม วันที่ 25 เม.ย. 2542 ผู้สื่อข่าวรายงานบรรยากาศงานสงกรานต์ สืบตำนานล้านนา ซึ่งจัดโดยสมาคมชาวเหนือ ที่ท้องสนามหลวงว่า มีประชาชนหลายพันคนชมการละเล่นพื้นเมือง การแสดงดนตรีบนเวทีจากวงนกแล และเดินจับจ่ายซื้อสินค้าที่ตกแต่งภูมิทัศน์ของชาวเหนือ ขณะที่ประชาชนบางส่วนหาซื้อน้ำอบไทย ดอกไม้ธูปเทียน ไปสรงน้ำพระพุทธรูปที่กรุงเทพมหานคร (กทม.) อัญเชิญมาประดิษฐาน กลางท้องสนามหลวง และก่อเจดีย์ทรายตามประเพณี อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของกทท.กล่าวว่า คนมาทงน้ำพระพุทธรูปนี้น้อยกว่างานประเพณีวันสงกรานต์ที่กทท.จัดครั้งหนึ่ง (สำนักข่าวไทย 260442) เกิดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลสงกรานต์ 287 รายเป็นเหตุให้เสียชีวิต 56 รายบาดเจ็บ 330 ราย และตรวจจับความเมาพบแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด 9 ราย เผยเหตุหลักเกิดอุบัติเหตุคือขับเร็ว ขับรถตัดหน้ากระชั้นชิด (สำนักข่าวไทย 180442) ส่วนนางจุฑามาศ ศิริวรรณ รองผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ฝ่ายบริหารเปิดเผยถึงโครงการขยายตลาดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มว่า จะเร่งขยายตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติเฉพาะกลุ่ม ส่วนคนไทยไปเที่ยวเมืองนอกมากขึ้นเพราะราคาถูก เตรียมจับมือภาคเอกชนชะลอเที่ยวต่างประเทศลดลงในช่วงครึ่งหลังของปีนี้ (สำนักข่าวไทย 280442)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐด้านสังคมและวัฒนธรรม ตำรวจเมืองภูเก็ตออกมาตรวจการกักจัดการซื้อขายหอยนูนในพื้นที่อย่างเข้มงวดและจริงจัง เพราะปีนี้มีการแพร่ระบาดรุนแรงกว่าปีที่ผ่านมา ขณะที่ธนาคารจังหวัดและสร้างจิตสำนึกในวัยเยาว์จะได้ผลดีกว่าการจับกุมที่เป็นวิธีการแก้ปัญหาเพียงปลายเหตุ (สำนักข่าวไทย 300442) นางทิพาวดี เมฆสวรรค์ เลขาธิการคณะ

กรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) แถลงข่าวที่ทำเนียบรัฐบาลว่า สำนักงานก.พ.ได้เปิดโทรศัพท์สายด่วน 1598 เพื่อรับฟังปัญหาการให้บริการประชาชนในกรณีติดต่อราชการไม่สะดวกหรือบริการไม่ประทับใจ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริการของรัฐให้ดีขึ้น และกระตุ้นเจ้าหน้าที่ให้ปรับปรุงการบริการของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักข่าวไทย 300442)

เดือนพฤษภาคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปในเดือน พ.ค. ลดลงต่อเนื่องเป็นเดือนที่สาม มาอยู่ที่ 127.4 ลดลงจากเดือน เม.ย. ร้อยละ 0.4 เป็นผลมาจากประชาชนใช้จ่ายใช้สอยน้อยลง ดัชนีราคาสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มลดลงในเดือนนี้ถึงร้อยละ 0.3 และสินค้าหมวดอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มก็ลดลงร้อยละ 0.4 (มติกรรม. เศรษฐกิจ 070642)

ความเคลื่อนไหวศาสนา ความเชื่อและค่านิยมในสังคม น.พ.ประเวศ วะสี กล่าวถึงทางออกสำหรับรัฐบาลซึ่งกำลังประสบปัญหาในทุกด้านขณะนี้ว่า การแก้ไขปัญหของประเทศและประชาชน นายกรัฐมนตรีไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีคนใดก็ตาม ดังนั้นนายกรัฐมนตรีควรมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการเชื่อมโยงกับสังคมเพื่อจะแก้ไขปัญหา ควรจะชวนประชาชนมาแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ทะเลาะกับประชาชน ราษฎรอาวุโส ยังแสดงความเห็นถึงคุณสมบัติผู้นำประเทศในการเลือกตั้งสมัยหน้าว่า นายกรัฐมนตรีคนต่อไปต้องเป็นคนที่เห็นแก่บ้านเมืองมากกว่าตัวเอง และพรรคการเมืองที่สังกัด ต้องมีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ และสำคัญคือมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เข้าใจสังคมสมัยใหม่ตั้งแต่เรื่องชุมชนจนถึงเรื่องโลกาภิวัตน์ เพราะหากมีความซื่อสัตย์เพียงอย่างเดียว แต่วิสัยทัศน์คับแคบ บ้านเมืองก็ไปไม่รอด (สำนักข่าวไทย 010542) นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภาวิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยไว้ 5 ประการ คือ ขาดหลักยึดที่เป็นระบบ ถูกครอบงำง่าย สิมง่าย มีความเห็นอกเห็นใจในคนตกทุกข์ได้ยากจนสงสารคนผิดที่ถูกกรมซึ่งเป็นอันตรายทำให้คนชั่วอยู่ได้ในสังคม และ ไม่สนใจในสิทธิและหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง (สำนักข่าวไทย 090542)

ความเคลื่อนไหวการบันเทิงและการท่องเที่ยวและชีวิตวัฒนธรรม บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพฯและปริมณฑลต่อภาพยนตร์ไทย ระหว่างวันที่ 29 เม.ย.-21 พ.ค. 2542 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,432 ราย พบว่า ในปี 2542 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 69.1 ยังดูภาพยนตร์ไทย มีเพียงร้อยละ 30.9 ที่ไม่ดูภาพยนตร์ไทยเลย โดยกลุ่มที่ดูภาพยนตร์ไทยนั้นได้รับแรงจูงใจจากภาพยนตร์ไทยในปัจจุบันที่มีการพัฒนามากขึ้น ทำให้น่าสนใจร้อยละ 41.9 รองลงมาเป็น การชื่นชอบดารานำแสดงเป็นกรณีพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นร้อยละ 17.8 มีการวิจารณ์ว่าภาพยนตร์ไทยดีร้อยละ 17.6 ภาพยนตร์ไทยมีคุณภาพไม่ต่างจากภาพยนตร์ต่างประเทศร้อยละ 10.8 ช่วงเวลานั้นไม่มีโปรแกรมภาพยนตร์ต่างประเทศที่น่าสนใจร้อยละ 8.0 และอื่นๆ ร้อยละ 3.9 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ดูภาพยนตร์ไทยให้เหตุผลว่าภาพยนตร์ไทยมีเนื้อหาสาระไม่น่าสนใจร้อยละ 70.1 เทคนิคการถ่ายทำไม่ดีร้อยละ 9.1 ดารานำแสดงเล่นไม่ถึงบทบาทร้อยละ 6.2 ที่เหลือให้เหตุผลว่า ตัวประกอบแสดงไม่สมจริง บทพูดเกินจริง ระบบเสียงไม่ดีและอื่นๆอีกร้อยละ 14.6 (เว็บไซต์ ศูนย์วิจัย กสิกรไทย พ.ค. 2542)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด วันที่ 30 พ.ค. 2542 ตำรวจกองปราบทำวิสามัญฆาตกรรมนายสุพจน์ หรือสมโภชน์ พูลสวัสดิ์ อายุ 33 ปี ระบุว่า เป็นนักโจรกรรมรูดตัวง ต่อมาปรากฏว่าภรรยาผู้ตาย กับนายอุดม พูลสวัสดิ์ กำนัน ต.สามโก้ อ.สามโก้ จ.อ่างทอง พี่ชายของนายสุพจน์ ได้เข้าร้องต่อสภ.อ.ปากเกร็ด ว่าผู้ตายถูกตำรวจอุ้มฆ่า ทั้งยังยึดข้อหาเป็นแก๊งโจรกรรมรูด ทำให้ต้องสืบสาวเรื่องราวต่อไปอีก (ไทยรัฐ 300542)

เดือนมิถุนายน

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือน มิ.ย. ลดลงร้อยละ 0.1 มาอยู่ที่ 127.3 เทียบกับเดือน พ.ค. ซึ่งอยู่ที่ 127.4 และลดลงร้อยละ 1.2 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีที่แล้ว เป็นการลดลงต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 4 นับตั้งแต่เดือน มี.ค. 2542 เป็นต้นมา

ความเคลื่อนไหวด้านสื่อสารมวลชนและประชาสัมพันธ์ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ. 2542-2551) ตามความเห็นและมติของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายครอบคลุมการพัฒนา 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิทยุโทรทัศน์ 2)

ด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ 3) ด้านประชาชนผู้รับสื่อ และ 4) การควบคุมตรวจสอบ โดยกำหนดสัดส่วนเนื้อหาสาระของรายการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นรายการเพื่อการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น อย่างน้อยร้อยละ 50 กำหนดสัดส่วนของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ โดยแบ่งเป็นภาครัฐซึ่งครอบคลุมภาคราชการรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และการปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 40 ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชนร้อยละ 20 ภาคธุรกิจเอกชนร้อยละ 40 และมีสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชนระดับจังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ 1 สถานี รวมทั้งให้มีสถานีวิทยุโทรทัศน์ชุมชนด้วย พร้อมกันนี้ได้มีการเสนอให้เร่งรัดจัดตั้งองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรความถี่ตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ด้วย (ดูรายละเอียดมติ ครม. 010642 และในภาคการเมืองการปกครองของรายงานฉบับนี้)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐด้านสังคมและวัฒนธรรม สำนักงาน ก.พ. เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อันเป็นผลจากการศึกษาวิจัยและตรวจสอบทั้งในภาควิชาการ และภาคปฏิบัติการสอดคล้องกัน ทั้งนี้โดยมีแนวทางในการจัดระเบียบราชการและวางมาตรการแก้ปัญหา 5 ประการคือ 1. สร้างกฎเกณฑ์และกลไกที่ดีในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงสามารถส่งสัญญาณเตือนภัย และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยนกลไกและพื้นที่การทำงาน และการประสานงานในภาครัฐ และภาคเอกชนรองรับได้อย่างทันท่วงทีในยามที่มีปัญหา 2. พัฒนาศักยภาพของนักวิชาการให้สามารถศึกษา ค้นคว้า และเสนอแนะแนวทางแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมอย่างถูกต้อง กล้าหาญ และมีจริยธรรม 3. ปรับปรุงระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนให้รวดเร็ว ชัดเจน และเป็นธรรม 4. ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองเพื่อร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาส่วนรวม และ 5. จัดการทุจริตประพฤติมิชอบ และการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ใต้ดินหรือกิจการที่ตนมีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนเพื่อให้เกิดความสำนึกกับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน (มติครม. 220642)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด นายพณต์ พันธ์ศรี เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ส. ว่าได้หารือกันหลายเรื่อง เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีอำนาจตรวจค้นผู้ต้องสงสัยว่าจะครอบครองยาเสพติด โดยไม่ต้องขอหมายศาล โดยมอบหมายให้เป็นหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. ที่จะพิจารณาดำเนินการ นอกจากนี้ ยังได้หารือถึงการจัดงานวันต่อต้านยาเสพติด ในวันที่ 26 มิ.ย. นี้ โดยมีมติให้ทุกหน่วยงานร่วมกันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดไปจนถึงสิ้นปีอย่างจริงจัง (สำนักข่าวไทย 030642) "พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก" เรียกประชุมนายตำรวจ เตรียมกวาดล้างมือปืนรับจ้างและผู้สนับสนุนทั่วประเทศ เพื่อรับมือเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเดือนกรกฎาคมนี้ ออกมาตรการ 6 ข้อให้หน่วยงานไปปฏิบัติ หากจับได้ให้รายงาน ผบ.ตร. และผอ.ศูนย์ฯทราบทันที (สำนักข่าวไทย 090642) "จรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์" ยืนยันรัฐบาลเอาจริงกับข้าราชการที่พัวพันการค้ายาเสพติด และขณะนี้ได้สั่งการให้มีการสอบข้าราชการที่คาดว่าจะเกี่ยวข้อง 1,088 คน แล้วหากพบเกี่ยวข้อง ดำเนินทั้งคดีอาญาและทางวินัย (สำนักข่าวไทย 080642) เกี่ยวกับบ่อนกาสิโนที่ปอยเปต ตามที่สมเด็จฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้มีคำสั่งห้ามมิให้บ่อนการพนันรอบกรุงพนมเปญ ในระยะ 200 กิโลเมตร ทำให้มีการเปิดบ่อนการพนันขึ้นที่ปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา ติดชายแดนไทย จำนวน 2 บ่อนคือ ฮอลิเดย์ พาเลซ และโกลเด้น คราวน์ คลับ ปรากฏว่ามีเซียนพนันคนไทยเดินทางเข้าไปเล่นการพนันกันจนแน่นขนัด โดยเฉพาะวันหยุดจะมีนักพนันชาวไทยขับรถยนต์หรูราคาแพง เข้าไปเล่นการพนันจนแทบจะไม่มีที่เดิน มีรายงานข่าวว่าได้มีการเตรียมเปิดบ่อนแห่งที่ 3 เพิ่มขึ้น โดยจะสร้างให้ใหญ่และได้มาตรฐาน เพื่อรองรับนักการพนันชาวต่างชาติ ตลอดจนนักการพนันที่เคยเล่นการพนันที่กรุงพนมเปญก่อนหน้านี้ด้วย (สำนักข่าวไทย 110642) นิตยสารฟาร์อีสท์เวิลด์ อีคอนอมิก รีวิวของฮ่องกง ซึ่งวางแผนเมื่อวันที่ 3 มิ.ย. ที่ผ่านมา แฉในคอลัมน์ "ข่าวกรอง" ว่า แก๊งมาเฟียมาเก๊าแห่ทะลักเข้าไทยหลายคนรวมทั้งแก๊งชื่อดัง "14 เค" กับ "แก๊งไว ออน ล็อก หรือสุย ฟง" เข้ามาปักหลักทำมาหากิน แฉอิทธิพลในพัทยา ตั้งบ่อนเถื่อนรองรับนักพนันจากฮ่องกงและไต้หวัน และยังเหมิเกริมหนัก ก่อศึกแย่งชิงผลประโยชน์ โดยไม่เกรงกติกากฎหมายไทย ขนาคกล้ายิงทิ้งคู่ชีวิตรายคาร้านชายชาวแก๊ง ริมถนนกลางกรุงเทพฯ มาแล้ว ก่อนหน้านั้น ทั้งสองแก๊งได้เปิดศึกแย่งชิงผลประโยชน์เถื่อนในมาเก๊า ซึ่งเป็นแหล่ง

ภาสินีชื่อดัง จนกลายเป็นข่าวอื้อฉาวไปทั่วโลก (ไทยรัฐ 040642) รายงานวันที่ 19 มิ.ย. ชูดสอบสวน ได้หลักฐานมัดตัวตำรวจภาค 1 จำนวน 6 นาย กรณีวิสามัญฆาตกรรมนายสมโภชน์ พูลสวัสดิ์ ขึ้นรถหายไป นำทีมโดย ร.ต.อ. กับนายดาบ อดีตตำรวจจ.อ่างทอง (ไทยรัฐ 190642)

ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชน กรณีที่คณะกรรมการกฤษฎีกาและกระทรวงมหาดไทย เสนอให้รัฐบาลมีกรทบทวนร่างแก้ไข พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ.2505 เนื่องจากเกรงว่าอาจทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในครอบครัวนั้น ได้มีการเสนอทัศนะโต้แย้งกันอย่างกว้างขวาง ดร.มุสดี ตามไท ผู้อำนวยการสถาบันผู้หญิงกับการเมือง และผู้ประสานงานเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ ผู้ไม่เห็นด้วยระบุว่าจุดยืนของสังคมต้องการจะรังสรรค์สังคมให้มีความเสมอภาค เป็นสังคมที่นับถือศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สิ่งใดที่เป็นอุปสรรคต่อความเสมอภาคก็ต้องบริหารจัดการแก้ไข แต่ก็มีความเห็นโต้แย้งโดยกล่าวอ้างถึงพระปณิธานของรัชกาลที่ 6 ที่ทรงพระราชทานนามสกุลเพื่อให้สามารถแยกสามัญชนออกจากผู้สืบราชสกุล หากพ.ร.บ. ฉบับแก้ไขมีผลบังคับใช้ ก็จะไม่เป็นไปตามพระปณิธานดังกล่าว สุดท้ายดูเหมือนจะมีการประนีประนอมกัน แต่ไม่มีข้อสรุปเป็นทางการออกมา (สำนักข่าวไทย 120642)

เดือนกรกฎาคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาผู้บริโภคในเดือน ก.ค. อยู่ที่ 127.5 เทียบกับเดือน มิ.ย. ซึ่งอยู่ที่ 127.3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 แต่เทียบกับเดือนเดียวกันกับปีที่แล้วยังลดลงร้อยละ 1.1 ทั้งนี้รายงานระบุว่าเป็นการสูงขึ้นของดัชนีราคาสินค้าหมวดอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มถึงร้อยละ 0.6 ส่วนดัชนีราคามوادอาหารและเครื่องดื่มนั้นยังลดลงถึงร้อยละ 0.4 (มติกรรม.เศรษฐกิจ 020842)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด นิตยสารไทม์ฉบับวันที่ 26 ก.ค. นี้ นำเสนอเรื่องราว เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาบ้าในประเทศไทยในเนื้อที่ 2 หน้า ตีแผ่ให้คนทั่วโลกได้รับรู้ตั้งแต่จุดเริ่มต้นที่ยาบ้าแพร่ระบาด เส้นทาง การลำเลียงไปจนกระทั่งถึงเครือข่ายของกลุ่มผลประโยชน์ ที่อยู่เบื้องหลังธุรกิจผิดกฎหมายชนิดนี้ ด้านตำรวจทางหลวงจับแก๊งยาบ้า 6 แล่นเม็ด สอบขยายผล ยึดของกลางเป็นยาบ้าได้เพิ่มอีกเป็นมูลค่ากว่า 67 ล้านบาท หนึ่งในแก๊งอ้างมาเพี้ยได้หัวหน้าหนูลหลังค่ายาบ้า (สำนักข่าวไทย 220742)

ความเคลื่อนไหวการนันทนาการ ท่องเที่ยวและชีวิตทางวัฒนธรรม ปรากฏการณ์ใหม่ในวงการภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์ไทยเรื่อง "นางนาก" ซึ่ง นนทรีย์ นิมิบุตร จากค่าย โท เอ็นเทอร์เทนเมนต์ นำเอาตำนานที่คนไทยคุ้นเคยและรู้จักดี มาตีความใหม่ เน้นความจริงจัง ความรักของหนุ่มสาว ประสานกับการสร้างฉากสะท้อนบรรยากาศ ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยในสมัยก่อน อย่างสวยงาม ทำให้ภาพยนตร์ออกมามีสีสันใจ ประสานกับการทุ่มทำตลาดที่มีจังหวะดี ทำให้เมื่อเข้าโรงเพียง 3 วันแรกได้รับการต้อนรับอย่างหนาแน่น ทำรายได้ถึง 40 ล้าน (กรุงเทพธุรกิจ 270742) วันที่ 5 ก.ค. 2542 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เสนอขออนุมัติงบประมาณพิเศษจำนวน 195 ล้านบาท โดยนอกจากใช้เพื่อการขยายตลาดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มแล้ว ในส่วนที่เหลือจะเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาคอนโดมิเนียมเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศ ด้วยการจัดทำโครงการเร่งด่วน "ไทยเที่ยวไทย" ซึ่งตั้งเป้าหมายจะชะลอการเดินทางไปต่างประเทศของคนไทยได้ประมาณ 300,000 คน รักษาเม็ดเงินไม่ให้ไหลออกได้ประมาณ 110,000 ล้านบาท (สำนักข่าวไทย 04, 050742)

ความเคลื่อนไหวด้านศาสนา ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม ความเคลื่อนไหวกรณีวัดพระธรรมกายช่วงเดือน ก.ค. 2542 เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายยังคงเป็นผู้ที่ไม่มีใครกล้าแตะ การดำเนินคดีตามกฎหมายสงฆ์ไม่คืบหน้า การดำเนินการทางโลกยังอยู่ในขั้นรวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่าคำฟ้องมีมูลหรือไม่ (สำนักข่าวไทย 01,05,10,12,15,290742) วันที่ 20 ก.ค. 2542 ทางการเงินเริ่มปราบปรามขบวนการเลื่อมใสลัทธิผ่านหลุมง โดยการประกาศให้ผ่านหลุมงเป็นลัทธิอนิกฤต ดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เผยแพร่ความเชื่อมกมาย ครอบงำประชาชนและบ่อนทำลายเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศ พร้อมทั้งได้มีการจับกุมสมาชิกผู้ปฏิบัติตามลัทธิดังกล่าวนับหมื่นคน และประกาศล่าวัดผ่านหลุมงนำลัทธิผ่านตำรวจสากลทั่วโลก (ข่าว.ส.พ. 20, 22, 270742) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี) จัดให้ไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่เป็นอันดับ 67 ของโลก จากจำนวน 174 ประเทศทั่วโลก โดยมีแคนาดาครองแชมป์ประเทศที่น่าอยู่ที่สุดเป็นอันดับ 1 ของโลก ติดต่อกันมาเป็นปีที่ 6 ขณะที่นอร์เวย์ได้รับ

การยกย่องให้เป็นประเทศที่มีการให้บทบาทแก่ผู้หญิงมากที่สุดในโลก สำหรับสหรัฐฯแม้จะเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก และขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยที่สุด แต่กลับถูกจัดไว้แค่ที่ 3 ในการจัดอันดับประเทศนำอยู่ที่สุดในโลก และที่ 8 ในการจัดอันดับประเทศที่ให้บทบาทแก่ผู้หญิงมากที่สุดในโลก (สำนักข่าวไทย 130742)

เดือนสิงหาคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือน ส.ค. เท่ากับ 128.0 เทียบกับ 127.5 ของเดือน ก.ค. ที่ผ่านมา สูงขึ้นร้อยละ 0.4 สาเหตุมาจากดัชนีราคาสินค้าหมวดอื่นๆ ที่ไม่ใช่หมวดอาหารและเครื่องดื่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 0.7 เนื่องจากการขึ้นราคาค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนดัชนีราคาสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มนั้นยังคงลดลงร้อยละ 0.1 แสดงว่าประชาชนยังไม่เพิ่มการใช้จ่ายใช้สอยเท่าใดเลย (มติกรรม.เศรษฐกิจ 130942)

ความเคลื่อนไหวการนัดหมายการท่องเที่ยวและชีวิตทางวัฒนธรรม นิตยสารเอสโคว์ ซึ่งเป็นนิตยสารสำหรับผู้ชายฉบับภาษาอังกฤษ ระบุว่า พัทยา เมืองท่องเที่ยวตากอากาศทางตะวันออกของไทย เป็น "ดิสนีย์แลนด์" สำหรับผู้ชายอังกฤษเนื่องจากเต็มไปด้วยโสเภณี ยาเสพติด และสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เอสโคว์ระบุว่า นับแต่ค่าเงินบาทตกลงเมื่อปี 2540 นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษพากันมาเที่ยวพัทยามากขึ้น โดยเมื่อปีที่แล้วมีจำนวนถึง 170,000 คน นับว่ามากที่สุดในบรรดานักท่องเที่ยวชาวตะวันตกด้วยกัน เอสโคว์ระบุว่า หนุ่มอังกฤษพากันมาเที่ยวประเทศไทย เพื่อแสวงหาสิ่งที่ไม่สามารถหาได้ในบ้านของตนเอง นั่นคือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีขีดจำกัดกับหญิงสาวสวยที่พวกเขาเป็นผู้เลือกหา ในราคาที่ถูกอย่างไม่น่าเชื่อ (สำนักข่าวไทย 110842) ททท.ร่วมลงนามภาคเอกชนด้านท่องเที่ยว และการบินไทย เพื่อจับมือจัดรายการนำเที่ยวราคาถูก ในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว พร้อมเตรียมเสนอของบประมาณจากกระทรวงการคลัง 50 ล้านบาท เพื่อทำการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง (สำนักข่าวไทย 040842) ททท.เตรียมดันแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ 50 แห่งใน 27 จังหวัดทั่วประเทศ จัดแพ็คเกจขายส่งท้ายปี 1999 ต้อนรับปี "มิลเลนเนียม" หวังเงินสะพัดกว่า 2-3 หมื่นล้านบาท ชูจุดเด่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นและตกก่อนจังหวัดอื่น ด้าน บริษัททัวร์ ดิง ขายต่างชาติได้น้อย เพราะคลอแดนงานกระชั้นชิดเกินไป (กรุงเทพธุรกิจ 130842) คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจตักกลับแผนปรับปรุงที่พักสถานที่ท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "ไทยเที่ยวไทย" ระบุว่าจะขัดแย้งกับนโยบายที่ผ่านมา ขณะที่ภาพรวมของแผนงานไทยเที่ยวไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มั่นใจจะประหยัดเงินตราไปต่างประเทศได้ 11,000 ล้านบาท (สำนักข่าวไทย 230842)

เดือนกันยายน

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคในหมวดอาหารและเครื่องดื่มในเดือนก.ย. 2542 ยังคงลดลงร้อยละ 0.3 แต่ดัชนีราคาสินค้าหมวดที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มในเดือนนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3 ส่งผลให้ดัชนีราคาผู้บริโภครวมในเดือน ก.ย.เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 0.2 (สำนักข่าวไทย 011042) มีผลการศึกษาที่ประเมินแนวโน้มสินค้าที่วัยรุ่นไทยจะสนใจ มีโอกาสขยายตัวสูงและจะได้รับความนิยมในอนาคตประกอบด้วยสินค้าหลัก 3 กลุ่ม คือ 1) สินค้าจำพวกแฟชั่น เช่น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและของใช้ 2) สินค้าจำพวกเครื่องใช้ส่วนตัวตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า รวมถึงสินค้าน้ำหอม และ 3) สินค้าจำพวกสิ่งบันเทิง ไม่ว่าจะเป็น ซีดี วีดีโอ และภาพยนตร์ รวมทั้งสินค้าจำพวกเทคโนโลยีทันสมัยทุกชนิด (กรุงเทพธุรกิจ 240942)

ความเคลื่อนไหวภาครัฐด้านสังคมและวัฒนธรรม วันที่ 6 ก.ย. 2542 คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติได้รับทราบและพิจารณาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและแผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยคณะกรรมการบริหารความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ เสนอรายงานผลการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ เพื่อค้นหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ตามกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ซึ่งดำเนินการมาแล้ว 2 ปี ในพื้นที่ 5 จังหวัดของไทย พร้อมกันก็ได้มีมติให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต ที่เสนอโดยคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต ซึ่งมีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป (มติกรรม.สังคม 060942)

ความเคลื่อนไหวการนับหนาการ ท่องเที่ยวและชีวิตวัฒนธรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ได้จัดประชุมระดมความคิดเห็นเมื่อวันที่ 29 ส.ค. 2542 เพื่อเตรียมแสวงหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และมีคุณภาพสูง โดยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่คุณภาพชีวิต และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย (มติชน 130942)

ความเคลื่อนไหวด้านศาสนา ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม คนไทยในหลายวงการต่างถือฤกษ์ “เลขเก้าสี่ตัว” ทำสิ่งเป็นมงคลต่างๆ ทั้งผ่าตัดทำคลอด เปิดทำการค้า แต่งงาน ทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคล เพราะถือว่าเลข 9 คือเลขมงคลที่หมายถึงการก้าวไปข้างหน้า หรือความก้าวหน้า (ไทยโพสต์ 100942) นางจันทิมา มายะรังสี สีกาที่อ้างมีความสัมพันธ์กับเจ้าพ่อขอมิตพระยันตระจนมีลูก 1 คน ได้พาลูกสาวมาขอถอนฟ้องต่อศาลสงฆ์ แต่ปรากฏว่าพระเทพวิสุทธิกวี ในฐานะประธานคณะผู้พิจารณาตัดสินคดี อติตพระยันตระในชั้นอุทธรณ์ ระบุจะยอมรับโจทก์ถอนคำฟ้องได้ ต่อเมื่อยอมรับว่าสิ่งที่กล่าวหาทั้งหมดเป็นการเรื่องขึ้นมา (ไทยรัฐ 190942) วันที่ 9 ก.ย. พนักงานสอบสวนได้จัดทำสำนวนคดี “วัดพระธรรมกาย” เสร็จเรียบร้อยแล้ว ความหนาถึง 1,918 หน้า โดยเสนอฟ้องเพียง 2 กระทง เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเบียดบังทรัพย์สินของวัดนำส่งถึงมืออัยการแล้ว (ไทยรัฐ 01-080942)

ความเคลื่อนไหวปัญหาสตรีและเยาวชน ดร.งามพิศ สัตย์สงวน หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องโสเภณีมานานกว่า 30 ปี เผยว่าในบรรดาโสเภณีทั่วโลก โสเภณีไทยได้รับความนิยมนมากที่สุดเพราะให้บริการดี มีให้เลือกหลายระดับตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับสูง รวมทั้งโสเภณีเด็ก ส่งผลให้ไทยค่อนข้างได้รับความนิยมนจากต่างประเทศที่จะเข้ามาท่องเที่ยวโสเภณี นอกจากนี้ ธุรกิจขายบริการทางเพศที่กำลังเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศคือ การขายบริการทางเพศของผู้ชาย เนื่องจากประเทศอื่นๆ ยังไม่มีการค้าบริการทางเพศนี้ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการทางเพศในไทยเป็นจำนวนมาก (กรุงเทพธุรกิจ 180942)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด นายห้างทอง ธรรมวัฒน์ ส.ส. กทม. พรรคประชากรไทย ตายปริศนาด้วยกระสุนปืนในห้องพักของน้องชายคู่ชีวิตแย่ง สาเหตุการตายและเหตุการณ์มีความสลับซับซ้อนอันเนื่องมาจากความขัดแย้ง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับคนในตระกูลอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้ตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำต้องใช้เวลาในการทำงาน และยังไม่ได้ข้อสรุปในเร็ววัน (ข่าววัน.ส.พ. เดือน ก.ย. 2542)

ความเคลื่อนไหวปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ปปป. ยุติคดีการทุจริตยา ก.สาธารณสุข ไม่สามารถเอาผิดนักการเมืองได้ น.ส. รสนา โตสิตระกูล ตัวแทนองค์กรเอกชนทั้ง 30 องค์กรกล่าวว่า เห็นได้ชัดว่า ปปป. ไม่เคยจับคนทำทุจริตได้เลย ปลอมให้ประเทศไทยติดอันดับ 4 ของเอเชียที่มีการทุจริตมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม น.ส. รสนา กล่าวว่า องค์กรเอกชนจะหาช่องทางเคลื่อนไหวตรวจสอบเรื่องนี้ต่อไป รวมทั้งตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้วยว่า ทำงานตามหน้าที่ได้สมบูรณ์หรือไม่ (ข่าววัน.ส.พ. 11-120942)

เดือนตุลาคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดัชนีราคาผู้บริโภคเดือน ต.ค. 2542 เท่ากับ 128.4 ยังลดลงร้อยละ 0.5 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน แต่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 เมื่อเทียบกับดัชนีของเดือน ก.ย. ที่ผ่านมานายรอน แฮร์ริส ช่างภาพแฟชั่นชาวอเมริกัน ทำการเสนอขายไซท์ซึ่งไม่ได้รับการผสมกับเชื้อสุจิของเหล่านางแบบสาวสวย โดยเริ่มทำการซื้อขายตั้งแต่วันที่ 25 ต.ค. 2542 เป็นต้นไป ปรากฏว่าเขาได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากวงการต่างๆ อย่างมาก โดยเฉพาะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการมีบุตรยาก ระบุว่าเว็บไซต์ที่น่าขยะแขยง ทำราวกับชีวิตมนุษย์กลายเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง ส่วนนายแฮร์ริสให้ความเห็นว่า ข้อเสนอใหม่ของตนเป็นการสะท้อนถึงสังคมอเมริกัน ที่ความสวยงามสามารถหาซื้อได้ ถ้ามีเงินพอ (มติชน 251042)

ความเคลื่อนไหวการนับหนาการ ท่องเที่ยวและชีวิตวัฒนธรรม กมธ.ท่องเที่ยวเสนอนายกฯ ขยายโครงการอะเมซิงไทยแลนด์ อีก 2 ปี หลังสิ้นสุดโครงการในปีนี้ เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ หากทำในนามรัฐบาลหน่วยงานต่างๆ ในทุกกระทรวงทบวง กรม จะให้ความร่วมมืออย่างดี (สำนักข่าวไทย 251042) สวดุสิตโพลสำรวจพบเยาวชนชอบอ่านหนังสือมากกว่าผู้ใหญ่ หนังสือที่ชอบอ่านเป็นนิทาน เกิดความรู้ทั่วไป นักเขียนที่ชอบคือ อุดม แต้พานิช (ไทยโพสต์ 061042)

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด รายงานข่าวเมื่อวันที่ 22 ต.ค. กล่าวว่า ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจสันติบาล 2 จับกุมชายชาวมาเลเซีย ชื่อ นายหลิว ซี กง ขณะชนชื้อดีเถื่อนจำนวน 80 แผ่น เข้าบ้านพิษณุโลก อันเป็นบ้านพักรับรองแขกเมืองประจำตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยอ้างว่าจะเข้าไปพบ นายสมพล นครเยี่ยม คนขับรถประจำตำแหน่งนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และยังอ้างชื่อ พ.อ. คันฉัตร หรือ เสธ.อาร์ม แยมพันธุ์ หัวหน้าศูนย์รักษาความปลอดภัย (รปภ.) นายกฯ และบุตรชายของ พล.อ.ยุทธนา แยมพันธุ์ ประธานที่ปรึกษา รมว.กลาโหม อีกด้วย ต่อมาวันที่ 27 ต.ค. นายนิพนธ์ บุญญฤทธิ์ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้แถลงผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีนายหลิวพาดพิงถึงนายสมพล และ พ.อ.คันฉัตร โดยระบุว่า นายสมพลได้กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น อันอาจจะทำความเสียหายมาสู่ราชการ (ข่าว.ส.พ. 23, 281042) วันที่ 19 ต.ค. พล.ต.อ.พรศักดิ์ ตุงกรวิบูลย์ รอง ผบ.ตร. ได้แถลงสรุปผลการสอบสวนคดีการเสียชีวิตของ นายห้างทอง ธรรมวัฒน์ แล้วว่าเป็นการยิงตัวตาย โดยพล.ต.ต.จงรัก จุฑานนท์ เป็นผู้บรรยายชี้แจงแก้ปัญหาเป็นข้อๆ พร้อมให้ทีม "ผู้ชำนาญการ" ทั้งกองพิสูจน์หลักฐานนิติเวชและหมอจิตเวช ร่วมแจกแจง (ไทยรัฐ 201042)

เดือนพฤศจิกายน

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค อัตราเงินเฟ้อเดือน พ.ย. 2542 เทียบกับเดือน ต.ค. ที่ผ่านมา ระดับราคาปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 สาเหตุมาจากราคาน้ำมันเบนซินและน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว สูงขึ้นถึง 2 ครั้ง เฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.76 และ 4.95 ตามลำดับ

ความเคลื่อนไหวปัญหาการทุจริตประมุขมิชชั่น วันที่ 1 พ.ย. 2542 ตำรวจกองปราบฯ และเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรได้บุกเข้าค้นบ้านที่ จ.นนทบุรี ของนายฉลอง เรี่ยวแรง ส.ส. นนทบุรี พรรคประชาธิปัตย์ หลังจากมีการร้องเรียนว่า บ้านหลังดังกล่าวมีการลักลอบผลิตซีดี นายฉลองออกมาเปิดเผยว่า ตนทำถูกต้องตามกฎหมายทุกอย่าง แต่ถูกใส่ร้ายกลั่นแกล้ง ต่อมา พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ รมว.มหาดไทย ออกมารับรองความบริสุทธิ์ของนายฉลอง และได้เรียกร้องให้กรมศุลกากรขอโทษนายฉลอง จนกลายเป็นเรื่องบานปลายเรื่องความขัดแย้งในพรรคการเมือง (ข่าว.ส.พ. เดือน พ.ย. 2542) วันที่ 23 พ.ย. ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีนายปัญญา ตันติยวงศ์ อดีตกรรมการผู้อำนวยการ ธ.ศรีนคร และนายวิเชียร เตชะไพบูลย์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.ศรีนคร และประธานหอการค้าไทยปัจจุบัน สั่งอายัดทรัพย์สินและห้ามเดินทางออกนอกประเทศชั่วคราว (กรุงเทพธุรกิจ 271142)

เดือนธันวาคม

ความเคลื่อนไหวพฤติกรรมกรรมการบริโภค รายงานที่ได้จากการสังเกต พบว่าช่วงปลายปีนี้คนในเขตเมืองจับจ่ายใช้สอยในการซื้อของขวัญน้อยลง แม้สินค้าจะมีราคาถูกกว่าปีที่แล้ว (ไทยโพสต์ 251242)

ความเคลื่อนไหวศาสนา ความเชื่อและชีวิตทางวัฒนธรรม วันที่ 8 ธ.ค. 2542 พระปริยัติวิโรปการ รักษาการเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง มีคำสั่งให้พระธัมมชโยพักจากตำแหน่งหน้าที่ในกรณีถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา ส่วนทางวัดพระธรรมกายได้เร่งระดมสานุศิษย์ให้เข้ามารวมตัวกันในบริเวณวัด และแบ่งกำลังอีกส่วนหนึ่งไปประท้วงเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีด้วย (ข่าว.ส.พ. 101242) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาท ชยายความเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้ง และทรงระบุว่าแนวคิดนี้ไม่มีในตำราแสดงว่าเป็นทฤษฎีใหม่ ไม่ได้ลอกเขามา (ข่าว.ส.พ. 24, 251242) นายธีรยุทธ บุญมี เสนอผลสำรวจทัศนคติคนไทยทั่วประเทศ พบช่องว่างระหว่างคนรวยคนจนมีมาก ขนาดความฝัดยังมีช่องห่างกันถึง 20-40 เท่าตัว

ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด มีรายงานว่านายอุลริค วัลฟกัง ผู้ต้องหาชาวเยอรมัน ที่ถูกส่งสัยพัวพันการค้ายาเสพติดและผู้หนีข้ามชาติ มีคุณสมบัติเข้าข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบด้วย (ข่าว.ส.พ. 10, 131242) นายปิ่น จักกะพาก อดีตประธานกรรมการบริหารเงินทุนเอกชนกิจ 1 ใน 56 ไฟแนนซ์ที่ถูกทางการปิดไปเมื่อสองปีที่แล้ว ถูกจับตัวได้แล้วที่ประเทศอังกฤษ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งตัวกลับไทยในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน เจ้าตัวออกมาแถลงระบุเป็นเรื่องราวการเมือง (ข่าว.ส.พ. 13, 15-161242)

รายงานภาคที่ 2

ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์

เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย

(ตุลาคม-ธันวาคม 2542)

สารบัญ

รายงานประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย	126
ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า	126
นำเรื่อง	126
1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ	127
2. ความเคลื่อนไหวภาคธุรกิจเอกชนและสถาบันการเงิน	132
3. การเคลื่อนไหวเศรษฐกิจต่างประเทศ	137
4. ความเคลื่อนไหวของนักวิชาการ องค์กรประชาชน และบุคคลต่างๆ	140
ความเคลื่อนไหวด้านประชากรและสิ่งแวดล้อม	143
นำเรื่อง	143
1. ความเคลื่อนไหวด้านประชากร	144
2. ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม	149
ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง	157
นำเรื่อง	157
1. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาการปฏิรูปการเมืองการปกครอง	159
2. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น	165
3. ความเคลื่อนไหวด้านวงการตุลาการและการตรวจกฎหมาย	167
4. การดำเนินการด้านต่างประเทศของรัฐบาล	170
5. ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและองค์กรประชาชน	171
6. ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองในต่างประเทศ	174
ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา	178
นำเรื่อง	178
1. ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา	179
2. ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการศึกษา	181
3. ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา	183
4. ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา	185
5. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษา	185
6. ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาในต่างประเทศ	185
ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข	187
นำเรื่อง	187
1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ	188
2. ความเคลื่อนไหวด้านแพทย์แผนไทย	193
ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	194
นำเรื่อง	194
1. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย	196

2. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในต่างประเทศ.....	201
ความเคลื่อนไหวด้านอาหารและพลังงาน	206
นำเรื่อง	206
1. ความเคลื่อนไหวด้านอาหาร.....	208
2. ความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน.....	215
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหน่วยงานการดำเนินชีวิต	223
นำเรื่อง	223
1. พฤติกรรมการบริโภคและคุณภาพชีวิต.....	224
2. ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชน.....	228
3. ความเคลื่อนไหวการนันทนาการ ท่องเที่ยวและชีวิตวัฒนธรรม.....	230
4. ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด.....	230
5. ความเคลื่อนไหวศาสนาความเชื่อและค่านิยมทางสังคม.....	233
ภาคผนวก 1	236
สังเขปความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจภาคต่างประเทศในรอบปี 2542.....	236
ภาคผนวก 2	238
สังเขปการเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ	238
ภาคผนวก 3	243
ประมวลแนวคิด ทศนะ และข้อเสนอแนะสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยของนักวิชาการและประชาชน.....	243
ภาคผนวก 4	248
รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการข่าวสารทิศทางการพัฒนาประเทศไทย	248
บรรณานุกรม	249
ภาษาไทย.....	249
ภาษาอังกฤษ	250

รายงานประมวลสรุปเหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย

(ตุลาคม-ธันวาคม 2542)

ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า

นำเข้าเรื่อง

ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้าในรอบ 3 เดือนสุดท้ายของปีนี้ (ต.ค.-ธ.ค. 2542) มีบรรยากาศค่อนข้างเงียบเหงา แม้ว่าทางภาครัฐบาลไม่ว่าจะเป็นผู้นำตั้งแต่ตัว นายกฯ รองนายกฯ รัฐมนตรีสังกัดก.ทบวงกรม ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องต่างพากันออกมาบอกข่าวดีในด้านต่างๆ เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เช่น รมต.คลังก็ออกมาบอกกล่าวว่า ที่แล้วมาเป็นกัปตันขับเครื่องบินโดยสารที่มีเครื่องยนต์ติดอยู่เครื่องเดียว เดียวนี้ติดเพิ่มขึ้นเป็น 3 เครื่องแล้ว คือ เครื่องการบริโภคน้ำมันในประเทศ กับการส่งออก เหลืออีกเพียงเครื่องเดียวที่ยังไม่ยอมติด นั่นคือเครื่องที่เป็นการลงทุนของภาคเอกชน ซึ่งก็น่าจะเป็นข่าวที่น่ายินดี นอกจากนั้น บรรยากาศที่น่าจะคึกคักอีกส่วนก็คือบรรยากาศในตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีแนวโน้มดีขึ้น และค่าเงินบาทที่เริ่มแข็งค่าตั้งแต่ต้นเดือน ต.ค. ที่ ธปท. ตัดสินใจออกมาตรการป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินบาทเมื่อ 5 ต.ค. ค่าเงินก็ค่อยๆ แข็งค่าจากระดับ 40-41 บาท มาอยู่ที่ประมาณ 37.52 บาท/ดอลลาร์ ในวันสุดท้ายของปี 2542

อย่างไรก็ตาม บรรยากาศกลับไม่เรงร่า โดยเฉพาะในช่วงปีใหม่เปลี่ยนสหัสวรรษสู่ปี ค.ศ. 2000 นอกเหนือจากความตึงเครียดอันเนื่องมาจากความโหดร้ายกับปัญหา Y2K แล้ว ความเงียบเหงายังมากับความเหนื่อยล้าจากภาวะเครียดอันต่อเนื่องจากกระแสข่าวที่บอกให้เราได้รับรู้ถึงสถานะหนี้ภาครัฐที่มียอดคงค้างถึง 2.83 ล้านล้านบาท หรือสัดส่วนร้อยละ 55.7 ของจีดีพี (โปรดดูรายงานฉบับ update ของ TTMP เดือน ธ.ค. 2542) ซึ่งรัฐบาลก็กำลังหาช่องทางจัดการกับก้อนเงินอันมหาศาลที่กดทับลงบนบ่าของมวลประชามหาชนผู้ทำมาหากินอย่างผืดเคืองก่อนนี้อย่างเงียบๆ

ขณะที่พยายามบอกข่าวดีนั้น ก็มีข่าวร้ายระบายออกมาพร้อมๆ กันอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นข่าวที่ว่า ธปท. กำลังแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ธปท. ให้สามารถนำเงินจากบัญชีสำรองพิเศษมาใช้ได้ (รายงานฉบับ update เดือน ธ.ค.) หรือข่าวปีงบประมาณ 42 รัฐบาลขาดดุลงบประมาณนับแสนล้านต้องเบิกเงินคงคลังไปใช้จนเหลือเพียง 70,000 ล้านบาทเท่านั้น หรือข่าวเตรียมยุบกองทุนฟื้นฟูฯ โอนหนี้สินให้ ก.คลังรับผิดชอบทั้งหมด ซึ่ง ณ สิ้นเดือน ก.ย. 42 กองทุนฟื้นฟูฯ มีหนี้สินทั้งหมด 9.6 แสนล้านบาท

การรอคอยให้เครื่องยนต์เครื่องที่ 4 คือเครื่องการลงทุนภาคเอกชน ติดขึ้นมาใหม่ ก็ดูเหมือนไม่รู้วามือเมื่อไหร่ เพราะแม้ว่าจะมีข่าวว่า เอ็นพีแอลลดลงไป 9.5 หมื่นล้านบาทมาอยู่ที่ร้อยละ 42.27 ของสินเชื่อรวม แต่ก็ไม่มีข่าวที่น่าชื่นใจอะไรมากนักเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ภาคเอกชน เพราะส่วนที่ปรับกันได้ก็มักจะได้จากรัฐเข้าไปช่วยอย่างมาก ขณะเดียวกันข่าวการตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ หรือเอเอ็มซี ทั้งของภาครัฐและเอกชนก็ยังยืดเยื้อออกไป ที่คิดว่าจะโอนหนี้เก่าไปโปะไว้ที่นี้จึงยังต้องล่าช้าออกไปอีก ภาคเอกชนส่วนใหญ่ต่างก็กำลังฝากความหวังไว้ที่การระดมทุนในตลาดตราสารหนี้ และการฟื้นตัวของการบริโภคภายในประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อระดมทุนและเพิ่มกำลังการผลิต ซึ่งเลขา สอท. ก็ฟันฝ่าว่าจะสามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้ถึง 65-70% ในปีหน้า

ความเคลื่อนไหวที่น่าจับตามองก็คือ การสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจกับองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นพันธมิตรภายใต้สมาคมประชาชาติอาเซียน ในเรื่องของการลดภาษีศุลกากรสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม 9 พันกว่ารายการภายในปี 2545 หรือพันธมิตรภายใต้องค์การการค้าโลกในการเปิดโควตาสินค้าเกษตรและการจำกัดการอุดหนุนการผลิตสินค้าเกษตร หรือพันธมิตรภายใต้เอเปกในการเปิดเขตการค้าเสรี เป็นต้น เหล่านี้บางพันธมิตรได้เริ่มมีผลในการดำเนินการแล้วตั้งแต่ต้นปี 2543 นี้แล้ว นอกจากนั้นยังมีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ที่จะเริ่มดำเนินการอย่างจริงจังกันในปี 2543 นี้ เช่นกัน

1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

หัวข้อข่าว

- 1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการเงินการคลัง
- 1.2 การติดตามแผนปรับโครงสร้างฯและกระตุ้นเศรษฐกิจ
- 1.3 ติดตามความเคลื่อนไหวการสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจของภาครัฐ
- 1.4 ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการเงินการคลัง

1.1.1 รมต.คลัง เปรียบตัวเองเป็นกัปตันขับเครื่องบินโดยสารที่เครื่องยนต์ติดอยู่เพียงเครื่องเดียว

ในการสัมมนาของสมาคมเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ ในหัวข้อกึ่งปีรายย่อย "ภาพรวมเศรษฐกิจไทย" ในหัวข้อใหญ่เรื่อง "ทิศทางเศรษฐกิจไทยสดใสบปี 2000?" นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รมต.คลัง ได้เปรียบตัวเองเหมือนกับกัปตันที่กําลังขับเครื่องบินโดยสารลำใหญ่ในห้องท่ามืดมิด และมีเครื่องยนต์ติดอยู่เพียงเครื่องเดียวคือ ฐานการคลัง ส่วนอีก 3 เครื่องที่เหลือ ซึ่งหมายถึงการบริโภคภายใน การส่งออก และการลงทุน ได้ดับลง แต่ทว่าจากการพยายามแก้ไขฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจที่ผ่านมา ด้วยการนำฐานะการคลังและการใช้จ่ายภาครัฐไปค้ำจุนให้เครื่องยนต์สตาร์ทติด ปรากฏว่าติดแล้ว 2 เครื่อง คือการบริโภคภายในประเทศ และการส่งออก จึงได้เห็นการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระดับ 3-4% ของจีดีพี และยอมรับว่าเครื่องยนต์ที่ยังสตาร์ทไม่ติดคือการลงทุน ขณะที่เครื่องยนต์ตัวเก่าที่ใช้มานานกำลังประสบภาวะขาดดุล และมีหนี้สาธารณะที่ต้องดูแลอีกเป็นจำนวนมากมหาศาลในอนาคต

ส่วนนายวิระพงษ์ รามางกูร อธิบดีกรมธนารักษ์กล่าวว่า หากถามว่า เศรษฐกิจข้างหน้าจะเป็นอย่างไร ตนขอยืนยันคำตอบเดิมว่ายังไม่ฟื้น ดังที่เคยพูดมาแล้วเมื่อ 1-2 ปีที่ผ่านมาสัญญาณเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ไม่ใช่การฟื้นตัวโดยพื้นฐาน นายวิระพงษ์ระบุว่าที่นักลงทุนต่างประเทศชอบเรามากกว่า การส่งออกจะขยายตัว 5-6% ตนยืนยันว่าตัวเลขที่เพิ่มขึ้นเป็นเพียงในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐ แต่ในรูปเงินบาท การส่งออกยังคงลดลง 10% ซึ่งมีผลต่อผู้ผลิตที่การส่งออกจะต้องอยู่ในรูปเงินบาทเท่านั้น เช่นผู้ผลิตชิ้นส่วนต่างๆ (ไทยรัฐ 01-021242)

1.1.2 อัตราเงินเฟ้อเดือน พ.ย. เพิ่มขึ้นจากเดือน ต.ค. 0.2% และเท่ากับร้อยละ 0 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีที่แล้ว

ตัวเลขดัชนีราคาผู้บริโภคของเดือน ต.ค. 2542 เท่ากับ 128.4 ลดลง 0.5% เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปี 2541 และเพิ่มขึ้น 0.2% เมื่อเทียบกับเดือนก่อนหน้า ขณะที่ในเดือน พ.ย. 2542 เปรียบเทียบกับเดือน ต.ค. ได้เพิ่มขึ้น 0.2% แต่เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปี 2541 เท่ากับ 0% สาเหตุยังมาจากราคาน้ำมันเบนซินและน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว สูงขึ้นถึง 2 ครั้ง สำหรับอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ย 11 เดือนแรกของปีนี้อยู่ที่ร้อยละ 0.3 จุลสารเศรษฐกิจการคลังของ ก.คลัง ประจำเดือน ธ.ค. 2542 ระบุว่า โดยปกติแล้วระดับราคาสินค้าของ 2 เดือนสุดท้ายของปีจะลดลง สาเหตุมาจากปัจจัยด้านฤดูกาล แต่เนื่องจากระดับราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้น ส่งผลกระทบถึงราคาสินค้าในประเทศให้มีแนวโน้มสูงขึ้น จึงคาดว่าระดับราคาสินค้าในเดือน ธ.ค. 2542 จะใกล้เคียงกับเดือน พ.ย. ซึ่งจะให้อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยของปี 2542 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 0.3 แต่ถ้าหากปัจจัยราคาน้ำมันมีผลมากกว่าปัจจัยด้านฤดูกาลที่ส่งให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ก็ไม่น่าจะทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงกว่าที่ประมาณการไว้ร้อยละ 0.5 (จุลสารเศรษฐกิจการคลัง ธ.ค. 2542)

1.1.3 ตัวเลขมูลค่าการส่งออก-นำเข้าสกุลเงินดอลลาร์เพิ่มขึ้น แต่สกุลเงินบาทลดลง

รายงานมูลค่าการส่งออกเดือน พ.ย. 2542 เท่ากับ 5,072 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากเดือน ต.ค. ร้อยละ 7.4 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.35 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน (เป็นการเพิ่มต่อเนื่องเป็นเดือนที่แปด) แต่ทว่ามูลค่าการส่งออกในรูปเงินบาทเท่ากับ 201.91 พันล้านบาท ลดลงจากเดือน ต.ค. ร้อยละ 9.41 แต่เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 21.30 ส่วนมูลค่าการนำเข้าเดือน พ.ย. 2542 เท่ากับ 4,413 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากเดือน ต.ค. ร้อยละ 0.41 และเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีที่แล้วถึงร้อยละ 29.95 ดุลการค้าเกินดุลลดลงเท่ากับ 659 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 24.78 พันล้านบาท ลดลงจากปีก่อนในรูปดอลลาร์ถึงร้อยละ 43.14 ในรูปเงินบาทลดลงร้อยละ 38.97

ส่วนมูลค่าการส่งออก-นำเข้าในรอบ 11 เดือนแรกของปี (ม.ค.-พ.ย. 2542) มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 52,870 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 6.10 ส่วนมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 44,680 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.91 ทำให้ดุลการค้าเกินดุล 8,190 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากระยะเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 25.20 (จุลสารเศรษฐกิจการคลัง ธ.ค. 2542)

1.1.4 เผยยอดพันธบัตรรัฐบาลปี 42 มีจำนวน 3.3 หมื่นล้านบาท ยอดคงค้างสูงถึง 5.86 แสนล้านบาท

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยว่าในปี 2542 จนถึงวันที่ 15 ธ.ค. ที่ผ่านมา รัฐบาลออกพันธบัตรไปแล้วจำนวน 33,665.9 ล้านบาท ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น การออกพันธบัตรเงินออมพิเศษเพื่อเป็นทางเลือกให้ประชาชน พันธบัตรเงินกู้พิเศษเพื่อปรับโครงสร้างหนี้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน พันธบัตรออมทรัพย์เพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณ ปีงบประมาณ 2543 พันธบัตรเพื่อเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 และ 2 ให้สถาบันการเงินที่เข้าโครงการช่วยเหลือเงินกองทุนของรัฐบาล เป็นต้น สำหรับยอดเงินคงค้างพันธบัตรรัฐบาลจนถึงวันที่ 15 ธ.ค. นี้มียอดเงินรวม 586,824.46 ล้านบาท จากยอดพันธบัตรรัฐบาลรวมทั้งหมด 913,772.48 ล้านบาท ทั้งนี้ นอกจากส่วนใหญ่จะเป็นพันธบัตรรัฐบาลแล้ว ยังมีพันธบัตรรัฐวิสาหกิจอีกจำนวน 317,854.03 ล้านบาท พันธบัตรของ ธปท. 8,094 ล้านบาท และพันธบัตรขององค์การบริหารสินเชื่อกองคลังทรัพย์สิน 1,000 ล้านบาท (ผู้จัดการ 201242)

1.1.5 ปีงบประมาณ 2542 รัฐบาลขาดดุลเงินสด 133,905 ล้านบาท เงินคงคลังเหลือเพียง 7 หมื่นล้านบาท

จากการแถลงของนายสตีล สิมพงษ์พันธุ์ โฆษก ก.คลัง ระบุว่า ตลอดปีงบประมาณ 2542 คือตั้งแต่ ต.ค. 2541-ก.ย. 2542 รัฐบาลมีรายรับทั้งสิ้น 709,927 ล้านบาท มีรายจ่าย 822,609 ล้านบาท ซึ่งรวมรายจ่ายค่าดอกเบี้ยของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน และรายจ่ายของงบประมาณปีก่อนๆ ที่มาจ่ายในปีด้วย ทำให้รัฐบาลมีดุลงบประมาณขาดดุล 112,682 ล้านบาท และเมื่อรวมกับดุลนอกงบประมาณที่ขาดดุลอีก 21,223 ล้านบาท มีผลให้ดุลเงินสดของรัฐบาลขาดดุล 133,905 ล้านบาท (สำนักข่าวไทย 201042)

อนึ่ง รายงานเมื่อวันที่ 7 ธ.ค. ได้ชี้แจงสาเหตุว่าทำไมปีงบประมาณ 2542 รัฐบาลจึงเก็บรายได้ได้เพียง 709,927 ซึ่งต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ถึง 90,074 ล้านบาท และสาเหตุที่ทำให้รัฐต้องขาดดุลสูงกว่าที่ประมาณการไว้ว่าเป็นเพราะ

- 1) ขณะที่เสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2542 นั้น คาดการณ์อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะติดลบร้อยละ 4-5.5 แต่การขยายตัวจริงติดลบสูงกว่าที่คาดไว้มาก
- 2) รัฐบาลได้ใช้การลดภาษีเป็นเครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้สูญเสียรายได้ในปี 2542 หลายหมื่นล้านบาท
- 3) ได้มีการเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ทำให้มีการใช้จ่ายเงินงบประมาณไปในอัตราร้อยละ 86.1 หรือ 710,262 ล้านบาท สูงกว่างบประมาณปี 2541 ซึ่งเบิกจ่ายเพียง ร้อยละ 82.8 นอกจากนี้ยังมีงบประมาณปีก่อนๆ มาจ่ายในปีนี้อีกจำนวน 129,924 ล้านบาท ทำให้รัฐมีการเบิกจ่ายเงินจากคลังในปีงบประมาณ 2542 ทั้งสิ้น 840,186 ล้านบาท ซึ่งมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้
- 4) เมื่อมีการขาดดุลสูงกว่าที่กำหนดไว้ จึงมีการชดเชยการขาดดุลด้วยการกู้เงินส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งใช้เงินคงคลัง โดยขณะนี้ประเทศไทยมีเงินคงคลังสุทธิเหลือประมาณ 70,000 ล้านบาท ขณะที่ก่อนจะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 เงินคงคลังของประเทศสูงถึง 200,000 ล้านบาท (ไทยรัฐ 081242)

1.1.6 ธปท. ตัดสินใจออกมาตรการป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินบาท

ในช่วงต้นเดือน ต.ค. มีข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการคาดการณ์ประเมินภาวะเศรษฐกิจไทยของมูลนิธิสืงทั้งทางบวกและลบ อันส่งผลถึงภาวะการซื้อขายหุ้นและอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินซึ่งส่งสัญญาณอ่อนตัวลงตั้งแต่เดือน ก.ย.ที่ผ่านมา และเมื่อวันที่ 5 ต.ค. ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตัดสินใจส่งหนังสือเวียนถึงสถาบันการเงินทุกแห่ง โดยระบุว่า ตามที่ธนาคารมีมาตรการป้องปรามการเก็งกำไรค่าเงินบาทไว้แล้ว โดยให้สถาบันการเงิน จำกัดการปล่อยสภาพคล่องเงินบาท หรือสร้างภาระผูกพันใด ๆ ที่มีผลให้ต้องจ่ายเงินตราต่างประเทศในอนาคตแก่ผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ โดยไม่มีธุรกิจการค้า หรือการลงทุนในประเทศรองรับ ให้อยู่ภายในวงเงินคงค้างสูงสุดไม่เกิน 50 ล้านบาทต่อรายนั้น เพื่อให้กฎเกณฑ์มีความชัดเจนและไม่ขัดต่อการเลือกปฏิบัติ ธปท.จึงขอความร่วมมือเพิ่มเติมคือ คำว่า "ต่อราย" หมายความว่า ให้นับรวมธุรกรรมของสำนักงานใหญ่ สำนักงานสาขา สำนักงานตัวแทน และธุรกิจในเครือที่ตั้งอยู่นอกประเทศไทยทุกแห่งของผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศเป็นรายเดียว กล่าวคือวงเงิน 50 ล้านบาทต้องนับทุกแห่งรวมกัน ไม่สามารถแยกนับได้ (สำนักข่าวไทย 101242)

1.2 การติดตามแผนปรับโครงสร้างฯและกระตุ้นเศรษฐกิจ

1.2.1 ผลดำเนินโครงการมียาขาว 9 เดือน แล้วเสร็จ 82,000 โครงการ อนุมัติเงินจากสำนักงานฯ 48,407 ล้านบาท

จากการเปิดเผยของนายสาวิตรี โพธิ์พินิจ รองอธิบดีกรมการติดตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ ว่าในระยะ 9 เดือน (เม.ย.-ธ.ค. 2542) มีโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ 82,000 โครงการ จากทั้งหมด 94,755 โครงการ สำนักงบประมาณอนุมัติเงินไปแล้ว 48,407 ล้านบาท หรือ 96.4% ของงบทั้งหมด 53,000 ล้านบาท และมีการอนุมัติจากกรมบัญชีกลางออกไปแล้ว 37,700 ล้านบาท ผลการดำเนินงานได้จ้างงานผู้มีการศึกษาแล้ว 88,967 คน จ้างผู้ใช้แรงงาน 4,155,000 คน หรือ 88.4% ของเป้าหมาย ส่วนการแก้ปัญหาความยากจน มีการจัดฝึกอบรมและสนับสนุนเงินทุน 2,000 หมู่บ้าน 30,000 คน พัฒนาอาชีพนอกภาคเกษตร 367 กลุ่ม ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ได้ดำเนินโครงการอาหารกลางวันเด็กประถมศึกษา 802,599 คน ส่งเสริมคนชราโดยจ่ายเบี้ยเลี้ยง

200 บาท/เดือน 400,000 คน เปิดศูนย์บริการผู้สูงอายุได้ตามเป้า 200 แห่ง ให้สวัสดิการครอบครัวและชุมชน 61,327 ครอบครัว สงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ 990 ราย รายละ 10,000 บาท

นายสาวิตรี ระบุว่า โครงการมีชาวมียาชาวมียาผลน่าพอใจ สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ เห็นจากอัตราการขยายตัวเศรษฐกิจไตรมาส 3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.7 ยอดการขายสินค้าห้างสรรพสินค้าเพิ่มขึ้น 8% จากปีที่แล้วติดลบ 20% (ไทยรัฐ 291242)

1.2.2 เตรียมอุปกองทุนฟื้นฟูอินทรีสินให้คลังรับมิดชอบทั้งหมด

นายจักรทิพย์ นิติพน ผู้ช่วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย(ธปท.) และผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน เปิดเผยว่า จากการหารือกันระหว่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(ไอเอ็มเอฟ) ก.การคลัง และธปท.เรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของกองทุนฟื้นฟู ในระยะยาว โดยจะมีการโอนทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของกองทุนฟื้นฟู ไปไว้ที่ก.การคลังทั้งหมด เพื่อที่ก.การคลังจะได้มีการตั้งงบประมาณการชดเชยหนี้ ที่กองทุนฟื้นฟู มีอยู่ โดยออกเป็นพันธบัตรระยะยาว ซึ่งพันธบัตรจะมีอายุก็ขึ้นอยู่กับฐานะการเงินของรัฐบาล และต่อไปต้องมีการยุบกองทุนฟื้นฟู และธปท.จะทำหน้าที่แทนกองทุนฟื้นฟู ในแง่เป็นแหล่งเงินกู้สุดท้ายให้กับสถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่องระยะสั้น (สำนักข่าวไทย 041042)

1.2.3 กองทุนฟื้นฟู ลงนามสัญญาขายธนาคารรัตนสินให้กับ ยูโอบีแห่งสิงคโปร์ได้แล้ว

นายจักรทิพย์ นิติพน ผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาสถาบันการเงิน และผู้ช่วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยว่า กองทุนฯได้ลงนาม ในสัญญาขายหุ้นธนาคารรัตนสินจำนวน 75.02% ให้ยูเอ็นไอ โอเวอร์ซีส์ แบงก์ (ยูโอบี) ของสิงคโปร์ ราคา 15,089 ล้านบาท หากเทียบกับราคาหุ้นที่ประเมินครั้งล่าสุด กองทุนจะได้กำไรครั้งนี้ 44.44% ต่อหุ้นราคาพาร์ 10 บาท หรือขายได้ในราคา 14.04 บาทต่อหุ้น รายงานข่าวกล่าวว่า เมื่อรวมขั้นตอนทั้งหมด กองทุนจะได้เงินจากการขาย ธ.รัตนสินและการคืนทุนรวม 17,448 ล้านบาท หากเทียบกับเงินที่ใส่เข้าไปตั้งแต่ต้นรวม 1.9 หมื่นล้านบาท กองทุนจะขาดทุนขั้นต้นที่ 1,000 ล้านบาท และจะขาดทุนอีกจำนวนหนึ่งจากการชดเชยผลการขาดทุน หรือการบริหารหนี้เสียในอนาคต แต่อาจไม่มากนักเพราะกองทุนจะขายหุ้น 25% ที่เหลือได้ในราคาดีในอนาคต ในส่วนยูโอบีเมื่อรวมขั้นตอนทั้งหมด จะได้รับคืนทุน ยูโอบีก็จะเข้าไปบริหาร ธ.รัตนสินด้วยเงินเพียง 6,500 ล้านบาท เพราะต้องจ่ายเงินให้กองทุนขั้นแรก 15,089 ล้านบาท แต่จะได้คืนจากทุนเดิมที่มีอยู่ใน ธ.รัตนสิน 8,500 ล้านบาท โดยถึงแม้ว่าจะมีการลดขนาดธ.รัตนสินลง แต่ยูโอบียืนยันว่าจะไม่ปลดพนักงาน หรือปิดสาขาแห่งใดเลย (ไทยรัฐ 071042)

1.2.4 การรายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการปล่อยกู้เงินเป็นเหตุให้นาคราญไทยเสียหายอย่างหนัก ชูคนายกฯ จร สติกรกุล

วันที่ 19 ต.ค. 42 คณะผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ที่มีนายจักร สติกรกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประธาน ได้นำเสนอรายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการปล่อยกู้เงินเป็นเหตุให้นาคราญไทยเสียหายอย่างหนัก โดยเห็นว่าข้อมูลหนี้เอ็นพีแอลตามรายงานของ บริษัทไพร์ซฟรอสเตอร์เฮาส์คูเปอร์ (PwC) นั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างสินเชื่อจำนวน 140 กลุ่ม ซึ่งเท่ากับ 42% ของมูลค่าสินเชื่อโดยรวม 749,913 ล้านบาทโดยมุ่งกลุ่มธุรกิจที่น่าจะมีปัญหามากกว่ากลุ่มอื่นๆ เพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับการกักเงินสำรองสำหรับสินเชื่อสงสัยจะสูญตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในสัญญาว่าจ้างเท่านั้น ดังที่ PwC เสนอการกักเงินสำรองสำหรับสินเชื่อจัดชั้นอย่างสูง 394,249 ล้านบาทหรือ 52.6% และอย่างต่ำเท่ากับ 364,344 ล้านบาทหรือ 48.6% เมื่อเทียบกับการกักเงินสำรองฯ ตามหลักเกณฑ์ของธปท.ที่ยึดถือข้อมูลของธนาคารกรุงไทย ณ วันที่ 31 ธ.ค.41 คือจำนวน 378,557 ล้านบาทการสอบทานจึงได้ผลใกล้เคียงกันเฉพาะตามวัตถุประสงค์นี้เท่านั้น การใช้ตัวอย่างสินเชื่อของ PwC เป็นฐานในการจัดทำรายงานทุกประเภทจึงเป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อน

ส่วนกรณีเกี่ยวกับการสอบสวนขั้นตอนการให้สินเชื่อหนี้ PwC มีขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการสอบทานขั้นตอนการให้สินเชื่อของธนาคารกรุงไทยโดยทำการตรวจสอบเพิ่มสินเชื่อจำนวน 20 เพิ่ม และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อเพิ่มเติมและตรวจสอบกลุ่มลูกหนี้ซึ่งอยู่ในกลุ่มลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ PwC ได้จัดชั้นไว้จำนวน 240 กลุ่มซึ่งจากการสอบทานดังกล่าว PwC รายงานว่ามีข้อบกพร่อง 13 ข้อ คณะผู้ตรวจการฯได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลสอบทาน ขั้นตอนการให้สินเชื่อตามที่ PwC รายงานซึ่งสอบทานเฉพาะในกลุ่มสินเชื่อเอ็นพีแอลแล้ว ไม่ปรากฏข้อบกพร่องมากมายเช่นที่ PwC กล่าวอ้างถึงซึ่งสอดคล้องกับผลการตรวจสอบโดยเจ้าพนักงาน ธปท. ซึ่งเป็นผู้ช่วยทำงานให้คณะผู้ตรวจการฯโดยผลการสอบทานพบว่าขั้นตอนต่างๆ มีการดำเนินการตามควรอยู่แล้ว นอกจากข้อบกพร่อง 5 ประการคือ

- 1) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยของลูกหนี้บางประเภทขาดความชัดเจน เช่นกรณีสินเชื่อโยบาย
- 2) ความเพียงพอของหลักประกันสำหรับลูกหนี้บางรายไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสม
- 3) ข้อมูลทางการเงินของลูกหนี้บางราย ไม่ปรากฏรายงานผลการวิเคราะห์งบการเงิน
- 4) การดำเนินการตาม Loan Document Checklist เฉพาะลูกหนี้บางรายขาดความสมบูรณ์
- 5) การจัดการในลักษณะที่เป็นการป้องกันปัญหาในอนาคต เมื่อหนี้เกิดปัญหา ไม่ปรากฏขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนครบถ้วน

จากการตรวจสอบครั้งนี้คณะผู้ตรวจการเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและเพื่อเสริมสร้างระบบและโครงสร้างในระยะยาว ซึ่งแม้จะได้มีการผลักดันให้มีการสำรองหนี้สูญ และเพิ่มทุนของธนาคารตามความจำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง และความเชื่อถือทั้งระบบแต่การที่ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังอยู่ในระดับสูงเกินควร ยังคงไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เริ่มกระเตื้องขึ้นบ้างแล้ว จึงควรมุ่งแก้ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ให้ผลโดยเร็ว (ไทยรัฐ 201042)

1.2.5 โฉมใหม่ของธนาคารพาณิชย์ปี ค.ศ. 2000 จะเล็กกระทัดรัดขึ้นแต่มีบริการครบวงจร

ม.ร.ว. จตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยถึงทิศทางทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินปี 2000 ว่าระบบธนาคารพาณิชย์ไทยจะมีขนาดเล็กลง เพราะเงินเพิ่มทุนช่วงที่ผ่านมาจะถูกตัดออกไป พร้อมกับการตัดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ออกจากระบบ ทำให้สินทรัพย์รวมลดลง แต่ในระยะยาวระบบธนาคารไทย จะกลายเป็นระบบกลุ่มธุรกิจมากขึ้นเพื่อให้แข่งขันกับธนาคารต่างชาติได้ เพราะในปี 2000 จะมีธนาคารพาณิชย์ที่ถือใบอนุญาตไทยแต่จัดการด้วยคนต่างชาติอย่างน้อย 6 แห่ง และมีธนาคารเอกชนเหลือ 5 แห่ง ธนาคารรัฐ 2 แห่ง

สำหรับการกำกับของ ธปท. ตั้งแต่ช่วงนี้ต่อเนื่องถึงสหัสวรรษหน้า จะให้ธนาคารทุกแห่งเริ่มฝึกหัดและเตรียมพร้อมกับการแข่งขันโดยหวังว่าธนาคารไทย จะพร้อมก่อนธนาคารต่างประเทศเข้ามา ทั้งนี้ในร่างกฎหมายสถาบันการเงิน ที่ ธปท. เสนอให้ก.การคลังแก้ไขจะให้สถาบันการเงินทำธุรกิจการเงินได้ครบวงจร ทั้งแบงก์, บริษัทประกัน, เงินทุน, เครดิตฟองซิเอร์อยู่ในกลุ่มธนาคารเดียว โดย ธปท. จะดูแลในภาพรวม ทุกธุรกรรมที่มีการบริการ เพราะในต่างประเทศแบงก์สามารถทำธุรกิจเหล่านี้ได้ทั้งหมด หากไทยยังใช้ระบบเดิมจะแข่งขันไม่ได้ นอกจากนี้จะมีเกณฑ์ชัดเจนที่เปิดเผยให้สถาบันการเงิน สามารถยึดครองกิจการ (เทกโอเวอร์) สถาบันการเงินอื่นได้อย่างเสรี จากเดิมที่กำหนดให้ถือหุ้นระหว่างกันได้ 5% เพื่อเปิดโอกาสให้คนแข็งแกร่งช่วยเหลือคนที่อ่อนแอ ไม่ใช่ปล่อยให้คนอ่อนแอเดินไปเอง จนธปท. ต้องเข้าไปแทรกแซง

สำหรับระบบการเข้าแทรกแซง เพื่อแก้ปัญหาสถาบันการเงินของ ธปท. กฎหมายใหม่จะเข้มงวดมากขึ้น จากเดิมสามารถเข้าแทรกแซงสถาบันการเงินได้ต่อเมื่อเงินกองทุนติดลบ ซึ่งระบบนี้จะทำให้ประชาชนต้องรับภาระ หรือเสียเงินมากเพราะกว่ากองทุนจะติดลบความเสียหายจะเพิ่มขึ้นมหาศาล แต่ในอนาคตเมื่อเงินกองทุนลดลงจนถึง 4-2.5% และมีแนวโน้มว่า สถาบันการเงินมีความอ่อนแอ ธปท. จะเข้าแทรกแซงทันทีเพื่อนำเงินทุนที่เหลืออยู่มาชดเชยกับความเสียหาย ทำให้ภาระที่ประชาชนต้องจ่ายไปลดลงมากและประเด็นสำคัญที่ธปท. ต้องการให้เกิดขึ้นคือ ให้ธนาคารพาณิชย์มีระบบป้องกันความเสี่ยงมีระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตามลักษณะธรรมาภิบาล (Cooperate Good Governance) มีระบบการตรวจสอบภายในที่เหมาะสม (ไทยรัฐ 011142)

1.3 ติดตามความเคลื่อนไหวการสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจของภาครัฐ

1.3.1 พันธกรณีของประเทศไทยในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและข้อตกลงทางการค้าต่าง ๆ

ในที่ประชุม กรอ. เมื่อวันที่ 11 ต.ค. 2542 ได้มีการนำเสนอสรุปพันธกรณีของประเทศไทยดังนี้คือ ในเรื่องการเปิดตลาดสินค้าไทยมีพันธกรณีภายใต้สมาคมประชาชาติอาเซียนในการเปิดตลาดสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมคือการลดภาษีศุลกากรสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรม 9,103 รายการ ลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี พ.ศ. 2545 ลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตร 740 รายการลงร้อยละ 24 ภายในปี พ.ศ. 2547 และเปิดโควตาการนำเข้าสินค้าเกษตร 23 รายการ จนถึงปี พ.ศ. 2547 ตามพันธกรณีภายใต้การค้าโลก และเปิดเขตการค้าเสรีภายในปี พ.ศ. 2563 สำหรับพันธกรณีภายใต้เอเปก และมีพันธกรณีภายใต้การค้าโลก จะต้องจำกัดการอุดหนุนการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศ ลงจาก 21,816.4 ล้านบาท เหลือ 19,028.48 ล้านบาท ภายในปี พ.ศ. 2547

ในเรื่องการลงทุนประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้การค้าโลกที่จะต้องยกเลิกข้อบังคับการใช้ชิ้นส่วนและวัตถุดิบในประเทศ (local content) ภายในปี 2542 และต้องปรับปรุงกฎระเบียบ กฎหมายต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้ลงทุนจากต่างประเทศ พันธกรณีภายใต้อาเซียนจะต้องเปิดเสรีการลงทุนในประเทศสมาชิกภายในปี 2546 (และประเทศนอกสมาชิกภายในปี 2563) โดยในช่วงแรกถึงสิ้นปี 2543 จะต้องให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่ผู้ลงทุนเพิ่มเติม เช่น สามารถเช่าที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมเป็นเวลา 30 ปี ยกเลิกการควบคุมเงินตราต่างประเทศ ต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ร้อยละ 49 เป็นต้น ในเรื่องการค้าบริการ ประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบอาเซียน โดยได้ตกลงเปิดเสรีการค้าบริการในระดับหนึ่งไปแล้ว 7 สาขา ได้แก่ การท่องเที่ยว การขนส่งทางทะเล การขนส่งทางอากาศ การก่อสร้าง บริการธุรกิจ การเงิน โทรคมนาคม และจะเจรจาให้ครอบคลุมทุกสาขาภายในปี 2544 ในขณะที่พันธกรณีภายใต้การค้าโลกจะต้องเปิดเสรีด้านบริการ 10 สาขา ภายในปี 2549 สำหรับพันธกรณีในกรอบเอเปก ประเทศไทยได้ตกลงผูกพันเรื่อง การออกกฎหมายเกี่ยวกับโทรคมนาคม การยกเลิกข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ของคนต่างชาติ และการปรับปรุงกฎหมาย ปว. 281 เป็นต้น (ข่าวทำเนียบรัฐบาล 111042)

1.3.2 ผอ. ไอเอ็มเอฟ ประกาศลาออกก่อนกำหนด ผู้นำไทยระบุไม่มีผลต่อการทำงานของรัฐบาล

นายมิเชล กองเคอร์ส ผอ.กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 9 พ.ย.ที่ผ่านมา (ตามเวลาสหรัฐ) หลังดำรงตำแหน่ง ผอ.ไอเอ็มเอฟมาเป็นเวลา 12 ปีครึ่ง และจะครบวาระที่ 3 ในปลายปี 2545 นี้ โดยให้เหตุผลในการลาออกว่าเป็นเรื่องส่วนตัวและเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะขณะนี้เศรษฐกิจโลกได้สงบลงแล้ว การลาออกจะมีผลกลางเดือนก.พ.ปีหน้า ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการบริหารไอเอ็มเอฟ จะประชุมเสนอชื่อผู้อำนวยการคนใหม่

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า การลาออกของ ผอ.ไอเอ็มเอฟจะไม่กระทบต่อการทำหนังสือแสดงเจตจำนง และเนื้อหาในแต่ละฉบับเพราะไอเอ็มเอฟทำงานกันเป็นองค์กร ไม่ใช่เป็นการติดต่อกันระหว่างตัวบุคคล ส่วนการเปลี่ยนแปลงตัวผอ.ไอเอ็มเอฟ จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่หรือไม่ ยังไม่ทราบ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รมต.คลัง กล่าวว่า เชื่อว่าการลาออกไม่ได้มีสาเหตุมาจากปัญหา หรือความขัดแย้งในการทำงาน ไม่มีผลต่อไทยเพราะนายกองเคอร์สจะยังอยู่ในตำแหน่งไปอีก 4-5 เดือน ที่ผ่านมามีไทยกับไอเอ็มเอฟทำงานร่วมกันตามปกติ ไม่มีความขัดแย้ง ไอเอ็มเอฟก็พยายามผ่อนปรนมาตรการ และยืดหยุ่นให้ไทยมาโดยตลอด ส่วนนายศุภชัย พานิชภักดิ์รองนายกรัฐมนตรี และ รมว.พาณิชย์ กล่าวว่า จะไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลไทย ที่ผ่านมามีไทยมองไอเอ็มเอฟในภาพลบจนเกินไป ทั้งที่จริงๆ เราใช้เงินไอเอ็มเอฟน้อยกว่าประเทศอื่น แต่ดำเนินการได้มีประสิทธิภาพมากกว่า (ไทยรัฐ 111142)

1.4 ความเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ

1.4.1 ครม. อนุมัติเปลี่ยนแปลงแผนระดมทุนในโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 พ.ย. 2542 ได้พิจารณาอนุมัติเปลี่ยนแปลงแผนระดมทุนในโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรีดังกล่าว จากที่เดิมให้ระดมทุนจากพันธมิตรร่วมทุน มาเป็นการระดมทุนจากประชาชนทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ และยังเปิดโอกาสให้ประชาชนคนไทยมีโอกาสตัดสินใจในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเต็มที่ รายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงแผนดังกล่าวระบุว่า ครม. อนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จัดตั้งบริษัทมหาชนของโรงไฟฟ้าราชบุรี โดยนำหุ้นที่ กฟผ.ถือ 100% มากระจายผ่านตลาดหลักทรัพย์ 55% โดยจะขายให้ประชาชนทั่วไป 40% ในราคาหุ้นละ 20 บาท และอีก 15% ขายให้พนักงานในราคาหุ้นละ 10 บาท ทั้งนี้จะขายหุ้นได้ในไตรมาส 3 ปีหน้า ซึ่งจะเป็นการทดสอบภาวะเศรษฐกิจไทยด้วย โดยหากกระจายหุ้นได้หมดจะได้เงิน 18,000 ล้านบาท สำหรับการกระจายหุ้นให้พนักงานยังไม่มีข้อสรุปว่าระดับไหนจะได้หุ้นจำนวนเท่าใด เพราะขึ้นอยู่กับความเห็นของบอร์ด กฟผ. และคณะกรรมการที่กำกับดูแลการแปรรูปและการกระจายหุ้น ซึ่งพนักงานเมื่อได้รับหุ้นแล้วจะสามารถขายในปีแรกและปีต่อไปได้เพียง 1 ใน 3 ของหุ้นที่ถืออยู่ทั้งหมด จนครบ 3 ปี เพื่อป้องกันการขายหุ้นออกครั้งละมาก ๆ ในระยะแรก (ไทยรัฐ 011242)

1.4.2 ปตท.สม. เข้าซื้อหุ้นบริษัทไทยออยล์ เพาเวอร์ จำกัด เตรียมธุรกิจผลิตไฟฟ้าภายใต้การเปิดเสรีธุรกิจก๊าซธรรมชาติ

วันที่ 7 ธ.ค. 2542 ครม. อนุมัติให้บริษัท ปตท. จำกัดและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (ปตท.สม.) เข้าซื้อหุ้นบริษัทไทยออยล์ เพาเวอร์ จำกัด สัดส่วน 26% จำนวน 73,060,000 หุ้น ในราคา 35.88 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1,400 ล้านบาท ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาทางการเงินของบริษัทไทยออยล์ รายงานข่าวกล่าวว่า ปตท.สม. ได้จัดตั้งคณะทำงาน และว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาด้านเทคนิค กฎหมาย และการเงินรวม 3 บริษัท เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มีข้อสรุปว่า การเข้าซื้อหุ้นของไทยออยล์ เพาเวอร์ นับเป็นการลงทุนในเชิงกลยุทธ์ เพื่อเตรียมความพร้อมของ ปตท.สม. ในธุรกิจไฟฟ้า ภายใต้การเปิดเสรีธุรกิจก๊าซธรรมชาติให้สามารถแข่งขันกับบริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมต่างชาติที่ลงทุนในไทย และจะเป็นการเสริมฐานของการรับรายได้รวมของ ปตท.สม. และจะให้ผลดีต่อสถานะการเงินของบริษัท เนื่องจากโรงไฟฟ้าตามโครงการ SPP และ IPP ข้างต้นอยู่ในฐานะสร้างรายได้ทันที (ไทยรัฐ 061242)

1.4.3 โรงงานสุราบางยี่ขันยุติการดำเนินงานภายใต้สังกัดรัฐกว่า 100 ปี เข้าสู่ระบบการเปิดตลาดเสรี 1 ม.ค. 43 นี้

เมื่อวันที่ 4 พ.ย. ที่ผ่านมา ก. อุตสาหกรรม ได้จัดพิธีลงนามสัญญาซื้อขายที่ดินและทรัพย์สินโรงงานสุราบางยี่ขัน 2 มูลค่า 8,251,999,999 ล้านบาท ระหว่างนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมว. อุตสาหกรรม เป็นประธานในพิธีร่วมกับนายเจริญ สิริวัฒนภักดี ประธานเครือสุรามาหาราชบุรีโดยได้มอบเช็คเงินสด 50% ของมูลค่ารวม และอีก 50% จะมอบให้ในวันที่ 30 ธ.ค. 2542 นายสุวัจน์กล่าวว่าถือเป็นจุดสิ้นสุดการดำเนินงานโรงงานบางยี่ขันของรัฐ ที่ผลิตสุราแม่โขงมากกว่า 100 ปีและเข้าสู่ระบบการเปิดเสรีผลิตสุราในวันที่ 1 ม.ค. 2543 ถือเป็นประวัติศาสตร์การประมุขทรัพย์สินของรัฐ ที่มีราคาที่สูง และสูงกว่าราคากลางที่ตั้งไว้ 3,600 ล้านบาท และเพื่อเป็นการดูแลผู้บริโภคหลังการเปิดเสรี รัฐบาลได้สั่งการให้กรมโรงงานฯ ร่างมาตรฐานสร้างโรงงานสุรา และมาตรฐานสุราเป็นมาตรฐานบังคับ เพื่อป้องกันการผลิตสุราเถื่อนซึ่งจะไม่ขัดกับหลักเปิดเสรี

นายเจริญกล่าวว่า บริษัทพร้อมแข่งขันหลังเปิดสุราเสรีโดยเน้นคุณภาพเพื่อให้แข่งขันกับสุรานำเข้าได้ และพัฒนาเพื่อการส่งออก โดยที่แบรนด์เดิมและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อเจาะตลาด แต่ในส่วนองุ่นแม่โขงจะออกแคมเปญตั้งแต่แพ็คเกจรูปแบบใหม่ ส่วนจะครอง

ตลาดผู้บริโภคเป็นอันดับ 1 ได้หรือไม่อยู่ที่การแข่งขันและผู้บริโภค แต่บริษัทยืนยันจะไม่นำสุรานอกมาขายแข่ง "การที่บริษัทเสนอราคาประมูลสูง ห่วงคู่แข่งถึง 5,000 ล้านบาทและมากกว่าโรงงานสุราของก.การคลัง ไม่ถือว่าผิดปกติเพราะเราเป็นผู้สร้างโรงงานบางยี่ขันมากับมือ จึงต้องการตอบแทนบุญคุณประเทศไทย จึงให้ราคาสูงเพราะเงินก้อนนี้เป็นของแผ่นดิน การเซ็นสัญญาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบริษัทตั้งใจประมูลจริงไม่ทอดทิ้ง อย่างที่คนส่วนใหญ่พูดกันและเงินก็มาจากการผูกขาดการกึ่งไทยและกสิกรไทยโดยนำหลักทรัพย์ของโรงงานบางยี่ขันไปประกัน" นายเจริญกล่าว (ไทยรัฐ 051142)

1.4.4 "สาวิตต์" แจงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตาม พ.ร.บ. ทุนรัฐฯ จะยังอยู่ภายใต้กรอบนโยบายของรัฐ

นายสาวิตต์ โพธิ์วิหค รมต.สำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า หลังจากที่ พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจผ่านการพิจารณาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นที่เรียบร้อยแล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของแต่ละรัฐวิสาหกิจที่จะแปลงสภาพได้รวดเร็วขึ้น แม้การเปลี่ยนทรัพย์สินเป็นทุนและหุ้นไม่ได้แปรรูปเป็นบริษัทเอกชนในทันที และการแปลงสภาพเป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจ ก็ยังอยู่ภายใต้กรอบนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องควบคุมดูแลในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด

"หากจะแปรรูปเป็นบริษัทเอกชน ตามขั้นตอนของกฎหมายนี้ จะต้องมียกย่ององค์กรอิสระที่มีคณะกรรมการ ซึ่งนายกฯ เป็นประธาน มาทำหน้าที่พิจารณาอย่างรอบคอบว่า จะแปรรูปรัฐวิสาหกิจใดก่อนหรือหลัง โดยจะทำตามแผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ที่ได้ผ่านความเห็นชอบจาก ครม. เมื่อเดือน ก.ย. 2541 และจะแบ่งรัฐวิสาหกิจเป็นประเภท คือ หลังงาน ไตรศมนาคม และการขนส่ง โดยการจัดตั้งองค์กรอิสระมาดูแล ก็เพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดการให้บริการ ซึ่งองค์กรนี้ จะทำหน้าที่หาแนวทางกระจายหุ้น เพื่อสร้างความสมดุลในสัดส่วนของผู้ถือหุ้น และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ถือหุ้น" นายสาวิตต์กล่าว

สำหรับพนักงานรัฐวิสาหกิจหากมีการแปลงสภาพเป็นเอกชน ก็ยังคงสภาพการเป็นพนักงานตามเดิม และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับต่อไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังเลื่อนการเริ่มต้นแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ไปเป็นกลางปีหน้า จากเดิมที่จะดำเนินการให้เสร็จในปลายปีนี้ ในทุกรัฐวิสาหกิจด้วย (ไทยรัฐ 121142)

1.4.5 รายงานผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจปี 42 กำไรลดลงจากเป้า 55%

รายงานข่าวจากทำเนียบรัฐบาลแจ้งว่า การประชุม ครม.เศรษฐกิจ วันที่ 15 พ.ย.นี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รายงานผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจปี 2542 ว่า รัฐวิสาหกิจมีรายได้ 849,239 ล้านบาท รายจ่าย 825,348 ล้านบาท กำไรสุทธิ 23,891 ล้านบาท ซึ่งกำไรลดลงจากเป้าหมาย 55% ขณะที่การเบิกจ่ายลงทุนต่ำกว่าเป้า 9% แต่สามารถจัดหาเงินสดเพื่อการลงทุน (RI) ได้เพิ่มขึ้น 20% หรือ 101,089 ล้านบาท เป็นผลให้รัฐวิสาหกิจขาดดุลโดยรวม ลดลงเหลือ 1.9% ของจีดีพีเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ ครม.ตั้งไว้จะมีรายได้ 900,560 ล้านบาท กำไร 53,602 ล้านบาท การเบิกจ่ายลงทุน 211,437 ล้านบาท มี RI 84,175 ล้านบาท และขาดดุลโดยรวม 2.5% ของจีดีพี ทั้งนี้มีการให้เหตุผลหลายประการ เช่น ผลประกอบการลดลงจากภาวะเศรษฐกิจและอัตราแลกเปลี่ยนผันผวน ทำให้ขาดทุนเพิ่มขึ้น มีการปรับรายละเอียดโครงการเนื่องจากขาดสภาพคล่อง มูลค่างานลดลงตามอัตราแลกเปลี่ยน และการลดภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้รับเหมาส่งใบแจ้งหนี้ล่าช้า เป็นต้น (ไทยรัฐ 151142)

(หมายเหตุ: โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจใน "สังเขปการเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจจากมติคณะรัฐมนตรี และข่าวสื่อมวลชน (มกราคม-ธันวาคม 2542)" ในภาคผนวก 2 หัวย่อ)

2. ความเคลื่อนไหวภาครุรกิจเอกชนและสถาบันการเงิน

หัวข้อข่าว

- 2.1 ความเคลื่อนไหวตลาดหลักทรัพย์ และตลาดเงินตรา
- 2.2 ความเคลื่อนไหวธนาคารและระบบสถาบันการเงิน
- 2.3 ความเคลื่อนไหวด้านนโยบายเศรษฐกิจ
- 2.4 ความเคลื่อนไหวภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง

สรุปหัวข้อข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวตลาดหลักทรัพย์ และตลาดเงินตรา

2.1.1 ภาวะตลาดหลักทรัพย์ไทย มีแนวโน้มดีขึ้น

ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ดัชนีตลาดหุ้นของไทยค่อยๆปรับตัวสูงขึ้นจากระดับประมาณ 300 จุด จนถึงประมาณ 480 จุด ในวันสุดท้ายของปี 2542 โดยภาวะการซื้อขายหุ้นในเดือน ต.ค. และ พ.ย. นั้นค่อนข้างเงียบเหงาและเบาบาง มีข่าวร้ายมากกว่าข่าวดี มีปัจจัยลบ

ต่างๆ เช่น ราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ปัญหาของสถาบันการเงินที่ยังแก้ไม่ตก และเสถียรภาพทางการเงินของเมืองมีน้อยลง ปี 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักลงทุนส่วนใหญ่ก็คือ การทบทวนเครดิตประเทศไทย จากสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือมูตีสอินเวสเตอร์เซอร์วิสซึ่งไม่ได้ปรับเพิ่มเครดิตของไทยในระยะสั้น และผลประกอบการของสถาบันการเงินไตรมาสที่สามซึ่งทยอยประกาศออกมาขาดทุนเป็นส่วนใหญ่ และตลาดหุ้นต่างประเทศ โดยเฉพาะอิทธิพลจากดัชนีดาวโจนส์ ซึ่งค่อนข้างผันผวนในเดือน ต.ค. เนื่องจากนักลงทุนเริ่มมีความกังวลเกี่ยวกับการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐฯ(เฟด) ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นในแถบเอเชียทั้งหมดรวมทั้งของไทยด้วย โดยดัชนีของไทยในเดือน ต.ค. ได้ลดลงถึงระดับ 367.23 จุด ซึ่งถือเป็นระดับที่ต่ำสุดในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ตลาดหุ้นไทยในช่วงครึ่งเดือนแรกของเดือน พ.ย. ค่อยๆไต่ระดับขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนักลงทุนส่วนใหญ่เข้าลงทุนในหลักทรัพย์ที่คาดว่าจะมีผล

ประกอบการที่ดี อย่างไรก็ตาม การประกาศขึ้นดอกเบี้ยอีกเพียง 0.25 % ของเฟดในวันที่ 16 พ.ย. นั้นนับเป็นข่าวดีอย่างยิ่ง แต่ดัชนีตลาดหุ้นไทยกลับปรับตัวลดลงรวดเดียวถึง 13 จุด มาอยู่ที่ระดับ 410.04 จุด ก่อนที่จะร่วงหล่นแนวรับสำคัญทางจิตวิทยาที่ 400 จุด ไปอยู่ที่ระดับ 399.13 จุด การปรับตัวลดลงเช่นนี้ เหตุสำคัญหนึ่งก็คือ มีการเทขายหุ้นจากนักลงทุนต่างชาติเป็นระยะๆ (สำนักข่าวไทยเดือน ต.ค.-พ.ย. 2542)

อย่างไรก็ตาม บรรยากาศการลงทุนในตลาดหุ้นของเดือน ธ.ค. กลับเป็นไปอย่างคึกคัก และมีแรงซื้อขายหนาแน่น โดยดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากระดับ 423.01 จุดจนถึงระดับ 481.92 จุดในวันที่ 30 ธ.ค. สูงสุดในรอบ 3 เดือน เริ่มมาจากข่าวดีจากการเพิ่มเครดิต 5 สถาบันการเงินไทยจากระดับเสี่ยงเป็นระดับมีเสถียรภาพ นอกจากนั้นตัวเลขทางเศรษฐกิจต่างๆดีขึ้น และ NPL ของธนาคารเอกชนก็ปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้นเช่นกัน พร้อมกันนั้น การที่เฟดได้ตัดสินใจตรึงอัตราดอกเบี้ยเอาไว้ที่ระดับเดิมส่งผลให้ดัชนีตลาดหุ้นทั่วโลกปรับตัวขึ้น โดยดัชนีของไทยได้ปรับตัวสูงขึ้น 13.5 จุด ด้วยมูลค่าการซื้อขายถึง 8,633 ล้านบาท ถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยลบเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด แต่ปัจจัยบวกในด้านต่างๆก็ได้ส่งผลให้หุ้นไทยมีแนวโน้มดีขึ้น (มติชน 141242)

นอกจากนั้น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้พยายามปรับปรุงและเตรียมเพิ่มการบริการใหม่ๆ เช่น การใช้ระบบการซื้อขายอินเทอร์เน็ตเทรดดิ้ง ซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเรียบร้อยแล้ว และน่าจะพร้อมให้บริการในปี 2543 อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งก็คือ ในวันที่ 28 ธ.ค. ได้มีการประกาศแต่งตั้ง นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล ให้มาดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แทน นายปกรณ์ มาลากุล ณ อยุธยา ซึ่งดำรงตำแหน่งมาครบ 4 ปีตามวาระแล้ว (มติชน.221242)

2.1.2 การระดมทุนด้วยหุ้นกู้ยังแรงต่อเนื่องถึงปี 43

จากสถานการณ์ที่อัตราดอกเบี้ยที่ลดลงต่ำถึงระดับ 3.00-3.25% นั้น เป็นแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการออกหุ้นกู้ของบริษัทเอกชนหลายแห่ง โดยข้อมูลจากสำนักคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ระบุว่าในปี 2542 มีบริษัทที่ระดมทุนด้วยการออกหุ้นกู้จำนวนทั้งสิ้น 140 บริษัท การที่หุ้นกู้กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากสภาพคล่องที่มีอยู่ในระบบการเงินของไทยมีมาก และการระดมทุนด้วยการออกหุ้นกู้สามัญเป็นไปได้อย่างลำบาก และไม่เป็นที่สนใจสำหรับนักลงทุนเนื่องจากดัชนีตลาดหุ้นยังคงยืนอยู่ที่ระดับ 400 จุดเท่านั้น

ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล เลขาธิการคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ระบุว่า ทางกรรมการกำลังพิจารณาแนวทางการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ภาคเอกชน โดยเริ่มจากการพัฒนาตลาดพันธบัตรรัฐบาลให้เป็นมาตรฐานในการอ้างอิงถึงอัตราผลตอบแทน และจะเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านตลาดทุนในระยะยาว เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสมดุลกันระหว่างตลาดเงินและตลาดทุนในประเทศไทย ขณะเดียวกัน ก.ล.ต.ได้กำหนดให้ผู้ออกและเสนอขายหุ้นกู้ที่การจัดอันดับเครดิต เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพิจารณาเข้าลงทุน และเพื่อลดความเสี่ยงของนักลงทุนอีกด้วย โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ในปี 2543 เป็นต้นไป (กรุงเทพธุรกิจ 101142, ฐานเศรษฐกิจ 02,081242)

2.1.3 โบรกเกอร์ถูกครึ่งเข้ามาคุมส่วนแบ่งการตลาดในตลาดหุ้นไทย

ธุรกิจนายหน้าค้าหลักทรัพย์หรือโบรกเกอร์เริ่มกลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง หลังจากสถานการณ์ของตลาดหุ้นไทยดีขึ้น ถึงแม้ว่ามูลค่าการซื้อขายเฉลี่ยต่อวันไม่ถือว่ามากนักเมื่อเทียบกับเมื่อ 3-4 ปี ก่อน แต่การลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติในประเทศไทยนั้นยังคงมีอยู่ถึง

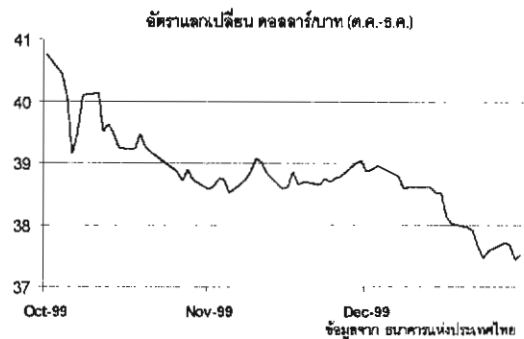
30% แต่โบรกเกอร์ที่ทำกำไรส่วนใหญ่กลับไม่ใช่โบรกเกอร์ไทย แต่กลายเป็นโบรกเกอร์ลูกครึ่งที่มีผู้ถือหุ้นต่างประเทศร่วมถือหุ้นในสัดส่วนที่แตกต่างกัน โบรกเกอร์เหล่านี้จะได้รับคำสั่งซื้อขายจากลูกค้าต่างประเทศด้วย ในขณะที่ไม่ต้องเสียสัดส่วนลูกค้าในประเทศไป นอกจากนั้น การที่มีบริษัทแม่จากต่างประเทศคอยหนุนหลังอยู่ ทำให้โบรกเกอร์เหล่านี้มีอำนาจต่อรองจากการซื้อขายปริมาณมาก ๆ มีเครดิตน่าเชื่อถือ มีความได้เปรียบทางด้านเทคโนโลยี มีเครือข่ายที่โยงใยทั่วโลก

ภาวะตกต่ำของธุรกิจโบรกเกอร์ไทย สรุปจากข้อมูลงบการเงินในปี 41 ที่ผ่านมามีพบว่า บริษัทหลักทรัพย์ไทยมีผลประกอบการขาดทุนแทบทั้งสิ้น ดังนั้น การยกระดับโบรกเกอร์ของไทยเพื่อให้ทัดเทียมกับต่างชาติจึงถือเป็นความจำเป็นอย่างมาก นอกจากจะต้องพุงให้ธุรกิจเดินหน้าต่อไปได้แล้ว ยังต้องฟื้นฟูศักยภาพการแข่งขันควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านบุคลากรและเทคโนโลยี เนื่องจากทิศทางธุรกิจดังกล่าว จะเปลี่ยนรูปแบบการแข่งขันเป็นแบบมืออาชีพมากขึ้น (ผู้จัดการ 181042, 011142, 031242)

2.1.4 แนวโน้มค่าเงินบาทปรับตัวแข็งขึ้น เกรงมาตรการป้องกันจากอปท.

สถานการณ์ค่าเงินบาทของไทยในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา มีความสมดุลมากขึ้น เงินบาทโดยเฉลี่ยคงค่าอยู่ในระดับ 38-39 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ได้มีการปรับตัวจากระดับที่อ่อนลงไปถึง 40-41 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐในต้นเดือน ต.ค. 2542 มาอยู่ที่ระดับประมาณ 38-39 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐในช่วงปลายเดือน ส่วนในเดือน พ.ย. ค่าเงินบาทค่อนข้างทรงตัวอยู่ในระดับเดิม จนถึงเดือน ธ.ค. ที่ค่าเงินบาทเริ่มแข็งขึ้นอยู่ที่ระดับต่ำกว่า 38 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐเล็กน้อย

ในวันที่ 5 ต.ค. ธนาคารแห่งประเทศไทย (อปท.) ได้ออกมาตรการป้องกันความเสี่ยงค่าเงินบาท ซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อคุ้มครองไม่ให้สถาบันการเงินปล่อยกู้กับต่างชาติโดยไม่มีธุรกรรมรองรับเกิน 50 ล้านบาท ต่อราย โดยที่ธุรกรรมของสำนักงานใหญ่ สำนักงานสาขา สำนักงานตัวแทน และธุรกิจในเครือที่ตั้งอยู่นอกประเทศไทยทุกแห่งนั้น นับรวมเป็นรายเดียว ส่งผลให้ค่าเงินบาทแข็งค่าอย่างรวดเร็วถึง 1 บาท มาอยู่ระดับประมาณ 39.5 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ การออกมาตรการดังกล่าวทำให้ตลาดการค้าเงินบาทในต่างประเทศแคบลง และมีปริมาณการซื้อขายลดลงด้วย ทั้งนี้ น.ร.ว. จตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าการอปท. ให้ความเห็นว่า การที่ตลาดเล็กลงทำให้การแทรกแซงตลาดของทางการนั้นทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องใช้เงินจำนวนมากในการดูแลเสถียรภาพของตลาด

ดังนั้น ค่าเงินบาทในเดือน พ.ย. จึงไม่ค่อยมีความผันผวนมากนัก ถึงแม้ตลาดจะปรับตัวเพื่อรับข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ แต่การปรับตัวยังค่อนข้างแคบ และทรงตัวอยู่ ณ ระดับต่ำกว่า 39 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐตลอดทั้งเดือน ส่วนในช่วงเดือน ธ.ค. นั้น การซื้อขายค่อนข้างเบาบาง เนื่องจากปัญหาไวรัสซาร์ ซึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่พยายามลดจำนวนการซื้อขายลง โดยค่าเงินบาททรงตัวอยู่ที่ระดับ 38 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และในช่วงครึ่งเดือนหลัง ค่าเงินบาทแข็งตัวขึ้นอีก ปรับตัวลงไปอยู่ที่ระดับ 37.50-39 บาท เนื่องจากปัจจัยบวกหลายประการ เริ่มจากการที่ธนาคารกลางสหรัฐตัดสินใจไม่ปรับอัตราดอกเบี้ยขึ้นอีก จำนวน NPL ที่ลดลง การยกเลิกเครดิตของ 5 สถาบันการเงินจากบริษัทมูดีส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส รวมทั้งทิศทางเศรษฐกิจของไทยที่ดูดีขึ้นโดยรวมอีกด้วย ค่าเงินบาทปิดที่ 37.52 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐในวันสุดท้ายของปี 42 (ผู้จัดการ 061042, กรุงเทพฯธุรกิจ 211042)

2.2 ความเคลื่อนไหวธนาคารและระบบสถาบันการเงิน

2.2.1 อปท. เผยผลสรุปเอ็นพีแอลเดือน พ.ย. ลดลงเหลือ 42.27% ของสินเชื่อรวม แบงก์รัฐลดมากที่สุด

ธนาคารแห่งประเทศไทย (อปท.) เปิดเผยผลสรุปตัวเลขเอ็นพีแอลที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) เดือน พ.ย. 2542 ว่ามียอดคงค้างทั้งระบบลดลงจากเดือนก่อนหน้า 95,448 ล้านบาท หรือร้อยละ 3.89 มาอยู่ที่ 2,360,676 ล้านบาท หรือร้อยละ 42.27 ของสินเชื่อรวมของระบบสถาบันการเงิน จากเดือนก่อนหน้าที่อยู่ที่ 2,456,124 ล้านบาท หรือร้อยละ 43.82 โดยธนาคารพาณิชย์ของรัฐลดลงมากที่สุดคือ 55,433 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.87 ทำให้ยอดหนี้เอ็นพีแอลธนาคารรัฐเดือน พ.ย. มีทั้งสิ้น 1,083,119 ล้านบาท หรือร้อยละ 64.1 ส่วนยอดหนี้เอ็นพีแอลธนาคารเอกชนมีทั้งสิ้น 1,100,927 ล้านบาท หรือร้อยละ 36.37 ส่วนธนาคารต่างประเทศ เอ็นพีแอลก็ลดลงเช่นเดียวกัน โดยมียอดคงค้าง 74,279 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.92 ระบบบริษัทเงินทุนมีเอ็นพีแอลคงค้างรวม 102,307 ล้านบาท หรือร้อยละ 54.49 ลดลงจากเดือนก่อนร้อยละ 3.33 (ไทยรัฐ 301242)

2.2.2 ผลประกอบการธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ 1 ปี 9 เดือน ขาดทุนสะสม 5.8 แสนล้านบาท

จากการรวบรวมตัวเลขผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ ตั้งแต่เมื่อปี 2540 จนถึง 9 เดือนแรกของปีนี้ (ม.ค.-ก.ย. 2542) ปรากฏว่าประสบปัญหาการขาดทุนไปแล้วรวมทั้งสิ้น 5.85 แสนล้านบาท ธนาคารที่ประสบปัญหาขาดทุนมากที่สุดคือ ธนาคารกรุงไทย ขาดทุนสุทธิ 1.05 แสนล้านบาท ตามมาด้วยธนาคารกรุงเทพ ขาดทุน 8.6 หมื่นล้านบาท, อันดับ 3. ธนาคารศรีนคร ขาดทุน 8.25 หมื่นล้านบาท โดยในปี 2540 มีธนาคารที่เข้าข่ายต้องถูกแทรกแซง และถูกแทรกแซงซึ่งส่วนใหญ่เป็นธนาคารขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน 5 แห่ง ขาดทุนสุทธิถึง 40,488.22 ล้านบาท แบ่งเป็นธนาคารนครหลวงไทย 13,986.03 ล้านบาท, ธนาคารศรีนคร 23,616.13 ล้านบาท, ธนาคารไทยธนาคาร (สหธนาคาร) 1,825.03 ล้านบาท, ธนาคารรัตนสิน (แหลมทอง) 891.23 ล้านบาท และธนาคารนครธน 169.8 ล้านบาท ส่วนผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์เอกชนจำนวน 8 แห่ง มีกำไรสุทธิเหลือเพียง 11,662.03 ล้านบาท

สำหรับปี 2541 ธนาคารพาณิชย์เริ่มรับผลกระทบ จากวิกฤติเศรษฐกิจชนิดเต็มๆ ประกอบกับการที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ประกาศใช้เกณฑ์จัดชั้นหนี้ใหม่เพิ่มความเข้มงวดมากขึ้นทำให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง ไขว่ตัวเลขขาดทุนหมด ส่งผลให้ขาดทุนทั้งระบบในปีนั้นถึง 3.33 แสนล้านบาทโดยธนาคารกรุงไทยขาดทุนสูงสุดถึง 61,584 ล้านบาท รองลงมาธนาคารศรีนคร 55,842 ล้านบาทและธนาคารนครหลวงไทย 42,539 ล้านบาท ส่วน 9 เดือนแรกของปี 2542 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบยังขาดทุนเพิ่มขึ้นอีก 2.22 แสนล้านบาท โดยธนาคารที่ขาดทุนมากที่สุดคือธนาคารไทยพาณิชย์ 48,952.8 ล้านบาท รองลงมาธนาคารกรุงไทย 44,448.59 ล้านบาท และธนาคารกสิกรไทย 26,756.22 ล้านบาท (ไทยรัฐ 251042)

2.2.3 ธปท. ประเมินการปีหน้า ธนาคารเอกชนจำเป็นต้องเพิ่มทุนระหว่าง 4.1-9.4 หมื่นล้านบาท

จากการเปิดเผยของนางธริษา วัฒนเกส ผู้ช่วยผู้จัดการ ธปท. เปิดเผยว่า ธปท. ได้มีการประมาณการความจำเป็นในการเพิ่มทุนของธนาคารทั้งระบบนับตั้งแต่จนถึงปี 2543 พบว่า ธนาคารเอกชนมีความจำเป็นต้องเพิ่มทุนอีก 41,009-94,674 ล้านบาท ส่วนธนาคารพาณิชย์ของรัฐไม่จำเป็นต้องเพิ่มทุน เนื่องจากทางการเข้าชดเชยผลขาดทุนจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ในรูปของ Gain-Lost Sharing และชดเชยรายได้ที่ขาดหายไปจากเอ็นพีแอลในรูปของยิลด์เสเทนเทนแนนซ์ ไม่ว่าจะขายกิจการออกไปแล้วแยกเอ็นพีแอลไปจัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ (เอเอ็มซี) หรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ เอ็นพีแอลที่ทางการชดเชยถือเป็นสินทรัพย์ที่น้ำหนักความเสี่ยงเป็นศูนย์ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มทุนรองรับ

อย่างไรก็ตาม นางธริษาชี้ว่า การประมาณการดังกล่าวมาจากข้อสมมติฐานที่ดีที่สุดในแง่ที่สุด กล่าวคือการเพิ่มทุนในระดับ 4.1 หมื่นล้านบาทนั้นมาจากข้อสมมติฐานที่ดีที่สุด เช่น การที่ระบบธนาคารสามารถปรับโครงสร้างหนี้ได้เดือนละ 2.2 หมื่นล้านบาท โดยมีส่วนสูญเสียจากการปรับโครงสร้างหนี้ประมาณร้อยละ 30 ตลอดจนมีลูกหนี้ด้วยคุณภาพเลวร้ายขึ้นเฉลี่ยไตรมาสละร้อยละ 10 ของลูกหนี้แต่ละชั้น และผลขาดทุนจากการดำเนินงานในแต่ละงวดของปี 2543 เท่ากับงวดม.ย. 2542 ส่วนการต้องเพิ่มทุนในระดับ 9.4 หมื่นล้านบาทนั้นมาจากข้อสมมติฐานที่แย่ที่สุด เช่นมีส่วนสูญเสียจากการปรับโครงสร้างหนี้เป็นร้อยละ 50 โดยที่สมมติฐานอื่นเหมือนเดิม (มติชน 031242)

2.3 ความเคลื่อนไหวด้านนโยบายเศรษฐกิจ

2.3.1 กรอ. ประชุมปรับแนวทางการดำเนินงาน รับเปิดประเทศสู่การค้าเสรีเต็มรูปแบบ

เมื่อวันที่ 11 ต.ค. ได้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ (กรอ.) โดยที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันให้ปรับแนวทางการดำเนินการของคณะกรรมการ กรอ. ในระยะต่อไป กล่าวคือ การปรับให้ กรอ. เป็นเวทีการเสวนาทิศทางและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปิดประเทศสู่ระบบการค้าเสรีเต็มรูปแบบที่กำลังจะมาถึง รวมทั้งการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการผนึกกำลังเพื่อพิจารณาผลกระทบจากพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนการแสวงหาโอกาสให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังให้เป็นเวทีสำหรับการปรึกษาหารือด้านการบริหารจัดการนโยบายเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะยาวของภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งเป็นเวทีสำหรับการแก้ไขปัญหาการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน ซึ่งต้องการประสานความเข้าใจและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจากส่วนราชการ (ข่าวทำเนียบรัฐบาล 111042)

2.3.2 ก.ต่างประเทศระบุในรายงานผลการประชุมเอเปกว่า ที่ประชุมระบุให้สมาชิกเดินหน้าการปฏิรูปภายในภายในภาค นอกต่อไปอีก

ในรายงานผลการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (เอเปก) ครั้งที่ 7 ต่อที่ประชุม กรอ. เมื่อ 11 ต.ค. 2542 ว่าที่ประชุมระบุว่าแม้ว่าวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเริ่มส่งสัญญาณที่จะคลี่คลายไปในทางที่ดีแล้วก็ตาม แต่การปฏิรูปภายในและระหว่างประเทศยังคงดำเนินต่อไป นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญในเรื่องการลดผลกระทบทางสังคมจากวิกฤติเศรษฐกิจ โดยออสเตรเลียได้แสดงจัดตั้งกองทุนมูลค่า 5 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย ภายใต้ Australian Social Safety Nets Initiative และญี่ปุ่นได้เสนอโครงการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริบทของการปรับโครงสร้าง (Human Resources Development for Structural Reform) พร้อมกันนั้น รัฐมนตรีคลังจะออกโรดแมปมาตรฐานด้านการธนาคารร่วมกับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิรูปโครงสร้างระบบการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้รายงานยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในการหารือในเรื่องวิกฤติเศรษฐกิจนั้น ได้มีการพัฒนาไปจากการประชุมผู้นำ เศรษฐกิจเอเปคครั้งที่ผ่าน มา โดยผู้นำ มีการยอมรับในการดำเนินการที่แตกต่างกันของสมาชิกเอเปคมากขึ้น และสมาชิกเอเปคได้มีข้อเสนอที่จะดำเนินการร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ เช่น ข้อเสนอว่าด้วยมาตรฐานสากลด้านการธนาคาร การจัดตั้งกองทุนเพื่อบรรเทาผลกระทบทางสังคม จากวิกฤติเศรษฐกิจ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น (ข่าวทำเนียบรัฐบาล 111042)

2.4 ความเคลื่อนไหวภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง

2.4.1 รองประธานสภาอุตสาหกรรมบุรีรัมย์สนับสนุนตราสารหนี้ เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชนต้องระดมทุนด้วยตัวเอง

นายประพัฒน์ โพิวรคุณ รองประธาน สภาอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย กล่าวในการอภิปรายพิเศษ เรื่อง "สถานการณ์ธุรกิจ ปี 2000" จัดขึ้นที่สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทยว่า แนวโน้มเศรษฐกิจไทยในปีหน้า จะขยายตัวในอัตราสูงชันกว่าปีนี้ ซึ่งมีการผลักดันสำคัญมาจากการบริโภคในประเทศที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น และว่ารัฐบาลจะสนับสนุนตลาดตราสารหนี้ ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชน จำเป็นต้องระดมทุนด้วยตนเอง เอกสารเผยแพร่ของสมาคมการจัดการธุรกิจฯ ได้ระบุว่า ช่วง 7 เดือนแรกปีนี้ ได้มีการออกหุ้นกู้จากภาคเอกชนไปแล้วกว่า 5 หมื่นล้านบาท (ไม่รวมหุ้นกู้บริษัทมหาชน และหุ้นกู้ด้อยสิทธิที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ และหุ้นของบริษัท ปูนซีเมนต์แห่งหนึ่ง)

อย่างไรก็ตาม นายประพัฒน์กล่าวว่า ตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่ออัตราขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมปีหน้า คือการเร่งแก้ปัญหาหนี้ ไม่ก่อรายได้ รวมทั้งค่าเงินบาทที่ยังผันผวนในบางเวลา ซึ่งถ้ามีเสถียรภาพก็จะดีต่อการส่งออก (บิสนิวส์ 221242)

2.4.2 ประธานสภาอุตสาหกรรม คาดกำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรม ปี 43 สูงถึง 65-70%

นายทวี บุตรสุนทร ประธานสภาอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย (สอท.) กล่าวในงานสัมมนา "อนาคตอุตสาหกรรมไทย สดใสจริงหรือ" ว่า กำลังการผลิตของภาคอุตสาหกรรมในปี 2543 คาดว่าจะสูงถึงระดับ 65-70% เมื่อเทียบกับสิ้นปีนี้ที่คาดว่าจะอยู่ที่ระดับ 58-59% เนื่องจากเป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังจะเริ่มฟื้นตัว โดยคาดว่าอัตราการเจริญเติบโตจะอยู่ที่ระดับ 5-6%

"ถึงแม้กำลังผลิตจะเพิ่มสูงขึ้น ก็ไม่ล้นตลาดเพราะมีการส่งออก นอกจากนี้รัฐบาลควรมีมาตรการออกมาเพื่อกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจในประเทศ แต่สิ่งที่อยากให้อุตสาหกรรมดำเนินการคือ การลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อกระตุ้นตลาดในประเทศ" นายทวีกล่าว

นายทวี กล่าวอีกว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ ควรอยู่ที่ระดับ 38-40 บาท/ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นจุดสมดุล และภาพรวมของภาคอุตสาหกรรมในช่วง 9 เดือนแรกของปีนีถือว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยพิจารณาจากปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบ และกำลังการผลิตของอุตสาหกรรม ตลอดจนการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารสูงขึ้น 19.7% ซึ่งเป็นการขยายตัวเกือบทุกผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม เพิ่มขึ้น 21% ยานยนต์และอุปกรณ์ขนส่งเพิ่มขึ้น 100.3% และ 75.9% โดยปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศเริ่มกระเตื้องขึ้น และมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวัน ตลอดจนประเทศในกลุ่มอาเซียนมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจึงส่งผลให้เกิดการนำเข้าสินค้าจากไทยมากขึ้นตามไปด้วย

สอท.คาดการณ์เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในปี 2543 พบว่า แนวโน้มการแข่งขันในระดับสากลจะมีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากมาตรการลดภาษีต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคมีโอกาสในการเลือกซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น และวิธีการหนึ่งที่ผู้ประกอบการในประเทศจะนำมาใช้กันคือ การรวมตัวกันระหว่างผู้ผลิตในภูมิภาค (บิสนิวส์ 231242)

2.4.3 ก.ล.ด. อนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงิน

วันที่ 8 ตุลาคม ที่ประชุมคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) ครั้งที่ 12/2542 ได้มีมติอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงิน (กอง 2) มีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม (บลจ.) ได้มาขอจัดตั้งกองทุนเพิ่มขึ้น 11 กองทุน คิดเป็นมูลค่า 11,000 ล้านบาท ทำให้กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ จากเดิมมีอยู่ 150 กองทุน มูลค่า 444,390 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 161 กองทุน มูลค่า 455,390 ล้านบาท

บลจ.ที่มีการจัดตั้งกองทุนใหม่ทั้ง 11 กองทุน ประกอบด้วย บลจ.บัวหลวง ได้ขอจัดตั้ง 10 กองทุนรวมมูลค่า 5,000 ล้านบาท บลจ.วรรณ ขอจัดตั้ง 1 กองทุน มูลค่า 6,000 ล้านบาท สำหรับกองทุนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงิน ที่สิ้นสุดระยะเวลาจัดตั้งมีจำนวน 40 กองทุน รวมมูลค่า 98,200 ล้านบาท แบ่งเป็น บลจ.กองทุนรวม 1 กองทุน มูลค่า 25,000 ล้านบาท บลจ.ทหารไทย 8 กองทุน มูลค่า 31,000 ล้านบาท บลจ.ไทยเอเชีย 1 กองทุน มูลค่า 1,000 ล้านบาท บลจ.นครธน ซีโรเคอร์ 2 กองทุน มูลค่า 12,800 ล้านบาท บลจ.บัวหลวง 4 กองทุน มูลค่า 10,400 ล้านบาท บลจ.กรุงไทย 3 กองทุน มูลค่า 1,500 ล้านบาท บลจ.วรรณ 10 กองทุน มูลค่า

11,500 ล้านบาท บลจ.อยุธยาจารย์ดิน 8 กองทุน มูลค่า 14,000 ล้านบาท และ บลจ.ไอเอ็นจี (ประเทศไทย) 3 กองทุน มูลค่า 2,000 ล้านบาท (ไทยรัฐ 111042)

2.4.4 เมษายนแสดงสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับไทยประสบความสำเร็จเกินคาด ต่างชาติสั่งซื้อสินค้าทะลุเป้ารวมมูลค่ากว่า 10,000 ล้านบาท

นางสุนี ศรีธรรยกุล นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ เปิดเผยว่า ผลจากการ จัดงานแสดงสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ ครั้งที่ 24 ระหว่างวันที่ 29 ก.ย.-2 ต.ค. ที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จทั้งในการขยายปริมาณและมูลค่าการส่งออก โดยในช่วงเปิดงาน 3 วันแรกสำหรับให้นักธุรกิจต่างประเทศเข้าเยี่ยมชมงาน ปรากฏว่ามีนักธุรกิจเข้าร่วมงานมากถึง 18,025 ราย และสั่งซื้อสินค้าภายในงาน 686 ล้านบาท สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ว่าจะมีการสั่งซื้อไม่เกิน 260 ล้านบาท นอกจากนี้ นักธุรกิจต่างประเทศยังอาศัยโอกาสในการเดินทางมาร่วมงานครั้งนี้เจรจาสั่งซื้อสินค้าในไตรมาสสุดท้ายของปีนี้อีกกว่า 6,000 ล้านบาท และสั่งซื้อต่อเนื่องไปจนถึงปี 2543 อีกกว่า 3,000 ล้านบาท รวมยอดสั่งซื้อทั้งหมด 10,537 ล้านบาท

ทั้งนี้ ความสำเร็จจากการจัดงานทำให้สมาคมฯ มั่นใจว่า ปริมาณการสั่งซื้อที่มีเข้ามามาก ในช่วงปลายปีนี้จะผลักดันให้การส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทยปีนี้จะขยายตัวได้ร้อยละ 10 โดยในช่วงครึ่งปีแรกสามารถขยายตัวได้แล้วร้อยละ 5.4 (สำนักข่าวไทย 071042)

3. การเคลื่อนไหวเศรษฐกิจต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

3.1 WTO ปิดฉากการประชุมลงท่ามกลางความวุ่นวาย ความขัดแย้ง และความล้มเหลว

3.2 เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ยังไม่มีทีท่าชะลอตัว

3.3 เศรษฐกิจญี่ปุ่นยังมีความหวัง แม้ว่าจะอ่อนแรง

สรุปประเด็นข่าว

3.1 WTO ปิดฉากการประชุมลงท่ามกลางความวุ่นวาย ความขัดแย้ง และความล้มเหลว

รัฐมนตรีจาก 135 ประเทศได้มุ่งหน้าไปยังเมืองซีแอตเติล ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเข้าร่วมการประชุมขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งเป็นการประชุมในญัตติครั้งที่ 3 นับตั้งแต่มีการจัดตั้ง WTO ขึ้น การประชุมมีขึ้นในวันที่ 30 พ.ย. ถึง 3 ธ.ค. 2542 ที่ผ่านมา มีประเด็นสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นสำคัญของการประชุมดับเบิลยูทีโอ (30 พ.ย. - 3 ธ.ค. 2542)

ประเด็น	เรื่อง	แกนนำสนับสนุน	แกนนำคัดค้าน
เกษตรกรรม	ลดภาษีนำเข้า, ยกเลิกการให้เงินอุดหนุน	สหรัฐฯ	สหภาพยุโรป
	การส่งออกส่งเสริมเกษตรกรรมท้องถิ่น,	กลุ่มแครนส์	ญี่ปุ่น
	การเข้าสู่ตลาด		
สินค้า และบริการ	ลดภาษีนำเข้า, การเข้าสู่ตลาด, การจัดซื้อของรัฐบาล	สหรัฐฯ	ไม่มีแกนนำสำคัญ
อี-คอมเมิร์ซ และไอที	ลดภาษีนำเข้าสินค้าไอที, การละเว้นการเก็บภาษีอี-คอมเมิร์ซ	สหรัฐฯ	ไม่มีแกนนำสำคัญ
แรงงาน และสภาพแวดล้อม	มาตรฐานแรงงาน, สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการค้า	สหรัฐฯ	ประเทศกำลังพัฒนา
การปฏิรูป และขยาย	กระบวนการการดำเนินงานที่โปร่งใส, การ	สหรัฐฯ	ไม่มีแกนนำสำคัญ
ดับเบิลยูทีโอ	รับสมาชิกใหม่	ประเทศกำลังพัฒนา	
ต่อต้านการทุ่มตลาด	บททวนกฎหมายต่อต้าน	ประเทศกำลังพัฒนา, ญี่ปุ่น	สหรัฐฯ
		การทุ่มตลาดฉบับปัจจุบัน	
ลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา	บททวนข้อตกลงรอบกรุงกัว	อินเดีย	สหรัฐฯ
		ปากีสถาน	

ที่มา : กรุงเทพมหานคร 291142

ในวันแรกของการประชุม มีกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงประมาณ 20,000-30,000 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาพันธ์แรงงานเสรีแห่งชาติ(เอเอฟแอล-ซีไอโอ) กลุ่มสิทธิมนุษยชน และกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโลก ได้เดินขบวนประท้วงกันตั้งแต่เช้าตรู่ จนเกิดความโกลาหลวุ่นวายและเกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมประท้วงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยปราบปรามจลาจลหลายต่อหลายครั้ง นายกเทศมนตรีเมืองซีแอตเติลจึงจำเป็นต้องประกาศภาวะฉุกเฉินพร้อมกับกำหนดเคอร์ฟิวตลอดระยะเวลาการประชุมตามจุดต่างๆ เพื่อรักษาความสงบ และไม่ให้เกิดปัญหาความวุ่นวายขึ้น

ในที่ประชุม การประชุมดำเนินไปอย่างเข้มข้น โดยหัวข้อที่ยังเป็นปัญหานักในการเจรจา ก็คือ เรื่องสินค้าเกษตร โดยทางสหภาพยุโรปยังคงยืนกรานที่เดิมที่ต้องการให้มีการอุดหนุนและป้องกันสินค้าเกษตร ขณะที่สหรัฐฯ และกลุ่มเศรษฐกิจนำโดยออสเตรเลียซึ่งประเทศไทยก็เป็นสมาชิกอยู่ด้วยนั้นก็ยังย่ำจุดเดิมที่ต้องการเจรจาเพื่อเร่งรัดการเปิดเสรี และยกเลิกมาตรการอุดหนุนการเกษตร เหตุการณ์ได้ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นอีกหลังจากที่ประธานาธิบดีบิล คลินตันกล่าวว่าต้องการให้ที่ประชุมนำเรื่องแรงงาน สิ่งแวดล้อมและ สิทธิมนุษยชนมาเป็นส่วนหนึ่งในข้อตกลง WTO และหากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกกีดกันทางการค้าทันที ทำให้ประเทศสมาชิกหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาไม่พอใจอย่างยิ่ง สำหรับประเด็นกฎหมายต่อต้านการทุบตลานั้น ทางสหรัฐฯ เองก็ยังคัดค้าน แต่ก็อาจจะประนีประนอมในเรื่องนี้ได้ การประชุมปิดฉากลงโดยไม่มีข้อตกลงใดๆ ไม่สามารถกำหนดหัวข้อเพื่อนำไปสู่การเจรจาการค้ารอบใหม่ตามที่ตั้งใจไว้ได้ และถือเป็นความล้มเหลวอย่างมากในการทำหน้าที่ประธานในการประชุมของนางซารีน บาร์เซฟสกี ผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกา

อนึ่ง นาย ศุภชัย พานิชภักดิ์ ได้กล่าวยอมรับว่าการประชุมครั้งนี้มีความล้มเหลวแน่นอนแต่ไม่ได้หมายถึงความล้มเหลว หากแต่หมายถึงการที่ประเทศกำลังพัฒนาได้เตรียมตัวในการเจรจามาดี และมีบทบาทมากขึ้นในเวที WTO และหวังว่าเมื่อจีนได้เข้าเป็นสมาชิกบทบาทของประเทศกำลังพัฒนาจะโดดเด่นขึ้น (มติชน 6/12/42) ท้ายที่สุดนี้ ผู้ที่ตีใจกับความล้มเหลวนี้ก็คือบรรดาผู้ชุมนุมที่ประท้วงมาตลอดการประชุม 4 วันนั่นเอง

3.2 เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ยังไม่มีทีท่าชะลอตัว

นักวิเคราะห์จากหลายสำนักต่างกำลังจับตามองภาวะเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิด ต่างคนต่างก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป แนวโน้มเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในไตรมาสสุดท้ายของปีนั้น เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน การโต้แย้งทางความคิดและทฤษฎีทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ ก็ได้ถูกยกขึ้นมา เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ในช่วงเดือน ต.ค. เป็นช่วงแห่งความผันผวนของตลาดหุ้น เนื่องจากวันแรกภาวะฟองสบู่ในตลาดหุ้นสหรัฐฯ โดยนายอลัน กรีนสแปน ประธานธนาคารกลางสหรัฐฯ ถึงกับออกมาเตือนสถาบันการเงิน และธนาคารพาณิชย์ให้ตั้งสำรองเงินสดเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว (กรุงเทพธุรกิจ 161042) ทำให้ดัชนีอุตสาหกรรม

ดาวโจนส์ในวันที่ 15 ต.ค. ปรับตัวลดลงถึง 5.9% ปิดที่ระดับ 10,019 จุด ซึ่งต่ำสุดในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ทั้งนี้ นักลงทุนยังวิตกกังวลเกี่ยวกับอัตราเงินเฟ้อที่ดูเหมือนจะสูงขึ้น และวิตกกังวลว่าเรื่องการปรับอัตราดอกเบี้ยที่เฟดจะเปิดให้มีการประชุมกันในวันที่ 17 พ.ย. 42 อีกด้วย (Bangkok Post 171099) นอกจากนั้น นายโรเบิร์ต มุนเดล ศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ผู้ซึ่งได้รับรางวัลโนเบลสาขาศาสตร์ประจำปี 1999 จากผลงานในเรื่องสภาพการเงิน ก็ได้

ออกมาให้ความเห็นเกี่ยวกับอนาคตเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาว่า ในอีก 1-2 ปีข้างหน้า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ จะชะลอตัวลง และเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จะอ่อนค่า ส่งผลให้นักลงทุนเลิกถือเงินดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเปลี่ยนมาถือเงินยูโรแทน ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจของยุโรป เพราะเงินยูโรจะแข็งค่ามากขึ้นเป็นผลเสียมากกว่าผลดี พร้อมกับเป็นผลเสียแก่เงินดอลลาร์สหรัฐฯ อีกทางหนึ่งด้วย (ผู้จัดการ 221042)

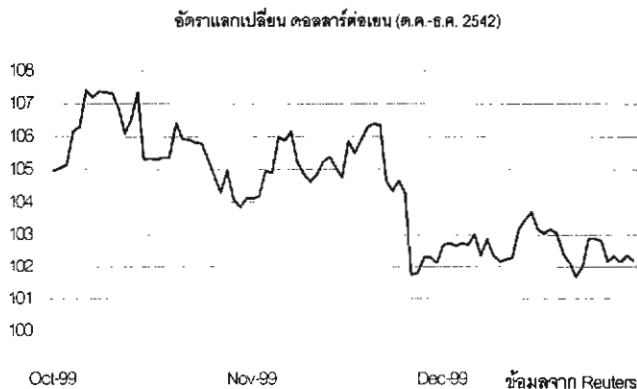
จากการที่สภาคณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายการให้บริการการเงินในสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 5 พ.ย. ซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อจำกัดอุปสรรคต่างๆ ที่กีดกันการขยายการดำเนินงานของธนาคาร บริษัทนายหน้าค้าหลักทรัพย์ และบริษัทประกันแล้ว การผนวกกิจการในอุตสาหกรรมบริการทางการเงินสหรัฐฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลาดมองความตึงเครียดครั้งนี้เป็นข่าวดีอย่างยิ่ง ทั้งตลาดหุ้นและตลาดเงินตอบรับข่าวดีนี้ในทันที ตัวเลขทางเศรษฐกิจที่ออกมาในช่วงเดือน พ.ย. นั้น ชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ยังคงขยายตัวอยู่ นายอลัน

กรีนสแปน ประธานธนาคารกลางสหรัฐฯ และนักวิเคราะห์หลายคน ยังคงพยายามกล่าวเตือนว่า สหรัฐฯยังต้องระวังภาวะเงินเฟ้อทางเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ กระนั้น ตลาดหุ้นดัชนีดาวโจนส์ก็ยังพุ่งทะลุระดับ 11000 จุด ในต้นเดือน ธ.ค. 42 และค่อยๆไต่ระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ จนปิดที่ระดับ 11400 จุด ในวันสุดท้ายของปี

ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา เศรษฐกิจของสหรัฐฯยังไม่แสดงทีท่าว่าจะชะลอตัวแต่อย่างใด เราคงต้องจับตามองดูต่อไปว่าในปีหน้า เศรษฐกิจของสหรัฐฯจะยังคงแข็งแกร่ง และจะสามารถขยายตัวได้มากกว่านี้หรือไม่

3.3 เศรษฐกิจญี่ปุ่นยังมีความหวัง แม้ว่าจะอ่อนแรง

ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ผู้นำของญี่ปุ่นต่างแสดงเจตจำนงที่จะขอมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจเอเชียในศตวรรษที่ 21 โดยการสนับสนุนและช่วยเหลือดังกล่าวจะกระทำการผ่านการพัฒนาด้านการผลิตและทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากร ด้านวิชาการภายใต้แผนปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจที่หลายประเทศในภูมิภาคกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ (กรุงเทพธุรกิจ 281042) ญี่ปุ่นควักกระเป๋าแจกแพคเกจความช่วยเหลือแก่บรรดาเพื่อนบ้านไปแล้วถึง 19,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถึงแม้ว่าการช่วยเหลือดังกล่าวจะสามารถเพิ่มสภาพคล่องให้กับหลายๆประเทศ แต่แผนกระตุ้นเศรษฐกิจจำนวนมหาศาลหลายต่อหลายฉบับที่ประกาศใช้ในประเทศญี่ปุ่นเองนั้นกลับไม่ส่งผลต่อการฟื้นตัวตามที่ปรารถนา โดยเฉพาะการลงทุนภาครัฐที่ยังคงลดลง และปริมาณการใช้จ่ายภาคเอกชนก็ยังอ่อนแอ ทำให้ผู้นำญี่ปุ่นหลายคนเริ่มกังวลว่าแผนกระตุ้นเศรษฐกิจเหล่านั้นจะทำให้หนี้ภาครัฐเพิ่มสูงขึ้นจนเกินควบคุม (กรุงเทพธุรกิจ 181242)

ในกลางเดือน ธ.ค. ธนาคารกลางญี่ปุ่น (บีโอเจ) ได้เพิ่มมาตรการผ่อนปรนในด้านนโยบายการเงินเล็กน้อย โดยการขยายปริมาณเงินเยนในตลาดเงินด้วยการรับซื้อตั๋วเงินคลังและตั๋วการเงินภาครัฐคืนจากตลาด อีกทั้งยังเพิ่มประเภทของตราสารหนี้ภาครัฐในตลาดรับซื้อคืนตราสารหนี้ (ตลาดรีไฟ) เพื่อควบคุมคุณภาพของปริมาณเงินในระบบ ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวของบีโอเจถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในรอบ 8 เดือน กระนั้นก็ตาม สัมฤทธิ์ผลจากมาตรการดังกล่าวดูเหมือนว่าจะไม่มากและไม่ยั่งยืน เพราะแรงกดดันต่อเงินเยนมี

มหาศาลเกินกว่าศักยภาพการอัดฉีดของบีโอเจ และในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา เงินเยนยังเดินหน้าแข็งค่าขึ้นเรื่อยๆ จาก 108 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มาอยู่ที่ระดับ 102 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯในปลายเดือน ธ.ค. ถึงแม้ว่าทางการญี่ปุ่นจะออกมาประกาศอัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจประจำไตรมาส 3 ในทางดีดลถึงร้อยละ 1 แต่ตลาดเงินเดินนโยบายขายตั้งเงินเยนแค่ช่วงสั้นๆ ซึ่งทำให้เงินดอลลาร์สหรัฐฯแข็งขึ้นได้ถึง 103.01 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯในวันที่ 6 ธ.ค. หลังจากนั้นตลาดเงินก็ได้ซื้ออ้างในการกลับเข้าซื้อเงินเยน เมื่อทางการญี่ปุ่นประกาศปรับเพิ่มตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไตรมาส 2 ส่งผลให้เงินเยนติดตัวแข็งค่าขึ้นอีก นอกจากนั้น สถานการณ์ของดัชนีนิเกอิในตลาดหุ้นโตเกียวยังช่วยหนุนแรงใจของนักลงทุนให้กลับมาซื้อเงินเยนอีกด้วย ซึ่งหากเงินเยนแข็งขึ้นอยู่ระดับเหนือกว่า 100 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯแล้ว จะส่งผลลบอย่างสิ้นเชิงต่อเศรษฐกิจของญี่ปุ่นและผลประโยชน์ของบรรดาบริษัทญี่ปุ่นต่างๆอีกด้วย

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ตลอดจนนักวิชาการชื่อดังหลายคน อาทิ ศ.พอล ครุกแมนก็พยายามเสนอทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่จะโน้มน้าวให้บีโอเจพิมพ์ธนบัตรเพิ่มเข้าในระบบเพื่อทำให้ค่าเงินเยนอ่อนตัว แต่บีโอเจก็ยังยืนยันว่าวิธีที่จะทำให้ค่าเงินเยนอ่อนตัวนั้นทำได้โดยการลดอัตราดอกเบี้ยเท่านั้น แต่อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นของญี่ปุ่นนั้นต่ำจนเกือบจะแตะ 0.00% แล้ว ดังนั้น บีโอเจจึงยืนยันว่า การใส่เงินเพิ่มเข้าไปในระบบอย่างทีเสนอกันมานั้นไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาค่าเงินเยนแข็งตัวได้อย่างยั่งยืน ความหวังสุดท้ายของญี่ปุ่นจึงอยู่ที่ แผนกระตุ้นเศรษฐกิจฉบับสุดท้ายที่ใช้บังคับเมื่อ 85 ล้านล้านเยน โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มการเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณ 1% ในปี 2543 และผลักดันให้เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างเต็มที่

ญี่ปุ่นยังคงมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจต่อประเทศต่างๆในเอเชียอยู่ และอิทธิพลของญี่ปุ่นต่อภูมิภาคนี้มีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทว่าเป้าหมายที่จะก่อตั้งตลาดทุนอันอ้างอิงอยู่กับสกุลเงินเยนนั้นจะยังไม่ขยับไปถึงไหน หากญี่ปุ่นยังไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศของตนได้ (ผู้จัดการ 07.271242)

4. ความเคลื่อนไหวของนักวิชาการ องค์กรประชาชน และบุคคลต่างๆ

หัวข้อข่าว

4. 1 สรุปทัศนะนักวิชาการและประชาชนวงการต่างๆ
4. 2 สรุปทัศนะนักวิชาการจากการประชุมสัมมนาตลาดหุ้นปี 2000
4. 3 สรุปทัศนะนักวิชาการและประชาชนต่อนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง
4. 4 สรุปปรากฏภาพพิเศษเรื่อง อนาคตของเศรษฐกิจเอเชียและโลกโดยพอล ครูกแมน

สรุปประเด็นข่าว

4.1 สรุปทัศนะนักวิชาการและประชาชนวงการต่างๆ

4.1.1 ประชาชนเชื่อมั่นเศรษฐกิจสะท้อนผ่านโพล

มหาวิทยาลัยหอการค้าได้สำรวจความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทยประจำเดือน พ.ย. 2542 พบว่า ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ การมีงานทำ และโอกาสในการมีงานทำในอนาคตเพิ่มขึ้นจากเดือนก่อน คือดัชนีความเชื่อมั่นเศรษฐกิจโดยรวมเท่ากับ 79.5 เพิ่มขึ้นจากเดือน ต.ค. ที่มีดัชนีเท่ากับ 66.6 ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับโอกาสการหางานทำเท่ากับ 71.5 เพิ่มขึ้นจากเดือน ต.ค. ที่มีดัชนีเท่ากับ 61.6 ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับรายได้ในอนาคตเท่ากับ 114.4 เพิ่มขึ้นจากเดือน ต.ค. ที่มีดัชนีเท่ากับ 99.9

นางสาวนีย์ ไทยรุ่งเรือง คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้า กล่าวว่า จากการสำรวจ ผู้บริโภคให้ความเชื่อมั่นว่า เศรษฐกิจในอนาคตจะมีการปรับตัวดีขึ้น โดยเฉลี่ยดัชนีภาวะเศรษฐกิจในอนาคตเท่ากับ 115.9 ดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับโอกาสการหางานทำเท่ากับ 104.9 และดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับรายได้ที่จะได้รับในอนาคตเท่ากับ 114.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยในทุกดัชนีในอนาคตมีระดับเกิน 100 จะเห็นได้ว่าทิศทางของดัชนีทั้ง 3 รายการปรับตัวขึ้นจากเดือนก่อน แสดงว่า ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคโดยรวมเริ่มดีขึ้น

นายภฤศดา แพทย์หลวง คณะเศรษฐศาสตร์ ม.หอการค้า กล่าวว่า ปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจไทยมากขึ้น เนื่องจากได้รับข่าวสารข้อมูลในเชิงบวก โดยเฉพาะในเดือน พ.ย. ข่าวสารส่วนใหญ่เป็นไปในแนวทางดี ทั้งการปรับลดราคาน้ำมัน ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้น รวมทั้งผลกระทบต้นทุนที่เกิดจากราคาน้ำมันก็หายไปตลอดจนปัจจัยการส่งออกที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการแก้ไขปัญหาหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีแนวโน้มที่ดี โดยเฉพาะตัวเลขเอ็นพีแอลที่ลดลงจากก่อนหน้านี้ (ไทยโพสต์ 151242)

4.1.2 นานาทัศนะสะท้อนภาพการฟื้นตัวเศรษฐกิจยังไม่ยั่งยืน

ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2542 ทัศนะของนักวิชาการที่มีต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มที่เห็นว่าเศรษฐกิจฟื้นตัวแล้วและค่อยๆ ไล่ตื้อต่อเนื่อง กับกลุ่มที่สองเห็นว่าเศรษฐกิจปรับตัวอย่างน่าเป็นห่วงและยังไม่ยั่งยืน

กลุ่มแรกมีทัศนะว่าการเติบโตของเศรษฐกิจไทยผ่านจุดต่ำสุดมาแล้ว การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งประมาณว่าเติบโตประมาณ 4% และตัวเลขเศรษฐกิจดัชนีต่างๆ เช่น ตัวเลขการขยายตัวของการส่งออก ตัวเลขการขยายสินค้า เช่น รถยนต์ นักวิชาการกลุ่มนี้เป็นนักวิชาการกระแสหลัก ประกอบด้วย นักการเงินการธนาคาร นักวิชาการของสถาบันวิจัยต่างๆ ส่วนใหญ่เห็นว่าเศรษฐกิจปี 2542 อยู่ระหว่างการฟื้นตัว แต่เป็นการฟื้นตัวที่ไม่รวดเร็ว อยู่ที่ประมาณ 4% หรือใกล้เคียง บางครั้งจะวิเคราะห์ว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจปีหน้าอาจจะไม่สูงนัก สาเหตุที่เศรษฐกิจปี 2542 ดูฟื้นตัวสูงเพราะเปรียบเทียบกับตัวเลขการเจริญเติบโตของปี 2541 ซึ่งอยู่ในระดับติดลบ

กลุ่มที่สอง เห็นว่าเศรษฐกิจที่แท้จริงไม่ได้ฟื้นตามการรายงานตัวเลขที่หน่วยราชการเสนอ กลุ่มนี้มองความเป็นจริงของปรากฏการณ์ในสังคมประกอบกับการวิเคราะห์ นำโดยดร.วีระพงษ์ รามางกูร ซึ่งยืนยันทัศนะที่ว่า เศรษฐกิจไม่ฟื้นตลอดทั้งปี เพราะกำลังซื้อภาคประชาชนยังไม่เพิ่มขึ้น การว่างงานยังมีมาก เกษตรกรยังคงมีหนี้สินมากมาย และมองการฟื้นจากตัวเลขของหน่วยงานต่างๆ เป็นการเพิ่มเพียงระยะสั้น ตัวเลขเศรษฐกิจฟื้นเป็นเพียง Technical rebound การที่เศรษฐกิจยังไม่ฟื้น สาเหตุมาจากนโยบายของรัฐบาลที่เน้นให้ค่าเงินบาทแข็งตัว เพราะการส่งออกที่มีสัดส่วนกว่าร้อยละ 45 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี) ที่มีการขยายตัว 5-6% เป็นเพียงการขยายตัวในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น ส่วนการส่งออกในรูปเงินบาทลดลงถึง 10% ขณะเดียวกันการนำเข้าขยายตัวถึง 12-15% ทำให้ปีนี้ยอดเกินดุลบัญชีเดินสะพัดลดลงกว่า 1.3 แสนล้านบาท หากคิดเป็นรูปเงินบาทจะเกินดุลลดลงมากกว่านี้ ภาพรวมด้านการบริโภคพบว่าประชาชนเมื่อกำลังซื้อของเอกชนนโยบายระยะสั้นเพียงช่วงไตรมาสที่ 1-2 เท่านั้น ส่วนนักวิชาการเช่นอาจารย์วิทยากร เชียงกูล วิเคราะห์ว่า รัฐบาลได้ทุ่มเงินไปอยู่ยงยั้งงา มาตรการยังมีหนี้สินมากมาย กำลังซื้อในประเทศยังไม่เพิ่ม แสดงถึงเศรษฐกิจยังไม่ฟื้นเช่นกัน

อนึ่ง ดร.ภิกขุ ชิมสุกุล นักเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ออกมาแสดงทัศนะต่อทิศทางเศรษฐกิจไทยสนับสนุนแนวคิดของ ดร.วีระพงษ์ โดยให้เหตุผลว่า หลักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบ่งเศรษฐกิจเป็น 4 ตลาด คือ ตลาดสินค้าและบริการ ตลาดเงิน ตลาดทุน

และตลาดแรงงาน การฟื้นฟูเศรษฐกิจต้องเข้าสู่สมดุลทั้ง 4 ตลาด แต่ในปัจจุบันมีเพียงตลาดสินค้าและบริการเท่านั้นที่เข้าสู่ดุลยภาพ ขณะที่ตลาดอื่นยังมีปัญหา โดยเฉพาะปัญหาตลาดการเงินทำให้เกิดปัญหากับดักสภาพคล่อง การที่รัฐใช้มาตรการมียาขาวแก้ไขปัญหาค่อนข้างงานในตลาดแรงงานนั้นเป็นแนวทางที่ถูก แต่หากแก้ไขปัญหาลาดการเงินไม่ได้แล้วก็จะกลับสู่วิกฤตอีกครั้งหนึ่ง (สยามรัฐ 031242, มติชน 201242, ฝ่ายเศรษฐกิจ TTMP)

4.2 สรุปทัศนะนักวิชาการจากการประชุมสัมมนาตลาดหุ้นปี 2000

การประชุมที่จัดโดยสมาคมผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจเรื่อง "ทิศทางเศรษฐกิจ การเงิน และแนวโน้มตลาดหุ้นไทยปี 2000" เมื่อวันที่ 22 พ.ย. 2542 สรุปได้ว่าแนวโน้มตลาดหุ้นไทยปี 2000 มีแนวโน้มปรับตัวขึ้น และปรับตัวอย่างต่อเนื่องในไตรมาสที่ 1 และ 2 เฉลี่ย 4% แต่ในไตรมาสที่ 3 และ 4 จะชะลอตัว ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่คาดการณ์ว่าจะเติบโตประมาณ 4-5% และการขยายตัวของการส่งออก การปรับตัวลดลงของตัวเลขเงินเฟ้อ ดัชนีตลาดหุ้นอาจปรับตัวสูงถึง 635 จุด

นักวิเคราะห์ส่วนใหญ่วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลและเป็นปัจจัยที่น่าเป็นห่วงต่อตลาดหุ้นไทยปี 2000 คือ การปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางของสหรัฐฯ และภาวะเศรษฐกิจยุโรป โดยเฉพาะตลาดหุ้นในเยอรมนี นักวิชาการที่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยภายนอกเช่นนี้มาก เช่น ดร. ก้องเกียรติ โอภาสวงการ

นอกจากนี้นักวิเคราะห์เชื่อว่าในระดับจุลภาคจะมีบริษัทใหม่ที่เข้าตลาดหุ้นในปีหน้าได้แก่ บริษัทการบินไทย บริษัทโรงไฟฟ้าราชบุรี บริษัททางจากปิโตรเลียม การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) และบริษัทท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ (บพม.) ส่วนระยะปานกลางจะมีการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) (ฝ่ายเศรษฐกิจ TTMP)

4.3 สรุปทัศนะนักวิชาการและประชาชนต่อนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง

4.3.1 เศรษฐกิจพอเพียง ทางเลือกใหม่ของการพัฒนาประเทศ

อาจารย์วิทยากร เชียงกูล มหาวิทยาลัยรังสิต เสนอทัศนะการแก้ไขเศรษฐกิจไทยให้คนไทยกล้าที่จะคิดในแนวทางใหม่ เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาโดยอาศัยคนและปัจจัยภายในประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนกว่าและเพื่อคนส่วนใหญ่ โดยได้เสนอยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญห เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแก่ประชาชน 5 ยุทธศาสตร์ คือ

- 1) คิดการพัฒนาทางเลือกใหม่ ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันการเอาเปรียบของทุนข้ามชาติ โดยเน้นเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจพึ่งตนเองในระดับประเทศ ซึ่งมีพื้นฐานจากการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมที่สร้างสรรค์ เชื้อเพื่อแม่แม่ แทนการพัฒนาการเจริญเติบโต ภาวะเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการแข่งขัน ความเห็นแก่ตัว โดยควรเผยแพร่แนวคิดและความรู้ใหม่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน และเครือข่ายองค์กรประชาชนต่างๆ
- 2) การพัฒนาองค์กรประชาชนในท้องถิ่น ให้ความรู้ มีจิตสำนึก สนับสนุนให้พวกเขาสามารถเปลี่ยนวิถีการผลิตไปเป็นแบบเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น เช่นการทำเกษตรแบบผสมผสานที่ลดการใช้สารเคมีและการพึ่งปัจจัยภายนอก รวมกลุ่มกันพัฒนาสหกรณ์ต่างๆ ที่บางส่วนพึ่งตนเองแต่บางส่วนต้องเชื่อมโยงกันขายให้ผู้บริโภคในเมือง
- 3) เคลื่อนไหวให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาในระดับประเทศและปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ลดสัดส่วนการพึ่งพาการกู้ การลงทุนและการค้าต่างประเทศ จากระดับ 70-80% ของผลผลิตมวลรวมในประเทศให้ต่ำกว่า 50% เลือกส่งสินค้าที่เราได้ประโยชน์สูง และส่งเข้าเฉพาะสินค้าจำเป็น เน้นการผลิตจำเป็นอย่างที่มีคุณภาพสำหรับชีวิตคนส่วนใหญ่ของประเทศ ส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยและขนาดกลางและระบบสหกรณ์มากกว่าธุรกิจข้ามชาติและธุรกิจขนาดใหญ่ ปฏิรูประบบการเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าและจัดงบประมาณเพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เป็นธรรมและเอื้อประโยชน์ต่อคนจน ต่อชุมชน ห่วงถิ่นต่างๆ
- 4) ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปทางการเมืองและสังคมด้านต่างๆ ควบคู่กับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เช่น การปฏิรูปด้านการศึกษาที่ต้องเน้นการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกที่เห็นแก่ส่วนรวมควบคู่กับการสร้างความรู้ทางการเมือง และปฏิรูประบบราชการให้มีการกระจายอำนาจ
- 5) ผลักดันให้รัฐบาลกล้าดำเนินนโยบายต่อรองเจ้านายและนักลงทุนต่างชาติเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศ มากกว่าที่จะเอาใจนายทุนต่างชาติ นายธนาคาร นายทุนขนาดใหญ่ (ผู้จัดการ 211242)

4.3.2 เศรษฐกิจวัฒนธรรมกับเศรษฐกิจพอเพียง

ศ.ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสนอทางออกของวิกฤติเศรษฐกิจ ในงานสัมมนาเครือข่ายชาวบ้านระดับชาติเรื่อง "เศรษฐกิจวัฒนธรรม" ในโอกาสเสวนาเชิงวิชาการครั้งที่ 2542 เมื่อวันที่ 10 พ.ย. 2542 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยว่าโดยการทำให้ชุมชน ตำบล และท้องถิ่น พึ่งตนเองตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง (Self-sufficient Economy) ที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปราศรัยไว้ในวันที่ 4 ธ.ค. 2540 ทรงเสนอทฤษฎีใหม่เพื่อเป็นทางออกของวิกฤติเศรษฐกิจไทย โดยทำให้ชุมชนพึ่งตนเองในระดับหนึ่ง เลี้ยงตนเองให้ได้ เหลือแล้วจึงขายทำธุรกิจกับชุมชนและเครือข่าย (เอกสารสัมภาษณ์ 101142)

4.3.3 เศรษฐกิจพอเพียงกับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9

ผลการสัมมนาจัดโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) และหน่วยงานด้านนโยบายต่างๆ ของรัฐเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" ระหว่างวันที่ 18-19 ธันวาคม 2542 เพื่อพิจารณาเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติต่าง ๆ เพื่อสภาพัฒน์ฯ จะนำไปบรรจุไว้ในยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการยกร่างจำเป็นต้องมองเศรษฐกิจพอเพียงในความหมายแบบกว้าง ที่จะดำรงการพัฒนากายได้กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่รูปแบบตายตัว เป็นการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสายกลาง รู้จักพอประมาณ ซึ่งหากพิจารณาในทางปฏิบัติยังเป็นไปได้ยากในระดับนโยบาย

นักวิชาการกลุ่มที่วิพากษ์เศรษฐกิจพอเพียงในระดับสายกลาง ประกอบด้วย นายอานันท์ ปันยารชุน ดร.สมชัย ฤชุพันธุ์ ดร.สุชมัย อัตวาวุฒิชัย ดร.มาริษา วัฒนเกส กลุ่มนี้สะท้อนแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นระบบคิดที่ยึดความเป็นกลาง ความพอเพียงแบบมีคุณภาพ สามารถใช้กำหนดนโยบายการพัฒนากายได้โลกาภิวัตน์ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัวสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชีวิต สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันกายได้โลกาภิวัตน์ให้ชุมชนได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม รศ.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงด้านนโยบายสาธารณะได้แสดงทัศนะว่า การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ยกร่างแผนพัฒนาฉบับที่ 9 มีความขัดแย้งที่เป็นได้ยากในทางปฏิบัติ เพราะแนวนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศไทยที่ดำเนินอยู่นั้นระบบตลาดเสรี และภาคอุตสาหกรรม การผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนามาที่ไม่สมดุลไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ขณะที่ ดร.ฉลองภพ สุนทรการญณ์ เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงขาดกรอบคิดที่จะรวมเป็นหลักให้กลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลักษณะเด่นของเศรษฐกิจไทยปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับความไม่พอเพียง (ฝ่ายเศรษฐกิจ TTMP)

4.4 สรุปปรากฏกาพิเศษเรื่อง อนาคตของเศรษฐกิจเอเชียและโลกโดยพอล ครุกแมน

การปรากฏกาพิเศษเรื่อง "อนาคตของเศรษฐกิจเอเชียและโลก" ในโครงการปรากฏาเพื่อระลึกถึงนายชิน โสภณพนิช โดยนายพอล ครุกแมน ศาสตราจารย์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย MIT ที่สำนักงานใหญ่ ธ.กรุงเทพ วันที่ 21 ธ.ค. 2542 สรุปว่า การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยเป็นไปอย่างไม่ยั่งยืน ลักษณะการฟื้นตัวเป็นรูปตัว W ซึ่งมีโอกาสกลับเป็นเกิดวิกฤติอีกครั้ง และเห็นว่าการแก้ไขปัญหาระบบธนาคารดำเนินมาถูกทางแล้ว และเสนอแนะให้รัฐบาลไทยใช้นโยบายทางการเงินมาเสริมนโยบายการคลังเพื่อเพิ่มการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะยาว สนับสนุนให้ใช้เงินออมในประเทศมากกว่ากู้เงินระยะสั้นจากต่างประเทศ

นายครุกแมนวิเคราะห์เศรษฐกิจเอเชียว่า ในช่วงแรกของการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียนั้น ประเทศในเอเชียมีการใช้จ่ายเงินมากเกินไป การลงทุนในเอเชียเปรียบเหมือนได้เงินมาฟรีๆ คนเอเชียถูกชักจูงให้เชื่อว่า อัตราแลกเปลี่ยนจะไม่เปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการชักจูงผิดๆ จนมีการกู้เงินดอลลาร์สหรัฐและเงินเยนมาลงทุนเกินความจำเป็น และวิเคราะห์ว่าขณะนี้ประเทศเกาหลีใต้และมาเลเซียฟื้นตัวแล้ว เหตุที่ประเทศไทยฟื้นตัวช้าเพราะประเทศไทยมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจแย่กว่า 2 ประเทศดังกล่าว ขณะที่เศรษฐกิจไทยมีปัญหาด้านการเงิน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด มีปัญหาอสังหาริมทรัพย์ และปัญหาดุลธรรมมากกว่าด้วย สิ่งที่น่าเป็นห่วงไทยมากกว่านั้นเพราะประเทศไทยพึ่งการส่งออกแต่อย่างเดียว อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยมีลักษณะเป็นรูปตัว W แม้ว่าเศรษฐกิจจะตกต่ำไปอีกก็สามารถเหวี่ยงขึ้นมาได้ การเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาซื้อกิจการช่วยทำให้เศรษฐกิจไทยดีขึ้น แต่ก็ต้องยอมเสียหน้าบ้าง และครุกแมนได้วิจารณ์เศรษฐกิจอินโดนีเซียว่า เป็นเพราะการเข้มงวดแบบรวบรัดเกินไปของไอเอ็มเอฟที่จะให้อินโดนีเซียปฏิรูปอย่างรวดเร็ว ถ้าไอเอ็มเอฟไม่รวบรัดเศรษฐกิจอินโดนีเซียจะไม่เป็นอย่างนี้ ดังนั้นการฟื้นตัวของเอเชียต้องใช้เวลาและต้องให้เวลา

นักวิชาการที่เห็นด้วยกับทัศนะของครุกแมน ได้แก่ นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ประธานกรรมการบริหาร ธ.กรุงเทพ และ ดร.ฉลองภพ สุนทรการญณ์ ประธานสถาบันวิจัยแห่งประเทศไทย ที่ว่า การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยยังไม่ยั่งยืน เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานในภาคต่างๆ ยังคงมีความเปราะบางและอ่อนแอ ขณะเดียวกันการปฏิรูปในด้านต่างๆ ยังไม่มีความคืบหน้า โดยเฉพาะส่วนของการผลิตภาคเอกชนและผู้ประกอบการซึ่งจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ดังนั้นจึงมีโอกาสที่จะกลับมาเกิดวิกฤติเศรษฐกิจได้

นายอนุสรณ์ ธรรมใจ ผู้จัดการฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจธนาคารซีทีบีแบงก์ จำกัด แสดงทัศนะต่อการที่ครุกแมนกล่าวว่าเศรษฐกิจจะฟื้นแบบไม่ยั่งยืน ถือเป็นการเตือนไทยไม่ให้หลงกับตัวเลขการขยายตัวของเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ และเห็นว่ารัฐบาลควรดำเนินนโยบายทางการเงิน เพราะนโยบายการคลังที่ใช้อยู่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาระยะสั้นเท่านั้น ในระยะยาวต้องใช้นโยบายการเงิน ซึ่งมีทั้งการขยายตัวของสินเชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์ การใช้นโยบายด้านอัตราดอกเบี้ย การใช้อัตราแลกเปลี่ยนให้เป็นประโยชน์ในการฟื้นเศรษฐกิจ (มติชน 22,231242, ไทยโพสต์, สยามรัฐ 231242)

(หมายเหตุ: โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน "ประมวลทัศนะ" ในภาคผนวก 3 ท้ายรายงานนี้)

ความเคลื่อนไหวด้านประชากรและสิ่งแวดล้อม

น้ำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวประชากรในไตรมาสที่ 4 พบว่า ประชากรโลกเพิ่มครบ 6,000 ล้านคนในเดือนตุลาคม เป็นเด็กชายชาวบอสเนีย ขณะที่ประชากรไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 61.7 ล้านคน ประเมินการว่าจะครบ 62 ล้านคนและ 66.7 ล้านคน ในปี 2543 และ 2552 ตามลำดับ งานวิจัยด้านประชากรหลายสำนักสรุปอย่างชัดเจนว่าโครงสร้างประชากรไทยวัยชราและวัยทำงานขยายตัวมากขึ้น วัยเด็กเพิ่มในอัตราที่ลดลง แนวโน้มในอนาคตภาครัฐต้องเตรียมจัดสรรทรัพยากรเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับคนวัยชราและคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม

ความเคลื่อนไหวแรงงานที่สำคัญๆ ได้แก่ การผลักดันแรงงานต่างด้าวที่ถึงกำหนดในวันที่ 3 พ.ย. 2542 จังหวัดชายแดนจึงเริ่มผลักดันแรงงานออกนอกประเทศอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องพม่าปิดชายแดน ขณะที่ผู้ประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อให้ผ่อนผัน ด้านปัญหาแรงงานและข้อพิพาทแรงงานยังมีต่อเนื่องจากไตรมาสที่ 3 ทั้งกรณีการเลิกจ้างของห้างสรรพสินค้าเมอริคิง 2 สาขา คือ รังสิต และปิ่นเกล้า คนงานตกรางกว่า 400 คน ขณะที่พนักงานคอปกชาวเช่นพนักงานธนาคารซึ่งในอดีตถือว่าเป็นอาชีพที่มั่นคงมากก็อยู่ระหว่างปลดลดพนักงานเช่นกันเป็นต้นว่า โครงการ "ร่วมใจจาก" ของธนาคารกรุงไทย อนุมัติพนักงานในโครงการแล้ว 2,372 คน ตั้งเป้าปลด 6,000 คน และธนาคารดีบีเอสไทยหนุนเตรียมปิด 35 สาขาในเดือนมกราคม ปี 2543 พร้อมทยอยปลดพนักงาน 700 คน ขณะที่บริษัทที่ปรึกษาธ.กรุงไทยชี้พนักงานล้นเกือบ 6,000 คน

การเคลื่อนไหวเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำของนักวิชาการแรงงานและสหภาพแรงงานเพื่อให้เกิดการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในต้นปี 43 เพราะไม่ได้ปรับมา 2 ปีแล้ว นักวิชาการแรงงานเห็นว่าถึงเวลาที่ต้องปรับค่าจ้างขั้นต่ำ เพราะแรงงานแบกภาระค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ฝ่ายนายจ้างเห็นควรปรับค่าจ้างขั้นต่ำกลางปี 2543 เพราะผลประกอบการยังไม่เติบโตตามตัวเลขการขยายตัวของเศรษฐกิจที่หน่วยราชการรายงาน งานวิจัยหลายชิ้นเสนอแนะให้รัฐจัดการเรื่องสวัสดิการให้แก่ประชาชนในสังคม แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ คนสูงอายุ เด็ก คนด้อยโอกาส เพราะวิกฤติเศรษฐกิจได้แสดงภาพออกมาชัดเจนว่า โครงสร้างสวัสดิการทางสังคมของไทยอยู่ในระดับต่ำ

สำหรับความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม จากการที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว นักวิชาการหลายฝ่ายเริ่มกังวลว่าสิ่งแวดล้อมจะถูกทำลายมากขึ้น ขณะเดียวกันการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ไร้ประสิทธิภาพก็ปรากฏให้เห็นเป็นประจำ เช่น การระเบิดที่โรงกลั่น บจ.ไทยออยล์ ในเดือนธันวาคมที่ต้องใช้เวลาดับถึง 40 ชั่วโมง ขอยืมไฟมาจากทั่วประเทศก็ยังไม่พอดับ ต้องซื้อไฟจากประเทศสิงคโปร์ถึง 60,000 ตัน ทำให้หลายฝ่ายออกมาแสดงความกังวลเรื่องมาตรการความปลอดภัยของชุมชนเมืองที่มีวัดอยู่ไฟตั้งอยู่ใกล้ โดยเฉพาะชุมชนคลองเตยและพระโขนงที่มีคลังน้ำมันหลายบริษัทตั้งอยู่ น่าจะมีการย้ายออกจากชุมชน แต่ยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณเพราะต้องใช้งบมหาศาล การเคลื่อนไหวสิ่งแวดล้อมเมืองอื่นๆ กทม. ได้แก่ อนุมัติปลูกป่าในเมืองเพิ่มถึง 10 ไร่ รณรงค์แยกขยะในพื้นที่ชุมชน ฯลฯ

ด้านสภาพอากาศ เดือนธันวาคมความกดอากาศต่ำปกคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคอีสาน อุณหภูมิในวันที่ 25 ธันวาคมลดต่ำลงเหลือ 10 ถึง -5 องศาเซลเซียส ทำให้ปีนี้คนไทยหนาวตายกว่า 30 คน

ความเคลื่อนไหวสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศนั้น ประเด็นหลักยังคงเป็น ปัญหาโลกร้อน ภัยธรรมชาติ ซึ่งปัญหาเรื่องการจัดการโลกร้อนนั้น ยังคงตกลงกันไม่ได้ว่าจะให้ประเทศที่ปล่อยมลพิษจ่ายชดเชยต้นทุนการกักมลพิษเท่าไร และจะจัดสรรให้ประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างไรและเท่าไร ในไตรมาสนี้มีการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจากภัยธรรมชาติมากมายทั้งพายุ น้ำท่วมที่เวียดนาม อินเดีย ตุรกี และเวเนซุเอลา

1. ความเคลื่อนไหวด้านประชากร

หัวข้อข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านแรงงานและคุณภาพชีวิตภาครัฐ

1.2 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านแรงงานและคุณภาพชีวิตภาครัฐ

1.1.1 ความเคลื่อนไหวด้านโครงสร้างประชากร กำลังแรงงาน และคุณภาพชีวิต

ก.แรงงานระบุผลสำรวจรอบ ส.ค. 2542 คนว่างงานลดลงจาก 1.76 เหลือ เพียง 1.04 ล้านคน

ก.แรงงานฯ เสนอผลวิเคราะห์การสำรวจเบื้องต้น โครงการสำรวจภาวะการว่างงานและการมีงานทำของประชากรรอบที่ 3 เดือน ส.ค. 2542 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) พบว่า การมีงานทำของประชากรและการว่างงานเมื่อเทียบกับรอบที่สำรวจในเดือน พ.ค. 2542 พบว่า ผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นจาก 29.83 ล้านคน เป็น 32.06 ล้านคน ขณะที่ผู้ว่างงานได้ลดลงจาก 1.76 ล้านคน เหลือเพียง 1.04 ล้านคน มีจำนวนลูกจ้างผู้ประกันตนที่ลงทะเบียนไว้ที่สำนักงานประกันสังคมในปี 2542 มีจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 5.4 ล้านคน ในเดือนม.ค. 2542 เป็น 5.6 ล้านคนในเดือน ส.ค. 2542 จำนวนลูกจ้างประกันตนที่เพิ่มขึ้นนี้ เป็นลูกจ้างภาคเอกชน 1.29 แสนคน และลูกจ้างภาครัฐ 8.1 หมื่นคน ขณะเดียวกันการเลิกจ้างหรือปิดกิจการในปี พ.ศ. 2542 จะลดตัวลงกว่าปี พ.ศ. 2541 เป็นอย่างมาก โดยเทียบเวลาเดียวกันจากข้อมูล 10 เดือนแรกของปีพบว่า ลดลงจาก 341,711 คน ในปี พ.ศ.2541 เหลือเพียง 68,992 คน ในปี พ.ศ.2542

อนึ่ง คณะกรรมการบริหารจัดการมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐได้รายงานให้ ครม. รับทราบความคืบหน้าการจ้างงานผู้มีการศึกษาและผู้มีแรงงาน ณ วันที่ 15 พ.ย. 2542 ว่า การจ้างงานผู้มีการศึกษา จำนวน 88,967 คน เกินเป้าหมายรวมทั้งโครงการ (86,237 คน) ส่วนการจ้างผู้มีแรงงาน จำนวน 4,155,383 คน หรือร้อยละ 88.44 ของเป้าหมายรวมทั้งโครงการ (ผู้จัดการ 061242, มติครม. 281242, กรุงเทพฯ 291242)

รัฐตั้ง "โครงการไทยช่วยภัยหนาว" ช่วยประชาชนด้านความหนาวเย็นที่คร่าชีวิตคนไทยกว่า 30 คน

ในช่วงปลายเดือน ธ.ค. นี้ ประเทศไทยเกิดมีสภาพภูมิอากาศหนาวเย็นขึ้นอย่างกะทันหันเนื่องจากมีความกดอากาศสูงจากตอนเหนือของทวีปแผ่ลงมาคลุมอยู่ทั่วไป ทำให้ทุกภาคของประเทศไทยมีอากาศหนาวเย็นลง วัดอุณหภูมิได้ประมาณ 10 ถึง -5 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่ไม่เคยปรากฏมากกว่า 30 ปี ผลของอากาศที่เย็นลงอย่างรวดเร็วในขณะที่การเตรียมเครื่องกันหนาวมีไม่เพียงพอทำให้คนไทยทยอยเสียชีวิตระหว่าง 25-28 ธ.ค. 42 กว่า 30 ศพ เริ่มจากคนแก่ที่ทนหนาวไม่ไหวแข็งตาย เด็กที่ไปหลบหนาวในกองฟางถูกไฟคดลอกตาย 2 ศพ นักโทษที่จ.เชียงรายหนาวตาย 2 ศพ และนักโทษเรือนจำพิเศษคลองเปรม แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. ทนความหนาวเย็นไม่ไหวนอนแข็งตายไปถึง 7 ศพ ชาวเขาที่ศูนย์อพยพบ้านกะเหรี่ยงพบบพระ อ.พบบพระ จ.ตาก นอนแข็งตายถึง 14 ศพ ยังมีประชาชนภาคเหนือและภาคอีสานที่ทยอยตายวันละ 2-3 ศพ รวม 10 กว่าศพ

วันที่ 27 ธ.ค 2542 ก.มหาดไทยมีมติให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจในสังกัด จังหวัดทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานคร ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยหนาว เพื่อรับบริจาคสิ่งของเครื่องกันหนาว เครื่องอุปโภคบริโภคและเงินบริจาค วันที่ 29 ธ.ค. 2542 ก. มหาดไทยร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์จัดรายการ "ไทยช่วยไทยสู้ภัยหนาว" ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เวลา 22.00-24.00 น. เพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนร่วมบริจาคเครื่องกันหนาว เครื่องอุปโภคบริโภค และรับเงินบริจาคผ่านรายการ (สยามรัฐ 281242, ครม. 281242)

พศจิกายน เดือนแห่งการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ปี 2000 เน้นการปกป้องสิทธิเด็ก

วันที่ 25 พ.ย. ของทุกปีคือวันที่ทั่วโลกประกาศให้เป็นวันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง สำหรับประเทศไทยการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 มิ.ย. 2542 เห็นชอบให้เดือนพ.ย.ของทุกปีเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี นางปรีดีนา พงษ์ทัตศิริกุล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กล่าวว่า ความรุนแรงต่อสตรีมีอยู่ทุกแห่งทุกสังคม เพราะความไม่เท่าเทียมกันในบทบาทหญิงชายภายใต้โครงสร้างสังคมที่ชายเป็นใหญ่และบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่ยอมให้ชายใช้อำนาจและการควบคุมต่อผู้หญิง การใช้ความรุนแรงต่อสตรีเป็นปรากฏการณ์ที่ผสมผสานระหว่างประเด็นส่วนตัว สถานการณ์แวดล้อม และปัจจัยสังคมวัฒนธรรม "วิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ทำให้รายได้ของประชาชนลดลงและจำนวนคนว่างงานสูงขึ้น ได้เพิ่มแรงกดดันให้กับครอบครัวจำนวนมาก และนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และยังพบว่าร้อยละ 50 ของผู้หญิงถูกข่มขืน ถูกสามีบังคับให้มีส่วนร่วมในการค้ายาเสพติด"

ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) กรมสุขภาพจิต กรมควบคุมความประพฤติ รวมทั้งรื้อกับนายวัลลภ ตังคณานุกีร์ วุฒิสมาชิก และ ผู้พิพากษาศาลสมทบ ถึงแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็กให้สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติที่ว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยเฉพาะการคุ้มครองในกลุ่มเด็กที่ถูกละเมิดต่างๆ ว่าควรมีกระบวนการดูแลอย่างถูกต้อง ผลการหารือสรุปได้เป็นแนวทางเดียวกันว่า เด็กที่ถูกละเมิดต่างๆ จุดแรกต้องให้ได้รับการฟื้นฟูจิตใจโดยทำในลักษณะเซฟเฮาส์ ให้เด็กอยู่กับโครงการมาก่อนเข้าสู่ระบบการดำเนินชีวิตปกติกับครอบครัว ส่วนเด็กที่พ่อแม่ทำผิดและถูกทอดทิ้งโดยไม่มีผู้ปกครองก็จะสร้างครอบครัวอุปถัมภ์ขึ้นในชุมชนต่างๆ ให้เข้ามาดูแล (กรุงเทพธุรกิจ 19,231142)

ข้าราชการร่วมโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต : เกษียณก่อนกำหนด ส่งจ่ายบำเหน็จเพียง 7,297 ราย

รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ “เปลี่ยนเส้นทางชีวิต: เกษียณก่อนกำหนด” ที่ตั้งเป้าไว้ 30,000 คนในปีนั้นพบว่า ณ วันที่ 26 พ.ย. 42 มีดังนี้ เบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญส่งจ่ายแล้ว 7,297 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.67 อยู่ระหว่างดำเนินการ 8,975 ราย ร้อยละ 36.49 ยังไม่ยืนยันเรื่อง 8,325 ราย ร้อยละ 33.84 เงินขวัญถุง 2,333 ราย คิดเป็น ร้อยละ 72.51 ยังไม่ได้เบิกจ่าย 6,761 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.49 ส่วนเงิน ข.ร.บ. เบิกจ่ายแล้วเพียง 2,333 ราย หรือ ร้อยละ 9.48 ยังไม่ได้ยื่นเบิก 21,925 ราย (มติครม. 071242)

1.1.2 ความเคลื่อนไหวแรงงานต่างด้าว

คงจำนวนผ่นผ่นแรงงานต่างด้าว 18 กิจการ 37 จังหวัด ไม่เกิน 86,895 คน

หลังการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 3 ส.ค. 2542 ได้ผ่อนผันอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวที่อยู่ระหว่างการรอกลับบ้านระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี สามารถทำงานในพื้นที่ 37 จังหวัด 18 กิจการ จำนวนไม่เกิน 86,895 คน ในขณะที่ตัวเลขแรงงานต่างด้าวปี 2541 มีถึง 980,000 คน จึงเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อให้รัฐผ่อนผันแรงงานต่างด้าวมากขึ้น วันที่ 21 ต.ค. 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหางานต่างด้าว ครั้งที่ 2/2542 ที่ทำเนียบรัฐบาลได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของตัวเลขจากที่เสนอให้อนุญาตแรงงานต่างด้าวทำงานเพิ่มขึ้นได้ในพื้นที่ 48 จังหวัด จากเดิม 37 จังหวัด ใน 62 กิจการ จากเดิม 18 กิจการ และเป็นจำนวน 197,955 คน จากเดิม 86,895 คน ผลการพิจารณา ที่ประชุมคณะอนุกรรมการแก้ไขแรงงานต่างด้าวได้ข้อสรุปว่ายังคงยืนยันมติครม. เดิม (3 ส.ค.) เพราะเหตุผลของการขอผ่อนผันที่จังหวัดต่างๆ ส่งมาไม่มีความจำเป็นพอ นายกร ทัพพะรังสี ประธานคณะอนุกรรมการแก้ไขแรงงานต่างด้าว กล่าวว่า ตัวเลขแรงงานต่างด้าวที่รัฐผ่อนผันให้มีถึง 86,895 คน ในขณะที่ตัวเลขแรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียนมีเพียง 81,000 กว่าคน ซึ่งทางคณะกรรมการฯ จะให้เวลากับผู้ประกอบการและแรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียนจนถึง 31 ต.ค.นี้ เพื่อยืนยันตัวเลขแรงงานต่างด้าวที่มีอยู่จริง (ไทยโพสต์ 111042, ผู้จัดการ 221042)

พ.ย.-ธค. ช่วงแห่งการผลักดันแรงงานต่างด้าวออกนอกประเทศ พร้อมหาทางออก

3 พ.ย. 2542 เริ่มผลักดันแรงงานต่างด้าวออกนอกประเทศ วันที่ 10 พ.ย. 2542 ผู้ประกอบการและเจ้าของร้านค้ากว่า 200 คน ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อให้รัฐผ่อนผันแรงงานต่างด้าวที่หน้าเทศบาล อ. แม่สอด จ. ตาก และเคลื่อนไหวให้รัฐตั้ง จ. ตากเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อการผ่อนผันแรงงานต่างด้าวทำงานในโรงงาน ซึ่งทางราชการเห็นว่าการพิจารณาถึงผลดีผลเสียของประเทศก่อน แต่การผลักดันแรงงานออกนอกประเทศยังดำเนินต่อไป รายงานข่าวกล่าวว่าแรงงานต่างด้าวในปี 2541 มีประมาณ 980,000 คน และอาจถึงหรือประมาณ 1 ล้านในปี 2543 เจ้าหน้าที่รัฐคงมีไม่เพียงพอต่อการผลักดัน

อย่างไรก็ตามมีการจับกุมแรงงานพม่าตั้งแต่วันที่ 1-10 พ.ย. 2542 และทาง จ.ตากได้ผลักดันแรงงานกลับฝั่งพม่าประมาณ 8,000 คน กลางเดือน พ.ย. ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จ.ตากได้ออกใบปลิวประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาพม่าให้กลับประเทศ วันที่ 17 พ.ย. 2542 รายงานข่าวพม่าได้ทยอยเหมารถกลับกว่า 5,000 คน เดือนธ.ค. ด้านอ.แม่สอด จ.ตาก มีแรงงานพม่ากว่า 5,000 คน ลักลอบข้ามแม่น้ำเมยกลับมาฝั่งเขตแดนไทยอีกเพื่อรับจ้างขายแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมไทย โดยบางส่วนทำบัตรผ่านด่านเข้ามาอย่างถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่กว่า 3,000 คน ข้ามเข้ามาขึ้นรถโดยสารเข้าทาง อ.แม่สอด อย่างผิดกฎหมาย และทั้งๆที่กฎหมายไทยไม่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำงานในอาชีพ สิ่งทอ-การ์เมนต์ ฯลฯ แต่ไม่มีการตรวจจับจากเจ้าหน้าที่ของไทย ซึ่งหากปล่อยเช่นนี้แนวโน้มแรงงานต่างด้าวชาวพม่าจะเรียงก็จะเต็มเมืองแม่สอดเช่นเดิม

นายดิเรก ทะจันทร์ ฝ่ายจัดหาแรงงาน จ.แม่ฮ่องสอน กล่าวว่า ปัจจุบันมีแรงงานเถื่อนชาวพม่าลักลอบทำงานในกิจการหลายประเภทประมาณไม่ต่ำกว่า 20,000 คน ปัจจุบันมีผู้ประกอบการนำแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้าตรวจโรคเพื่อเข้าสู่กระบวนการอย่างถูกต้องเพียง 1,658 คน ใน 2 กิจการ ได้แก่ ประเภทสวนผักและผลไม้ กิจการประเภทก่อสร้าง ซึ่งขณะนี้สำนักงานจัดหางานจังหวัดอนุญาตไปเพียง 750 รายเท่านั้น ด้านการผลักดันแรงงานต่างด้าวที่ จ.ภูเก็ต ที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหางานต่างด้าว จ.ภูเก็ต ได้ประชุมในวันที่ 1 ธ.ค. 42 โดยที่ประชุมได้กำหนดแผนในการผลักดันแรงงานต่างด้าวจำนวน 20,000 คน ให้หมดสิ้นภายในกลางปีหน้า โดยผลักดันอาทิตย์ละ 600 คน พร้อมดำเนินการเอาผิดผู้ให้ที่พักพิง (ไทยโพสต์ 111042, 181142, 171242, ผู้จัดการ 05,10, 111142, 061242)

1.1.3 ความเคลื่อนไหวด้านข้อพิพาทแรงงาน และสวัสดิการทางสังคม

เดือนอันตรายทางทะเลปิดกิจการสินปีปลดแรงงานอีก 400 ราย

วันที่ 17 ธ.ค. 2542 ห้างสรรพสินค้าเมอริคิง สาขาปิ่นเกล้า ประกาศปิดกิจการทำให้พนักงานเกือบ 200 คน รวมตัวประท้วงเรียกร้องให้นายจ้างจ่ายเงินชดเชยตามกฎหมาย แต่การเจรจาไม่คืบหน้า นายจ้างอ้างไม่มีเงินจ่าย เช่นเดียวกับห้างเมอริคิงสาขารังสิตที่เพิ่งปิดกิจการไป และเจ้าหน้าที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ก.แรงงาน เพิ่งนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการศาลแรงงานพิจารณา

วันที่ 20 ธ.ค. 2542 นายศักดิ์ชัย ศักดิ์กุลวงศ์ อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กล่าวว่า นายจ้างและลูกจ้างของห้างดังกล่าว ได้มาเจรจากันที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานซึ่งฝ่ายลูกจ้างต้องการประนีประนอม ไม่อยากให้อืดเวลา โดยขอให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยเพียง 35% ของเงินชดเชยที่ต้องจ่ายทั้งหมด ฝ่ายนายจ้างอ้างว่าไม่มีเงิน เพราะห้างประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินจนต้องปิดกิจการไปแล้ว 2 สาขา คือสาขารังสิตและสาขาปิ่นเกล้า แต่ก็พร้อมที่จะจ่ายเงินให้พนักงานทั้งหมด โดยขอเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อหาเงิน ซึ่งรวมประมาณทั้งสิ้น 3 ล้านบาทเศษ ขณะนี้เจ้าหน้าที่ได้ให้พนักงานทำเรื่องยื่นหนังสือร้องทุกข์ไว้ หากครบกำหนดแล้วบริษัทยังไม่มาจ่ายตามที่ตกลง ก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย ส่วนสถานการณ์แรงงานในช่วงใกล้สิ้นปี เจ้าหน้าที่คงต้องเฝ้าจับตามองกิจการห้างสรรพสินค้าเป็นพิเศษ เพราะมีหลายห้างโดยเฉพาะห้างขนาดเล็กกำลังประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีแนวโน้มว่าจะเลิกจ้างพนักงานหรือปิดกิจการ และเรื่องร้องทุกข์เกี่ยวกับการค้างค่าจ้างมีมาก (ไทยโพสต์ 201242)

ตั้งราคากลางยารักษาโรคป้องกันปัญหาเงินรั่วไหล

นายสมเกียรติ ฉายะศรีวงศ์ รองเลขาธิการ สำนักประกันสังคม กล่าวว่า ปัญหาใหม่ที่ทำให้กองทุนต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลจำนวนมาก เป็นเพราะยังไม่มีมาตรฐานของค่ารักษาพยาบาลซึ่งแต่เดิมการจ่ายค่ารักษาพยาบาลนั้น ส่วนใหญ่ใช้ระบบเหมาจ่าย ซึ่งเป็นปัญหามาก เพราะสถานพยาบาลเป็นผู้กำหนดค่ารักษาพยาบาลเอง และเรียกเก็บจากกองทุนประกันสังคม แต่ต่อมาก็แจ้งขอปรับราคาขึ้นเรื่อยเป็นระยะๆ ทำให้อัตราค่ารักษาพยาบาลที่เรียกเก็บเข้ามามีความหลากหลาย ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นผลให้อัตราการจ่ายค่ารักษาพยาบาลของกองทุนสูงขึ้นเรื่อยๆ ขณะนี้สำนักงานประกันสังคม กำลังดำเนินการสร้างมาตรฐานค่ารักษาพยาบาล ซึ่งในเบื้องต้นจะจัดทำค่ารักษาพยาบาลเป็นรายการกลุ่มโรคก่อน โดยเฉพาะโรคที่พบบ่อยๆ เช่น กระดูก อวัยวะ เช่น นิ้วมือ แขน หรือขาขาด เป็นต้น ขณะนี้สำนักงานประกันสังคมและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขทำการศึกษาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย ความแตกต่างของการรักษาและอัตราค่ารักษาว่าจะกำหนดให้สอดคล้องกันได้อย่างไร และได้กำหนดราคากลางการรักษาและอัตราค่ารักษาโรคได้แล้วว่า 50 โรค และจะดำเนินการต่อไปอีกระยะหนึ่ง จากนั้นจะระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถานพยาบาลในความตกลงฯ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติ ระบบเหมาจ่ายเป็นรายการกลุ่มโรคนี้ จะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย นอกจากนี้ สำนักงานประกันสังคมยังมีแผนที่จะสร้างให้มีการจัดเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลค่ารักษาพยาบาลระหว่างสถานพยาบาลในความตกลงของกองทุนประกันสังคมอันเป็นการพัฒนาระบบการจ่ายค่ารักษาพยาบาลของลูกจ้างให้แก่สถานพยาบาลในความตกลงต่อไป และคาดว่าจะการกำหนดมาตรฐานค่ารักษาพยาบาล หรือราคากลางในการรักษาโรค น่าจะแล้วเสร็จในปี 2543 (ไทยโพสต์ 211242)

ปี 2000 ปีทองแรงงานไทย

วันที่ 28-30 ต.ค. 2542 นายธนกร นันท์ ที่ปรึกษา รมต.แรงงานฯ เดินทางไปเจรจาเพื่อขยายตลาดแรงงานไทยในประเทศโอมาน และประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตามนโยบายขยายการส่งออกแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศของรัฐบาล ผลการเจรจาครั้งนี้สามารถได้โควตาจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในระดับช่างฝีมือถึง 2,072 คน และระดับไร้ฝีมืออีกนับหมื่นคน ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเกินคาด ตลอดจนทำให้ได้ทราบสภาพความเป็นอยู่แรงงานไทยด้วย ปัจจุบันโดยโอมานมีแรงงานไทยอยู่ 300 คน ต้องการเพิ่ม 1,572 คน ส่วนประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ขณะนี้มีแรงงานไทยประมาณ 1,500 คน และนายจ้างขอเพิ่มอีก 502 คน เงินเดือนที่แรงงานไทยจะได้รับประมาณ 1.5-2.5 หมื่นบาท จะนำรายได้เข้าประเทศเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 372 ล้านบาท หรือเดือนละ 31 ล้านบาท นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ยังต้องการนำเข้าแรงงานไทยระดับล่างในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมืออีกจำนวน 10,000 คน ซึ่งจะได้รับค่าจ้างเดือนละ 9,000-10,000 บาท หากกรมการจัดหางานทำสามารถขยายตลาดในจุดนี้ได้สำเร็จก็จะมีคนไทยนำรายได้เข้าประเทศปีละนับร้อยล้านบาท ดังนั้นจึงคาดว่าปีหน้าจะเป็นปีทองของแรงงานไทย (ไทยโพสต์ 041142)

1.1.4 ความเคลื่อนไหวแรงงานรัฐวิสาหกิจ

ค้นรัฐตั้งกองทุนช่วยพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้งระบบ พร้อมประกันการเลิกจ้างให้ ทศท. และ กสท.

นายสมปิติ ดุ้ยยลัง ประธานคณะกรรมการเร่งรัดแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคมกล่าวว่า ผลการประชุมร่วมกับสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจองค์กรโทรศัพท์(ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย(กสท.) ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า ให้รัฐรับภาระสนับสนุนเงินทุนทั้งหมดในการก่อตั้งกองทุนช่วยเหลือพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้ง 66 แห่ง และไม่เห็นด้วยกับนโยบายเดิมที่ให้นำเงินขายหุ้นหลังจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจมาสนับสนุนกองทุน เนื่องจากรัฐวิสาหกิจบางแห่งไม่มีศักยภาพพอที่จะแปรสภาพไปเป็นบริษัท และบางแห่งไม่มีการยุบ

กิจการ เพราะอยู่ในสภาพขาดทุนการดำเนินงาน เช่น องค์การแก้ว ที่ปิดตัวและหมดสภาพไปแล้ว ขณะที่ ทศท. และ กศท. จะเป็นหน่วยงาน อันดับแรกๆ ที่จะแปรรูปไปเป็นบริษัท และนำเงินจากการขายหุ้นมาสมทบกองทุนแต่ได้มองว่าไม่เพียงพอต่อการสนับสนุน โดยเงินกองทุน ควรเป็นเงินสนับสนุนจากรัฐเท่านั้น ทั้งนี้ที่ประชุมได้เสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการกำกับรับผิดชอบกองทุนเพิ่มเป็น 15 คนจากเดิมที่มี 13 คน โดยเพิ่มตัวแทนพนักงานอีก 1 คนจากเดิม 3 คน รวมเป็น 4 คน และเพิ่มผู้บริหารระดับสูงของรัฐวิสาหกิจอีก 1 คน จากเดิมที่มีเพียง 2 คน รวมเป็น 3 คน นอกจากนี้พนักงาน ทศท. และ กศท. ได้ยืนยันให้รัฐตั้งกองทุนประกันการเลิกจ้างให้ กศท. และ ทศท. โดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับมติ ครม. เมื่อเดือน ต.ค. 2541 ที่มีมติให้รักษาสถานะประโยชน์จากการแปรรูปรวมทั้งการซื้อหุ้นในราคาพาร์ของพนักงาน (กรุงเทพธุรกิจ 181242)

เตรียมและพนักงานคอปขาว ธ.กรุงไทย 6,000 คน

นายสิงห์ ดังหัตถ์สวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ. กรุงไทย จำกัด (มหาชน) กล่าวว่า ที่ประชุมคณะกรรมการธนาคารมีมติให้ธนาคารปรับลดพนักงานกรุงไทย 6,000 คน โดยใช้โครงการ "เกษียณก่อนอายุ" หรือโครงการ "ร่วมใจจาก" ซึ่งปัจจุบัน ธ.กรุงไทยมีพนักงาน 18,000 คน จากข้อเสนอของบริษัทที่ปรึกษา ธนาคารกรุงไทยควรมีพนักงาน 12,000 คน ปัจจุบัน ธ.กรุงไทยมีสาขาทั้งหมดทั่วประเทศ 652 สาขา จะมีการปิดสาขาที่ซ้ำซ้อนจำนวน 40 สาขา ในปี 2543 และลดพนักงานสาขาให้เหลือแต่ละ 15 คนจากเดิมที่มี 25 คน

นายพรชัย นาคะสาคิธ ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธ.กรุงไทย เปิดเผยว่า โครงการร่วมใจจากเพื่อปรับขนาดองค์กรให้เหมาะสม ซึ่งธนาคารเปิดโอกาสให้พนักงานไม่จำกัดอายุตัวและอายุงาน สมัครเข้าโครงการระหว่างวันที่ 1-30 พ.ย.2542 นั้นขณะนี้ตัวเลขผู้ที่ได้รับอนุมัติให้ลาออกมีจำนวนทั้งสิ้น 2,372 คน โดยมีอายุเฉลี่ย 44.5 ปี อายุงาน 18 ปี ทางธนาคารได้ทยอยประกาศให้พนักงานทราบแล้ว (กรุงเทพธุรกิจ 17,251242, ไทยโพสต์ 251242)

1.2 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน องค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และต่างประเทศ

1.2.1 นักวิชาการกับสวัสดิการทางสังคม

สรุปผลงานวิจัยผู้สูงอายุไทยเพิ่ม ปี 2552 พุ่ง 7.4 ล้านคน พร้อมเตรียมบ้านพักหองละ 5 แสนบาทรองรับ

เดือนตุลาคม ผลการวิจัยร่วมของก.สาธารณสุข มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนเรื่อง "สถานะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย" คาดการณ์จำนวนประชากรในปี 2552 ว่าจะมีจำนวนประชากร 66.7 ล้านคน มีผู้สูงอายุ 7.4 ล้านคน การขยายตัวของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุหญิง และผู้สูงอายุที่มีอายุมากเช่นอายุมากกว่า 75 ปี มีแนวโน้มขยายตัวเร็วที่สุด มีลักษณะของกลุ่มเสี่ยงชัดเจน เช่น ระดับการศึกษา การอาศัยอยู่ตามลำพัง การอาศัยกับบุคคลซึ่งไม่ใช่ญาติ โอกาสในการมีงานทำ อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และมีปัญหาสุขภาพพลาน ดลดจนความต้องการพึ่งพาและความจำเป็นต้องมีคนดูแล โดยลักษณะเหล่านี้จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นตามการขยายตัวของประชากร นอกจากนั้นผลการศึกษาแสดงออกชัดเจนถึงลักษณะความไม่เป็นธรรมในประชากรผู้สูงอายุไทย โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการของรัฐ พร้อมกันนี้กรมประชาสงเคราะห์เตรียมโครงการจัดสร้างหอพักผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เพื่อรองรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ แต่ประสบปัญหาด้านที่พักอาศัย โดยผู้ประสงค์เข้าพักต้องจ่ายเงินสมทบเป็นค่าก่อสร้างห้องละ 5 แสนบาทให้กับมูลนิธิบ้านบางแค

เดือนพฤศจิกายน ผศ.ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงมหาวิทยาลัยและคณะ รายงานผลการวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากกองทุนสนับสนุนการวิจัยเรื่อง "Social Safety Net" โดยสรุปพบว่า โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมของไทยยังไม่เพียงพอต่อปัญหาสังคมไทย ผลของวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมาทำให้ประชาชนได้รับความเดือนร้อน แรงงานที่เคยได้รับการคุ้มครองในระบบประกันสังคมต่างเดือนร้อนเพราะระบบประกันสังคมยังไม่ครอบคลุมถึงเรื่องประกันคนว่างงาน ขณะที่แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบแรงงานภาคอุตสาหกรรม ไม่มีระบบประกันสังคมคุ้มครองอย่างเพียงพอ มีแต่เพียงเครือข่ายความช่วยเหลือของภาคเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนบ้างแต่ยังไม่เพียงพอ แนวโน้มการวิจัยในด้านนี้การศึกษาเพื่อให้เกิดการจัดสวัสดิการอย่างทั่วถึงกลุ่มคนทุกกลุ่มของสังคมอย่างเพียงพอ อนึ่ง ปี 2542 เป็นปี "ผู้สูงอายุสากล" กรมประชาสงเคราะห์ ก.แรงงานฯ ได้จัดการประชุมเชิงวิชาการแห่งชาติว่าด้วยผู้สูงอายุเมื่อวันที่ 22-24 พ.ย. 2542 ได้เห็นถึงความจำเป็นในการเตรียมสวัสดิการแก่คนกลุ่มนี้ที่จะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต (มติชน 131042, กรุงเทพธุรกิจ 15,161042, ไทยโพสต์ 161042, เอกสารสัมมนา "Social Safety Net" 151142)

เดือนธันวาคม งานวิจัยชี้ ประชากรปี 2000 พุ่ง 62 ล้านคน และ 70 ล้านคนในปี 2562

รศ.ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวว่าโครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนไปรวดเร็วมากเปรียบเป็นรูปพีระมิดที่มีฐานกว้าง ส่วนของอัตราเกิดที่เคยสูงในอดีตนั้นได้แคบลง โดยประชากร ณ วันที่ 1 ม.ค. 2543 อยู่ที่ 61.7 ล้านคน และคาดว่าเดือน ก.ค. 2543 จะมีประชากร 62 ล้านคน ในปี 2543 จะมีเด็กเกิด 1 ล้านคน มีคนตายทั้งปี 4 แสนคน สอดคล้องกับการคาดการณ์จำนวนประชากรของสภาพัฒนาฯ ที่ว่ากลางปี 2543 ประเทศไทยจะมีประชากร 62.4 ล้านคนเป็นหญิง 31.3 ล้านคน

เป็นชาย 31.1 ล้านคน แนวโน้มประชากรในอนาคตกลุ่มประชากรวัยเด็กจะค่อยๆ ลดจำนวนลง ในขณะที่กลุ่มวัยทำงานและวัยผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ คาดว่าประชากรไทยเพิ่มเป็น 70 ล้านคนใน 20 ปีข้างหน้า คคือปี 2562 ไทยจะมีประชากรราวๆ 75-80 ล้านคน (กรุงเทพมหานคร 251242)

1.2.2 การเคลื่อนไหวแรงงาน-การจ้างงาน

นายจ้างยึดปรับค่าจ้างขั้นต่ำกลางปี 2543

หลังจากที่ได้มีการเคลื่อนไหวของนักวิชาการและผู้แทนฝ่ายลูกจ้างเพื่อให้คณะกรรมการค่าจ้างแห่งชาติปรับค่าจ้างขั้นต่ำประจำปี 2543 เนื่องจากไม่ได้ปรับมา 2 ปีแล้ว การเคลื่อนไหวในเดือนตุลาคมพบว่า การปรับค่าจ้างมีแนวโน้มจะยืดออกไปกลางปีหน้า เพราะฝ่ายนายจ้างคิดว่าสภาพเศรษฐกิจยังไม่ดีขึ้นตามตัวเลขของภาครัฐ ฝ่ายวิชาการเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่รัฐและนายจ้างต้องพิจารณาปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพราะลูกจ้างแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงมา 2 ปีแล้ว และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้ใช้แรงงานควรปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำอย่างน้อยร้อยละ 5 ซึ่งเป็นอัตราที่ลดลงจากปี 2541 บวกกับอัตราเงินเฟ้อของปี 2543 ส่วนตัวแทนลูกจ้างเห็นว่าต้องพิจารณาข้อเท็จจริงก่อน ซึ่งคาดว่าจะการประชุมคณะกรรมการค่าจ้างกลางสามารถพิจารณาค่าจ้างขั้นต่ำได้อย่างเร็วที่สุดเป็นช่วงเดือน ม.ค. 2543 โดยจะพิจารณาจากข้อมูลของแต่ละจังหวัดส่งเข้ามา อย่างไรก็ตามการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนได้

นายบัณฑิต แก้วทอง เลขาธิการศาลแรงงาน กล่าวว่า ณ สิ้นเดือนธันวาคมนี้คาดว่าจะมีคดีแรงงานเข้าสู่การพิจารณาของศาลรวมตลอดทั้งปี 19,000 เรื่อง ซึ่งอาจจะเป็นตัวเลขที่น้อยกว่าปี 2541 จากการวิเคราะห์สถานการณ์คดีแรงงานปี 2542 พบว่า คดีที่ขึ้นศาลมากที่สุด คือ คดีจ่ายค่าชดเชยอันเนื่องจากการเลิกจ้าง การไม่จ่ายค่าทดแทน เงินค่าตอบแทนตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ ซึ่งสถานการณ์คดีแรงงานปีนี้ไม่แตกต่างจากข้อเท็จจริงในจำนวน ส่วนใหญ่เกิดจากนายจ้างปิดงาน นายจ้างลดงาน เพื่อลดต้นทุนการผลิต จึงไม่ต้องการแรงงาน ซึ่งเรื่องนี้ศาลพยายามให้นายจ้างและลูกจ้างผ่อนผันซึ่งกันและกัน แต่ส่วนใหญ่ก็ตกลงกันไม่ได้ (กรุงเทพมหานคร 051042,13,15,171242)

ลดโบนัสพนักงานธนาคารทั้งระบบ จ่ายโบนัสรูป "เงินช่วยเหลือ"

จากการสำรวจของ นสพ. ไทยโพสต์เกี่ยวกับการสนองผลตอบแทนในรูปของโบนัสที่ธ.พาณิชย์ไทยที่เหลืออยู่เพียง 13 แห่งในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา พบว่า รูปแบบผลตอบแทนได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง เริ่มจาก ธ.กรุงเทพ ที่เริ่มปรับโบนัสตั้งแต่ปี 2541 จากเดิมที่เคยเสนอผลตอบแทนอัตรา 4.6 เดือน ลดเหลือ 2.5 และเหลือเพียง 2 เดือนในปีนี้ โดยใช้คำว่า "เงินช่วยเหลือพิเศษ" แทน ในปีหน้าอัตราผลตอบแทนจะอิงผลประกอบการของธนาคาร ส่วน ธ.กสิกรไทย ในปีนี้พนักงานได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษจำนวน 2 เดือน บวกอีก 8,000 บาท ขณะที่ ธ.กรุงไทยยังคงจ่ายโบนัสให้พนักงาน 4 เดือนเท่าเดิม โดยอ้างความเป็นรัฐวิสาหกิจ แม้ตัวเลขหนี้ไม่เกิดรายได้ (NPL) สูงกว่า 3.8 แสนล้านบาท หรือคิดเป็น 51.36% (ตัวเลข ณ เดือน ก.ย. 2542) ส่วนธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กที่รัฐเข้าไปแทรกแซง เช่น ธ.นครหลวงไทย ธ.สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด นครธน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาไม่ได้รับโบนัส ส่วน ธ.ยูโอบีรัตนสิน ได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษ 1 เดือน

ด้านธนาคารที่มีต่างประเทศร่วมทุน เช่น ธ.เอเชียให้โบนัสเต็มอัตราคือ 4.5 เดือน ส่วน ธ.ดีบีเอสไทยทุน พนักงานได้รับครึ่งปีแรกของปีนี้เพียง 1 เดือน จากปีที่แล้วได้รับ 2 เดือน จากอัตราปกติ 4.5 เดือน ธ.ทหารไทยได้เสนอผลตอบแทนให้พนักงานในครึ่งปีแรก 1.5 เดือน ครึ่งปีหลังยังไม่ชัดเจน แต่ปีที่แล้วได้รับประมาณ 3 เดือน จากอัตราปกติ 5.5 เดือน ส่วน ธ.ไทยพาณิชย์ปรับลดโบนัสปีนี้เหลือเพียง 2 เดือน จากเดิม 6 เดือน (ไทยโพสต์ 25,311242)

ธ.ดีบีเอสไทยทุนยุบ 35 สาขาในเดือนมกราคม 2543 และทยอยปลดพนักงาน 700 คน

วันที่ 16 พ.ย. 2542 ผู้บริหารธนาคารได้มีการลงนามเปลี่ยนแปลงการจ่ายเงินชดเชยให้พนักงานที่เข้าโครงการเกษียณก่อนอายุจำนวน 588 คน จากข้อตกลงเดิมกำหนดให้มีการจ่ายเงินชดเชยเกิน 20 เดือนขึ้นไป เป็นผู้ที่ได้รับการชดเชยเกิน 20 เดือน ขึ้นไปธนาคารจะจ่ายสูงสุด 20 เดือนเท่านั้น ทำให้พนักงานธนาคารทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดที่สมัครเข้าร่วมโครงการไม่ยอมเซ็นรับเงื่อนไขใหม่

ผู้บริหารประชุมด่วนในวันที่ 17 พ.ย. 2542 และชี้แจงแก่พนักงานถึงสาเหตุในการปรับลดเงินชดเชยว่า เกิดจากการที่ปรับค่าใช้จ่ายที่จัดไว้ไม่เพียงพอ ธนาคารจัดงบประมาณไว้เพียง 214 ล้านบาท แต่จะต้องชดเชยให้พนักงานคิดเป็น 260 ล้านบาท จึงต้องปรับลดวงเงินชดเชยลง เมื่อพนักงานไม่พอใจทางธนาคารจึงเสนอเงื่อนไขใหม่ว่า พนักงานที่ไม่พอใจสามารถเลือกที่จะยกเลิกการเข้าโครงการดังกล่าว โดยธนาคารจะรับให้ทำงานต่อไปเหมือนเดิม หนึ่งในจำนวน 588 คน มีจำนวน 188 คน เท่านั้นที่มีสิทธิได้รับเงินเกิน 20 เดือน

นายพรสนอง ตูจินดา กรรมการผู้จัดการธนาคารดีบีเอสไทยทุน เปิดเผยว่า ธนาคารมีแผนที่จะปรับโครงสร้างองค์กรให้แข็งแกร่งและมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยปรับรูปแบบการทำธุรกิจของสำนักงานสาขาทั่วประเทศด้วยการยุบรวมสาขาจำนวน 35 สาขา ประกอบด้วยสาขาในกรุงเทพฯ 17 สาขา และต่างจังหวัด 18 สาขา โดยจะทยอยปิดสาขาในเดือนมกราคมและคาดว่าจะเสร็จสิ้นเดือนมีนาคม 2543 พนักงานที่จะถูกปลดออกประมาณ 700 คน และคงเหลือพนักงานประมาณ 1,800 คน (ผู้จัดการ 241242, กรุงเทพธุรกิจ 251242)

เตรียมลดยแพพนักงาน ธ. กรุงเทพ 6,000 คน

กลางเดือนพฤศจิกายน ธ.กรุงเทพได้จ้างที่ปรึกษาต่างประเทศจำนวน 50 คน เข้ามาศึกษาถึงการปรับโครงสร้างบุคลากรธนาคารใหม่ทั้งระบบ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรองรับการแข่งขันกับสถาบันการเงินต่างประเทศในปี 2000 ได้ จากการศึกษาพบว่า ธนาคารจำเป็นต้องปรับลดบุคลากรลง เมื่อเทียบสัดส่วนพนักงานต่อสินทรัพย์ของธนาคารกับสถาบันการเงินขนาดใหญ่แล้ว พบว่า ธ.กรุงเทพมีจำนวนพนักงานสิ้นงานกว่า 5,000-6,000 คนจากจำนวนพนักงาน 21,000 คนขณะที่นายชาติศิริ โสภณพนิช กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.กรุงเทพกล่าวยอมรับว่าธนาคารมีพนักงานส่วนเกินอยู่ หากจะปรับลดก็จะใช้วิธีทยอยปรับลดส่วนที่เกินออกไปเท่านั้น อนึ่ง นสพ. ไทยโพสต์ได้รวบรวมพบว่า พนักงาน ธ.กรุงเทพฯ ในปี 2542 ลดลง 1,000 คน จาก 21,000 คนในปี 2541 เหลือเพียง 20,000 คน และ ในปี 2542 จำนวนพนักงานธนาคารทั้ง 11 แห่งลดลง 5,663 คน (ยกเว้นธ. กสิกรไทยและ ธ.เอเชียไม่มีตัวเลข) (ไทยรัฐ 161142, ไทยโพสต์ 311242)

1.2.4 แรงงานต่างประเทศ

ประชากรโลกครบ 6,000 ล้านคน แต่สภาพความเป็นอยู่ยากจนถึง 1,200 ล้านคน

วันที่ 12 ต.ค. 2542 ประชากรโลกเพิ่มครบ 6,000 ล้านคน และถือเป็นการเพิ่มประชากรโลก 1,000 ล้านคน ในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา อนึ่ง องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือยูนิเซฟ ได้นำเสนอรายงานฉบับสุดท้ายประจำศตวรรษที่ 20 สรุปว่า แนวทางการดำรงชีวิตของเด็กดีขึ้นโดยให้ทรัพย์สินหรือมีค่าถูกจำกัดจนหมดไป มีการเสริมเกลือไอโอดีนกันอย่างกว้างขวาง เพื่อลดสาเหตุของอาการปัญญาอ่อน เด็กได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น รวมทั้งหลุดพ้นจากการถูกบังคับใช้แรงงาน สิ่งหนึ่งที่ชี้วัดว่า ความเป็นอยู่ของเด็กดีขึ้น ก็คืออัตราการเสียชีวิตของเด็กต่ำกว่า 5 ปี ในประเทศกำลังพัฒนาดลดลง แต่ขณะเดียวกัน สงคราม ความยากจน และการแพร่ระบาดของเอชไอวียังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินความพยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก โดยไม่เพียงชะลอผลเท่านั้น แต่อาจส่งผลทางลบ ทั้งนี้เมื่อนับถึงสิ้นศตวรรษนี้คาดว่าทุกนาที่มีเมียารชน 5 คน ติดเชื้อเอดส์ และปัจจุบันมีเยาวชนอายุ 15-24 ปี ติดเชื้อเอดส์เป็นจำนวนถึง 11 ล้านคน ด้านสถานการณ์ความปลอดภัย เด็กประมาณ 135 ล้านคน อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย และขอเรียกร้องให้นำนานาชาติ ชุมชน และครอบครัวร่วมมือป้องกันความขัดแย้งและการระบาดของโรคเอดส์ นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจโลกขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนประชากรโลกมีสภาพความเป็นอยู่ยากจนเพิ่มขึ้นถึง 1,200 ล้านคน หรือ 1 ใน 5 ของประชากรโลก ซึ่งในจำนวนนั้นมีเด็กรวมอยู่ 600 ล้านคน (Bangkok Post 121099, กรุงเทพธุรกิจ 131042, 151242, มติชน 09.131042)

UN เดือนประเทศกำลังพัฒนาเตรียมรับปัญหาจำนวนผู้สูงอายุ

ปี 2542 เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ มีรายงานข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุว่า นับจากนี้อีก 150 ปี 1 ใน 3 ของพลเมืองโลกจะเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งสถานการณ์ครอบครัว ความเป็นอยู่ สังคม และชุมชนในเวลานั้นก็จะเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันมาก และคาดว่าภายใน 2 ปีข้างหน้าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 1 คนต่อ 8 คน เพราะฉะนั้นควรจะมีการเตรียมพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

นายมาร์ก กอร์แมน ผู้บริหารโครงการช่วยเหลือผู้สูงอายุสากลแห่งสหประชาชาติ กล่าวว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เรื่องการดูแลสุขภาพพลวัตการสังคมและนโยบายแรงงาน ล้วนเป็นปัญหาที่สำคัญต่อประชากรกลุ่มนี้ แต่สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาทุกส่วนเป็นปัญหาในสังคมโดยรวม ทั้งนี้รัฐบาลต้องช่วยจัดการปัญหาความยากจนและช่วยเหลือสถาบันครอบครัว เพราะสิ่งเหล่านี้คือหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลอย่างที่ควรจะเป็น (มติชน 091042)

2. ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

หัวข้อข่าว

2. 1 ความเคลื่อนไหวเพื่อการจัดสรรทรัพยากรภาครัฐ
2. 2 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อการจัดสรรทรัพยากร
2. 3 ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศเพื่อการจัดสรรทรัพยากร

สรุปประเด็นข่าว

- 2.1 ความเคลื่อนไหวเพื่อการจัดสรรทรัพยากรภาครัฐ
- 2.1.1 กรม. อนุมัติในหลักการร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชน (ฉบับกรมป่าไม้)

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 5 ต.ค. 2542 ครม. มีมติอนุมัติหลักการร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชน พ.ศ. ... ตามที่ก.เกษตรฯ เสนอ ซึ่ง ครม. พิจารณาเห็นว่าสอดคล้องกับนโยบายของคณะรัฐมนตรีด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่จะส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และป่าชายเลน โดยการสนับสนุนขององค์กรปกครองท้องถิ่นและประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวยัง

ได้ผ่านประชานิยาม ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการประสานงานการติดตามแก้ไขปัญหามลพิษจากคนจนรวมทั้งได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขโดยกรมป่าไม้ให้เป็นไปตามผลการประชุมสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้อง (มติครม. 051042)

2.1.2 ครม. อนุมัติจ่ายเงินชดเชยโครงการฝายราษฎร์ไศล

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 2 พ.ย. 2542 ครม.ได้อนุมัติจ่ายเงินชดเชยโครงการฝายราษฎร์ไศล ตามที่ก.วิทยาศาสตร์ฯ เสนอ ดังนี้ 1) ค่าชดเชยในรูปค่าขนย้ายให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฝายราษฎร์ไศล จ.ศรีสะเกษ ตามที่คณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฝายราษฎร์ไศล จ.ศรีสะเกษ เสนอในอัตราไร่ละ 32,000 บาท 2) จ่ายค่าขนย้ายให้แก่ราษฎรที่ผ่านการตรวจสอบสิทธิการครอบครองและทำประโยชน์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการที่ได้ผ่านการตรวจสอบถูกต้องแล้ว ในเขตอำเภอราษฎร์ไศลและกิ่งอำเภอดิสาลาด จ.ศรีสะเกษ บางส่วน จำนวน 690 ราย 887 แปลง เนื้อที่ 1,519 ไร่ 3 งาน 59.6 ตารางวา คิดเป็นเงิน 48,636,768 บาท 3) จ่ายค่าขนย้ายให้แก่ราษฎรที่ผ่านการตรวจสอบสิทธิการครอบครองและทำประโยชน์ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการที่ได้ผ่านการตรวจสอบถูกต้องแล้ว ในเขตอ.พนมทราย และกิ่งอ.หนองฮี จ.ร้อยเอ็ด บางส่วน จำนวน 85 ราย 102 แปลง เนื้อที่ 275 ไร่ 57.2 ตารางวา คิดเป็นเงิน 8,804,576 บาท

ทั้งนี้การขออนุมัติจ่ายเงินชดเชยโครงการฝายราษฎร์ไศลเป็นการแก้ไขปัญหาค่าชดเชยของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ ซึ่ง ก.เกษตรฯ ก.มหาดไทย และสำนักงบประมาณ ก.คลัง ได้พิจารณาเห็นชอบแล้วสำหรับงบประมาณการดำเนินงานในวงเงิน 57,441,344 บาท (มติครม. 021142)

2.1.3 ประมงแห่งชาติชี้ รัฐอนุญาตให้ทำประมงปลากะตักปั่นไฟต่อ

นายปองพล อดิเรกสาร มต.เกษตรฯ แถลงผลการประชุมคณะกรรมการประมงแห่งชาติเมื่อวันที่ 3 พ.ย. 2542 ซึ่งผลการประชุมเป็นไปตามรายงานการศึกษาข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการที่มี ดร.สุพจน์ สุตะธำ แห่งคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประธาน ผลการศึกษาระบุว่าให้ดำเนินการอย่างเด็ดขาดกับการประมงอย่างผิดกฎหมายเนื่องจากการทำประมงเรือปั่นไฟปลากะตักนอกจากจะจับปลากะตักแล้ว ยังมีปลาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอื่นปนในสัดส่วนสูง การจะจดทะเบียนเรือประมงปลากะตักที่มีอยู่ 216 ลำนั้น ควรจะลดจำนวนลง 25% ในปี 2543 ผลการศึกษายังระบุว่า ในระยะยาวนั้นรัฐควรแบ่งเขตทำประมงให้ชัดเจน คือ ระยะ 3 ไมล์ทะเลจากฝั่งให้เป็นแหล่งทำประมงของกลุ่มประมงพื้นบ้าน ห้ามทำประมงปลากะตักทุกชนิดโดยการใช้ไฟล่อ และมีเขตปลอดการทำประมงปลากะตักปั่นไฟในระยะ 3-6 ไมล์ทะเล เพื่อป้องกันผลกระทบของแสงไฟต่อสัตว์น้ำวัยอ่อนที่บริเวณชายฝั่ง

สำหรับจังหวัดสงขลานั้นยังไม่มีข้อมูลที่ชี้ชัดว่า มีการทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อมรุนแรง การศึกษาจึงพิจารณาให้กำหนดเขตการทำประมงดังนี้ 1) ระยะนอกเขต 5 ไมล์ทะเลไปจนถึง 12 ไมล์ทะเล ให้เป็นเขตอนุญาตเรืออวนช้อน อวนยก และอวนครอบปลากะตักที่มีความยาวไม่เกิน 14 เมตร ทำการประมงโดยใช้ไฟล่อได้ โดยมีเขตกันชนระหว่าง 12-15 ไมล์ทะเล 2) ระยะ 15 ไมล์ทะเลออกไป เป็นเขตอนุญาตให้เรืออวนช้อน อวนยก และอวนครอบปลากะตักที่มีความยาวไม่เกิน 16 เมตร ทำการประมงโดยใช้ไฟล่อได้ อย่างไรก็ตาม กรณีที่มีข้อพิพาทได้ว่าพื้นที่ใดเป็นแหล่งวางไข่หรือเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน ให้จังหวัดห้ามทำการประมงในบางฤดูกาล หรือในบางพื้นที่ (ไทยโพสต์ 041142)

2.1.4 การเคลื่อนไหวสิ่งแวดล้อมเมือง

จัดการปัญหาขยะโดยใช้หลัก "ใครสร้างมลพิษคนนั้นจ่าย"

วันที่ 29 ต.ค. 2542 มีการสัมมนาแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยทั่วประเทศ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีและประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศจำนวน 500 คนเข้าร่วม นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี กล่าวเปิดสัมมนาว่า การกำจัดขยะมูลฝอยต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในเชิงราคา การดำเนินงาน โดยมีการกระจายรายจ่ายอย่างเป็นธรรม ตามหลักการใครสร้างมลพิษคนนั้นจ่าย การดำเนินการกำจัดขยะต้องมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย ปัจจุบันการจัดเก็บขยะเป็นเรื่องที่เทศบาลต่างๆค่อนข้างละเอียด รายได้จึงไม่พอกับรายจ่ายในการดำเนินงาน และนายชวนได้ตั้งข้อสังเกตว่าก.วิทยาศาสตร์ฯ เห็นชอบงบประมาณไปมาก แต่ทำไมในจังหวัดที่มีปัญหาขยะแล้ว ยังมีจังหวัดอื่นๆ อีกมากมายที่ยังไม่มีปัญหา เหตุการณ์ยังไม่รุนแรง ก.วิทยาศาสตร์ฯ ควรเตรียมแผนล่วงหน้าไว้ในอนาคต

ด้านนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ มต.วิทยาศาสตร์ฯ กล่าวถึงข้อมูลจำนวนขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปี 2541 เกิดขึ้นวันละ 37,000 ตัน โดยเฉพาะในชุมชนขนาดใหญ่ใน กทม. เกิดขึ้นสูงสุด 23% ของขยะมูลฝอยทั่วประเทศ นอกจากนี้ในเขตเทศบาล 1,130 แห่ง มีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้น 33% ส่วนที่เหลืออีก 44% เกิดขึ้นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะที่ความสามารถในการเก็บขนทั่วประเทศทำได้เพียง 50-70% ของขยะที่เกิดขึ้น สำหรับการกำจัดส่วนใหญ่ประมาณ 76% ใช้การกำจัดขยะที่ยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล (มติชน 301042)

ปัญหาขยะในเมืองที่แก้ไม่ถูกจุด แยกขยะทำได้เพียง 15 เขต

รายงานปัญหาขยะในกทม. เกิดจากการจัดการที่ผิด เนื่องจาก กทม. มีทั้งหมด 50 เขตต้องขนขยะไปทิ้งใน 3 พื้นที่ คือ อ่อนนุช ท่าเรือ และหนองแขม ซึ่งเป็นปัญหามากเพราะบางเขตอยู่ไกลจากกองขยะมาก ประกอบกับความสามารถในการทำลายขยะมีปริมาณน้อยกว่าการสร้างขยะของคนกทม. ในปัจจุบันมีขยะที่ต้องทำลายตั้งแต่ 6,400 - 6,800 ตันต่อวัน โดยเฉลี่ยคนกทม. ทิ้งขยะวันละ 1.2 กิโลกรัม ในขณะที่ คนกทม. มีอยู่ประมาณ 10 ล้านคน ทำให้กทม. มีขยะตกค้างแต่ละวัน 850 ตัน หลักการแก้ไขปัญหาขยะของกทม. เป็นการรวมศูนย์ต้องเปลี่ยนมาใช้ปรัชญาที่ว่า "ทิ้งตรงไหน เก็บ-กำจัดที่นั่น" ขยะต้องกองเล็กที่สุด เจ้าของขยะต้องซื้อขยะคืน คนทิ้งต้องเสียค่าทิ้ง" หมายความว่า การจัดเก็บขยะต้องกระจายไปให้ชุมชนในพื้นที่จัดการ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานเขตแต่ละเขต โครงการส่งเสริมการลดและแยกขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งดำเนินการตามงบประมาณปี 2541 หรือตามแผนพัฒนา กทม. ฉบับที่ 5 (2540-2544) เป็นการสนับสนุนให้งบประมาณกับ 50 เขตใน กทม. เพื่อรณรงค์ให้คนใน กทม. แยกขยะ 3 ชนิดคือ ขยะอาหาร ขยะรีไซเคิล และขยะพิษ รายงานล่าสุดพบว่าสามารถดำเนินการได้เพียง 15 เขต

อย่างก็ตามนักวิชาการสิ่งแวดล้อมตั้งข้อสังเกตว่า แม้ทาง กทม. จะพยายามแยกขยะ แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่เก็บขยะส่วนใหญ่จะเทขยะใส่รถขยะโดยไม่แยกตามช่องที่กำหนด ตั้งใจแยกก็เฉพาะขยะที่ขายได้เท่านั้น (สยามรัฐ, ผู้จัดการ 131242)

กทม. ให้ประชาชนจ่ายค่าน้ำเสีย บ้านเรือน 5.51 บาท/ลบ.ม. ตลาดสดกิตติดาการ 20 บาท/ลบ.ม.

นายมานะ นพพันธ์ รองปลัดกรุงเทพฯ กล่าวว่าที่ประชุมคณะทำงานพิจารณาแนวทางการจัดการน้ำเสียกทม. ได้ลดจำนวนกลุ่มที่แต่เดิมจะเข้าไปให้เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าน้ำบำบัดน้ำเสีย ใน 5 ปีแรก จำนวน 40-50% โดยจะให้เงินอุดหนุนเฉพาะประชาชนเท่านั้น ซึ่งเดิมระบุให้การอุดหนุนทุกกลุ่ม สำหรับสถานประกอบการนั้นจะไม่ได้รับการอุดหนุน เพราะกฎหมายที่กำหนดให้มีการบำบัดเบื้องต้นอยู่แล้ว หากสถานประกอบการสามารถบำบัดน้ำเสียจนเหลือความเข้มข้นของน้ำเสียน้อยกว่าระดับครัวเรือน โดยมีอัตราไม่เกิน 20 ไมโครกรัม/ ลบ.ม. กทม.จะเก็บน้ำเสียเพียง 1 ใน 3 จากที่จัดเก็บกับประชาชน สำหรับต้นทุนการบำบัดน้ำเสียกรณีบ้านเรือน สถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจและธุรกิจ ห้างสรรพสินค้า และอาบอบนวด อัตรา 5.51 บาท/ ลบ.ม. โรงพยาบาล และโรงแรม 11.02 บาท/ลบ.ม. และโรงงานอุตสาหกรรม 5.51-11 บาท/ลบ.ม. ตลาดสดและกิตติดาการ 20 บาท/ลบ.ม. (ไทยโพสต์ 111142)

ปลูกป่า 10 ไร่ เพื่อสร้างระบบนิเวศในเมืองกรุง

นายพิจิต รัตกุล ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ กล่าวว่าได้อนุมัติตามที่คณะกรรมการต้นไม้ของกทม. ขอดำเนินการปลูกป่าในสวน กทม. โดยเลือกใช้พื้นที่สวนสนามกอล์ฟฟร็อกประมาณ 10 ไร่ โครงการดังกล่าวเป็นการสร้างระบบนิเวศป่าให้อยู่กลางเมือง เพื่อให้เด็กๆได้ท่องเที่ยว ศึกษา เกิดความหวงแหนและรักต้นไม้ ซึ่งสวนกลางเมืองแบบนี้มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์เด็กในต่างประเทศแทบทั้งสิ้น

นายโกวิท วรพิพัฒน์ ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ และในฐานะประธานคณะกรรมการต้นไม้ กล่าวว่า โครงการดังกล่าวคาดว่าจะใช้งบประมาณไม่เกิน 7 ล้านบาท โดยจะเริ่มโครงการในวันที่ 31 ธ.ค. 2542 และใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือนสำหรับดำเนินการ "กทม. เน้นโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก โดยเฉพาะการปลูกต้นไม้ ปัจจุบันดำเนินการไปแล้วทั่ว กทม. เกือบ 4 แสนต้น แต่ยังไม่เคยปลูกในป่าจำลอง" (ไทยโพสต์ 221242)

กทม. จะเข้มงวดคุมร้านอาหารใช้ก๊าซหุงต้ม

หลังจากเกิดเหตุการณ์ระเบิดของคลังน้ำมัน บจ.ไทยออยล์ จ.ชลบุรี ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อพิจารณาถึงมาตรการความปลอดภัยของการเก็บ-การใช้วัตถุไวไฟ และคลังน้ำมันในกทม. วันที่ 9 ธ.ค. 2542 ที่ประชุมเจ้าหน้าที่ กทม. ร่วมกับกรมโยธาธิการ ก.มหาดไทย และตำรวจแห่งชาติ พิจารณาการควบคุมก๊าซหุงต้มใน กทม. สรุปให้ กทม. เข้มงวดและไม่อนุญาตให้ร้านอาหารที่เปิดใหม่ใช้ก๊าซในร้านอาหาร ส่วนร้านอาหารที่เดิมใช้ก๊าซอยู่แล้วนั้นจะเข้มงวดในการปฏิบัติตามมาตรฐานกรมโยธา เช่น การตรวจสอบระบบการไหลของก๊าซ กำหนดให้มีการตรวจสอบควบคุมความปลอดภัยปีละ 2-3 ครั้ง จากเดิมที่กำหนดให้ตรวจสอบปีละครั้ง นอกจากนี้ยังเปิดอบรมเรื่องความปลอดภัยในการใช้ก๊าซเป็นเชื้อเพลิงแก่พนักงานอีกด้วย ส่วนมาตรการที่จะห้ามร้านอาหารใช้ก๊าซและให้หันไปใช้เตาไฟฟ้าเป็นเชื้อเพลิงแทนนั้น ต้องศึกษาความเป็นไปได้ก่อน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่าย เพราะการติดตั้งเตาไฟฟ้าในร้านอาหาร 1 จุดใช้เงินประมาณ 1,500 บาท ขณะที่การติดตั้งเตาไฟฟ้าจะเสียค่าใช้จ่ายถึง 3,000 บาท ปัจจุบันร้านอาหาร กทม. ใช้ก๊าซในการหุงต้มอาหารประมาณ 72 ร้าน

สำหรับมาตรฐานความปลอดภัยของถังก๊าซที่ใช้ในครัวเรือน รัฐกำหนดให้ผู้จำหน่ายและบรรจุก๊าซหุงต้มต้องปิดวาล์ว (Valve) ถังก๊าซทุกครั้งที่บรรจุ และต้องมีเครื่องหมายการค้าประจำตัวแสดงไว้ที่อุปกรณ์ปิดวาล์ว (Seal) ถังก๊าซหุงต้ม ตลอดจนต้องตรวจสอบความดันและรอยรั่ว รวมทั้งฉีกฉลากอย่างถูกต้อง ก่อนจำหน่ายไปตลาดร้านค้าปลีก อย่างไรก็ตาม นักวิชาการแสดงความเห็นว่า การตรวจสอบมาตรฐานถังก๊าซจะเป็นการตรวจสอบด้วยการสุ่ม คือ 1 ต่อ 50 ถึง เมื่อเป็นเช่นนี้มาตรฐานการตรวจสอบจะอยู่ตรงไหน (ผู้จัดการ 131242)

2.1.5 ทางเลือกการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมภาครัฐ

เสริมสร้างเมืองสุขภาพปลอดสารพิษเพื่อคุณภาพชีวิตคนไทย นำร่องใน 9 จ.อีสาน

หลังจากที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ สังคมไทยได้รับกระแสพระราชดำริจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ทางรอดให้กับประชาชนด้วย “ทฤษฎีใหม่” โดยมุ่งให้ประชาชนหันกลับมาทำการผลิตให้พอเพียงต่อการบริโภคในระดับแรกก่อน ที่เหลือจึงทำการค้าต่อไป ก.ม.นาทไทยได้นำกระแสพระราชดำริดังกล่าวมาใช้พัฒนาชุมชน 56 จังหวัด โดยเน้นการพึ่งตนเองภายในประเทศเป็นหลัก

เดือนพ.ย. จ.ศรีสะเกษได้จัดเสวนาวิชาการเรื่องเกษตรปลอดสารพิษ มีการจัดทำแผน “เมืองสุขภาพปลอดสารพิษเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนปี 2542-2549” ซึ่งเป็นความริเริ่มของผู้ว่าราชการ 9 จังหวัด ประกอบด้วย ศรีสะเกษ ขอนแก่น นครราชสีมา สุรินทร์ ยโสธร ร้อยเอ็ด จุฬาราชธานี มุกดาหาร และจังหวัดอำนาจเจริญ ที่จะนำร่องโครงการปลอดสารพิษในผลผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งเสริมสุขภาพของประชาชนให้จังหวัดเป็นเมืองสุขภาพในปี 2549 และถือเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสครบ 72 พรรษา นอกจากนี้โครงการยังช่วยสร้างความตระหนักให้ประชาชนที่เป็นผู้ผลิตผักผลไม้และผู้บริโภคได้มีความรู้ความเข้าใจถึงภัยอันตรายต่อสุขภาพที่เกิดจากสารเคมีในการเพาะปลูกและใช้ยากำจัดศัตรูพืช โครงการดังกล่าวยังส่งเสริมการปลูกพืชผักผลไม้ปลอดสารพิษและนำเทคโนโลยีจากปราชญ์ชาวบ้านมาใช้ในการกระบวนการผลิต เช่น ส่งเสริมสภาพดินที่เสื่อมโทรมโดยวิธีการทางธรรมชาติ คือ นำปุ๋ยอินทรีย์พื้นบ้านปุ๋ยคอก การปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว มาใช้ เป็นต้น (สยามรัฐ 061242)

สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างรัฐและชุมชนในการพัฒนาจากล่างสู่บน สร้างแนวคิดใหม่คนของรัฐ

คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติเห็นชอบให้ใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐานในการลดผลกระทบทางสังคมอันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจ และสร้างกระบวนการพัฒนาให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต จึงแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ เพื่อดำเนินแผนโครงการการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ หรือ CERCAP (Community Empowerment for Response to Crisis Action Plan) ขึ้น และในเดือน พ.ย. 2542 กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขต ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ” ที่จ.นครนายก ซึ่งเป็นจังหวัดแกนหลักของเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขตที่ 1 ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท

นายไพโรจน์ พรหมสาส์น อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน กล่าวถึงแผนดำเนินงานว่า มุ่งประสงค์ให้ชุมชนตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหของตนในชุมชนและของชุมชนส่วนรวมด้วยพลังของชุมชน มีงาน 2 ด้านคือ ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจวางแผน ให้ประชาชนรู้จักการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง กับสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการพัฒนาตัวเองและพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการนี้ได้แต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน เรียกว่า กลุ่มแกนระดับตำบลประกอบด้วย คณะทำงานสนับสนุนปฏิบัติการพัฒนาชนบทประจำตำบล (คปต.) นักพัฒนาองค์กรเอกชน ข้าราชการในอำเภอ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และอื่นๆ ที่ผ่านมามีอุปสรรคของการพัฒนาที่สำคัญอันหนึ่งในระบบการปกครองคือการสั่งการจากบนลงล่างโดยมิได้ฟังเสียงคนในพื้นที่ สิ่งนี้รัฐทำจึงไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน แนวคิดอีกประการหนึ่งของโครงการนี้ คือต้องปรับเปลี่ยนความคิด ทำที่ของส่วนราชการจากที่มีบทบาทในการริเริ่มดำเนินการพัฒนาทุกอย่างมาเป็นผู้กระตุ้น สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ กับภาคีการพัฒนาทุกฝ่าย (กรุงเทพธุรกิจ 011242)

2.2 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อการจัดสรรทรัพยากร

2.2.1 NGO 45 องค์กรด้าน รัฐอนุมัติ พ.ร.บ. ป่าชุมชน (ฉบับกรมป่าไม้)

หลังจากที่กรม อนุมัติผ่าน พ.ร.บ.ป่าชุมชน ในวันที่ 5 ต.ค. 2542 วันที่ 6 ต.ค. 2542 องค์กรพัฒนาเอกชน 45 องค์กรได้ออกแถลงการณ์คัดค้านมติ ครม. ดังกล่าว องค์กรพัฒนาเอกชนเห็นว่า พ.ร.บ. ป่าชุมชน ฉบับกรมป่าไม้ ผูกขาด ไม่โปร่งใสและบิดเบือน ดังนี้

- 1) การให้อำนาจในการเพิกถอนสภาพป่าชุมชนอยู่ที่อธิบดีกรมป่าไม้เท่ากับอำนาจการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรป่าอยู่ที่บุคคลเดียว
- 2) ก.เกษตรฯ ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนทั้งหมดต่อสาธารณะ หรือให้รายละเอียดแต่ละมาตราอย่างชัดเจนเพื่อการดำเนินการมีความโปร่งใส ถือว่าการไม่เปิดเผยข้อมูลนั้นย่อมแสดงให้เห็นความไม่ชอบมาพากลของ พ.ร.บ. ป่าชุมชนฉบับกรมป่าไม้
- 3) พ.ร.บ. ป่าชุมชนฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้นายทุนเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากป่าในด้านธุรกิจทำไม้เพื่อการค้าได้ซึ่งถือเป็นการหมกเม็ด เพราะเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ป่าชุมชนนั้นมิใช่เพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ ดังนั้นถือว่าเป็นการบิดเบือนหลักการอย่างชัดเจน

องค์กรเอกชนทั้งหมดร่วมออกแถลงการณ์มีมาตรการเคลื่อนไหวเพื่อพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการระดม 50,000 ชื่อเพื่อเสนอร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนฉบับประชาชนต่อสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพธุรกิจ 071042)

2.2.2 นักวิชาการและองค์กรเอกชนด้านท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย ร้องนายกรัฐมนตรีขอการขึ้นสัญญา

ปลายเดือน ต.ค. ที่ผ่านมา องค์กรประชาชนและนักวิชาการได้เคลื่อนไหวคัดค้านการขึ้นสัญญาโครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย ซึ่งนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้เป็นสักขีพยานการขึ้นสัญญาในวันที่ 30 ต.ค. 2542 โดยไม่ได้รับความเห็นชอบของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากไม่มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมใดๆ และประชาชนได้เรียกร้องให้ภาครัฐทำประชาพิจารณ์

วันที่ 25 พ.ย. 2542 ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จ.สงขลา ได้จัดอภิปรายเรื่อง "การพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะไปด้วยกันได้หรือไม่" นายวิโรจน์ จรุงรุ่งโรจน์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กล่าวว่า ในปีงบประมาณ 2542 มีงบประมาณที่นำมาพัฒนาภาคใต้ทั้งสิ้น 2.79 หมื่นล้านบาท ส่วนโครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย ทราบว่าอยู่ระหว่างการวางแผนแม่บทและกำลังศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องการทำประชาพิจารณ์ด้วย ด้านนักวิชาการเห็นว่ารัฐและประชาชนมีข้อมูลเกี่ยวกับโครงการน้อยมาก ขณะที่ทางการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ให้ข้อมูลและประชาสัมพันธ์โครงการน้อยเช่นกัน และไม่ยอมทำประชาพิจารณ์ก่อนอนุมัติโครงการ (มติชน 261142)

2.2.3 นักวิชาการตั้งศูนย์วิจัยการเผากากของเสีย

รศ.ดร.บัณฑิต พึ่งธรรมสาร หัวหน้าโครงการศูนย์วิจัยการเผากากของเสีย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สจพ.) เปิดเผยว่า สจพ. ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัยการเผากากของเสีย (Waste Incineration Research Center -WIRC) ขึ้นโดยภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการกำจัดกากของเสียด้วยวิธีเผาไหม้ เป็นแหล่งให้การศึกษา และบ่มเพาะนักวิจัยระดับปริญญาโท ปริญญาเอกในสาขาวิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมเคมี และวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการให้บริการวิชาการด้านการกำจัดกากของเสียด้วยวิธีเผาไหม้แก่หน่วยงานของรัฐและอุตสาหกรรม ในรูปของข้อมูลคำปรึกษา การฝึกอบรม การทดสอบตรวจสอบวินิจฉัยและการออกแบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นศูนย์พัฒนาเฉพาะทางระดับชาติในด้านการกำจัดกากของเสียด้วยวิธีการเผาไหม้ โดยมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร อุปกรณ์และการจัดองค์กร และสามารถผลิตผลงานระดับนานาชาติ และพัฒนาให้เป็นหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและอุตสาหกรรม (กรุงเทพธุรกิจ 211042)

2.2.4 ประมงพื้นบ้านและนักวิชาการคัดค้านผลการศึกษาของ ดร. สุรพล สุदारา

วันที่ 8 พ.ย. 2542 ตัวแทนกลุ่มประมงพื้นบ้านในนามชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรทะเล จ.สงขลา ได้ยื่นหนังสือถึงนายบัญญัติ จันทน์เสนะ ผู้ว่าราชการ จ.สงขลา ถึงการไม่เข้าร่วมในการกำหนดเขตการทำประมงระหว่างกลุ่มประมงพื้นบ้านกับกลุ่มเรือประมงปลากะตักปั่นไฟระบุว่า ประมงปลากะตักปั่นไฟเป็นปัญหาทำให้เกิดความล้มเหลวของพี่น้องประมงพื้นบ้านหลายแสนคน และเป็นจุดจบของท้องทะเลไทย แต่คณะอนุกรรมการที่ตั้งขึ้นมาศึกษากลับไม่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา เห็นได้จากเหตุผลที่ไม่ยกเลิกประมงปั่นไฟเพราะว่าหน่วยราชการภาครัฐควบคุมการทำประมง ข้อเสนอไม่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาเลย ทั้งนี้ทางชมรมยืนยันจะให้รัฐยกเลิกประกาศ ก.เกษตรฯ ปี 2539 และให้คงไว้ซึ่งประกาศจังหวัดสงขลาเรื่องกำหนดห้ามใช้เครื่องมืออวนที่ใช้ประกอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าทำการประมงในท้องที่ จ.สงขลา

ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แสดงทัศนะผ่านบทความเรื่อง "อนุกรรมการนายหน้า" ว่ามติคณะอนุกรรมการศึกษาเรื่องปลากะตักเป็นการสะท้อนถึงความลำเอียงของนโยบายพัฒนา ซึ่งนำเศรษฐกิจของประเทศมาสู่วิกฤติ ผลการศึกษาได้ทำให้ประมงปลากะตักปั่นไฟมีความชอบธรรมมากขึ้นจากสถานภาพเดิมซึ่งปริ่มหรือผิดกฎหมาย วันที่ 15 พ.ย. 2542 นักวิชาการท้องถิ่นภาคใต้ ในนาม "เครือข่ายนักวิชาการเพื่ออนาคตไทย" เขียนบทความ "ให้เข้มขึ้นอย่างควบคุม" ระบุว่า การศึกษาของคณะอนุกรรมการฯ เป็นการหลบเลี่ยงการศึกษาทางวิชาการที่ละเอียดและเป็นการศึกษาที่ไม่ชัดเจน ทั้งผลกระทบและการทำลายของการทำประมงปลากะตักด้วยเรือปั่นไฟ และเป็นการหาเหตุผลทางวิชาการมาสนับสนุนให้มีการผลาญทำลายท้องทะเลไทยอย่างชอบธรรม (มติชน 09,12,151142)

2.2.5 ความเคลื่อนไหวงานวิจัยการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผลงานวิจัยเทศบาลอีสานขยะล้นเมือง

สถาบันราชภัฏนครราชสีมาได้จัดทำงานวิจัยเรื่อง "การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยการตรวจสภาพพื้นที่จริงและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเทศบาลทั้ง 19 แห่ง ในช่วงเดือน มิ.ย.-พ.ย. 2542 ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณขยะค่อนข้างสูงน่าวิตก โดยเฉพาะในเขตเทศบาล 4 แห่ง คือ ขอนแก่น นครราชสีมา อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี มีปริมาณขยะเฉลี่ยเทศบาลละ 200 ตันต่อวัน ส่วนเทศบาลเมืองที่เหลือ 15 แห่ง มีขยะเฉลี่ยประมาณ 25 ตันต่อวัน ปริมาณขยะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามอัตราการขยายตัวของเมือง ขยะที่เก็บไว้ยังไม่มีการเผาไหม้ใดคำนวณแยกประเภทขยะ (ขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตราย) ว่ามีส่วนไหนใด แหล่งกำจัดขยะทั้งหมดพบว่า เกือบทั้งหมดเป็นที่ราบ มีเพียง 5 แห่งที่กำจัดขยะบนที่สูงเล็กน้อยคือ เทศบาลนครราชสีมา ภาพสินธุ์ หนองบัวลำภู และอุตรดิตถ์

แหล่งกำจัดที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำคือ เทศบาลเมืองเลย ในงานวิจัยระบุว่า ทุกเทศบาลมีการใช้ประโยชน์จากขยะที่นำกลับมาใช้ได้ (Recycle) เช่น กระดาษ พลาสติก โลหะ แก้ว โดยผู้เก็บขยะแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือผู้เก็บขยะที่นำกลับมาใช้ได้ตามถังขยะในเขตเทศบาล กลุ่มที่สอง คือ พนักงานเก็บขยะของเขตเทศบาล กลุ่มที่สามคือ ผู้เก็บขยะในเขตแหล่งกำจัดขยะ จากข้อมูลสัมภาษณ์เกี่ยวกับแผนการกำจัดขยะในอนาคตพบว่า เทศบาลส่วนใหญ่มีแผนกำจัดขยะโดยเลือกใช้วิธีฝังกลบ (Landfill) เนื่องจากประหยัดและมีความเป็นไปได้สูง (ผู้จัดทำ 271242)

นักวิชาการเตือนเศรษฐกิจพื้นตัวปัญหาสิ่งแวดล้อมในสหสวรรคใหม่รุนแรง

ดร.ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงแนวโน้มสิ่งแวดล้อมในงานสัมมนาวิชาการของคณะเศรษฐศาสตร์ว่า แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมมีหลายแนวทาง แนวโน้มที่ไปที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ คือการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปลายเหตุ ไม่ได้แตะต้องถึงแนวสื่งของการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ทำให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุได้จริง หากยังมีนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเน้นการส่งออกเป็นสำคัญ หรือที่เรียกว่าอุตสาหกรรมนิยม การแก้ไขสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นเพียงการบรรเทาปัญหา ไม่ได้แตะต้องถึงต้นตอปัญหา

ดร.ปริชาเชื่อว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในสหสวรรคใหม่จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นโดยเห็นว่าเป็นช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาสิ่งแวดล้อมลดลง เพราะจำนวนโรงงานที่ปิดตัวลงทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก แต่ในช่วงเศรษฐกิจฟื้นตัวปัญหาสิ่งแวดล้อมจะมากขึ้น และรุนแรงกว่าเดิม และสิ่งแวดล้อมในระดับโลกที่จะรุนแรงในปี 2000 คือปัญหาโลกร้อน เพราะขณะนี้โลกกำลังเดินทางไปทิศทางดังกล่าว โดยไม่มีความชัดเจนในการลดอุณหภูมิของโลก ส่วนปัญหาที่จะรุนแรงในระดับท้องถิ่นคือ ปัญหามลพิษจากอุตสาหกรรม ความเสื่อมโทรมของเมืองต่างๆ และพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลาย สำหรับทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ จะต้องดำเนินนโยบายการพัฒนาเป็นการพัฒนาแบบพอเพียง เรียนรู้ที่จะพัฒนาไปกับระบบนิเวศ ไม่มุ่งส่งออกแต่อย่างเดียว (กรุงเทพธุรกิจ 171242)

2.2.6 วัฒนธรรมกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

"คนดีศรีสังคม" กับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทยได้จัดสัมมนาเครือข่ายชาวบ้านระดับชาติเรื่อง "เศรษฐกิจวัฒนธรรม" ในโอกาสเจ็ดชูเกียรติคนดีศรีสังคมประจำปี 2542 วันที่ 10 พ.ย. 2542 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยและได้มอบรางวัลคนดีศรีสังคมแก่ นายสมาน ค่ายอาจ นักอนุรักษ์ลำน้ำน่าน ที่นำวัฒนธรรมชุมชนและพิธีกรรมพุทธศาสนามาประยุกต์เพื่อการอนุรักษ์แม่น้ำ

นายสมาน ค่ายอาจ ชาวบ้านดอนแก้ว อ.ท่าวังผา จ.น่าน เป็นชาวบ้านที่ร่วมอุดมการณ์รณรงค์เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและแม่น้ำน่าน ด้วยการประยุกต์พิธีกรรมสืบชะตาคนสู่การสืบชะตาแม่น้ำผสมผสานประเพณีพื้นบ้านและพิธีกรรมของพุทธศาสนาในอดีตเพื่อให้เกิดความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลแม่น้ำ เป็นการเรียกขวัญและกำลังใจชาวบ้านกลับคืนมา จากพิธีนี้เองจึงเป็นก้าวแรกของการก่อตั้งกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นเพื่อพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายรวดเร็วเกินไปจนเกิดการรวมกลุ่มเป็น "ชมรมอั้งเมืองน่าน" ขึ้นในที่สุด กิจกรรมหลักคือการร่วมมือระหว่างเครือข่ายและองค์กรต่างๆ ถึง 97 องค์กรในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนและแม่น้ำ ส่งผลให้ระบบนิเวศได้รับการฟื้นฟูทั้งระบบ ทั้งยังสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 151142)

2.2.7 NGO และ ธนาคารโลกชี้การจัดการสิ่งแวดล้อมภาครัฐแย่

การระเบิดและไฟไหม้โรงกลั่นน้ำมันสะท้อนประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีถ้ำน้ำมันของโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ที่ตั้งอยู่ ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ระเบิด เมื่อคืนวันที่ 2 ธ.ค. 2542 เพลิงได้ลุกไหม้อย่างรวดเร็วไม่สามารถควบคุมได้เพราะมีปริมาณน้ำมันในถังจำนวนมาก ถังน้ำมันจำนวน 5 ถัง ระเบิดเสียงดังไปไกลรัศมี 30 ก.ม. ต้องใช้เวลาดับไฟนานกว่า 40 ชั่วโมง โดยสามารถดับไฟได้เมื่อเวลา 10.45 ของวันที่ 4 ธ.ค. โดยใช้ไฟของกรมวิทยาศาสตร์ทหารบกประมาณ 15,000 ตัน และบริษัทไทยออยล์ซื้อไฟจากสิงคโปร์จำนวน 60,000 ตัน สรุปความเสียหายพบว่า มีผู้เสียชีวิต 7 คน มูลค่าน้ำมันถูกเผา 40 ล้านลิตรและถังน้ำมันถึงละ 30 ล้านบาท รวมค่าเสียหายประมาณ 500-600 ล้านบาท หากรวมสำนักงาน อุบัติการณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ทั้งหมดแล้วจะมีค่าเสียหายประมาณ 1,000 ล้านบาท ผลสรุปเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าสาเหตุของการระเบิดเกิดจากความประมาทของพนักงานในการควบคุมระบบการถ่ายเทน้ำมันผิดพลาด

ณรงค์ ปรัตถารัตน์ ผู้ประสานงานภาคสนามพื้นที่ภาคตะวันออก สถาบันสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ว่า เหตุการณ์เพลิงไหม้ในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคงมีความหละหลวมในมาตรการดูแลความปลอดภัย รวมถึงการควบคุมสถานการณ์ภายหลังเกิดเหตุ ขีดความสามารถในการจัดการเพลิง ในจุดศูนย์กลางอุตสาหกรรมความปลอดภัยที่รับมือ รัฐบาลควรหันมาให้ความสำคัญกับการเพิ่มมาตรการในแง่ของการดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นย่านการลงทุนอุตสาหกรรมด้านนี้โดยตรง โดยเฉพาะฐานการลงทุนในเขตอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซตามแผนการลงทุนอีสต์เทิร์นซีบอร์ด นอกจากนี้ รศ.ดร. วงศ์พันธ์ ลิ้มปเสนี ผู้อำนวยการ ด้านสิ่งแวดล้อม คณะ

กรรมการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก.วิทยาศาสตร์กล่าวว่า กรณีไฟไหม้ไทยออยล์ ผลกระทบหลักของไฟไหม้คือประชาชนที่อาศัยรอบโรงงาน ไทยออยล์ต้องปิดจุกเพราะเขม่าควันและบ้านเรือนเสียหาย รัฐควรมีการเฝ้าระวังให้มีเขตกันชนระหว่างโรงงานกับชุมชน หากเกิดไฟไหม้ชุมชน จะได้ไม่เป็นอันตราย (ไทยโพสต์ 04,061242, กรุงเทพธุรกิจ 04,051242, มติชน 051242)

ธนาคารโลกชี้โครงสร้างหน่วยงาน สวล. ไทยขาดแกนหลักที่มีอำนาจจริงดำเนินการ

นายณัฐพล วรรณสุต รองโฆษก ก.วิทยาศาสตร์ฯ เปิดเผยว่า เจ้าหน้าที่ธนาคารโลกได้เข้าพบดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ฯ เพื่อรายงานผลการศึกษการปรับโครงสร้างหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ผลการศึกษาระบุว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังไม่ได้ผล เนื่องจากมีหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมถึง 7 กระทรวง 11 กรม ประกอบด้วย ก.วิทยาศาสตร์ฯ ก.คมนาคม ก.มหาดไทย ก.กลาโหม ก.อุตสาหกรรม ก.ศึกษาธิการ ก.สาธารณสุข ทำให้ไม่มีหน่วยงานหลักที่มีอำนาจจริงในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ ก.วิทยาศาสตร์ฯก็ไม่มีอำนาจในการสั่งการ ตลอดจนการทำงานของหน่วยงานดังกล่าวไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับที่หอการค้าศึกษาไว้ว่าการกำหนดมาตรฐานในด้านต่างๆ ทั้งด้านน้ำ อากาศ และเสียงของไทยยังไม่ได้มาตรฐานทางธนาคารโลกได้เสนอให้ ก.วิทยาศาสตร์ฯ เป็นเพียงกระทรวงเดียวที่มีอำนาจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมกับเสนอให้ตั้งกรมสิ่งแวดล้อมขึ้นในแต่ละภาค โดยให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานประสานงาน (กรุงเทพธุรกิจ 121142)

2.3 ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศเพื่อการจัดสรรทรัพยากร

2.3.1 การประชุมสิ่งแวดล้อมกับปัญหาโลกร้อน

รูโอโซนบนทวีปแอนตาร์กติกาหดตัวลง แต่ยังคงเป็นปัญหาใหญ่

ข่าวจากวอชิงตันเมื่อวันที่ 6 ต.ค. 2542 รายงานว่า พบรูโอโซนในชั้นบรรยากาศบริเวณทวีปแอนตาร์กติกาที่มีขนาดเล็กลง "รูโอโซนบริเวณทวีปแอนตาร์กติกา ยังมีขนาดใหญ่ แต่เล็กกว่าเมื่อปี 2541" ริชาร์ด แมคปีเตอร์นักวิเคราะห์ดาวเทียมของโอโซนกล่าว

องค์กรอุตุนิยมวิทยาโลกของเจนีวาวิเคราะห์ว่า รูโอโซนมีขนาด 8 ล้านตารางกิโลเมตร ซึ่งเล็กกว่ารูโอโซนที่พบเมื่อปี 2513 คิดเป็นร้อยละ 23 แต่แมคปีเตอร์เตือนว่า รายงานข่าวเมื่อวันที่ 6 ต.ค. ที่ผ่านมามีไม่ได้หมายความว่า ชั้นโอโซนกำลังพัฒนาไปในทางที่ดี แต่เป็นการเคลื่อนตัวลดลงเพราะผลของฤดูกาล (Bangkok Post 081099)

25 ต.ค.42 ประชุมสิ่งแวดล้อมต้นลกก๊าซพิษ 6 ชนิด

สำนักข่าวเอเอฟพีรายงานจากประเทศเยอรมนี ว่า องค์การสหประชาชาติกำหนดเปิดประชุมสิ่งแวดล้อมโลกขึ้นที่นั่นในวันที่ 25 ต.ค. 2542 โดยมีเป้าหมายเพื่อนำข้อตกลงที่หลายประเทศร่วมลงนามในนครเกียโต ประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี 2540 ที่เรียกว่า "เกียโต โปรโตคอล" มาดำเนินการในทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดก๊าซพิษที่จะส่งผลให้เกิดสภาพเรือนกระจกขึ้นในบรรยากาศของโลกลงให้ได้ 5% ของปริมาณที่มีในปี 2543 ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2008-2012

รายงานข่าวระบุว่า ก๊าซพิษที่เป็นเป้าหมายว่าจะทำให้ลดปริมาณลงนั้นประกอบด้วยก๊าซ 6 ชนิดคือ คาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน ไนตรัสออกไซด์ ซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ เพอร์ฟลูโอโรคาร์บอน ซีเอฟ 4 และกลุ่มก๊าซไฮโดรฟลูโอโรคาร์บอน ซึ่งเป็นตัวการสำคัญทำให้เกิดอุณหภูมิขึ้นในชั้นบรรยากาศและเป็นตัวกักความร้อนไว้ในผิวโลก ไม่สะท้อนคืนอวกาศ เป็นเหตุให้โลกมีอุณหภูมิสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเรียกว่าสภาพเรือนกระจกที่อาจส่งผลต่อเนื่องให้เกิดการหลอมละลายของน้ำแข็งขั้วโลกจนกลายเป็นเป็นหานะภัยขึ้นได้

อนึ่ง เมื่อวันที่ 4 พ.ย. 2542 มีการประชุมรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อมทั่วโลกที่กรุงบอนนประเทศเยอรมนี ที่ประชุมได้ตระหนักถึงปัญหาภาวะโลกร้อนที่กำลังสร้างภัยวิบัติในเอเชียขณะนี้คือ น้ำท่วมกับพายุ ภัยดินถล่ม อินเดียน บังคลาเทศ นายเซดา ซาเจดา เซาดี รมต. สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ของบังกลาเทศ กล่าวว่า ถ้าไม่มีปฏิบัติการใดๆ เพื่อจัดการกับภาวะที่ร้อนขึ้นทั่วโลก ใน 15 ปีข้างหน้าประเทศบังกลาเทศจะต้องจมน้ำไป 17.5 % และประชากร 20 ล้านคนต้องเดือดร้อนจากผลกระทบโดยตรง ปีนี้ น้ำท่วมที่บังกลาเทศถึง 3 ครั้ง มีคนตายกว่า 1,000 คน "ชาวบังกลาเทศได้รับผลกระทบทั้งที่เราไม่ได้เป็นคนทำ" (มติชน 251042, กรุงเทพธุรกิจ 04,051142)

2.3.2 สรุปภัยธรรมชาติ น้ำท่วม แผ่นดินไหว

สรุปรายงานภัยธรรมชาติในไตรมาสที่ 4 '42

เดือนตุลาคม 2542 พายุฝนกระหน่ำถล่มพื้นที่ต่าง ๆ ของเม็กซิโกทำให้คนตายถึง 500 สูญหายราว 300 คน กว่าห้าแสนไร้ที่อยู่อาศัย ชาวบ้านกว่า 100,000 คน ถูกปิดล้อมด้วยภาวะน้ำท่วม มูลค่าความเสียหาย 9,360 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

วันที่ 29 ต.ค.-4 พ.ย. 2542 รัฐโอริสสา ประเทศอินเดีย พายุซูเปอร์ไซโคลนที่รุนแรงที่สุดของศตวรรษนี้ ทำลายทั้งทรัพย์สินและชีวิตคนกว่า 7,616 คน ความรุนแรงของพายุพัดจากชายฝั่งเบงกอลเข้าสู่หลายเมือง หมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ชายฝั่ง ซึ่งมีประชากรประมาณ 3,000 คนถูกพัดหายไปกับพายุ สภาพบ้านเรือนได้รับความเสียหาย วัวตายไป 130,000 ตัว

ต้นเดือนพฤศจิกายน 2542 พบว่า ชุมชนภัยรุนแรงที่เวียดนามมีผู้เสียชีวิตแล้ว 434 คน สูญหาย 94 คน และสร้างความเสียหายให้แก่เวียดนามเป็นมูลค่าถึง 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 7,800 ล้านบาท ทำลายบ้านเรือนเสียหาย 630,000 หลังคาเรือน โรงพยาบาลและคลินิก 500 แห่ง โรงเรียนหลายสิบแห่งในพื้นที่ 8 จังหวัดถูกทำลาย นายเหงียน ดาย เนียน รรมช.ก.ต่างประเทศ เรียกร้องนานาชาติให้ความช่วยเหลือ โดยความจำเป็นอันดับแรก คือ พื้นฟูการเกษตรหลังจากพื้นที่เพาะปลูกถูกน้ำท่วมนานนับสัปดาห์ นาข้าวประมาณ 462,500 ไร่ได้รับความเสียหาย โคกระบือหลายพันตัวและสุกรอีกจำนวนมากล้มตาย และวันที่ 12 พ.ย. 2542 เกิดเหตุแผ่นดินไหวอย่างรุนแรงในจังหวัดโบโล ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศตุรกี มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 120 คน และบาดเจ็บอีก 1,592 คน ศูนย์แผ่นดินไหวในนครอิสตันบูล รายงานว่า แผ่นดินไหวล่าสุดวัดแรงสั่นสะเทือนได้ 7.2 ริกเตอร์

ปลายเดือนธันวาคมเกิดพายุใหญ่ น้ำท่วมและโคลนถล่มในเวเนซุเอลาทำให้ประชาชนเสียชีวิตกว่า 30,000 คน (สำนักข่าวไทย 04.05.07, 10.11.13, 1142, มติชน 290942, 301242)

สรุปความเสียหายในศตวรรษที่ 20 ปี 1999 แชมป์แห่งหายนะภัยคร่า 70,000 ชีวิต

มิวนิค รี บริษัทประกันภัยที่ใหญ่ที่สุดในโลก รายงานว่าปี 1999 เป็นปีที่ครองแชมป์แห่งหายนะภัย ประชาชนกว่า 70,000 คนต้องเสียชีวิตในหายนะกว่า 700 ครั้ง ซึ่งรวมถึง 30,000 คน ที่เสียชีวิตจากน้ำท่วมและโคลนถล่มในเวเนซุเอลาในสัปดาห์นี้ด้วย สาเหตุสำคัญของหายนะภัยคือการเปลี่ยนแปลงของอากาศ เช่นความร้อนบนโลก ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากหายนะต่างๆ เพิ่มขึ้น 535,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อทศวรรษในช่วงทศวรรษที่ 90 จาก 38,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงทศวรรษที่ 50 การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การเติบโตของชนบทและการเติบโตของความหนาแน่นประชากร ก็กำลังเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียเพราะหายนะภัยมากขึ้น เพราะเมื่อเกิดภัยในเขตชุมชนเมืองทำให้ผู้คนเสียชีวิตมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนกว่า 15 ล้านคนตายจากภัยธรรมชาติ 100,000 ครั้งในช่วงพันปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะศตวรรษนี้มีคนตาย 3.5 ล้านคน

หายนะภัยที่โหดร้ายที่สุดในศตวรรษนี้คือ แผ่นดินไหวเมื่อเดือน ก.ค. 2519 ซึ่งทำให้ประชาชนในเขตตั้งخانในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีนตายถึง 290,000 คน และสูญเสียทางเศรษฐกิจ 5,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไม่มีการทำประกันภัยไว้ ในบรรดาภัยธรรมชาติพบว่า แผ่นดินไหวถือเป็นพหุภพชาติที่โหดร้ายที่สุด โดยมีสัดส่วนถึง 47% ของการเสียชีวิตที่เกิดขึ้น ตามมาด้วยพายุลมคร่าชีวิตไป 45% และน้ำท่วม 7%

อย่างไรก็ตามจำนวนการตายจากหายนะภัยทั้งหมดยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของการตายในสงครามโลกครั้งที่สอง และยังไม่รวมการตายหลายล้านคนที่เกิดจากความแห้งแล้งและความอดอยาก แต่ก็เป็นที่น่ายินดีว่ามีภัยธรรมชาติสูงสุดเป็นประวัติการณ์ และมีประชาชนหลายหมื่นคนตาย แต่ยอดคนตายก็ดูเหมือนว่าจะลดลง ทั้งนี้เพราะมีระบบเตือนภัยแต่เนิ่นๆ และระบบป้องกันภัยต่างๆ อนึ่ง คลูเด มาร์ติน ประธานกองทุนอนุรักษ์สัตว์ป่าระหว่างประเทศ พบว่า 1 ใน 5 ของพื้นที่ป่าไม้แถบศูนย์สูตรหมดไปในระหว่างปี 1960-1990 ส่งผลให้สัตว์และพืช 31,000 จำพวกในปัจจุบันมีสภาพใกล้สูญพันธุ์ ส่วนกลุ่มกรีนพีซประมาณว่า ป่าไม้ของโลกถูกทำลายไปถึง 80% ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา (ไทยโพสต์ 231242, ผู้จัดการ 301242)

ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง

นำเรื่อง

เป็นที่น่าวิตกมากสำหรับแนวโน้มการปฏิรูปการเมืองไทย เมื่อผลการสำรวจของธีรยุทธ พล โดยอาจารย์ ธีรยุทธ บุญมี อดีตผู้นำนักศึกษาสมัย 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งตั้งคำถามว่าปัญหาอันดับแรกของประเทศที่ต้องแก้ไขคืออะไร คำตอบคือนักการเมืองต้องปฏิวัติตนเอง เลิกเห็นแก่ตัว ตัวอย่างการเคลื่อนไหวที่สะท้อนถึงปัญหาการปฏิรูปการเมือง เป็นต้นว่า มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับรอบ 2 ปีแล้ว ลักษณะการเมืองแบบเดิมๆ หรือแบบอนุรักษก็ยังไม่ปรากฏอยู่ ในขณะที่การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญมักจะถูกขัดขวางมิให้กระทำได้อย่างสะดวก จะเห็นได้จากข้อสรุปของสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชนที่ระบุว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้รับการปฏิบัติ ทั้งจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งที่ประกาศใช้มาได้ 2 ปีแล้ว แต่ได้รับการปฏิบัติแค่ 10 % เท่านั้น ส่วนลักษณะการเมืองแบบอนุรักษที่ปรากฏ เช่น การช่วยเหลือปิดปิดความผิดของพรรคพวกเช่น กรณีธนาคารกรุงไทย กรณีบ้าน 3 หลังที่กาญจนบุรี กรณีคุณสมบัติของ ส.ส.ชาณุชัย อิสระเสนารักษ์ ส.ส.นครนายก พรรคประชาธิปัตย์ ต้องพึ่งการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้สิ้นสุดการเป็นสมาชิกภาพ เพราะขาดคุณสมบัติด้านการศึกษา ก่อให้เกิดเสียงเรียกร้องให้ตรวจสอบคุณสมบัติด้านการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนฯ ทั้งหมด คำขวัญที่ว่า "พรรคประชาธิปัตย์เลือกคน ประชาชนเลือกพรรค" กลายเป็นเรื่องน่าขบขันของฝ่ายค้าน

การแสดงความคิดเห็นของนายบุญชู โรจนเสถียร ที่ปรึกษานายกฯ ที่ไม่พอใจผลการสอบสวนปัญหธนาคารกรุงไทยของคณะผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสรุปว่าไม่มีใครผิดและไม่พบข้อบกพร่องสำคัญ การกระทำเช่นนี้ของนายบุญชู ถูกแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ และถูกพรรคบางคนออกมาเคลื่อนไหวถึงขั้นให้ปลดนายบุญชูออกจากที่ปรึกษาและออกจากพรรค กรณีนี้นายอาวันทร์ นิยมานเหมินท์ ได้ชี้แจงว่าคณะผู้ตรวจการฯ ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อสงสัยที่สับสนระหว่างรายงานของบริษัทไพรวอดเดอร์เฮาส์ฯ กับข้อมูลของธนาคารกรุงไทยเท่านั้น และเมื่อรัฐบาลไม่สามารถตั้งเรื่องได้ต่อไป ก็อ้างกฎหมายในการโยนเรื่องนี้เสียให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการต่อ

การแถลงข่าวของฝ่ายค้านเกี่ยวกับเอกสารธนาคารกรุงไทยที่ถูกนำไปทั้งที่สวนเมื่องนนท์ และการโต้แย้งระหว่างผู้นำทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ทำให้กรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยต้องขอรับรองให้ทุกฝ่ายหยุดนำปัญหธนาคารกรุงไทยเข้าไปอยู่ในวงวนของการเมือง เมื่อรวมถึงการเคลื่อนไหวของฝ่ายค้านในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลและการตอบโต้ของฝ่ายรัฐบาลที่กระทำต่อฝ่ายค้านผนวกกับหนอมนำในกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่ทุกจุดในการเลือกตั้งแล้ว การปฏิรูปการเมืองไทยก็ยังไม่เห็นทางสว่าง

เดือนมีนาคม 2543 จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นครั้งแรกของการเมืองไทย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ แต่คณะกก. การเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเช่นกัน ก็ยังหวั่นวิตกว่าจะมีการทุจริตเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) แม้แต่ ส.ว.เอง ก็ยอมรับว่ามีการซื้อเสียง อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญบางท่านประกาศลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. เพื่อป้องกันกันการบิดเบือนรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมีการเคลื่อนไหวลงสมัครรับเลือกตั้งของตัวแทนพรรคการเมือง ภรรยา ญาติพี่น้อง และคนใกล้ชิดของนักการเมืองจำนวนมาก ซึ่งผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้วุฒิสภาโปร่งใส ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง เนื่องจากเป็นสภาที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งนับว่าเป็นรากเหง้าของการปฏิรูปการเมือง เท่าที่ผ่านมาในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี ก็เต็มไปด้วยการทุจริตเลือกตั้ง กล่าวได้ว่าไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่มีการลั่นฆานของการทุจริตเลือกตั้ง เพียงแต่จับได้ไล่ทันหรือเปล่าเท่านั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบกลวิธี ทั้งการซื้อเสียง การขนคนฝ่ายตนเข้าไปในพื้นที่ที่มีการเลือกตั้ง การคุกคามให้ผู้สมัครคนอื่นถอนตัวจากการเลือกตั้ง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้ง ส.ท.นครสมุทรปราการ ที่ก่อนหน้านี้ได้ชื่อว่า "โคตรโกง" และเป็นที่มาของคำว่า "โรคปากน้ำ" นั้น ก็ยุติลงด้วยความโปร่งใสกว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมา ๆ มา นอกจากนี้ การเลือกตั้ง ส.ท. ในหลายจังหวัดทั่วประเทศยังคงปรากฏการร้องเรียนว่ามีการทุจริตในหลายพื้นที่ และยังสามารถพิสูจน์คะแนนนิยมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อรัฐบาลได้ เพราะบางแห่งบุคคลที่ได้รับการหนุนหลังจากพรรคประชาธิปัตย์ หรือคนในพรรคประชาธิปัตย์ หรือพรรครัฐบาลอื่น ๆ พลาดยกทีม แต่บางจังหวัดติดเข้ามาเช่นกันแม้ไม่ครบทุกที่นั่งก็ตาม ความเคลื่อนไหวใหม่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นได้แก่การจัดตั้งพรรคท้องถิ่นไทย เพื่อเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเวทีการเมืองระดับชาติ และการที่วุฒิสภายังได้เรียกยอมรับหลักการ พ.ร.บ. เทศบาลฉบับใหม่ที่กำหนดให้นายกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรง

กระแสความเคลื่อนไหวด้านกฎหมายและการศาลในช่วงไตรมาสที่มีความสับสนวุ่นวายกว่าที่ผ่านมา ๆ มา เช่น ความบกพร่องในการเสนอรายชื่อข้าราชการตุลาการที่ขาดคุณสมบัติขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นอธิบดีผู้พิพากษา การเสนอชื่อคณะตุลา

การศาลปกครองฯ มีปัญหา บางคนขาดคุณสมบัติ บานปลายถึงขั้นวิจารณ์ว่า พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ วุฒิสภาতিকลับรายชื่อคืนให้นายกฯ ท้ายสุดนายกฯ ส่งผ่านประธานรัฐสภา ให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ แต่ตั้งคำถามว่าวุฒิสภามีอำนาจส่งคืนรายชื่อให้นายกฯ หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินว่า พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เมื่อไม่ขัด การแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา และคณะตุลาการศาลปกครองฯ ก็ไม่ขัด ดังนั้นวุฒิสภาต้องพิจารณารายชื่อที่นายกฯ เสนอมา กรณีนี้ วุฒิสภาถูกวิจารณ์ว่าใช้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ สองเรื่องด้วยกัน คือ การวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ และ พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ส่วนการเคลื่อนไหวใหม่ๆ ได้แก่การเปิดดำเนินการของศาลแผนกคดีนักการเมือง

ผลงานการบริหารการปกครองของรัฐบาล ได้รับการตอกย้ำโดยสื่อน.ส.พ.ด้วยการตีพิมพ์ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 เกี่ยวกับ Good governance หรือประชาธิปไตย หรือธรรมาภิบาล และถูกเขย่าบัลลังก์อีกครั้งหนึ่งจากอิทธิพล โพล ก่อนการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้าน ซึ่งแกนนำและสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์บางคนเป็นเด็อดเป็นแค้นมากกับคำว่าถนนอม-ประภาส 2 และตามเก็บข่าวด้วยแถลงการณ์เปิดโปงความฉ้อฉลทุจริตภายใต้รัฐบาลนายกฯชวนของสมาชิกประชาธิปัตย์

ส่วนการดำเนินการด้านต่างประเทศของรัฐบาลนายกฯชวน หลักๆ นั้น เริ่มต้นด้วยความตื่นเตนจากการบุกเข้ายึดสถานทูตพม่าของนักศึกษาพม่า ซึ่งบานปลายกลายเป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า เพราะ 3 ใน 5 ของผู้ก่อการ พม่าประท้วงว่าเป็นพวกผู้ก่อการร้าย ตอบโต้ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกฯ และ รตม.มหาดีไทย ที่บอกว่าเป็นพวกต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย การส่งทหารไทยเข้าร่วมในสงครามติมอร์ตะวันออก ซึ่งได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นการตัดสินใจที่รวดเร็วผิดปกติกของรัฐบาลนายกฯชวนที่ได้รับฉายาว่าเชื่องช้า แต่ในฐานะประเทศผู้นำอาเซียน การตัดสินใจดังกล่าวก็ยังเข้าไป

ความเคลื่อนไหวในต่างประเทศเดือนต.ค. ที่อาจขึ้นการเมืองโลกในอนาคตได้ คือการที่วุฒิสภาสหรัฐฯลงมติไม่รับรองสนธิสัญญาห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์แบบเบ็ดเสร็จขั้นสุดท้าย เพราะไม่แน่ใจว่าจะเป็น การตรวจสอบและบันทึกความสามารถของสหรัฐฯ ที่จะคงความเป็นเจ้าด้านนิวเคลียร์หรือไม่ สถาบันเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ระหว่างประเทศแห่งลอนดอนมีรายงานว่าสหรัฐฯครองตลาดส่งออกอาวุธ และบอกว่าการพัฒนาของกำลังที่มีความเสี่ยงเป็นศูนย์และการที่นาโตพิจารณาใช้นโยบายกองกำลังไร้อันตรายต่อชีวิต เป็นรูปแบบใหม่ของทางสงครามของมหาอำนาจในอนาคต ส่วนในทวีปเอเชียมีการรัฐประหารของผู้บัญชาการทหารบกในปากีสถาน ความรุนแรงที่มีต่อการเมืองในดินแดนอาร์เมเนีย และในทางกลับกันอินโดนีเซียได้สถาปนาระบบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศ ขณะเดียวกันดินแดนติมอร์ตะวันออกภายใต้อินโดนีเซียยังไม่สงบอย่างที่คาด ความสัมพันธ์อินโดนีเซีย-ออสเตรเลียเสื่อมลง และอาเซียนได้รับการวิจารณ์ว่ามีการตัดสินใจที่ล่าช้าในการเข้าไปแก้ปัญหาติมอร์ตะวันออก

ช่วงเดือน พ.ย. ในทวีปยุโรปมีการประชุมสมัชชาสังคมนิยมของประเทศสังคมนิยมประชาธิปไตยและสังคมนิยมที่กรุงปารีส ซึ่งในที่ประชุมปฏิเสธทางสายที่สามของโหนด แบร์ นายกฯอังกฤษ ในทวีปเอเชียเหตุการณ์ในอินโดนีเซียยังเป็นที่ยึดตามอง การเคลื่อนไหวที่สำคัญคือประธานาธิบดี อับดุล เราะห์มาน วาฮิด แห่งอินโดนีเซีย กล่าวต่อผู้สื่อข่าวต่างประเทศว่าสนับสนุนการทำประชาคมติในเขตอาเจระห์ที่มีการเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดน เพราะไม่พอใจที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากรัฐบาล ในขณะที่นักกฎหมายในสภาไม่สนับสนุนเพราะเกรงว่าจะนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดน เนื่องจากมีการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้อีกที่อิเรียนจายา เรียวู สุลาเวสีตอนใต้ และหมู่เกาะโมลุกกะ มีหน้าชั้นนอกจากจะทำให้อินโดนีเซียตกเป็นเสี่ยงแล้ว ยังอาจจะกระทบถึงประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย พม่า และโดยเฉพาะอย่างยิ่งฟิลิปปินส์

ช่วงเดือน ธ.ค. ปรากฏเหตุการณ์ที่ชี้แนวโน้มสงครามและสันติภาพของโลกในอนาคตว่าอยู่ใกล้เคียงกันมาก นั่นคือการที่สหรัฐฯจะตัดสินใจพัฒนาโครงการสตาร์วอร์ต่อไปหรือไม่เพราะได้รับการสนับสนุนจากสภาองเกรสแล้ว การถอนตัวจากคลองปานามาของสหรัฐฯทำให้เกิดความกังวลในเรื่องประสิทธิภาพการปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติดในลาตินอเมริกา และการแสดงออกถึงความหวั่นเกรงการแผ่อิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้ โดยพิจารณาจากบริษัทท่าเรือที่มีเครือข่ายกับบริษัทแม่ในฮ่องกงได้รับสัมปทานเข้าดำเนินการท่าเรือในคลองปานามาเป็นเวลา 25 ปี ขณะเดียวกันวอชิงตันไทม์รายงานว่า การทดลอง "จูเนียร์ 2 " ขีปนาวุธข้ามทวีปจากทะเลสู่พื้นผิวของจีนใกล้เข้ามาแล้ว นอกจากนี้ยังมีศึกวิวาทะระหว่างประธานาธิบดีคลินตัน แห่งสหรัฐฯ กับประธานาธิบดี บอริส เยลต์ซิน แห่งรัสเซีย ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็เตือนกันว่ามีอาวุธนิวเคลียร์เช่นกัน ขณะเดียวกันรัสเซียและจีนสามารถกระชับความสัมพันธ์เพื่อนเก่าและมิตรแท้ต่อกัน โดยร่วมออกแถลงการณ์ต่อต้านการกระทำของประเทศที่อ้างปัญหาลัทธิมนุษยชนในการแทรกแซงการเมืองภายในของประเทศอื่น ซึ่งก็หมายถึงสหรัฐฯนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในรัสเซียมีการเปลี่ยนแปลงนั่นคือหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาดูมาพรรคคอมมิวนิสต์มิได้เป็นพลังหลักอีกต่อไปนับเป็นการก้าวสู่ความเป็นประชาธิปไตยของรัสเซีย การรับมือของเมื่อก่อนจากโปรตุเกสของจีนหลังการครอบครองยาวนานกว่า 400 ปี และส่งท้ายปีเก่าด้วยการจัดอันดับภารกิจของประธานาธิบดีคลินตัน แห่งสหรัฐฯและพันธมิตรในรอบพันปีใหม่ ซึ่งอันดับแรกคือการประสานจีน รัสเซีย เข้าสู่ประชาคมโลกในฐานะรัฐที่มีแรง เปิดกว้างและรุ่งเรือง ซึ่งจะยอมรับกฎหมาย

1. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาการปฏิรูปการเมืองการปกครอง

หัวข้อข่าว

- 1.1 คณะ กก.เอกลักษณ์ของชาติมีมติไม่ยอมรับวันที่ 24 มิ.ย. เป็นวันประชาธิปไตย
- 1.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.)
- 1.3 นายฯ ขวน ยึดจอ ทวี พบประชาชนตัดหน้าฝ่ายค้านก่อนอภิปรายไม่ไว้วางใจ
- 1.4 กรณีสภานิติบัญญัติเสนอครุฑรัฐธรรมนูญ สะท้อนการเลือกปฏิบัติของของผู้มีอำนาจทางกฎหมาย
- 1.5 ธนาคารกรุงไทย ไล่เนิร์ธรัฐบาล
- 1.6 การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของฝ่ายค้าน

สรุปประเด็นข่าว

- 1.1 คณะ กก.เอกลักษณ์ของชาติมีมติไม่ยอมรับวันที่ 24 มิ.ย. เป็นวันประชาธิปไตย

นายพิชัย รัตตกุล รองนายฯ ในฐานะประธานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งมีการประชุมกันเมื่อวันที่ 1 พ.ย.2542 เปิดเผยความเห็นของที่ประชุมเกี่ยวกับการกำหนดให้วันที่ 24 มิ.ย.ของทุกปีว่าควรเป็นวันประชาธิปไตยและประกาศให้เป็นวันหยุดประจำปีตามที่ นพ.เปรมศักดิ์ เพียยุระ ส.ส.ขอนแก่น พรรคความหวังใหม่ยื่นกระทู้ต่อสภาฯ เมื่อวันที่ 17 ก.ย.2542 ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่า วันที่ 24 มิ.ย. เป็นวันก่อนการยึดอำนาจโดยคณะราษฎร ไม่ใช่วันที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากยังไม่มีมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง คือวันที่รัชกาลที่ 7 พระราชทานรัฐธรรมนูญเมื่อ 10 ธ.ค. 2475 ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เป็นวันหยุดอยู่แล้ว จึงไม่มีเหตุผลที่จะให้วันที่ 24 มิ.ย. เป็นวันประชาธิปไตยและวันหยุดประจำปี (ไทยโพสต์ 021142)

มติดังกล่าวของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้รับการต่อต้านจากองค์กรประชาธิปไตยและนักวิชาการว่าบิดเบือนประวัติศาสตร์และเรียกร้องให้บทวน นายชาวนิวทิว เกษตรศิริ อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ บอกว่า วันที่ 24 มิ.ย. กับ 10 ธ.ค. เป็นคนละเรื่องกัน และก็ไม่ใช่วันประชาธิปไตยทั้งสองวัน แต่ตามความสำคัญวันที่ 24 มิ.ย.สำคัญกว่า เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ 24 มิ.ย. ทำให้เกิดเหตุการณ์วันที่ 10 ธ.ค. ซึ่งน่าจะถือว่าเป็นวันประนีประนอมระหว่างระบอบเก่ากับระบอบใหม่มากกว่า ส่วนคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) ออกแถลงการณ์ในวันที่ 2 พ.ย. 2542 ว่าให้บทวนมติและพิจารณาให้วันที่ 24 มิ.ย.เป็นวันประชาธิปไตย (ไทยโพสต์ 031142)

1.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.)

1.2.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งหวั่นทุจริตเลือกตั้ง ส.ว.ยอมรับมีการซื้อเสียง พร้อมแนะนำสื่อฯในการเสนอข่าว

นายยุวรัตน์ กมลเวช กรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.)แถลงต่อสื่อมวลชนว่าได้เสนอให้รัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ส.ว.ในวันเสาร์ที่ 4 มี.ค.2543 ซึ่งหากรัฐบาลพิจารณาตามที่ได้ออกไปทาง กก.ต.จะได้ประกาศจำนวน ส.ว. ที่พึงมีในแต่ละจังหวัด ซึ่งคำนวณตามจำนวนประชากร 3 แสนคนมี ส.ว.ได้ 1 คน ปรากฏว่า กทม.มี ส.ว.ได้ 18 คน รองลงมาคือนครราชสีมาได้ 8 คน และขอนแก่น 6 คน และว่าขณะนี้มีหลายอย่างที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่น บางจังหวัดมีการขึ้นคัทเลาท์โฆษณากันอย่างโจ่งแจ้งทั้งที่รัฐธรรมนูญห้ามการหาเสียง และที่น่าเป็นห่วงคือ การใช้เงิน ซึ่งตามกฎหมายอนุญาตให้ใช้เงินได้ไม่เกิน 1 ล้านบาท แต่จากภาวะเศรษฐกิจทำให้เกรงว่าจะมีการใช้เงินนอกกรอบกัน เช่นจากของหนีภาษี โสเภณี บ่อนการพนัน ยาเสพติด ซึ่งในระดับ อบต. และเทศบาลยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก และที่เป็นห่วงอีกประการหนึ่งคือความไม่เป็นกลางของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งจะทำให้กฎหมายถูกเลือกปฏิบัติ (ไทยโพสต์ 031042) นอกจากนี้ นายยุวรัตน์ กมลเวช ยังแนะนำการเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ว. ว่า ควรเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคคลในกรณีหาผิดกฎหมายเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียง หรือกระทำความผิดอาญาอื่น ๆ มากกว่าที่จะนำเสนอการเคลื่อนไหวหรือแนะนำตัวผู้สมัคร ส.ว. เพราะอาจขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ห้ามการหาเสียง (มติชน 131142,ไทยโพสต์ 141142)

ส่วนนายโคทม อาริยา กรรมการการเลือกตั้ง บอกว่ากก.ต.ให้หลักประกันอะไรไม่ได้ว่าจะไม่มีการซื้อเสียง แต่พยายามจะให้การซื้อเสียงลดน้อยลงทั้งนี้ต้องใช้เวลาและความร่วมมือจากทุกฝ่าย (ไทยโพสต์ 071142) อนึ่ง การเลือกตั้ง ส.ว.ครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยนี้กำหนดให้ขึ้นในวันที่ 4 มี.ค. 2543 และเปิดรับสมัครในวันที่ 19-25 ธ.ค.2542

1.2.2 อดีต ส.ส.ร.ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.ปกป้องการบิดเบือนรัฐธรรมนูญ

จากการจัดเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสครบรอบ 2 ปีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญของอดีตสมาชิกสภาว่ารัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) นายสุจิต บุญบงการ อดีต ส.ส.ร.ยอมรับว่ารัฐธรรมนูญมีข้อบกพร่องบ้างเล็กน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสรรหาช่องโหว่ บิดเบือนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุญ เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนตนของนักการเมือง ซึ่งตนเองมีความเห็นว่าควรมีการใช้อย่างเต็มรูปแบบไปก่อนและค่อยพิจารณาแก้ไข เพราะตอนนี้ยังไม่ได้ใช้รัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่ และจากความเคลื่อนไหวของนักการเมืองที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นายเดโช สอนานนท์ อดีตส.ส.ร. เช่นกันบอกว่าถ้าจะป้องกันการใช้ต้องลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ว. ซึ่งรายงานข่าวระบุว่าเมื่ออดีตส.ส.ร. แสดงความจำนงค์จะลงสมัครประมาณ 50 คน (ผู้จัดการ, กรุงเทพฯธุรกิจ 121042)

1.2.3 นานาทัศนะเกี่ยวกับคุณสมบัติสำคัญของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.

นายบรรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้าฯ เห็นว่า ส.ว.ใหม่จะต้องเป็นผู้ที่เป็นกลาง มีบทบาทในการตรวจสอบฝ่ายต่าง ๆ และเป็นกรรมการในการชี้ขาดข้อขัดแย้งระหว่าง ส.ส.กับกรม. รวมถึงการพิจารณาว่ากฎหมายจะอยู่ในสภานั่นใดเมื่อเกิดการยุบสภาขึ้น และเพิ่มเติมว่าผู้สมัครควรหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองและเวลาหาเสียงก็ไม่ควรทำเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไม่ว่าจะทำเองหรือให้ผู้อื่นทำให้อีกก็ต้องพ้นสมาชิกภาพ (กรุงเทพฯธุรกิจ 121042)

นายเกษม ศิริสัมพันธ์ กล่าวว่าการนิรภัยหรือสามีนักการเมือง จะลงสมัครรับเลือกตั้งส.ว. แม้ไม่มีบทบัญญัติห้ามไว้ แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องทางวัฒนธรรม นั่นคือรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร(กรุงเทพฯธุรกิจ 121042)

นายชุมพล ศิลปอาชา อดีตประธานคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง และอดีตส.ส.พรรคชาติไทย กล่าวถึงกรณีที่ยกตินหรือคนในครอบครัวของนักการเมืองในจังหวัดต่าง ๆ ลงสมัครรับเลือกตั้งส.ว.ว่า แม้รัฐธรรมนูญจะเปิดช่อง แต่ทางพฤตินัยและรัฐศาสตร์ก็ไม่ควรกระทำและบอกว่ากระแสสังคมจะตรวจสอบการกระทำนั้น ๆ เอง และจะเป็น ส.ว.ที่ไม่สง่างาม เพราะเจตนารมณ์ ส.ส.ร.ต้องการต้องการให้วุฒิสภามีความยุติธรรม มีอิสระขาด ไม่เป็นหนี้บุญคุณใคร แต่เวลานี้ผู้สมัคร ส.ว.กลับวิ่งหาพรรคการเมือง (ไทยโพสต์ 021142)

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภาบอกว่าคนที่มาเป็นส.ว.ต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติพรรคการเมือง จะทำให้ไม่เป็นกลาง ระบบจะล้มเหลว (มติชน 131142)

ดร.ณัย ลิ้มปดน้อย ผู้เชี่ยวชาญสิ่งแวดล้อมระดับโลก เขียนบทความลงใน น.ส.พ.มติชน ว่าไม่ควรเลือกกลุ่มที่พวก ส.ส.สนับสนุนเป็นอันขาด เพราะจะเสียหายต่อระบบตรวจสอบนักการเมือง เนื่องจากรัฐธรรมนูญให้อำนาจวุฒิสภาในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกฯ รมต. ส.ส. ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ด้วยคะแนนเสียง 120 จาก 200 คน (มติชน 161142)

1.2.4 ส.ว. องค์การหนึ่งในการตรวจสอบรัฐบาลยังอยู่ในวังวนการเมือง : ปัญหาการปฏิรูปการเมือง

วันที่ 23 พ.ย.2542 ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยของตุลาการศาล รธน. ในประเด็นที่ นายประยุทธ์ ศิริพานิช ส.ส.มหาสารคาม พรรคชาติไทยและ ส.ส.อีก 95 คน จากทุกพรรคการเมืองยื่นเรื่องให้วินิจฉัยกรณี กก.ต.วินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.ได้ แต่ ส.ส.ชุดปัจจุบันไม่ได้ เว้นแต่พ้นจากตำแหน่งแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งตุลาการศาล รธน. เสียงข้างมากวินิจฉัยว่าส.ส.ชุดปัจจุบันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.ได้ แม้จะลาออกก่อนเพียงวันเดียวก็ได้ แต่เมื่อเป็นแล้วห้ามเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ในขณะที่ตุลาการศาลรธน.เสียงข้างน้อยวิตกว่าโอกาสที่ส.ว.จะมีแต่อดีต ส.ส. ก็เป็นไปได้ค่อนข้างสูง และจะมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของส.ว. ซึ่งจะไม่มีประสิทธิภาพและไม่เกิดการปฏิรูปการเมืองอย่างแท้จริง (กรุงเทพฯธุรกิจ, ผู้จัดการ, มติชน 251142)

กก.ต.กำหนดรับผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ว.ระหว่างวันที่ 19-25 ธ.ค. 2542 เตือนผู้สมัครให้เตรียมหลักฐานให้พร้อมและอย่าว่าห้ามหาเสียงเด็ดขาด มิฉะนั้นจะถือว่าผิดกฎหมาย แต่หากกระทำก่อนหน้าประกาศพ.ร.บ. กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง (มติชน 171242) การสมัครวุฒิสมาชิกวันแรกมีทั้งนักการเมืองใหม่และเก่า วงศ์วานเครือญาติพี่น้อง นักการเมือง บุตร-ภรรยา นักการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองระดับชาติ นายทหารตำรวจ ข้าราชการเกษียณ พ่อค้า นักธุรกิจ ลงสมัครกันอย่างคึกคัก พิจารณาได้จากหัวข้อย่อในข่าวใน น.ส.พ. เช่น อยู่ยาล้วนเครือญาติคนดัง, หลังบ้าน เสธ.หนันได้เบอร์ 5, พี่ชาย มท.3 สมัครที่เชียงราย, บุรีรัมย์ญาติ ส.ส.สมัครเพียบ, ลูกโด่งมันใจเกิดที่โคราชแน่, 4 อดีต ส.ส.ชิงชัยเวทีเมืองคอน, ที่ปรึกษา มท.1 ถือเคล็ดหมายเลข เป็นต้น (สยามรัฐ 201242, กรุงเทพฯธุรกิจ 20,251242, มติชน 261242)

ดร.ณัย ลิ้มปดน้อย ชี้แจงว่าเนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ ส.ว.มาจากการเลือกตั้ง ทั่วประเทศมีส.ว.ได้ 200 คน ประชาชน 1 คน เลือกส.ว.ได้ 1 เบอร์ โดยใช้จังหวัดเป็น 1 เขตเลือกตั้งเมื่อนับคะแนนเสร็จแล้วจะนำมาเรียงลำดับคะแนนที่ได้รับ แล้วแต่ว่าจังหวัดนั้น ๆ มี ส.ว.ได้กี่คน เมื่อพิจารณาน้ำหนักของวุฒิสภาแล้วจะพบว่าไม่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งรัฐบาล แต่ที่พรรคการเมืองพยายามเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งส.ว.เพราะเกรงว่าจะถูกตรวจสอบ (มติชน161142)

นายยุวรัตน์ กมลเวชช กก.ต.สรุปผู้สมัคร ส.ว.วันแรกสนาม กทม.มากที่สุด มีผู้สมัครถึง 161 คน ซึ่งเมื่อถึงวันสุดท้ายมีผู้สมัครถึง 265 คน ส่วนทั่วประเทศวันแรกรวม 1,107 คน เมื่อรวมถึงวันสุดท้ายมีจำนวน 1,532 คน ชาย 1,418 คน หญิง 114 คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ 5/3 คน รองลงมาตามลำดับคือ ข้าราชการ 288 คน นักกฎหมาย 259 คน ธุรกิจส่วนตัว 253 คน อายุ 60-64 ปี สมัครมาก

ที่สุด 448 คน อายุมากที่สุด 80-84 ปี มี 5 คน คุณวุฒิระดับปริญญาเอก 124 คน ปริญญาโท 497 คน ปริญญาตรี 911 คน (สยามรัฐ 201242, กรุงเทพฯ 20,251242, มติชน 261242) และวันที่ 1 ม.ค.2543 จะประกาศรายชื่อผู้สมัครอย่างเป็นทางการ หลังจากตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครโดยละเอียดแล้ว (ไทยโพสต์ 271242)

1.3 นายภว ขวน ยึดจอทีวี พบประชาชนตัดหน้าฝ่ายค้านก่อนอภิปรายไม่ไว้วางใจ

วันที่ 23 พ.ย.2542 นายภว ขวน หลักชัย แกลงผลงานรัฐบาลครบรอบ 2 ปี ออกอากาศสดในรายการ " นายภวพบประชาชน " ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เวลา 20.30 น. และเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนและประชาชนซักถามไปพร้อม ๆ กัน (ไทยโพสต์, ผู้จัดการ 231142) ซึ่งการพบประชาชนครั้งนี้มีนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รมต.คลัง และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รมต.สำนักนายกฯ ร่วมออกรายการด้วย (ไทยโพสต์ 241142) สารสำคัญ เช่น การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการว่างงาน การปฏิบัติตามโครงการพระราชดำริ การปฏิรูประบบราชการ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการเร่งรัดปราบปรามจับกุมการทุจริต เช่น กรณีบ้านสามหลัง การแทรกแซงราคาข้าว ผักสวนครัวรั้วกินได้ โกงเลือกตั้งปากน้ำ การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ (มติชน 241142)

ส่วนสาระสำคัญด้านเศรษฐกิจนั้นนายธารินทร์ ได้ชี้แจงในเรื่องเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ การรักษาอัตราแลกเปลี่ยน ปัญหาสภาพคล่อง การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และสรุปว่าตอนนี้เศรษฐกิจฟื้นแล้ว ส่วนกรณีธนาคารกรุงไทยนั้น พยายามสร้างความมั่นคงและดำเนินการด้านความมั่นคงของธนาคารตลอดมา รวมทั้งเร่งรัดให้ดูว่าความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ใครรับผิดชอบ นอกจากนี้ ยังกล่าวเกี่ยวกับ การแก้ปัญหาหนี้เสียว่ามีแนวโน้มดีขึ้น และบอกว่าจะมีมาตรการใหม่คือการแยกหนี้เสียออกจากธนาคารพาณิชย์ และยืนยันว่าการแก้ปัญหาธนาคารกรุงไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อประชาชน อยู่เหนือสายสัมพันธ์พี่น้อง และบอกว่าเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการจนถึงที่สุดแล้วก็จะเปิดเผยข้อมูลคนที่"ล้มบนฟูก" ทั้งหลายได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบต่อกรณีหนี้เสียของสถาบันการเงิน (มติชน ,กรุงเทพฯ 241142)

ท้ายสุดนายภว ขวน ได้กล่าวเสริมว่า ไม่เฉพาะเรื่องธนาคารกรุงไทยเท่านั้น หากเรื่องใดส่อไปในทางกระทำผิด รัฐบาลจะละเว้นไม่ได้ เพราะว่าเป็นนักการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งมา เมื่อประชาชนไม่ยอมรับ รัฐบาลก็อยู่ไม่ได้ และย้ำว่ายังไม่คิดยุบสภาในขณะนี้ (กรุงเทพฯ 241242)

สำหรับความเห็นของแกนนำฝ่ายค้านเกี่ยวกับรายการพบประชาชนครั้งนี้ มีหลายทัศนะด้วยกัน เช่น พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หน.พรรคความหวังใหม่ บอกว่าไม่เห็นนายภว แกลงผลงานรัฐบาล แต่เป็นผลงานพรรคประชาธิปัตย์ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง รอง หน.พรรคความหวังใหม่บอกว่า เป็นการกระทำที่คับแคบ เพราะไม่มีตัวแทนของพรรคร่วมรัฐบาลร่วมด้วย นายสมัคร สุนทรเวช หน.พรรคประชากรไทย บอกว่า ถ้าเป็นหนังสือได้ก็ดูตาของหลายตัว ได้แก่ แต่งหน้ายอดเยี่ยม บทดีดแปลงยอดเยี่ยม เป็นต้น (ไทยโพสต์ 251242)

1.4 กรณีบ้านสามหลังริมเขื่อนศรีนครินทร์ สะท้อนการเลือกปฏิบัติของผู้มีอำนาจทางกฎหมาย

กรณีบ้านสามหลังปรากฏเป็นปัญหามาตั้งแต่เดือน ธ.ค.2541 ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ตรวจสอบพบว่า น.ส.ปจวีย์ เวสสุบุตร บุตรสาวนายประยัต เวสสุบุตร อดีตปลัด จ.กาญจนบุรี กับพวกบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ เขตท้องที่ ต.ด่านแม่ละเมา บ้านหาดแดง อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี และก่อสร้างบ้านพักตากอากาศในพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 3 หลัง ซึ่งจากการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายค้านระบุว่า ภรรยา รมต.ในรัฐบาลนายภว ขวน เป็นเจ้าของบ้านหลังหนึ่งใน 3 หลัง (มติชน, ไทยโพสต์ 271142)

ปัญหาข้างต้น นายภว ขวน ได้ตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบเรื่องบ้าน 3 หลัง ตั้งแต่ครั้งที่ฝ่ายค้านนำมาอภิปรายไม่ไว้วางใจในช่วง 27-29 ม.ค. 2542 แล้ว โดยมีนายสุทธิศักดิ์ เข้มมประสิทธิ์ ผู้ตรวจการสำนักนายกฯเป็นประธาน ซึ่งสรุปว่าบ้าน 3 หลังอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติจริง และได้ส่งผลการสอบสวนเสนอไปยังนายกฯแล้วแต่ยังไม่ได้แถลงให้ประชาชนทราบ (ผู้จัดการ 301142) จะเห็นได้ว่านายภว ขวน ได้ให้สัมภาษณ์ที่ทำเนียบรัฐบาลหลังการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงการก่อสร้างถนนของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ร.พ.ช. กาญจนบุรี รวมทั้งการออกเอกสารสิทธิที่ดินและการปลูกสร้างบ้านพัก 3 หลังเมื่อวันที่ 18 ม.ค.2542 ว่า " ผลสรุปที่ได้รับมาพบว่าบ้านทั้ง 3 หลัง ริมเขื่อนศรีนครินทร์บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติจริง และถือว่าไม่ถูกต้อง ซึ่งจะต้องถูกเพิกถอนต่อไปโดยกรมป่าไม้จะรับไปพิจารณาดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นบ้านของใคร ทั้งเจ้าหน้าที่และเจ้าของบ้าน หากพบว่าบุกรุกโดยเจตนา ต้องถือว่าผิดและต้องมีการดำเนินคดีเช่นกัน" แต่ปรากฏว่าจังหวัดกาญจนบุรี ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิ บ้าน 3 หลัง (มติชน 011242)

บ้าน 3 หลังปรากฏเป็นข่าวขึ้นอีกครั้งก่อนหน้าการอภิปรายไม่ไว้วางใจของพรรคร่วมฝ่ายค้าน เมื่อพล.ต.ท. ส่วน ปานรศทิพ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (ผบ.ช.ก.) ประธานการสอบสวนคดีดังกล่าว ได้ส่งสำนวนการสอบสวนถึงอัยการจังหวัดกาญจนบุรี ระบุว่าพนักงานสอบสวนมีความเห็นสงสัยไม่ฟ้อง น.ส.ปจวีย์ กับพวกตามข้อกล่าวหา หลังจากนั้น น.ส.ปจวีย์ ทำเรื่องฟ้องกลับ นายปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้อีก 3 คน (มติชน, ไทยโพสต์ 271142)

วันที่ 17 พ.ย.2542 นายจาตุรนต์ ฉายแสง ยืนยันว่ามีผู้นำเขาเขกसारไปตั้งที่สวนเมืองนนท์จริง ขณะเดียวกันนายภานุชนอก
ว่า "ไม่รู้ใครเขาไปหอกล้วยเขกหรือปล่า และธนาคารกรุงไทยออกแถลงการณ์ว่าทำสุจนาเขกसार (มดิชน 181142) วันที่ 18 พ.ย.2542 พรรค
ความหวังใหม่แถลงข่าวที่รัฐสภาบอกว่ามีผู้หวังดีโทรศัพท์มาแจ้งกับพรรค เมื่อวันที่ 16 พ.ย. และทางพรรคส่งตัวแทนไปดูยืนยันพร้อมภาพ
ถ่ายเอกสารธนาคารกรุงไทยจำนวน 5 รูป (ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ, ไทยโพสต์, มดิชน 191142) จากการตรวจสอบเบื้องต้น พบว่าเป็น

เอกสารเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลสินเชื่อเบิกเงินเกินบัญชีของลูกค้านาคารและเอกสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสัญญาเงินเบิกเงินเกินบัญชี เป็นเอกสารตัวจริงเพราะมีรายชื่อพนักงานธนาคารเซ็นกำกับไว้(ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ, ไทยโพสต์, มติชน 191142)

นายมีชัย วีระไวทยะ อดีตประธานธนาคารกรุงเทพ ให้สัมภาษณ์นักข่าวรอยเตอร์เมื่อวันที่ 19 พ.ย.2542 ว่า รัฐบาลกำลังเผชิญกับวิกฤติความน่าเชื่อถือครั้งใหญ่ในการจัดการกรณีนี้อาจในธนาคารกรุงเทพ เนื่องจากไม่เปิดเผยข้อมูลได้ออกมาสร้างความความคับข้องให้กับประชาชนและมีอีกหลายเหตุการณ์ที่ประชาชนมองว่าต้องได้รับการชักฟอกและจัดการให้เด็ดขาด (ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ 201142, Bangkok Post 201199)

จากการตรวจสอบบริเวณสถานที่ตั้งเอกสารของผู้สื่อข่าว น.ส.พ.มิตินพบว่า ผู้ที่นำเอกสารมาทั้งน่าจะเป็นายโสร บัวเดือน พนักงานขับรถยนต์ธนาคารกรุงเทพสาขาท่าเตียน ที่นำเอกสารมากองไว้เพื่อขาย โดยมีนายทรงฤทธิ์ พัดเพ็ง เป็นพ่อค้ารับซื้อ ทั้งสองคนถูกตำรวจ สภ.อ.เมืองนนทบุรี เชิญตัวไปสอบสวน และปล่อยตัวกลับ ส่วนเอกสารที่พรรคความหวังใหม่ได้มา นายสิงห์ ดังทัดสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงเทพ ได้ส่งหนังสือมาขอเอกสารทั้งหมดคืน และธนาคารกรุงเทพยืนยันว่าไม่ใช่เอกสารสำคัญ(มติชน 201142) และจึงขอให้ทุกฝ่ายหยุดนำปัญหากรุงเทพเข้าไปอยู่ในวังวนของการเมือง เพราะจะทำลายระบบสถาบันการเงินและกระทบถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ (กรุงเทพธุรกิจ 231142)

กรณีดังกล่าว น.ส.พ.กรุงเทพธุรกิจ วิเคราะห์ว่าปัญหานาคารกรุงเทพเป็นจุดเปราะบางของรัฐบาลนายทักษิณ หลีกภัย แต่ฝ่ายค้านก็กำลังหลุมพรางประเด็นทางการเมืองมากกว่าที่จะหยิบข้อเท็จจริงของปัญหามาชี้แจงให้ประชาชนทราบ ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายการกล่าวหาที่ไร้สาระและเท่ากับสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล (กรุงเทพธุรกิจ 221142)

1.6 การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของฝ่ายค้าน

ความเคลื่อนไหวที่จะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของฝ่ายค้านปรากฏเป็นข่าวตลอดมา วันที่ 1 ต.ค.2542 ที่พรรคความหวังใหม่มีการประชุมคณะทำงานเตรียมการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล โดยมี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หน.พรรค เป็นหัวหน้าทีม และยืนยันยืนญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้งคณะโดยเน้นการบริหารงานของนายทักษิณเป็นสำคัญ (มติชน 021142) และบอกว่าในการประชุมแกนนำพรรควันที่ 2 พ.ย.2542 จะดูข้อมูลพื้นฐานเตรียมการอภิปราย การแบ่งกลุ่มอภิปรายหรือการหารื้อร่วมพรรคฝ่ายค้านอื่น ๆ (มติชน 01,021142) และจากการประชุมร่วมพรรคฝ่ายค้าน มีมติยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 พ.ย.2542 ซึ่งเป็นวันเปิดประชุมสภาสัณยัญญวณแรก โดยมีนายทักษิณเป็นเป้าหมายหลัก (กรุงเทพธุรกิจ 031142) วันที่ 11 พ.ย.2542 พล.อ.ชวลิต ได้อ่านญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจที่จะยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ระหว่างปราศรัยหาเสียงที่ อ.บึงกาฬ จ.หนองคาย ซึ่งเป็นญัตติที่มีสาระเนื้อหารุนแรงที่สุดที่เคยมีมา เช่น เป็นรัฐบาลเผด็จการ ททรยศต่อพระราชปณิธานของรัชกาลที่ 7 ช้องโจร เกื้อกูลอำนาจปาเถื่อนในบ้านเมืองทุจริตมากเป็นประวัติการณ์ ไม่รับผิดชอบในทุกเรื่อง เป็นตัวตลกในเวทีนานาชาติ ทำลายพรรคการเมืองอื่น สร้างความเสียหายร้ายแรง นำวิบัติเป็นภัยแก่ประเทศชาติและประชาชน (ไทยโพสต์ 121142, มติชน 12,251142)

ก่อนถึงวันอภิปรายจริง มีการโต้ตอบกันไปมาระหว่างพรรคฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลโดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่บอกว่า การอภิปรายต้องกระชับชัดเจนเขาผิดรัฐบาลได้ จึงคัดเฉพาะประเด็นที่มีน้ำหนักและมีความผิดชัดเจนมาเปิดเผย และชี้ว่าการที่ พล.อ.สนั่น ขจรประศาสน์ ชูพรรคร่วมรัฐบาลเป็นการกระทำที่ผิดมรรยาททางการเมือง (กรุงเทพธุรกิจ 091142)

วันที่ 24 พ.ย.2542 ที่ห้องรับรอง 1 อาคารรัฐสภา เวลา 10.09 น. แกนนำพรรคร่วมฝ่ายค้านนำโดย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หน.พรรคความหวังใหม่ นายสุวิทย์ คุณกิตติ หน.พรรคกิจสังคม นายสมิคร สุนทรวะ หน.พรรคประชากรไทย ฯลฯ ได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รมต.ทั้งคณะ ต่อณายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานสภาผู้แทนราษฎร(มติชน,ไทยโพสต์ 251142)

ก่อนเปิดอภิปรายในวันที่ 15 ธ.ค.2542 มีการเคลื่อนไหวจากพนักงานสอบสวน โดยผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง พล.ต.ท. ล้วน ปานรศทิพ ไม่สั่งฟ้องกรณีบ้าน 3 หลังริมเขื่อนศรีนครินทร์ที่ กาญจนบุรี เกิดความขัดแย้งในเรื่องข้อมูลระหว่างหน่วยราชการหลายหน่วย นอกจากนี้ยังสั่งฟ้องแกนนำพรรคฝ่ายค้านนายอดิสร เทียนเกษ ส.ส.ขอนแก่น รอง หน.พรรคความหวังใหม่ พร้อมแกนนำสมัชชาคนจน ในคดีทุจริตจ่ายเงินค่าชดเชยเขื่อนราษีไศลส่งอัยการ (ไทยโพสต์ 021242) แต่ปรากฏว่าอัยการยังไม่รับสำนวนและไม่รับมอบตัวผู้ต้องหา(ไทยโพสต์, มติชน031242) ขณะเดียวกันฝ่ายค้านก็โจมตีรัฐบาลเป็นรายวัน ทั้งเรื่องการเสนอให้นายอุลริค ไวลฟ์กิง ผู้ต้องหาคดีหลบเลี่ยงภาษีสู่ผลการนำเข้าเรืออชตโดยผิดกฎหมายและเกี่ยวพันกับขบวนการค้ายาเสพติด ได้รับพระราชทานอภัยโทษ (มติชน, กรุงเทพธุรกิจ 091242) กรณีบ้านหลังที่ 4 ริมแม่น้ำแควใหญ่ที่มีอักษรย่อ ส.ช. กรณีรมต.ย้ายหลักเขตขยายจังหวัดพิจิตรกินเนื้อที่เข้าไปในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อออกโฉนด (กรุงเทพธุรกิจ 131242)

การโจมตีของฝ่ายค้าน มีผลกระทบต่อท่าทีของพรรคร่วมรัฐบาล จะเห็นได้ว่าการหาวิธีระหว่างพรรคชาติไทยกับพรรคชาติพัฒนาเพื่อกระตุ้นให้นายกฯ ขวน หลีกภัย ปรับเปลี่ยนรต.มท.ไทยโดยเสนอนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ดำรงตำแหน่งแทน ผลการประชุมของสองพรรคร่วมรัฐบาลระบุว่า จะรอฟังการอภิปรายของฝ่ายค้านก่อนจึงจะลงมติ ในขณะที่ฝ่ายค้านระบุว่าไม่อภิปรายพาดพิงถึง รต.ทั้งสองพรรค (กรุงเทพธุรกิจ 151242)

ล่าสุดก่อนถึงวันเปิดอภิปราย ผลการประชุมพรรคความหวังใหม่เปลี่ยนเป้าหมายจากการนายธารินทร์ นิมนานเหมินท์ รต.คลัง มาเป็น พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกฯ และรต.มท.ไทย ทั้งในเรื่องบ้าน 3 หลัง หรือบ้านหลังที่ 4,5,6 เรื่องคดีอุลริค โวลฟกัง ความประพฤติของคนใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ด้านการบริหารจัดการ การใช้บารมีส่งลูกชายเข้าเป็นอาจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ เป้าหมายคือให้ประชาชนตั้งคำถามว่า "พล.ต.สนั่น รวยได้อย่างไร" (ผู้จัดการ 151242)

วันที่ 15 ธ.ค. 2542 การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรต.ทั้งคณะ เริ่มขึ้นตั้งแต่เวลา 09.55 น. (ไทยโพสต์ 131242) สารสำคัญของอภิปรายของพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้แก่ รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหามลพิษได้ นายกฯ ไม่ดำเนินการใดๆ กรณีบ้าน 3 หลัง เพราะเกรงว่าจะกระทบเลขาธิการพรรคฯ การเป็นรต.กลาโหมไร้ผลงาน และช่วงหนึ่งของการอภิปราย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ตอกล้มพรรคร่วมรัฐบาลด้วยการเปิดเผยเอกสารลับเรื่องการตรวจสอบการโอนเงินจากนายราเกษ สักเสนา ให้นายบรรหาร ศิลปอาชา หน.พรรคชาติไทย และพรรคชาติไทย ซึ่งแสดงถึงความไม่ไว้วางใจที่พรรคประชาธิปัตย์มีต่อพรรคชาติไทย ซึ่ง พล.ต.สนั่น ได้ชี้แจงและแสดงเอกสารว่านายบรรหารและพรรคชาติไทยไม่เกี่ยวข้องกับนายราเกษ แต่ก็ถูกแย้งว่า เอกสารที่แสดงผิดจากหนังสือราชการทั่วไปเพราะไม่ลงวันที่รับเอกสารไม่มีเลขที่หนังสือ (มติชน, ไทยโพสต์ 161242)

อย่างไรก็ตาม การอภิปรายในวันแรกนี้ฝ่ายค้านใช้เวลาน้อยกว่าฝ่ายรัฐบาล ซึ่งเป็นผลมาจากการอภิปรายของนายสมศักดิ์ สุนทรเวช ที่พาดพิงถึง รต.ทุกคน (มติชน, ไทยโพสต์ 161242) และผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจำนวน 1,364 คนของสวนดุสิตโพลระบุว่าร้อยละ 69.35 เห็นว่านายกฯ ขวน หลีกภัยดีกว่ พล.อ.ชวลิต ส่วนจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละฝ่ายนั้น ร้อยละ 46.43 บอกว่าการอภิปรายของพล.อ.ชวลิต มีข้อมูลดี ร้อยละ 34.4 พุดเรื่องเก่าซ้ำซาก ขณะที่นายกฯ ได้ร้อยละ 34.04 มีหลักการดีในการพูด ร้อยละ 30.77 พุดจาไม่เด็ดขาด ร้อยละ 25.64 พุดไม่ตรงประเด็น (มติชน 161242)

การอภิปรายในวันที่ 16 ธ.ค.2542 เริ่มด้วยนายคณัญฤทธิ์ วัชรภรณ์ ส.ส.ศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่ อภิปรายเกี่ยวกับ กรณีบ้าน 3 หลัง หรือยี่สิบของพล.ต.สนั่น คนต่อมาก็คือ นายเกษม รุ่งธนเกียรติ ส.ส.สุรินทร์ อภิปรายนายกฯ ขวน ว่าไม่ตัดสินใจในทุกเรื่อง เพราะเป็นหนี้บุญคุณพล.ต.สนั่น ที่ช่วยให้เป็นนายกฯ อีกครั้ง นายปิยะนัฐ วัชรภรณ์ ส.ส.ศรีสะเกษ อภิปรายต่อนายกฯ ขวน ที่ปล่อยให้ พล.ต.สนั่น ใช้อำนาจไม่เป็นธรรม นายวีระกร คำประกอบ ส.ส.นครสวรรค์ พรรคความหวังใหม่ อภิปรายนายธารินทร์ นิมนานเหมินท์ เรื่องรัฐบาลให้การช่วยเหลือสถาบันการเงินมากเกินความจำเป็น กรณีหนี้เมอริตาคารกรุงเทพ ที่เกิดจากการปล่อยสินเชื่อโดยมิชอบ รวมถึงพฤติกรรมการส่วนตัวของนายธารินทร์ที่ซบถดื่มด้วย นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ อภิปรายนายธารินทร์ ในประเด็นปกป้องพวกพ้อง ก้าวถอยหลังของธนาคารกรุงเทพ การขายรัฐวิสาหกิจและขายธนาคารให้ต่างชาติ และหลักการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ผิดพลาด (ผู้จัดการ, มติชน, ไทยโพสต์ 171242)

การอภิปรายในวันที่ 17 ธ.ค.2542 เริ่มช่วงบ่าย โดยนายเทพ ไวกงษ์ ส.ส.ศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่ เปิดโครงข่ายธุรกิจนายธารินทร์ นิมนานเหมินท์ และพวกพ้อง ก่อนที่จะมาเป็นนักการเมือง แต่ข้อมูลค่อนข้างหลวม (กรุงเทพธุรกิจ, ไทยโพสต์ 181242) ช่วงหัวค่ำ เป็นการอภิปรายของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ซึ่งมีไม่เด็ด คือการเสนอนายกฯ ขวน ถ่ายภาพร่วมกับ นายบรรเจ็ด ธีระเวทย์ พ่อบุญธรรมบงรอน ราชยาเสพยิตติ (มติชน 191242) ส่วน พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อภิปราย รต.มท.ไทย เรื่องนักศึกษาพม่าที่เข้ามาก่อการร้ายในไทย และกรณีมีชื่อนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รต.ต่างประเทศ ติดอยู่ในทะเบียนเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ทางการกัมพูชาต้องการตัว (มติชน, กรุงเทพธุรกิจ 201242)

ผลการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านเว็บไซต์ของมติชนเกี่ยวกับการอภิปรายของ ร.ต.อ.เฉลิม ที่มีต่อ พล.ต.สนั่น ระบุว่ามีการเตรียมตัวมาอย่างดี โดยเฉพาะประเด็นเหล้าอำนาจ ปกป้องคนทำผิด ใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือในการตอบโต้กับฝ่ายค้าน ขณะที่เห็นว่ารัฐบาลตอบไม่ชัดเจน พล.ต.สนั่นชี้แจงแบบแก้ตัว พุดนอกประเด็น ตอบไม่ตรงคำถาม ส่วนของนายกฯ ขวน มีความเห็นว่า ตอบคำถามได้ทุกเรื่อง มักแทรกภาษาที่มุ่งแทงผู้อื่น พร้อมเล่าประวัติอันดีเลิศในสภาทุกครั้งทีพุด และมีหลายเรื่องที่ไม่ยอมตอบ (มติชน 191242)

การอภิปรายในวันที่ 18 ธ.ค.2542 เริ่มด้วยนายสุชาติ ศรีสัช ส.ส.มหาสารคาม พรรคความหวังใหม่ อภิปรายรัฐบาลในประเด็น อุ้มคนรวย ช่วยคนต่างชาติ พิชัยคณจน นายสุพร ดนัยตั้งตระกูล ส.ส.ร้อยเอ็ด พรรคความหวังใหม่ อภิปรายเรื่องการทุจริตในการแทรกแซงซื้อข้าวสารปี 2541/2542 นายชิงชัย มงคลธรรม ส.ส.กาฬสินธุ์ พรรคความหวังใหม่ อภิปรายเกี่ยวกับการทุจริตยงพารา การรับขามังที่ ยังไม่ได้สัญชาติไทยเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ (มติชน, สยามรัฐ 191242)

การอภิปรายในวันที่ 19 ธ.ค.2542 มีการปะทะคารมระหว่างผู้นำฝ่ายค้านกับ รมต.ต่างประเทศกรณีทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นการสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างนายชก เอื้อน ซึ่งมีส่วนพัวพันกับการลอบสังหารนายทง อุนเซ็น เมื่อ 24 ก.ย.2541 กับนายโสม รังสี โดยนายชก เอื้อนขอให้นายโสมมีหนังสือถึงฝ่ายทหารไทยและรมต.ต่างประเทศ เพื่อขอปล่อยตัวนายทง อุนเซ็น (มติชน, สยามรัฐ, กรุงเทพธุรกิจ 201242) ช่วงปลายนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รมต.สำนักนายกฯ ได้รับมอบหมายจากนายกฯ ให้เป็นผู้ชี้แจงก่อนการสรุปญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจของนายจาตุรนต์ ฉายแสง(ไทยโพสต์ 201242)

นายจาตุรนต์ สรุปพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกฯ ไว้ 4 ประการ คือ 1) ไม่มีวิสัยทัศน์ ทำให้ไม่เหมาะกับการบริหารประเทศในภาวะวิกฤติ 2) ขาดภาวะผู้นำ บริหารงานแบบลอยตัว เหมือนไม่บริหารหรือบริหารไม่เป็น 3) ไม่ใช่คนแก้ปัญหา แต่เป็นนักแก้ตัว นอกจากแก้ตัวให้ตนเองแล้วยังไม่พอยังเป็นทนายแก้ตัวให้กับพวกพ้องอีกด้วย 4) ไม่ใช่คนการเมืองที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาการเมืองอย่างจริงจัง แต่เป็นผู้ที่มีคารมคมคายคนหนึ่ง ที่พร้อมจะใช้คารมคมคายนั้นเอาชนะคู่แข่ง เพื่อปกป้องพวกพ้องของตนเอง (ไทยโพสต์ 201242) และบอกว่าในฐานะที่เป็นหัวหน้ารัฐบาล นายกฯ ไม่สมควรได้รับความไว้วางใจให้บริหารประเทศต่อไปเพราะ 1) แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจผิดพลาดล้มเหลว 2) บริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาคนจนล้มเหลว 3) การปฏิรูปการเมืองล้มเหลวและเลวร้ายมากขึ้น 4) การแก้ปัญหาคอร์รัปชันไม่สามารถหาคนผิดมาลงโทษ ประชาชนสิ้นหวังในการปกป้องผลประโยชน์ประชาชน (กรุงเทพธุรกิจ 201242)

วันที่ 20 ธ.ค.2542 ลงมติในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ ปรากฏว่าที่ประชุมมีมติไว้วางใจ รัฐมนตรีทั้งคณะด้วยคะแนนเสียง 229 ต่อ 125 (สยามรัฐ 211242) รวมเวลาการอภิปรายครั้งนี้นาน 5 วัน มากกว่า 58 ชั่วโมง (กรุงเทพธุรกิจ 201242)

การอภิปรายครั้งนี้ของฝ่ายค้านได้รับการวิจารณ์ว่าฝ่ายค้านไม่มีข้อมูลใหม่ทางด้านเศรษฐกิจ แต่การอภิปรายของนายจาตุรนต์ก็เข้าใจง่าย โยงภาพปัญหาระหว่างธนาคารกรุงไทย ก.คลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย ชัดเจนแต่ก็ไม่มีไม้ตายที่จะทำให้นายธารินทร์ลาออก (มติชน 201242) ผลก็คืออภิปรายครั้งนี้เปรียบได้ว่าทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลไม่มีฝ่ายใดได้คะแนนนิยม มีหลายประเด็นที่รัฐบาลไม่ตอบฝ่ายค้าน พรรคฝ่ายค้านซึ่งดูจะมีภาพลักษณ์ไม่ค่อยดีในสายตาประชาชนดูจะดีขึ้น เมื่อเผชิญกับการตอบโต้จากฝ่ายรัฐบาล โดยเฉพาะพณฯท่านนายกฯชวน หลีกภัย

2. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

หัวข้อข่าว

2. 1 การเลือกตั้ง ส.ท.ปากน้ำ ถึงขั้วยุติ
2. 2 "พรรคท้องถิ่นไทย" ตัวแทนองค์กรปกครองท้องถิ่นในเวทีการเมืองระดับชาติ
2. 3 มหาตไทยสง่างาม พ.ร.บ. เทศบาลฉบับเลือกนายกเทศมนตรีโดยตรงเข้าสู่สภาผู้แทนฯ และวุฒิสภากลุ่มยังเติร์กยอมรับหลักการ
2. 4 การเลือกตั้ง ส.ท. ยังปรากฏการทุจริตในหลายพื้นที่ และกลุ่มผู้สมัครฝ่ายประชาธิปไตยพลัดในหลายจังหวัด

สรุปประเด็นข่าว

2.1 การเลือกตั้ง ส.ท.ปากน้ำ ถึงขั้วยุติ

5 ต.ค.2542 จังหวัดสมุทรปราการ จัดประชุมเพื่อเตรียมพร้อมในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการ (ส.ท.) ซึ่งได้รับการเปิดเผยจากนายไพฑูรย์ สุนทรวินาศ ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.) จังหวัดสมุทรปราการว่า มีอาสาสมัครรัฐธรรมนูญ (อส.ร.) ของ กก.ต.สมุทรปราการจำนวน 288 คน กระจายลงในพื้นที่ (มติชน 061042) และมีรายงานจาก อส.ร.ว่าคืนวันที่ 5 ต.ค. มีการจ่ายเงินซื้อเสียงกันถึงหัวละ 1,000 บาท ต่อคนต่อทีม นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการซื้อเสียงว่า มีทั้งซื้อเสียงยกเขตให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและซื้อเสียงยกเขตไม่ต้องไปลงเสียงเลือกตั้ง(มติชน 071042, Bangkok Post 081099) วันที่ 11 ต.ค.2542 เทศบาลนครสมุทรปราการประกาศผลการเลือกตั้ง ส.ท.นครสมุทรปราการว่ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 38,538 คน มาใช้สิทธิ 22,384 คน หรือร้อยละ 57.28 โดยกลุ่มปากน้ำก้าวหน้า ปี 2000 ได้ 15 ที่นั่ง และกลุ่มเมืองสมุทรได้ 9 ที่นั่ง ทั้งนี้ในวันเลือกตั้ง มีทั้งนายกฯชวน หลีกภัย พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกฯและรมต.มหาตไทย และนายธานี ศักดิ์เศรษฐี รมช.มหาตไทย ไปตรวจความเรียบร้อยของการเลือกตั้ง ซึ่งนับว่าโปร่งใสกว่าทุกครั้งแต่ก็ยังมีข้อสังเกตเรื่องการทุจริตซื้อเสียง (มติชน 111042) วันที่ 15 ต.ค.2542 สภาเทศบาลนครสมุทรปราการจัดให้มีการประชุมเป็นครั้งแรก และได้ลงมติให้นายชนนวัฒน์ อัครเทม เป็นนายกเทศมนตรี (มติชน 161042)

2.2 "พรรคท้องถิ่นไทย" ตัวแทนองค์กรปกครองท้องถิ่นในเวทีการเมืองระดับชาติ

นายวีระวัฒน์ ภักตนิกร นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองยโสธร ในฐานะอุปนายกสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย เปิดเผยว่า จากการประสานงานสมาชิกกลุ่มสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย(ส.ท.ท.)ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งพรรคท้องถิ่นไทยในฐานะเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดในเวทีการเมืองระดับชาติ เพื่อผลักดันนโยบายการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่นให้เป็นจริงโดยเร็ว เพราะที่ผ่านมาการกระจายอำนาจการคลังส่วนท้องถิ่น จะล่าช้าเพราะรัฐบาลหลายชุดไม่ให้ความสำคัญอย่างจริงจัง แม้ว่าเน้นนโยบายพรรคการเมืองของตนเองมากกว่าทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ (ผู้จัดการ 041042)

นายวีระวัฒน์ กล่าวเพิ่มเติมว่า องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง อบต. อบจ. เทศบาล เมืองพัทยา และกทผ. ควรมีพรรคการเมืองของตนเองเพื่อเข้าไปผลักดันกฎหมายการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่นให้ผ่านออกมาโดยเร็ว และบอกว่าการส่งตัวแทนของพรรคท้องถิ่นไทยลงสมัครเป็น ส.ส.ในระยะแรกจะคัดเลือกบุคคลในองค์กรท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถลงสมัครเฉพาะประเภทบัญชีรายชื่อเท่านั้น โดยฝากให้ตัวแทนพรรคการเมืองต่าง ๆ เพราะยังไม่มีความพร้อมที่จะลงเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเดี่ยวเบอร์เดียว เพราะติดเงื่อนไขระเบียบราชการของแต่ละองค์กรท้องถิ่นและเงินทุนอุดหนุนพรรค และอีกปัญหาคือการหาผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค (ผู้จัดการ 041042)

2.3 มหาไทยสร้าง พ.ร.บ. เทศบาลฉบับเลือกนายกเทศมนตรีโดยตรงเข้าสู่สภาผู้แทนฯ และวุฒิสภากลุ่มยังเติร์กยอมรับหลักการ

วันที่ 11 ต.ค.2542 นายถาวร เสนเนียม ที่ปรึกษากฎหมาย รมต.มหาไทย ในฐานะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ. เทศบาล (ฉบับที่...)พ.ศ...เปิดเผยว่าคณะกรรมการฯจะพิจารณาร่างนี้ไปแล้วเสร็จในวันที่ 12 ต.ค.เพื่อนำเข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรให้ทันวันที่ 13 ต.ค. หรือ 14 ต.ค.โดยจะพิจารณาให้ผ่านวาระที่ 2 และ 3 และส่งให้ทันการพิจารณาของวุฒิสภาในวันที่ 15 ต.ค. คาดว่าจะประกาศใช้ให้ทันเดือน พ.ย. เนื่องจากเดือนนี้จะมีสภาเทศบาลหมดวาระ 87 แห่ง ปลายเดือน ธ.ค.อีก 22 แห่ง และต้นปี 2543 ซึ่งจะมีเทศบาลหมดวาระลงถึง 389 แห่ง ซึ่งหาก ร่าง พ.ร.บ.ผ่านการพิจารณา การเลือกตั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นก็เป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เนื่องจากระบบเดิมการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการแปรกลุ่มเปลี่ยนพรรคมีข้อตกลงเปลี่ยนกันดำรงตำแหน่งนายกฯบ้าง ประกอบกับสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยเรียกร้องให้เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงผนวกกับผลการสำรวจของเอแบคโพลที่ระบุว่าประชาชนร้อยละ82 เห็นด้วยกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ส่วนข่าวที่ว่า ร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวจะถูกส.ว.บางท่านคัดค้าน เพราะเกรงว่าจะนำไปสู่ระบบประธานาธิบดีได้นั้น นายถาวรชี้แจงว่า เป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นไม่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในระบบของรัฐบาลซึ่งตรงนั้นรัฐธรรมนูญเขียนไว้อย่างชัดเจนว่าประเทศไทยปกครองแบบรัฐเดี่ยวแบ่งแยกไม่ได้ (มติชน 02,121042,ไทยโพลด์121042)

ในช่วงปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนฯ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้เพื่อเป็นข้อมูลการตัดสินใจให้กับสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งคณะกรรมการฯได้เสนอแนวทางพิจารณา 2 แนวทางคือ 1)ไม่เห็นด้วยกับหลักการ หากเห็นว่า พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ.2496 ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน กำหนดให้นายกเทศมนตรีและคณะเทศมนตรีมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นเหมาะสมแล้ว 2) เห็นด้วยกับหลักการ หากเห็นว่าร่าง พ.ร.บ.เทศบาลที่สภาผู้แทนฯเสนอมาสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ และได้ระบุถึงผลกระทบของการที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ว่าไม่มีระบบการคานอำนาจระหว่างสภาฯกับฝ่ายบริหาร การพ้นตำแหน่งเป็นไปได้ยาก เพราะแต่ละฝ่ายไม่สามารถลงมติให้อีกฝ่ายพ้นจากตำแหน่งได้ แม้จะประพฤติมิชอบ เพราะมีวาระการดำรงตำแหน่งแน่นอน การแยกอำนาจออกจากกันอย่างเด็ดขาดจะทำให้เกิดการทำงานแบบสุดโต่ง นำไปสู่ความขัดแย้งในท้องถิ่นมากขึ้น หากนายกเทศมนตรี และเทศมนตรีกลายเป็นคนละพวกกัน และนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจะมีอำนาจเบ็ดเสร็จไม่มีผู้ใดคานอำนาจได้อย่างแท้จริงนำไปสู่การสร้างฐานอำนาจและสืบทอดอำนาจในอนาคตได้ รวมทั้งเสนอว่ารูปแบบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการปกครองระบบรัฐสภา การที่รัฐบาลเสนอร่าง พ.ร.บ.ดังกล่าว โดยไม่ฟังความคิดเห็นจากประชาชนทำให้ร่างฯไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ (ไทยโพลด์ 031242)

การประชุมวิปวุฒิสมาหรือคณะกรรมการกิจการวุฒิสภา เมื่อวันที่ 2 ธ.ค.2542 มีการอภิปรายทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยแต่ยังไม่มิตติใดออกมา (ไทยโพลด์ 031242) วันที่ 3 ธ.ค.2542 วุฒิสภาลงมติเห็นชอบรับหลักการในวาระที่ 1 ของร่าง พ.ร.บ.เทศบาล ด้วยคะแนนเสียง 70 ต่อ 45 เสียง และมีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นมา 25 คน เพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ โดยมีคณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่าง พ.ร.บ.ฯ ได้รับแต่งตั้งเข้ามาถึง 10 คน (กรุงเทพธุรกิจ 041242, ไทยโพลด์ 061245)

2.4 การเลือกตั้ง ส.ท. ยังปรากฏการทุจริตในหลายพื้นที่ และกลุ่มผู้สมัครฝ่ายประชาธิปไตยพลาดในหลายจังหวัด

วันที่ 25 ธ.ค.2542 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล 88 แห่งทั่วประเทศ สิ่งหนึ่งที่หนีไม่พ้นคือข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกตั้งหลายพื้นที่ที่มีการฟ้องร้องกันแล้ว วิธีการทุจริต เช่น การย้ายคนเข้าพื้นที่อย่างผิดสังเกต หรือที่เรียกว่าผีเลื่อนเมือง การซื้อเสียง ซื้อบัตรประชาชน ซื้อหวัคเนน ทั้งนี้มีหลายพรรคการเมืองเริ่มเปิดตัวส่งคนลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้สมัครอย่างออกหน้าออกตา (สยามรัฐ 061242) จะเห็นได้ว่า มีผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรคด้วยกัน เช่น พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ และผลของการเลือกตั้งในหลายพื้นที่ ทีมที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองใหญ่เหล่านี้โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ ต้องพลาดท่าในหลายจังหวัด ตัวอย่างเช่นที่ ชลบุรี ทีมก้านเปาะได้รับเลือกตั้งยกทีมในขณะที่ ประชาธิปัตย์ไม่ได้สักคน ขณะเดียวกันกลุ่มญาติของนายธารินทร์ นิยมานเหมินท์ รมต.คลัง ก็ยกทีมพลาดเช่นกันที่เชียงใหม่ ที่จังหวัดตรังเพื่อนนายกฯ ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเพียง 2 คน ที่กำแพงเพชร ทีมที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคความหวังใหม่ได้รับเลือกตั้ง 11 ที่นั่ง ขณะที่กลุ่มประชาธิปัตย์ได้รับเลือก 1 คน ที่จังหวัดกาญจนบุรี ประชาธิปัตย์ได้เกือบหมดแต่ถูกทีมที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคความหวังใหม่แทรกไปได้ 3 คน เป็นต้น (ผู้จัดการ, กรุงเทพฯ 271242) อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่กลุ่มการเมืองเก่าที่เคยบริหารงานเทศบาลมาก่อนได้รับการเลือกตั้งกลับมาอีกครั้ง เช่น ส.ท.เมืองสิงห์บุรี (กรุงเทพฯ 271242)

3. ความเคลื่อนไหวด้านวงการตุลาการและการตรากฎหมาย

หัวข้อข่าว

- 3.1 ยับยั้งอธิบดีศาล : ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของวงการตุลาการ
- 3.2 ศาลคดีอาญานักการเมืองเปิดแล้ว
- 3.3 การเสนอชื่อตุลาการศาลปกครองฯ บางท่าน ได้รับการคัดค้านว่าขาดคุณสมบัติ
- 3.4 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ
- 3.5 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย พ.ร.บ.พุนฯ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ

สรุปประเด็นข่าว

3.1 ยับยั้งอธิบดีศาล : ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของวงการตุลาการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าราชการชั้น 9 ชั้น 6 จำนวน 112 ราย ยกเว้น 3 ผู้พิพากษาระดับสูง ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการชั้น 7 ที่คณะกรรมการตุลาการ หรือ ก.ต. มีมติเลื่อนเป็นอันดับ 8 ประกอบด้วย นายฐาติ ศรีแสง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่ง ก.ต.ให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 9 นายวินัย วิมลเศรษฐ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ที่ ก.ต.แต่งตั้งให้เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 และนายปราโมทย์ ขพานนท์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ซึ่ง ก.ต.เลื่อนเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8 วันที่ 11 ธ.ค.2542 นายวิเชนุ เครืองาม เลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือถึง รมต.ยุติธรรม นายสุทัศน์ เงินหมื่น แจ้งผลการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าราชการตุลาการยกเว้น 3 รายข้างต้น (ไทยโพสต์ 121042) เนื่องจากมีคดีความกับนายประเสริฐ จอกรีตวงศ์ เจ้าของห้างทองสลิข ซึ่งถวายฎีกา ว่าบุคคลเหล่านี้เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่มิชอบ (ไทยโพสต์ 131042)

เหตุดังกล่าวทำให้มีใบปลิวออกมาเรียกร้องให้ ก.ต.แสดงความรับผิดชอบ (ไทยโพสต์ 131042) พร้อมกันนั้นมีการเปิดเผยว่า รมต.ยุติธรรมและก.ต.รู้อยู่แก่ใจแล้วแต่ยังไม่ยอมแต่งตั้ง ซึ่งตามขั้นตอนแล้วสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการจัดทำบัญชีรายชื่อแต่งตั้งโยกย้ายตามลำดับอาวุโสเสนอต่อ รมต.ยุติธรรม เพื่อทำรายชื่อฯ เสนอต่อ ก.ต.พิจารณา หลัง ก.ต.อนุมัติ เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการในฐานะเลขานุการ ก.ต.จะนำบัญชีรายชื่อแต่งตั้งโยกย้ายเสนอ รมต.ยุติธรรมผ่านปลัดก.ยุติธรรม โดยนายกฯเป็นผู้นำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ มีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ดำเนินงาน (ไทยโพสต์ 171042)

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แนวทางตุลาการมีการโยนความรับผิดชอบกันวนวาย เริ่มตั้งแต่ นายสุทัศน์ เงินหมื่น รมต.ยุติธรรม นายสุประดิษฐ์ หุตะสิงห์ อดีตปลัดกระทรวงฯ นายบุญรอด ตันประเสริฐ เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ แต่ นายสุทัศน์ ในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดได้ทำหนังสือตั้งคณะกรรมการสอบสวนนายบุญรอดในฐานะที่หนังสือสอบถามของเลขาธิการ ครม.ค้างอยู่ในหน่วยงานตนเองถึง 4 วัน จนทำให้เกิดความล่าช้า และยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงกับนายสุประดิษฐ์ ตามคำร้องเรียนของนายปราโมทย์ ผู้พิพากษาที่ไม่ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง (ไทยโพสต์ 17,241042) อย่างไรก็ตาม ผลการประชุมคณะกรรมการตุลาการ(ก.ต.) เมื่อวันที่ 12 ธ.ค.2542 ที่ประชุมมีมติให้ผู้พิพากษาทั้ง 3 ท่านที่ไม่ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง คงอยู่ในตำแหน่งเดิมชั้น 7 (มติชน 191042)

วันที่ 21 ต.ค.2542 นายอดิสร เพียงเกษ ส.ส.ขอนแก่น พรรคความหวังใหม่ยื่นกระทู้เรื่องปัญหาการแต่งตั้งผู้พิพากษาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร นัดสุดท้ายในสมัยประชุมนิติบัญญัติ ซึ่งนายสุทัศน์ เงินหมื่น รมต.ยุติธรรมบอกว่าปลัดกระทรวงฯ เป็นผู้เสนอต่อคณะกรรมการตุลาการ (กรุงเทพธุรกิจ , ไทยโพสต์ 221042)

3.2 ศาลคดีอาญานักการเมืองเปิดแล้ว

นายวิชัย วิวัชเสวี่ องค์คณะชั่วคราวในศาลแผนกคดีนักการเมือง เปิดเผยว่า ขณะนี้ศาลแผนกคดีนักการเมืองได้เริ่มเปิดดำเนินการแล้ว โดยจะใช้จำนวนคดีจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)เป็นหลัก เมื่อคดีขึ้นสู่ศาล จะยึดถือในสำนวนการสอบสวนอย่างเคร่งครัด เพราะไม่สามารถเรียกพยานมาสอบเพิ่มเติมได้ ส่วนการลงโทษจะทำได้เมื่อพิสูจน์แล้วพบว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ซึ่งจำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ คดีที่ ป.ป.ช.สั่งไม่ฟ้องหรือที่มีประชาชนฟ้องศาลจะไม่รับพิจารณา การแทรกแซงของนักการเมืองคงทำไม่ได้ เพราะการพิจารณาทำเป็นองค์คณะทั้งหมด 9 คน โดยเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับคัดเลือกมาและจะมีการหมุนเวียนตลอด การจะวิ่งเต้นให้ครบทั้งองค์คณะคงเป็นไปไม่ได้ อนึ่งคาดว่าคดีแรกที่จะพิจารณาคือคดีนักการเมืองถูกกล่าวหาทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในก.สาธารณสุข (มติชนสุดสัปดาห์ 231142)

3.3 การเสนอชื่อตุลาการศาลปกครองฯ บางท่าน ได้รับการคัดค้านว่าขาดคุณสมบัติ

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ผู้หนึ่งให้ข้อมูลว่าการคัดเลือกบุคคลจำนวน 23 คน เพื่อเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดของคณะกรรมการคัดเลือกซึ่งมีนางทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ เลขานุการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)เป็นประธาน อาจทำผิด พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองในเรื่องของบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างได้แก่ นายโกดิน พลกุล ซึ่งอาจมีปัญหาเรื่องความเป็นกลาง เพราะเคยเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ นายสนหาย ทรัพย์สุนทรกุล รองอธิการสูงสุด เคยถูกนายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ ฟ้องร้องว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบกรณีคดีลอบสังหารนายประมาณ ชันเชื้อ ประธานศาลฎีกาในปี 2536 และเคยเป็นที่ปรึกษากฎหมายของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ และอีกหลายคนมีปัญหาเรื่องอายุ เพราะมาตรา 21 ของพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ กำหนดว่าตุลาการศาลปกครองพ้นจากตำแหน่งเมื่อ 1) ตาย 2) ลาออก 3) สิ้นปีงบประมาณที่ตุลาการผู้นั้นมีอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่จะผ่านการประเมินสมรรถภาพให้ดำรงตำแหน่งต่อไปตามมาตรา 31 ซึ่งกำหนดว่าเมื่อผ่านการประเมินแล้วให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ แต่ปรากฏว่ามีตุลาการที่ได้รับแต่งตั้งถึง 4 คนที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป (กรุงเทพธุรกิจ 15,171142, ไทยโพสต์, มติชน 151142)

วันที่ 15 พ.ย.2542 นางทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ ประธานคณะกรรมการคัดเลือก เข้าพบคณะกรรมการตรวจสอบประวัติดูแลซึ่งตั้งโดยวุฒิสภาจำนวน 11 คน มีพล.อ.เทียนชัย ศิริสัมพันธ์เป็นประธาน เพื่อตอบข้อซักถามเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การคัดเลือก ว่าทำไมบางคนได้บางคนไม่ได้ทั้งที่มีคุณสมบัติไม่แตกต่างกัน รวมทั้งจะขอข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ(ป.ป.ป.) รวมทั้งหน่วยข่าวกรองแห่งชาติ เพื่อประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองสูงสุด (มติชน 151142)

วันที่ 19 พ.ย.2542 นายชวน หลีกภัย นายกษ มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภาเพื่อเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการศาลปกครองให้วุฒิสภาพิจารณา พร้อมเหตุผลโน้มน้าวให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบไปก่อนแม้จะมีการทักท้วง (มติชน 20, 231142, ไทยโพสต์ 231142)

วันที่ 22 พ.ย.2542 พล.อ.เทียนชัย ศิริสัมพันธ์ แถลงว่ามีผู้คัดค้านบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลปกครอง 9 คน ได้เชิญมาชี้แจงให้ข้อมูลแล้ว 3 คน อีก 6 คนกรรมาธิการจะประชุมอีกครั้งในวันที่ 25 และ 26 พ.ย. ทั้งนี้การแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองฯ ต้องมีขึ้นก่อนวันที่ 8 ธ.ค.2542 (มติชน 231142)

3.4 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ

ปัญหาการพิจารณาว่า พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ มีสาเหตุมาจากการตั้งข้อสังเกตของนักกฎหมายบางคนที่ระบุว่า การจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองขัดกับรัฐธรรมนูญ

นายวัลลภ ตังคณานุกาญ์ ส.ว. กล่าวว่าที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างวุฒิสภา (วิปวุฒิสภา) ตั้งข้อสังเกตว่าคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองที่มีนางทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ เลขานุการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เป็นประธานนั้นมาจากอำนาจอะไร เพราะหากมาโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครองฯ ที่ได้รับการเสนอชื่อก็ไม่ถูกต้องเช่นกัน (กรุงเทพธุรกิจ 171142)

นายวิรัช สุตสุวรรณ ส.ว. อดีตรองประธานศาลฎีกา ได้ตั้งข้อสังเกตระหว่างการพิจารณาร่าง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ ว่า การกำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองฯ ขึ้นมานั้นขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 277 ที่ระบุว่า การแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองฯ ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองฯ ก่อน ขณะที่มาตรา 279 บัญญัติให้คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองฯ มาจากตุลาการศาลปกครองฯ โดยไม่มีบทเฉพาะกาลแก้ปัญหาหรือยกเว้นการแต่งตั้งครั้งแรกเอาไว้ และในการพิจารณาให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลปกครองฯ นั้นต้องพิจารณาว่าวุฒิสภาสามารถให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบบุคคลที่เสนอมาหรือไม่ หรืออาจจะส่งเรื่องกลับคืนไปได้ถ้าเห็นว่ากำลังหาสิ่งขัดกับรัฐธรรมนูญ (ไทยโพสต์ 221142)

ประเด็นรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น รศ.ดร.สุพล นิธิไกรพนธ์ หัวหน้าภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ กล่าวว่า บทบัญญัติของกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองฯ ที่สสยกับว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ คือ มาตราที่ 97 และ 98 ซึ่งกำหนดให้มีกระบวนการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองชุดแรก 23 คน โดยให้มีคณะกรรมการคัดเลือกชั้นตอนหนึ่งจำนวนไม่เกิน 10 คน มีองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนด ให้ทำหน้าที่คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติและมีความรู้ความสามารถไม่เกิน 23 คนเสนอผ่านนายกฯไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อเสนอพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้งต่อไป (มติชน 221142)

แต่ข้อที่นักกฎหมายบางคนสงสัยและหยิบยกมาเป็นปัญหาคือมาตรา 277 แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดว่าการแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองฯต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองฯ (ก.ศป.) ตามที่กฎหมายบัญญัติเสียก่อนจึงจะนำความขึ้นกราบบังคมทูล แต่เมื่อมาตรา 97 และ 98 ของ พ.ร.บ.ศาลปกครองฯ ไปกำหนดให้มีคณะกรรมการตัดสินจำนวน 10 คน เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกและให้ความเห็นชอบ ซึ่งไม่ใช่ ก.ศป. ย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญ แต่มาตราที่ 279 ว่าด้วย ก.ศป. ระบุว่า ก.ศป.มีกรรมการรวมทั้งสิ้น 13 คนนั้นต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ซึ่งเป็นตุลาการศาลปกครองฯ และได้รับเลือกจากตุลาการศาลปกครองฯ ด้วยกันเอง ปัญหาคือเมื่อยังไม่มียุติการศาลปกครองฯ เลยก็น่าจะไม่มี ก.ศป.ได้ และในทางกลับกัน เมื่อยังไม่มียุติการคัดเลือกคณะตุลาการศาลปกครองฯ ก็ย่อมมีไม่ได้ (มติชน 221142)

รศ.ดร.สุพล นิธิไกรพนธ์ มีความเห็นว่า มาตรา 97,98 ของกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองฯ ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกขึ้นเพื่อทำหน้าที่คัดเลือกผู้ที่เหมาะสมดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองฯชุดแรกนั้นเองที่จะเป็นบทบัญญัติรองรับให้กฎหมายรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ใช้บังคับได้ และมีผลตรงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้จัดตั้งศาลปกครองฯขึ้นโดยเร็วภายใน 2 ปี (มติชน 221142)

วันที่ 22 พ.ย.2542 คณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการวุฒิสภา(วิปวุฒิสภา) ได้ประชุมเพื่อพิจารณาประเด็นการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองฯ ว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ปรากฏว่ายังหาข้อสรุปไม่ได้ คงต้องเป็นเรื่องของที่ประชุมวุฒิสภาที่จะประชุมในวันที่ 23 พ.ย.2542 (มติชน,ไทยโพสต์ 231142) และจากการประชุมวุฒิสภาวันที่ 23 พ.ย.2542 นายมีชัย ฤชุพันธุ์ บอกว่าปัญหาเรื่องนี้วุฒิสภาเคยส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความแล้วแต่ถูกตีกลับว่าปัญหายังไม่เกิด และกล่าวว่าขณะนี้วุฒิสภามีทางเลือกสองทางคือหลบตาไม่ดูรัฐธรรมนูญและทำตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ กับอีกวิธีหนึ่งคือทำตามรัฐธรรมนูญมาตรา 277 และ 279 ซึ่งวิธีการนี้วุฒิสภาต้องส่งเรื่องกลับไปให้รัฐบาลดำเนินการต่อไป ความเห็นของส.ว.แยกเป็นสองฝ่าย ๗หนึ่ง เห็นว่าพิจารณาตามที่กรมเสนอมา แต่อีกฝ่ายหักท้วงว่าขัดรัฐธรรมนูญหากดำเนินการไปอาจถูกเข้าชื่อถอดถอน สูญเสียเกียรติภูมิ หายสุดได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง119 ต่อ 48ว่าวุฒิสภาไม่รับพิจารณาบุคคลทั้ง 23 คน งัดออกเสียง 2 เสียง

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ บอกว่า ทางวุฒิสภาจะทำหนังสือแจ้งไปยังนายกฯ ว่าวุฒิสภาไม่อาจรับรายชื่อที่จะส่งเรื่องการแต่งตั้งดังกล่าว เพราะกระบวนการการคัดเลือกไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญขอให้รัฐบาลดำเนินการต่อไป แต่คิดว่าศาลรัฐธรรมนูญจะชี้ขาดได้ดีที่สุด (ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ 241142,มติชน 251142)

วันที่ 26 พ.ย. 2542 นายวิชณุ เครืองาม เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญกฎหมายจากหน่วยงานต่าง ๆ มาหารือเพื่อหาทางออกกรณีการแต่งตั้ง 23 ตุลาการศาลปกครองสูงสุดที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งผลการหารือได้พิจารณาทิศทางออกเป็น 4 แนวทาง คือ 1) ส่งเรื่องกลับไปให้วุฒิสภาพิจารณาอีกครั้ง 2) ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย 3) แก้ไขรัฐธรรมนูญเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่คิดกันมาแต่เดิม และแนวทางที่ 4 ที่เพิ่มขึ้นมาใหม่คือ การแก้ไข พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ ซึ่งทั้ง 4 แนวทางนี้มีข้อเสียทุกทาง และได้สรุปแนวทางที่จะเสนอให้ฝ่ายการเมืองพิจารณาคือการส่งเรื่องกลับไปวุฒิสภาและการให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ อย่างไรก็ตาม แต่ละแนวทางก็ต้องส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความอยู่แล้ว แต่หากจะส่งไปเลยก็มีปัญหาว่าองค์กรใดส่ง และคงใช้มาตรา261 เพื่อเป็นการส่งไปในรูปขององค์กร คิดว่าคงใช้เวลาไม่นาน (ผู้จัดการ 271142)

ผลการประชุม ครม. เมื่อวันที่ 30 พ.ย.2542 นั้นนายกฯตัดสินใจเลือกแนวทางการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมอบหมายให้นายวิชณุ เครืองาม เลขาธิการครม.ร่างหนังสือเสนอประธานรัฐสภาส่งตีความและแจ้งให้วุฒิสภาทราบต่อไป (ไทยโพสต์,กรุงเทพธุรกิจ 011242)

นายวันมูหะมัด นอร์มหา ประธานรัฐสภาบอกว่ารัฐบาลและวุฒิสภา เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ สามารถส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องผ่านประธานรัฐสภาเพราะจะรวดเร็วมากกว่า แต่เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมีศาลปกครองก็จะดำเนินการให้ (มติชน 021242) ส่วนทางนายวิษณุ เครืองาม บอกว่านายกลงนามในหนังสือมาแล้ว แต่ไม่ได้ส่งให้วินิจฉัยว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ตั้งคำถามหลักๆ เช่น วุฒิสภามีหนังสือแจ้งกลับมายังรัฐบาลชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าส่งกลับไม่ได้ นายกฯจะได้ส่งรายชื่อการแต่งตั้งตุลาการศาลปกครอง ไม่ให้วุฒิสภาพิจารณาใหม่ หากวินิจฉัยว่าถูกต้อง ทุกฝ่ายก็จะได้เริ่มต้นคิดกันใหม่ (มติชน, ผู้จัดการ, ไทยโพสต์ 031242)

28 ธ.ค.2542 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 12 คนประชุมเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดกรณีการแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองสูงสุดจำนวน 23 คน โทรมมติเสียงข้างมาก 8 เสียง เห็นว่าการที่นายกฯ ดำเนินการตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ เป็นการถูกต้องแล้ว และ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มีเสียงข้างน้อยเพียง 1 เสียง เห็นว่าขัดรัฐธรรมนูญ ส่วนอีก 3 เสียงเห็นว่าไม่ควรรับพิจารณาดังแต่ต้น เพราะไม่ใช่ความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติดังกล่าว เพราะเห็นว่า พ.ร.บ.ศาลปกครองฯ เป็น พ.ร.บ.ที่ขัดข้องว่างของรัฐธรรมนูญ ในระหว่างที่ไม่มีคณะกรรมการตุลาการปกครองฯ การกำหนดให้มีกรรมการสรรหาฯ จึงถือเป็นการทำหน้าที่แทนคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองฯโดยอนุโลม ซึ่งวุฒิสภาก็ต้องพิจารณารายชื่อที่นายกฯ เสนอมา ทั้งนี้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้วินิจฉัยว่าวุฒิสภามีอำนาจส่งคืนหรือไม่ตามที่นายกฯขอให้วินิจฉัย ส่วนวุฒิสภานั้นสมาชิกบางท่านบอกให้นายกฯ ส่งรายชื่อกลับมาเป็นการด่วนและลับ เพื่อให้เรื่องจบลงโดยเร็วเนื่องจากศาลปกครองมีคดีค้างการพิจารณาจำนวนมาก(ผู้จัดการ 291242, สยามรัฐ 301242)

3.5 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย พ.ร.บ.ทุนฯ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ

10 พ.ย.2542 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยกรณี ส.ส. 114 คน ส่วนใหญ่เป็น ส.ส.ฝ่ายค้าน เข้าชื่อกันให้ตีความ พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ใน 3 ประเด็นคือ 1) พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจมาตรา 28 บัญญัติให้กรมมีมติให้ยุบเลิกรัฐวิสาหกิจได้ ถือเป็นความขัดแย้งต่อกระบวนการตามกฎหมายตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ 2) มาตรา 24 พ.ร.บ.ทุนฯ บัญญัติให้ ก.คลังค้าประกันหนี้รัฐวิสาหกิจ แต่เมื่อโอนไปเป็นบริษัท ก.คลังยังต้องค้าประกันต่อขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 30 หรือไม่ และ 3) มาตรา 13,16,19 ของพ.ร.บ.ทุนฯ ที่ให้กรมมีอำนาจเปลี่ยนแปลงฐานะรัฐวิสาหกิจใดก็ได้มาเป็นบริษัทโดยไม่มีมาตรการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 87 หรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วมีมติดังนี้ ประเด็นที่ 1 เห็นว่าไม่ขัดด้วยคะแนนเสียง 8:5 ส่วนประเด็นที่ 2 และ 3 มีมติเห็นว่าไม่ขัดด้วยคะแนนเสียง 12:1 ทำให้ พ.ร.บ.ทุนฯ สามารถประกาศใช้เป็นกฎหมาย และจะทำให้การแปรูปรัฐวิสาหกิจเกิดขึ้น (มติชนสุดสัปดาห์ 161142)

4. การดำเนินการด้านต่างประเทศของรัฐบาล

หัวข้อข่าว

- 2.1 การส่งทหารไทยเข้าร่วมในกองกำลังรักษาสันติภาพติมอร์ตะวันออก เกิดกระแสคัดค้านในกองทัพ ปัญหาค่าใช้จ่ายและความสัมพันธ์สมาชิกอาเซียน

สรุปประเด็นข่าว

- 4.1 การส่งทหารไทยเข้าร่วมในกองกำลังรักษาสันติภาพติมอร์ตะวันออก เกิดกระแสคัดค้านในกองทัพ ปัญหาค่าใช้จ่ายและความสัมพันธ์สมาชิกอาเซียน

วันที่ 28 ก.ย.2542 น.ส.พ.บางกอกโพสต์ ตีพิมพ์บทความของพล.อ.ธีระวัฒน์ บัทมานนท์ จเรทหารทั่วไป แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งทหารไปติมอร์ตะวันออกของรัฐบาลไทย ว่าผู้ที่มิอำนาจจะต้องบอกกับชาวโลกว่า ไทยไม่ได้มีข้อตกลงต่างหากกับทหารอินโดนีเซียในติมอร์ตะวันออก(ทีเอ็นโอ)ของ พ.อ.จิรันโด ซึ่งเชื่อว่าส่งเสริมการปฏิบัติการของแก๊งติดอาวุธที่สนับสนุนการรวมกับอินโดนีเซีย และเสนอแนะว่าไม่ควรยินยอมขายเหยียบเรือสองแคม กล่าวคือรักษาสัมพันธไมตรีอันดีกับอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันก็ช่วยกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก เพราะจะทำให้ไม่มีประเทศใดให้ความไว้วางใจ และอีกปัญหานึงนอกเหนือจากการรีบส่งกองกำลังไปร่วมก็คือทำไม่ต้องเป็นหน่วยสู้รบ ซึ่งเสี่ยงต่อการเผชิญหน้ากับกองกำลังจัดตั้งของอินโดนีเซีย ด้วยเกรงว่าสถานการณ์จะทำให้ไทยต้องเลือกระหว่างการร่วมมือกับออสเตรเลียกับความสัมพันธ์อันดีช้านานกับอินโดนีเซีย (มติชน 011042)

การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว ได้รับการวิจารณ์ว่าจะผิดวินัยกองทัพหรือไม่ ประเด็นนี้ ปลัด ก.กลาโหม พล.อ.ธีระเดช มีเพียงกล่าวว่า เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวไม่ใช่ในฐานะผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหมซึ่งเป็นตำแหน่งก่อนหน้าเป็นจเรกองทัพ

และในส่วนของความสัมพันธ์กับอินโดนีเซียนั้นคงไม่เสียเพราะอินโดนีเซียชชไทยมา ส่วนเรื่องงบประมาณนั้นรัฐบาลจะจัดหาให้เพราะกองทัพบกไม่มีเงินและไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ (มติชน011042)

วันที่ 5 ต.ค.2542 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติการนำกำลังพลพร้อมยุทโธปกรณ์ของ ก.กลาโหมไปปฏิบัติราชการในต่างประเทศ และขออนุมัติวงเงินอุดหนุนจากรัฐบาลตามที่ ร.ม.ช.กลาโหมรักษาการแทนรมต. พล.อ.วิวัฒน์ชัย วุฒิสรี เสนอ ในการส่งกองทัพบกไปร่วมกับกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก ในวงเงิน 630 ล้านบาทในการปฏิบัติการกิจจำนวน 6 เดือน และนายอรรถพล สรสุชาติ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงว่าได้รับแจ้งจากเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ นายโคฟี อันนัน ว่ามีประเทศต่างๆ แจ้งความประสงค์จะบริจาคเงินเข้ากองทุนแล้วกว่า 4,000 ล้านบาท (ไทยโพสต์ 061042) ในวันเดียวกันศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อรายงานการปฏิบัติงานของกองกำลังทหารไทยในติมอร์ตะวันออก กองบัญชาการทหารสูงสุด หรือส.บ.ก.ส.เปิดแถลงข่าวเป็นครั้งแรก โดยพล.ต.บัญญัติ ขวาลศิลป์ รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร ว่า ส.บ.ก.ส.จะแถลงข่าวความคืบหน้าเป็นระยะๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามข้อมูลได้ตลอด 24 ชม. ทางโทรศัพท์ โทรสาร และทางเว็บไซต์ (ไทยโพสต์ 061042)

กองทหารไทยระลอกแรก ชุดแรกออกเดินทางในวันที่ 4 ต.ค.จำนวน 233 นายด้วยเครื่องบิน ซี-130 จำนวน 2 ลำเดินทางถึงที่หมายแล้ว วันที่ 5 ต.ค.ออกเดินทางอีก 73 นาย และวันที่ 7 ต.ค. เดินทางอีก 2 เที่ยวบินประมาณ 400 นาย ส่วนระลอกที่ 2 จะออกเดินทางในวันที่ 15 ต.ค. โดยเรือรบหลวงสุรินทร์ เป็นทหารบกหน่วยอาร์ทีเอฟ 144 นาย ลูกเรือทหารเรือ 122 นายและทหารที่ดูแลอาวุธยุทโธปกรณ์ 18 นาย ซึ่งทหารเรือเหล่านั้นจะมีการฝึกสนับสนุนกำลังทางบกในการล่าเหยียดคนและอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียงอาหาร ส่วนระลอกที่ 3 เป็นกำลังพลจากศูนย์การบินทหารบกและหน่วยขึ้นตรง 54 นาย อากาศยานเฮลิคอปเตอร์แบบเบลล์ 212 จำนวน 4 เครื่อง แบบ 206 จำนวน 2 เครื่องยานยนต์ และอาวุธยุทโธปกรณ์อีกจำนวนหนึ่ง เดินทางไปกับเครื่องบินซี-141 ของสหรัฐในวันที่ 21 ต.ค.2542 (มติชน01.16.191042, กรุงเทพธุรกิจ051042)

ความคืบหน้าในประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายนั้น นายวิลเลียม ฟิชเชอร์ เอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทยเข้าพบ ร.ม.ช.ต่างประเทศ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตรยืนยันว่าไทยได้รับเงินค่าใช้จ่ายกรณีส่งทหารไปติมอร์ตะวันออกแน่นอน เพราะตอนนี้กองทุนทรัสต์ฟันด์ ได้รับจากญี่ปุ่น 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากโปรตุเกสอีก 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ราวเดือน พ.ย.หรือธ.ค.ไทยจะได้รับเงินที่สำรองจ่ายไปคืน หลังจากนั้นรัฐบาลออสเตรเลียจะเบิกจ่ายเงินให้ไทยเป็นรายเดือน (มติชน191042)

5. ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและองค์กรประชาชน

หัวข้อข่าว

- 5.1 ตัวแทนองค์กรประชาชนที่ชั้รัฐธรรมนูญไม่ได้รับการปฏิบัติจากทั้งฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ
- 5.2 สนธิตำรวจปะทะมีอบมันสำปะหลัง กระทั่งพรคร่วมรัฐบาล
- 5.3 สมาพันธ์ประชาธิปไตยแถลงหุจรีตจ้อจลภายใต้รัฐบาลนายกฯชวน
- 5.4 นานาทัศนะกรณีวุฒิสภาส่งคืนรายชื่อคณะตุลาการศาลปกครองฯ ไปยังนายกฯ
- 5.5 นักวิชาการชี้แนวโน้มการเมืองไทย และระบุว่าปี '43 จะฟังเงินนอกระบบมากขึ้น

สรุปประเด็นข่าว

- 5.1 ตัวแทนองค์กรประชาชนที่ชั้รัฐธรรมนูญไม่ได้รับการปฏิบัติจากทั้งฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ

การประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน ได้สรุปผลการประชุมว่า รัฐธรรมนูญใหม่ได้รับการปฏิบัติเพียง 10 % เท่านั้น ทั้งที่ประกาศใช้มา 2 ปีแล้วจากสถิติจะเห็นว่าส.ว.ละเมิดรัฐธรรมนูญ 8 เรื่อง คณะรัฐมนตรีละเมิด 7 เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญละเมิด 6 เรื่อง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรละเมิด 4 เรื่อง เรื่องที่วุฒิสภาละเมิดคือรัฐธรรมนูญมาตรา 165 ที่กำหนดให้วุฒิสภาดำเนินการตามอำนาจเพียงชุดเดียวขึ้นมากลั่นกรองบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่วุฒิสภากลับตั้งคณะกรรมการมาหลายคณะ นอกจากนี้ยังแอบเพิ่มคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา 256 มีการตั้งกฎเกณฑ์ตามอำเภอใจ ที่สำคัญที่สุดคือการที่วุฒิสภากำหนดให้กรมบังคับคดี กรมคุมประพฤติ และสถานพินิจเด็กและเยาวชนไปอยู่สำนักงานศาลยุติธรรมแทนที่จะไปอยู่กับก.ยุติธรรมตามเดิม (ไทยโพสต์ 171042)

- 5.2 สนธิตำรวจปะทะมีอบมันสำปะหลัง กระทั่งพรคร่วมรัฐบาล

วันที่ 20 ต.ค.2542 มีอบมณสำปะหลังประมาณ 4,000 คน เดินทางถึงลำตะคอง ซึ่งกลุ่มผู้ชุมนุมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ มีแกนนำของสมาพันธ์เกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน (สกรย.อ.) สมาชิกคนจน กลุ่มคปอ. และอีกหลายองค์กรร่วมสมทบ และเพิ่มเติมข้อเรียกร้องจากของเกษตรกรมณสำปะหลัง เช่น เรื่องป่าไม้ ที่ดิน เชื้อเพลิง เพื่อกดดันรัฐบาลให้ดำเนินการตามข้อเรียกร้อง (ไทยโพสต์ 211042)

เมื่อกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังเดินทางถึงกม.ได้ชุมนุมกันที่หน้าทำเนียบรัฐบาลประมาณ 2,000 คนและบางส่วนอยู่ที่ถนนพิษณุโลก พระราม 5 และราชดำเนิน โดยนำรถอีแต่น รถมอเตอร์ 6 ล้อ และรถปิกอัพ ปิดทางเข้าออกทำเนียบรัฐบาลเกือบทุกด้านยกเว้นทางด้านถนนนครสวรรค์ โดยยืนยันจะรอคำตอบจากรัฐบาลว่าจะมีการประกันในราคาโลกกรัมละ 1.20 บาท ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้นัดหารือกันอีกครั้งในวันที่ 26 ต.ค. ที่ทำเนียบรัฐบาล แต่การหารือดังกล่าวต้องยกเลิกไปเนื่องจาก เวลา 10.00 น. ของวันที่ 27 ต.ค.กลุ่มเกษตรกรผู้ชุมนุมได้เคลื่อนขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาลเพื่อขอพบนายกฯ แต่ได้รับการขัดขวางจากเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจล เกิดการปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและสุนัขตำรวจ ได้รับบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย ตัวแทนกลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางไปยังที่ทำการพรรคชาติพัฒนาเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมกรณีกลุ่มผู้ชุมนุมถูกสุนัขตำรวจกัด ในขณะที่ พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก ผบ.ตร. กล่าวขอโทษที่เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 28,291042)

อย่างไรก็ตามตลอดทั้งวันของวันที่ 28 ต.ค.เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาลอย่างสงบโดยไม่ยอมเจรจาต่อรองใดๆ กับรัฐบาลเพื่อประท้วงถามหาความรับผิดชอบ กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้สุนัขตำรวจผลักดันผู้ชุมนุมและกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งเดินทางไปร้องเรียนต่อผู้แทนสำนักงานองค์การสหประชาชาติในไทยกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ไทยโพสต์,มติชน,ผู้จัดการ,กรุงเทพธุรกิจ 291042)

พล.ต.สนั่น ขจรประสาทน์ รองนายกฯ และรมต.มหาดไทย ระบุว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มาจากนครราชสีมา นายกร ทักษะรังสี หน.พรรคชาติพัฒนาควรไปเจรจาเพราะแกนนำม็อบเป็นหัวคะแนนที่โคราช ทำให้นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เลขาธิการพรรคชาติพัฒนาปฏิเสธว่าพรรคชาติพัฒนามิได้อยู่เบื้องหลังการชุมนุม (ไทยโพสต์, มติชน,ผู้จัดการ,กรุงเทพธุรกิจ 291042) หากต้องการให้พรรคชาติพัฒนาร่วมเจรจาด้วยก็ไม่มีปัญหาแต่ยืนยันว่าไม่มีใครในพรรคอยู่เบื้องหลัง (มติชน 301042) วันที่ 29 ต.ค.2542 กลุ่มผู้ชุมนุมกว่า 3,000 คน ยังคงปักหลักอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาลเป็นวันที่ 4 และยืนยันข้อเรียกร้องเดิมที่จะให้รัฐบาลประกันราคามันในราคาโลกกรัมละ 1.20 บาท และยืนยันเดียวกันนี้ตัวแทนผู้ชุมนุมและผู้บาดเจ็บจากถูกสุนัขกัดได้เดินทางไปยื่นหนังสือที่สภานายความ (มติชน 301042)

วันเดียวกัน นายกร ทักษะรังสี หน.พรรคชาติพัฒนา จัดแถลงข่าวกรณีนี้ พล.ต.สนั่น ระบุว่าแกนนำม็อบมันสำปะหลังเป็นหัวคะแนนของพรรคชาติพัฒนาว่าที่ระบุดังกล่าวไม่ผิดเพราะคนโคราชกับส.ส.โคราชรู้จักกันดี แต่ไม่ได้อาศัยความคุ้นเคยดังกล่าวมาสร้างแรงกดดันรัฐบาลหรือมาใช้ประโยชน์ทางการเมือง ที่ต้องออกมาแถลงเพราะไม่ต้องการให้ความเดือดร้อนของเกษตรกรต้องถูกปิดเบือน และไม่ขอแสดงความเห็นกรณีสุนัขตำรวจปะทะกับม็อบ (ผู้จัดการ 301042)

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจลหน้าทำเนียบรัฐบาลนั้น พล.ต.ท.วิระ วิสุทธกุล ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ บอกว่าเป็นเรื่องของอุบัติเหตุ เพราะทุกคนก็ไม่อยากให้เกิด (กรุงเทพธุรกิจ 311042)

5.3 สมาพันธ์ประชาธิปไตยแถลงทวงจริตจ้อจลภายใต้รัฐบาลนายกฯชวน

นายประสิทธิ์ คำภีร์ กนกวงศ์ ประธานสมาพันธ์ประชาธิปไตย ออกแถลงการณ์ในโอกาสครบรอบ 2 ปี รัฐบาลนายกฯชวนว่าสร้างความล้มเหลวในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยการล้มคนรวย ช่วยต่างชาติ ฆาตคนจน การทุจริตประเพณีมิชอบของรัฐบาลเป็นไปอย่างชัดเจนและต่อเนื่องตลอด 2 ปี ตัวอย่างกรณีทุจริตได้แก่

- 1) กรณีไม่ศาลละวิน ที่นำไม่ไปสร้างสำนักงานพรรคและบ้านทรงไทย
- 2) โครงการสื่อสารสัญญาณความเร็วสูงเอสดีเอชที่ฮ้างกันตอนประมูล แต่หาคนรับผิดชอบไม่ได้
- 3) การทุจริตยาและเวชภัณฑ์ ที่ผลการตรวจสอบนักการเมืองพันผิด
- 4) ผักสวนครัวรั้วกินได้ ซึ่งข้าราชการชั้นผู้น้อยถูกลงโทษ
- 5) การซื้อขายตำแหน่งข้าราชการ รพช. ที่พบเงินสด 10 ล้าน ในบ้านคนขับรด รมต.มหาดไทย แต่ไม่มีการเอาผิดใคร
- 6) การขึ้นค่าทางด่วนเกินสัญญาที่หาผู้รับผิดชอบไม่ได้
- 7) บ้านสวนหลังริมเขื่อนศรีนครินทร์ ยังหาคนผิดไม่ได้
- 8) คดีอุลลิต ไวล์ฟกัง มาเฟียเยอรมันที่เซ็นคำสั่งให้ตำรวจพิจารณาว่าบริสุทธิ์ก็ยังไม่มีการแสดงความรับผิดชอบ
- 9) ทุจริตเลื้อยแจ้ง ส.ท.ปากน้ำซึ่งได้ชื่อว่าโคตรโกง คนทำผิดยังลอยนวลและร่วมรัฐบาลอยู่

- 10) ให้คนที่ผ่านเลือกตั้งที่ศาลพิพากษาว่ามีการทุจริตเป็น รมต.ถึง 2 คน
- 11) ส.ส.พรรคแกนนำ ปลอมวุฒิการศึกษาแต่ได้รับการปกป้อง
- 12) ชีตเถื่อนบ้านพิษณุโลกที่เกี่ยวข้องกับคนใกล้ชิดนายกฯ ซึ่งได้ข่าวมาเลเซียเป็นผู้ต้องหา
- 13) การเลือกปฏิบัติกับธนาคารและสถาบันการเงิน (ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ 221242)

5.4 นานาทัศนะกรณีวุฒิสภาส่งคืนรายชื่อคณะตุลาการศาลปกครองฯ ไปยังนายกฯ

สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน นำโดยนายอมร รัชสาสิทธิ์ อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะนายกสมาคมฯ ทำหนังสือถึงประธานรัฐสภาตั้งข้อสงสัยถึงความไม่โปร่งใสและขัดขวางการปฏิรูปการเมืองระบุว่าผู้ริเริ่มคือสมาชิกวุฒิสภาส่วนหนึ่งที่รับใช้นักการเมืองและระบุว่านายกฯ กับประธานวุฒิสภาร่วมมือกันในอันที่จะล้มล้างกระบวนการจัดตั้งศาลปกครองฯ และตั้งข้อสังเกตว่าหากรัฐบาลมีความจริงใจที่จะปฏิรูปการเมืองจะต้องส่งรายชื่อคณะตุลาการศาลปกครองฯ กลับไปให้วุฒิสภาว่าอาศัยกฎหมายใดที่ส่งเรื่องคืนมา ส่วนนายสีก กอแสงเรือง นายกสภาทนายความได้เรียกร้องให้มีการจัดตั้งศาลปกครองสูงสุดโดยเร็ว และระบุว่าดุลพินิจของส.ว. ครั้งนี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ไร้หลักเกณฑ์การใช้กฎหมาย เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้นไม่ระบุเกี่ยวกับการส่งเรื่องคืน (ผู้จัดการ, ไทยโพสต์ 271142)

นายประสิทธิ์ ค่ายกนกวงศ์ ประธานสมาพันธ์ประชาธิปไตย กล่าวว่ารัฐบาลหวังเตง่วงการจัดตั้งศาลปกครองฯ เพื่อกลบเกลื่อนกรณีทุจริตข้อฉ้อฉลของรัฐบาลและการทำงานผิดพลาดต่างๆ นานา ทั้งปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รัฐบาลนายกฯ หมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศต่อไป หรืออีกเหตุผลหนึ่งคือรัฐบาลไม่ต้องการให้มีศาลปกครองฯ เพราะหากมีขึ้นมาจะทำให้ประชาชนฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐ (มติชน 291142)

นายอดุลย์ เขียวบริบูรณ์ ออกแถลงการณ์ในฐานะประธานคณะกรรมการญาติวีรชน 2535 หัวข้อ"หยุดขัดขวางการจัดตั้งองค์กรที่เป็นที่พึ่งของประชาชน" ระบุว่านายมีชัย ฤชุพันธุ์ ชี้นำให้เกิดปัญหาการส่งคืนรายชื่อกลับไปให้รัฐบาล และมีมติของคณะกรรมการฯ คือไม่ให้วางใจบทบาทของนายมีชัย ต่อกระบวนการปฏิรูปการเมือง และเรียกร้องให้นายมีชัยเคารพและยึดมั่นเจตนารมณ์ของประชาชนและวีรชนพฤษภาที่เรียกร้องการปฏิรูปการเมือง และเรียกร้องให้ประชาชนและสื่อมวลชนติดตามตรวจสอบการทำหน้าที่ของวุฒิสภาในกระบวนการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการจะเดินทางไปยื่นหนังสือสนับสนุนรัฐบาลยืนยันการจัดตั้งศาลปกครองตามญัตติที่เสนอในวุฒิสภาในวันที่ 29 พ.ย.2542 (มติชน 291142)

สมัชชา ส.ส.ร.แห่งประเทศไทยโดยนายเกรียง วิสิษฐสุวรรณ ในฐานะประธานสมัชชาฯ เสนอให้รัฐบาลแก้ไข พ.ร.บ.ศาลปกครองฯ เพื่อยุติปัญหาการแต่งตั้งคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุด(ผู้จัดการ 301142)

5.5 นักวิชาการชี้แนวโน้มการเมืองไทย และระบุว่าปี '43 จะพึ่งเงินนอกกระบบมากขึ้น

นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวในงานสัมมนาเรื่อง "การเมือง การบริหาร และการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยต้นศตวรรษหน้า" จัดโดยสถาบันพระปกเกล้า ที่ห้องรัฐธรรมนุญ โรงแรมรอยัลคลิฟ บีช เมืองพัทยา เมื่อวันที่ 11 ธ.ค.2542 ว่า โครงสร้างการเมืองและเศรษฐกิจไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นทางการโดยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เงินไขของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และ พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม ปี 2543 สังคมไทยยังต้องเผชิญกับพฤติกรรมการเมืองแบบเก่าและการขยายตัวของเศรษฐกิจชายแดน นักการเมืองพึ่งพาเงินทุนจากสถาบันการเงินไม่ได้แล้ว จะหันไปพึ่งเงินทุนจากเศรษฐกิจนอกกระบบมากขึ้น เช่น สถานกาสีในทั้งในและนอกประเทศใกล้ชิดชายแดน และการแปลงทุนรัฐวิสาหกิจมาเป็นหุ้น ส่วนกลุ่มคนที่เข้ามาในระบบรัฐสภาส่วนใหญ่ยังเป็นพวกคลีนลูกที่ 1 และคลีนลูกที่ 2 เช่นพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนคลีนลูกที่ 3 ซึ่งเป็นพันธมิตรของกระแสวันตกตามระบบคุณค่าใหม่ เช่นพรรคไทยรักไทย จะเข้ามาได้เพียงส่วนน้อย

ปี 2543 จะเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อสู้ระหว่างระบบคุณค่าเก่ากับคุณค่าใหม่ พรรคไทยรักไทยจะเป็นพรรคที่รักษาดุลยภาพระหว่าง สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น ส่วนพรรคประชาธิปัตย์จะเน้นนโยบายของสหรัฐฯ แต่ถือว่าเป็น 2 พรรคการเมืองที่มีแนวโน้มนโยบายสากลอย่างชัดเจน ขณะที่พรรคความหวังใหม่เน้นแนวทางชาตินิยม ส่วนพรรคอื่นๆ ไม่มีท่าทีชัดเจน และใน 15 ปีข้างหน้านักการเมืองและพรรคการเมืองจะมี 3 ประเภทคือ ที่เป็นสากล ที่เป็นชาตินิยม และที่มีหัวรุนแรง (กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 121242, ผู้จัดการ 131242)

6. ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองในต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

6. 1 ตีมือระวันออกภายใต้อินเตอร์เฟดไม่สงบอย่างที่คาด ผนวกปัญหาความสัมพันธ์อินโด-ออสเตรเลีย หลายประเทศในเอเชียคัดค้านการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานต่อจากอินเตอร์เฟด
6. 2 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอาร์เมเนีย ได้รับการประณามมากกว่าหาสาเหตุของปัญหา
6. 3 อาเซียนกับบทบาทในการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก
6. 4 สหรัฐฯครองตลาดส่งออกอาวุธร้อยละ 49 ขณะที่นาโตพิจารณาขยายให้ "กองกำลังไร้อันตรายต่อชีวิต" รูปแบบใหม่ของการทำสงครามของมหาอำนาจในอนาคต
6. 5 สมัชชาสังคมนิยมสากล ปฏิเสธทางสายที่สามของโทนี แบลร์
6. 6 สภาดูมาของรัสเซียเปลี่ยนกลุ่มพลังหลักจากพรรคคอมมิวนิสต์
6. 7 บิล คลินตัน จัดอันดับภารกิจของสหรัฐฯ และพันธมิตรในรอบพันปีใหม่

สรุปประเด็นข่าว

- 6.1 ตีมือระวันออกภายใต้อินเตอร์เฟดไม่สงบอย่างที่คาด ผนวกปัญหาความสัมพันธ์อินโด-ออสเตรเลีย หลายประเทศในเอเชียคัดค้านการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานต่อจากอินเตอร์เฟด

วันที่ 6 ต.ค.2542 ทหารออสเตรเลียประจำกองกำลังรักษาสันติภาพสหประชาชาติในติมอร์ตะวันออก(อินเตอร์เฟด)ปะทะกองกำลังฝ่ายต่อต้านเอกราชติมอร์ตะวันออก คาดว่าเป็นกองกำลังจากกลุ่มฮามิดิ(Hamidi) ที่เมืองซูโอ(Suia) ในเขตติมอร์ตะวันออกใกล้ชายแดนติมอร์ตะวันตกของอินโดนีเซีย จุดปะทะห่างจากกรุงดิลีเมืองหลวงติมอร์ตะวันออกไปทางตะวันตกเฉียงใต้ราว 110 กม. กลุ่มฮามิดิเสียชีวิต 2 คน ขณะที่ทหารออสเตรเลียบาดเจ็บ 2 คน ปฏิกริยาจากอินโดนีเซียคือเสียใจและวิตก และคิดว่าไม่น่าเกิดขึ้นอีก ส่วน พล.ท.สุทราจิต โฆษกกองกำลังทหารอินโดนีเซีย กล่าวว่า ทางทหารอินโดนีเซียจะไม่อนุญาตให้ทหารกลุ่มต่อต้านเอกราชใช้ติมอร์ตะวันตกเป็นชุมกำลังต่อสู้กับทหารอินเตอร์เฟด และวันเดียวกันสหรัฐฯได้ส่งกองทหารนาวิกโยธิน 900 นายและทหารเรืออีก 900 นาย พร้อมเฮลิคอปเตอร์ชนิด CH-53 และอาวุธอื่นๆ มาถึงติมอร์ตะวันออก เพื่อสนับสนุนกองกำลังอินเตอร์เฟด (มติชน 081042)

วันที่ 9 ต.ค.2542 กองกำลังติดอาวุธชาวติมอร์ 12-15 คนชุมนุมโจมตีทหารนิวซีแลนด์ 5 นาย ทางตอนเหนือของเมืองซูโอ ใกล้บริเวณชายแดนติมอร์-อินโดนีเซีย กองกำลังเสียชีวิต 1 คน ทหารนิวซีแลนด์ไม่ได้รับบาดเจ็บใดๆ ทำให้กองกำลังอินเตอร์เฟด ต้องเพิ่มกำลังทหารจากเดิม 1,000 นายเป็น 3,000 นาย เพื่อป้องกันกองกำลังติดอาวุธชาวติมอร์ฯ นอกจากนี้การชุมนุมแล้วกองกำลังติดอาวุธชาวติมอร์ฯยังฝึกชาวติมอร์ที่ต่อต้านเอกราชจำนวน 6,000 คน พร้อมประกาศใช้วิธีทำสงครามกองโจรกับกองกำลังอินเตอร์เฟดโดยเฉพาะทหารออสเตรเลีย (มติชน 111042) วันที่ 16 ต.ค.2542 พ.อ.มาร์ก เคลลี โฆษกกองกำลังอินเตอร์เฟดเปิดเผยว่ากองกำลังลาดตระเวนของอินเตอร์เฟดที่เมืองมาลิโบได้ปะทะกับกลุ่มทหารบ้านชาวติมอร์ที่สนับสนุนอินโดนีเซียประมาณ 20 คน ปรากฏว่าทหารบ้านเสียชีวิต 3 ศพ (มติชน 171042)

สำหรับความสัมพันธ์อินโดนีเซีย-ออสเตรเลียนั้น ในช่วงนี้ต่างจะลดการส่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศอีกฝ่ายไว้ก่อน หลังจากหมดวาระของเอกอัครราชทูตคนเก่า (มติชน 011042) อินโดนีเซียเรียกร้องให้บริษัทห้างร้านต่างๆในอินโดนีเซียหยุดการนำเข้าสินค้าจากออสเตรเลีย (มติชน 111042)

วันที่ 21 ต.ค.2542 นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ แต่งตั้งนายเซอร์จิโอ วิเอรวา เดอ เมลโย ชาวบราซิล ผู้ช่วยเลขาธิการสหประชาชาติฝ่ายกิจการมนุษยธรรม อดีตผู้จัดตั้งองค์การบริหารพลเรือนของสหประชาชาติในโคโซโว ดำรงตำแหน่งผู้นำคณะผู้บริหารชั่วคราวในติมอร์ตะวันออก แต่แนวคิดดังกล่าวของนายโคฟี อันนัน ได้รับการคัดค้านจากกลุ่มประเทศในเอเชียโดยเฉพาะอินโดนีเซียและมาเลเซีย เพราะเห็นว่าตำแหน่งนี้ควรเป็นของคนเอเชีย โดยเรียกร้องให้เป็นคนไทยหรือไม่ก็เป็นคนฟิลิปปินส์ แต่ไม่ได้ระบุชื่อบุคคลออกมา นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการจัดกองกำลังรักษาสันติภาพที่จะรับช่วงงานต่อจากอินเตอร์เฟด เพราะนักการทูตตะวันตกเห็นว่าบทบาทนำควรเป็นของออสเตรเลีย ในขณะที่ประเทศในเอเชียหลายประเทศรวมทั้งมาเลเซียเห็นว่าอำนาจการบัญชาการดังกล่าวควรเป็นของชาติในเอเชียหรืออาเซียน (มติชน221042)

พล.อ.วิรัตน์ ผบ.สส.อินโดนีเซีย เข้าเยี่ยมคารวะนายฯฯ และพล.อ.มณฑล อัมพรพิสิษฐ์ ผบ.สส.เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินการตำแหน่ง ผบ.สส.และรับตำแหน่ง รมต.ประสานงานกิจการการเมืองและความมั่นคงในควม.ของนายวาอิด ประธานาธิบดีคนใหม่ของอินโดนีเซีย

เซีย พร้อมทั้งชักชวนให้กองกำลังไทยเข้าร่วมในกระบวนการส่งผ่านอำนาจบริหารในติมอร์ตะวันออก ภายหลังจากเสร็จสิ้นภาระในอินเทอร์เน็ตพด (กรุงเทพฯธุรกิจ 291042)

6.2 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอาร์เมเนีย ได้รับการประณามมากกว่าหาสาเหตุของปัญหา

วันที่ 27 ต.ค.2542 กลุ่มมือปืนนำโดย ไนรี อูนาเนียน อดีตสมาชิกพรรคชาตินิยมดชันด์ พร้อมอาวุธปืนยาวแบบอัตโนมัติบุกเข้าไปในรัฐสภาอาร์เมเนีย สังหารวาทเคน ชาร์คเวียน นายกฯ ประธานรัฐสภา รองประธานสภา 2 คน รมต.ฝ่ายปฏิบัติการ 1 คน สมาชิกรัฐสภา 2 คน และอดีตบรรณาธิการน.ส.พ.อีก 1 คน รวมเสียชีวิตทั้งหมด 8 คนและยังควบคุมบุคคลอื่น ๆไว้ในตึกรัฐสภานานถึง 18 ชั่วโมง จนวันที่ 28 ต.ค.จึงปล่อยตัวประกันและยอมมอบตัวกับตำรวจ การกระทำดังกล่าวได้รับการประณามจากนานาประเทศ ในขณะที่สมาชิกรัฐสภาอาร์เมเนียผู้หนึ่งบอกว่าไม่มีเหตุผลทางการเมือง ส่วนผู้นำกลุ่มมือปืนบอกว่าผู้นำกำลังนำประเทศไปในทางที่ผิด และบอกว่าการกระทำของเขาไม่เกี่ยวข้องกับการเจรจาแก้ไขข้อพิพาทระหว่างอาร์เมเนียกับอาเซอร์ไบจานในปัญหาดินแดนนากอร์โน-คาราบัค ซึ่งชาวอาร์เมเนียในนั้นสู้รบเพื่อแยกดินแดนจากอาเซอร์ไบจาน (ไทยโพสต์ , มติชน 291042)

เหตุการณ์รุนแรงดังกล่าว ได้รับการวิเคราะห์จากนายจอห์น ไชเบอร์เลน ประธานกลุ่มศึกษาเอเชียกลางแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดว่าเป็นการแสดงออกของประชาชนที่กำลังตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากแต่มีช่องทางในการระบายความคับแค้นไม่มากนัก (กรุงเทพฯธุรกิจ 3010 42)

สาธารณรัฐต่างๆ ในอดีตสหภาพโซเวียตภายหลังการแยกตัว ต้องเผชิญปัญหาทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การนิยมใช้ความรุนแรงเป็นปัญหาที่ปรากฏในดินแดนอดีตสาธารณรัฐของสหภาพโซเวียตเดิม อาร์เมเนียเป็นประเทศหนึ่งที่ยากจนที่สุด แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะสถาปนาระบบประชาธิปไตยที่มั่นคง แต่จากความสิ้นหวังทางเศรษฐกิจเท่ากับเป็นการบ่มเพาะกลุ่มหัวรุนแรงขึ้นภายในประเทศ พิจารณาได้จากคำประกาศของนายไนรี อูนาเนียน ผู้นำมือกลุ่มมือปืนว่า ...เศรษฐกิจของเราพังทลาย ความวุ่นวายทางสังคมเพิ่มมากขึ้นจนสุดทน ทั้งยังมีแนวโน้มว่าเราจะสูญเสียอิสรภาพ ... (กรุงเทพฯธุรกิจ 301042)

6.3 อาเซียนกับบทบาทในการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก

การตัดสินใจมีบทบาทเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออกของอาเซียนเป็นไปด้วยความล่าช้า สะท้อนถึงความอ่อนแอในการจัดการปัญหาในภูมิภาคขององค์กรนี้ จนต้องสูญเสียความเป็นผู้นำให้แก่ออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศนอกกลุ่ม ซึ่งนอกจากปัญหาความเข้มแข็งทางการเงินแล้วประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมในการรักษาสันติภาพของติมอร์ตะวันออกก็ยังคงเผชิญกับความพยายามที่จะต้องสร้างความสมดุลระหว่างบทบาทในการรักษาสันติภาพกับความคาดหวังของอินโดนีเซียที่จะให้เพื่อนสมาชิกอาเซียนลดความสำคัญของออสเตรเลีย ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวขึ้นกับปัจจัยสำคัญคือ ความพร้อมของกองทัพ แหล่งเงินทุน รวมถึงการถูกประท้วงจากชาวอินโดนีเซียหากมีการปะทะกับกองกำลังทหารต่อต้านเอกราชของติมอร์ตะวันออก

4 ชาติสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมภารกิจในติมอร์ตะวันออกคือ ไทย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และมาเลเซีย โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กร สหประชาชาติ และมีออสเตรเลียเป็นผู้นำทางทหาร (ผู้จัดการ 011042) นอกจากนี้ทั้ง 4 ประเทศยังถูกทดสอบความเหนียวแน่นของความสัมพันธ์ในกรณีหากยูเอ็นได้สวนอินโดนีเซียว่ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกองกำลังติดอาวุธของฝ่ายโปรอินโดนีเซียหรือไม่ และหากมีการปะทะกับกองกำลังย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งของชาติสมาชิกเพราะกลุ่มไปรจการตำรวจกำลังรวมตัวเพื่อทำสงครามกองโจรขึ้นอีก

6.4 สหรัฐฯครองตลาดส่งออกอาวุธร้อยละ 49 ขณะที่นาโตพิจารณานโยบายใช้ "กองกำลังไร้

อันตรายต่อชีวิต" รูปแบบใหม่ของการทำสงครามของมหาอำนาจในอนาคต

สถาบันเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ระหว่างประเทศแห่งลอนดอน (IISS) รายงานเกี่ยวกับการซื้อขายอาวุธของโลกโดยเสนอว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งการตลาดค้าอาวุธรายใหญ่ที่สุดของโลกหรือประมาณ ร้อยละ 48.6 รองลงมาคือฝรั่งเศส อังกฤษ รัสเซีย และอิสราเอล (สถาบันเพื่อการศึกษาสันติภาพระหว่างประเทศแห่งกรุงสต็อกโฮล์มจัดอันดับให้รัสเซียส่งออกอาวุธเป็นอันดับ 2 ของโลกในเชิงปริมาณ)

สถาบันเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณใช้จ่ายด้านกลาโหมของมหาอำนาจสหรัฐฯ กับค่ายนาโตพบว่าสหรัฐฯ เป็นมหาอำนาจที่พร้อมด้านสรรพาวุธมากที่สุดจนนาโตแทบไม่ติด ทั้งนี้สหรัฐฯ ทุ่มงบประมาณด้านกลาโหมสูงถึง 276,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯในปี ค.ศ. 1999 และเพิ่มเป็น 280,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2000 (ผู้จัดการ 251042)

นอกจากนี้ สถาบันเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ฯ รายงานว่าขณะนี้ประเทศมหาอำนาจในโลกต่างมุ่งพัฒนากองกำลังที่มีความเสี่ยงเป็นศูนย์ เริ่มจากปฏิบัติการโจมตีทางอากาศ เห็นได้จากในสงครามโคโซโวที่พันธมิตรนาโตระดมใช้เครื่องบินรบไร้คนขับ บังคับการโจมตีเป้าหมายจากระยะไกล ซึ่งตลอดการปฏิบัติการ 78 วัน นาโตไม่สูญเสียนักบินเลยแม้แต่คนเดียว และในการทิ้งระเบิด 10,000 ครั้ง เครื่องบินถูก

ยังคง 2 ลำเท่านั้น สำหรับรัสเซียก็ยังคงปราบปรามเชนนิยด้วยกองกำลังทางอากาศโดยไม่ยอมเปิดแนวรบภาคพื้นดินแต่อย่างใด และปลายเดือน ก.ย.2542 ที่ผ่านมานาโตได้พิจารณานโยบายการรบใหม่ล่าสุดนั้นคือกองกำลังไร้อาวุธพิฆาตชีวิต ซึ่งจะลดความตาย บาดเจ็บ พิการลงได้ ตัวอย่างเช่นใช้เครื่องบินซูเปอร์กาวะระดมยิงรถถังให้ติดกับถนนไม่อาจเคลื่อนไหวปฏิบัติการได้ การปูเส้นทางยุทธศาสตร์ด้วยสารทำลายล้างของยานพาหนะหรือการใช้คลื่นความถี่ต่ำทำให้กองกำลังภาคพื้นดินของฝ่ายตรงกันข้ามอาเจียนแทนการใช้กระสุนยูเรเนียม (ผู้จัดการ 251042)

6.5 สมัชชาสังคมนิยมสากล ปฏิเสธทางสายที่สามของโทนี แบลร์

สมัชชาสังคมนิยมสากล เป็นองค์การที่มีการรวมตัวอย่างหลวม ๆ ของพรรคการเมืองแนวกลาง-ซ้ายหรือสังคมนิยมประชาธิปไตย และสังคมนิยม กว่า 140 ชาติทั่วโลก กำหนดจัดประชุม 3 ปีครั้ง ซึ่งปีนี้ได้มาประชุมร่วมกันที่กรุงปารีสเป็นเวลา 3 วัน ตั้งแต่วันที่ 8-10 พ.ย. 2542 ผู้เข้าร่วมประชุมมีทั้งหัวหน้ารัฐบาลของ 3 ประเทศสำคัญในยุโรป ได้แก่ โทนี แบลร์ แห่งอังกฤษ ลีโอนเนล โจสเป แห่งฝรั่งเศส และแกร์ฮาร์ด ชเรอร์เดอร์ แห่งเยอรมนี นอกจากนี้ยังมาจาก เดนมาร์ก ฟินแลนด์ กรีซ อิตาลี เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สวีเดน และผู้นำจากอดีตรัฐคอมมิวนิสต์ และโลกที่สามเข้าร่วม เช่น นายกาเยอตู บาร์ก แห่งอิสราเอล ประธานาธิบดี ยัสเซอร์ อาราฟัต แห่งปาเลสไตน์ เป็นต้น

เนื่องจาก 15 รัฐในสหภาพยุโรป มีพรรคสังคมนิยมครองอำนาจอยู่ถึง 11 ประเทศ คำปราศรัยต่อที่ประชุมสมัชชาฯ จึงหนีไม่พ้นประเด็นปัญหาสำคัญๆ เกี่ยวกับนโยบายของยุโรปในอนาคต อย่างไรก็ตาม คำปราศรัยต่อที่ประชุมที่โดดเด่นเป็นของ โทนี แบลร์ นายกรัฐมนตรี ซึ่งเสนอการเป็นมิตรกับธุรกิจภาคเอกชน และได้รับการสนับสนุนจากแกร์ฮาร์ด ชเรอร์เดอร์ นายกรัฐมนตรีแห่งเยอรมนีในแนวทางที่เอียงมาทางกลางๆมากกว่า ทั้งนี้ก่อนหน้าประชุม แบลร์และชเรอร์เดอร์ เคยเสนอแนวคิดโดยร่วมเขียนเป็นบทความลงตีพิมพ์ใน น.ส.พ. ฌูร์นาล ดู ดิมอร์ซ ในเดือน มิ.ย. 2542 เรียกร้องให้แสวงหาสังคมซึ่งนักธุรกิจผู้ประสบความสำเร็จจะเป็นที่นิยมชมชื่นพอๆ กับศิลปินและคารานักฟุตบอล และใน น.ส.พ. ฉบับเดียวกันแต่เป็นวันที่ 7 พ.ย. แบลร์ เตือนว่าอย่างช้าแต่ยึดติดอยู่กับคัมภีร์ซึ่งล้าสมัยแล้ว เพราะโลกาภิวัตน์กำลังนิยามพรมแดนระหว่าง "ขวา" กับ "ซ้าย" กันใหม่หมด และเตือนว่าผู้เข้าร่วมประชุมไม่ควรกลายเป็นพวกอนุรักษนิยมในหมู่ฝ่ายซ้าย ที่มุ่งปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวและระบบราชการ ตลอดจนวิธีทำงานแบบเก่าๆ โดยอ้างนามของความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งแนวคิดของแบลร์ ผสมผสานระหว่างการจัดรัฐสวัสดิการกับทุนนิยมโลกาภิวัตน์ ถูกเรียกว่าเป็น Third Way หรือ ทางสายที่สาม

ทางด้าน นายกาเยอตู บาร์ก มีความมุ่งมั่นกับนโยบายส่งเสริมบทบาทการเข้าแทรกแซงของรัฐ เน้นคุณค่าร่วมด้านความเสมอภาคทางสังคมที่ชาวสังคมนิยมสากลต่างยึดมั่น กล่าวหาว่า เวลานี้ชาวสังคมนิยมยอมรับระบบเศรษฐกิจแบบตลาดแล้ว แต่ก็เสริมว่า ยังจะต้องคอยควบคุมและจัดระเบียบลัทธิทุนนิยมเอาไว้เสมอ การเป็นชาวสังคมนิยมคือการดำเนินการเพื่อให้มีการจัดตั้งให้มากขึ้น และระเบียบกฎเกณฑ์มากขึ้น

อันโตนิโอ กูเตอรเรส นายกรัฐมนตรีโปรตุเกส ได้รับการวางตัวให้เป็นประธานสังคมนิยมสากล (Socialist International) คนใหม่ภายหลังการประชุม คาดหมายตั้งแต่ก่อนเริ่มวันประชุมว่า ที่ประชุมน่าจะมุ่งแสวงหาฉันทามติเกี่ยวกับคุณค่าของสังคมนิยมมากกว่าที่จะอภิปรายกันอย่างแตกหักในแนวคิดของแบลร์กับโจสเป

ปีแอร์ มังรอย ประธานสังคมนิยมในช่วงสมัยประชุมนี้บอกว่าในการยืนหยัดขึ้นต่อสู้กับลัทธิทุนนิยมที่กำลังมีชัยนี้ เราจำเป็นต้องรับรองนโยบายเชิงรุกที่ท้าทายวิวัฒนาการของตลาด เพราะตลาดเชื้ออำนาจต่อผู้แข็งแกร่งมากกว่าผู้อ่อนแอ

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมได้พยายามหลีกเลี่ยงการปะทะที่แตกต่างกันภายในขบวนการหันมาประนีประนอมกันได้ในเรื่องการต่อสู้รักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ เพื่อรับมือกับกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่นำโดยสหรัฐฯ ที่กำลังโหมพัดรุนแรง และได้ออกประกาศร่วมกันเมื่อวันจันทร์ที่ 8 พ.ย.2542 สารสำคัญเช่น เรียกร้องให้เร่งรัดปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพิ่มความเข้มข้นของระเบียบกฎเกณฑ์ระดับโลกที่จะมาดูแลตรวจสอบพวกกองทุนเก็งกำไรตลอดจนการฟอกเงิน การบริหารจัดการกระแสโลกาภิวัตน์เรียกร้องให้ต้องลงมือปฏิบัติการทางการเมืองอย่างดียิ่งขึ้นและเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพราะโลกที่ปราศจากสัญญาความมุ่งมั่นและระเบียบกฎเกณฑ์จะมีความไม่มั่นคงไม่แน่นอนไม่เท่าเทียมกันและไปสู่การแยกขาดจากกันเป็นส่วนใหญ่ และหยิบยกสิ่งที่ถือว่าเป็นเป้าหมายร่วมระดับโลก เช่น การขจัดหนี้สินของบรรดาประเทศยากจน การเข้าแทรกแซงแบบมีมนุษยธรรมในวิกฤติต่างๆ และการเพิ่มจำนวนสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ตลอดจนการเรียกร้องให้จัดตั้ง คณะมนตรีความมั่นคงทางเศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติ ซึ่งจำเป็นต้องทำให้เพิ่มมีหลักประกันว่าระบบการเงินระหว่างประเทศจะมีความโปร่งใสมากขึ้นและจะมีการวางกรอบกฎเกณฑ์แห่งความรอบคอบของการเงินโลกมาใช้กับสถาบันทางการเงินทั้งปวงรวมทั้งพวกกองทุนเพื่อการเก็งกำไรและพวกที่ประกอบกรนอกอาณาเขตทั้งนี้เพื่อกำจัดแหล่งหลบเงินทางการคลังและเพื่อจำกัดผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพ สืบเนื่องจากการโยกย้ายเงินเก็งกำไรระยะสั้นเข้าออกกลุ่มประเทศเกิดใหม่ (ผู้จัดการ 09,101142, The Nation 101199)

6.6 สภาดูมาของรัสเซียเปลี่ยนกลุ่มพลังหลักจากพรรคคอมมิวนิสต์

วันที่ 19 ธ.ค.2542 รัสเซียมีการเลือกตั้งสภาดูมาหรือสภาล่าง ซึ่งผลการเลือกตั้ง นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ทางการเมืองของรัสเซีย กล่าวคือพรรคยูนิติ ซึ่งเป็นพรรคใหม่จัดตั้งได้เพียง 2 เดือนก่อนหน้าการเลือกตั้ง มีนโยบายสนับสนุนการปฏิรูปเศรษฐกิจและรัฐบาลเครมลิน ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 2 หรือร้อยละ 23.88 จากจำนวนสมาชิก 450 ที่นั่ง รองจากพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งครองเสียงข้างมากในสภาดูมาตั้งแต่ ค.ศ.1991ซึ่งได้ประมาณร้อยละ 24.55 และเมื่อรวมกับพรรคการเมืองอื่นๆ เช่น สหภาพปีกขวา (เอสพีเอส) พรรคยาโกลโก ซึ่งเป็นพรรคแนวปฏิรูปเน้นเศรษฐกิจสังคมแบบเสรีพรรคฟาเธอร์ ลอส รัสเซีย (โอวีอาร์) ซึ่งแม้จะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอดีตคอมมิวนิสต์ แต่ก็ประกาศว่าจะไม่ผูกพันมิตรสนธิแน่นกับพรรคคอมมิวนิสต์ นับเป็นการปิดฉากอำนาจครอบงำของพรรคคอมมิวนิสต์ในสภารับรองกฎหมาย ซึ่งกลุ่มนักสังคมนิยมขวามือบอกรว่าผลการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเดินหน้าไปสู่ประชาธิปไตยของรัสเซีย และเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้ใดจะเป็นประธานาธิบดีคนต่อไปของรัสเซีย

ลีเลีย เซฟโรวา นักวิเคราะห์การเมืองแห่งคาร์เนกี มอสโก เซ็นเตอร์ ระบุสาเหตุ 3 ประการที่ทำให้พรรคยูนิติ ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นอันดับสองว่า

- 1) มีนโยบายสนับสนุนวลาดีเมียร์ ปูติน นายกฯ ซึ่งตัดสินใจปราบปรามกลุ่มกบฏในรัฐเชเชเนีย เป็นการปลุกกระแสรักชาติจนประชาชนลุกขึ้นทะเลาะเนเสียงให้
- 2) ความไม่พอใจจะหวนกลับไปสู่ความภาคภูมิใจและการจัดระเบียบแห่งชาติที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์แต่เป็นลัทธิประเพณีนิยมของรัสเซีย
- 3) กลุ่มผู้นำยูนิติประกอบด้วยนักการเมืองหน้าใหม่ที่มีชื่อเสียงจากเรื่องคอร์รัปชันและปลอดจากความล้มเหลวในเรื่องการปฏิรูป โดยเฉพาะเซอร์เก ซอยกู หัวหน้าพรรคที่เป็น รมต.กิจการฉุกเฉินที่ประชาชนยกย่องว่าเป็นรมต.ที่มีประสิทธิภาพ (ผู้จัดการ 22,241242)

6.7 บิล คลินตัน จัดอันดับภารกิจของสหรัฐฯ และพันธมิตรในรอบพันปีใหม่

ประธานาธิบดี บิล คลินตัน แห่งสหรัฐฯ เขียนบทความชื่อ "ความท้าทายของภาวะความมั่นคงโลก" เผยแพร่ใน เจน ดีเฟน วีกลี แห่งลอนดอน ว่าสหรัฐฯพร้อมด้วยเหล่าพันธมิตรจะเข้าสู่รอบพันปีใหม่ด้วยความมุ่งมั่นและความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคามสันติภาพโลก และด้วยความพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความท้าทายในความสัมพันธ์ที่ยังดำเนินต่อไป และได้เสนองบประมาณเพิ่มเติมสำหรับกิจการต่างประเทศและการทหารจากกองเกรต เนื่องจากโลกจะต้องเผชิญกับอันตรายหลากหลายในอนาคต และยังต้องขจัดความเสี่ยงภัยจากอาวุธที่มีประสิทธิภาพในการทำลายล้างสูง ซึ่งตกอยู่ในมือของ พวกก่อการร้าย อาชญากรข้ามชาติหรือบรรดารัฐที่ไร้จิตสำนึก ทั้งนี้สหรัฐฯ ได้จัดอันดับความสำคัญของการกิจของสหรัฐฯ และพันธมิตรในรอบพันปีใหม่ไว้ดังนี้

- 1) ประสานจีน รัสเซีย เข้าสู่ประชาคมโลกในฐานะรัฐที่มั่นคง เปิดกว้าง และรุ่งเรือง ซึ่งจะยอมรับหลักแห่งกฎหมาย
- 2) ขยายความสามารถของโลก เพื่อหลีกเลี่ยงการสังหารหมู่และการบังคับขับประชาชนออกจากบ้านเกิดเมืองนอน
- 3) ส่งเสริมช่วงเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยดังเช่นในอินโดนีเซียและในจีเรีย
- 4) ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ (ผู้จัดการ 231242)

ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา

นำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาในไตรมาสที่ 4 ของปี 2542 ที่มีความถี่ของกิจกรรมค่อนข้างจะมากกว่าความเคลื่อนไหวด้านอื่นๆ นับตั้งแต่การประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติเมื่อเดือนสิงหาคม เป็นต้นมา คือความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีทั้งการจัดทำกฎระเบียบต่างๆ ของคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎกระทรวงเพื่อตอบสนองของพ.ร.บ.การศึกษาฯ ความคืบหน้าในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาข้าราชการครูทุกสาย และการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษา ฯลฯ ของคณะกรรมการการครู (ก.ค.) การประกาศใช้ พ.ร.ก.จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา การกำหนดแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาซึ่งเน้นความเป็นเอกภาพ เสมอภาค คุณภาพ และประสิทธิภาพ ความเคลื่อนไหวของสถาบันผลิตครูที่จะจัดตั้งสมาคมบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อพัฒนา ผลิต ยกย่อง และเข้าไปมีบทบาทในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู นอกจากนี้ ยังมีการวางยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาปี '43 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษา การเสนอแนวทางปฏิรูปการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทยของนักวิชาการ เพื่อสอดคล้องกับพ.ร.บ.การศึกษาฯ ที่ให้ความสำคัญต่อความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ และการมาเยือนของรมต.ศึกษาฯ อังกฤษ ซึ่งระบุว่าเป้าหมายและนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาของไทยมีลักษณะคล้ายกับอังกฤษ และให้ข้อคิดต่อผู้รับผิดชอบการปฏิรูปการศึกษาของไทยหลายประการ และได้ระบุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษว่า ส่วนหนึ่งมาจากฝ่ายการเมืองมีความตั้งใจจริงในการสนับสนุน รองลงมาคือ งบประมาณ

การต่อต้านจากบุคลากรในมหาวิทยาลัยรัฐ นับเป็นปัญหาสำคัญของการเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ ที่สะท้อนถึงโครงสร้างการบริหารเดิมที่การดำเนินนโยบายต่างๆ ขึ้นกับการตัดสินใจของผู้บริหาร ส่วนปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีปัญหาว่าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความเป็นเอกภาพ รวมถึงหน่วยงานที่จะบริหารงบประมาณจำนวนมากที่จัดสรรให้กับศึกษาระดับนี้ นอกจากนี้ ก.ศึกษาฯ เสนอให้กำหนดหลักเกณฑ์การคำนวณอัตราส่วนครูต่อนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาได้แย่งเรื่องครูขาดหรือครูเกิน ส่วนปัญหาการล่องหนทางเพศของครูต่อนักเรียนนั้น มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ได้เสนอมาตรการดูแลเด็กในเรื่องนี้ต่อตัวแทนครูจากโรงเรียนสังกัด กทม.

ก.ศึกษาฯ เปิดเผยแพร่ผลการสำรวจความคิดเห็น ของผู้ปกครอง-เด็กนักเรียนพบว่าพอใจกับระบบผสมผสานในการเข้าเรียนต่อชั้น ม.1 ที่มีทั้งการจับสลากนักเรียนในพื้นที่ การสอบเข้าโรงเรียนนอกพื้นที่ รวมทั้งการรักษาสัดส่วนการรับเด็กจากผู้มีอุปการะคุณของโรงเรียนถึงขนาดจะมีการวางกฎระเบียบออกมา ซึ่งได้รับการวิจารณ์ว่าทำให้ความไม่เท่าเทียมด้านโอกาสได้รับการยอมรับว่าเป็นความถูกต้อง ส่วนปัญหาการออกนอกกระบวนการศึกษากลางคันของเด็กที่ผู้ปกครองเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจนั้น กรม.ได้อนุมัติเงินกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) จำนวน 520 ล้านบาทในการแก้ปัญหาดังกล่าว ด้านโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส หรือเด็กความสามารถพิเศษ ปีการศึกษา 2543 ก.ศึกษาฯ บอกว่าสามารถรับเพิ่มมากขึ้นได้ถึง 1.5 แสนคน

จากผลการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการที่ผ่านมา พบว่านักเรียนไทยยังด้อยคุณภาพไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ โดยมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์ วิธีการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาที่ต้องเรียน และที่สำคัญคือ ครูระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าเด็กไทยอ่อนภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน เนื่องจากเรียนมาแบบผิดๆ คุณภาพครูไม่ถึง วิธีการสอนล้าหลัง ต้องปฏิรูปกลไกการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ อย่างไรก็ตาม ก.ศึกษาฯ โดยกรมวิชาการ ได้เตรียมทำหลักสูตรแกนกลางเพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ส.ก.ศ.) ที่กำลังศึกษาการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อสร้างแนวทางการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในไทย

สำหรับความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาในต่างประเทศนั้นที่สำคัญคือผู้ปกครองในสหรัฐฯนิยมจัดโฮมสคูลมากขึ้น เนื่องจากทั้ง 50 รัฐบัญญัติกฎหมายให้ผู้ปกครองจัดได้ แม้จะยังมีปัญหาและอุปสรรคบ้างก็ตาม

1. ความเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา

หัวข้อข่าว

1. 1 คณะกก.พิจารณาร่างกฎกระทรวงฯ แต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มอีก 3 คณะ เพื่อยกร่างกฎกระทรวงให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ
1. 2 ครูเอกชนหวั่นไม่ได้รับใบประกอบวิชาชีพ ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ
1. 3 เอกภาพ-เสมอภาค-คุณภาพ และประสิทธิภาพ แนวทางปฏิรูปอุดมศึกษาของไทย
1. 4 นักวิชาการเสนอแนวทางปฏิรูปการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทย
1. 5 พรก.จัดตั้งสำนักงานคณะกก.บริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษาประกาศใช้แล้ว ศธ.ทบทวนฯ และ สกศ. ต้องเร่งดำเนินการจัดหาคณะกรรมการบริหารฯ
1. 6 สปช.วาง ยุทธศาสตร์ปีการศึกษา 2544 ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษา

สรุปประเด็นข่าว

- 1.1 คณะกก.พิจารณาร่างกฎกระทรวงฯ แต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มอีก 3 คณะ เพื่อยกร่างกฎกระทรวงให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ

นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา ก.ศึกษา ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎกระทรวงและพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ กล่าวเกี่ยวกับความคืบหน้าในการทำงานของคณะกรรมการฯ ว่าได้มีการประชุมร่วมกันไปแล้ว 4 ครั้ง ยกร่างกฎกระทรวงแล้ว 2 ฉบับ ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุงตามมติที่ประชุม ได้แก่

1) ร่างกฎกระทรวงฯ ว่าด้วย การแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (ตอนต้นและตอนปลาย) และ 2 ประเภท คือ ประเภทสายสามัญและประเภทสายอาชีพ แม้ว่า พ.ร.บ.การศึกษาฯ จะระบุว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมี 12 ปี แต่ในทางปฏิบัติตกลงกันว่ายังกแบ่งตามเดิมคือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 6 ปี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วจึงเรียนต่อระดับอุดมศึกษา

2) ร่างกฎกระทรวงฯ ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุการศึกษา การนับอายุการเข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานปีที่ 1 ให้นับเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 7 โดยนับตามปีปฏิทินตั้งแต่ 1 ม.ค. ถึง 31 ธ.ค. ซึ่งทั้ง 2 ร่างฯ นี้ในการประชุมครั้งล่าสุด คณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มเติม เพื่อดำเนินการยกยกร่างกฎกระทรวงให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพฯ 061042)

ส่วนอีก 2 ฉบับคือร่างกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยการเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และร่างหลักเกณฑ์วิธีการเทียบโอนความรู้ ในขณะนี้มีความจำเป็นในการแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมวิชาการ เพื่อดำเนินการจัดทำในเรื่องเนื้อหาสาระครอบคลุมการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัตราค่าเทียบให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติเช่นกัน

นอกจากนี้ นายประพัฒน์พงศ์ ยังเพิ่มเติมอีกว่า ในการศึกษาเบื้องต้นของฝ่ายกฎหมาย พบว่ามีตัวกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหมด 90 เรื่อง ทั้งที่มีอยู่แล้วและต้องปรับปรุง มีทั้งที่อยู่ในและอยู่นอกอำนาจของ ก.ศึกษา ตัวอย่างเรื่องที่อยู่ในอำนาจคือ การเงิน การรวมก.ศึกษา ทบวงฯ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเป็นกระทรวงใหม่ (กรุงเทพฯ 061042)

- 1.2 ครูเอกชนหวั่นไม่ได้รับใบประกอบวิชาชีพ ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ

นายประทีป เชิดธรณินทร์ นายกสมาคมครูโรงเรียนราษฎร์ เปิดเผยว่าขณะนี้ครูโรงเรียนเอกชนมีความตื่นตัวในเรื่องการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าความรู้ทางด้านวิชาการเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการประเมินคุณภาพที่ใช้เกณฑ์เดียวกับครูในสังกัดรัฐบาล ตามแนวของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้ครูมีใบประกอบวิชาชีพครู หากไม่ได้รับก็จะไม่สามารถประกอบวิชาชีพครูได้ต่อไป (กรุงเทพฯ 251042)

- 1.3 เอกภาพ-เสมอภาค-คุณภาพ และประสิทธิภาพ แนวทางปฏิรูปอุดมศึกษาของไทย

ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ ผอ.ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ ในฐานะกรรมการจัดทำแนวทางปฏิรูปอุดมศึกษา และเป็นผู้เขียนรายงานของคณะกรรมการชุดดังกล่าว ที่มี นพ.เกษม วัฒนชัย เป็นประธาน กล่าวเกี่ยวกับการจัดทำแนวทางปฏิรูปอุดมศึกษาว่า คณะกรรมการฯ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาจากหลายสังกัด ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมระดมความเห็น

และได้สรุปประเด็นพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อให้สำนักงานปฏิรูปการศึกษา(สปศ.)นำไปสานต่อ ซึ่งประเด็นหลักของการปฏิรูปอุดมศึกษา ประกอบด้วยความเป็นเอกภาพ ความเสมอภาค คุณภาพและประสิทธิภาพ (กรุงเทพฯ 081142)

ความเป็นเอกภาพ คือจะต้องประสานงานของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และก.ศึกษา ซึ่งหลังจากนี้ต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างของคณะกรรมการอุดมศึกษาในสังกัด การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้มีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือขึ้นกับความต้องการของสังคม

ความเสมอภาค คือทำอย่างไรสถาบันอุดมศึกษาจะอำนวยความสะดวกแก่สังคมที่มีความแตกต่างได้อย่างหลากหลายและกว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้มีเสรีภาพในการเรียนรู้

คุณภาพ คือการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการและให้แต่ละสถาบันมีระบบการประกันคุณภาพที่ชัดเจน

ประสิทธิภาพ คือการสร้างผลผลิตทั้งด้านการสอนและงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงในต้นทุนที่ต่ำ (กรุงเทพฯ 081142)

แนวทางทั้ง 4 ประเด็นนี้ ดร.อมรวิชช์ บอกว่า สถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดคณะกรรมการอุดมศึกษาไม่ค่อยน่าห่วงเพราะมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันสะสมมาแล้ว แต่ที่น่าเป็นห่วงคือสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่มีถึง 500 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งจะต้องสังกัดเขตพื้นที่เพื่อมุ่งสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ โรงเรียนอาชีวะต่างๆ ปัญหาก็คือเขตพื้นที่จะมีความพร้อมเพียงใด เนื่องจากสถาบันการศึกษาต้องมีความเป็นอิสระทางวิชาการ มีระบบการบริหาร-จัดการ รวมทั้งต้องมีระบบการประกันคุณภาพ ในขณะที่เดียวกันต้องปกป้องเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นด้วย ซึ่งเขตพื้นที่ต้องมีความเข้าใจชัดเจนว่ามีความแตกต่างจากการศึกษาระดับพื้นฐาน สปศ.จึงต้องมีการศึกษาสำคัญเพิ่มนั่นคือการสร้างขีดความสามารถและความพร้อมของเขตพื้นที่เพื่อสามารถดูแลอุดมศึกษาดังกล่าว บริบูรณ์โดยต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการและอาศัยความต่อเนื่อง (กรุงเทพฯ 081142)

1.4 นักวิชาการเสนอแนวทางปฏิรูปการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทย

การปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยต้องให้ความสำคัญต่อความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ (มติชน151142) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าว วันที่ 10 พ.ย. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้จัดประชุมเรื่อง"ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้อิทยาศาสตร์ของประเทศไทย: บทบาทจากประเทศอเมริกา" ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ครู อาจารย์ และผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมประชุม โดยมีนักวิชาการหลายท่านร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางปฏิรูปการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ศึกษา ดังนี้

นายชินภัทร ภูมิรัตน ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงสภาพของการจัดกระบวนการเรียนรู้อิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทยว่าภาพรวมของหลักสูตรการเรียนรู้อิทยาศาสตร์ของทุกระดับการศึกษาเน้นที่เนื้อหา หลักการ และทฤษฎีเป็นหลัก โดยขาดการบูรณาการ ไม่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง อัตราเวลาเรียนวิชานี้ก็น้อยและเมื่อเรียนสูงขึ้นก็ยิ่งน้อยลงไปอีก เช่น ชั้นป.1-2 เรียนร้อยละ 65 ของอัตราเวลาเรียนกลุ่มทักษะและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป.3-4 เรียนร้อยละ 55 และชั้น ป.5-6 เรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ร้อยละ 50 ส่วนในชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรม.ต้นกับ ม.ปลายไม่สอดคล้องกัน ม.ต้น เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกตัดสินใจประกอบอาชีพ ขณะที่ ม.ปลายมีจุดมุ่งหมายให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตท้องถิ่นและประเทศชาติ (ไทยโพสต์ 111142)

วิธีการให้ความรู้ก็เน้นการอธิบายมากกว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ที่สอนวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ในระดับประถมและมัธยมไม่มีวุฒิทางด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง ขณะที่อาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษากำลังขาดแคลนและผลิตใหม่ไม่ทันอัตราที่เกษียณไป ทั้งยังขาดวัฒนธรรมในการศึกษาวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ (ไทยโพสต์ 111142)

สำหรับความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ของไทยปี 2541 อยู่ในลำดับที่ 43 จาก 46 ประเทศ ต่ำกว่าปี 2540 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 32 และต่ำกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียส่วนใหญ่ เช่น ญี่ปุ่น มาเลเซีย จีน ฟิลิปปินส์ และเกาหลี สาเหตุที่ไทยอยู่ในลำดับท้ายๆ คือ การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนยังไม่เพียงพอ และไม่มีการกระตุ้นให้เยาวชนมีความสนใจด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่าที่ควร (ไทยโพสต์ 111142)

รศ.ดร.พงษ์จันทร์ จันทยศ อาจารย์มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ซึ่งทำการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้อิทยาศาสตร์ศึกษาของสหรัฐฯ ได้เสนอผลงานวิจัยว่าการปฏิรูปการเรียนรู้อิทยาศาสตร์ศึกษาในสหรัฐฯเกิดขึ้น 2 ครั้ง มีสาเหตุจากความต้องการเป็นหนึ่งในโลกไม่ว่าจะเป็นด้านใด ครั้งแรกปฏิรูปในยุคสเปนิก ซึ่งเป็นชื่อยานอวกาศที่สหภาพโซเวียตสามารถส่งขึ้นสู่อวกาศได้เป็นชาติแรก สหรัฐฯต้องกลับมาทบทวนการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ศึกษาของตน มีการปรับปรุงหลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

แบบสืบเสาะ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แต่ไม่สำเร็จเท่าที่ควรเพราะเนื้อหายากไปและครูไม่มีส่วนร่วม ครั้งที่ 2 ปฏิรูปยุค TIMSS มีสาเหตุมาจากสหรัฐฯ สอบแข่งขันวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์นานาชาติอยู่ในลำดับที่ไม่ดีนัก จึงนำข้อบกพร่องของการปฏิรูปยุคแรกมาแก้ไข โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอาจารย์ ทั้งด้านองค์ความรู้ วิธีการเรียนรู้ ทักษะการสอนและการวัดผล พร้อม ๆ กับการปฏิรูปทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งนี้แนวนโยบายในการปฏิรูปไม่เปลี่ยนไปตามสภาวะด้านการเมือง และได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่อง (ไทยโพสต์ 111142, มติชน 151142)

สำหรับประเทศไทย รศ.ดร.พงษ์จันทร์ได้เสนอรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยว่าจะต้องมีการเรียนการสอนแบบสืบเสาะให้เรียนรู้จากประสบการณ์ โดยรูปแบบการเรียนการสอนและเนื้อหาต้องสนุก น่าสนใจ คนทั่วไปปรับได้ สามารถเข้าใจวิทยาศาสตร์ในลักษณะของบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น ๆ ไม่แยกออกมาเป็นแค่เพียงวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะรู้สึกซาบซึ้งและรู้ว่าการเรียนวิทยาศาสตร์ไปเพื่ออะไร มากกว่าการให้ท่องจำแต่ทฤษฎีและหลักการ และเพื่อความสำเร็จของการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ต้องจัดบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชน ให้ประชาชนทุกคนได้มีวิธีการคิดและเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ และได้ระบุน่าสนใจสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คือครูผู้สอน ซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประเทศไทยต้องหาจุดยืนของตนเองให้ได้ในการปฏิรูป ไม่เลียนแบบใคร โดยการกำหนดจุดยืนนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของตนเอง เช่นต้องการให้เป็นประเทศเกษตรกรรม การเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรเน้นหนักด้านเกษตรกรรม เป็นต้น (ไทยโพสต์ 111142)

1.5 พรก.จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษาประกาศใช้แล้ว ศธ.ทบทวนฯ และ สกศ. ต้องเร่งดำเนินการจัดหาคณะกรรมการบริหารฯ

นายปราโมทย์ เจนการ ผู้ช่วยปลัด ก.ศึกษาฯ รองประธานผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา เปิดเผยภายหลังการประชุมการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ศธ.ว่าขณะนี้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ได้ประกาศลงหนังสือพระราชกิจจานุเบกษาวันที่ 25 พ.ย. 2542 ดังนั้น ก.กระทรวงศึกษาฯ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (สกศ.) จะต้องเร่งดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการบริหาร สปศ.จำนวน 15 คน เพื่อทำการสรรหาผู้ที่เหมาะสม จากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 คน เพื่อเสนอต่อที่ประชุมครม.ให้พิจารณาคัดเลือกเหลือเพียง 9 คน เป็นกรรมการบริหารฯ (ไทยโพสต์ 271142)

1.6 สปช.วาง ยุทธศาสตร์ปีการศึกษา 2544 ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษา

ดร.ดิเรก พรสีมา รองเลขาธิการ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดเผยว่า สปช. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาเด็กวัยการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีมากที่สุด ได้จัดเตรียมการดำเนินงานตามปีงบประมาณ 2544 ให้สอดคล้องเพื่อสร้างความพร้อมตาม พ.ร.บ.การศึกษาแล้ว โดยเน้นนโยบายหลัก 10 ประเด็นคือ

- 1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี อย่างทั่วถึง รวมทั้งเด็กพิการ ด้อยโอกาส และเด็กความสามารถพิเศษ
- 2) การถ่ายโอนการจัดการศึกษาปฐมวัย อายุ 3 ปี ให้กับองค์กรท้องถิ่น โดยสปช.จะจัดเฉพาะกลุ่มอายุ 4-5 ปี
- 3) เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนาครูตามรูปแบบใหม่ให้เป็นครูมืออาชีพ
- 4) ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียน โดยใช้เครือข่ายสหวิทยาเขตมาดำเนินการ
- 5) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
- 6) พัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ
- 7) กระจายอำนาจที่ไม่สร้างภาระและมีระบบติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดงบประมาณเป็นก้อนให้หน่วยงานระดับภูมิภาคคิดโครงการที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 8) สร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนและผู้บริหาร
- 9) สร้างความเข้าใจ ความเข้มแข็งของกรรมการโรงเรียน อบต. ที่ปรึกษาโรงเรียน และ
- 10) จัดหาและพัฒนาระบบไอทีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทั้งจัดหาพัฒนาแหล่งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ และบุคลากร สร้างระบบเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงให้ถึงระดับ สปจ. (กรุงเทพฯ , ไทยโพสต์ 251242)

2. ความเคลื่อนไหวด้านการบริหารการศึกษา

หัวข้อข้อข่าว

- 2.1 ปอมท.เสนอ การออกนอกกระบบของมหาวิทยาลัยรัฐ ควรคำนึงถึงความพร้อม ส่วนปลัดทบวงฯ ที่แจ่ง บุคลากรไม่ควรแสดงความคิดเห็นขัดแย้งหลัง พ.ร.บ. ส่ง ครม. ขณะที่กรรมาธิการฯ ไม่เห็นด้วยกับการออกนอกกระบบภายใน 3 ปี
- 2.2 ก.ศึกษาฯ เสนอให้กำหนดหลักเกณฑ์การคำนวณอัตราส่วนครูต่อนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

สรุปประเด็นข่าว

- 2.1 ปอมท.เสนอ การออกนอกกระบบของมหาวิทยาลัยรัฐ ควรคำนึงถึงความพร้อม ส่วนปลัดทบวงฯ ที่แจ่ง บุคลากรไม่ควรแสดงความคิดเห็นขัดแย้งหลัง พ.ร.บ. ส่ง ครม. ขณะที่กรรมาธิการฯ ไม่เห็นด้วยกับการออกนอกกระบบภายใน 3 ปี

วันที่ 1 ต.ค. 2542 ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ประธานสภาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะประธานที่ประชุมสภาอาจารย์ทั่วประเทศ (ปอมท.) ได้เข้ายื่นหนังสือต่อนายชวน หลีกภัย นายกษ. ตามมติที่ประชุม ปอมท.วันที่ 29 ต.ค.2542 เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการเกี่ยวกับการออกนอกกระบบของมหาวิทยาลัยรัฐว่ารัฐบาลไม่ควรกำหนดกรอบระยะเวลาโดยนำเรื่องการออกนอกกระบบของมหาวิทยาลัยไปผูกติดกับข้อตกลงที่ทำกับธนาคารเอทีบีโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมที่แท้จริง ส่วนประเด็นการส่งเสริมจากรัฐ ปอมท.เห็นว่ารัฐบาลยังขาดความชัดเจน และไม่มีการชี้แจงเป็นรูปธรรมในเรื่องงบประมาณตามที่ได้ประกาศนโยบายไว้ว่าจะให้เป็นเงินอุดหนุนทั่วไป โดยคิดตามค่าใช้จ่ายต่อหน่วยว่าจะมีตัวเลขเท่าใด นอกจากนี้ยังได้เสนอรัฐบาลให้วิเคราะห์อัตรากำลังพลภาครัฐให้ชัดเจน รวมทั้งเสนอให้จัดตั้งกองทุนกู้ยืมที่เพียงพอสำหรับนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ รวมทั้งบุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ ซึ่งเป็นสมาชิกของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ(กบข.) ให้ถือว่ามีสถานะเป็นบุคลากรของรัฐเท่าเทียมกับข้าราชการตามกฎหมาย กบข. ส่วนความพร้อมในความหมายที่รัฐบาลกำหนด ไม่ควรเป็นความพร้อมในด้านกฎหมายหรือข้อบังคับแต่ต้องหมายถึงความพร้อมในด้านความเข้าใจของบุคลากรรวมทั้งความมั่นใจในการจัดเข้าสู่ระบบใหม่ (กรุงเทพธุรกิจ 031042)

นายวันชัย ศิริชนะ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย กล่าวเกี่ยวกับหลักการออกนอกกระบบของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบภายในจากที่เคยบริหารด้วยระบบราชการมาเป็นบริหารด้วยมหาวิทยาลัยเอง การคิดระบบเองเป็น ความรับผิดชอบของผู้บริหารและประชาคม โดยคำนึงถึงความมีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเป็นพื้นฐาน การร่าง พ.ร.บ. เป็นภาระหน้าที่ภายในของแต่ละมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นในช่วงระหว่างการดำเนินงานทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่เมื่อเสนอร่าง พ.ร.บ.ฯ สู่ทบวงฯและให้รัฐบาลพิจารณาแล้ว ไม่ควรแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในลักษณะที่เป็นความขัดแย้งอีก แสดงถึงความไม่สามัคคีภายในสถาบัน (ไทยโพสต์, กรุงเทพธุรกิจ 071042) และเพิ่มเติมว่าขณะนี้รัฐบาลได้พยายามสร้างความชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับมาโดยตลอด ทั้งในเรื่องการจัดสรรงบประมาณที่เป็นเงินอุดหนุนทั่วไป และยังคงสนับสนุนอย่างต่อเนื่องแม้จะออกนอกระบบไปแล้ว ส่วนสวัสดิการเพิ่มเติมและค่าตอบแทนของบุคลากรเป็นหน้าที่ของทบวงฯที่จะดำเนินงานให้รัฐบาลเห็นชอบ (ไทยโพสต์, กรุงเทพธุรกิจ 071042)

กรณีสภาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการเคลื่อนไหวขัดแย้งต่อ พ.ร.บ.ฯ นั้น นายวันชัย ศิริชนะ บอกว่าตามร่างระเบียบการออกนอกกระบบ กำหนดให้ภายใน 2 ปี บุคลากรต้องตัดสินใจว่าจะคงความเป็นข้าราชการหรือเปลี่ยนเป็นพนักงาน ซึ่งตามหลักการแล้วไม่ควรใช้การบริหารทั้ง 2 ระบบไปพร้อมๆ กัน ส่วนกรณีที่ว่ารัฐไม่มีความชัดเจนในการออกระเบียบให้สถาบันอุดมศึกษาออกนอกระบบ นั้นให้ช่วยระบุประเด็นใดบ้างเพื่อที่รัฐจะได้แก้ไขอย่างชัดเจน (ไทยโพสต์, กรุงเทพธุรกิจ 071042)

อย่างไรก็ตาม นางลลิตา ฤกษ์สำราญ กรรมาธิการการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ไม่เห็นด้วยกับทบวงฯที่จะยึดเวลา 3 ปีกำหนดให้มหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ ควรพิจารณาความพร้อมมากกว่า และยกตัวอย่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีว่าต้องแบ่งการบริหารเป็น 2 ระบบ คือสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นข้าราชการกับผู้ที่มิใช่สถานะเป็นพนักงาน ทำให้เกิดความสับสนเรื่องบัญชีเงินเดือน แสดงว่ายังไม่ออกนอกระบบอย่างแท้จริง รัฐต้องทำความเข้าใจ เพราะมหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มไม่มั่นใจในทิศทางที่รัฐบาลสนับสนุน เห็นว่ารัฐควรผ่อนผันเพราะเป็นไปไม่ได้ที่ปี 2545 มหาวิทยาลัยทั้งหมดจะออกนอกระบบ (ไทยโพสต์, กรุงเทพธุรกิจ 081042)

นายสมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บอกว่านโยบายออกนอกระบบของรัฐไม่ชัดเจน ความเข้าใจในตัวกฎหมายและพ.ร.บ.รองรับการออกนอกระบบยังอยู่คนละฐานความคิด โดยเฉพาะนักการเมืองที่ดูแลด้านการศึกษา คือนายประจวบ ไชยสาส์น รมต.ทบวงฯ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รมต.สำนักนายกษ. ยังเข้าใจไม่ตรงกัน ขณะที่ทบวงฯและกรรมาธิการฯมอง

ความเคลื่อนไหวของคณาจารย์ว่าหน่วยงานภาพ ที่จริงแล้วมหาวิทยาลัยต่างๆ พร้อมที่จะออกนอกกรอบเพียงแต่ไม่มั่นใจในนโยบายของรัฐเท่านั้น (ไทยโพสต์, กรุงเทพฯ 081042)

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งแจ้งว่าไม่มีความเห็นที่ขัดแย้งกับ รมต.ทพวฯ กรณี พ.ร.บ.จุฬาฯ อยู่ระหว่างการเสนอ ครม. ซึ่งฝ่ายการเมืองเห็นว่าไม่ควรใช้การบริหาร 2 ระบบ เพราะพบปัญหาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี แต่ผู้บริหารของจุฬาฯ ได้ไปตกลงเป็นการภายในเปิดโอกาสให้เป็นข้าราชการต่อไป ซึ่งตนเองได้เสนอให้มีการยืดหยุ่นเกี่ยวกับระยะเวลาในการเปลี่ยนสถานภาพของข้าราชการ และได้หารือกับอธิการบดีจุฬาฯ และเห็นพ้องว่าข้าราชการต้องเป็นพนักงานทั้งหมดแต่ไม่บังคับว่าในปี โดยให้แต่ละสถาบันกำหนดเป้าหมายไว้ (มติชน 091042)

ในการประชุมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) เมื่อวันที่ 30 ต.ค.2542 นอกจากจะร่วมลงนามปฏิญญาความร่วมมือเพื่อยุติการปฏิรูปในบทบาทใหม่ของ ทปอ. แล้ว ที่ประชุมยังได้ยกประเด็นการออกนอกกรอบของมหาวิทยาลัยเป็นหัวข้อในที่ประชุม เพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจน และถือเป็นจุดยืนของ ทปอ.ที่จะเสนอไปยังรัฐบาล ทั้งนี้ที่ประชุมได้แบ่งปัญหาวางออกเป็น 3 ประเด็นคือ

- 1) ความไม่เข้าใจในเรื่องการออกนอกกรอบที่มีค่อนข้างมาก
- 2) แต่ละมหาวิทยาลัยมีแนวทางการปรับเปลี่ยนข้าราชการให้เป็นพนักงานแตกต่างกัน

3) ความไม่ชัดเจนของนโยบายรัฐในรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน (กรุงเทพฯ 011142) ซึ่งที่ประชุมได้พยายามย้ำหลักการสำคัญในการออกนอกกรอบโดยเฉพาะเป้าหมายที่ว่าเพื่อความคล่องตัวและความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลและบริหารด้านการเงิน ในขณะที่ประเด็นซึ่งให้ความสำคัญมากที่สุดคือ แนวทางในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับมหาวิทยาลัยของรัฐในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป ซึ่งที่ประชุม ทปอ.มองเห็นว่าแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีสภาพที่แตกต่างกันไม่จะเป็นเรื่องของวิธีการ แนวทางในการปรับเปลี่ยน หรือแปรรูปมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงไม่ควรกำหนดวิธีการในการจัดสรรงบประมาณที่เหมือนกันเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องในแต่ละแห่ง ซึ่งต้องมีแนวทางเป็นของตนเอง ทั้งนี้เป็นการเปิดเผยของ รศ.ดร.สมนथा พรหมบุญ ประธาน ทปอ. และอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (กรุงเทพฯ 011142)

2.2 ก.ศึกษา เสนอให้กำหนดหลักเกณฑ์การคำนวณอัตราส่วนครูต่อนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

นายวิชัย ตันศิริ รมช.ศึกษา เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการพิจารณาอัตรากำลังข้าราชการครูเพื่อทดแทนอัตราผู้เกษียณก่อนกำหนดและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู เมื่อวันที่ 14 ต.ค. 2542 ว่าสถานศึกษาในสังกัด ก.ศึกษา ได้ชี้แจงข้อมูลความต้องการใช้ครูมาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ปช.) ชาติครูทั้งหมด 25,819 อัตรา กรมสามัญศึกษาครู 14,429 อัตรา ส่วนกรมอื่นก็ขาดเช่นกันแต่ไม่มากนัก ซึ่งในระยะสั้น ก.ศึกษาแก้ปัญหาโดยให้บรรจุครูขยายในสาขาที่ขาดแคลน และให้ใช้กองทุนที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ทำการอบรมและพัฒนาครูในโรงเรียนขยายโอกาสเพื่อมาทำหน้าที่สอนชั้น ม.ต้น ส่วนการแก้ไขปัญหาระยะยาวนั้น จากที่ผ่านมาแก้ปัญหาได้แย่งเรื่องครูขาดหรือครูเกิน เนื่องจากการคำนวณอัตราส่วนระหว่างจำนวนครูกับนักเรียนของแต่ละกรมต่างกัน ที่ประชุมเห็นว่าต้องกำหนดเกณฑ์การคำนวณ ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันขึ้นใหม่โดยยึดสภาพและข้อเท็จจริงในการทำงานเป็นหลักทั้งในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งทางสำนักงาน ก.ศ.จะทดลองศึกษาและทำหลักเกณฑ์การคำนวณอัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียนที่เหมาะสมโดยคัดเลือกจังหวัดที่ ก.ศึกษา กำลังทำการทดลองแบ่งเขตพื้นที่ภาคละ 1 จังหวัด มาเป็นต้นแบบเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา เพราะต่อไปเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดูแลอัตรากำลังของตนเอง ขณะเดียวกัน ก.ศ.ก็จะดูอัตราครูต่อนักเรียนของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ (ไทยโพสต์ 151042)

3. ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา

หัวข้อข่าว

- 3.1 กรมวิชาการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง เพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.2 สกศ. ศึกษาการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อสร้างแนวทางสำหรับประเทศไทย

สรุปประเด็นข่าว

- 3.1 กรมวิชาการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง เพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ต.เทอดฤทธิ์ บุญญฤทธิ์ โฆษก ก.ศึกษาเปิดเผยว่า หลังจากประกาศ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กรมวิชาการได้เตรียมการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ก.ศึกษาแต่งตั้ง มี ศ.นพ เกษม วัฒนชัย เป็นประธาน ผลการประชุมมีดังนี้

1. กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชา 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ (กำหนดภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก) คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ และการทำงานและอาชีพ อยู่ระหว่างการกำหนดสัดส่วนเวลาแต่ละกลุ่มวิชา
2. กำหนดแผนการประกาศใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2545 โดยจะประกาศใช้ 1 ปีของแต่ละช่วงชั้นดังนี้ ปีการศึกษา 2545 ชั้น ป.1 ป.4 ม.1 ม.4 ปีการศึกษา 2546 ชั้น ป.2 ป.5 ม.2 ม.5 ปีการศึกษา 2547 ป.3 ป.6 ม.3 ม.6
3. การกำหนดยุทธศาสตร์การใช้หลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่
 - 3.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การทดลอง การบริหารหลักสูตร การศึกษาวิจัยกระบวนการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การประกาศใช้หลักสูตร และการพัฒนาบุคลากรด้านหลักสูตร
 - 3.2 ยุทธศาสตร์การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การนิเทศ การแนะแนว การสร้างระบบเครือข่ายวิชาการ และการกำกับติดตาม ประเมินผล
 - 3.3 ยุทธศาสตร์การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ประกอบด้วย การวิจัยในชั้นเรียน แหล่งการเรียนรู้ ชมรมวิชาชีพ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การพัฒนาครูต้นแบบ
 - 3.4 ยุทธศาสตร์การประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานการศึกษาในพื้นที่มีการตรวจสอบ ทบทวน และแทรกแซงคุณภาพของการศึกษา และสถานศึกษาต้องขอรับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาจากองค์กรทั้งภายในและภายนอก ก.ศึกษา (กรุงเทพฯธุรกิจ 181042)

3.2 สกศ. ศึกษาการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อสร้างแนวทางสำหรับประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) จัดสัมมนาเพื่อเสนอรายงานการวิจัยของ รศ.ดร.ชูเวช ชานุสง่าเวช จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ : แนวทางสำหรับประเทศไทย" ซึ่งศึกษาทั้งการจัดระดับ(rankings)และการจัดอันดับ(rating) ของมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศตะวันตกและประเทศในภาคพื้นเอเชีย การวิจัยพบว่ามีการจัดอันดับโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะสื่อมวลชน เป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย อาทิ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้ว่าจ้างคัดเลือกบัณฑิตเข้าทำงาน เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการปรับปรุงการบริหารงาน และเพื่อให้หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพิจารณาให้ทุน ได้นำไปใช้ประโยชน์ (กรุงเทพฯธุรกิจ041142) ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการ สกศ. บอกว่าระยะแรกสังคมไทยไม่ยอมรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัย แต่ปัจจุบันเห็นความสำคัญและมีความตื่นตัวในเรื่องนี้ ซึ่งทาง สกศ.ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดระดับสถาบันอุดมศึกษาไทย มีนพ.เกษม วัฒนชัย เป็นประธาน โดย สกศ.จะกำหนดทิศทางและจัดงบประมาณสนับสนุนแก่นักวิชาการ สมาคมวิชาชีพที่สนใจดำเนินการในเรื่องนี้ ซึ่งเมื่อคณะกรรมการประชุมและมีข้อสรุปแล้ว จะออกทีโออาร์เพื่อให้บุคคลหรือสถาบันมาเสนอสัญญา โดย สกศ.เป็นผู้ว่าจ้าง จากนั้นขึ้นกับความสมัครใจของสถาบันการศึกษา ที่จะเข้าร่วมจัดอันดับด้วยหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการจัดอันดับจะมุ่งเพื่อใช้ปรับปรุงคุณภาพของสถาบันนั้นๆ คาดว่าระยะเวลาดำเนินงานจะแล้วเสร็จในปีงบประมาณ 2543 (กรุงเทพฯธุรกิจ041142)

น.พ.อดุลย์ วิริยาเวชกุล รองประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดระดับสถาบันอุดมศึกษาไทย เปิดเผยผลการประชุม คณะกรรมการอำนวยการฯ เมื่อวันที่ 9 พ.ย.2542 ว่า คณะกก.มีมติให้มีการประเมินมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาในไทยทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยจัดทำเป็นกลุ่มระดับ (Rating) ตัวบ่งชี้ในการประเมินจะพิจารณาตามข้อปฏิบัติให้นักศึกษามีคุณภาพมากที่สุดและคงไว้ซึ่งมาตรฐานของการอุดมศึกษา และต้องเป็นดัชนีที่ยุติธรรมเป็นกลาง ไม่แบ่งแยกขนาดของสถาบัน (ไทยโพสต์ 101142)

ดร.รุ่ง แก้วแดง ให้เหตุผลที่ใช้กลุ่มระดับในการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาว่า เป็นการจัดอันดับครั้งแรกของไทยจึงต้องการให้มีการจัดกลุ่มก่อน หากอนาคตมีความพร้อมจะใช้ระบบการจัดระดับที่ (Ranking) และจะขยายเป็นการจัดระดับตามกลุ่มสาขาวิชาอีกด้วย (ไทยโพสต์ 101142)

การดำเนินงานจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาชั้นต่อไปคือ ทางสทศ.จะประกาศข้อกำหนด ลักษณะ และเงื่อนไขการดำเนินการ ศึกษาวิจัย (Term of Reference: TOR) และให้กลุ่มนักวิจัยได้เสนอรายละเอียดในการทำวิจัยและการดำเนินงานสำหรับประเมินสถาบัน อุดมศึกษา หลังจากนั้นคณะกก.ฯจะเลือกนักวิจัยที่เหมาะสมที่สุดไปทำงานวิจัย (ไทยโพสต์ 101142)

ดร.รุ่ง บอกว่า TOR ที่จัดทำขึ้นมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้ใช้บัณฑิต ไม่ใช่เอื้อประโยชน์ให้มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ทางทบวงมหาวิทยาลัยยังได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากประเทศออสเตรเลียมาจัดสาขาวิชาได้ 9 สาขาวิชา ซึ่งจะนำมาดูว่าสามารถแบ่งเป็นระดับ สาขาวิชาของสถาบันในประเทศไทยได้หรือไม่ หากคณะกก.ฯ พิจารณาดังนี้ชี้วัดแล้วไม่มีปัญหาจะประกาศTOR พร้อม ๆ กับนำเสนอให้เป็น มติ ครม.ในการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษา (ไทยโพสต์ 101142)

4. ความเคลื่อนไหวด้านโอกาสทางการศึกษา

หัวข้อข่าว

4.1 ครม.ผ่านเงินกู้ เอดีบี 520 ล้านบาทป้องกันเด็กนักเรียนลาออกกลางคัน

สรุปประเด็นข่าว

4.1 ครม.ผ่านเงินกู้ เอดีบี 520 ล้านบาทป้องกันเด็กนักเรียนลาออกกลางคัน

นางสาวกัญญา ศิลปอาชา รมช.ศึกษา เปิดเผยว่า มติ ครม.วันที่ 30 พ.ย.2542 อนุมัติตามที่ ก.คลังเสนอให้ ก.ศึกษาฯ ใช้ยืม เงินกู้ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (เอดีบี) จำนวน 520 ล้านบาท ในโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาสังคม เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญคือ นักเรียนที่ออกกลางคันในปีการศึกษา 2541 และ 2542 ให้ได้กลับมาเรียนใหม่จำนวน 27,000 คน สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับม.ต้น จำนวนกว่า 40,000 รูป และนักเรียนที่ผู้ปกครองได้รับผลกระทบจาก วิกฤติเศรษฐกิจจำนวน 73,000 คน ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับเลือกให้รับทุนการศึกษาจะได้รับทุนในการศึกษา 2543 โดยจ่ายเป็นเงินทุนเข้าบัญชี และ ได้รับครั้งเดียวตลอดปีการศึกษา หากมีเงินเหลือจะแบ่งให้กับส่วนที่สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แต่ทั้งนี้ต้องหารือกับเลขาฯ.ก่อน แล้วเสนอเข้าที่ประชุม ครม.ต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 011242)

5. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษา

หัวข้อข่าว

5.1 มาตรการป้องกันการล่วงเกินทางเพศของครูต่อนักเรียน

สรุปประเด็นข่าว

5.1 มาตรการป้องกันการล่วงเกินทางเพศของครูต่อนักเรียน

วันที่ 19 ต.ค.2542 มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กจัดอบรมเรื่อง "หลักสูตรตัวอ่อนเป็นของฉันกับการป้องกันเด็กไทยพ้นภัยทางเพศ" มี ตัวแทนครูจากโรงเรียนสังกัด กทม. 10 แห่งเข้ารับการอบรม นายสรรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก กล่าวว่า สถานการณ์ล่วงเกินทางเพศเด็กในปัจจุบันไม่สามารถสรุปได้ว่ามีจำนวนมากเพียงใด แต่มีมากกว่าที่พบเห็นจริงหลายเท่าตัว นอกจากนี้ยัง พบปัญหาการล่วงเกินทางเพศเด็กในโรงเรียนมากขึ้น ทางศูนย์พิทักษ์ฯ จึงได้เสนอมาตรการดูแลเด็กในเรื่องนี้ ซึ่งมี 4 แนวทางคือ

- 1) ออกกฎระเบียบห้ามมิให้ครูอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเด็กในที่รโหฐาน
- 2) ให้ทางโรงเรียนจัดครูเวรมาอยู่ดูแลเด็กก่อนเด็กคนแรกมาถึงโรงเรียนและก่อนเด็กคนสุดท้ายเดินทางกลับบ้าน
- 3) ให้ครูเพิ่มความสังเกตการณ์มีเด็กทะเลาะวิวาทกัน เพราะอาจเป็นการบังคับให้เสียพยาหรือล่วงเกินทางเพศ
- 4) กำหนดให้ทุกโรงเรียนมีฝ่ายจิตวิทยา หรือสังคมสงเคราะห์เพื่อทำงานแก้ปัญหาเด็กที่มาจากปัญหาสังคม ซึ่งมาตรการข้าง

ต้นตัวแทนครูจาก กทม.เห็นว่าเป็นความคิดที่ดีจะนำเสนอ กทม.ต่อไป (มติชน 201042)

6. ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาในต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

6.1 รมต.ศึกษาฯ อังกฤษระบุถึงปัจจัยต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป้าหมายและ นโยบายปฏิรูปการศึกษาไทยคล้ายอังกฤษ

6.2 ผู้ปกครองในสหรัฐฯ นิยมโฮมสคูลมากขึ้น แต่...

สรุปประเด็นข่าว

6.1 รมต.ศึกษา อังกฤษระบุถึงปัจจัยต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา ชี้เป้าหมายและนโยบายปฏิรูปการศึกษาไทยคล้ายอังกฤษ

นางบารอนเนส แบล็คสโตน รมต.อุดมศึกษาและการศึกษาต่อเนื่อง ประเทศอังกฤษ เปิดเผยในการประชุมสัมมนาการปฏิรูปอุดมศึกษาและการอาชีวศึกษาไทย ร่วมจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกับสถาบัน British Council ว่าเป้าหมายและนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของไทยและอังกฤษคล้ายกัน โดยเฉพาะการวางรากฐานการปฏิรูปการศึกษาของทั้ง 2 ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความต้องการผู้เชี่ยวชาญที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดช่องว่างทางสังคม ในขณะที่ประเด็นสำคัญของการปฏิรูปยังมุ่งเน้นไปที่คุณภาพประถมศึกษา การพัฒนาทักษะอาชีพที่กว้างขึ้นในระดับมัธยมศึกษา อีกทั้งยังรวมไปถึงการจัดการในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาต่อเนื่อง (กรุงเทพฯธุรกิจ 051042)

บารอนเนส แบล็คสโตน เปิดเผยว่าเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษคือ เด็กอายุ 11 ปี อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 80 ผ่านการสอบ General Certificate of Secondary Education อย่างน้อย 1 วิชา ร้อยละ 95 ในขณะที่ประชากรผู้ใหญ่ ร้อยละ 50 ควรมีความรู้การศึกษาระดับอาชีวศึกษาในระดับช่วงฝีมือ และเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ และร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดควรมีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น ส่วนระบบประกันคุณภาพที่ใช้ร่วมกันทั่วประเทศขณะนี้อยู่ระหว่างพัฒนาทักษะครูในด้าน Information and Communication Technology และหลักสูตรระดับอาชีวศึกษาได้เน้นทักษะด้านตัวเลขเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งให้ผู้เรียนสามารถนำวุฒิการศึกษาไปสมัครงานหรือเรียนต่อได้ ทั้งนี้การอาชีวศึกษาในอังกฤษมีอิสระในการบริหารเอื้อให้การศึกษามีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนองความต้องการภาคธุรกิจได้ทันทันที (กรุงเทพฯธุรกิจ 051042)

และกล่าวเพิ่มเติมว่าความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษส่วนหนึ่งมาจากฝ่ายการเมืองมีความตั้งใจจริงในการสนับสนุน รองลงมาคืองบประมาณ และระบุว่าการศึกษาให้สำเร็จต้องมีปัจจัย 3 ประการคือ

- 1) ผู้ดำเนินการจัดการศึกษาทุกระดับต้องมีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน
- 2) การจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ต้องสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ในแนวทางที่โปร่งใสและต้องมีมาตรฐาน
- 3) ต้องมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาโดยที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกัน และบอกว่าอังกฤษมีนโยบายเพิ่มทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติทั่วโลกอีก 1,000 ทุน อำนวยความสะดวกในการขอวีซ่าภายใน 24 ชั่วโมง และเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำงานได้ด้วย รวมทั้งมีความร่วมมือกันทางด้านการวิชาการระหว่างอุดมศึกษาของไทยกับอังกฤษ (กรุงเทพฯธุรกิจ 051042)

6.2 ผู้ปกครองในสหรัฐฯ นิยมโฮมสคูลมากขึ้น แต่...

รายงานข่าวจากรัฐเท็กซัส สหรัฐฯ เปิดเผยว่า ปัจจุบันมีเด็กอเมริกันประมาณ 1.5 ล้านคน เรียนหนังสืออยู่กับบ้าน เป็นลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย แบบโฮมสคูล เพิ่มจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 10-20 ของจำนวนเด็กในวัยเรียนของสหรัฐฯ ทั้ง 50 รัฐ ทั้งนี้เมื่อรัฐทั้ง 50 บัญญัติกฎหมายให้สิทธิพ่อแม่จัดโฮมสคูลได้ โดยไม่ต้องสอบวัดความรู้ หรือมีใบประกอบวิชาชีพครู เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงสภาพปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน และปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดอย่างหนักในโรงเรียนทั่วสหรัฐฯ แม้กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะมีปัญหาและความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เช่น ไม่มีหลักฐานการศึกษา ไม่ได้มีการรับรองคุณวุฒิ หรือการที่กำหนดให้ผู้ปกครองสอนเพียงการอ่าน การสะกดคำ ไวยากรณ์ คณิตศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ทำให้กองทัพมักปฏิเสธการเข้ารับราชการทหารของเด็กโฮมสคูล เป็นต้น (ไทยโพสต์ 281242)

ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข

นำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุขในไตรมาสที่สี่ของปี 2542 ทั้งน้ำหนักลงในห้วงเดือนสุดท้ายหรือเดือนธันวาคมเป็นอย่างมาก โดยความเคลื่อนไหวในสองเดือนก่อนหน้าส่วนใหญ่เป็นข่าวเผยแพร่การทำงาน โครงการ และงานวิจัยต่างๆ ทางด้านสาธารณสุข เป็นต้นว่า การจัดตั้งกองทุนเพื่อการรณรงค์เฝ้าระวังโรคสุราเย็บ การเปิดตัวสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ความคืบหน้าของการวิจัยพิษสมุนไพรบางชนิด และการประดิษฐ์เครื่องมือแพทย์บางอย่างทดแทนการนำเข้า ฯลฯ นอกจากนี้ ก็มีข่าวเหตุการณ์อยู่บ้าง เช่น เรื่องของยาคุมฯปลอม และยาปลอมระบาด

แต่เมื่ออย่างเข้าเดือนธันวาคมซึ่งมีวันสำคัญหลายวัน ส่งผลให้มีการเคลื่อนไหวทางด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญได้แก่การเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 6 รอบ หน่วยงานด้านสาธารณสุขต่างๆ ทั่วประเทศซึ่งได้ทยอยปฏิบัติงานให้บริการด้านสุขภาพฟรีกับประชาชนก็โหมระดมทำงานส่งท้ายปีมางคณนี้ด้วย

อนึ่ง วันที่ 1 ธ.ค. ยังเป็นวันเอดส์โลก จึงมีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับรายงานสถานการณ์โรคเอดส์ การผลิตยาและวิจัยยารักษาเอดส์ ฯลฯ เกิดขึ้นไม่น้อย ที่สำคัญมีการเคลื่อนไหวของชุมชนของกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ที่หน้าก.สาธารณสุขในช่วงสัปดาห์ที่อากาศหนาวเหน็บที่สุดของเดือนนี้ เพื่อสนับสนุนให้องค์การเภสัชฯได้สิทธิผลิตยารักษาเอดส์ที่ชื่อดีดีไอ ซึ่งบ.บริสตอล เมเยอร์ สควิบ์ เป็นเจ้าของสิทธิบัตรยาและเป็นผู้จำหน่ายยาดังกล่าวในประเทศไทยในราคาแพง หากองค์การเภสัชฯสามารถผลิตได้เองราคายาจะถูกลงพอที่ผู้ป่วยชาวไทยจะสามารถซื้อหามาต่อชีวิต

ทว่าข่าวใหญ่ที่ดึงดูดความสนใจและก่อกระแสวิพากษ์วิจารณ์วงการแพทย์และสาธารณสุขอย่างมากได้เริ่มโหมโรงมาตั้งแต่เดือน พ.ย.แล้ว นั่นคือการเสนอปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับจากระบบบริการสุขภาพ ได้แก่ผลงานวิจัยหลายเรื่องรวมทั้งสถิติการฟ้องร้องแพทย์และสถานพยาบาลที่ผอ.โครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุขนำมาเปิดเผยผนวกกับข่าวที่ยังไม่ทันลืมเรื่องการซื้อขายไต หรือแพทย์สาธารณสุข ซี 9 เปิดคลินิกทำแท้งเถื่อนเสียเอง ส่งผลให้เพลงดาบสุดท้ายที่มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขของสธ.ร่วมกันฟันกราดลงมานักหน่วงรุนแรงยิ่ง นั่นคือการเผยแพร่รายงานผลการวิจัยเรื่อง "15 กรณีศึกษาว่าด้วยความทุกข์กับระบบบริการสุขภาพ" ที่สื่อมวลชนทั้งนสพ.และโทรทัศน์หยิบมาเป็นข่าวหน้าหนึ่งและเป็นประเด็นสนทนาของรายการทอล์คโชว์ เกือบจะกรณีละวัน ไม่ว่าเรื่องหมอคึกเลนส์ตาคืนเพราะคนไข้ชราไม่มีเงินจ่าย คนไข้ถูกรถชนตระเวนหาหมอ 3 โรงพยาบาลจนตาย ฯลฯ ล้วนแต่สร้างความสะท้อนสะท้อนใจให้ประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก คาดว่าผลสะท้อนจากการปูพรมข่าวสดใจเหล่านี้คงทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการปฏิรูประบบบริการสุขภาพและให้ความร่วมมือร่วมคิดร่วมสนับสนุนการปฏิรูปดังกล่าวสมดังที่คณะผู้ทำงานวาดหวัง

อย่างน้อยๆขณะนี้ องค์การประชาชนหลายองค์กรก็ได้ร่วมกันประกาศสิทธิประชาชนด้านการบริการสุขภาพขึ้นแล้ว

1. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

หัวข้อข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุขทั่วไป

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านโรคและยา

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการแพทย์และสาธารณสุขทั่วไป

1.1.1 นโยบายลดคน - ไม่ต้องใช้ทุน ผู้ได้ประโยชน์คือแพทย์ ผู้เสียหายคือประชาชน

นโยบายลดกำลังคนของรัฐบาลทำวัน สธ.ประกาศไม่มีตำแหน่งว่างสำหรับบรรจุแพทย์ เภสัชกร และทันตแพทย์ที่สำเร็จการศึกษาในปีนี้ถึงกว่า 6,000 คน ยิ่งไปกว่านั้น สธ.ยังได้เสนอความคิดที่จะยกเลิกการใช้ทุนเพื่อเป็นทางออก

นายแพทย์ประทีป วาทีสาธกิจ คณบดีคณะแพทยศาสตร์รามธิบดี แสดงความเห็นในเรื่องนี้ว่า นศ.แพทย์ควรต้องใช้ทุน เพราะเรียนโดยใช้งบประมาณรัฐบาลเกือบทั้งหมด เสียค่าใช้จ่ายเองน้อยมาก ดังนั้นเมื่อจบก็ควรออกไปรับใช้ชนบท “ผมคิดว่าถึงไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการก็ต้องมีมาตรการต่างๆทดแทน เพราะถ้าไม่มี ต่างจังหวัดก็จะขาดแคลนแพทย์เพิ่มขึ้นอีกในระดับทั่วประเทศ อัตราแพทย์ต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 1 ต่อ 3,600 คน ในกรุงเทพฯ จะสูงกว่านี้คือประมาณ 1 ต่อ 900 แต่บางจังหวัด 1 ต่อ 15,000 ก็มีปัญหานี้เกิดจากนโยบายจำกัดอัตรากำลังคนที่นำมาใช้ทั่วประเทศซึ่งมันไม่ถูก เพราะทำให้แพทย์ถูกจำกัดด้วย ทั้งๆที่แพทย์ยังขาดแคลนอยู่มาก ในความเป็นจริงยังมีงานรองรับอีกมาก แต่ไม่มีตำแหน่งให้ เมื่อไปจำกัดจากเดิมที่ขาดอยู่ก็ยิ่งขาดมากขึ้นไปอีก ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ไม่มีตำแหน่งแล้วแพทย์จะตกงาน แต่ทางกระทรวงจะหาอย่างไรที่จะให้แพทย์ออกไปต่างจังหวัดให้ได้ “ไม่มีอัตรารองรับก็ต้องหาวิธีอื่น”

ทางด้านเภสัชกร รศ.ดร.สุนิษา ภูมิมางกูร คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะประธานศูนย์ประสานงานเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (ศสภท.) กล่าวว่า เท่าที่ทราบในปีการศึกษานี้จะมีเภสัชกรจบราว 600 กว่าคน แต่ทางสธ.มีตำแหน่งให้เพียง 200 กว่าตำแหน่ง อย่างไรก็ตามที่ประชุมศสภท.ลงความเห็นและยืนยันว่าทางกระทรวงจะต้องหาทางออกให้ได้พร้อมเสนอทางเลือกให้กระทรวง 3 แนวทางคือ

- 1) กระจายเภสัชกรไปตามร้านขายยา
- 2) ให้รพ.ใช้เงินในหมวดรายได้จ้างเภสัชกร
- 3) ให้สำนักงานข้าราชการพลเรือนหาทางบรรจุ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานของรัฐ ข้าราชการ หรือลูกจ้างชั่วคราว

สำหรับประเด็นที่สธ.เสนอให้ไม่ต้องใช้ทุนนั้น รศ.ดร.สุนิษากล่าวว่า จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการกระจายตัวของเภสัชกรไปยังถิ่นทุรกันดาร เพราะเมื่อมีทางเลือกคงไม่มีใครอยากไปทำงานในที่ที่ลำบาก “ผมมองว่าการใช้ทุนน่าจะเป็นโอกาสอันดีของรัฐบาลเพราะสามารถใช้คนฟรีโดยจ่ายเงินเดือนนิดเดียว นโยบายไม่ต้องใช้ทุนนี้ ผู้ที่ได้ประโยชน์มากที่สุดคือแพทย์ แต่ฝ่ายที่เสียประโยชน์คือประชาชน เพราะเมื่อไม่มีกรอบการใช้ทุนบังคับ คงมีแพทย์จำนวนไม่มากนักที่อยากไปทำงานในต่างจังหวัด สู้อยู่ในกรุงเทพฯ ที่มีอะไรให้ทำมากมายดีกว่า และเวลาที่ประชาชนในต่างจังหวัดเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยหนักๆก็ต้องเดินทางเข้ากรุงเทพฯสถานเดียว” (ผู้จัดการ 101242)

ก่อนหน้านี้ไม่นาน มีข้อมูลที่สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ร่วมกับมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ศึกษาวิจัย 15 กรณีศึกษาว่าด้วยความทุกข์จากกรบริการสุขภาพ ก็มีกรณีที่ผู้ป่วยต้องเสียชีวิตเพราะรพ.ในชนบทขาดแคลนแพทย์ โดยทั้งจังหวัดที่เกิดเหตุมีแพทย์ผ่าตัดสมองอยู่เพียงคนเดียว (มติชน 101242)

นอกจากนี้ จากการศึกษาของนพ.พงศธร พอกเพิ่มดี นพ.พรเทพ วงศ์วัชรไพบูลย์ และนฤมล อินทสุวรรณ แห่งชมรมแพทย์ชนบทเกี่ยวกับสถานการณ์แพทย์ในรพ.ชุมชนทั่วประเทศเมื่อครั้งหลังของปี 42 พบว่ารพ.ชุมชนทั่วประเทศยังคงมีแพทย์ไม่เพียงพอ การเพิ่มขึ้นของจำนวนเตียงสูงกว่าอัตราการเพิ่มแพทย์ ทำให้แพทย์ในรพ.ชุมชนต้องรับภาระดูแลผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันรพ.ชุมชนทั่วประเทศยังขาดแพทย์อีกร้อยละ 26.54 หรือจำนวน 686 คน นอกจากนี้รพ.ชุมชน 481 แห่ง จาก 710 แห่ง ก็มีแพทย์น้อยกว่าอัตราที่กำหนด (มติชน 091242)

1.1.2 โพลชี้ วงการแพทย์ไทยไม่ใส่ใจความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย

สืบเนื่องจากผลการวิจัยเรื่อง 15 กรณีศึกษาความทุกข์จากระบบบริการสุขภาพ (รายละเอียดดูในรายงานข่าวทิศทางการเคลื่อนไหวไทยฉบับ ธ.ค.42) ซึ่งมีข้อสรุปว่าสถานบริการสุขภาพยังไม่คำนึงถึงชีวิตจิตใจความรู้สึกของประชาชนผู้ใช้บริการเท่าที่ควร สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) จึงได้ออกแบบสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรในระบบสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย์ แพทย์ทางเลือก ฯลฯ จำนวน 2,500 คน ในเรื่องของระบบบริการสาธารณสุขกับความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย

จากแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับมาพบว่าคนในแวดวงสาธารณสุขใส่ใจต่อความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วยน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็น การเคารพศักดิ์ศรีผู้ป่วย เคารพสิทธิในการเลือกหรือตัดสินใจ ความรวดเร็วและเข้าใจในการบริการ ฯลฯ ขณะที่มุ่งเน้นเรื่องสิ่งปลูกสร้าง และอุปกรณ์สูง (ผู้จัดการ 161242)

นอกจากนี้ ในการแก้ไขร.บ.สถานพยาบาลเพื่อคุ้มครองผู้ป่วยก็ยังคงขัดขวางด้วยผลประโยชน์ จากการเปิดเผยของนพ.วิชัย โชควิวัฒน์ ผู้ตรวจราชการสธ.และกรรมการแพทยสภาในระหว่างการประชุมเรื่อง "บทบาทสหพันธ์ผู้บริโภคในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ" ตอนหนึ่งว่า ในการแก้ไขร.บ.สถานพยาบาลที่เพิ่งผ่านพ้นไปไม่นาน วัตถุประสงค์ของการแก้ไขก็เพื่อคุ้มครองผู้ป่วยฉุกเฉิน ควบคุมราคาและส่งเสริมคุณภาพ ปรากฏว่ากฎหมายฉบับนี้ถูกลบไปมาก โดยเฉพาะสมาคมรพ.เอกชนนั้นพยายามทุกวิถีทางที่จะตัดบางมาตราที่กระทบต่อผลประโยชน์ของรพ.ออกไป โดยอาศัยการล็อบบี้ทั้งในขั้นตอนของกรรมาการร่างก.ม. ขั้นตอนการเสนอก.ม.สู่ครม. และขั้นตอนการพิจารณาในคณะกรรมาธิการ แม้ในขั้นตอนของกรรมาการร่างจะลงมติชัดเจนไปแล้วว่าไม่ตัดมาตราที่ภาคเอกชนเสนอ แต่พอไปถึงขั้นเสนอเข้าครม. ปรากฏว่ามาตราดังกล่าวถูกตัดออก โดยรมต.สาธารณสุขในเวลานั้นขอตั้งเรื่องออกจากครม.ก่อน อ้างว่าเพิ่งเข้ามารับตำแหน่ง และเมื่อเสนอก.ม.กลับเข้าไปอีกครั้งมาตรามีการวิ่งเต้นก็ถูกตัดออกไปจริงๆ (กรุงเทพธุรกิจ 171242)

1.1.3 ในเส้นทางการปฏิรูประบบสุขภาพ

สธ.วอน "อย่าฟันฝอยหาตะเข็บ" ยันแก้โครงสร้างปฏิรูปสุขภาพ

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ โฆษกสธ.แถลงถึงกรณีสถาบันวิจัยร้องทุกข์ของประชาชนจากระบบการบริการสาธารณสุข 15 กรณี ซึ่งจัดทำโดยสถาบันวิจัยสาธารณสุข (สวรส.) ว่าอย่ามองเอาผิดที่ตัวบุคคล ต้องมองเป็นระบบ คือต้องเร่งปฏิรูประบบบริการสุขภาพ ให้ประชาชนทุกคนมีหลักประกันด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียม (กรุงเทพธุรกิจ 101242)

เหตุที่ต้องปฏิรูประบบบริการสุขภาพโดยด่วน

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโสได้เสนอความคิดเห็นในการประชุมทางวิชาการเรื่อง หลังประชาคมปฏิรูประบบสุขภาพไทยว่า สาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิรูประบบบริการสุขภาพโดยเร่งด่วนนั้นมีเหตุผลสำคัญ 3 ประการคือ

- 1) ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการเกิดความทุกข์ ไม่พึงพอใจบริการที่ได้รับและไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
- 2) บุคลากรในระบบเกิดความท้อแท้ ต้องทำงานหนักและไม่ได้รับความเท่าเทียมกัน โดยเห็นได้ชัดจากกรณีของแพทย์กับพยาบาล
- 3) ทุกวันนี้ระบบบริการสุขภาพดูแลเองประมาณและทรัพยากรของประเทศไปอย่างมหาศาล ถึงปีละประมาณ 2.5 แสนล้านบาท และมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 16 ต่อปี ในขณะที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ จนถึงกับถูกประณามว่าเป็นโรงฆ่าสัตว์ และกลายเป็นรกร้างรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหรือ "เฮล ฟอร์ ออล" แทนที่จะเป็นทางนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า หรือ "เฮลท์ ฟอร์ ออล" ตามคำขวัญสากล

ที่มาของพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสนง.ปฏิรูประบบสุขภาพ

ระบบสุขภาพของไทยในปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายปีละ 200,000 - 250,000 ล้านบาท แต่ไม่ทำให้คนไทยมีสุขภาพดีเท่าที่ควรจะเป็น กล่าวเสียใหม่ได้ว่า ระบบสุขภาพของประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายสูง ราคาแพง แต่ผลลัพธ์ต่ำ

ในภาพรวมระบบสุขภาพของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และไม่ก่อผลดีต่อสุขภาพโดยรวมของคนไทยอย่างคุ้มค่า เปรียบเทียบในระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วระบบสุขภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระบบที่เลว เพราะมีค่าใช้จ่ายสูงมาก และยังมีคนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพถึง 37 ล้านคน ทำให้คนอเมริกันอายุยืนสั้นกว่าญี่ปุ่นไม่ได้ทั้งๆที่ประเทศญี่ปุ่นมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่ำกว่าประเทศสหรัฐอเมริกากว่าเท่าตัว

เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ระบบสุขภาพของไทยสู้มาเลเซียไม่ได้ เพราะเราใช้จ่ายด้านสุขภาพมากกว่า แต่คนไทยอายุสั้นกว่าคนมาเลเซีย เพราะเขาเน้นการใช้จ่ายด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคมากกว่า ในขณะที่ไทยเราใช้จ่ายด้านการบำบัดโรคมากกว่า

ผลการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขจากหลายประเทศทั่วโลก บอกว่าระบบสุขภาพที่ใช้จ่ายน้อยที่สุด แต่ได้ผลมากที่สุด คือระบบที่เน้นส่งเสริมการมีสุขภาพดี หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า Good health หรือ well-being คือ เน้นสร้างสุขภาพไม่ใช่เน้นซ่อมสุขภาพ

การปฏิรูประบบสุขภาพ ต้องเริ่มที่การปรับเปลี่ยนแนวคิดหรือกระบวนทัศน์เกี่ยวกับสุขภาพ

จากแนวคิดเก่าที่ว่าสุขภาพเป็นเรื่องของก.สาธารณสุข เรื่องของโรงพยาบาลต้องพึ่งหมอ พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุข ถ้าอยากให้คนสุขภาพดีต้องสร้างโรงพยาบาลมากๆ ซื้อเครื่องมือไฮเทคราคาแพงไว้ให้บริการ ตั้งงบประมาณซื้อยาให้มากๆ ต้องเปลี่ยนเป็นแนวคิดใหม่ว่าสุขภาพเป็นเรื่องของทุกกระทรวง ทุกองค์กรหรือหน่วยงาน เป็นเรื่องของทุกคนที่จะต้องส่งเสริมการมีสุขภาพดี

และป้องกันโรค โรงพยาบาล หมอ พยาบาล เครื่องมือ ยา มีความสำคัญในกรณีเจ็บป่วยแล้ว และต้องสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง คุณภาพดี และค่าบริการไม่แพงเกินไป

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญต่อสุขภาพของประชาชน เพราะเกี่ยวกับนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และการควบคุมมลพิษ ทั้งทางน้ำ อากาศ เสียง และอื่นๆ เกี่ยวข้องกับสารพิษตกค้างทำให้เกิดพิษเรื้อรัง โรคมะเร็ง โรคถุงลมโป่งพอง โรคภูมิแพ้

ก.คมนาคมและก.มหาดไทยเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยบนท้องถนน แต่ละปีมีคนตายเพราะอุบัติเหตุบนท้องถนน 13,000 คน และบาดเจ็บ-พิการอีกนับแสน อัตราการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในประเทศญี่ปุ่นและประเทศตะวันตกน้อยกว่าประเทศไทยเป็นสิบเท่า เพราะเขามีกฎหมายและการบังคับใช้ที่เข้มแข็ง

ก.เกษตรและสหกรณ์เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหาร การใช้ปุ๋ยและสารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช ซึ่งมีผลต่อสุขภาพของคนจำนวนมากในลักษณะของการตายผ่อนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโรคมะเร็ง แต่การเปลี่ยนความคิดของคนไม่ใช่จะทำได้ง่ายๆ ยิ่งการเปลี่ยนระบบยังเป็นเรื่องยาก จึงต้องมีเครื่องมือหรือกลไกในการจัดการเปลี่ยนแปลง (Management of change) ซึ่งจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงบนฐานของความรู้ มีองค์กรที่เรียกว่า สำนักงานปฏิรูปคุณภาพ เข้ามาดำเนินการจัดกระบวนการ (process) และมีการออกกฎหมายคือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทสำหรับขับเคลื่อนการปฏิรูประบบสุขภาพ

นี่คือที่มาของการที่คณะกรรมการสถาบันวิจัยระบบสุขภาพ (สวรส.) มีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุม เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 ให้เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ พ.ศ...ต่อคณะรัฐมนตรี โดยที่รัฐมนตรีว่าการก.สาธารณสุข (กร.ทัพพะรังสี) ก็เห็นด้วยอย่างเต็มที่แล้ว และได้ลงนามเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2542

เร่งผลักดัน พ.ร.บ.สุขภาพ

8 ธ.ค. 42 สำนักงานวิจัยระบบสาธารณสุขจัดสัมมนาเรื่อง "ทุกซ์จากระบบสุขภาพ เปิดทางตันสู่การปฏิรูปสุขภาพแห่งชาติ" ซึ่งนพ.ประเวศ วะสี นักวิชาการอาวุโสกล่าวคาดว่าหลังจากกรม.ผ่านร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแล้ว ก็จะมีการร่างพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติได้อย่างเป็นระบบ "เมื่อกฎหมายแห่งชาติมีผลบังคับใช้แล้ว จะสามารถเป็นแผนแม่บทของการปฏิรูปสุขภาพ ให้อำนาจการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารที่มีปัญหา ตลอดจนสร้างกลไกที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งถือเป็นญวนแจสำคัญไปสู่การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติให้เกิดความชอบธรรม แต่การดำเนินการทั้งหมดจะต้องแสวงหาการมีส่วนร่วมจากคนทุกหมู่เหล่า เพื่อระดมความคิดและความร่วมมือของคนไทยทั้งสังคมเพื่อสนับสนุนการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติให้สำเร็จภายในเวลาไม่เกิน 5-6 ปี"

นายโสภณ สุภาพงษ์ ผู้ร่วมสัมมนาอีกคนหนึ่งเสริมว่า ระบบสาธารณสุขที่ดีต้องเน้นให้คนที่มีสุขภาพดีอยู่แล้วมีสุขภาพดียิ่งขึ้น และหันมาช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า นายโสภณสะท้อนด้วยว่า ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในระบบสาธารณสุขปัจจุบัน คือ แพทย์เองไม่มีความพร้อมที่จะมารับผิดชอบชีวิตของคนไข้ เพราะสภาพสังคม ครอบครัวและระบบคัดเลือกของมหาวิทยาลัยก็คัดเลือกเด็กเก่งเท่านั้นมาเรียนแพทย์ แต่เด็กเก่งไม่ได้หมายความว่าเขาจะมีจิตวิญญาณของการเป็นแพทย์ที่มุ่งเน้นการรักษาคนไข้อย่างสมบูรณ์ (ผู้จัดการ 091242)

ทิศทางการปฏิรูป

จากเวทีสัมมนา "ปฏิรูประบบสุขภาพไทย" ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 13 -15 ธ.ค. 2542 ที่ศูนย์ประชุมไบเทค บางนา นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหะวัณ รม.ส.ส.นโยบายและแผน สร.กล่าวถึงทิศทางในการปฏิรูประบบบริการสุขภาพว่า ได้แก่ 1.ปฏิรูประบบประกันสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายไม่ให้สูงเกินไปและให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ประกันและผู้รับประกัน 2.ปฏิรูปที่เน้นการกระจายอำนาจ เพื่อให้โรงพยาบาลมีการบริหารที่คล่องตัว ให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีอำนาจในการบริหารและจัดการสถานพยาบาลในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 3.ปฏิรูประบบบริหารสุขภาพ เพื่อลดภาระความรับผิดชอบจากภาครัฐ เป็นการเพิ่มดุลยภาพระบบบริการทั้งของรัฐและเอกชน เพิ่มทางเลือกให้กับประชาชนในการใช้บริการ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มการลงทุนด้านส่งเสริมสุขภาพที่จะช่วยลดการเจ็บป่วยโดยไม่จำเป็น นพ.สมศักดิ์ยังเสนอเป้าหมายของการปฏิรูปไว้ 3 ข้อ คือ 1.สุขภาพดี 2.เข้าถึงบริการที่ดี และ 3.การควบคุมค่าใช้จ่าย (กรุงเทพธุรกิจ 211242)

ต้องปรับปรุงหลักสูตรแพทย์

อีกประเด็นที่น่าสนใจจากเวทีเดียวกัน คือเรื่องของการปรับปรุงหลักสูตรแพทยศาสตรศึกษา ผศ.นพ.ปิณฑพงษ์ เกษมสมบูรณ์ คณะแพทยศาสตร์ ม.ขอนแก่น กล่าวถึงงานวิจัยที่ตัวเขาและคณะได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียนแพทย์ไทยว่า โรงเรียนแพทย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสาธารณสุขที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นสถาบันทำหน้าที่คัดเลือกบุคคลเข้าอบรมให้เป็นบัณฑิตแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ สถาบันยังเป็นผู้กำหนดมาตรฐานท่าเวชปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาโรงเรียนแพทย์ 5 แห่ง ในภูมิภาคพบว่าการสอนเพื่อ

เน้นการผลิตแพทย์เวชปฏิบัติครอบครัวยังไม่ชัดเจน ปัจจุบันบัณฑิตแพทย์จึงเลือกที่จะเรียนต่อเป็นแพทย์เฉพาะทางมากกว่าแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป นอกจากนี้วิธีการคัดเลือกผู้เข้าศึกษายังไม่เหมาะสม ไม่มีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ฯลฯ จะต้องแก้ปัญหานี้มาก

ศ.นพ. อารี วลัยเสวี ประธานคณะกรรมการบริหารมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ กล่าวว่า การผลิตบัณฑิตแพทย์ให้สอดคล้องกับระบบดูแลสุขภาพในอนาคต สธ. ต้องทำงานร่วมกับคณะแพทยศาสตร์ต่างๆ โดยคณะแพทย์ทำในส่วนของการทฤษฎีหรือวิชาการด้านการแพทย์ ส่วน สธ. ทำในด้านการปฏิบัติ และนักเรียนแพทย์ไม่ควรอยู่ประจำที่โรงพยาบาลศูนย์ แต่ควรลงไปอยู่ในชุมชน เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของสุขภาพอนามัยกับบุคคล ครอบครัวและชุมชน

นพ. พิสุทธิ จงอุดมสุข จากสำนักงานโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข กล่าวว่า การศึกษาของแพทย์ในอนาคตต้องสอดคล้องกับระบบสุขภาพในอนาคต คือต้องถูกตรวจสอบจากประชาชน และอาจต้องมีเรื่องการบริการงานสาธารณสุขอยู่ในหลักสูตรด้วยเนื่องจากแพทย์ที่จบมาต้องทำงานส่งเสริมสุขภาพในต่างจังหวัด ขณะเดียวกันหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตในอนาคตต้องไม่เน้นแค่การป้องกันโรคและความตายเท่านั้น แต่ต้องเน้นการป้องกันการสูญเสียอื่นๆ ไม่ใช่แต่ด้วยโรคหรือโรคเท่านั้น (กรุงเทพธุรกิจ 271242)

คำประกาศสิทธิประชาชนด้านบริการสุขภาพ

คำประกาศสิทธิประชาชนด้านบริการสุขภาพนี้ เป็นข้อสรุปร่วมกันที่ได้จากเวทีวิชาการสัมมนา "ปฏิรูประบบสุขภาพไทย" โดยเป็นข้อตกลงประกาศร่วมกันระหว่างสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคและเครือข่ายผู้บริโภค สมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย และเครือข่ายผู้ใช้แรงงาน เครือข่ายผู้พิการทุกประเภท เครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์

กระแสบริโภคนิยมในปัจจุบัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้ป่วยเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวิทยาการแพทย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น อำนาจของผู้ป่วยยิ่งน้อยลงหรือเกือบไม่มีค่าเมื่อเทียบกับอำนาจของผู้ประกอบการวิชาชีพ

แม้โดยหลักการเรื่องสิทธิผู้ป่วยจะได้รับการยอมรับนับถือเป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิผู้ป่วยอยู่มาก โดยผู้ป่วยเองไม่มีอำนาจต่อรอง และส่วนหนึ่งยังไม่ตระหนักถึงเรื่องสิทธิของตนในฐานะผู้ป่วย เพราะเป็นเรื่องใหม่

เครือข่ายความร่วมมือขององค์กรประชาชน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ใช้แรงงาน ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ เกษตรกร ผู้หญิง เด็ก และผู้บริโภคทั่วไป ดังรายนามแนบท้ายมีเจตจำนงร่วมกันว่า สิทธิประชาชนด้านสุขภาพเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเมิดเพราะจะนำไปสู่ความก้าวหน้าในสัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยและผู้ประกอบการวิชาชีพ จึงขอประกาศสิทธิประชาชนด้านสุขภาพร่วมกันว่า

- ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสมอกัน ที่จะได้รับการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน อันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในการที่จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของตน
- ประชาชนทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เสมอกัน จึงมีสิทธิที่จะได้ระบบบริการด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าความแตกต่างทางฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม ลัทธิการเมือง เพศ อายุ ตลอดจนลักษณะของความเจ็บป่วย
- ประชาชนทุกคนที่ขอรับบริการด้านสุขภาพ มีสิทธิที่จะรู้และได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอ และเข้าใจชัดเจนจากผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพเพื่อสามารถปฏิบัติต่อตน เว้นแต่กรณีการช่วยเหลือชีวิตหรือจำเป็น
- ประชาชนทุกคนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทันทีตามความจำเป็นโดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะร้องขอหรือไม่
- ประชาชนทุกคนที่ขอรับบริการด้านสุขภาพ มีสิทธิที่จะทราบชื่อ-สกุล และประเภทของผู้ที่ให้บริการแก่ตน และทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาของตนที่ปรากฏในเวชระเบียน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการรักษาพยาบาล
- ประชาชนทุกคนที่ขอรับบริการด้านสุขภาพ มีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพอื่นที่มีได้เป็นผู้ให้บริการแก่ตนโดยตรง และมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ให้บริการและสถานบริการได้
- ประชาชนทุกคนที่ขอรับบริการด้านสุขภาพ มีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัวจากผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยการไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้ารับบริการ เว้นแต่จะได้รับคำยินยอม หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมเป็นผู้ถูกทดลองในการทำวิจัยของผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพ และมีสิทธิถอนตัวจากการทดลองนั้นทุกเมื่อ

- บิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนเด็กที่อายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์และผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มาตรการกลไกต่างๆของการพัฒนาระบบบริการสุขภาพเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมและการคุ้มครอง จากการโฆษณาและสื่อสารมวลชน
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะร้องเรียนและได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการด้านสุขภาพ โดยที่ภาระในการพิสูจน์ความผิดถือเป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการด้านสุขภาพ

1.1.4 ขำวตั้งของวงการหมอในรอบปี 2542

นสพ.มติชนรวบรวมข่าวใหญ่และข่าวจาวของวงการแพทย์และสาธารณสุขในรอบปี 2542 ไว้ ดังมีหัวข้อต่อไปนี้

หัวข้อข่าว	สรุปประเด็น
➢ ผลสอบทุจริตยา	ไล่แพะออก 2 คน นักการเมืองรอด
➢ กวาวเครือเจ้าปัญหา	กรณีขัดแย้งระหว่างนายวิชัย เชิดชูวิศาลตร์ นักวิจัยกวาวเครือที่โฆษณาสรรพคุณเด่นว่าช่วยเสริมอภินุญและเพิ่มสมรรถภาพเพศชายกับ อย.ทีโหมโฆษณาอันตรายของกวาวเครือ
➢ ความหวังของผู้ติดเชื้อเอดส์	การพบสารสกัดจากสมุนไพรไทยที่ช่วยยับยั้งเชื้อเอดส์ และการที่สหรัฐอเมริกาว่าคืบหน้าทดลองในไทยเป็นประเทศที่สอง
➢ เพิ่มคาเฟอีนในเครื่องดื่มชูกำลัง	จาก 50 มก.เป็น 80 มก.ต่อหน่วยบรรจุ อย.มีมติที่จะตกลงยินยอมแต่องค์กรผู้บริโภค 26 แห่งเคลื่อนไหวคัดค้าน
➢ ขายไต ขายจริยธรรม	แพทย์ผิดจริง แต่โทษแค่จับจ่าย
➢ รพ.รัฐจะออกนอกกระบบ ตามเงื่อนไขเจดีบี	ไม่รู้ว่าจะออกหัวหรือก้อย
➢ พบไดออกซิน ตัวก่อมะเร็งในอาหาร	ข่าวนี้สอนว่าอย่าไปเห่ออาหารต่างประเทศมาก
➢ ยาปลอมระบาด	พบทั้งในร้านขายยาไปจนถึงสถานพยาบาลบางแห่ง
➢ ร่าง พ.ร.บ.ยาไม่ใช้ของประชาชน	ศักดิ์ศรีของยาสมุนไพรไม่ระบุไว้สักคำ
➢ วิจัยร้อน "ทุกขผู้ป่วย 15 กรณี"	เรื่องจาวในวงการหมอส่งท้ายปี

ที่มา: (มติชน 281242)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านโรคและยา

1.2.1 พันธุและเหงือกอักเสบ ปัญหาสำคัญของคนไทยวันนี้

ทพ.สมนึก ขาวด้วยกิจ ผอ.กองทันตสาธารณสุข กล่าวว่า ปัญหาทันตกรรมที่ประชาชนเป็นกันมากยังเป็นเรื่องพันธุและโรคปริทันต์ โดยเฉพาะปัญหาพันธุและเหงือกอักเสบ ในเด็กกลุ่มอายุสามขวบ 6 ใน 10 คนมีพันธุเฉลี่ย 3.4 ซี่ต่อคน กลุ่มวัยหนุ่มมีพันธุ 9 ใน 10 คน เฉลี่ย 5.7 ซี่ต่อคน ส่วนเด็กสิบสองขวบมีสภาวะเหงือกอักเสบสูงถึงร้อยละ 75.3 ซึ่งสูงมากเมื่อเทียบกับเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก "ที่น่าเป็นห่วงก็คือ แนวโน้มเด็กในเมืองจะมีพันธุมากกว่าเด็กในชนบทเนื่องจากพฤติกรรมกรกินชอบรับประทานอาหารระหว่างมื้อขนมกรุบกรอบ และแปรงฟันไม่มีประสิทธิภาพ"

สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ระหว่าง 60-74 ปี พบว่าเป็นโรคเหงือกระยะลุกลามถึงร้อยละ 74.4 ซึ่งค่อนข้างน่าห่วงเช่นกัน (สำนักข่าวไทย 181042)

ต่อมา ศ.ทพ.วินัย สิริจิตร แห่งคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเผยว่า สถิติของคนไทยภาคกลางจากกลุ่มของผู้มีการศึกษาพบว่า พันธุลดลงจาก 90% เหลือ 70% ส่วนคนเป็นโรคเหงือกอักเสบมีประมาณ 90% ขณะที่คนกทม.มีปัญหาเหงือกอักเสบราว 70-80% ซึ่งน้อยกว่าภาพรวมของคนทั้งประเทศเนื่องจากมีการดูแลสุขภาพดีกว่า

เหงือกอักเสบจะนำไปสู่ปัญหาฟันโยก สูญเสียฟันหรือเป็นโรคเหงือกปริทันต์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทลันปากรุนแรง เนื่องจากรอบๆฐานของเหงือกมีเชื้อโรค หรือทำให้เกิดโรคกระเพาะเพราะกลืนแบคทีเรียพวกนี้ลงไปในห้อง วิธีกแก้ปัญหาที่ตรงจุดก็คือ ไปหาหมอฟันปีละ 2 ครั้ง เพื่อขูดหินปูน (ผู้จัดการ 021242, ไทยโพสต์ 051242)

2. ความเคลื่อนไหวด้านแพทย์แผนไทย

หัวข้อข่าว

- 2.1 จัดประชุมพิจารณาแพทย์แผนไทย
- 2.2 ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพร คัดปีหน้าโตเกือบ 4 หมื่นล้าน
- 2.3 ซีดีรอมตำราหมอชาวบ้าน

สรุปประเด็นข่าว

2.1 จัดประชุมพิจารณาแพทย์แผนไทย

พญ.เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ ผอ.สถาบันการแพทย์แผนไทย กล่าวถึงกรณีที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า พ.ร.บ.คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยซึ่งผ่านการลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา รอมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายภายใน 180 วันนั้นผิดเพี้ยนไปจากเจตนารมณ์เดิม รวมทั้งอาจไม่สามารถคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยได้จริงว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวค่อนข้างรุนแรงและไม่ตรงกับความเป็นจริง พ.ร.บ.ฉบับนี้มีจุดยืนที่ชัดเจนในการที่จะปกป้องสิทธิภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของหมอพื้นบ้านและประเทศชาติ และการร่างกฎกระทรวงที่จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 30 พ.ย. ถึง 2 ธ.ค.42 จะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นต่อพ.ร.บ.คุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทยครั้งสุดท้าย

“สิ่งที่เอ็นจีโอวิจารณ์ก่อนหน้านี้ เป็นเรื่องของกฎกระทรวงที่ยังไม่ได้ร่างทั้งนั้นเลย” พญ.เพ็ญภา กล่าว

หลังจากพิจารณาร่างกฎกระทรวงเสร็จก็จะนำร่างดังกล่าวออกทำการพิจารณาพิจารณาทั่วทุกภาค คือที่เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา สระบุรี และกทม. จากนั้นจะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยอีกครั้งก่อนส่งต่อให้กรมพิจารณาและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกาศออกมาเป็นกฎหมายต่อไป (ผู้จัดการ 191142, กรุงเทพธุรกิจ 221142)

2.2 ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพร คัดปีหน้าโตเกือบ 4 หมื่นล้าน

บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย รายงานว่า มูลค่าของผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในประเทศปี 42 พุ่งสูงถึง 3 หมื่นล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 20-25% นับว่าสวนทางกับภาวะเศรษฐกิจซบเซา และคาดว่าในปี 2543 มูลค่าตลาดของผลิตภัณฑ์สมุนไพรดังกล่าวจะพุ่งสูงถึง 3.9 หมื่นล้านบาททีเดียว

ปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั่วโลกมีมูลค่าสูงถึง 3 ล้านล้านบาท เฉพาะตลาดสหรัฐมูลค่าสูงถึง 1.64 ล้านล้านบาท อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขัน ไทยยังเป็นรองจีนและอินเดียอยู่ นอกจากนี้เวียดนามก็จะเป็นคู่แข่งไทย อนาคตของสมุนไพรไทยจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล

แต่สิ่งที่สำคัญในธุรกิจนี้ก็คือ ไม่ควรเป็นพืชสมุนไพรที่เก็บจากป่า แต่เป็นพืชสมุนไพรที่มีการส่งเสริมให้ปลูกเชิงพาณิชย์ และไม่ควรส่งออกในรูปวัตถุดิบ ต้องมีการลงทุนแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า นอกจากนี้การพัฒนาสมุนไพรในลักษณะของอาหารเสริมสุขภาพและเครื่องสำอางนั้นมีแนวโน้มน่าสนใจมาก (กรุงเทพธุรกิจ 281242)

อนึ่ง ขณะนี้มูลนิธิแพทย์แผนไทยพัฒนาได้ร่วมลงนามกับบ.สกายไลน์ ยูนิตี้ ในโครงการผลิตและจำหน่าย “โพลเจล” ภายใต้งานวิจัยรับซื้อวัตถุดิบโพล และน้ำมันโพลจากมูลนิธิ เพื่อส่งเสริมเกษตรกรที่ปลูกโพลอย่างถาวร ในความร่วมมือดังกล่าวทางบริษัทเอกชนจะแบ่งผลประโยชน์จากยอดขายจำหน่ายให้มูลนิธิ 5% (กรุงเทพธุรกิจ 101242)

2.3 ซีดีรอมตำราหมอชาวบ้าน

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ก.ศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ องค์การค้าของคุรุสภา และมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ร่วมมือกันจัดทำซีดีรอมแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์: ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติจำนวน 1,500 แผ่น ทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นายธีรพจน์ นามอินทราภรณ์ อาจารย์ประจำศูนย์อินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยรังสิต ในฐานะหัวหน้าคณะวิจัยเพื่อการจัดทำซีดีรอม เล่าว่า เป็นงานที่ยากและหนักมากเพราะต้องเอาตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์และตำราของหมอพื้นบ้านที่ผ่านการคัดสรรมาแล้วกว่า 30 คน ซึ่งล้วนแต่เป็นตำราที่เขียนและใช้สำนวนภาษาไทยแบบโบราณ นำบรรจุลงในแผ่นซีดีรอมที่ออกแบบหน้าปกและแผ่นเป็นกรณีพิเศษ ความจุ 670 MB รายละเอียดในแผ่นซีดีรอม ประกอบด้วย ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ 2 เล่ม ตำราสมุนไพรพื้นบ้านชนิดต่างๆที่สำคัญพร้อมภาพถ่าย ตำราของหมอพื้นบ้านที่ไปหยิบยืมมาจากที่ต่างๆทั่วประเทศ ประวัติของหมอพื้นบ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกับบรรจุไว้ด้วย ผลพลอยได้ที่ดีตามมาคือ ทำให้ค้นพบหมอพื้นบ้านรายใหม่ในพื้นที่ชนบท (เดลินิวส์ 131242)

ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นำเรื่อง

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยในไตรมาสที่ 4 ของปี 2542 ความเคลื่อนไหวในการรับมือปัญหา คอมพิวเตอร์ช่วงเปลี่ยนผ่านศักราชมีกระแสแรง เช่น ความพยายามที่จะร่างสัญญา Y2K ของคณะกรรมการแก้ปัญหา เพื่อ แทนที่ พ.ร.ก. Y2K ที่ ครม. ไม่รับหลักการ ความวิตกกังวลที่มีต่อโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก-กลาง และความพยายามรับเร่ง แก้ไขปัญหานี้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากมีจำนวนโรงงานมากกว่า 100,000 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการแก้ปัญหา และในช่วงกลางเดือน ธ.ค. เป็นต้นไป ความไม่แน่ใจในการรับมือปัญหา Y2K ปรากฏขึ้นด้วยการประกาศจ่ายเงินเดือนข้าราชการ ก่อนกำหนด และธนาคารแห่งประเทศไทยเตรียมสำรองเงินเบิกจ่ายปลายปีจำนวนมากกว่าปกติ และจากการสำรวจความเห็น ประชาชนของสวนดุสิตโพล พบว่าคนไทยส่วนใหญ่กลัวอุบัติเหตุจากการเดินทางโดยเครื่องบินมากที่สุดในช่วงเปลี่ยนผ่านศักราช

การวิจัยเป็นมิติใหม่ของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย แม้จะได้รับการวิจารณ์จาก นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ว่า การวิจัยที่ผ่านมาไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรของประเทศที่สูญเสียไป และในทำนองเดียวกัน ผู้อำนวยการฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยก็ระบุว่า ภาพรวม การวิจัยไทยยังห่างไกลกับการแข่งขันกับต่างประเทศ เมื่อพิจารณาจากค่าใช้จ่ายในการวิจัย ซึ่งไทยใช้เพียงร้อยละ 0.13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ ในขณะที่มาเลเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน ใช้ร้อยละ 0.34, 1.35 และ 1.81 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2542 ไทยก็มีผลงานวิจัยใหม่ๆ ปรากฏขึ้นจำนวนมาก ทั้งด้านเทคโนโลยีชีวภาพ การผลิต และ การสื่อสาร

ตัวอย่างผลงานวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น การดัดแปลงไวรัสเอนพีจี ใช้ปราบศัตรูพืชผลผลิตปลอดภัย ความ คืบหน้าในการศึกษาจีโนมหรือสารพันธุกรรมในมนุษย์ในช่วงนี้ คือการศึกษาพบยีนที่เป็นสาเหตุของโรคพันธุกรรมที่ค้นพบในไทย แล้ว เช่น โรคกล้ามเนื้อหัวใจ โรคมะเร็งดวงตา ฯลฯ การวิจัยข้าวพันธุ์ใหม่ด้วยวิธีเลียนแบบธรรมชาติของไบโอเทคโนโลยีประหยัด เวลาและแม่นยำกว่าวิธีดั้งเดิม การค้นพบวิธีสกัดโปรตีนจากสาหร่ายของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) มหาวิทยาลัยมหิดลสามารถพัฒนาสายพันธุ์จุลินทรีย์บีที่กำจัดศัตรูพืชแทนสารเคมี และการวิจัยวงปีของไม้สักเกี่ยวกับข้อมูลสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

การวิจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต เช่น การผลิตเครื่องสกัดสารกำจัดศัตรูพืชพลังแสงอาทิตย์ การผลิตเครื่องกรองน้ำ ทะเลฝีมือคนไทย การผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงประหยัดพลังงานของก.วิทยาศาสตร์ฯ นอกจากนี้ผลงานการประดิษฐ์ของ คนไทยยังได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลจากนิตยสารฟาร์อิสเทิร์น อีโคโนมิค รีวิว ได้แก่ เสื้อกันกระสุนจากผ้าไหม และเครื่องทอ ผ้าตัวอย่างขนาดเล็ก ส่วนความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการสื่อสารของไทยนั้นในช่วงไตรมาสนี้ปรากฏการเร่งรัดของรัฐในเรื่อง กฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับความเติบโตของอินเทอร์เน็ตในประเทศ การแสดงความคิดเห็นใน น.ส.พ. ของข้าราชการ ต่างประเทศว่าอินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดผลกระทบและเปลี่ยนโฉมหน้าของการเมืองระหว่างประเทศได้

แนวโน้มความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยในอนาคตน่าจะดีกว่าที่ผ่านมา เพราะ ก.วิทยาศาสตร์มี แผนการทั้งระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ยั่งยืน รวมทั้งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้กำหนดแผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอีก 20 ปีข้างหน้า โดยแบ่งเป็นแผนละ 5 ปี ซึ่งช่วงนี้อยู่ในระหว่าง การระดมความเห็นของประชาชนทั่วประเทศ

ความเคลื่อนไหวในต่างประเทศมีการประกาศรายชื่อผู้ได้รับรางวัลโนเบลทางด้านวิทยาศาสตร์ และมีความเคลื่อนไหว ในการรับมือปัญหา Y2K พิจารณาได้จากธนาคารกลางสหรัฐฯ คงอัตราดอกเบี้ยเพื่อผ่อนคลายความกังวลใจของลูกค้า สายการ บินยักษ์ใหญ่ของโลกหลายสายหยุดและลดเที่ยวบินที่จะไปยังพื้นที่ที่ไม่แน่ใจความพร้อมในการแก้ปัญหา Y2K ส่วนในประเทศ เวียดนามมีการถอนเงินออกจากธนาคารนับ 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ด้านเทคโนโลยีชีวภาพนั้นมีรายงานการค้นพบผลข้างเคียงของสารบิสฟีนอล เอ ที่ใช้ในการผลิตพลาสติก เช่น ภาชนะ ใส่อาหาร ขวดนมเด็ก ฯลฯ ว่าทำให้เกิดอาการพร้อมผสมพันธุ์เร็ว ความสำเร็จในการกำหนดตำแหน่งและคุณลักษณะของยีนส์

ทั้ง 97 % ถือว่าเป็นการจัดทำแผนที่พันธุกรรมของมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดที่เคยทำมา รายงานจากสำนักข่าวเอเอฟพีว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษแห่งเทคโนโลยีชีวภาพ และปิดท้ายปลายปีด้วยการจัดอันดับงานวิจัยที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของ AAAS หรือสมาคมอเมริกันเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับเซลล์ต้นของมนุษย์มาเป็นอันดับแรก และอันดับสองคือเรื่องยีนวิทยา

ส่วนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารนั้น ขณะเดียวกับที่ไมโครซอฟท์ได้เปิดตัว Microsoft Reader เพื่อเป็นผู้นำในการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริษัทเองก็ถูกศาลแขวงวอชิงตันพิพากษาว่าผูกขาดตลาดระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และกีดกันบริษัทอื่นๆ การครองอันดับ 1 ของจีนด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกไม่รวมญี่ปุ่น การกำหนดแผนพัฒนาไอทีปี 2000 ของประเทศผู้นำด้านไอที เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ยุโรป ตลอดจนสิงคโปร์ และมาเลเซีย แนวโน้มของอินเทอร์เน็ตในอนาคตซึ่งมี 3 ด้านคือ ด้านเทคนิค ด้านธุรกิจ และด้านวัฒนธรรม และยังมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านคอมพิวเตอร์ใน ปี ค.ศ. 2000 นอกจากนี้ ยังมีการยกย่องบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร นั่นคือนิตยสารไทม์ยกย่อง เจฟฟ์ เบซอส เจ้าของ amazon.com ให้เป็นบุคคลแห่งปีในฐานะที่เป็นผู้บุกเบิกการค้าออนไลน์ และนายบิล เกตส์ เจ้าของไมโครซอฟท์ ได้รับเลือกจาก ซีบีเอส ให้เป็นสุดยอดนักบริหารธุรกิจในศตวรรษที่ 20

องค์การนาซาของสหรัฐฯ แสดงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการคมนาคม ด้วยการผลิตเครื่องบินพาณิชย์สื่อสารความเร็วสูงที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน ถึง 4 รุ่น มีทั้งใช้นักบินขับและไม่ใช้ ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ก็มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านอวกาศที่ก้าวไปไกลกว่าประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งมีจีนเท่านั้นที่เริ่มเปิดตัวเป็นชาติที่สามารถส่งยานอวกาศลำแรกขึ้นสู่อวกาศ ช้ากว่าสหภาพโซเวียต และสหรัฐฯ เกือบครึ่งศตวรรษ ส่วนความเคลื่อนไหวด้านอวกาศของสหรัฐฯ ในช่วงนี้ได้แก่ ความคืบหน้าในการศึกษาพบดาวเคราะห์นอกระบบสุริยะที่อยู่ใกล้โลกใหม่อีก 6 ดวง รวมเป็น 28 ดวงในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา การค้นพบความลับของดาวพฤหัสบดีที่มีผลต่อการเปลี่ยนความเชื่อเดิมที่ว่าดาวดวงนี้มีกำเนิดมาจากกลุ่มก๊าซที่เหลือจากการกำเนิดของดวงอาทิตย์ รวมทั้งมีการพัฒนาการขนส่งในอวกาศที่ในอนาคตคนทั่วไปก็สามารถเดินทางสู่อวกาศได้

1. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

หัวข้อข่าว

- 1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย
- 1.2 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการผลิต
- 1.3 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีสื่อสาร
- 1.4 สวทช. วางแผนการพัฒนาวิทยาศาสตร์ ปี ค.ศ. 2020 (2563)
- 1.5 แผนระยะสั้นและระยะยาวของ ก.วิทยาศาสตร์ฯ ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ยั่งยืน

สรุปประเด็นข่าว

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการวิจัย

1.1.1 โครงการศึกษาสารพันธุกรรมหรือ"จีโนม"ในมนุษย์ (Human Genome Project)

โครงการนี้เป็นหนึ่งในโครงการศึกษาวิจัยทางชีววิทยา เกิดจากความร่วมมือระหว่างนักวิทยาศาสตร์ประเทศต่างๆ หลายร้อยคน โดยมีเป้าหมายต้องการรู้รายละเอียดของตำแหน่งทั้งหมดของยีนมนุษย์ 80,000 ยีนบนโครโมโซม 24 คู่ ได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาลสหรัฐฯ จำนวน 3,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เริ่มศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 ระยะเวลาศึกษา 15 ปี เฉลี่ยปีละ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับประเทศไทยแม้ไม่มีการส่งนักวิทยาศาสตร์เข้าร่วมโครงการแต่ก็มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (กรุงเทพธุรกิจ 181042)

ดร.เพทาย เย็นจิตโสมนัส คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของโครงการคือ การเข้าใจถึงการกำหนดคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นการปฏิวัติและพลิกโฉมหน้าพันธุกรรมของมนุษย์ครั้งใหญ่ ที่จะมีความกระทบทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการแพทย์ ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์ รองผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ กล่าวว่า จีโนมคือพิมพ์เขียวของสิ่งมีชีวิตหรือดีเอ็นเอ หรือสารพันธุกรรม การค้นพบตำแหน่งและหน้าที่ของยีน ทำให้สามารถวินิจฉัยโรคทางพันธุกรรม ซึ่งสามารถบอกได้ว่าผู้ใดมีแนวโน้มผิดปกติ ก่อนที่อาการของโรคจะปรากฏและสามารถตรวจหาผู้เป็นพาหะของโรคได้ โดยจะสามารถช่วยในการวางแผนประชากรได้ และช่วยให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขยีนที่ไม่ปกติในอนาคตเพื่อแก้ปัญหาอันด้อยรวมทั้งช่วยให้มีการพัฒนายาป้องกันโรคได้มากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 11,181042)

ความก้าวหน้าของโครงการขณะนี้มีความคืบหน้าอย่างมากในการศึกษาการเรียงตัวของดีเอ็นเอ คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ในปี 2546 โดยขณะนี้สามารถศึกษาพบยีนที่เป็นสาเหตุของโรคพันธุกรรมที่ค้นพบแล้วในไทยคือ โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิต โรคปมเนื้ออกประสาท กลุ่มอาการโครโมโซมเอ็กซ์ โรคไตเป็นถุงน้ำ มะเร็งเต้านมและรังไข่ที่เกิดจากพันธุกรรม โรคความจำเสื่อม เป็นต้น (กรุงเทพธุรกิจ 111042)

1.1.2 วช.ประเมินผลการวิจัยของไทยไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรที่เสียไป

นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ เปิดเผยมติงานประชุมวิชาการเรื่อง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรกับการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน ซึ่งสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จัดขึ้นที่ จ.พิษณุโลกระหว่างวันที่ 20-22 ต.ค.2542 โดยอ้างจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.) ที่ประเมินผลงานวิจัยของนักวิจัยในประเทศไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ว่าไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรของประเทศที่สูงสูญเสียไป และผลงานวิจัยก็ถูกเก็บไว้ และร้อยละ 75 ของงานวิจัยถูกนำไปตีพิมพ์ในต่างประเทศ เพราะนักวิจัยต้องการตำแหน่งทางวิชาการ แสดงว่ากรมพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่ครบวงจร วิธีที่ดีที่สุดคือต้องค่อย ๆ ปูพื้นฐานให้นักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ปรับปรุงแนวคิดให้คิดกว้างขึ้น ให้คำนึงถึงประโยชน์ของการพัฒนาประเทศในระยะยาวด้วย (มติชน 251042)

นายจิรพันธ์ อรรถจินดา เลขาธิการ วช. กล่าวว่างานวิจัยที่ทำกันมา 60-70% ถูกเก็บไว้เฉย ๆ เพราะยังขาดกลไกที่จะนำไปใช้ขณะนี้ทาง วช.และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (วช.) ได้ตั้งหน่วยงานการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อนำความรู้จากงานวิจัยไปเผยแพร่ให้กับประชาชนแล้ว (มติชน 251042)

1.1.3 การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยห่างไกลการแข่งขันในตลาดโลก

น.ส.สุชาดา ชินะจิตร ผู้อำนวยการฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) บอกว่า ภาพรวมการวิจัยในประเทศไทยหากเทียบด้านค่าใช้จ่ายในการวิจัยกับ สิงคโปร์ ใต้หวัน มาเลเซีย แล้วของไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำประมาณ ร้อยละ 0.13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในขณะที่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และได้วันร้อยละ 0.34,1.35, และ1.81 ตามลำดับ ส่วนกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านวิจัยที่ยังขาดแคลนของไทยมีเพียง 4 คน ต่อแรงงาน 10,000 คนขณะที่สิงคโปร์

และได้วันมีมากกว่า 50 คนต่อแรงงาน 10,000 คน สำหรับสิทธิบัตรที่มาจากในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นสิทธิบัตรของชาวต่างประเทศ เพื่อปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาและป้องกันการตลาดในประเทศ ขณะที่คนไทยจดสิทธิบัตรในสหรัฐฯ ต่ำมาก มีเพียง 83 รายเท่านั้นในรอบ 22 ปีที่ผ่านมา (กรุงเทพฯ 041142)

นายวุฒิพงศ์ เตชะดำรงสิน รองผอ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กล่าวเกี่ยวกับจำนวนเงินทุนที่สนับสนุนการวิจัยว่า จำนวนเงินจริงไม่มีตัวเลขเป็นทางการเพราะทุกหน่วยงานรัฐที่ขอประมาณจากสำนักตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) อาจนำไปใช้ในโครงการที่มี ใช้งานวิจัยโดยตรง หากประเมินอย่างไม่เป็นทางการก็ใช้งบประมาณเพื่อการวิจัยประมาณ 7,000-8,000 ล้านบาทต่อปี ประกอบด้วย

- 1) หน่วยงานที่ให้ทุนวิจัย เช่น สกว. สภาวิจัยแห่งชาติ สวทช.
- 2) หน่วยงานรัฐตั้งแต่กระทรวง ทบวง กรม ตั้งงบประมาณทำวิจัยเอง
- 3) การวิจัยในภาคเอกชนซึ่งไม่มีตัวเลข ส่วนจำนวนโครงการนั้น คาดว่ามีประมาณ 10,000 โครงการต่อปีรวมโครงการที่ไม่ผ่านการสนับสนุนด้วย และเป็นโครงการจากอุตสาหกรรม เช่น ป่าไม้ ปศุสัตว์ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำหรับ สกว. นั้น งบประมาณส่วนใหญ่ตกที่ภาคเกษตร วิทยาศาสตร์ชีวภาพ นักวิจัยที่ได้รับทุนจากสกว. มีประมาณ 4,000 คน โดย 2 ใน 3 เป็นนักวิจัยภาคเกษตร ส่วนภาควิศวกรรมและฟิสิกส์ยังต่ำ นายวุฒิพงศ์ บอกว่า สกว. กำลังทำแผนเชิงรุกเพื่อหาผู้เชี่ยวชาญด้านสาขาคณิตศาสตร์ฟิสิกส์ รวบรวมพร้อมเสนอให้เข้าร่วมโครงการทำวิจัย เนื่องจากประเทศไทยยังอ่อนเรื่องคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ สำหรับกลยุทธ์ของสกว. ในระยะยาวต้องการให้เกิดการสร้างสรรคทางปัญญา เช่น สนับสนุนการวิจัยเพื่อนำไปเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ (กรุงเทพฯ 041142)

ส่วนการวิจัยในมหาวิทยาลัยนั้น นายวุฒิพงศ์ กล่าวว่า มหาวิทยาลัยทุกแห่งมีบทบาทในการทำวิจัยด้วย เพราะโดยพื้นฐานอาจารย์ต้องทำวิจัยเป็นงานรองจากการสอน ส่วนทุนการทำวิจัยในมหาวิทยาลัยนั้นมีหลายวิธี เช่น

- มหาวิทยาลัยทำแผนเสนอขอประมาณจากหน่วยงานภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- มหาวิทยาลัยขอทุนทำวิจัยโดยตรง ภายใต้การสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินโดยส่งแผนให้ สตง. และสภาวิจัยแห่งชาติตรวจสอบ
- มหาวิทยาลัยใช้เงินรายได้ภายในเอง ทั้งนี้เมื่อได้ผลงานนักวิจัยควรจดสิทธิบัตร (กรุงเทพฯ 041142)

โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. และอยู่ระหว่างการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

- ☆ โครงการพัฒนาโปรแกรมพยากรณ์คลื่น ซึ่งมีประโยชน์ในการเตือนภัยในช่วงที่กำลังจะมีพายุฝนหรือภัยพิบัติทางทะเลได้ ซึ่ง สกว. มีแผนที่จะพัฒนาให้โปรแกรมนี้สามารถวิเคราะห์สิ่งที่ล่อน้ำว่า อีก 1-2 ชั่วโมงจะไปอยู่ตรงไหน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการกู้ภัยทางทะเล ดูผลการพยากรณ์ได้ที่ <http://www.trf.or.th/>
- ☆ โครงการจัดทำเครือข่ายข้อมูลทรัพยากรน้ำบนอินเทอร์เน็ต เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถตัดสินใจจัดสรรน้ำบนฐานข้อมูลที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์สามารถดูได้ที่ <http://www.tiwm.hpcn.nectec.or.th> โดยข้อมูลภาษาไทยอยู่ในหัวข้อ Survey
- ☆ โครงการศูนย์วิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย ภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาโปรแกรมการจัดการสารเคมี หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการติดตามสารเคมี (Chem Track) เพื่อนำไปใช้ในมหาวิทยาลัย โรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานราชการ ซึ่งมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งสกว. กำลังผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ นำโปรแกรมนี้ไปใช้อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่น่าสนใจในเชิงพาณิชย์ เช่น

- วิธีกำจัดสารปรอทินที่ทำให้เกิดการแพ้ในน้ำยางซึ่งจะนำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตยางและผลิตภัณฑ์อื่นจากน้ำยาง แก้ปัญหาอาการแพ้จากการใช้ได้
- วิธีเปลี่ยน Geranoid เป็น Plaunotol ซึ่งมีสรรพคุณในการรักษาโรคกระเพาะและลำไส้โดยไม่มีผลข้างเคียง
- นำน้ำยางธรรมชาติมาผลิตเป็น High Impact Polystyrene (HIP) ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในระดับอุตสาหกรรมต่อไป
- เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวกลึงกิ่งสำเร็จรูปง่ายต่อการบริโภคโดยการเติมน้ำร้อนและอุ่นด้วยไมโครเวฟ
- ผลิตภัณฑ์ทุเรียนดิบอบแห้ง
- ระบบประกันคุณภาพลำไย
- ผลิตได้เดือนฝอยควบคุมศัตรูพืช ทดแทนการใช้สารเคมี
- เครื่องอบแห้งผลไม้โดยใช้บีบีความร้อน
- เครื่องอบแห้งข้าวเปลือกแบบฟลูอิดไดซ์-เบด

- เครื่องพรวนดินกำจัดวัชพืชได้ต้นไม้
- การพัฒนาหัวเตาแก๊สชนิดอัดอากาศ ทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ (กรุงเทพฯ 041142)

1.1.4 วิจัยวงปีไม้สักเก็บข้อมูลสภาพภูมิอากาศ

ไม้สักเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากเป็นไม้ที่มีวงปีแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด และมีอายุใช้งานยาวนานมากคนไทยนิยมนำมาก่อสร้างบ้านเรือน สามารถนำตัวอย่างไม้จากโบราณสถานมาศึกษาวงปีได้ ผศ.ดร.นาฏสุดา ภูมิจำนงค์ อาจารย์ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ม.มหิดล ได้ทำการศึกษาสภาพภูมิอากาศในอดีตบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการพิจารณาวงปีของไม้สัก โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผศ.ดร.นาฏสุดา เก็บตัวอย่างไม้สักทั้งในประเทศไทยและพม่า ได้แก่น้ำสักในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย อุทยานแห่งชาติแม่ป๋วย และอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า ตัวอย่างไม้สักจากป่าปลูกเก็บจากสวนป่าแม่มาะ สวนป่าแม่จาง และสวนป่าแม่มาะ ในเขตอ.แม่มาะ และ อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ส่วนตัวอย่างไม้สักในประเทศพม่าเก็บจากป่าธรรมชาติบริเวณป่าเบญจพรรณแล้งที่สถานีวิจัย Moswe ป่าเบญจพรรณชื้นที่สถานีวิจัย Seinye และที่ป่าอนุรักษ์ Pyinoolwin รวมตัวอย่างไม้สักที่เก็บทั้งหมด 183 ต้น นำมาศึกษาวงปีเพื่อดูความสัมพันธ์กับสภาพภูมิอากาศ ติดตามการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่า ป่าเบญจพรรณ ผลกระทบของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์กับความกดอากาศและปัจจัยทางกายวิภาคเพื่อสร้างเส้นน้ำฝนและอุณหภูมิ

ผลการศึกษาพบว่าเมื่อนำข้อมูลปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิจากแหล่งตรวจวัดมาเทียบกับกราฟวงปีของไม้สักที่มีอายุอยู่ในช่วงนั้น ปรากฏว่ามีความใกล้เคียงกัน ทำให้เรารู้ว่า สภาพภูมิอากาศของประเทศไทยในอดีต จนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรทุกๆ 11-15 ปี ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพยากรณ์สภาพอากาศในอนาคตว่าจะมีแนวโน้มอย่างไร (สยามรัฐ ,มติชน 251242, ไทยโพสต์ 261242)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการผลิต

1.2.1 ก.วิทย์ฯ รมรณรงค์ใช้เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูงประหยัดถ่านร้อยละ 30

ก.วิทยาศาสตร์จัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูงเป็นแผน 4 ปี ตั้งเป้าหมายจะส่งเสริมการผลิตและให้คนใช้เตาแบบนั้น 1.2 ล้านใบภายใน 4 ปี โดยปีแรกตั้งเป้าไว้ที่ 150,000 ใบ ปีที่สอง 300,000 ใบ ปีที่สาม 350,000 ใบ และปีที่สี่ 400,000 ใบ ขณะนี้แผนดังกล่าวเริ่มต้นแล้วโดยใช้วิธีจูงใจให้ผู้ใช้เตาหันมาใช้เตาแบบใหม่และมีมาตรการสร้างกลไกทางตลาดให้ผู้ใช้นิยมใช้เตาแบบใหม่มากขึ้น ทั้งนี้นายอานวย ทองสถิตย์ ผู้อำนวยการส่วนคั้นคว่ำและพัฒนาพลังงาน กรมการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กล่าว ว่า ก.วิทยาศาสตร์ ได้พัฒนาเตาอั้งโล่ธรรมดาๆ ซึ่งมีประสิทธิภาพประมาณร้อยละ 19 ให้เป็นเตาที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นประมาณร้อยละ 30 และสามารถประหยัดฟืน ถ่านลงไปได้ร้อยละ 30 โดยยังคงรูปแบบเดิมที่ชาวบ้านคุ้นเคย แต่ใช้วิธีการด้านวิศวกรรมมาพัฒนาเตาใหม่ให้มีการเผาไหม้สมบูรณ์ขึ้น ลดการสูญเสียความร้อนลงไป ออกแบบให้ใช้ง่ายขึ้นและใช้กับหม้อไอน้ำได้ถึง 9 ขนาด เพิ่มความแข็งแรงและอายุการใช้งาน ผลิตมานานแล้วนับ 10 ปีแต่ยังไม่แพร่หลาย (กรุงเทพฯ 071042)

1.2.2 ผลงานการประดิษฐ์ฝีมือคนไทยได้รับการเสนอชิงรางวัล "นวัตกรรมแห่งเอเชีย"

นิตยสาร ฟาร์อีสต์เิร์น อีโคโนมิค รีวิว แถลงเมื่อวันที่ 27 ต.ค.2542 ว่า เสือกันกระสุนจากผ้าไหม และเครื่องทอดผ้าตัวอย่างขนาดเล็ก ผลงานการประดิษฐ์คิดค้นของคนไทยได้รับการเสนอชิงรางวัล "นวัตกรรมแห่งเอเชีย" ซึ่งนิตยสาร ฟาร์อีสต์เิร์น อีโคโนมิค รีวิว ร่วมกับบริษัทอุปโภคหัตถ์ขึ้น เพื่อเป็นเกียรติกับบริษัทหรือบุคคลในเอเชียที่คิดค้น หรือใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ ในแนวทางที่พัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างเสริมการผลิตให้ดีขึ้น

น.ส.จุริรา โกจิเมท จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ เจ้าของแนวคิดเสือกันกระสุนจากผ้าไหม กล่าวถึงผลงานของตนว่าใช้ผ้าไหมซึ่งมีคุณสมบัติแข็งแรงมาซ้อนกัน 35 ผืน คลุมด้วยในลอนในแต่ละด้านและนำมาทดสอบปรากฏว่าสามารถกันกระสุนได้ตั้งแต่ขนาด 11-38 มม. เท่ากับมาตรฐานที่ 1 ของเสือกันกระสุนที่สถาบันยุติธรรมแห่งชาติของสหรัฐฯกำหนด เป็นมาตรฐานที่ใช้กับปืนพกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากความแข็งแรงในการกันกระสุนแล้วยังมีราคาถูกกว่าเสือกันกระสุนที่นำเข้าครึ่งหนึ่ง ซึ่งทาง ก.กลาโหมวางแผนที่จะจัดซื้อหัตถ์ ส่วน น.ส.จุริราบกับเพื่อนก็พัฒนาคุณภาพของเสือให้มีน้ำหนักเบาและกันอาวุธปืนที่ร้ายแรงได้มากขึ้น (กรุงเทพฯ 291042)

ส่วนเครื่องทอดผ้าตัวอย่างขนาดเล็กเป็นผลงานการคิดค้นของ นายสาธิต พุทธิชัยยง รองผอ.ฝ่ายวิจัยและการฝึกฝนของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ เป็นเครื่องทอดผ้าขนาดเล็กที่อำนวยความสะดวกให้นักออกแบบด้วยแบบของลายผ้าและตัวอย่างผ้า นายสาธิตบอกว่าต้องทำให้ออกมาใช้งานได้จริง ใช้วัสดุจากแหล่งพื้นบ้านและใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนซึ่งต่างจากเครื่องจักรนำเข้าซึ่งราคาแพงและใช้ยากเกินไป ซึ่งผลการตัดสินจะประกาศในนิตยสารฟาร์อีสต์เิร์นฯฉบับวันที่ 11 พ.ย.2542 (กรุงเทพฯ 291042)

1.3 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีสื่อสาร

1.3.1 รัฐเร่งรัดกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับความเติบโตของอินเทอร์เน็ต

นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกฯ ในฐานะประธานคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ(เอ็นไอทีซี) กล่าวในที่ประชุมเมื่อวันที่ 01ต.ค.2542 ว่าเร่งรัดให้คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เร็วขึ้น เพราะหากช้าจะไม่ทันกับแนวโน้มอินเทอร์เน็ตที่เติบโตสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และยังให้ปรับคณะอนุกรรมการร่างทั้ง 6 ชุดด้วย เพื่อระดมความคิดเห็นแก้ไขและเพิ่มเติมในสิ่งที่คิดว่าเป็นจุดอ่อนของกฎหมาย (กรุงเทพธุรกิจ 021042)

นายทวีศักดิ์ กออนันตกูล ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) หนึ่งในคณะทำงานกล่าวว่าที่ประชุมได้สรุปความก้าวหน้าของการยกร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 ฉบับ และการปรับปรุงโครงสร้างการทำงานแล้ว โดยเห็นด้วยกับการเปลี่ยนชื่อกฎหมายและยกร่างใหม่และให้ใช้เป็น “ร่างกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” แทนร่างกฎหมายแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเห็นว่าชื่อร่างใหม่จะเหมาะสมกว่า เพราะครอบคลุมผู้ใช้ทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐกับเอกชน และรัฐบาลกับประชาชน รวมทั้งที่ประชุมยังเห็นชอบให้ปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจยกร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศทั้ง 6 ฉบับ โดยเพิ่มผู้แทนจากก.พาณิชย์และผู้แทนสมาคมอุตสาหกรรมบันเทิงเป็นอนุกรรมการในการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ประชุมยังได้เสนอให้มีขั้นตอนการประชาสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนให้ความเข้าใจในสาระของกฎหมายฉบับต่างๆ ด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 021042)

โดยปีนี้คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจตั้งเป้าว่าจะยกร่างกฎหมายได้ 2 ฉบับ ประกอบด้วยร่างกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และยกร่างกฎหมายลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอยู่ระหว่างการยกร่าง คาดว่าจะนำเสนอที่ประชุม ครม.ภายในเดือนพ.ย.2542 นี้ ส่วนจะประกาศใช้เมื่อใดอยู่ที่ขั้นตอนของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนยกร่างกฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของก.ยุติธรรมต้องผ่านความเห็นชอบของเนคเทคก่อน ซึ่งต้องนำมาพิจารณากันใหม่เพื่อผนวกสาระให้เป็นกฎหมายฉบับเดียวกันกับยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยจะใช้อ้างอิงชื่อเดียวกัน เพราะเป็นไปไม่ได้ที่เนคเทคจะเสนอกฎหมาย 2 ฉบับจาก 2 หน่วยงานต่อ เอ็นไอทีซีและครม. (กรุงเทพธุรกิจ 021042)

ที่ประชุมดังกล่าวยังได้จัดตั้งคณะทำงานเรื่องนโยบายอินเทอร์เน็ตสำหรับประเทศไทยเพื่อกำหนดนโยบายวางกรอบแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ควบคุมสื่อลามก แยกเกอร์ ขั้นตอนการจดทะเบียน เพื่อการพัฒนาอินเทอร์เน็ตอย่างจริงจัง ซึ่งเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายเช่นให้ผู้บริการอินเทอร์เน็ตช่วยกำกับหรือเพิ่มเติมในรายละเอียดของสัญญาที่ทำกับลูกค้ากรณีถ้ามีข้อขัดแย้งทางกฎหมายหรือทำให้สังคมไทยเสื่อมเสียวัฒนธรรมเพียงเพราะได้รับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ผู้ให้บริการสามารถบอกเลิกหรือระงับการใช้บริการของลูกค้ารายนั้นได้ (กรุงเทพธุรกิจ 021042)

1.3.2 อินเทอร์เน็ตกับสภาวะการเมืองไร้พรมแดน

สุชาติ เลียงแสงทอง จาก ก.ต่างประเทศ ได้แสดงความคิดเห็นลงใน น.ส.พ. มติชน ว่าการสื่อสารด้วยอินเทอร์เน็ตทำให้โลกอันกว้างใหญ่ของเรามีขนาดเล็กลงไปเท่ากับเมืองๆ หนึ่ง (Global village) ปรากฏการณ์ด้านข่าวสารที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตคือคนทั่วโลกสามารถสื่อสารติดต่อกันได้โดยตรงด้วยความรวดเร็ว ทุกเวลาที่ต้องการและมีราคาถูก เส้นเขตแดน ระยะทางไกลใกล้ ภาษา และเวลาที่แตกต่างกันจะไม่เป็นอุปสรรคกีดขวาง ซึ่งในเรื่องภาษานั้นกำลังมีการพัฒนาโปรแกรมแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาท้องถิ่นโดยอัตโนมัติบนเครือข่ายของอินเทอร์เน็ต การที่สามารถสื่อสารกันได้โดยตรง ข้อมูลต่างๆ จะถูกเปิดเผยมากขึ้น การระดมพลัง ปลุกกระแสต่างๆ ซึ่งหากเกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศจะทำให้เกิดสถานการณ์ซึ่งคุณสุชาติ เลียงแสงทอง เรียกว่าสภาวะการเมืองไร้พรมแดน และได้ยกตัวอย่างกระแสของอินเทอร์เน็ตที่มีส่วนกดดันให้ประเทศต่างๆ สนับสนุนนโยบายและลงนามในอนุสัญญาต่อต้านการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคล ณ กรุงฮอตตาว่า ในปลายปี ค.ศ.1997 และยกตัวอย่างเพิ่มเติมว่าอินเทอร์เน็ตอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโจมตีของประเทศที่เป็นศัตรูหรือพวกผู้ก่อการร้าย การใส่ร้ายป้ายสีทางการเมืองภายในหรือระหว่างประเทศ การสร้างความเข้าใจผิดระหว่างมหาอำนาจของพวกแอกเกอร์ที่เข้าไปใช้เครือข่ายของประเทศใดประเทศหนึ่ง (มติชน 251042)

คุณสุชาติ เลียงแสงทอง ได้สรุปว่าอินเทอร์เน็ตจะก่อให้เกิดผลกระทบและเปลี่ยนโฉมหน้าของการเมืองระหว่างประเทศดังนี้

- 1) ก่อให้เกิดโลกาภิวัตน์ที่แท้จริง
- 2) เป็นช่องทางใหม่สำหรับการค้าและการตลาดในอนาคตที่ไม่อาจมองข้ามศักยภาพ
- 3) ทำให้เกิดการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่มีความสมบูรณ์และความรวดเร็วทันที่เนื่องจากมีภาพ เสียง ข้อความและโต้ตอบกันได้
- 4) อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ ใส่ร้ายป้ายสี หรือสร้างความเข้าใจผิดระหว่างประเทศ

- 5) เป็นโอกาสให้มีการจัดโจมตีสร้างความเสียหายให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศซึ่งจำเป็นต้องมีเครือข่ายเชื่อมกับอินเทอร์เน็ต เช่น สายการบิน ตลาดหุ้น สถาบันการเงิน
- 6) เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ
- 7) อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือของผู้ก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรือการโจมตีจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถสร้างความเสียหายให้กับประเทศได้ด้วยอุปกรณ์ที่หัดเทียมหรือร้ายแรงกว่าเมื่อเทียบกับการโจมตีด้วยกำลังทหารในอดีต (มติชน 251042)

1.4 สวทช. วางแผนการพัฒนาวินยาศาสตร์ ปี ค.ศ.2020 (2563)

นายไพฑูรย์ ธัญพงศ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เปิดเผยเกี่ยวกับการกำหนดแผนการพัฒนาวินยาศาสตร์ในอีก 20 ปีข้างหน้าว่าแบ่งเป็นแผนละ 5 ปี ซึ่งในช่วงนี้อยู่ระหว่างการระดมความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ เพื่อจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์แห่งชาติทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างปี พ.ศ.2543-2563 (Science & Technology 2020) หรือ เอสแอนด์ที 2020 โดยจะจัดกิจกรรมตลอดปี เริ่มตั้งแต่เดือน ต.ค. 2542 ซึ่งได้จัดประชุมสมัชชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาขึ้นที่ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค เมื่อวันที่ 25 ต.ค.2542 เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างความตื่นตัวให้คนไทย และนับตั้งแต่เดือน ม.ค.2543 - ก.ย.2543 จะจัดสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ และสมัชชาสัญจรทั่วประเทศ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์แห่งชาติขึ้น และในเดือน ต.ค.2543 จะขยายผลให้มีการเผยแพร่ต่อคนทั่วประเทศ พร้อมทำประชาพิจารณ์ร่วมทั้งปรับปรุงเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งหลังจากระดมความเห็นทั่วประเทศแล้วจะนำผลการศึกษาทั้งหมดเสนอเข้า ครม. และขออนุมัติให้นำเข้าไปบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เพื่อปรับปรุงแนวทางการสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สามารถนำไปปรับใช้กับประชาชนได้ (กรุงเทพธุรกิจ 261042)

สำหรับการจัดประชุมสมัชชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ที่ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค เมื่อวันที่ 25 ต.ค. 2542 มีตัวแทนภาครัฐและภาคเอกชนกว่า 1,000 รายเข้าร่วมประชุม เพื่อจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์แห่งชาติทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างปี พ.ศ.2543 - 2563 นับว่าเป็นครั้งแรกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานและทรงมีพระราชดำริเปิดการประชุม ซึ่งทรงย้ำความสำคัญของการนำวิทยาศาสตร์มาพัฒนาประเทศ ด้วยเป็นเครื่องมือและรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ ทั้งสร้างเสริมประเทศให้มีความก้าวหน้าสูงในการแข่งขันกับนานาชาติในทุกภูมิภาคของโลก (กรุงเทพธุรกิจ, ไทยโพสต์ 261042)

การประชุมดังกล่าวมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะตัวแทนกลุ่มอาชีพต่างๆ ร่วมแสดงความคิดเห็น ได้แก่ นายอาณัติ ปันยารชุน ประธานกรรมการบริหารสทศ. และอดีตนายกฯ บรรยายพิเศษในหัวข้อเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับสังคมในสัปดาห์หน้าว่า อนาคตของประเทศไทยต้องพึ่งพาวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างความรู้ควบคู่ไปกับปัญญาที่สร้างสรรค์ และนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสามารถที่จะอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้ ทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบการพัฒนาวิทยาศาสตร์ โดยต้องมุ่งวิจัยและพัฒนาตามความต้องการของสังคม นายสิปปนนท์ เกตุทัต ประธานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แนะนำให้ตั้งสภาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทำหน้าที่ประเมินผลรวมการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วางแผนยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องจัดลำดับการพัฒนาเร่งด่วนขึ้นก่อน ส่วนนายเชมทัต สุนทรสิงห์ เลขาธิการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย(สอท.) เห็นว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยยังไม่มีการพัฒนามากนัก ถึงแม้มีการวิจัยก็ไม่มีการนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการให้คนไทยเริ่มเรียนรู้วิทยาศาสตร์และนำความรู้ที่ได้มาปรับให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ (กรุงเทพธุรกิจ, ไทยโพสต์ 261042)

ในการประชุมวันที่ 26 ต.ค.2542 นายปิณฑุส พิงบุญ ณ อยุธยา ปลัด ก.เกษตรฯ ในฐานะตัวแทนกลุ่มเกษตรกรบอกว่าในขนาดไทยจะหลีกเลี่ยงเทคโนโลยีชีวภาพไม่ได้ ควรต้องเร่งสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องทราบเร็วที่สุด ส่วนนายพิชัย วาดนาสง ตัวแทนกลุ่มการสื่อสาร บอกว่าไทยต้องจัดระบบการจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่รัดกุม สร้างแรงจูงใจให้มีการประดิษฐ์คิดค้นในประเทศให้มากขึ้น ภาครัฐต้องสร้างตลาดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างโอกาสและแรงจูงใจให้ผู้ผลิต ที่สำคัญคือต้องสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลในภาครัฐรวมถึงสร้างมาตรฐานข้อมูลให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆ ช่วยลดการจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และควรจัดตั้งหน่วยงานแปลภาษาหรือเนื้อหาที่น่าสนใจจากทั่วโลก เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์รวมทั้งการจัดตั้งระบบการจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญ เช่น ข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน ศาสนา ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่ออาชีพ เช่น ราคาพืชผล ส่วนการใช้เทคโนโลยีควรขยายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องเข้าใจง่ายค่าบริการถูก (กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 271042)

วิทยาการที่เป็นตัวแทนจากวงการศึกษาคือ *นายเอกฤษณ์พงศ์ กวีติกร* บอกว่าเด็กไทยยังขาดความรู้ ขาดความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ขาดแคลนครูด้านวิทยาศาสตร์ *นายนักสิทธิ์ คูวัฒนาชัย* ตัวแทนกลุ่มพลังงานบอกว่า ในอนาคตไทยต้องเตรียมตัวรับวิกฤติด้านพลังงาน ควรกำหนดนโยบายหลักด้านพลังงานและสนับสนุนการวิจัยทางด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวความคิดเห็นดังกล่าวของวิทยาการทั้งหลายข้างต้น นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ฯ บอกว่าจะนำเสนอต่อกรมพิจารณาเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 9 (กรุงเทพฯ, มติชน 2/1042)

1.5 แผนระยะสั้นและระยะยาวของ ก.วิทยาศาสตร์ฯ ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืน

นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ฯ กล่าวว่า จากปัญหาเศรษฐกิจที่ผ่านมา ก.วิทยาศาสตร์กลายเป็นยุทธศาสตร์ของชาติเป็นกลจักรสำคัญของการพัฒนาประเทศในอีก 20 ปีข้างหน้า นายอาทิตย์ได้กล่าวถึงจุดอ่อนของ ก.วิทยาศาสตร์เท่าที่ผ่านมา คือไม่มีนโยบายวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ไม่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและผลงานวิจัยไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้ (กรุงเทพฯ 041142)

หากไทยต้องการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องมองการพัฒนาเศรษฐกิจโดยต้องยกระดับ ก.อุตสาหกรรม ก.พาณิชย์ ก.ศึกษาธิการ และ ก.แรงงาน ควบคู่กันไป ซึ่งทั้งหมดต้องเป็นมิติใหม่ในภาพรวม สำหรับ ก.วิทยาศาสตร์ยังมีปัญหาในการวิจัยและพัฒนา เพราะที่ผ่านมาใช้งบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาค่อนข้างมากแต่ไม่คุ้มค่า เพราะการวิจัยไม่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ วิจัยเพื่อเลื่อนตำแหน่งวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้หัวข้อวิจัยยังไร้ทิศทางและไม่ต่อเนื่อง งานวิจัยที่ออกมาไม่สามารถนำไปใช้ได้ บางหัวข้อวิจัยค่อนข้างดีแต่ถูกเก็บเข้าลิ้นชัก (กรุงเทพฯ 041142) อยากให้ทบวงมหาวิทยาลัยเปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่นักวิชาการจะขอตำแหน่งทางวิชาการสูงขึ้น จากเดิมที่ระบุว่านักวิชาการที่จะได้เลื่อนตำแหน่งต้องมีผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในนิตยสารต่างประเทศมาก่อน ต้องมีงานวิจัยที่นำไปสู่การถ่ายทอดเทคโนโลยีในภาคปฏิบัติและงานวิจัยเหล่านั้นมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ (มติชน 081142)

สำหรับเป้าหมายของ ก.วิทยาศาสตร์ใน 20 ข้างหน้านั้นนายอาทิตย์กล่าวว่า คือการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มทางเลือกใหม่เพื่อยกระดับให้ประชาชนอยู่ดีกินดี เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน บริการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความยั่งยืน และเสริมสร้างความแข็งแกร่งเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับธุรกิจขนาดกลางและเล็ก โดยมีทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว (กรุงเทพฯ 041142)

แผนระยะสั้นของ ก.วิทยาศาสตร์คือ เน้นการดำเนินการในปัจจุบันแต่อาจมีการเพิ่มหน่วยงานบางหน่วยงานเพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น เช่น การปรับระบบการทำงานของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้ให้แนวคิดและแนวทางกับข้าราชการในกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการเปลี่ยนระบบงานภายในกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กลายเป็นกรมส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจะประชุมสรุปผลกันอีกครั้ง และจะส่งเรื่องให้ ครม.พิจารณาและออกเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหน้าที่เท่านั้น ซึ่งคงไม่ยุ่งยาก เพราะจำนวนบุคลากรไม่เพิ่ม เปลี่ยนแต่รูปแบบการทำงานเท่านั้น (มติชน 011142, กรุงเทพฯ 041142)

นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายจัดโครงการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน ให้ทุนการศึกษานักเรียนเพื่อเรียนวิทยาศาสตร์และส่งเสริมจนจบปริญญาตรี หลังจากนั้นต้องกลับมาสอนโรงเรียนในต่างจังหวัดเป็นเวลา 3 ปี เนื่องจากปัจจุบันครูวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยในจำนวน 26,000 คน มีเพียง 13,000 คนที่จบการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างครูวิทยาศาสตร์ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น รวมทั้งได้เตรียมสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนเช่นคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ในโรงเรียน (มติชน 291042, กรุงเทพฯ 041142)

ส่วนแผนระยะกลางและระยะยาว ก.วิทยาศาสตร์มีเป้าหมายสร้างโรงงานผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต้นน้ำ โดยจะผลักดันโรงงานศูนย์ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ที่จะเชิงเทรา ขณะนี้อยู่ระหว่างการของบประมาณ 2,000 ล้านบาท เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีโรงงานผลิตไมโครชิปที่เป็นของคนไทย ส่วนจะนำเข้าจากไต้หวัน (กรุงเทพฯ 041142)

2. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในต่างประเทศ

หัวข้อข่าว

- 2.1 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีสื่อสาร
- 2.2 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการคมนาคม : เครื่องบินพาณิชย์สื่อสารความเร็วสูง
- 2.3 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีชีวภาพ
- 2.4 แนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ.2000

สรุปประเด็นข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีสื่อสาร

2.1.1 ไมโครซอฟท์เปิดตัว Microsoft Reader

ภายในปี 2006 จะมีผู้อิเล็กทรอนิกส์ตามข้างทางให้คนทั่วไปสามารถดาวน์โหลดหนังสือพิมพ์หรือแม็กกาซีนตลอดจนหนังสือฟ็อกเกตนุคแบบต่างๆ ลงเครื่องอ่านแบบอิเล็กทรอนิกส์แทนรูปแบบกระดาษแบบที่คุ้นเคยกันอยู่ในปัจจุบัน ภายในปี 2010 อุปกรณ์ดังกล่าวจะถูกพัฒนาให้มีลักษณะเบา คล่องตัว มีจอที่ยืดหยุ่นหรือพับได้ พร้อมมีแบตเตอรี่ทำงานได้ 24 ชั่วโมง และเชื้อหรือไม่ภายในปี 2018 สิ่งพิมพ์บนสื่อกระดาษจะไม่มีอีกต่อไป (ผู้จัดการ 181042)

ทั้งนี้เป็นการท้าทายของ ดีค แบรล รองประธานฝ่ายพัฒนาเทคโนโลยีของไมโครซอฟท์ในงานแสดงหนังสือที่แฟรงก์เฟิร์ต เยอรมนี ซึ่งจัดขึ้นในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ของเดือน ต.ค.ที่ผ่านมา มีผู้ร่วมงานมากกว่า 6,600 คน สำนักพิมพ์จาก 115 ประเทศทั่วโลก ซึ่งในจำนวนนี้หลายรายเป็นบริษัทสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และยังมียอดขายจำนวนมากมายมหาศาลผ่านสื่อออนไลน์ นับเป็นแรงจูงใจให้สำนักพิมพ์ต่างๆ เห็นความสำคัญของอินเทอร์เน็ต ในส่วนของไมโครซอฟท์ กลับมองไปไกลถึงว่าหากสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นจริง ไมโครซอฟท์ต้องการให้ซอฟต์แวร์ของตนเข้าไปมีบทบาทนำในตลาดหนังสือเกิดใหม่ส่วนนี้ ซึ่งท่าทีของไมโครซอฟท์ในงานนี้คือการผลักดันโปรแกรมแอปพลิเคชันตัวใหม่ล่าสุดของบริษัทที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ โดยใช้ชื่อว่า Microsoft Reader นอกจากนี้ยังสามารถใช้พิมพ์งานจากหน้าจอมาลงที่เครื่องพริ้นเตอร์ได้อีกด้วย (ผู้จัดการ 181042)

วันที่ 14 ต.ค. 2542 บริษัทไมโครซอฟท์ได้ประกาศร่วมมือกับบริษัทสำนักพิมพ์ Penguin Books จากอังกฤษเพื่อนำวรรณกรรมคลาสสิกกว่า 1,000 เล่ม มาตีพิมพ์ใน "ฟอร์แมต Microsoft Reader" เพื่อใช้งานราวต้นปีหน้า โดยเริ่มจากงานต้นฉบับภาษาอังกฤษก่อน ส่วนสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ในภาคภาษาอื่นๆ จะออกตามมาในภายหลัง นอกจากนี้ไมโครซอฟท์ยังร่วมมือกับบริษัท Mondadori Editore Spa จากอิตาลี และOOHOO.com ซึ่งเป็นผู้นำด้านสิ่งพิมพ์ออนไลน์ในยุโรป ซึ่งทั้งสองค่ายนี้ยืนยันตกลงที่จะใช้ซอฟต์แวร์ Microsoft Reader สะท้อนถึงการขยายปีกเข้าไปในตลาดสิ่งพิมพ์ของไมโครซอฟท์ (ผู้จัดการ 181042)

ทางไมโครซอฟท์อ้างว่าอุปกรณ์ที่ใช้ ซอฟต์แวร์ Microsoft Reader จะให้ตัวอักษรบนหน้าจอที่สะอาด คมชัด รวมทั้งให้รูปแบบการจัดหน้าแบบดั้งเดิมเหมือนหนังสือเล่มทั่วๆ ไป ยิ่งกว่านั้นผู้บริหารไมโครซอฟท์ยังโชว์เครื่องคอมพิวเตอร์มือถือที่มีตัวหนังสือบนหน้าจอที่อ่านได้ชัดเจน พร้อมระบุว่าหนังสืออะไรที่มีราคา 30 ดอลลาร์สหรัฐในตอนนี้ ต่อไปจะมีราคาเพียง 5 ดอลลาร์สหรัฐ หากอ่านด้วยคอมพิวเตอร์ เพราะที่ผ่านมาต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่อง กระดาษ หมึก ค่าสายส่ง และค่าขนส่งกลับหากหนังสือขายไม่หมด (ผู้จัดการ 181042)

ดีค แบรล บอกว่าโปรแกรม Microsoft Reader จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศยากจนในโลกที่สาม เพราะจะช่วยให้อัตราการรู้หนังสือสูงขึ้นได้ โดยแต่ละชุมชนอาจมีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เป็นของตนเองและใช้ร่วมกัน และในงานเดียวกันนี้ ไมโครซอฟท์ประกาศตั้งรางวัลวรรณกรรมสำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ eBook มูลค่า 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อเพิ่มปริมาณหัวหนังสือที่ดีพิมพ์ในรูปของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีขึ้นมากกว่าเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ขณะที่สำนักพิมพ์ต่างๆ และนักวิเคราะห์ทั้งหลายยืนยันว่าต้องใช้เวลาก่อประมาณ 3 ปี กว่าที่สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์จะปรากฏผลงานออกมา ฮิวเบอร์ตัส เซงเกิล ประธานจัดงานดังกล่าวสรุปว่า การอ่านหนังสือจากคอมพิวเตอร์ คงไม่สามารถสร้างความประทับใจในการอ่านเท่ากับหนังสือกระดาษโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านตามชายหาดหรือเวลาแดดร่มลมตก (ผู้จัดการ 181042)

2.1.2 ประเทศผู้นำด้านไอทีกำหนดแผนพัฒนาไอทีปี 2000

บริษัทอินเทอร์เน็ต ประเทศไทย ได้จัดสัมมนาเรื่อง "ทิศทางอินเทอร์เน็ต ปี 2000" สาระของการสัมมนาเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศผู้นำด้านไอทีในปี 2000 ทั้งนี้เป็นผลมาจากข้อตกลงเทคโนโลยีสารสนเทศ (ITA: Information Technology Agreement) ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมทิศทางการพัฒนาไอทีของโลกให้ก้าวหน้าไปอย่างมาก จากข้อกำหนดที่มีคือจะมีการลด-เลิกการเก็บภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศของ WTO โดยจะเริ่มลดภาษีภายในปี 2540 และจะเสร็จสิ้นในปี 2543 สำหรับประเทศไทย WTOกำหนดว่าภายในปี 2543 สินค้าไอที 151 รายการของไทยต้องยกเลิกการเก็บภาษีและปี 2548 สินค้าอีก 37 รายการมุ่งที่จะเข้าข่ายนี้ ทั้งนี้มีประเทศที่เข้าร่วมในข้อตกลงนี้ (ITA) 39 ประเทศ ได้แก่ กลุ่มสหภาพยุโรป กลุ่มประเทศในเอเชีย (ไต้หวัน ฮองกง อินโดจีน ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย อินเดีย และมาเก๊า) และประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลีย นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี ไอร์แลนด์ คอสตาริกา สาธารณรัฐเชค เอสโตเนีย อิสราเอล นิวซีแลนด์ โรมาเนีย สาธารณรัฐสโลวัก (ผู้จัดการ 081142)

ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์ ผอ.สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กล่าวว่าปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการจัดทำแผนไอทีของประเทศตนกันอย่างชัดเจนว่าจะมีการขยายบทบาทไปในทิศทางไหน ซึ่งล้วนแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อนำเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาใช้งานเพื่อความก้าวหน้าของธุรกิจในประเทศตลอดจนเป็นตัวช่วยเพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการค้า (ผู้จัดการ 081142) ตัวอย่างเช่น

สหรัฐอเมริกา มีโครงการ Information Technology for the Twenty-First Century เป็นแผนพัฒนาด้านไอทีของประเทศ ใช้งบประมาณ 366 ล้านดอลลาร์ เพื่อการพัฒนาค้นคว้าด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้ อาทิ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศระยะยาว พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อความล้ำสมัยทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม รวมถึงสามารถพยากรณ์การเกิดลมทอร์นาโดได้ ทั้งนี้คาดว่าจะเมื่อปฏิบัติตามโครงการแล้ว สหรัฐจะเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมไอที ชาวอเมริกันจะได้รับเงินเดือนเพิ่มมากกว่าเดิมร้อยละ 60 ระบบเศรษฐกิจของสหรัฐฯใช้ไอทีในการแข่งขันในตลาดโลกในลักษณะพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่คาดว่าจะเติบโตถึง 1.3 ล้านล้านภายในปี 2003 เป้าหมายคือการเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนการทำงาน การเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารให้เปลี่ยนไป ด้วยการใช้ไอทีเป็นหัวหลักในการนำไปสู่ก้าวใหม่ของการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม (ผู้จัดการ 081142)

ญี่ปุ่น แผนการพัฒนาไอทีของญี่ปุ่นที่วางไว้คือ

- 1) ปรับปรุงองค์กรที่อยู่ในธุรกิจสื่อสารให้พร้อมสำหรับภารกิจที่จะเกิดใหม่ในปี 2000 และปรับปรุงเครือข่ายสื่อสารให้ใช้ระบบดิจิทัลทั้งหมดในปีนี้
- 2) พัฒนาและประยุกต์โปรแกรมสำเร็จรูปเกี่ยวกับระบบการทำงานทางไกล ให้การบริการแบบ One Stop Service การเรียนจากที่บ้าน การเตือนภัยจากธรรมชาติและระบบนำร่องในรถยนต์
- 3) ให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับระบบเครือข่ายโปรแกรมสำเร็จรูป เทคโนโลยีการสื่อสารและความร่วมมือกับต่างประเทศและการกำหนดมาตรฐานการสื่อสารในแถบประเทศเอเชียและแปซิฟิก โดยรัฐเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายและออกกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อาชญากรรมอิเล็กทรอนิกส์ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเป้าหมายสำคัญคือคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น (ผู้จัดการ 081142)

กลุ่มประเทศในยุโรป มีโครงการ INFO 2000 กำหนดระยะเวลา 4 ปี (1996-1999) ใช้งบประมาณ 65 ล้าน ECU เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมัลติมีเดียเพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกได้ เป็นการเปิดโอกาสให้มีตลาดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและมัลติมีเดีย และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวนำในการพัฒนาทางการศึกษาสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม และยังมิโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรที่มีชื่อ ไชเครตัส และลีโอนาร์โด ดา วินชี (ผู้จัดการ 081142)

สิงคโปร์ มีโครงการ Singapore One Network for Everyday โครงการนี้จะมียุทธศาสตร์นำแสงเข้าถึงบ้านทุกหลังภายในปี ค.ศ. 2000 และมีการบริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น EDI มีคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนต่อนักเรียนในอัตรา 1:2 (ผู้จัดการ 081142)

มาเลเซีย เชื่อว่า ไอทีจะนำมาเลเซียบรรลุ Vision 2020 จึงได้จัด โครงการ MSC หรือ Multimedia Super Corridor เป็นโครงการหลัก มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน NITC และประธานที่ปรึกษา MSC ซึ่งในปัจจุบัน MSC Development Corporation ให้บริการ One Stop Service รัฐบาลมาเลเซียสร้างพันธสัญญาที่จะลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมที่ทันสมัย ปรับปรุงกฎหมายที่สอดคล้องและเสนอโครงการหลัก (Flagship Application) 6 ประการ ประกอบด้วย

- 1) Smart School
- 2) Tele-medicine
- 3) R&D Clusters
- 4) National multipurpose card
- 5) Borderless marketing center
- 6) World-wide manufacturing webs (ผู้จัดการ 081142)

สำหรับประเทศไทยนับเป็นครั้งแรกที่มีการนำแผนพัฒนาไอที 2000 บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ทำให้เห็นถึงความตั้งใจของภาครัฐในการพัฒนาด้านนี้อย่างเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น โครงการซอฟต์แวร์ปาร์ค เริ่มมีบทบาทชัดเจนมากขึ้น ในการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมนี้พัฒนาได้เทียบเท่าประเทศอื่นเพื่อหวังผลในเรื่องการนำเงินเข้าประเทศ ทิศทางไอทีมีการขยายตัวไปมาก มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 600,000 ราย (ผู้จัดการ 081142)

2.1.3 แนวโน้มอินเทอร์เน็ตในอนาคต

นายจอห์น เกซ ประธานฝ่ายวิจัยและผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาศาสตร์ บริษัท ซันไมโคร ซิสเต็มส์ อิงค์ กล่าวในงานสัมมนาสื่อมวลชนภาคพื้นเอเชียใต้ ประเทศอินเดีย ว่าในอนาคตการใช้อินเทอร์เน็ตในการทำธุรกิจ จะทำให้เกิดช่องทางทำรายได้เพิ่มมากขึ้น ตลาดกว้างขึ้น ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายขององค์กรได้ถึงร้อยละ 5 ขณะที่เพิ่มกำไรได้ถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ นายจอห์น เกซ ยังได้ทำนายอนาคตของสังคมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตว่าต่อไปไม่ต้องซื้อคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมกันอีกแล้ว เพราะทุกอย่างเหล่านี้จะกลายเป็นของฟรี แต่จะเรียกเก็บค่าบริการจากการใช้งานแทน โดยที่อินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นตัวกลางการสื่อสารของทุกสิ่ง

ส่วนบุคลากรด้านไอทีนั้นจะเปลี่ยนจากการจัดหาผ่านสื่อต่างๆ มาเป็นการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่มีแววและส่งป้อนผลิตภัณฑ์ของบริษัทให้เรียนรู้ตั้งแต่เด็กๆ จนชำนาญ และดึงเข้ามาทำงานเมื่อโตขึ้น ซึ่งจะกลายเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพขององค์กร รู้จริง ชำนาญจริงในผลิตภัณฑ์นั้นๆ และอีกวิธีการหนึ่งคือการชักชวนเพื่อนๆ ที่เรียนหนังสือด้วยกันเข้าร่วมทีมทำงานด้วยกัน ส่วนบริษัทที่ให้บริการจะมีเพียง 2-3 รายใหญ่ๆ ซึ่งอาจมาจากบริษัทให้บริการโทรศัพท์หรือสื่อต่างๆ สำหรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต มี 3 ด้านคือ

- 1) ด้านเทคนิค ได้แก่ การใช้ชีพเดียวในอินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์ สื่อสารไร้สายเพิ่มประสิทธิภาพเป็น 2 เท่าทุก 9 เดือน เครือข่ายปกติเพิ่ม 2 เท่า ทุก 6 เดือน เปลี่ยนการเก็บข้อมูลจากไฟล์ เป็นเน็ต และเป็นการกระจาย(distributed) ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์เป็นระบบเปิด(Open Source)
- 2) ด้านธุรกิจ ทุกอย่างจะมุ่งไปที่การให้บริการ การค้าขายไม่ขึ้นกับผู้ขายฝ่ายเดียว ซอฟต์แวร์ อินเทอร์เน็ต เป็นของฟรี มีระบบเปิดมากขึ้น เน้นการบริหารจัดการระบบให้สามารถทำงานได้ เกิดการแตกขายธุรกิจ การทำธุรกิจจะออกมาในรูปแบบของการประมูล
- 3) ด้านวัฒนธรรม ช่องว่างระหว่างรุ่นจะเกิดขึ้น การดำเนินชีวิต หรือธุรกิจ เปลี่ยนไปสู่การนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ ไม่ใช่การถ่ายทอดประสบการณ์แบบเดิม เกิดสังคมไร้พรมแดน ที่ทุกสิ่งจะถ่ายทอดถึงกันทั่วโลกไม่แบ่งแยก (กรุงเทพฯ 211242)

2.2 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการคมนาคม : เครื่องบินพาณิชย์สื่อสารความเร็วสูง

กลางเดือน ต.ค. นาซา เปิดตัวเครื่องบิน 4 รุ่น รูปแบบของอากาศยานแห่งอนาคตและเครื่องมือที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ไขความลับในแขนงต่างๆ ตั้งแต่ดาราศาสตร์จนถึงอุตุนิยมวิทยา ซึ่งได้รับการพัฒนาภายใต้โครงการที่ประชุมอากาศยานวิจัยสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีเชิงเซอร์ หรือ อีวาร์ด ซึ่งมีนายจอห์น ชาร์ก ก็ เป็นกรรมการผู้จัดการโครงการ

"เฮลิออส" เครื่องบินพาณิชย์ลำแรกขององค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งสหรัฐฯ (นาซา) ปรากฏความเสี่ยง ไม่ต้องอาศัยเชื้อเพลิงเพราะบินด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า 14 ตัว ซึ่งดึงพลังงานจากแผงสุริยะที่ติดไว้บริเวณปีกที่ยาวถึง 247 ฟุต (75 เมตร) พลังงานส่วนเกินจะสะสมไว้ในแบตเตอรี่หรือเซลล์เชื้อเพลิง เพื่อใช้ในเวลากลางคืน ไม่มีนักบินประจำเครื่องควบคุมด้วยรีโมทคอนโทรล ลอยตัวในอากาศที่ระดับความสูงถึง 100,000 ฟุต (30,480 เมตร) ได้นานถึง 6 เดือนซึ่งไม่มีอากาศยานลำใดทำได้มาก่อน เคลื่อนที่ด้วยความเร็ว 20 กม.ต่อ ชม.เหนือระดับท้องทะเล หากอยู่ในชั้นบรรยากาศที่เหนือขึ้นไปจะบินได้เร็วกว่านี้ 10 เท่า ผลงานของบริษัทแอโรไวโรนเมนต์ ซึ่ง นายเรย์ มอร์แกน รองประธานกรรมการบริษัท บอกว่าเฮลิออสมีมูลค่าลำละประมาณ 3-5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งหากติดตั้งอุปกรณ์โทรคมนาคมไร้สายความเร็วสูงไว้ การใช้เฮลิออสจะถูกกว่าการสร้างและปล่อยดาวเทียมสื่อสารซึ่งมีมูลค่าถึง 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

"โปรเทอุส" มีปีก 2 ชุด พาดขนานกับส่วนหัวเรียวแหลมคล้ายงู เครื่องต้นแบบจะเสร็จใน 2 ปีข้างหน้าจะใช้นักบินขับหรือควบคุมระยะไกลจากภาคพื้นดินก็ได้ ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ใบพัดเทอร์โบในคู่ ระบายบรรทุก 2,000 ปอนด์ (907 กก.) เหนือระดับความสูง 60,000 ฟุต ผลงานของบริษัท สกัลด์ คอมโพสิตส์ ทำนองเดียวกับเฮลิออสที่สามารถติดตั้งอุปกรณ์โทรคมนาคมความเร็วสูงไปบนเครื่องบินหัวงู

"อัลตุส 2" มีลักษณะคล้ายขีปนาวุธภาคพื้นน้ำ เครื่องบินไร้คนขับ เครื่องยนต์เทอร์โบชาร์จคู่ ลอยลำได้นาน 4 ชั่วโมง ที่ระดับความสูง 55,000 ฟุต ผลงานของ เจเนอรัล อตอมมิกส์/แอโรนอติคัล ซิสเต็มส์

"เปอร์เซอุส บี" คล้ายเครื่องบินแบบธรรมดามากที่สุด ไม่มีหน้าต่างและนักบินประจำเครื่อง ใช้เครื่องยนต์จรวดระเบิดภายในแบบเทอร์โบชาร์จ 3 เครื่องสามารถทะยานได้สูง 60,000 ฟุต ด้วยระยะบรรทุก 176 ปอนด์ (80 กก.) สร้างขึ้นเพื่อใช้ทดสอบแรงขับเคลื่อนอุปกรณ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ด้านการบิน รวมถึงเทคโนโลยีการควบคุมและรับคำสั่ง ผลงานของ ออโรรา ไฟลท์ โซลูชัน

การที่อากาศยานรุ่นนี้มีเพดานบินสูงลิบ สามารถเข้าไปในใจกลางพายุฤดูร้อน ทำให้นักวิทยาศาสตร์เข้าใจโครงสร้างของตัวเครื่องบินได้มากขึ้น กล้องโทรทรรศน์ที่ติดกับตัวเครื่องบินสามารถจับภาพดาวเคราะห์ในระบบสุริยะอื่นได้ นอกจากนี้จุดเด่นที่มีราคาถูกกว่าดาวเทียมแล้วอากาศยานชุดนี้ ยังสามารถถอนลงมารับการบำรุงรักษาและอัปเดตเทคโนโลยีล่าสุดได้ ขณะที่ดาวเทียมเมื่อส่งขึ้นไปแล้วจะค้างเติ่งอยู่บนนั้น อย่างไรก็ตาม นักวิเคราะห์จากเดอะฮิล กรุ๊ป ระบุว่านาซามักจะทำโครงการทดลองเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ แต่จริงแล้วตลาดที่มารองรับเครื่องบินชนิดนี้จะเป็นเรื่องของทหารและรัฐบาลเสียร้อยละ 98 (กรุงเทพฯ 231042)

2.3 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีชีวภาพ

นายฟรานซิส คอลลินส์ ประธานร่วมในโครงการฮิวแมน จีโนม โปรเจค หรือโครงการจัดทำแผนที่พันธุกรรมมนุษย์ แถลงว่า คณะนักวิทยาศาสตร์ที่ร่วมโครงการ ประสบความสำเร็จในการกำหนดตำแหน่งและคุณลักษณะของยีนส์ทั้ง 97 เปอร์เซ็นต์ ถือว่าเป็นการจัดทำแผนที่พันธุกรรมของมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดที่เคยทำมา นับเป็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ครั้งสำคัญ (กรุงเทพฯ, มติชน 031242)

2.4 แนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ.2000

แนวโน้มแรกคือการผลิตตัวประมวลผล 64 บิต ไททาเนียม เปิดตัวในตลาดในช่วงต้นปี 2543 ของบริษัทอินเทล คอร์ป ซึ่งชิพคอมพิวเตอร์ดังกล่าวมีความสามารถประมวลผลข้อมูลได้ครั้งละ 32 บิตถึง 100 % เมื่อผนวกกับความเร็วในการประมวลผลที่กำลังได้ไปสู่ระดับกิกะเฮิร์ตซ์ (1,000 เมกะเฮิร์ตซ์)จะทำให้ผู้ใช้คอมพิวเตอร์สามารถนั่งชมภาพยนตร์จากคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ได้ทันที และทำงานอื่นๆพร้อมๆกันไป แทนที่จะจำกัดอยู่แค่การทำงานพร้อมฟังเพลงอย่างปัจจุบัน ซึ่งการผลิตชิพดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้ผลิตซอฟต์แวร์ยกระดับความสามารถของซอฟต์แวร์ของตนเข้าสู่ระดับ 64 บิตด้วยจากที่เคยทำงาน 32 บิต

แนวโน้มที่ 2 คือคอมพิวเตอร์มือถือ ทั้งที่อยู่ในรูปแบบของโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือในรูปของสมุดบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันมากขึ้น เนื่องจากสะดวกในการพกพาและการใช้ เพราะนอกจากนำไปใช้งานอย่างคอมพิวเตอร์แล้วยังสามารถนำไปเขียนข้อความโน้ตแทนกระดาษและเชื่อมต่อกับเครื่องใหญ่เพื่อเก็บข้อมูลได้ทันที แทนที่จะต้องพิมพ์ลงเครื่องอีกครั้ง ส่วนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ป็นที่น่าจะมีการให้บริการข้อความนอกเหนือจากเสียง โดยเฉพาะการให้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งคาดว่าจะมีการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ โดยผู้ผลิตรายใหญ่ เช่น อีริคสัน ในเกีย หรือ โมโตโรลา บอกว่าเครื่องลูกข่ายรุ่นใหม่ ๆของบริษัทจะรองรับมาตรฐานสื่อสารไร้สาย (Wireless Application Protocol) ซึ่งเป็นมาตรฐานสำหรับอุปกรณ์สื่อสารไร้สายให้สามารถเข้าไปเรียกใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้

แนวโน้มที่ 3 คือการเปิดวินโดวส์ 2000 เอนเทอร์ไพรซ์ บนเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย ซึ่งเป็นโปรแกรมในลักษณะ"ชุด" เหมือนออฟฟิศ แต่เป็นการรวบรวมเอาโปรแกรมชุดอินเทอร์เน็ตเข้าด้วยกัน

แนวโน้มที่ 4 เป็นเทคนิคการทำตลาดซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ ที่จะออกมาจากโครงสร้างตลาดที่ไม่ใครซอฟต์แวร์ครองอยู่ เช่น ซอฟต์แวร์ควบคุมอย่างดอลหรือวินโดวส์ และซอฟต์แวร์สำเร็จรูปที่ทำงานอยู่บนซอฟต์แวร์ควบคุม เช่น ออฟฟิศและอื่น ๆ โดยจะออกโปรแกรมใช้งานบนเบราว์เซอร์ และให้ผู้ใช้งานขึ้นวินโดวส์และออฟฟิศไปเลย

ส่วนอินเทอร์เน็ตนั้น ไม่เป็นที่น่าสงสัยอีกต่อไปในแง่การเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจยุคใหม่ ส่วนแนวโน้มด้านเทคโนโลยีนั้นการจะพัฒนาความเร็วของเครือข่ายหลัก(Backbone) ให้ถึงระดับกิกะบิต (1,000 เมกะบิต)ไม่ใช่เรื่องยาก แต่คงจะไม่ใช่ว่าเร็ว ๆ นี้ เพราะผู้ให้บริการข่ายสาย(carrier) จะต้องลงทุนวางข่ายสายไฟเบอร์ออปติก ลงไปแทนข่ายสายทองแดงจำนวนนับหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ (กรุงเทพฯธุรกิจ 211242)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารและพลังงาน

นำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารที่ปั่นป่วนรุนแรงตลอดไตรมาสนี้ ยังคงเป็นเรื่องของพืชผลและผลิตภัณฑ์อาหารดัดแปลงพันธุกรรม อันได้แก่กรณีฝ่ายบีทีทีหลุดรอดจากแปลงทดลองของบ.มอนซานโตสู่พื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรไทย องค์การที่เฝ้าระวังเรื่องนี้เรียกร้องให้ ก.เกษตรฯ ตรวจสอบ กระทั่งบานปลายถึงขั้นกล่าวหาและจะฟ้องร้องกันระหว่างตัวแทนกลุ่มเอ็นจีโอกับอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หลายชาติมีแนวโน้มที่จะนำ “จีเอ็มโอ” มาเป็นมาตรการอีกอย่างหนึ่งในการกีดกันสินค้าต่างประเทศจนอาจกลายเป็นสงครามอาหารโลก หรือเกิดสงครามโลกครั้งที่สามว่าด้วยอาหารในอนาคตข้างหน้า และในขณะที่ภาครัฐของนานาประเทศรวมทั้งไทยมักไม่เห็นด้านอาหารจีเอ็มโอ แต่ประชาชนและองค์กรประชาชนด้านการบริโภคเกือบทุกประเทศต่างลุกขึ้นรวมกลุ่มชุมนุมต่อต้านจนกระทั่งสามารถสกัดการเติบโตของการผลิตพืชผลแนวทางนี้ได้ระดับหนึ่ง รวมถึงการที่ประชาชนในสหรัฐอเมริกาประเทศต้นตอจีเอ็มโอเองก็ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านจนทำให้การประชุมองค์การการค้าโลกที่เตรียมเจรจากันในเรื่องนี้ด้วยต้องล้มเลิกกลางคัน ตามด้วยการฟ้องร้องกลุ่มบริษัทมอนซานโตต่อศาลรัฐบาลกลางสหรัฐฯ ของมูลนิธิเอ็นโวมทางเศรษฐกิจและสมาพันธ์ครอบครัวเกษตรกรแห่งชาติสหรัฐฯ เรียกค่าเสียหายจำนวนมหาศาลในข้อหาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์พืชตัดต่อยีนโดยปราศจากการทดสอบที่แน่ชัดว่าเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในเวลาเดียวกันกลุ่มบริษัทข้ามชาติด้านเทคโนโลยีชีวภาพที่ตกเป็นเป้าการโจมตีก็จับมือกันลงขันเงินก้อนใหญ่เพื่อตอบโต้ด้วยการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมๆ กับเตรียมการผลิตสินค้าจีเอ็มโอรุ่นต่อไปที่วางเป้าให้เป็นพืชผลเสริมสุขภาพโดยตรง

ในส่วนของความเคลื่อนไหวอื่นๆ ด้านหนึ่งเป็นความพยายามของรัฐที่จะใช้อาหารไทยเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพื่อกระตุ้นยอดขายสินค้าโดยตรง ด้วยการจัดมหกรรมอาหารไทยและมหกรรมอาหารทุ่งไทยขึ้นในช่วงปลายปี รวมทั้งรณรงค์โครงการเมืองเกษตรปลอดสารพิษเพื่อลดต้นทุนการทำเกษตรไว้สู้ต่างชาติในการส่งออก อีกด้านหนึ่งเป็นข่าวราคาพืชผลเกษตรราคาตกต่ำมีข้าวหอมมะลิ และสับปะรด เป็นต้น เนื่องจากผลผลิตล้นตลาด ความเดือดร้อนเช่นนี้ โครงการวิจัยความมั่นคงทางอาหารชี้ว่าเป็นตัวการทำลายล้างเกษตรกรชาวนาโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่ยากจนต้องกู้หนี้ยืมสินเข้ามาลงทุน จนอาจถึงทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้สูญพันธุ์ไป ทางออกของปัญหานี้อยู่ที่เปลี่ยนไปใช้ระบบเกษตรทางเลือกหรือเกษตรพอเพียงเท่านั้น

ความเคลื่อนไหวด้านพลังงานในไตรมาสสุดท้ายของปี 2542 เต็มไปด้วยความผันผวนของราคาความต้องการใช้น้ำมันเพิ่มมากขึ้น ขณะที่น้ำมันสำรองโลกลดลง การที่กลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันลดการผลิต ทำให้น้ำมันในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาน้ำมันภายในประเทศสูงตาม รัฐบาลไทยต้องลดภาษีน้ำมันเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน หลายหน่วยงานดำเนินการเพื่อประหยัดพลังงานและแสวงหาพลังงานทางเลือก ด้านนักวิชาการได้ผลักดันการตั้งโรงไฟฟ้าถ่านหินเป็นโครงการนำร่องเพื่อนำวัสดุในพื้นที่มาใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

การศึกษาในไตรมาสนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความต้องการน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้นและราคาน้ำมันโลกปรับตัวสูงขึ้น ได้แก่ การยืดแผนลดกำลังการผลิตน้ำมันดิบของกลุ่มโอเปกจากเดิมที่ดำเนินมาตั้งแต่ไตรมาสแรกถึงสิ้นสุดเดือนมีนาคม 2543 เป็นสิ้นสุดในไตรมาสที่ 2 ของปี 2543 ความต้องการใช้และสำรองน้ำมันไว้ในฤดูหนาวของประเทศอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นมากทำให้ปริมาณสำรองน้ำมันในตลาดโลกลดลง ราคาน้ำมันดีเซลจึงสูงขึ้น ประกอบกับความต้องการใช้น้ำมันในภูมิภาคเอเชียเพิ่มขึ้นจากการเริ่มฟื้นตัวของเศรษฐกิจ อีกทั้งความต้องการสำรองน้ำมันเพื่อป้องกันปัญหา Y2K ทำให้ไตรมาสนี้ราคาน้ำมันโลกปรับตัวสูงที่สุด โดยราคาน้ำมันดิบได้ปรับตัวสูงที่สุดในรอบ 9 ปี คือได้ปรับขึ้นมาอยู่ที่ 26 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล ในขณะที่ราคาน้ำมันดิบตลาดนิวยอร์กส่งมอบในเดือน ม.ค. 2543 พุ่งจากระดับ 26.54 เป็น 26.90 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล

เดือนตุลาคมถือเป็นเดือนที่ความเคลื่อนไหวราคาน้ำมันภายในประเทศมีความผันผวนมากที่สุดในไตรมาสนี้ ทำให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องนำมาตรการภาษีมาใช้โดยลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลลง 42 สต. ชั่วคราวเป็นเวลา 3 เดือน (ต.ค. 42- 5 ม.ค. 43) เพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาราคาน้ำมันและเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เมื่อใกล้ครบกำหนดการลดภาษีในปลายเดือน ธันวาคมเกิดกระแสกดดันให้รัฐยืดเวลาการลดภาษีน้ำมันดีเซลต่อไปอีก ทำให้ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ นักวิชาการสถาบัน

วิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยออกมาเดือนให้รัฐบาลพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากขณะนี้เศรษฐกิจได้ฟื้นตัวแล้วตามที่ภาครัฐออกมารายงาน ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะยึดการลดภาษี ซึ่งจะส่งผลด้านลบต่อรายได้ของรัฐและวินัยทางการคลังของรัฐบาล

นอกจากมาตรการทางภาษีแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมรณรงค์ประหยัดการใช้น้ำมันเช่น สพข. รณรงค์เปลี่ยนการใช้น้ำมันออกเทน โครงการ "คาร์พูล" ใช้รถยนต์ในทางเดียวกัน การแจกหนังสือคู่มือฉลาดใช้ กฟผ. รณรงค์ให้ใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน ขณะที่ กปน. ใช้วิธีควบคุมการปล่อยน้ำประปาเป็นเวลา

ความเคลื่อนไหวพลังงานทางเลือก ภาครัฐได้ตั้งศูนย์พลังงานแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และทดแทนการนำเข้าพลังงาน โดยพยายามส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้เกิดการนำทรัพยากรพลังงานในธรรมชาติเช่นพลังแสงอาทิตย์มาใช้มากขึ้น ในขณะที่นักวิชาการวิศวกรรมได้ผลักดันการตั้งโรงไฟฟ้าตำบลเพื่อนำวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่มาผลิตพลังงานใช้ในอุตสาหกรรมของตำบล โดยจะดำเนินโครงการนำร่อง 10 ตำบลในปีหน้า

สำหรับเหตุการณ์ต้นตอส่งท้ายไตรมาสก็คือ เหตุระเบิดโรงกลั่นน้ำมัน บจ. ไทยออยล์ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2542 ทำให้สูญเสียน้ำมัน 40 ล้านลิตร แต่ไม่กระทบปริมาณและราคาน้ำมันในตลาดเนื่องจากมีสำรองไว้เพียงพอ อย่างไรก็ตามการระเบิดทำให้โรงกลั่นไทยออยล์ต้องหยุดการกลั่นน้ำมันของบริษัทเป็นเวลาร่วมเดือน รัฐบาลจึงให้ชะลอการส่งออกผลิตภัณฑ์น้ำมันและก๊าซธรรมชาติในระยะนี้ ขณะที่โรงกลั่นอื่นๆ ที่เหลือผลิตเต็มกำลัง

1. ความเคลื่อนไหวด้านอาหาร

หัวข้อข่าว

- 1.1 นโยบายและทิศทางการผลิตอาหาร
- 1.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาหารดัดแปลงพันธุกรรม
- 1.3 ธุรกิจอาหารไทย
- 1.4 ความเคลื่อนไหวด้านอาหารทั่วไป

สรุปประเด็นข่าว

1.1 นโยบายและทิศทางการผลิตอาหาร

1.1.1 ความมั่นคงทางอาหาร : สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

โครงการวิจัยความมั่นคงทางด้านอาหารได้เสนอบทความพิเศษเรื่องความมั่นคงทางอาหาร สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนลงในนิตยสารประชากรศาสตร์ ฉบับเดือน ต.ค. 2542 สรุปประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

ประเทศไทยมีความสามารถผลิตอาหารเพียงพอสำหรับประชาชนทุกคนในประเทศ รวมทั้งมีส่วนเกินส่งออกจนติดอันดับต้นๆ ของประเทศผู้ส่งออกอาหารโลกและนำเข้าได้เข้าประเทศปีละไม่ต่ำกว่า 4 แสนบาท แต่รูปธรรมความล้มเหลวจากการส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้ากลับเกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย ชาวนาหลายจังหวัดโดยเฉพาะภาคกลางต้องสูญเสียที่ดินทำกินแก่นายทุนกลายเป็นชาวนาเช่า และชาวนารับจ้างหลังจากทำนาปีละ 2 - 3 ครั้ง เพราะต้องใช้เครื่องจักรกลและเชื้อเพลิงเคมีทางการเกษตรจำนวนมาก โดยกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบมาลงทุน ปัจจุบันหลายคนไม่มีทางออกหนี้สินเพิ่มพูนอย่างรวดเร็ว ต้องขายที่ดิน ลูกหลานต้องไปหางานทำในกรุงเทพฯ เหลืออยู่แต่คนแก่และเด็กที่รอลูกหลานส่งเงินมาให้เป็นรายเดือน ชุมชนชนบทกำลังล่มสลาย ในทำนองเดียวกันชาวนาภาคอีสานก็กำลังถูกทำลายจากกระแสการค้าเสรีที่ผลักดันให้มีการลดพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวเพื่อเก็บกินในครอบครัวมาปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อส่งออก

รัฐบาลไทย เป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจุดยืนชัดเจนและยืนยันทนอย่างเข้มแข็งในการผลักดันให้มีการเปิดเสรีทางการเกษตรให้มากที่สุด ขณะที่ให้ความสนใจกับประเด็นความมั่นคงทางอาหารและปัญหาของเกษตรกรรายย่อยน้อยที่สุดในบรรดากลุ่มประเทศโลกที่สาม

เครือข่ายเกษตรกรทางเลือกและองค์กรชาวบ้านกลุ่มต่างๆซึ่งร่วมแลกเปลี่ยนทัศนะต่อประเด็นการค้าเสรีสินค้าเกษตรและผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร ได้ข้อสรุปชัดเจนว่า ระบบเกษตรทางเลือกเป็นระบบที่สร้างความมั่นคงทางอาหารได้ โดยหมายถึง

- ☆ การมีอาหารเพียงพอสำหรับบริโภคกันทุกคนในครอบครัว ชุมชน และชุมชนอื่นๆ
- ☆ คุณภาพอาหารปลอดภัยในความหลากหลาย ครอบคลุมตามหลักโภชนาการและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น
- ☆ มีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา สร้างให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- ☆ มีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้อง เหมาะสม เป็นธรรม และสร้างให้เกิดการกระจายอาหารอย่างทั่วถึงในระดับครอบครัวและชุมชน
- ☆ มีความมั่นคงทางการผลิต คือมีที่ดิน น้ำ ทรัพยากรเพื่อการเกษตร และสร้างให้เกิดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรต่อผู้ผลิต

แต่ในนโยบายการค้าเสรีสินค้าเกษตรภายใต้ข้อตกลงทางการเกษตรขององค์การการค้าโลกเท่ากับบีบบังคับให้ชาวนาและเกษตรกรรายย่อยผลิตอาหารเพื่อขาย รัฐบาลไทยจึงไม่ควรเร่งให้มีการเปิดเสรีสินค้าเกษตรโดยขาดนโยบายในการปกป้องคุ้มครองเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเกษตรแบบพอเพียง ทั้งควรสนับสนุนโครงการพัฒนาระบบเกษตรกรรมทางเลือกที่ดำเนินการโดยเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

บทเรียนกว่า 40 ปีที่ผ่านมาภายใต้การส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก แสดงให้เห็นแล้วว่ายิ่งเกษตรกรทำการผลิตมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งสร้างปัญหาให้แก่เกษตรกรรายย่อยมากขึ้นเท่านั้น อีกทั้งปัญหาเดิมๆ ไม่เคยได้รับการแก้ไขทั้งปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ปัจจัยการผลิตราคาแพง ปัญหานี้สิน การสูญเสียที่ดินทำกิน หากมีการเปิดเสรีสินค้าเกษตรมากขึ้นและรัฐบาลต้องลดการช่วยเหลือเกษตรกรลงให้มากที่สุดตามข้อตกลงทางการค้าโลกดังกล่าว เกษตรกรรายย่อยจะยากลำบากเพิ่มขึ้น และท้ายที่สุดจะนำไปสู่การสูญเสียของเกษตรกรรายย่อย (ผู้จัดการ 291042)

1.1.2 มหาดไทย-ก.วิทย์ฯรณรงค์ "เมืองเกษตรปลอดสารพิษ"

8 ธ.ค.42 พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรี ร้องนายกรัฐมนตรี มหาดไทยพร้อมด้วยนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รมต.วิทยาศาสตร์ และนายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ ปลัดกมหาดไทย ร่วมเป็นประธานแถลงข่าวการทำเมืองเกษตรปลอดสารพิษ ทั้งนี้พล.ต.สนั่นกล่าวในที่ประชุมว่า สืบเนื่องจาก ก.มหาดไทยได้ดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั้งในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นโดยให้น้อมนำพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาเป็นยุทธศาสตร์ สองปีที่ผ่านมาพบว่าผลผลิตภาคการเกษตรยังคงตกต่ำ เนื่องจากสภาพดินมีคุณภาพต่ำ ประกอบกับการใช้สารเคมีสูงของเหล่าเกษตรกรซึ่งก่อผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและรายได้

เพื่อช่วยเหลือให้มีการลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค ก.มหาดไทยจึงได้รณรงค์ให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรด้วยวิถีธรรมชาติ งดใช้สารเคมีและสิ่งเป็นพิษต่างๆซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภค โดยขอให้ก.วิทย์ฯเข้าร่วมให้การช่วยเหลือจัดตั้งโรงงานผลิตปุ๋ยจุลินทรีย์ขึ้นสนับสนุนนโยบายนี้ และได้มอบหมายให้ผู้ว่าราชการในแต่ละจังหวัดนำไปดำเนินการแล้วในรูปแบบของการเชิญชวน

ด้านนายอาทิตย์ กล่าวว่า นโยบายดังกล่าวทำให้ลดต้นทุนการทำเกษตรได้ การส่งออกจึงมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นได้ทั้งยังประหยัดช่วยเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องสั่งเข้าสารเคมีภาคเกษตรถึงปีละ 6 หมื่นล้านบาท ตลอดจนช่วยรักษาสุขภาพของประชากร และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งนี้ปุ๋ยชีวภาพที่ ก.วิทย์ฯผลิตขึ้นมีคุณภาพทัดเทียมกับปุ๋ยเคมีขณะที่ราคาถูกกว่ามาก ซึ่งต่อไปการรณรงค์เรียกร้องให้ลดต้นทุนการผลิต การประกันราคาพืชผลต่างๆของเกษตรกรจะหมดปัญหาไป (ผู้จัดการ 091242)

1.1.3 จีเอ็มโอ ทางออกของประเทศกำลังพัฒนา

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มั่นใจ "จีเอ็มโอ"ไม่เป็นอันตรายอย่างที่สาธารณชนวิตก

นายไพรัช ธัชยพงษ์ ผู้อำนวยการสวทช. กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีชีวภาพเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยนำมาใช้ด้านการเกษตรและการแพทย์ โดยเฉพาะเวชภัณฑ์ต่างๆโดยที่ผู้ใช้ไม่รู้ว่ามีมาโดยบ้างที่ผ่านกระบวนการดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยคงไม่สามารถปฏิเสธเทคโนโลยีชีวภาพได้ เพราะไทยก็นำมาใช้เพาะปลูกอยู่แล้วบางส่วน เช่น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อของพืช โดยสวทช.ได้เผยแพร่ออกไปตามต่างจังหวัด มีการสาธิตการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อให้กลุ่มเกษตรกรชาวเขา รวมถึงนักเรียนตามโรงเรียนต่างๆ ด้านการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ สวทช.ได้ทดสอบการเพาะเลี้ยงพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ จ.นครศรีธรรมราช จำหน่ายไปแล้วถึง 3 รุ่น ตกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ตัวละประมาณ 5,000 บาท ก่อนหน้านั้นการหาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ผู้ถึงต้องไปจับจากน้ำลึกซึ่งมีต้นทุนตัวละถึง 1 หมื่นบาท

สำหรับเทคโนโลยีจีเอ็มโอ ไทยมีการทำแล้วกับพืชบางชนิดเช่น มะละกอ พริก โดยเฉพาะพริกที่ตัดต่อยีนทางวิศวกรรมมีความคงทนต่อไวรัส สังเกตได้จากใบพืชที่ไม่เหลือง รวมถึงเม็ดพริกที่ตรงเรียบเสมอกัน ส่วนมะละกอจีเอ็มโอเน้นสุกช้าลง (กรุงเทพธุรกิจ 091242)

1.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาหารดัดแปลงพันธุกรรม

1.2.1 กรณีฝ้ายบีทีบานปลาย

สืบเนื่องจากกรณีฝ้ายบีทีหลุดจากแปลงทดลองของบ.มอนซานโตไปสู่พื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรไทยใน จ.เพชรบูรณ์ และกลุ่มองค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคร้องเรียนให้ ก.เกษตรฯตรวจสอบ (ดูรายละเอียดในรายงานโครงการข่าวสารทิศทางการเกษตรไทยฉบับเดือน ต.ค.42) ได้บานปลายกลายเป็นความขัดแย้งและการกล่าวหาตอบโต้ซึ่งกันและกันระหว่างนายอนันต์ ดาไลดม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร กับนายเดชา ศิริภัทร ตัวแทนเอ็นจีโอในการตรวจสอบกรณีฝ้ายบีที เนื่องจากคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวของ ก.เกษตรฯลงพื้นที่ตรวจสอบตอนแรกไม่พบแต่แปลงที่นายเดชาเรียกร้องให้ไปตรวจสอบได้พบฝ้ายบีทีจริง ต่อมา ในการแถลงผลการสอบสวนเรื่องนี้ นายอนันต์ได้ตั้งข้อสังเกตเชิงกล่าวหาทำนองว่ากลุ่มเอ็นจีโอคงอยู่เบื้องหลังการ ปลุกฝ้ายบีทีในพื้นที่ราษฎร เพราะราชการตรวจไม่พบแต่เอ็นจีโอตรวจพบ

นายเดชา ศิริภัทร และนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ จากเครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทยจึงได้แถลงข่าวชี้แจงเมื่อวันที่ 1 ธ.ค. 42 ว่า ผู้บริหารกรมวิชาการเกษตรบิดเบือนความจริงเพื่อโยนความผิดให้นายเดชา นายวิฑูรย์กล่าวว่า เมื่อผลการตรวจสอบพบฝ้ายบีทีซึ่งขัดต่อ พ.ร.บ.กักพืช นายอนันต์ซึ่งเป็นทั้งอธิบดีกรมวิชาการเกษตรและประธานคณะกรรมการตรวจสอบการทดลองฝ้ายบีทีของบ.มอนซานโตในประเทศไทย ในฐานะผู้รับผิดชอบจึงพยายามปกป้องตัวเอง นายวิฑูรย์เรียกร้องให้ทางการดำเนินคดีกับนายอนันต์ และ บ.มอนซานโต ผู้นำฝ้ายบีทีเข้ามา รวมทั้งเรียกร้องให้นายวินสตันสั่งระงับการทดลองปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมอื่นๆในแปลงของเกษตรกรด้วยเพื่อป้องกันการหลุดรอดเช่นฝ้ายบีทีอีก นอกจากนี้เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทยจะฟ้องนายอนันต์ฐานหมิ่นประมาทด้วย (กรุงเทพธุรกิจ 021242)

ต่อมาในการประชุมเสวนาระหว่างเครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และนักกฎหมายทนายความเมื่อวันที่ 9 ธ.ค.42 นายวิฑูรย์ทางก.ม.ย้ำความผิดของอธิบดีกรมวิชาการเกษตรอีกครั้งว่าจะเลิกการปฏิบัติหน้าที่ตามพ.ร.บ.กักพืชมาตรา 11

และ 26 ทำให้ฝ้ายบีทิกะจายไปปลูกกันอย่างกว้างขวางถึง 2 หมื่นไร่ โดยพบเพิ่มเติมว่าที่ จ.นครสวรรค์ปลูกกันกว่า 1 หมื่นไร่ และที่จ. เพชรบูรณ์กว่า 5,000 ไร่ ขณะเดียวกันนักวิชาการด้านกฎหมายมีความเห็นว่ารัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจีเอ็มโอโดยตรงขึ้น มาอีกเพื่อควบคุมทั้งระบบการทดลอง การปลูก การนำเข้าและส่งออกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถแก้ปัญหาได้ทันที่

อนึ่ง การจัดเสวนาครั้งนี้ ผู้จัดกล่าวว่าเป็นการผลักดันให้ผู้บริหาร ก.เกษตรฯเห็นความสำคัญของการที่ฝ้ายแปลงพันธุ์กรรมหลุดสู่ พื้นที่เพาะปลูก และเพื่อหยุดยั้งความพยายามเบี่ยงเบนประเด็นของนายอนันต์ที่จะทำให้ความบกพร่องของกรมวิชาการเกษตรกลายเป็น เรื่องส่วนตัวระหว่างนายเดชา ศิริภัทร กับนายอนันต์ คาโสดม ซึ่งจะทำการบังคับใช้ ก.ม. และการระงับการแพร่กระจายของฝ้ายบีทิลำค้า ออกไปจนส่งผลเสียหายต่อฐานทางพันธุกรรมของประเทศ (ผู้จัดการ, กรุงเทพฯธุรกิจ 101242)

1.2.2 เมื่อจีเอ็มโอกลายเป็นเรื่องการเมือง

นายกฯเพิ่งเอ่ยปากถึงจีเอ็มโอ

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีถึงเรื่องจีเอ็มโอ หลังจากที่ประเทศเยอรมนีประท้วงเรื่องการตัดแต่งพันธุกรรมพืชของไทย ว่าได้ ให้ก.เกษตรฯรายงานข้อเท็จจริงมา แต่ในส่วนของผลิตภัณฑ์โดยคำนั้นได้ยืนยันว่าไม่ได้ผลิตจากถั่วเหลืองที่มาจาก การตัดแต่งยีนแต่อย่างใด ส่วนกรณีฝ้ายบีทิลของบ.มอนซานโต นายชวนกล่าวว่ายังไม่ทราบ แต่ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อวันที่ 28 ก.ย.ที่ผ่านมา และได้สั่งให้ก.เกษตรฯ ติดตาม (กรุงเทพฯธุรกิจ 011142)

กรม.พังเลิศเซอร์เรื่องจีเอ็มโอ

ก.เกษตรฯทำรายงานเกี่ยวกับจีเอ็มโอเพื่อนำเสนอในการประชุมกรมเมื่อวันที่ 19 ต.ค.42. (มติชน 171042)

มติกรม.ชัด ก.ม.กักพืช

ต่อมามีการจัดเสวนาโต๊ะกลม หัวข้อ "พืชตัดแต่งพันธุกรรม ทางสองแพร่งเกษตรกรรมไทย" โดยกองบก.นสพ.กรุงเทพฯธุรกิจ ดร. จักรกฤษณ์ ควรพจน์ นักวิชาการด้าน ก.ม.เทคโนโลยีชีวภาพ คณะนิติศาสตร์ ม.สุโขทัยธรรมมาธิราช มีความเห็นว่า ท่าทีรัฐบาลต่อปัญหาพืช ตัดแต่งพันธุกรรมดับสน ข้ำ้วยมติกรม.ที่ระบุนโยบายของรัฐว่าจะไม่กีดกันวัตถุดิบจีเอ็มโอก็ขัดกับ พ.ร.บ.กักพืช 2507 เนื่องจากประกาศ ห้ามนำเข้าพืช 40 รายการ เหมารวมพืชที่นำเข้าเพื่อผลิตเป็นวัตถุดิบอาหารด้วย ขณะที่ ก.ม.ต่างๆยังล้าหลัง ไม่สามารถเอาผิดผู้ลักลอบนำ พืชจีเอ็มโอเข้ามาเพาะปลูกในประเทศไทยได้ ดร.จักรกฤษณ์กล่าวว่า "ท่าทีของรัฐบาลไทยยังไม่ชัดเจน ดังที่ออกมาให้สัมภาษณ์ว่า หาก ประเทศใดต้องการสินค้าจีเอ็มโอไทยสามารถส่งให้ได้ และหากประเทศใดไม่ต้องการก็สามารถส่งให้ได้เช่นกัน ท่าทีดังกล่าวเป็นผลเสียมากกว่าผลดีและสับสนมากในด้านการตลาด" (กรุงเทพฯธุรกิจ 261042)

ความหวังใหม่สูงไม่เอาจีเอ็มโอ

25 ต.ค.42 ว่าที่พันตรีสชาติ สุวรรณพรหม กรรมการด้านการเกษตรของพรรคความหวังใหม่ และกรรมการการเกษตร สภาผู้แทนราษฎร เผยว่า คณะกรรมการด้านการเกษตรของพรรคความหวังใหม่มีการประชุมและพิจารณาผลผลิตจีเอ็มโอแล้ว เห็นว่าจะกระทบ ต่อระบบนิเวศวิทยาในระยะยาว แต่ปรากฏว่ารัฐบาลปล่อยปละละเลยให้เพาะปลูกกันอย่างแพร่หลายโดยไม่มีการควบคุมใกล้ชิด คณะ กรรมการจึงได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อติดตามการทำงาน เพราะเห็นว่าจะเป็นเรื่องใหญ่ในอนาคต (กรุงเทพฯธุรกิจ 261042)

ไทยรักไทยจะพาณิชย์เมินจีเอ็มโอ

30 ต.ค.42 นายประมณฑ์ คุณเกษม คณะทำงานด้านเศรษฐกิจ และคณะทำงานติดตามการปฏิบัติงานรัฐบาลในส่วนของก.พาณิชย์จากพรรคไทยรักไทย เผยว่า เรื่องเทคโนโลยีชีวภาพการตัดต่อยีนหรือจีเอ็มโอนี้ พุดกันมากกว่า 2 ปีแล้ว แต่ ก.พาณิชย์ไม่ได้ดำเนินการอะไรเป็นรูปธรรมเลย ประชาชนยังไม่รู้ว่าประเทศไทยควรสนับสนุนหรือต่อต้าน เนื่องจากยังไม่มีความชัดเจนว่าจะอันตรายจริงหรือไม่ "อยากจะเสนอทางออกคือการตั้งศูนย์ตรวจสอบสินค้าที่จะส่งออกว่าเป็นจีเอ็มโอหรือไม่ ศูนย์นี้ต้องมีประสิทธิภาพมากพอที่จะรองรับ ความต้องการของผู้ส่งออก นอกจากนี้ต้องศึกษาตลาดต่างประเทศรวมทั้งให้ข้อมูลกับผู้ประกอบการว่าตลาดประเทศไหนไม่ต้องการแล้วหา วิธีปรับกระบวนการผลิต รัฐบาลต้องช่วยภาคเอกชนหาวัตถุดิบที่ไม่มีจีเอ็มโอ หรือหาตลาดที่ไม่เน้นปลอดจีเอ็มโอเพื่อชดเชยหรือถ่ายทอดสินค้า" (มติชน 311042)

กมธ.เกษตรป้รัฐบาลประกาศยุติจีเอ็มโอ

นายเจริญ จรรย์โกมล ประธานคณะกรรมการการเกษตร สภาผู้แทนราษฎรกล่าวว่า ขณะนี้เรื่องจีเอ็มโอเป็นปัญหาใหญ่แต่ทาง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่กล้าออกมาพูดชัดเจนว่าจะทำอย่างไร มันน่าห่วงเหมือนกับกรณีที่เคยมีการเอาพันธุ์ข้าวลูกยาไปให้ เกษตรกรปลูก แต่มีการเอาไปกิน พืชจีเอ็มโอน่าห่วงกว่าตรงที่สามารถผลิตสารต้านทานถึงขั้นฆ่าแมลงได้ หากมนุษย์กินเข้าไปแล้วไม่รู้ว่า จะเป็นอย่างไร

สำหรับการทำงานของหน่วยงานรัฐที่ผ่านมาไม่เป็นที่น่าพอใจ กรณี ก.เกษตรฯจริงแล้วกำลังจะอนุญาตให้นำฝ้ายบีทีไปเพาะปลูกด้วยซ้ำ แต่เมื่อมีกระแสคัดค้านขึ้นมา ผู้บริหารกระทรวงก็กลับเปลี่ยนลำไปตามกระแส "ถ้าไม่มีใครขัดขวางบ้านนี้อนุมัติกันไปแล้ว ผลประโยชน์ในจีเอ็มโอมันมหาศาล ไม่ใช่มีนั่นนั่นแต่เป็นแสนล้าน"

ในส่วนของก.พาณิชย์นั้น ระบุปัญหามานานแล้ว แต่พยายามปกปิด พอเรื่องถูกเปิดเผยก็ออกมาตรการมา 4 มาตรการ แต่หาความชัดเจนไม่ได้ "ที่ผ่านมานโยบายการค้าของไทยเดินตามอเมริกาเป็นหลัก แต่กรณีนี้รัฐบาลต้องกล้าตัดสินใจว่าจะเอาอย่างไร ก.พาณิชย์ต้องยืนยันให้ชัดเจนเลยว่าผลิตภัณฑ์ที่ส่งไปจากไทยมีหรือไม่มีจีเอ็มโอ บอกกันว่าไม่มีการนำเข้าแต่กลับไม่แน่ใจว่าที่ส่งออกไปนั้นใช่หรือไม่ใช่ จะทำให้เกิดการอ้างได้ว่าสินค้าของไทยเป็นจีเอ็มโอ ปัญหาใหญ่ตามมานั่นในอนาคต" นายเจริญกล่าว (ผู้จัดการ 301042)

1.2.3 คิดหรือไม่คิด....ฉลาก GMO

นักวิทยาศาสตร์ไทยถกจีเอ็มโอ เน้น"ติดฉลาก"คุ้มครองผู้บริโภค

บัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์ประชุมระดมความเห็นนักวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศกว่า 100 คน พิจารณาการติดต่อพันธุกรรมยังมีประเด็นน่าเป็นห่วง และที่น่าห่วงที่สุดคือการติดฉลากชีวภาพ อาทิ สารพิษจากแบคทีเรีย BACILUS THURINGIENSIS การดื้อสารชีวภาพนี้มีผลกระทบต่อระบบนิเวศได้ อย่างไรก็ตาม ไทยจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ และรัฐบาลไทยควรมีนโยบายติดฉลากเพื่อให้ผู้บริโภคมีสิทธิเลือก (กรุงเทพธุรกิจ 161242,มติชน 191242)

ไม่จ้อ ออย.ติดฉลากจีเอ็มโอ

ต่อมา สหพันธ์ผู้บริโภคและชมรมอยู่ร้อยปี-ชีวิมิสุข จัดประชุมเรื่อง "อาหารดัดแปลงพันธุกรรม นำชีวิตเสี่ยง" โดยมีผู้ร่วมประชุมเป็นตัวแทนจาก 3 ฝ่าย คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้ผลิตในภาคอุตสาหกรรมการแปรรูป นายเดชา ศิริภัทร ตัวแทนศูนย์สื่อเทคโนโลยีเพื่อสังคมเปิดเผยหลังการประชุมว่า ที่ประชุมสรุปไปในทางเดียวกันว่าอาหารจีเอ็มโอเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและทางเลือกที่สหพันธ์ผู้บริโภคเคยเสนอคือการให้ติดฉลากอาหารว่าเป็นผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอหรือไม่นั้น ไม่ได้รับการตอบสนองจากคณะกรรมการอาหารและยาเท่าที่ควร

ดร.อาจอน ชุมสาย เจ้าของน้ำมันพืชมรกต แฉกลางที่ประชุมว่า ทางบริษัทเคยยื่นขอให้อย.รับรองว่าเป็นผลิตภัณฑ์ปลอดจีเอ็มโอ โดยบริษัทยินดีเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบตลอดจนดำเนินการต่างๆ แต่ปรากฏว่าอย.ทั้งไม่ตอบรับและไม่ปฏิเสธ แต่ต้องเรื่องมา 2 เดือนแล้ว

นายเดชาจึงเรียกร้องให้ผู้บริโภครวมตัวกัน จึงจะสามารถเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและรัฐบาลให้ความสนใจต่อปัญหาจีเอ็มโออย่างจริงจัง เนื่องจากงบประมาณสัมพันธของบรรษัทเจ้าของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นจำนวนมหาศาล สามารถกลบเสียงเรียกร้องและการทวงสิทธิผู้บริโภคตามรณ.ลงได้ง่ายๆ "ฝ่ายสนับสนุนจีเอ็มโอมีเงินเป็นแสนๆล้านทั่วโลก มีผู้บริโภคเท่านั้นที่จะสู้ได้ เช่นในยุโรป มีแต่ผู้บริโภคเท่านั้นที่ผลักดันให้รัฐบาลนั้นสั่งเสริมจีเอ็มโออยู่แล้ว ไม่ว่ารัฐบาลของยุโรปหรือรัฐบาลประเทศไหนในโลกก็เป็นเหมือนกันหมด" (ไทยโพสต์,ผู้จัดการ 231242)

นายเดชายังเรียกร้องให้ผู้บริโภครวมตัวกัน จึงจะสามารถเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและรัฐบาลให้ความสนใจต่อปัญหาจีเอ็มโออย่างจริงจัง เนื่องจากงบประมาณสัมพันธของบรรษัทเจ้าของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นจำนวนมหาศาล สามารถกลบเสียงเรียกร้องและการทวงสิทธิผู้บริโภคตามรณ.ลงได้ง่ายๆ "ฝ่ายสนับสนุนจีเอ็มโอมีเงินเป็นแสนๆล้านทั่วโลก มีผู้บริโภคเท่านั้นที่จะสู้ได้ เช่นในยุโรป มีแต่ผู้บริโภคเท่านั้นที่ผลักดันให้รัฐบาลนั้นสั่งเสริมจีเอ็มโออยู่แล้ว ไม่ว่ารัฐบาลของยุโรปหรือรัฐบาลประเทศไหนในโลกก็เป็นเหมือนกันหมด" (ไทยโพสต์,ผู้จัดการ 231242)

อนึ่ง ทางอย.ซึ่งมีหน้าที่เฝ้าระวังการติดฉลากผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอ กำลังกระตือรือร้นที่จะออกประกาศก.สาธารณสุข "จีเอ็มพี" หรือมาตรฐานที่ดีในการผลิตอาหาร ขึ้นมาใช้ทั้งกับอาหารควบคุมเฉพาะ อาหารควบคุม และอาหารทั่วไป โดยนพ.ณรงค์ จายากุล เลขาธิการอย.กล่าวว่าได้ผลสองต่อ ทั้งคุ้มครองผู้บริโภคและส่งออก คาดบังคับใช้ได้ปีหน้า สำหรับรณ.ผลิตอาหารขนาดต่างๆที่ขึ้นทะเบียนกับอย.มีกว่า 10,000 แห่งทั่วประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ 091242)

1.2.4 สงครามอาหารโลกปะทุแล้ว

แนวโน้มจีเอ็มโอ มาตรการกีดกันทางการค้า

นางศรีรัตน์ รัษฐปานะ อัครราชทูตฝ่ายพาณิชย์ ก.พาณิชย์กล่าวว่า ความล้มเหลวขององค์การการค้าโลกที่ซีแอตเติล จะส่งผลกระทบต่อปัญหาการเมืองของประเทศสมาชิกจำนวนมากในเรื่องการค้าและมาตรการกีดกันการค้า ที่สำคัญคือประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัยและการติดต่อพันธุกรรม เพราะจะเป็นปัญหาต่อผู้บริโภค (กรุงเทพธุรกิจ 101242)

สหรัฐฯเปิดศึกใหม่ สกิดนำเข้าอาหาร

หลังการขยายอำนาจอาหารจีเอ็มโอถูกขัดขวางในภาคสนามตามประเทศคู่ค้าต่างๆ และในเวทีการประชุมการค้าโลก สหรัฐฯจึงออกอาการฟาดหัวฟาดหางรอบใหม่

นายบรรพต หงษ์ทอง อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เผยว่า ขณะนี้กรมศุลกากรสหรัฐร่วมกับองค์การอาหารและยาสหรัฐฯ (เอฟดีเอ) ปรับปรุงระเบียบการนำเข้าสินค้าอาหารจากต่างประเทศเข้มงวดกว่าเดิม โดยประธานาธิบดีคลินตันมีคำสั่งไปยังเอฟดีเอใน 6 ประเด็นสำคัญคือ

- 1) เพื่อป้องกันการกระจายของสินค้าอาหารนำเข้าที่ไม่ปลอดภัย ให้เอฟดีเอยึดสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อตรวจสอบก่อน
- 2) ให้ทำลายสินค้าอาหารที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน
- 3) ห้ามนำเข้าสินค้าอาหารที่เคยถูกระงับการนำเข้ามาแล้ว
- 4) กำหนดมาตรฐานสำหรับห้องตรวจสอบคุณภาพของเอกชนในการเก็บตัวอย่างมาวิเคราะห์และตรวจสอบสินค้าอาหารนำเข้า
- 5) เพิ่มมูลค่าพันธบัตรค้ำประกันสำหรับการนำเข้าสินค้าอาหาร
- 6) กำหนดบทลงโทษรุนแรงสำหรับผู้ฝ่าฝืน ก.ม.นำเข้าสินค้าอาหารสหรัฐฯ (มติชน, กรุงเทพธุรกิจ 111242)

อังกฤษเตรียมฟ้องฝรั่งเศสต่อแพ่งแบบเนือว

สงครามเนือวจะทุบ ฝรั่งเศสยื่นกรณไม่เลิกคว่ำบาตรเนื้ออังกฤษ อ้างไม่มีหลักประกันความปลอดภัย นายเดวิด เบิร์น กรรมการบริหารฝ่ายกิจการสาธารณะสหราชอาณาจักร กล่าวว่า การตัดสินใจของฝรั่งเศสถือเป็นการฝ่าฝืน ก.ม.อียู ซึ่งอียูจะเดินหน้าให้มาตรการทางกม.ลงโทษ เนื่องจากเคยเตือนมาก่อนหน้านี้แล้ว ด้านนายนิค บราวน์ รมต.เกษตรของอังกฤษ แสดงความไม่พอใจและกล่าวว่ารัฐบาลลอนดอนไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากดำเนินการในชั้นศาล ย้ำว่าอังกฤษจะต่อสู้ในเรื่องนี้อย่างเต็มที่ (กรุงเทพธุรกิจ 101242)

1.2.5 ความเคลื่อนไหวด้านบริษัทจีเอ็มโอ

มอนซานโตรุกเจียบ ซอ อ.ย.น้ำมันพืชจีเอ็มโอ

หลังถูกโจมตีเรื่องการผลักดันพืชแปลงพันธุกรรมอย่างหนักในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา บ.มอนซานโต (ประเทศไทย) ลดบทบาทงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่เคยเน้นการนำเสนอด้านดีของพืชจีเอ็มโอเพื่อสนับสนุนการปลูกฝ้ายบีทีลง และหันมาให้ความรู้และข้อมูลเรื่องจีเอ็มโอแก่สังคมไทยแทน ขณะเดียวกันก็ถูกเจียบโดยสังเขกสารและข้อมูลเกี่ยวกับน้ำมันพืชที่สกัดจากฝ้ายบีทีเพื่อขอทะเบียนอาหารจากคณะกรรมการอาหารและยาตั้งแต่เดือนส.ค.ที่ผ่านมา ซึ่งนางดารณี หมู่ขจรพันธุ์ ผอ.กองอาหาร อย.ระบุว่า การนำเสนอเอกสารให้ตรวจสอบนี้ไม่ใช่การขอขึ้นทะเบียนอาหาร แต่ส่งเพื่อพิจารณาเท่านั้น หากน.ส.สวรี อ่องสมหวัง ผจก.มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคกล่าวว่ายเคยสอบถามเรื่องดังกล่าวกับเลขาธิการอย. ทางเลขาฯระบุว่า เป็นการขอจดทะเบียนอาหาร (ผู้จัดการ 031142)

บริษัทจีเอ็มโอระดมพลสู่กระแสต้าน

นสพ.เฮรัลด์ ทริบูน รายงานข่าวว่า บริษัทยักษ์ใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมล็ดพันธุ์ปรับแต่งพันธุกรรม อาทิ มอนซานโต, ดูปองต์, ไนวาโรติส ได้รวมตัวกันดำเนินกลยุทธ์ตอบโต้กระแสต่อต้านผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอในสหรัฐฯ หลังได้รับบทเรียนจากการเพลี่ยงพล้ำในยุโรป

กลยุทธ์ดังกล่าว มีการระดมทุนหลายสิบล้านดอลลาร์ ประกอบด้วยการตั้งทีมล็อบบี้ ทีมวิจัยทางวิทยาศาสตร์ องค์การเกษตรกรองค์กรเพื่อการศึกษา พร้อมบริการเว็บไซต์ของแต่ละบริษัทเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอ นอกจากนี้ยังจะระดมบุคลากรจากแต่ละบริษัทเพื่อร่วมตั้งหน่วยงานปชส.จีเอ็มโอไปทั่วโลก

นายทอด้ ดุวิต นักวิเคราะห์อุตสาหกรรมอาหารแห่ง แบงก์ ออฟ อเมริกา ให้ความเห็นว่า กลยุทธ์ของบริษัทเทคโนโลยีชีวภาพยักษ์ใหญ่ที่มุ่งปกป้องธุรกิจของตัวเองนี้ อาจส่งผลให้เกิดศึกความขัดแย้งครั้งใหญ่ในโลก (กรุงเทพธุรกิจ 161142)

ยักษ์จีเอ็มโอเตรียมผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาด

มีรายงานจากสำนักข่าวรอยเตอร์ว่า บริษัทยักษ์ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตัดต่อยีน อาทิ มอนซานโต, ดูปองต์, ดาว เคมีคัล, ยังไม่ล่าถอย หวังกอบกู้กำไรจากผลิตภัณฑ์ตัดต่อยีนรุ่นใหม่ ซึ่งจะให้ประโยชน์แก่สุขภาพผู้บริโภคโดยตรง เช่น ข้าวจีเอ็มโอเพิ่มวิตามิน คาโนล่าไฮเทคสร้างกรดไขมันบำรุงหัวใจเหนือชั้นกว่าธรรมชาติ

นาแดน คาวีย์ แห่งเวอร์เนนด พาร์ตเนอร์ส ที่ปรึกษากลุ่มบริษัทเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์รุ่นบุกเบิกว่าไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคโดยตรง แต่พวกเขาจะได้เห็นประโยชน์ในผลิตภัณฑ์รุ่นต่อไปซึ่งจะให้คุณค่าทางโภชนาการโดยตรง อย่างไรก็ตามมอนซานโตและดูปองต์เผยว่ายังต้องใช้เวลาเป็นปีกกว่าจะสำเร็จ (ผู้จัดการ 181142)

ถั่วเหลืองจีเอ็มโอพลาดท่า

มีรายงานในนิตยสารไนวเอนซ์ติสส์ว่า ถั่วเหลืองแปลงพันธุกรรมของบ.มอนซานโตเผชิญปัญหาใหญ่ คือมีอาการล่าต้นตอการออกเพราะอากาศร้อน ทำให้พืชผลเสียหายถึง 40%

นักวิจัยของมหาวิทยาลัยแห่งจอร์เจียที่กำลังศึกษาวิจัยการปลูกถั่วเหลืองจีเอ็มโอในรัฐดังกล่าว พบว่าลำต้นของถั่วเหลืองแตกปริออกเมื่อเผชิญอุณหภูมิสูงประมาณ 40 - 50 องศาเซลเซียสในช่วงฤดูใบไม้ผลิติดต่อกันสองปี สันนิษฐานว่าถั่วเหลืองที่มีสารปราบแมลงศัตรู

นี้จะผลิตลิกนินมากกว่าตัวปกติ 20% ซึ่งอาจทำให้ลำต้นของมันเปราะง่าย ผลกระทบที่เกิดจากการอากาศร้อนเช่นนี้ ทำให้ความหวังที่ม่อนซานโตจะส่งเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวไปขายในบราซิลและกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาจืดจางลง (Bangkok Post 181199)

ม่อนซานโตจ่ายเงินให้กลุ่มหนูจีเอ็มโอ

กลุ่มต่อต้านผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอกลุ่มหนึ่งในวอชิงตัน กล่าวหาบ ม่อนซานโตว่าให้เงินจ้างสมาชิกกลุ่ม เมาร์ท ออฟ เลบานอน แบบ ดิสต์ ออฟ วอชิงตัน นัวละ 25 ดอลลาร์เพื่อให้ชุมนุมต่อต้านการประท้วงพืชจีเอ็มโอ

ทางม่อนซานโตแย้งว่าให้เงินค่าอาหารกลางวันและค่าเดินทางเท่านั้น และบริษัทจะได้สืบสวนหาข้อเท็จจริงต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ 101242)

กลุ่มเกษตรกรอเมริกันฟ้องม่อนซานโต

14 ธ.ค.42 มูลนิธิแนวโน้มทางเศรษฐกิจและสหพันธ์ครอบครัวเกษตรกรแห่งชาติสหรัฐฯ ยื่นฟ้องบ.ม่อนซานโตต่อศาลรัฐบาลกลางในข้อหาจำหน่ายและเผยแพร่เมล็ดพันธุ์พืชตัดต่อยีนโดยไม่ปราศจากการทดสอบที่แน่ชัดว่าเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ นอกจากนี้ยังกล่าวหาด้วยว่าม่อนซานโตจัดตั้งกลุ่มผู้กดขี่ระดับโลกเพื่อควบคุมสิทธิบัตรและการขายเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอในคำฟ้องครั้งนี้ยังระบุว่า บ.โนวาร์ติส เอจี, บ.ดูปองต์, บ.แอสตราเซนิกา, และบ.ดาว เคมีคัล เป็นผู้ร่วมกระทำผิด ด้านม่อนซานโตออกมาปฏิเสธและขอสู้คดี (กรุงเทพธุรกิจ 151242, The Nation 301299)

อนึ่งวารสาร นิว ไชแอนติสตีลของอังกฤษมีรายงานเมื่อวันที่ 15 ธ.ค.42 ว่า เกษตรกรผู้ปลูกพืชจีเอ็มโออาจต้องใช้ยาฆ่าแมลงหรือยากำจัดวัชพืชมากขึ้นเมื่อต้องการให้ได้ผลผลิตที่ดีที่สุด เนื่องจากข้าวโพดบีที ซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ตัวเด่นของบริษัทสามารถกำจัดหนอนข้าวโพดอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถฆ่าแมลงดูดน้ำเลี้ยงพืชชนิดอื่นๆ เช่นแมลงปีกแข็งได้ (ผู้จัดการ 171242)

บ.ม่อนซานโต ลอนดอนห้ามขายอาหารจีเอ็มโอให้พนักงาน

อาหารจีเอ็มโอถูกตัดออกจากเมนูของห้องอาหารพนักงานบ.ม่อนซานโต สาขากรุงลอนดอน ซึ่งผู้ขายบอกว่า เพื่อตอบสนองกระแสवादวิตกกังวลกว้างขวางในอังกฤษ ทางบ.ม่อนซานโตแก้เกี้ยวว่าเป็นเพราะช่วงคริสต์มาสไม่ค่อยมีข้าวจึงหยิบกรณีนี้มากระเพื่อม ด้านกลุ่มรณรงค์พิทักษ์สิ่งแวดล้อม "เฟรนด์ ออฟ ดิ เอิร์ธ" ซึ่งเป็นผู้เปิดเผยเรื่องนี้แถลงว่า "เรื่องนี้น่าอายแล้วก็น่าขัน แต่มันมีประเด็นที่จริงจังมากอยู่ประเด็นหนึ่ง นั่นคือ มันแสดงให้เห็นถึงขอบเขตเสี่ยงคัดค้านไม่พอใจอาหารตัดต่อทางพันธุกรรมในประเทศนี้" (ผู้จัดการ 231242)

1.3 ธุรกิจอาหารไทย

1.3.1 สองมหกรรมอาหารไทย เพื่อการท่องเที่ยวและส่งออก

ช่วงต่อของเดือนต.ค. และกลางเดือนพ.ย. มีการจัดมหกรรมอาหารไทยเป็นงานใหญ่ 2 งานติดต่อกันเริ่มจากที่กรุงเทพฯ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมภัตตาคารไทย สถาบันแม่บ้านทันสมัย สถาบันวิจัยโภชนาการ ม.มหิดล กองสุขาภิบาลอาหาร กรมอนามัย และกองโภชนาการ กำหนดจัดงาน "มหกรรมอาหารแห่งประเทศไทยปี 2542" ระหว่างวันที่ 29 ต.ค. - 7 พ.ย. ที่เวสต์เทรตเซ็นเตอร์ เพื่อให้คนไทยและต่างประเทศสนใจรับประทานอาหารไทยมากขึ้น โดยเน้นศิลปะของการจัดเตรียมที่ประณีต พิถีพิถัน สวยงามและรสชาติที่ประทับใจ อันจะส่งผลให้อาหารไทยเป็นอีกจุดขายหนึ่งของการท่องเที่ยว จุดเด่นของงานนี้คือ การปรุงแกงมัสมั่นหม้อใหญ่ที่สุดในประเทศไทยในวันที่ 30 ต.ค. และ 6 พ.ย. โดยจะใช้หม้อสแตนเลสที่ปรุงแกงได้ถึง 1,090 ก.ก. แกงนี้จะจำหน่ายให้ผู้สนใจทั่วไปและน่านายได้ทั้งหมดขึ้นทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย (สำนักข่าวไทย 181042)

ต่อมาระหว่างวันที่ 18 - 20 พ.ย. ททท.ร่วมกับก.อุตสาหกรรม และก.พาณิชย์จัดงานมหกรรมเทศกาลกุ้งขึ้นที่ริมชายหาดพัทยา หวังช่วยผลักดันให้กุ้งไทยติดตลาดโลกและเพิ่มยอดส่งออก ในงานนั้นนอกจากจะมีอาหารกุ้งทุกประเภทจากร้านค้ากว่าร้อยร้านแล้ว ยังมีการทำต้มยำกุ้งหม้อใหญ่ที่สุดในโลกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของหม้อ 3 เมตร และสูง 1.20 เมตร ใช้เนื้อกุ้งถึง 500 ก.ก.ด้วย (สำนักข่าวไทย 261042)

1.3.2 เดือนผู้ส่งออกไก่ไทยไปอียู เข้มงวดมาตรฐานก่อนส่งตลาด

กรมการค้าต่างประเทศเตือนรง.ผลิตเนื้อสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์ส่งไปอียูคุมเข้มมาตรฐานการผลิต เนื่องจากอียูจะเข้มงวดตลอดแม้รง.จะผ่านการตรวจรับรองแล้วก็ตาม

นายพิษณุ ดอลลารีนาสาร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศกล่าวว่าสหภาพยุโรป (อียู) นำเข้าเนื้อสัตว์ชนิดต่างๆเป็นมูลค่าสูงทุกปี และตั้งแต่ปี 2540 ผลิตภัณฑ์ไก่ไทยประมาณ 50 โรงงานที่อียูตรวจรับรองแล้วสามารถส่งเพื่อเข้าไปจำหน่ายในประเทศสมาชิกได้ทั้ง 15 ประเทศ ในเดือน ธ.ค.นี้ระหว่างวันที่ 6 - 17 อียูจะส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบอีกคาดว่าจะมีความเข้มงวดมากขึ้นและมีขอบเขตกว้างขวางมาก แต่ยังไม่มีการตรวจเกี่ยวกับจีเอ็มโอโดยตรง (สำนักข่าวไทย 241042) ต่อมานายอุดม โพธิ์ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์กล่าวว่าได้ประสาน

งานเตรียมความพร้อมทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดีแล้วในการรับมือเจ้าหน้าที่ซึ่งจะมาตรวจโรงงานผลิตเนื้อสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์มันใจอีซูบริงแอนด์ (สำนักข่าวไทย 291042)

1.3.3 ข้าวหอมมะลิส่อแววราคาตก แรงรัฐหามาตรการเสริมจากวิธีแทรกแซง

ชมรมโรงสีข้าวโคราชคาดระหว่างเดือน ธ.ค.42 - ม.ค.43 ข้าวหอมมะลิจะมีปัญหาราคาตกต่ำเพราะผลผลิตล้นตลาด เนื่องจากผลผลิตข้าวในรอบ 20 ปี ยังไม่เคยผลิตข้าวหอมมะลิได้ปริมาณมากถึงขนาดนี้ คือมากกว่า 20 ล้านตัน จึงเร่งให้รัฐหามาตรการเข้ามาเสริมระหว่างดำเนินการแทรกแซงราคาข้าว

ด้านนายเกษม ไชยณรงค์ ปลัดจังหวัดนครราชสีมา เพิ่มเติมว่า สภาพผลผลิตข้าวเปลือกมากเกินความต้องการของตลาดช่วงต้นฤดูกาล กลุ่มที่ได้รับความนิยมคือชาวนารายย่อยยากจน ซึ่งฤดูกาลผลิตปี 42 - 43 นี้ จ.นครราชสีมามีชาวนารายย่อยขึ้นทะเบียนไว้ทั้งสิ้น 80,926 ราย และทางจังหวัดได้จัดสรรเงินแทรกแซง 12 ล้านบาท เพื่อรักษาระดับราคาข้าวเปลือก (สำนักข่าวไทย 271142)

1.3.4 ระยองแบ่งโซนปลูกพืช แก้อาการราคาตกต่ำข้าวชาวก

ระยองแบ่งโซนปลูกพืชแก้อาการราคาตกต่ำข้าวชาวก

นายสุรอรต ทองนิรมล ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง เปิดเผยถึง แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตกต่ำ โดยเฉพาะสับปะรดซึ่งจังหวัดระยองมีปริมาณการผลิตมากที่สุดถึง 3 แสนตันต่อปี และขณะนี้ก็มีปริมาณล้นตลาดประมาณ 3 หมื่นตัน ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยเพียง 40 สตางค์ - 1 บาท จากราคารับซื้อในปีก่อนๆ ที่อยู่ระดับราคา 2-3 บาท/กก. จะต้องควบคุมปริมาณการผลิต โดยต้องกำหนดพื้นที่เพาะปลูกที่แน่ชัด เพื่อควบคุมปริมาณให้เพียงพอต่อการบริโภคและจำหน่าย

ปัญหาสับปะรดล้นตลาดนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากเกษตรกรหันมาเพาะปลูกกันมากในช่วงราคาดี และโรงงานอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋องในพื้นที่ลดการผลิตถึง 40% ซึ่งการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จังหวัดได้ประสานงานไปยังกรมทางหลวง เพื่อให้เกษตรกรนำสินค้าวางจำหน่ายบริเวณ 2 ฝั่งถนน แผนงานต่อไปคือ สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่ให้หันมาผลิตสินค้าและของฝากด้วยการแปรรูปสับปะรดให้มากขึ้น ส่วนการแก้ไขปัญหาระยะยาว นายสุรอรต กล่าวว่าต้องใช้การแบ่งโซนนิ่งปลูกพืชไร่ เพื่อควบคุมปริมาณการผลิตในแต่ละปี ทั้งนี้ทางจังหวัดจะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน สำหรับศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดให้แผนงานนี้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ระยะยาว 3 ปี

แหล่งข่าวจาก บริษัทสยามอุตสาหกรรมสับปะรด หรือ โรงงานไรไก่ จำกัด ซึ่งดำเนินธุรกิจผลิตสับปะรดกระป๋องในจังหวัดระยองเปิดเผยว่า สาเหตุสำคัญที่โรงงานในพื้นที่ลดปริมาณในการรับซื้อจากเกษตรกรและลดกำลังการผลิตลงเป็นเพราะตลาดต่างประเทศมีปัญหา (ผู้จัดการ 081242)

1.4 ความเคลื่อนไหวด้านอาหารทั่วไป

1.4.1 เพิ่มคาเฟอีนในเครื่องดื่มสะกด เหตุผู้ประกอบการค้านโฆษณา

นพ. ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เปิดเผยความก้าวหน้าการเพิ่มปริมาณคาเฟอีนในเครื่องดื่มชูกำลัง จากเดิมที่กำหนดไว้ 50 มิลลิกรัมแต่ผู้ประกอบการจะขอเพิ่มเป็น 80 มิลลิกรัม ว่าล่าสุดคณะกรรมการอาหารและยา ได้ประชุมกันเมื่อวันที่ 1 มิ.ย. 2542 แต่ยังไม่มีข้อสรุปเนื่องจากผู้ประกอบการและคณะกรรมการอาหารและยา ยังตกลงกันไม่ได้ในประเด็นที่ อย. ต้องการให้ระบุข้อความว่า "เป็นเครื่องดื่มที่ผสมคาเฟอีน" ในฉลากโฆษณาของเครื่องดื่มด้วย ส่งผลให้การประกาศเพิ่มคาเฟอีนในเครื่องดื่มชูกำลังต้องเลื่อนออกไปอย่างไม่กำหนด

การขออนุมัติเพิ่มปริมาณคาเฟอีนในเครื่องดื่มชูกำลังจาก 50 มิลลิกรัม เป็น 80 มิลลิกรัม นั้น เกิดขึ้นในสมัยที่ นพ.มงคล ณ สงขลา เป็นเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ที่ได้เสนอต่อ นายกร ทัพพะรังสี รมต.สาธารณสุข ทำให้บรรดานักวิชาการและองค์กรเอกชนเกิดความกังวลว่าข้อเสนอให้เพิ่มปริมาณคาเฟอีนดังกล่าวจะส่งผลดีหรือผลเสียมากกว่ากัน

อย่างไรก็ตาม อย. ก็ใช้เวลาพิจารณาเรื่องนี้ถึง 7-8 เดือน คือ ตั้งแต่ ต.ค. 2541 จนถึง เมษายน 2542 แต่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้เนื่องจากมีความเห็นขัดแย้งกันอย่างชัดเจนระหว่างผู้ประกอบการและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลสนับสนุนว่าความคิดของตนเองถูกต้อง โดยผู้ประกอบการได้ยกประกาศที่อนุญาตให้คาเฟอีนอยู่ในกาแฟได้ 1 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร มาเป็นประเด็นในการขอเพิ่ม และยกประโยชน์ของการเพิ่มคาเฟอีนด้วยว่า จะสามารถสนับสนุนอุตสาหกรรมคนไทยให้แข่งขันในตลาดโลกได้ เป็นการเพิ่มทางเลือกในการเพิ่มความสดชื่น โดยเสนอวิธีการป้องกันความเสี่ยงของกลุ่มผู้บริโภคว่าคนที่แพ้ก็ควรที่จะหลีกเลี่ยง

ขณะที่กลุ่มองค์กรเอกชนมองว่า การเพิ่มปริมาณคาเฟอีนในเครื่องดื่มไม่ควรมารับเทียบเท่ากับกาแฟ เพราะไม่ใช่ผลิตภัณฑ์เดียวกัน โดยเครื่องดื่มผสมคาเฟอีนนั้นประชาชนจะบริโภคเมื่อหลังงานดึกและเสี่ยงต่อผลข้างเคียง ขณะที่กาแฟมีผลข้างเคียงน้อยและคนส่วนใหญ่จะดื่มหลังอาหาร ดังนั้น อย. จึงได้เสนอข้อมูลทั้งหมดให้คณะกรรมการฯ พิจารณาเมื่อวันที่ 1 มิ.ย. ที่ผ่านมามาจนถึงขณะนี้เรื่องดัง

กล่าวก็ยังไม่ชัดเจนสรุปไม่ได้เนื่องจากผู้ประกอบการและคณะกรรมการฯ ยังคงตกลงกันไม่ได้ในประเด็นที่ให้ระบุถ้อยคำ "เป็นเครื่องดื่มที่ผสมคาเฟอีน" ในฉลากโฆษณาเครื่องดื่ม (ผู้จัดการ 271242)

1.4.2 'คะน้า' ติดแชมป์ผักในดวงใจพ่วงอันตรายสารพิษมากที่สุด

นางกรรณิการ์ หุตะแพทย์ ผู้ประสานงานสื่อสร้างสรรค์ เปิดเผยว่า กองบรรณาธิการวารสารเกษตรธรรมชาติ ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคผักของคนกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในหัวข้อ "12 ผักในดวงใจของผู้ซื้อและขาย" ผลการสำรวจพบว่าผักที่ประชาชนซื้อรับประทานมากที่สุด เรียงตามลำดับคือ คะน้า ผักบุ้งจีน ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว กวางตุ้ง ต้นหอม ผักชี ข้าวโพดอ่อน หัวไชเท้า แครอท ขึ้นฉ่าย ทั้ง 6 ลำดับแรกสอดคล้องกับผักที่พ่อค้าแม่ค้าขายได้มากที่สุด ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของผักจีนทั้งสิ้น

นายกรรณิการ์ กล่าวต่อไปว่า และเมื่อพิจารณาผัก 5 ลำดับแรกที่คนนิยมบริโภคมากที่สุดเปรียบเทียบกับผัก 5 ชนิด ที่มีสารพิษตกค้างมากที่สุด ซึ่งสำรวจโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ปรากฏว่าผัก 5 ลำดับแรกที่เรียงลำดับคือ กวางตุ้ง กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ถั่วฝักยาว และคะน้า จะเห็นได้ว่า ผักที่นิยมบริโภคส่วนใหญ่มีผักเสี่ยงที่ผู้บริโภคจะได้รับสารพิษตกค้างที่เป็นอันตราย (ไทยโพสต์ 151242)

2. ความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน

หัวข้อข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

2.2 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน องค์กรเอกชนและนักวิชาการ

2.3 ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ

สรุปประเด็นข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

2.1.1 ความเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันและผลกระทบ

กรม. ลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซล 42 สต./ลิตรระหว่าง ต.ค.42-ม.ค.43 ผล : ราคาน้ำมันดีเซลลด 50 สต./ลิตร และจะปรับขึ้นอีกครั้งใน ม.ค. ปี 2543

5 ต.ค. 2542 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบร่างประกาศ ก.คลังลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลลง 42 สตางค์/ลิตร เป็นการชั่วคราว 3 เดือน ระหว่างวันที่ 6 ต.ค. 2542 ถึง 5 ม.ค. 2543 ตามที่ สพข. เสนอ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในช่วงที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการ มีผลให้ราคาน้ำมันดีเซลลดลงทันที 50 สตางค์/ลิตร จาก 11.04 บาท เหลือ 10.54 บาท ในเดือน ธ.ค. 2542 นายเมตตา บันเทิงสุข รองเลขาธิการ สพข. เปิดเผยว่า ราคาน้ำมันดีเซลต้นปี 2543 มีแนวโน้มจะขยับตัวอย่างมาก เนื่องจากหลังวันที่ 5 ม.ค. 2543 จะครบกำหนดยกเลิกการลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลที่รัฐบาลได้ลดการเก็บลง 42 สตางค์/ลิตร (ในทางปฏิบัติจะเป็น 50 สตางค์) ทางออกที่รัฐบาลอาจทำได้คือการพิจารณายกเลิกการเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง เฉพาะในส่วนของน้ำมันดีเซล ซึ่งปัจจุบันเก็บที่ระดับ 25 สตางค์/ลิตร ขณะที่เบนซินเก็บที่ 15 สตางค์/ลิตร และหลังจากนั้นรัฐบาลก็พิจารณาทยอยการเก็บเงินเพิ่มเข้ากองทุนฯ จนถึง 50 สตางค์/ลิตร โดยเป็นการทยอยเก็บเข้าเพื่อไม่ให้ราคาน้ำมันปรับเพิ่มขึ้นพรวดพรวดจนส่งผลกระทบต่อประชาชน

อนึ่ง มีความพยายามจากหลายฝ่ายผลักดันให้รัฐยืดเวลาการปรับอัตราลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลต่อไป แต่ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ผู้เชี่ยวชาญสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) กล่าวว่า รัฐบาลไม่มีเหตุผลที่จะต้องยืดเวลาลดภาษีออกไปเนื่องจากส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาล รวมทั้งกระทบวินัยทางการคลัง เนื่องจากที่ผ่านมารัฐบาลได้ประกาศอย่างชัดเจนว่าการลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลเป็นการดำเนินการเพียงชั่วคราว 3 เดือนเท่านั้นเพื่อกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ แต่ขณะนี้รัฐบาลก็ได้ประกาศชัดเจนว่าเศรษฐกิจมีแนวโน้มดีขึ้นและอยู่ในช่วงฟื้นตัวแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องลดภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 061042, มติคม. 051042, มติชนสุดสัปดาห์ 261042, ผู้จัดการ 17, 251242)

ไตรมาสที่ 4 ปี 42 ราคาน้ำมันโลกผันผวนรุนแรง ก.พาณิชย์เลือกยึดคุมสเปกน้ำมัน 3 เดือน

สถานการณ์ราคาน้ำมันโลกในไตรมาสที่ 4 ของ ปี 2542 มีความผันผวนอย่างมาก ปัจจัยที่มีผลให้ปรับตัวเพิ่มมี 5 ปัจจัยหลัก คือ (1) การยืดแผนลดกำลังการผลิตน้ำมันดิบจากเดิมของกลุ่มโอเปก จากสิ้นสุดไตรมาสแรกปี 2543 เป็นสิ้นสุดไตรมาสที่ 2 ของปี 2543 (2) ปริมาณสำรองน้ำมันในประเทศอุตสาหกรรมได้เริ่มปรับตัวลดลง (3) ความต้องการใช้น้ำมันในฤดูหนาวมีมากขึ้น ทำให้ราคาน้ำมันดีเซลสูงขึ้นตามฤดูกาล (4) ประเทศในภูมิภาคเอเชียมีความต้องการใช้น้ำมันเพิ่มทั้งไต้หวัน อินโดนีเซีย ศรีลังกา เป็นต้น เพราะเศรษฐกิจดีขึ้น (5) การสำรองน้ำมันในตลาดโลกลดลง ขณะที่หลายประเทศพยายามสำรองน้ำมันเพื่อป้องกันปัญหา Y2K ทำให้เกิดการปรับราคาน้ำมันดังนี้

เดือนตุลาคม ราคาน้ำมันเบนซินออกเทน 95, 91 และ 87 ได้ปรับตัวลดลง 4 ครั้ง รวม 90 สตางค์ต่อลิตร และดีเซลได้ปรับตัวลดลง 5 ครั้ง โดยเป็นการปรับตัวลดลงจากการปรับลดอัตราภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่นๆ 50 สตางค์ต่อลิตร และปรับตัวลดลงเนื่องจากการอ่อนตัวของราคาน้ำมันในตลาดโลก 75 สตางค์ต่อลิตร รวมลดลง 1.25 บาทต่อลิตร แต่ในช่วงปลายเดือนนี้เองราคาน้ำมันในตลาดโลกได้แข็งตัวขึ้นอีกทำให้ราคายาปลีกน้ำมันทุกชนิดในประเทศปรับตัวสูงขึ้น 30 สตางค์ต่อลิตร ทำให้ราคาน้ำมันเบนซินออกเทน 95, 91, 87 และดีเซลหมุนเร็วเท่ากับ 13.29, 12.49, 12.07 และ 10.09 บาทต่อลิตร ตามลำดับ

วันที่ 3 พ.ย. 2542 ราคาน้ำมันทุกชนิดปรับลง 10 สตางค์ต่อลิตร เนื่องจากราคาน้ำมันที่ตลาดสิงคโปร์มีการปรับตัวลดลงในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนต.ค. ประมาณ 1 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ส่งผลให้ราคาดีเซลอยู่ที่ 9.99 บาทต่อลิตร เบนซินพิเศษ 13.19 บาทต่อลิตร เบนซินธรรมดา 13.39 บาทต่อลิตร และวันที่ 12 พ.ย. 2542 ผู้ค้าน้ำมันทุกรายปรับราคาน้ำมันทุกประเภทขึ้นในอัตรา 30 สตางค์ต่อลิตร เบนซินพิเศษเป็น 13.49 บาทต่อลิตร เบนซินธรรมดา 13.69 บาทต่อลิตร และดีเซล 10.19 บาทต่อลิตร และวันที่ 18 พ.ย. 2543 ผู้ค้าน้ำมันทุกรายประกาศขึ้นราคาน้ำมันดีเซลอีก 20 สตางค์ต่อลิตร ราคาน้ำมันดีเซลจึงมาอยู่ที่ลิตรละ 10.39 บาท โดยน้ำมันเบนซินไร้สารและธรรมดายังไม่ปรับขึ้นราคา เหตุเพราะช่วงฤดูหนาวต่างประเทศมีการใช้น้ำมันดีเซลกันมาก

วันที่ 21 ธ.ค. 42 ปตท. จะปรับราคาน้ำมันสำเร็จรูปทั้งเบนซินและดีเซลเพิ่มขึ้นอีก 20 สตางค์ต่อลิตร เนื่องจากสถานการณ์น้ำมันในตลาดสิงคโปร์ปรับตัวเพิ่ม โดยเบนซินปรับตัวเพิ่มจาก 26 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลเป็น 28 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และดีเซลปรับตัวเพิ่มจาก 25 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลเป็น 26 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล (มติชน 01,111042, กรุงเทพธุรกิจ 061042,031142, ผู้จัดการ 08104203,221142, ไทยโพสต์ 281042, สยามรัฐ 211242)

ผลกระทบด้านพลังงานจากกรณีไฟไหม้ไทยออยล์

จากเหตุถังน้ำมันของโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ที่ตั้งอยู่ ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ระเบิด เมื่อวันที่ 2 ธ.ค. 2542 เวลา 23.10 น. โดยระเบิดจากถังน้ำมันหมายเลข T 3003 ซึ่งมีน้ำมันเบนซินบรรจุประมาณ 1.5 ล้านลิตร (รายละเอียดโปรดดูเพิ่มเติมในหมวดสิ่งแวดล้อมในรายงานฉบับนี้) ได้มีการประเมินผลกระทบทางด้านพลังงานจากกรณีดังนี้

บจ. ไทยออยล์ต้องหยุดกลั่นน้ำมัน 1 เดือน และต้องเลื่อนรับน้ำมันดิบจากโอมานที่จะมาถึงวันที่ 1 ม.ค. 2543 ออกไปสักกระยะหนึ่งเพื่อหาถังสำรอง เพราะทุกโรงกลั่นกักตุนน้ำมันเพื่อป้องกันปัญหาอายุเชื้อ จึงไม่มีถังว่าง

สำหรับภาครัฐแล้ว แม้ว่าอุบัติเหตุครั้งนี้จะไม่ทำให้น้ำมันขาดแคลน เพราะน้ำมันใหม่ไปเพียง 40 ล้านลิตร ขณะที่สำรองของประเทศไว้ 450 ล้านลิตร ใช้ได้ถึง 16 วัน แต่การหยุดเดินเครื่องของไทยออยล์ทำให้น้ำมันในประเทศหายไป 24 ล้านลิตรต่อวัน น้ำมันในตลาดเหลือ 6 แสนบาร์เรลต่อวัน จาก 6 โรงกลั่น (ประเทศไทยมีโรงกลั่นน้ำมัน 7 แห่ง ไทยออยล์มีความสามารถในการกลั่นน้ำมัน 2.1 แสนบาร์เรล/วัน แท่งลันจริง 1.7 แสนบาร์เรลต่อวัน) ซึ่งพอดีสำหรับการใช้ในประเทศ แต่ต้องเพิ่มการรับซื้อน้ำมันจากโรงกลั่นอื่นในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันปตท.ต้องชะลอการส่งออกน้ำมันและผลิตภัณฑ์ก๊าซหุงต้มไประยะหนึ่ง พร้อมกับประสานให้โรงกลั่นทุกแห่งเพิ่มกำลังผลิตให้เต็มกำลังจากที่ปัจจุบันผลิตไม่เต็มกำลังการผลิตสูงสุด เพื่อให้การผลิตได้ระดับ 102 ล้านลิตรต่อวัน โดยโรงกลั่นเอสโซ่ต้องเพิ่มกำลังผลิตจากวันละ 19 ล้านลิตรต่อวันเป็น 24 ล้านลิตรต่อวัน โรงกลั่นบางจาก 15 ล้านลิตรต่อวันเป็น 19 ล้านลิตรต่อวัน โรงกลั่นระยองจาก 23 ล้านลิตรต่อวันเป็น 24 ล้านลิตรต่อวัน ส่วนโรงกลั่นสตาร์ โรงกลั่นที่พีไอขณะนี้มีการผลิตเต็มกำลังแล้ว 24 ล้านลิตรต่อวัน และ 10 ล้านลิตรต่อวัน ตามลำดับ และให้โรงกลั่นและผู้ค้าน้ำมันชะลอการส่งออกน้ำมันทุกชนิด

สำหรับการป้องกันความเสี่ยงทางสังคมนั้น ปตท. เตรียมแผนเก็บน้ำมันเพื่อลดความเสี่ยง โดยจะต่อท่อน้ำมันจากโรงกลั่นไทยออยล์มาเก็บที่คลังน้ำมันของ ปตท. แทน

อนึ่ง หลังเกิดเหตุระเบิดทำให้หลายฝ่ายกังวลกับปัญหาความปลอดภัยของชุมชน ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อเสนอให้ย้ายคลังน้ำมันในพื้นที่ชุมชนคลองเตยออกไปต่างจังหวัด แต่หลายฝ่ายก็ตระหนักถึงเหตุผลอื่น ทั้งด้านต้นทุนและเวลาในการย้าย นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รมต.อุตสาหกรรม กล่าวว่า ครม.ยังไม่มียกยอหรือมาตรการใดๆ ออกมาแม้ว่าจะมีรัฐมนตรีบางท่านเสนอไปแล้วก็ตาม ซึ่งตนเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับงบประมาณ ควรของการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าก่อนเพราะหากอยู่ในวิสัยที่ควบคุมได้ก็ไม่ควรจะย้าย (มติชน 041242, กรุงเทพธุรกิจ, สยามรัฐ 051242, ผู้จัดการ 08,091242)

ปลายเดือนธันวาคม ก.พาณิชย์ผ่าทางตันน้ำมันขาดแคลน ยึดคุมสเปกสารอะโรเมติกในน้ำมัน 3 เดือน

นายกรพจน์ อัศวินวิจิตร รมช.พาณิชย์ เปิดเผยว่า กรมทะเบียนการค้าได้มีมติผ่อนผันให้ บจ.ไทยออยล์และ บจ.เชลล์ ประเทศไทย ยืดระยะเวลาบังคับใช้การกำหนดปริมาณสารอะโรเมติกในน้ำมันร้อยละ 35 ของปริมาณออกป๊ออีก 3 เดือน จากเดิมที่กำหนดให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ม.ค. 2543 เป็นต้นไป "การชะลอการใช้สารอะโรเมติกออกป๊ออีก 3 เดือนนี้จะช่วยให้ไทยไม่ต้องประสบปัญหาขาดแคลนน้ำมันในไตรมาสแรกของปี 2543 และทำให้ราคาน้ำมันไม่แพงขึ้นเพราะการนำเข้าตามมาตรฐานเดิมต่อไปอีก 3 เดือน โรงกลั่นในต่างประเทศ

โดยเฉพาะสิ่งค้ำประกันไม่ต้องกลับให้ได้มาตรฐานของไทย ราคาจะอยู่ในระดับเดิม ต้นทุนนำเข้าก็จะไม่สูงขึ้น และจะไม่กระทบต่อราคาจำหน่ายในประเทศ สำหรับแนวโน้มราคาน้ำมันในปี 2543 ยังคงอยู่ในระดับ 20 - 25 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และคงจะไม่สูงไปกว่านี้ โดยคาดว่าจะมีปัญหาบ้างในช่วงต้นปี เพราะปริมาณความต้องการใช้น้ำมันในช่วงฤดูหนาวยังคงมีมาก แต่หลังจากพ้นฤดูหนาวไปแล้วสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

นางสาวภัทรา สกุลไทย อธิบดีกรมทะเบียนการค้า กล่าวว่า ในช่วงเดือน ม.ค.-ต.ค. 2542 ประเทศไทยใช้น้ำมันเชื้อเพลิงรวมทั้งสิ้นวันละ 638,514 บาร์เรล ปริมาณการใช้ใกล้เคียงกับปีที่แล้ว โดยการจัดหาน้ำมันสำเร็จรูปได้จากการผลิตของโรงกลั่นและโรงแยกก๊าซภายในประเทศประมาณวันละ 726,111 บาร์เรล และนำเข้าอีกวันละ 34,844 บาร์เรล คิดเป็นมูลค่ารวม 7,298 ล้านบาท ส่วนการจัดหาน้ำมันดิบจากแหล่งภายในประเทศมีวันละ 67,330 บาร์เรล หรือร้อยละ 9 ของการจัดหาทั้งหมด ส่วนที่เหลือจะต้องนำเข้าจากต่างประเทศ อีกวันละ 703,373 บาร์เรล มูลค่ากว่า 130,880 ล้านบาท โดยแหล่งนำเข้าสำคัญ คือ โอมาน 25% สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 19% เยเมน 16% กาตาร์ 8% ซาอุดีอาระเบีย 8% แหล่งน้ำมันแถบตะวันออกไกล 15% และแหล่งอื่นๆ (Bangkok Post 181299, ผู้จัดการ 301242)

2.1.2 ความเคลื่อนไหวด้านพลังงานไฟฟ้า

กฟผ. เตรียมปิดโรงไฟฟ้าชั่วคราวในปี 43 ลดผลิตไฟฟ้า 2,000 เมกะวัตต์

ต้นเดือนธันวาคม นายศิริกิตติ์ กลั่นความดี รองผู้อำนวยการระบบส่ง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ในฐานะคณะทำงานพิจารณาแผนการปิดโรงไฟฟ้าชั่วคราว เปิดเผยว่า จากปัญหาความต้องการใช้ไฟฟ้าในประเทศที่ยังไม่ปรับเพิ่มสูงขึ้นมากนัก เนื่องจากความต้องการใช้ไฟฟ้ายังต่ำกว่าแผนงานเดิม ส่งผลให้ปริมาณสำรองไฟฟ้าสูงขึ้นเกินหลักเกณฑ์ที่กำหนดเป็นจำนวนมากหรือมีสำรองเกินร้อยละ 25 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ กฟผ. ได้ตั้งสำรองไฟฟ้าฉุกเฉิน ทั้งนี้ กฟผ. ได้วางแผนลดกำลังผลิตในส่วนของ กฟผ. ลงโดยจะหยุดการเดินเครื่องโรงไฟฟ้าเป็นการชั่วคราวในลักษณะพร้อมจะเดินเครื่องผลิตไฟฟ้าได้ (Cold standby) ในช่วงปี 2543-2546 โดยมีเป้าหมายสำรองไฟฟ้าลดต่ำลงในอัตราที่เหมาะสม โดยลดกำลังในส่วนของการเดินเครื่องเพื่อให้สำรองมาอยู่ในอัตราร้อยละ 26

สำหรับแผนการลดการผลิตจะเริ่มหยุดการเดินเครื่องในเดือน ม.ค. 2543 โดยลดการผลิตประมาณ 2,000 เมกะวัตต์ โดยจะหยุดเดินเครื่องบางโรงประกอบด้วยโรงไฟฟ้าหนองจอก 4 เครื่อง กำลังผลิตเครื่องละ 122 เมกะวัตต์ โรงไฟฟ้าแม่เมาะเครื่องที่ 1 ถึง 3 กำลังเครื่องละ 75 เมกะวัตต์ รวมกำลังผลิตต้องหยุด 713 เมกะวัตต์ ส่วนในปี 2544 จะหยุดการผลิตเพิ่มเติมในโรงไฟฟ้าบางปะกงในส่วนโรงไฟฟ้าพลังความร้อน-3 (Terminal-3) กำลังการผลิต 600 เมกะวัตต์ พลังงานความร้อนร่วมบล็อกที่ 1 และ 2 กำลังผลิตเครื่องละ 360 เมกะวัตต์ โรงไฟฟ้าระยอง 1 บล็อกที่ 1 กำลังผลิต 308 เมกะวัตต์ รวมการหยุดเครื่องผลิตในปี 2543 และปี 2544 เท่ากับ 2,341 เมกะวัตต์ ส่วนปีงบประมาณ 2545 จะหยุดการผลิตประมาณ 2,000 เมกะวัตต์

อนึ่ง นายศิริกิตติ์กล่าวยืนยันว่า แม้ต้องหยุดการผลิตถึง 2,000 เมกะวัตต์ แต่ในส่วนพนักงานจะไม่มีการปลดออกแน่นอน เพราะได้วางแผนที่จะใช้ระบบสับเปลี่ยนหน้าที่ไปทำงานด้านอื่นทดแทน (ผู้จัดการ 101242)

เดือน ธ.ค. ค่าไฟฟ้า Fi ขยับเพิ่มขึ้นอีก 19 สตางค์ ผลจากน้ำมันตลาดโลกเพิ่มขึ้นและการชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศ

ที่ประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการปรับอัตราค่าไฟฟ้าอัตโนมัติ เมื่อวันที่ 20 ธ.ค. 2542 มีมติเห็นชอบให้เรียกเก็บค่าไฟฟ้าตามสูตรการปรับอัตราค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ (Fi) สำหรับเดือน ธ.ค. 2542 เท่ากับ 56.32 สตางค์ต่อหน่วย หรือ ค่าไฟฟ้าขยับเพิ่มเป็น 18.40 สตางค์ต่อหน่วย จากการปรับขึ้นของราคาน้ำมันโลกและการชดเชยของค่าเงินบาท ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยที่เรียกเก็บจากประชาชนเพิ่มขึ้นจาก 2.05 บาทต่อหน่วย เป็น 2.24 บาทต่อหน่วย โดยจะเรียกเก็บในเดือน ธ.ค. 42 - มี.ค. 43 (สยามรัฐ 211242)

2.1.3 ความเคลื่อนไหวด้านพลังงานก๊าซ

30 ตุลาคมรัฐบาลชวนเป็นสักขีพยานการเซ็นสัญญาก๊าซไทย-มาเลเซีย

วันที่ 30 ต.ค. 2542 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้ลงนามสัญญา 4 ฉบับ ในการตกลงซื้อก๊าซธรรมชาติและข้อตกลงร่วมเพื่อการพัฒนาโครงการท่อก๊าซข้ามแดนไทย-มาเลเซีย ระหว่างบริษัทปิโตรเลียมแห่งชาติ หรือ เปโตรนาส ของมาเลเซีย กับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) โดยมีนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี กับดาโต๊ะ เสรี มหารีร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เป็นสักขีพยาน ข้อตกลงดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้ ปตท.และเปโตรนาสมีสิทธิซื้อก๊าซจากแหล่งเจาะตั้งในปริมาณเท่าๆ กัน โดยก๊าซดังกล่าวจะถูกส่งขึ้นมาสู่กระบวนการที่โรงแยกก๊าซ อ.จะนะ จ.สงขลา ก่อนที่จะถูกส่งข้ามแดนไปมาเลเซีย การเดินทางไปเป็นสักขีพยานของนายกรัฐมนตรีเกิดขึ้นท่ามกลางเสียงคัดค้านของชาวบ้านในพื้นที่ และองค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากโครงการดังกล่าวยังไม่จัดทำประชาพิจารณ์ก่อน จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและชุมชน

สาระสำคัญของสัญญาประกอบด้วย

1) สัญญาผู้ถือหุ้นบริษัทร่วมทุนทั้ง ปตท. และเปโตรนาสทั้งสองฝ่ายจะร่วมทุนบนหลักการ 50:50 เพื่อดำเนินงานโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย

2) สัญญาการให้ยืม-คืนก๊าซที่ ปตท. และเปโตรนาสจะรับซื้อก๊าซในพื้นที่ JDA ฝ่ายละ 50:50 โดยที่เปโตรนาสจะรับซื้อก๊าซในช่วงแรก ส่วน ปตท. จะรับซื้อในช่วงต่อมา

3) สัญญาแม่บทการร่วมทุน ทั้งปตท.และเปโตรนาสจะร่วมศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมทุนในโครงการใช้ประโยชน์ก๊าซจากพื้นที่ JDA ในพื้นที่เป้าหมายได้แก่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และรัฐเปอรลิส ที่อยู่ทางตอนใต้ของมาเลเซีย

อนึ่ง โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่มีการลงนามข้อตกลงเบื้องต้นของสัญญาซื้อขายก๊าซ ตั้งแต่ 22 เม.ย. 2522 และเมื่อ 14 ก.ย. 2542 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้มีการลงนามในสัญญาร่วม 4 ฉบับ (กรุงเทพฯ 291042, มติชน 311042, ผู้จัดการ 081142)

ปตท. เสนอรื้อยื้อเวลาเปิดเสรีก๊าซธรรมชาติ 5 ปี

นายปิ迪 ยัมประเสริฐ ผู้จัดการใหญ่ ปตท. ก๊าซธรรมชาติ กล่าวในการสัมมนาเรื่อง "ทิศทางการเปิดเสรีในกิจการก๊าซธรรมชาติ ปี 2000" ว่าการเปิดเสรีในกิจการก๊าซธรรมชาติจะส่งผลให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้นตามกลไกตลาดและผลประโยชน์จะตกกับประชาชน การเปิดเสรีสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับโครงสร้างของการพัฒนาพลังงานของแต่ละประเทศ โดยการพัฒนาตลาดพลังงานจะมีขั้นตอนและระยะเวลาที่เหมาะสม แบ่งออกเป็น 5 ระยะ คือ

- 1) ระยะพัฒนาโครงสร้าง
- 2) ระยะเริ่มค้าขายสินค้าภายนอกเขตของสัญญา
- 3) ระยะเริ่มมีบริการรายงานราคา
- 4) ระยะแยกกิจการผลิต การขนส่งและการจำหน่ายออกจากกัน
- 5) ระยะเริ่มมีบริการบริหารความเสี่ยง

กรณีประเทศไทยอยู่ระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งต้องใช้เงินทุนมาก จึงจำเป็นต้องมีการคุ้มครองโดยสัญญาระยะยาว และสิทธิการจำหน่ายเพียงผู้เดียว เพราะโครงสร้างของอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติในประเทศไทยยังมีขนาดเล็ก ผู้ผลิต และผู้ใช้ก๊าซยังมีจำนวนจำกัด ดังนั้นระยะเวลาที่เหมาะสมจะเปิดเสรีคือ ระยะที่ 5 อย่างไรก็ตามบนความไม่พร้อม รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จ้าง บริษัท ไพรซ์ วอเตอร์ เฮาส์ ศึกษารายละเอียด คาดว่าจะสรุปได้ในต้นปีหน้า

นายอนันต์ สิริแสงทักษิณ รองผู้จัดการใหญ่อาวุโส ฝ่ายจัดหาและจำหน่ายก๊าซธรรมชาติ ปตท. ก๊าซธรรมชาติ กล่าวว่า สำหรับอัตราการขายตัวของความต้องการใช้ก๊าซต่อปีคาดว่าจะขยายตัวเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการใช้ก๊าซในปัจจุบันกับกำลังการขนส่งจะพบว่ายังสามารถรองรับได้อีกมาก ดังนั้นระยะเวลาที่เหมาะสมจะเปิดเสรี คือ ในช่วงปี 2548 ที่ปริมาณความต้องการใช้ก๊าซจะเกินปริมาณการขนส่ง อย่างไรก็ตามทาง ปตท. ได้เตรียมแยกกิจการท่อส่งก๊าซออกจากระบบจัดจำหน่าย โดยตั้งบริษัท ปตท. ท่อส่งก๊าซจำกัด ซึ่ง ปตท. ถือหุ้น 100% ในปีหน้า และเปิดโอกาสให้บุคคลที่ 3 ใช้ระบบท่อส่งก๊าซได้ จากนั้น จะต้องมีการตั้งองค์กรอิสระทำหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการกำหนดราคา และความเป็นธรรมในการให้บริการ (กรุงเทพฯ 041242)

2.1.4 ความเคลื่อนไหวพลังงานทางเลือก

เดือน พ.ย. สสพ. ทุ่ม 90 ล้านบาทตั้งศูนย์พลังงานทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ

นายดุสิต เครืองาม อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) มอบเงินให้กับสำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จำนวน 90 ล้านบาท จัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อการพลังงานแห่งชาติที่รังสิตโดยศูนย์แห่งนี้จะเป็นศูนย์ที่ 4 ส่วนอีก 3 ศูนย์ที่จัดตั้งไปแล้ว ได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีและวัสดุแห่งชาติ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) อย่างไรก็ตามศูนย์วิจัยแห่งใหม่อยู่ระหว่างการรออนำเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีและสวทช. จะใช้เงิน 30 ล้านบาท เพื่อผลักดันโครงการดังกล่าว (กรุงเทพฯ 101142)

2.1.5 กพข. กพผ. กปน. และ กทพ. กับการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกประหยัดพลังงาน

ในช่วงไตรมาสที่ 4 ราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้น ทำให้หลายหน่วยงานเคลื่อนไหวรณรงค์เพื่อประหยัดการใช้น้ำมัน กล่าวคือเดือน ต.ค. 2542 สำนักงานคณะกรรมการพลังงานนโยบายแห่งชาติ (สพช.) ผลิตสื่อชี้แนะให้ประชาชนประหยัดน้ำมัน โดยเปลี่ยนการใช้ออกเทน เช่น เปลี่ยนจากออกเทน 95 มาเป็นออกเทน 87 จะประหยัดได้ลิตรละ 1.22 บาท โครงการ "คาร์พูล" ให้ประชาชนใช้รถยนต์ร่วมในทางเดียวกัน เช่น คาร์พูลคนที่อยู่บ้านเดียวกัน คาร์พูลคนที่อยู่ใกล้บ้าน คาร์พูลส่งลูกไปโรงเรียน คาร์พูลเพื่อนที่ทำงาน ซึ่งบางบริษัทก็ทำอยู่แล้ว เช่น บริษัทสยามอีเอสเบตเตอร์ และสพช. ยังแจกหนังสือเรื่อง "สถานการณ์ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ผลกระทบและแนวทางแก้ไข" จำนวน 1,000 เล่ม

นอกจากนั้น สฟช. ได้เรียกร้องให้ประชาชนหันมาใช้พลังงานทดแทน เช่น การนำมูลสุกรมาผลิตก๊าซชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือน หรือสถานประกอบการ การใช้เซลล์แสงอาทิตย์ผลิตพลังงานในสถาบันการศึกษา ด้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เสนอให้ประชาชนประหยัดพลังงานโดยใช้อุปกรณ์ เช่น การใช้หลอดหลอดประหยัดไฟ การสนับสนุนให้ผลิตตู้เย็นประหยัดไฟเบอร์ 5 ล่าสุดส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตข้าวกล้องเบอร์ 5 ที่ผ่านการกะเทาะเปลือกเพียงครั้งเดียว จากที่เคยขัดสี 3 ครั้ง เพื่อประหยัดพลังงานให้มากที่สุด

ส่วนการประปานครหลวง (กปน.) ใช้วิธีลดการผลิตและการจ่ายน้ำ โดยประกาศแจ้งว่าเขตใดน้ำจะไม่ไหลเวลาใด เพื่อให้ประชาชนสำรองน้ำไว้ใช้ จะเป็นการสร้างนิสัยประหยัดการใช้น้ำให้ประชาชน นอกจากนี้จะมีโครงการประปาดื่มได้ เพื่อให้ประชาชนหันมาดื่มน้ำประปาแทนการซื้อน้ำดื่ม

ด้านบริษัทบางจาก จำกัด ได้แจกหนังสือ “คู่มือฉลาดใช้” ฉบับประหยัดน้ำมัน ให้แก่ผู้ใช้น้ำมันตามปั๊มของบางจาก ขณะที่บริษัท เอสโซ่ ได้รณรงค์ประหยัดน้ำมันไปตามสื่อโฆษณาต่างๆ เป็นการตูน 3 แบบ มีข้อความและภาพชักชวนให้ประหยัดน้ำมัน อนึ่งในเดือน พ.ย. สฟช. ได้ร่วมมือกับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย(กทพ.) รณรงค์ให้ผู้ขับรถยนต์เติมน้ำมันค่าออกเทนถูกต้องตามความต้องการของเครื่องยนต์ โดยสฟช. จะมอบคู่มือการเลือกใช้น้ำมันเบนซินตามค่าออกเทนจำนวน 200,000 เล่ม ไปแจกแก่ประชาชนผู้ใช้รถยนต์ที่ด่านขึ้นทางด่วน 56 แห่ง เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด (ไทยโพสต์ 061042, ผู้จัดการ 041142)

2.2 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน องค์กรเอกชนและนักวิชาการ

2.2.1 ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนและนักวิชาการ

NGOและชาวบ้านประท้วงโครงการซื้อ-ขายก๊าซไทย-มาเลเซียชั่วคราวโครงการท่อส่งก๊าซไทย-พม่า

วันที่ 29 ต.ค. 2542 นายทวีศักดิ์ มณีวงศ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน และตัวแทนนักศึกษา 6 คนได้เดินทางไปทำเนียบรัฐบาลเพื่อยื่นหนังสือประท้วงรัฐบาลกรณีที่นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จะเดินทางไปเซ็นสัญญาโครงการท่อส่งก๊าซกับมาเลเซีย เหตุผลที่ประท้วงเพราะรัฐบาลไม่ได้ให้ข้อมูลต่อสาธารณะ ทั้งที่นักศึกษาและประชาชนในพื้นที่ได้คัดค้านโครงการนี้ เพราะจะเหมือนกับโครงการท่อส่งก๊าซไทย-พม่า ที่จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแต่ต้น แม้ประชาชนในพื้นที่คัดค้าน รัฐบาลดำเนินการต่อเพื่อสนองตอบความต้องการพลังงานของภาคอุตสาหกรรม โดยไม่ตระหนักถึงต้นทุนทางสังคมและต้นทุนธรรมชาติ ด้านนายจรรยา เพชรรัตน์ ตัวแทนกลุ่มศึกษาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กล่าวว่า การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ไม่พูดความจริงกับประชาชน ไม่ชี้แจงผลผลิต ผลเสีย และผลกระทบเลย และไม่เปิดเผยข้อสัญญา ปตท. อ้างว่าเป็นโครงการของเปโตรนาสแห่งมาเลเซีย ทั้งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตคนไทย

ในวันเดียวกันนี้ ที่สำนักงานกงสุลมาเลเซียประจำประเทศไทย อ.เมือง จ. สงขลา ได้มีตัวแทนประชาชน อ. จะนะ นานหมอน และ สะเดา 50 คน นำโดยนายพิชัย ศรีใส และนายอนันต์ บุญญโสภณ ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายเมืองสงขลาได้ยื่นหนังสือต่อนายวัน จาร์ฟา วัน มาฮามุด กงสุลใหญ่มาเลเซียเพื่อคัดค้านโครงการดังกล่าว โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชน 26 องค์กรทั่วประเทศลงชื่อสนับสนุนให้มีการทบทวนโครงการ

นายจรรยา หนูทอง จากนสพ.ผู้จัดการได้วิเคราะห์สาเหตุประชาชนภาคใต้คัดค้านโครงการโรงแยกก๊าซและแนวทางการวางท่อส่งก๊าซ ทั้งๆ ที่รัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากภาคใต้ โดยสรุปเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) เป็นโครงการที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตของชุมชนและแผนการลงทุนมีเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อยู่บนต้นน้ำคลองคูตะเกาะซึ่งเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคสำคัญของจังหวัดสงขลา จะส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำแห่งนี้ไปในทางเป็นมลพิษ
- 2) เป็นการพัฒนาที่ดินตามรอยผิดพลาดในอดีตคือการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถยืนอยู่ด้วยตนเอง ไม่ได้แก้ปัญหาแรงงานที่แท้จริง เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดภาวะทางสาธารณสุขและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม
- 3) ความไม่ชอบธรรมในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม จนถึงบัดนี้พบว่ารัฐบาลไทยไม่ได้มีแผนการทำประชาพิจารณ์อย่างชัดเจน ในขณะที่กระแสความขัดแย้งต่อโครงการเกิดขึ้นทั่วไป และจะทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับซึ่งจะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานต่อไป

ข้อสงสัยที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่จากการชี้แจงของรัฐบาลและการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เช่น

- 1) ข้อสงสัยเรื่องผลประโยชน์ของประเทศ การซื้อขายก๊าซครั้งนี้เป็นประโยชน์ของประเทศจริงหรือ เพราะขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีความต้องการใช้ก๊าซแห่งนี้ ดังจะเห็นได้จากสัญญาที่ว่าในช่วง 5-6 ปีแรก มาเลเซียได้รับผลประโยชน์จากการใช้ก๊าซทั้งหมด
- 2) ข้อสงสัยการแบ่งปันผลประโยชน์ปิโตรเลียมในการร่วมพัฒนาพื้นที่ที่ล้อมล้าเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม หรือ JDA แบบ 50:50 อาจไม่เป็นธรรม เพราะพื้นที่ JDA อยู่ในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ ควรแบ่งผลประโยชน์ไทยต่อมาเลเซียในสัดส่วน 70:30

- 3) ข้อสงสัยเรื่องการทำให้ประชากรมีการซื้อขายก๊าซและการร่วมทุนโครงการส่งท่อก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย ดำเนินการโดยไม่มีการจัดทำประชาพิจารณ์ไม่ยอมให้ประชาชนมีส่วนร่วม (มติชน 301042, ผู้จัดการ 081142)

2.2.2 ความเคลื่อนไหวเพื่อแสวงหาพลังงานทางเลือก และการอนุรักษ์พลังงาน

พลังงานทางเลือก พลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลม

นายพินิจ จันทร์สุรินทร์ ประธานกรรมการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎรและประธานกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติ กล่าวว่า หลายองค์กรและหน่วยงานรวมตัวกันผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการนำพลังงานมาทดแทนเพื่อการอนุรักษ์ ถ่านหินและน้ำมันรวมถึงลดการนำพลังงานเข้าจากต่างประเทศ ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยจะผลักดันให้มีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีการนำเข้าน้ำมันเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรมประมาณ 300,000 ล้านบาทต่อปี ถึงแม้ว่าจะมีก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยที่ใช้ในประเทศบางส่วน ดังนั้น การนำเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ทดแทนน้ำมันได้ 10% จะทำให้ประเทศลดการสูญเสียค่าใช้จ่ายได้ถึง 30,000 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม การที่จะกระตุ้นให้ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ รัฐควรผลักดันให้เกิดมาตรการทางด้านภาษี โดยลดภาษีวัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนผู้ติดตั้งแผงวงจรโซลาร์เซลล์ โดยยกเว้นภาษีให้ประมาณ 5 ปี อาจส่งผลให้มีผู้ประกอบการติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการไทยผลิตอุปกรณ์ที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์บ้างแล้ว เช่น กังหันลมสูบน้ำ ชุดแสงไฟโซลาร์เซลล์เครื่องแปลงกระแสไฟฟ้า (กรุงเทพฯธุรกิจ 101142)

เดือนธันวาคมนักวิชาการผลักดันตั้งโรงไฟฟ้าชนบทหวังนำร่อง 10 ตำบลต้นปี 2000

กลุ่มนักวิชาการด้านวิศวกรรม เปิดเผยมกับ นสพ.ผู้จัดการว่า ขณะนี้นักวิชาการด้านวิศวกรรมกำลังรวมตัวกันเพื่อผลักดัน "โครงการโรงไฟฟ้าตำบล" เพื่อที่จะนำวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตรภายในตำบล เช่น แกลบ ชังข้าวโพด ชานอ้อย ฯลฯ มาเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับใช้ในอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในตำบล ทั้งอุตสาหกรรมเดิมและอุตสาหกรรมใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น

โครงการดังกล่าวถือเป็นความพยายามที่จะผลิตกระแสไฟฟ้าให้พอเหมาะกับปริมาณเชื้อเพลิงที่มีอยู่ในตำบลซึ่งจะมีการออกแบบเครื่องจักรและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับชนิดและปริมาณของเชื้อเพลิง โดยคำนึงถึงมูลค่าการลงทุนที่ต่ำ มีระยะเวลาดำเนินการสั้น มีผลตอบแทนที่เหมาะสมต่อการลงทุน มีแผนการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีผลกำไรจากการขายกระแสไฟฟ้าทั้งหมด ที่จะขายให้กับอุตสาหกรรมภายในตำบล

นักวิชาการคาดว่าโครงการดังกล่าวจะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 600 กิโลวัตต์ จะเริ่มดำเนินการได้ภายในต้นปี 2543 ในปีแรกจะจัดตั้งโครงการนำร่องใน 10 ตำบลก่อนโดยเน้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอันดับแรก จากนั้นก็จะดำเนินการตามความต้องการของตำบลอื่นที่ขอมาในปีต่อไปเรื่อยๆ ด้านการบริหารงานจะมีการตั้งนิติบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัดซึ่งถือหุ้นโดยผู้ในระดับตำบลและผู้ถือหุ้นรายอื่นๆ อาจจัดในรูปแบบสหกรณ์เพื่อรับผิดชอบดำเนินการแทนบริษัท นักวิชาการเชื่อว่า โครงการดังกล่าวเป็นไปได้และใช้เงินลงทุนไม่มากนัก ผลที่ได้ถือว่าคุ้มกับการลงทุน หากเป็นการนำเครื่องจักรใหม่มาประกอบเองต้นทุนประมาณ 25 ล้านบาทต่อเครื่อง หากนำเข้าเครื่องที่มีศักยภาพใกล้เคียงกันราคาตกประมาณ 80 ล้านบาทต่อเครื่อง ไทยเราไม่จำเป็นต้องนำเข้าทั้งหมด แต่นำเครื่องมาประยุกต์ก็จะได้เครื่องราคาถูกกว่าแต่คุณภาพเท่ากัน กลุ่มนักวิชาการดังกล่าวกำลังดำเนินการผลักดันให้โครงการนี้ลุ้งโดยเร็ว (ผู้จัดการ 111242)

2.3 ความเคลื่อนไหวภาคต่างประเทศ

2.3.1 สถานการณ์ราคาน้ำมันและก๊าซ

เดือน ต.ค. ยูเอเอ็นอนุมัติริักผลิตน้ำมันเพื่ออาหารเพิ่มชั่วคราว

วันที่ 4 ต.ค. 2542 คณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ (ยูเอเอ็น) ลงมติเป็นเอกฉันท์อนุมัติให้อิรักผลิตน้ำมันตามโครงการ "น้ำมันเพื่ออาหาร" เพิ่มเติมได้เป็นการชั่วคราวจากที่เคยส่งออกเป็นมูลค่า 5,260 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นอีก 3,040 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมเป็นเกือบ 8,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประกอบกับประเทศนอร์เวย์ได้เพิ่มโควตาการผลิตน้ำมันออกสู่ตลาดโลก 500,000 บาร์เรล/วัน ส่งผลให้ราคาน้ำมันโลกตกลง โดยราคาในตลาดนิวยอร์ก เมอร์เคนไฮส์ เอ็กซ์เชนจ์ลดฮวบลง 78 เซนต์ มาอยู่ที่ 23.76 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล ขณะที่น้ำมันดิบเบรนท์ที่ตลาดลอนดอนลดลง 69 เซนต์มาอยู่ที่ 22.98 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ส่วนที่ตลาดสิงคโปร์ราคาน้ำมันลดต่ำมาที่ 22.90 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล (มติชน 071042, กรุงเทพฯธุรกิจ 161042)

เดือน พ.ย. มาเลเซียผลักดันตั้งศูนย์ก๊าซอาเซียน เพื่อลดการพึ่งพาน้ำมันดิบ

ที่ประชุมเครือข่ายไฟฟ้าและท่อก๊าซของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) จัดประชุมครั้งแรกที่กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 5 ต.ค. 2542 นายลีโอ มอกจี รมต.พลังงานของมาเลเซียเสนอให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พิจารณาจัดตั้งศูนย์ก๊าซแห่งอาเซียน เพื่อช่วยเหลือพัฒนาความสามารถในการวิจัยและพัฒนาก๊าซในภูมิภาค

นายลีโอ มอกจี กล่าวว่าศูนย์วิจัยและพัฒนาก๊าซจะช่วยสร้างผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจท่อส่งก๊าซ ให้คงอยู่ในภูมิภาค พร้อมกับช่วยพัฒนาความสามารถในการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับด้านนี้ เพื่อให้โครงการเครือข่ายไฟฟ้าและท่อก๊าซของอาเซียนสำเร็จสมบูรณ์ เขากล่าวด้วยว่า วิกฤติเศรษฐกิจและปัญหาราคาน้ำมันที่อยู่ในระดับที่สูงที่สุดและต่ำสุดระหว่าง 2 ปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งพลังงานที่สามารถจัดหาได้ในภูมิภาคเพื่อเป็นทางเลือกนอกเหนือจากน้ำมันดิบ สำหรับประเทศอาเซียน (กรุงเทพธุรกิจ 161042)

2.3.2 สถานการณ์ราคาน้ำมันโลกไตรมาส 4 ปี 2542 และคาดการณ์ปี 2543

ความเคลื่อนไหวราคาน้ำมันโลก ปี 2542 และคาดการณ์ปี 2543

สถานการณ์ราคาน้ำมันโลกในไตรมาสที่ 3 ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญมาจากกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออก (โอเปก) ได้ขยายเวลาการลดกำลังการผลิตน้ำมันออกสู่ตลาดโลกออกไปอีกระยะหนึ่งจากเดิมที่สิ้นสุดในเดือนมีนาคม 2543 มีผลให้ราคาน้ำมันในตลาดต่างประเทศปรับตัวดังนี้

วันที่ 16 พ.ย. 2542 ปตท.รายงานสถานการณ์น้ำมันดิบโลกว่า ราคาน้ำมันดิบเบรนท์ได้ปรับตัวสูงขึ้นในรอบ 3 ปี มาอยู่ที่ 24.82 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ขณะที่แหล่งน้ำมันดิบดูไบอยู่ที่ 23.98 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และโอมาน 24.10 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ทำให้ราคาดังกล่าวกระทบถึงตลาดสิงคโปร์ในกลางเดือน พ.ย. 2542 ปรับราคาเบนซินจาก 26.23 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลและดีเซล 23.95 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล มาอยู่ที่ 26.63 และ 24.85 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลตามลำดับ

วันที่ 17 พ.ย. 2542 ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกก็ได้ปรับตัวสูงที่สุดในรอบ 9 ปี คือได้ปรับตัวมาอยู่ที่ 26 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และราคาน้ำมันดิบเบรนท์ในตลาดลอนดอนงวดส่งมอบเดือนม.ค. 2543 พุ่งขึ้นแตะระดับ 25.09 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ซึ่งถือเป็นระดับสูงสุดนับตั้งแต่เดือน ม.ค. ปีพ.ศ. 2534 อันเป็นช่วงที่กองกำลังพันธมิตรภายใต้การนำของสหรัฐฯ ขับไล่กองกำลังอิรักออกจากคูเวต

วันที่ 22 พ.ย. 2542 ผู้นำข่าวรอยเตอร์เปิดเผยว่า ราคาน้ำมันดิบในตลาดนิวยอร์กส่งมอบในเดือน ม.ค. 2543 ได้พุ่งจากระดับ 26.54 เป็น 26.90 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล เนื่องจากอิรักได้ปฏิเสธข้อเสนอของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ยึดเวลาและโควตาส่งออกน้ำมันดิบให้แก่อิรักในปริมาณและคุณภาพมากพอ

อนึ่ง นายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรีและรมต.พาณิชย์ กล่าวว่า "ผมเชื่อว่าจะมีน้ำมันในตลาดโลกมากขึ้น ราคาน่าจะอยู่ที่ 20-30 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล เมื่อถึงจุดที่ราคาสูงมากๆ จะมีการปล่อยน้ำมันออกมาจากแท่นที่ทราบประธานาธิบดีบิล คลินตัน แห่งสหรัฐฯ ได้ลงนามในโครงการท่อส่งน้ำมันกับประเทศรัสเซีย ซึ่งจะทำให้มีการนำน้ำมันจากตอนใต้ของรัสเซียมาใช้มากขึ้น และหากราคาน้ำมันขึ้นเมื่อไหร่ การลงทุนวางท่อน้ำมันในกลุ่มประเทศซีไอเอส ก็จะสร้างอำนาจด้านทานกลุ่มโอเปกมากขึ้น"

การปีโตรเลียมแห่งประเทศไทยประเมินสถานการณ์ด้านราคาน้ำมันในตลาดโลก พบว่า ในช่วงครึ่งแรก (ม.ค.- มิ.ย.) ของปี 2543 ราคาน้ำมันจะเคลื่อนไหวในระดับสูงและอ่อนไหวลงในช่วงครึ่งปีหลัง โดยเฉลี่ยราคาน้ำมันจะอยู่ที่ 18 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล เนื่องจากในไตรมาสแรกกลุ่มโอเปกยังคงลดการผลิตน้ำมัน และอาจตัดสินใจลดการผลิตต่อไปตลอดทั้งปี ซึ่งนักวิเคราะห์ทั่วโลกยังไม่สามารถวิเคราะห์กลยุทธ์ของกลุ่มโอเปกได้ แต่ก็เชื่อว่าปีหน้าการจัดหาน้ำมันยังคงอยู่ระดับต่ำกว่าความต้องการใช้ ซึ่งประเมินความต้องการใช้น้ำมันของโลกโดยเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 77.1 ล้านบาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2542 ประมาณ 1.8 ล้านบาร์เรลต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.4 (ไทยรัฐ 161142, สำนักข่าวไทย 181142, มติชน 231142, มติชนสุดสัปดาห์ 231142, ผู้จัดการ 291242)

เดือน พ.ย โอเปกลดการผลิตวันละ 5 แสนบาร์เรล IEA เดือน ธ.ค. สারণน้ำมันโลกลดลงถึง 5 ล้านบาร์เรลต่อวัน

เดือน พ.ย. องค์การประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (โอเปก) ผลิตน้ำมันลดลงมาอยู่ที่ระดับวันละ 26.10 ล้านบาร์เรล จาก 26.61 ล้านบาร์เรลในเดือน ต.ค. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณน้ำมันดิบของโอเปกลดลงในเดือน พ.ย. กว่า 5 แสนบาร์เรล เนื่องจากอิรักหยุดการส่งออกน้ำมันดิบตั้งแต่วันที่ 24 พ.ย. 2542 ประกอบกับอิหร่านและประเทศสมาชิกโอเปกหลายประเทศปฏิบัติตามโควตาการผลิตน้ำมันอย่างเคร่งครัดมากขึ้น

นายโรเบิร์ต พริตเติล ประธานสำนักงานพลังงานระหว่างประเทศ (ไออีเอ) เตือนปริมาณน้ำมันสำรองทั่วโลกลดลงอย่างรวดเร็ว โดยในเดือน ต.ค. ที่ผ่านมาน้ำมันพาณิชย์สำรองในหมู่ชาติอุตสาหกรรมลดลง 440,000 บาร์เรลต่อวัน หลังจากในเดือนกันยายน หดฮวบอย่างหนักถึง 1.56 ล้านบาร์เรลต่อวัน และคาดว่า เดือน ธ.ค. ปริมาณซัพพลายน้ำมันทั่วโลกจะลดลงถึง 5 ล้านบาร์เรลต่อวัน การลดปริมาณน้ำมันเรื่อยๆ สืบเนื่องจากการทำข้อตกลงจำกัดปริมาณการผลิตของชาติสมาชิกกลุ่มโอเปกและชาตินอกกลุ่มเมื่อช่วงเดือนมีนาคมที่

ผ่านมา และยิ่งทรุดฮวบลงไปอีกเมื่ออิรักหยุดการส่งออกน้ำมันเพื่อตอบโต้คำตัดสินของสหประชาชาติที่ต่อเวลาโครงการขายน้ำมันเพื่อแลกอาหารออกไปอีก 2 อาทิตย์ แทนที่จะเป็น 6 เดือน อย่างที่อิรักยื่นข้อเสนอ ก่อนหน้านี้อิรักส่งออกน้ำมัน 2.3 ล้านบาร์เรลต่อวัน จากปริมาณที่หลายน้ำมันในตลาดโลกทั้งหมด 75 ล้านบาร์เรลต่อวัน ประกอบกับช่วงนี้ความต้องการใช้น้ำมันโลกขยายตัวสูงขึ้นมากจากสภาพอากาศที่หนาวเย็น ขณะที่เศรษฐกิจเอเซียบางประเทศฟื้นตัวจากภาวะวิกฤติและมีความต้องการน้ำมันเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การที่ประเทศนอร์เวย์ประกาศว่า จะให้ความร่วมมือกับโอเปกในการลดปริมาณการผลิตน้ำมันต่อเนื่องไปสิ้นสุดไตรมาสแรกของปีหน้า (ม.ค.-มี.ค. 2543) ทำให้การผลิตน้ำมันในนอร์เวย์ลดลงวันละ 2 แสนบาร์เรล จากระดับการผลิตปัจจุบันวันละ 3 ล้านบาร์เรล

อย่างไรก็ตาม หากปัญหาคอมพิวเตอรียปี 2000 ส่งผลกระทบต่อการส่งน้ำมันในช่วงปลายปี ไอโออีเตรียมสั่งการให้องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (โออีซีดี) ปลดปล่อยน้ำมันสำรองทางยุทธศาสตร์ออกสู่ตลาด ด้านนายอาลี อัล-นาอิมี่ รมต.น้ำมันของซาอุดีอาระเบีย กล่าวว่าทางโอเปกยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาข้อตกลงจำกัดการผลิตน้ำมันของกลุ่มก่อนถึงเดือนมีนาคมปีหน้า ซึ่งเป็นเวลาสิ้นสุดของข้อตกลง และจะมีการตกลงขั้มมิตรของกลุ่ม หากเกิดขัดข้องจากปัญหา Y2K ทางซาอุดีอาระเบีย จะส่งน้ำมันทดแทนส่วนที่เหือดหายไปจากปัญหาการส่ง (ผู้จัดการ 101242, ไทยโพสต์ 131242)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับท่วงทำนองการดำเนินชีวิต

นำเรื่อง

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับท่วงทำนองการดำเนินชีวิตในรอบ 3 เดือนสุดท้ายของปี 2542 จับตาเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าไฮเทคและแนวโน้มในอนาคต เห็นว่ามูลค่าการทำธุรกิจผ่านระบบ อี-คอมเมิร์ซในไทยจะขยายตัวเป็นมูลค่าถึง 2.5 หมื่นล้านบาท ในอีก 3 ปีข้างหน้า และปัจจุบันมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยแล้ว 8 แสนราย อัตราการเพิ่มเท่ากับ 150% ต่อปี สอดคล้องกับการวิเคราะห์ทิศทางการเข้าสู่ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของประชากรโลกในอนาคต คือภายในสิ้นปี ค.ศ. 2005 ก็จะมีคนอยู่ในเครือข่ายนี้ถึง 500 ล้านคนทั่วโลก ตัวเลขเหล่านี้น่าสนใจ เมื่อมาสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าและบริการของคนไทย ที่พบว่าห้างพวกดิสเคาน์โตร์ที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมากมายกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น ห้างสรรพสินค้าแบบเก่ากำลังจะถูกทิ้งร้างถ้าหากไม่เปลี่ยนแปลงตัวเอง และเชื่อว่าในเวลาอันรวดเร็วหากห้างที่ว่างนี้ไม่พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนเมื่อคนหันมาใช้ระบบ อี-คอมเมิร์ซ และสั่งสินค้าจากบ้านกันมากขึ้นในอนาคต ห้างเหล่านี้ก็อาจจะตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกับผู้ที่ตนเองเคยขับให้ตกเวทีไปก่อนเช่นกัน

ลองสำรวจคุณภาพชีวิตและวิถีการดำเนินชีวิต รวมทั้งการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาสตรีและเยาวชน ในรอบ 3 เดือนนี้ มีตัวเลขการสำรวจคุณภาพชีวิตคนไทยจากทุกหมู่บ้านทั่วทุกหัวระแหงของแผ่นดินไทย พบว่าคนไทยทั่วประเทศยังมีปัญหารายได้ชักหน้าไม่ถึงหลัง มีปัญหาเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของลูกหลาน และปัญหาการใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากที่สุด ทั้งนี้มีการตั้งเป้าไว้ให้ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี ปรากฏผลต่ำกว่าเป้าหมายถึงร้อยละ 20.2 ขณะที่ผลการสำรวจเด็กจากครอบครัวคนชั้นกลางค่อนข้างสูงในเอเชีย 13 ประเทศ มีการวางแผนตั้งเป้าหมายให้ลูกรู้จักบริหารเงินด้วยตัวเองตั้งแต่อายุประมาณ 17 ปี เด็กญี่ปุ่นจากครอบครัวที่สำรวจ 100% มีเครดิตการ์ดใช้

มีข่าวเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรีในการใช้นามสกุล มีผลคือ กรมได้อนุมัติให้ไม่ว่าชายหรือหญิงจะใช้นามสกุลใครก็ได้เมื่อแต่งงานกัน และลูกก็จะใช้สกุลพ่อหรือแมก็ได้ แต่เมื่อหย่ากันก็ให้กลับไปใช้สกุลเดิมของตัวเอง หรือหากฝ่ายใดตายไปก่อนก็สามารถใช้สกุลเก่าต่อไปได้ แต่หากแต่งงานใหม่ก็ให้กลับไปใช้สกุลเดิมของตนหรือสกุลของคู่สมรสใหม่

ที่น่าจับตาอีกเรื่องหนึ่ง ก็คือความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฎ์ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีผลงานปราบปรามยาเสพติดได้มากมายมหาศาลอย่างไม่น่าเชื่อ รวมทั้งมีการเคลื่อนไหวที่จะเสนอให้จัดตั้ง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคเหนือ (ศอ.ภน.) เหมือนกับ ศอ.บต. ของภาคใต้ขึ้น เพื่อแก้ปัญหากันอย่างเอาจริงเอาจังเสียที และที่ฮือฮามากที่สุดในรอบ 3 เดือนก็คือ การจับผู้ลักลอบขนซีดีเถื่อนเข้าบริเวณ บ้านพิษณุโลก อันเป็นสถานที่พักและรับรองแขกเมืองของนายกรัฐมนตรี และบุคคลที่มีส่วนพัวพันก็เป็นคนใกล้ชิดคนนายกรัฐมนตรีทั้งสิ้น และเรื่องก็เข้าไปหลังจากการประกาศโยนความผิดไปที่คนขับรถของนายกรัฐมนตรี ซึ่งใกล้เกษียณอายุแล้ว ส่วนคนอื่นๆ ก็ไม่เป็นข่าว แต่กลับมีข่าวการจับซีดีเถื่อนต่อมาอีกหลายละลอก

กรณีที่ดินแดนกันชนในหนังสือพิมพ์อีก 2 กรณีก็คือ การได้รับพระราชทานอภัยโทษของนายอุลริค ไวล์ฟกัง ผู้ต้องหาชาวเยอรมันที่ถูกศาลตัดสินมีความผิดในเรื่องภาษี และถูกเปรียบเทียบปรับเป็นเงินเกือบ 80 ล้านบาท เจ้าตัวยอมถูกขังต่อแทนเสียเงิน พร้อมกับอุทธรณ์เพื่อพ้นผิด แต่มาเข้าข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษ ชาวว่าเป็นการช่วยเหลือจากคนใกล้ชิดนักการเมืองใหญ่ อีกกรณีหนึ่งคือ กรณีนายปิ่น จักกะพาก ถูกจับตัวได้ที่อังกฤษ ขึ้นศาลอังกฤษไม่สามารถเอาตัวมาขึ้นศาลไทยได้ จนกระทั่งได้รับการประกันตัวออกไปด้วยเงิน 2 ล้านปอนด์ โดยมีข้าราชการระดับสูงของไทยเป็นผู้รับรองให้ด้วย

กรณีวัดพระธรรมกายก็ยังไม่จบง่ายๆ ตลอดช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาที่มีการเคลื่อนไหวที่ทำให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องยี้ดเส้นยี้ดสายตื่นเต้นกันโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการปลดกลองอากาศเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง ผู้ซึ่งยืนยันไม่สั่งพักตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย เพื่อแต่งตั้งรักษาการเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งรูปใหม่ แล้วเซ็นหนังสือสั่งพักตำแหน่งเจ้าอาวาสทันที หรือกรณีระเบิดวัดชนะสงคราม ระหว่างการประชุมคัดค้านการปลดเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งของบรรดาศิษย์วัดพระธรรมกาย กว่าจะออกหนังสือสั่งพักตำแหน่งอย่างเป็นทางการได้ในวันที่ 8 ธ.ค.

1. พฤติกรรมการบริโภคและคุณภาพชีวิต

หัวข้อข่าว

- 1.1 การบริโภคสินค้าไฮเทค
- 1.2 การบริโภคสินค้าและบริการทั่วไป
- 1.3 คุณภาพชีวิตและวิถีการดำเนินชีวิต

สรุปหัวข้อข่าว

1.1 การบริโภคสินค้าไฮเทค

1.1.1 สถาบันวิจัยระบุภายใน 3 ปีข้างหน้ามูลค่าการทำธุรกิจผ่าน อี-คอมเมิร์ซไทยพุ่งถึง 2.5 หมื่นล้านบาทแน่

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ร่วมกับสถาบันวิจัยและที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำการสำรวจการให้ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สนับสนุนการทำการค้า หรืออี-คอมเมิร์ซ ในประเทศไทยระหว่างเดือน ก.ค.-ส.ค. 2542 เพื่อประเมินมูลค่า และคาดการณ์อัตราการขยายตัว ตลอดจนการประมวลแยกแยะปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยการเจาะลึก 175 บริษัทใน 17 ภาคการธุรกิจโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานของสภาพัฒนาฯ ได้พบว่ามูลค่าการใช้ระบบอี-คอมเมิร์ซในการสนับสนุนการค้าขายในปี 2541 มีทั้งหมด 22.09 พันล้านบาท ในปีนี้ลดลงเล็กน้อยเหลือ 22.05 พันล้านบาท ภาคธุรกิจบริการใช้ อี-คอมเมิร์ซร้อยละ 35.26 และคาดว่าจะในปี 2543 การใช้อี-คอมเมิร์ซจะเพิ่มขึ้นเป็น 23.045 พันล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 24.175 และ 25.361 พันล้านบาท ในปี ค.ศ. 2001 และ 2002 ตามลำดับ

ที่น่าสนใจคือจากการสำรวจพบว่า การใช้ อี-คอมเมิร์ซ ในการค้าของไทยเมื่อปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 0.47 ของจีดีพี และผลการสำรวจชี้ว่า ร้อยละ 88 ของการค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของไทยเป็นการค้าระหว่างภาคธุรกิจด้วยกัน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 12 เป็นการค้าระหว่างภาคธุรกิจกับลูกค้า ซึ่งเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับในสหรัฐที่อยู่ร้อยละ 80 ต่อ 20 (The Nation 151199)

1.1.2 ปัจจุบันมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยประมาณ 800,000 รายแล้วคาดว่าจะมีอัตราเติบโต 150% ต่อปี

จากการเปิดเผยของ สิริพร สุภรัตน์การ ที่ปรึกษาด้านการสื่อสาร ของบริษัท อาซิแอม เบอรัลสัน-มาสเตอร์เลเซอร์ ในงานสัมมนา "IT For PR 2000" จัดขึ้นโดยสมาคมประชาสัมพันธ์รัฐวิสาหกิจว่า ปัจจุบันมีการใช้อินเทอร์เน็ตในไทยเริ่มแพร่หลายมากขึ้น นักข่าวหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับมี อี-เมลของตัวเอง มีการเข้าถึงข้อมูลและเช็คข่าวทางเว็บไซต์มากขึ้น และว่าดัชนีอีกตัวหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ประชาคมอินเทอร์เน็ตไม่ใช่เรื่องของชนกลุ่มเล็กๆ อีกต่อไปคือ สื่อทุกแขนงหันมาให้ความสำคัญ และรายงานข่าวสารด้านเทคโนโลยีกันมากขึ้น แม้กระทั่งหนังสือพิมพ์ระดับมวลชน เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ เองก็ยิ่งเปิดหน้าข่าวสารอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้อ่านด้วย

สิริพรกล่าวด้วยว่าตัวเลขปัจจุบัน มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยถึง 800,000 ราย และคาดการณ์ว่าจะมีอัตราการเติบโตต่อปีราว 150% ดังนั้น ต่อไปเว็บไซต์ไม่ใช่เป็นเพียงแค่หน้าต่างขององค์กรเท่านั้น หากจะเป็นเครื่องมือด้านการตลาด และการค้าขายสินค้าต่างๆ ด้วย (ผู้จัดการ 151142)

1.1.3 "ทักษิณ" ชีโลกอนาคตจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการค้าขาย

ดร.ทักษิณ ชินวัตร นักธุรกิจและหัวหน้าพรรคการเมืองหนึ่งของไทย กล่าวในการสัมมนา "สหสวรรค์ใหม่ค้าปลีกไทย" ว่า ในอนาคตเราจะเข้าสู่ยุค Digital Age หรือยุคที่มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นหัวใจหลักในการทำธุรกิจ โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่จะเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารถึงกันไปทั่วโลก ประมาณว่าสิ้นปี 2542 นี้มีคนใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลกประมาณ 200 ล้านคน ถึงสิ้นปี ค.ศ. 2005 จะมีคนใช้เครือข่ายนี้ประมาณ 500 ล้านคนทั่วโลก ในส่วนของธุรกิจประมาณว่า กลางปี 2001 จะมีการซื้อขายสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตมูลค่าประมาณ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ และจะเพิ่มเป็น 3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2003 ดร.ทักษิณ ยังได้ชี้ว่าด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้เอง แม้แต่ร้านค้าปลีกเล็กๆ ก็สามารถมีชื่อเสียงไปทั่วโลกได้ (ผู้จัดการ 101142)

1.2 การบริโภคสินค้าและบริการทั่วไป

1.2.1 ผู้บริโภคคนไทยนิยมเดินห้างดิสเคาน์สโตร์กันมากขึ้น

จากการสำรวจวิเคราะห์ของนักธุรกิจค้าปลีก พบว่าขณะนี้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ หรือที่คนไทยรู้จักในชื่อ ซูเปอร์เซ็นเตอร์ และไฮเปอร์มาร์เก็ต หรือดิสเคาน์สโตร์ เป็นแขนงธุรกิจค้าปลีกที่กำลังได้รับความนิยมมากที่สุด และกำลังเป็นรูปแบบค้าปลีกที่นักลงทุนต่างชาติให้ความสนใจมากที่สุด ขณะนี้ทุนข้ามชาติเข้ามาครอบครองกิจการค้าปลีกชนิดนี้ในไทยเกือบหมด บริษัทแม่ของดิสเคาน์สโตร์ในประเทศไทยประกอบด้วยเทสโก้ สโตร์ อิงค์ ประเทศอังกฤษ คาร์ฟูร์ โอซอน และคาสโน จากประเทศฝรั่งเศส เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพและศักยภาพของกิจการเหล่านี้ มีการพัฒนาปรับปรุงกิจการตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเทสโก้ โลตัส ซูเปอร์เซ็นเตอร์ และคาร์ฟูร์ ไฮเปอร์มาร์เก็ต

ที่มีสินค้า การบริการและบรรยากาศภายในเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ขณะที่บิกซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ ที่ถูกควบรวมกิจการก็มีการเปลี่ยนแปลงตามมาด้วย

รายงานข่าวกล่าวว่ามีเม็ดเงินไหลเข้าระบบธุรกิจดังกล่าวว่า 10,000 ล้านบาท และมีแนวโน้มที่จะเปิดบริการเพิ่มขึ้นอีกเกือบ 20 แห่งในปี 2543 นี้ และอาจจะทำให้ห้างสรรพสินค้าแบบเดิมที่เคยดำเนินธุรกิจมานานอาจจะต้องเปลี่ยนพลัสดึงดูดตัวเองลงหากไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพธุรกิจ 271242)

1.2.2 วิจัยตลาดพบเด็กรุ่นเจนเอเรชั่นวาย ไม่สนใจสินค้าแบรนด์เนม

ในช่วงคริสต์มาสและปีใหม่นี้ในช่วงสองสามปีมานี้ นักวิจัยตลาดได้สังเกตพบว่ามีเด็กวัยรุ่นแล็กคินของวัยรุ่นมากขึ้น โดยของวัยรุ่นเหล่านั้นเป็นของที่คนรุ่นพ่อแม่ของพวกเขาซื้อให้ โดยคิดว่าเด็กวัยรุ่นๆ ของตนจะชอบยี่ห้อหรูๆ ที่พวกเขาเลือกให้ ปรากฏว่าพวกพ่อแม่เข้าใจผิด เด็กรุ่นเจนเอเรชั่นวาย หรือที่ปัจจุบันอายุระหว่าง 5-20 ปี ซึ่งเป็นคนรุ่นลูก-หลานของพ่อแม่จากยุคเบบี้บูม และรุ่นเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ซึ่งปัจจุบันเป็นรุ่นยี่สิบปลายๆ สามสิบต้นๆ เขาจะไม่ชอบถูกยึดเยี่ยกว่าควรจะชอบสินค้าแบบไหน หัตถ์คดีของเด็กรุ่นนี้ต่อสินค้ามียี่ห้อหรู ก็จะไม่แตกต่างไปจากคนสองรุ่นก่อนหน้าพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นรุ่นเบบี้บูม หรือรุ่นเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ ซึ่งจะหลงใหลสินค้าแบรนด์เนมที่ช่วยให้เนียนสถานะและภาพพจน์ของเขา เด็กรุ่นเจนเอเรชั่นวายไม่สนใจสินค้าแบรนด์เนม เช่น จะไม่สนใจว่าไม่เคิล จอร์แดน จะสวมรองเท้าในกีฬารึอะไร เขาไม่ต้องการตามคนรุ่นก่อนพวกเขาต้องการที่จะสร้างสไตล์แบบของตนเองของรุ่นเขาขึ้นมาใหม่

รายงานข้อสังเกตกล่าวว่า ขณะที่คนรุ่นก่อนเขาจะชอบโฆษณาสินค้าที่ดูหรูเท่ เด็กรุ่นนี้จะชอบอย่างที่เป็นจริงมีอารมณ์ขันหรือเย้ยหยันหน่อยๆ มากกว่า พวกเขาไม่ชอบให้ใครมาบอกกับเขาตรงๆ ว่าอย่างไหนเรียกว่าเท่ แต่อย่างไรก็ตาม รายงานกล่าวในตอนท้ายว่าการไม่ชอบสินค้ายี่ห้อหรูของเด็กรุ่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเขาจะปฏิเสธการมียี่ห้อสินค้า แต่พวกเขาอาจจะสร้างยี่ห้อแบบเท่ของคนรุ่นเขาเองขึ้นมาใหม่ก็เป็นได้ (Bangkok post 081099)

1.2.3 ยอดสั่งซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยนำเข้าจากต่างประเทศเดือน ก.ค. ลดลงจากเดือนก่อนร้อยละ 10.94

รายงานสถิติการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยเดือน ก.ค. 2542 เปรียบเทียบกับเดือนมิ.ย. 2542 พบว่า ในจำนวนสินค้าฟุ่มเฟือยทั้ง 17 กลุ่มสินค้า มีมูลค่านำเข้ารวม 30.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 3.71 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 10.94 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนเดียวกันปีที่แล้วเพิ่มขึ้น 5.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 20.06

สินค้าฟุ่มเฟือยที่มีมูลค่านำเข้าสูงสุด 6 อันดับแรก ได้แก่ 1) เสน่ห์ มีมูลค่านำเข้า 4.41 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 0.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 2.80 และเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันปีที่แล้ว 1.89 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 75.10 2) น้ำหอมและเครื่องสำอาง มีมูลค่านำเข้า 4.34 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 0.28 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 6.84 และเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันปีที่แล้ว 1.00 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 29.66 3) กล้องถ่ายรูปและอุปกรณ์ มีมูลค่านำเข้า 3.83 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 0.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 7.35 แต่เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันปีที่แล้ว 0.45 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 13.44 4) สุราต่างประเทศ มีมูลค่านำเข้า 3.66 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 1.67 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 31.31 แต่เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันปีที่แล้ว 0.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 15.25 5) ผ้าทอทำด้วยขนสัตว์ มีมูลค่านำเข้า 3.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 0.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 13.00 แต่เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันปีที่แล้ว 0.90 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 38.87 6) ผลไม้ มีมูลค่านำเข้า 2.34 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดือนมิ.ย. 2542 จำนวน 0.73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 45.01 แต่ลดลงจากเดือนเดียวกันปีที่แล้ว 0.08 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 3.50 (มติ ครม. 191042)

1.3 คุณภาพชีวิตและวิถีการดำเนินชีวิต

1.3.1 สำรวจคุณภาพชีวิตคนไทยทั่วประเทศพบมีปัญหารายได้ การศึกษา และการใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด

กรมพัฒนาชุมชนเปิดเผยข้อมูลที่จัดเก็บจากทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่ชนบททั่วประเทศ ในปี 2541 โดยใช้ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต 39 ตัว พบว่าประชาชนทั่วประเทศบรรลุเป้าหมายความจำเป็นขั้นพื้นฐานจำนวน 25 ตัวชี้วัด และไม่บรรลุ 14 ตัวชี้วัด อันประกอบด้วย เด็กอายุ 6-12 ปีได้รับวัคซีนต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.1 ครัวเรือนไม่กินเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วยความร้อน ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.9 ครัวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 5.0 ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนด้วยมลพิษต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.8 เด็กอายุครบเกณฑ์ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.0 เด็กจบการศึกษาภาคบังคับได้เรียนต่อระดับมัธยมต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 7.0 เด็กไม่ได้เรียนต่อแต่ได้รับการฝึกอาชีพ ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 16.3 คนอายุ 14-50 ปีอ่านและเขียนภาษาไทยได้ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.3 ครัวเรือนปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.9 ครัวเรือนปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 0.6 ครัวเรือนมีราย

ได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 20.2 ครึ่งเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 2.1 คนที่มีสิทธิไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 10.6 คนในครึ่งเรือนไม่ติดนบุรีต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 3.0

เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าครึ่งเรือนในภาคกลางมีประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่บรรลุเป้าหมายมากที่สุด คือ 32 ตัวชี้วัด รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 27 ตัวชี้วัด ภาคใต้ 25 ตัวชี้วัด และภาคเหนือ 24 ตัวชี้วัด

หนึ่งตัวชี้วัดทั้ง 39 ตัวแบ่งออกเป็น 8 หมวดคือ หมวดสุขภาพดี หมวดมีบ้านอาศัย หมวดการศึกษาถ้วนทั่ว หมวดครอบครัวสุขสบาย หมวดพาสุนัขจรจร และหมวดบำรุงสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร 111042)

1.3.2 พ่อแม่เด็กในย่านเอเชียแปซิฟิกสอนลูกให้รู้จักเก็บออมแต่ก็พร้อมจะให้ถือเครดิตการ์ดเมื่อถึงวัยอันควร

มาสเตอร์การ์ด ทำการสำรวจผู้บริโภค 5,453 รายในหลายเอเชีย 13 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย จีนฮ่องกง อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไต้หวัน และประเทศไทย ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าคนเอเชียในแต่ละประเทศต่างมีทัศนคติที่แน่นอนของตัวเองเกี่ยวกับการบริหารเงิน และพ่อแม่เหล่านี้ก็จะเป็นตัวหลักในการตัดสินใจเรื่องนี้ให้ลูกๆ ของเขา ด้วย ผลการสำรวจพบว่าพ่อแม่ชาวสิงคโปร์ร้อยละ 78 ออมเงินไว้เพื่อการศึกษาของลูกหลาน และร้อยละ 49 ของจำนวนนั้นเก็บออมเดือนละกว่า 200 ดอลลาร์สหรัฐ ในฮ่องกงพ่อแม่ร้อยละ 24 ออมเงิน 100-200 ดอลลาร์เพื่อการศึกษาของลูก และกว่าครึ่งหนึ่งของพ่อแม่ชาวนิวซีแลนด์ (55%) และออสเตรเลีย (51%) ไม่สะสมเงินออมไว้เพื่อการศึกษาของลูก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ารัฐบาลของประเทศเหล่านี้ได้รับผิดชอบในเรื่องพวกนี้แทนพ่อแม่ไปแล้ว

จากการสำรวจพบว่า มีเด็กในภูมิภาคนี้ถึงร้อยละ 65 มีบัญชีเงินฝากในธนาคารเป็นของตัวเอง เด็กเกาหลีมีสูงสุดถึงร้อยละ 83 รองลงมาคือนิวซีแลนด์ ร้อยละ 82 อันดับต่อมาคือเด็กออสเตรเลีย ร้อยละ 81 พ่อแม่ที่สำรวจส่วนใหญ่เห็นว่า เด็กจะสามารถบริหารเงินด้วยตัวเองได้เมื่ออายุประมาณ 17 ปี แต่ก็ยังมีพ่อแม่ญี่ปุ่นร้อยละ 60 อินเดียร้อยละ 55 และเกาหลีร้อยละ 50 เชื่อว่าเด็กควรจะมีอายุ 18 ปีขึ้นไป การสำรวจของมาสเตอร์การ์ดยังได้พบว่า พ่อแม่ร้อยละ 81 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะให้ลูกถือเครดิตการ์ด ญี่ปุ่นและเกาหลีตอบรับถึงร้อยละ 100 และ 99 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ก็เห็นว่าจะให้ลูกถือเครดิตการ์ดเมื่ออายุ 21 ปีหรือมากกว่านั้น (Bangkok Post 051099)

1.3.3 อนุมัติจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุคนละ 300 บาทต่อเดือน

คณะรัฐมนตรีพิจารณาหลักการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ตามที่ ก.แรงงานและสวัสดิการสังคมเสนอ แล้วมีมติ คือ

1) อนุมัติหลักการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ คนละ 300 บาทต่อเดือน โดยจำแนกเป็นให้การช่วยเหลือเงินอุดหนุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ และครอบครัวในชุมชน (เบี้ยยังชีพ) คนละ 200 บาทต่อเดือน ตามระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ และให้เพิ่มการช่วยเหลือเงินอุดหนุนเพิ่มพิเศษแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในภาวะเศรษฐกิจถดถอย คนละ 100 บาทต่อเดือน เฉพาะในปีงบประมาณ พ.ศ.2543

2) อนุมัติให้จ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ คนละ 300 บาทต่อเดือน เป็นรายงวดๆ ละ 3 เดือน เป็นเงินคนละ 900 บาทต่องวดตลอดชีพ ซึ่งหากผู้สูงอายุถึงแก่กรรมระหว่างงวดให้ถือเป็นสิทธิของผู้สูงอายุรายนั้น ทั้งนี้ เฉพาะปี พ.ศ. 2543

3) อนุมัติการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ตามข้อ (2) ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแก้ไขระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินอุดหนุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ และครอบครัวในชุมชน พ.ศ. 2536 ไปยังกรมบัญชีกลาง ก.การคลัง เพื่อให้สอดคล้องกับการขออนุมัติหลักการดังกล่าวข้างต้นซึ่งจะทำให้การเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (มติครม. 071242)

1.3.4 คณะกรรมการจรรยาบรรณและแผนการพัฒนาระบบจรรยาบรรณและขนส่งที่ยั่งยืนและการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่

คณะรัฐมนตรีรับทราบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของนายกรัฐมนตรีในการพัฒนาระบบการจราจรและขนส่งที่ยั่งยืน และการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ และให้ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ก.คมนาคม ก.มหาดไทย ก.ศึกษาธิการ ก.วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รับไปเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติต่อไป ตามที่สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกเสนอ โดยดำเนินการใน 2 แนวทาง คือ

1. การพัฒนาระบบการจราจรและขนส่งที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การวางแผนเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยให้มองในภาพรวมและแนวโน้มในการพัฒนาที่ดินในอนาคต เพื่อเป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาระบบการจราจรและขนส่ง โดยการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 2) การขนส่งแบบหลากหลาย โดยเน้นการประหยัดต้นทุนทางเศรษฐกิจของการขนส่ง และการลงทุนต่ำเพื่อปรับปรุงการเชื่อมต่อการเดินทางและการขนส่งในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความสำคัญทั้งการขนส่งสินค้า และการขนส่งคน โดยการให้ความสำคัญของการเดินทางประจำวัน เช่น การปรับปรุงทางเท้า ป้ายรถโดยสารประจำทาง เส้นทางเดินรถ ที่

จอตรง และการเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างระบบขนส่งสาธารณะประเภทต่างๆ อย่างเป็นระบบ 3) ความปลอดภัยในการเดินทาง โดยการบริหารจัดการและการวางแผนโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เพื่อลดอุบัติเหตุ โดยเน้นคนเดินถนน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ถูกละเลย และมีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุมากที่สุด รวมทั้งการสร้างความเข้าใจและการปลูกจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก โดยคำนึงถึงต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและโบราณวัตถุ และการก่อสร้างทางหลวงทุกสายให้มีการปลูกต้นไม้ควบคู่ไปด้วย รวมทั้งไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนสองข้างทาง ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างที่เป็นการผิวนธรรมชาติ

2. การพัฒนาเมืองให้เป็น “เมืองน่าอยู่” เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยได้มอบหมายนายปรีดี บุณยะศิริ (อดีตผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ ซึ่งปฏิบัติราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี) ประสานกับเลขาธิการคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พิจารณาดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเพื่อกำหนดเป็นวาระแห่งชาติต่อไป คือ 1) การจัดรูปแบบเมืองให้ชัดเจน โดยแยกแหล่งกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นสัดส่วน เช่น แหล่งบันเทิง แหล่งอุตสาหกรรม แหล่งที่อยู่อาศัย เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ที่อยู่อาศัยของประชาชนมีความสงบและน่าอยู่ 2) สนับสนุนการให้ระบบขนส่งที่ยั่งยืน 3) การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของเมือง 4) การจัดเตรียมเรื่องการบริหารน้ำเสียและกำจัดสิ่งปฏิกูลของเมืองให้สวยงาม 5) การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนเมือง (มติ ครม. 161142)

1.3.5 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ

คณะรัฐมนตรีพิจารณานโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ เพื่อให้ภูมิปัญญาถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีเอกภาพ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอแล้วมีมติ คือ 1) ให้ความเห็นชอบต่อนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นนโยบายระดับชาติตามที่เสนอ 2) ให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิปัญญาและการศึกษานำไปใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 3) ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เป็นศูนย์ประสานงานนโยบาย ตลอดจนติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงแผนงาน ทั้งนี้ เพื่อให้นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษามีผล 4) ให้รัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณ จำนวนทั้งสิ้น 122,853,000 บาท ตามความเห็นของสำนักงานงบประมาณโดยสำนักงบประมาณจะได้พิจารณาเสนอขอตั้งงบประมาณให้ตามความจำเป็นและเหมาะสมในแต่ละปีไป ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ได้ตั้งงบประมาณให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแล้ว ในแผนงานบริหารด้านเศรษฐกิจและสังคม งานวิจัยทางการศึกษา หมวดเงินอุดหนุน รายการเงินอุดหนุนโครงการวิจัยและพัฒนาส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 4,689,000 บาท

อนึ่ง หากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญสูงในการใช้ข้อมูลผลการศึกษาและวิจัยที่หน่วยงานอื่นๆ ทำอยู่แล้ว ดังเช่น สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ ได้เก็บข้อมูล ศึกษาและสนับสนุนการวิจัยสมุนไพร และภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยอย่างกว้างขวาง เป็นต้น มาใช้ประโยชน์ด้วย ก็จะลดความซ้ำซ้อนและประหยัดงบประมาณได้มาก

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ผ่านผู้รู้ชาวบ้านที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญา ตลอดจนสนับสนุนการศึกษา วิจัย และประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสารัตถะองค์ความรู้และเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้ให้ความสำคัญหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายของนโยบายดังกล่าว เพื่อให้การศึกษานับแต่เริ่มไปเป็นการศึกษาที่อยู่บนฐานของความเป็นไทย และพัฒนาสู่ความเป็นสากล โดยให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญากับการศึกษา ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านละ 4 คน และตัวแทนผู้นำเครือข่ายภูมิปัญญาไทย 4 ภาค ภาคละ 1 คน รวมคณะกรรมการทั้งสิ้น 16 คน คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินงานด้านภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา โดยมีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นศูนย์ประสานงาน (มติ ครม. 161142)

1.3.6 การสื่อสารแห่งประเทศไทยเสนอปรับลดโครงการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ

คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบหลักการ ให้การสื่อสารแห่งประเทศไทย ดำเนินการโครงการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้ปรับปรุงใหม่ โดยมีการลดขนาดโครงการลงจากเดิมเหลือพื้นที่ให้บริการ 800 อำเภอทั่วประเทศ ระยะเวลาโครงการเหลือ 1 ปี ปรับลดงบประมาณเหลือ 385 ล้านบาท ตามที่ก.คมทศเสนอ

โครงการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะของการสื่อสารแห่งประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้

1. พื้นที่ให้บริการจะมีจำนวน 800 อำเภอทั่วประเทศ โดยมีจำนวนเครื่องให้บริการจากเดิมอำเภอละ 5 เครื่อง เป็นอย่างน้อยอำเภอละ 1 เครื่อง
2. ปรับลดระยะเวลาโครงการจากเดิม 3 ปี (2542 - 2544) เหลือ 1 ปี
3. ปรับลดงบประมาณโครงการจากเดิม 554 ล้านบาท ลงเหลือ 385 ล้านบาท รายละเอียด ดังนี้

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	วงเงินเดิม	วงเงินใหม่
1. จัดสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทุกจังหวัด	120.0	120.0
2. จัดสร้างระบบอินเทอร์เน็ตทุกอำเภอ	234.0	190.0
3. ติดตั้งเครื่องอินเทอร์เน็ตสาธารณะทั่วประเทศ	148.0	40.0
4. เงินสำรองโครงการ	52.0	35.0
รวม	554.0	385.0

4. หลังจากการปรับปรุงโครงการแล้ว ผลตอบแทนการลงทุน (IRR) ของโครงการฯ ในกรณีฐาน จากเดิมอัตราร้อยละ 8.59 ลดลงเหลือร้อยละ 8.09 5. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ เห็นชอบให้โครงการดังกล่าวเข้าร่วมเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติแล้ว (มติ ครม. 301142)

2. ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชน

หัวข้อข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชนระดับชาติ

2.2 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเยาวชน

สรุปประเด็นข่าว

2.1 ความเคลื่อนไหวสตรีและเยาวชนระดับชาติ

2.1.1 เสนอร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติใหม่ มีกรรมการ 32 คน

วันที่ 30 พ.ย. 2542 ครม. ได้อนุมัติหลักการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ พ.ศ. ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ทั้งนี้โดยให้มาแทนที่ระเบียบเดิม ให้มีองค์ประกอบของคณะกรรมการ กสส. เพิ่มจาก 30 เป็น 32 คน กรรมการจากภาครัฐเดิมระดับรองปลัดและอธิบดี ให้เป็นระดับปลัดกระทรวง และให้เพิ่มเลขาธิการ ก.พ. หรือผู้แทน ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยหรือผู้แทน และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ หรือผู้แทน และลดตำแหน่งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจากเดิม 2 ตำแหน่งเหลือ 1 ตำแหน่ง

ทั้งนี้ กสส. มีอำนาจหน้าที่คือ 1) เสนอนโยบาย แผนหลัก และแนวทางปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย การคุ้มครองและการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่อคณะรัฐมนตรี 2) ประสานงาน ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย แผนหลักและแนวทางปฏิบัติ ตามที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละครั้ง 3) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับผลกระทบของกฎหมาย นโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆ ของส่วนราชการ องค์การของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนกลไกและมาตรการต่างๆ ที่มีผลต่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย การคุ้มครอง และการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี 4) ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐและเอกชนเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย การคุ้มครอง และการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (มติครม. 301142)

2.1.2 การลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ

วันที่ 28 ธ.ค. 2542 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในการเข้าร่วมลงนามในพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ตามมติคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิสตรีอย่างจริงจัง

สำหรับสาระสำคัญของพิธีสารดังกล่าว มีดังนี้

1. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of discrimination against Women-CEDAW) เป็นอนุสัญญาที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสห

ประชาชาติ สมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสัญญา แล้ว จำนวน 163 ประเทศ โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ด้วยวิธีภาคยานุวัติ (การให้ความยินยอมที่จะผูกพันตามสนธิสัญญา ซึ่งไม่มีการลงนาม และเป็นการให้ความยินยอมภายหลังที่อนุสัญญา ได้ปิดการลงนามแล้ว) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 โดยได้ตั้งข้อสงวนไว้รวม 7 ข้อ ปัจจุบันคงเหลือเพียง 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 16 เรื่อง ความเสมอภาคในด้านครอบครัวและการสมรส และข้อ 29 เรื่อง การให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท

2 คณะกรรมาธิการว่าด้วยสถานภาพสตรีแห่งสหประชาชาติ (Commission on the Status of Women - CSW) ได้เริ่มพิจารณา ร่างพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Draft Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) ตั้งแต่การประชุมสมัยที่ 40 เมื่อปี 2539 โดยคณะทำงานแบบเปิดของคณะกรรมาธิการฯ (Open-ended working group)

3. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ สมัยที่ 43 เมื่อเดือนมีนาคม 2542 ได้มีมติรับรองร่างพิธีสารฯ ที่ได้แก้ไขแล้วและรับรองร่างข้อมติที่เสนอให้คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council - ECOSOC) รับรองด้วยคำในร่างข้อมติ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ให้สมาชิกสหประชาชาติรับรองร่างพิธีสารฯ และเปิดให้ประเทศสมาชิกลงนามให้สัตยาบันและภาคยานุวัติพิธีสารฯ รวมทั้งเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกต่างๆ ที่ได้ลงนามให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสัญญา แล้ว เข้าร่วมลงนามให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติพิธีสารฯ ในโอกาสแรก ทั้งนี้ เพื่อนำร่างข้อมติดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณารับรองในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติต่อไป (มติ ครม. 281242)

2.1.3 **กรม. อนุมัติหลักการร่าง พ.ร.บ. ชื่อบุคคลฯ ชายหรือหญิงจะใช้ชื่อสกุลใครก็ได้**

คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ตามที่สำนักงานกฤษฎีกาเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้เชิญผู้แทนกรมมหาดไทยมาร่วมพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีหลักการและเหตุผลคือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของชายและหญิง เมื่อมีการสมรส เพื่อให้ชายและหญิงเมื่อสมรสกันมีสิทธิเลือกใช้ชื่อสกุลตามความประสงค์ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงที่จะสามารถเลือกใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป หรือใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสก็ได้ โดยร่างพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ชายและหญิงเมื่อสมรสกันจะใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หรือใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสก็ได้ บุตรจะใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือชื่อสกุลของมารดาก็ได้
2. ชายหรือหญิงซึ่งการสมรสสิ้นสุดลงโดยการหย่า ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน
3. ชายหรือหญิงซึ่งการสมรสสิ้นสุดลงโดยความตายของคู่สมรสจะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือจะยังคงใช้ชื่อสกุลขณะสมรสต่อไปก็ได้ แต่ถ้าทำการสมรสใหม่ กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่ (มติครม. 271042)

2.2 **ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเยาวชน**

2.2.1 **เลือกโรงเรียน สปช. จังหวัดละ 1 แห่งทั่วประเทศเข้าร่วมโครงการ "ยุวทูตความดีเฉลิมพระเกียรติ"**

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่ก.การต่างประเทศเสนอ โครงการ "ยุวทูตความดี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542" ซึ่งเป็นผลมาจากเจตนารมณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาเด็กวัยประถมให้เป็นผู้มี "ความรู้คู่คุณธรรม" ได้ร่วมกันคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สปช. ที่มีความสนใจและมีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนนำร่องของโครงการฯ จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวม 76 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนสามารถที่จะนำเอาโครงการที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้วหรือโครงการใหม่เสนอให้คณะกรรมการ "ยุวทูตความดี" พิจารณา โดยอาศัยแนวคิดว่าโครงการจะต้องมุ่งปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวพระราชดำริ และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเป็นโครงการที่เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของนักเรียน โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประกอบกับต้องเป็นโครงการต่อกิจกรรมที่ประหยัด เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ โดยเริ่มดำเนินโครงการพร้อมกันในวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ซึ่งตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจะดำเนินการตามโครงการเต็มรูปแบบตลอดปีการศึกษา 2543 (มติ ครม. 211242)

3. ความเคลื่อนไหวการนัดหมาย ท่องเที่ยวและชีวิตวัฒนธรรม

3.1 ความเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยว

3.1.1 กรมการท่องเที่ยว ก.มหาดไทยกำหนดให้เทศบาล สุขาภิบาล รวม 16 แห่ง เป็นเมืองลักษณะพิเศษที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการพัฒนาเมือง และการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอของ ก.มหาดไทยระบุว่าควรกำหนดเมืองลักษณะพิเศษที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการพัฒนาเมืองและการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มเติมอีก 16 แห่ง จากที่กำหนดไว้เดิม 47 แห่ง คือ

1. ภาคกลาง

- เทศบาลเมืองอะเชิงเทรา จังหวัดอะเชิงเทรา
- เทศบาลเมืองศรีราชา เทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
- เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
- สุขาภิบาลสุนทรภู่ จังหวัดระยอง
- สุขาภิบาลเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว
- สุขาภิบาลวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี

2. ภาคตะวันออก/เฉียงเหนือ

- เทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

- เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ภาคเหนือ

- เทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
- เทศบาลเมืองตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
- เทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

4. ภาคใต้

- เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- เทศบาลเมืองตรัง จังหวัดตรัง
- เทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- สุขาภิบาลปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา

เนื่องจากได้ประเมินผลแล้วเห็นว่า ท้องถิ่นดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นเมืองชายแดนที่มีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเมือง และการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะขาดงบประมาณที่จะดำเนินการ จึงจำเป็นต้องขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพิ่มขึ้น เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การจัดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการของชุมชนในเขตเมืองให้เป็นระบบ (มติครม. 271042)

3.1.2 กมอ.ท่องเที่ยวเสนอนายกฯ ขยายโครงการอะเมซิง ไทยแลนด์ อีก ๒ ปี

คณะกรรมการการท่องเที่ยว สภาผู้แทนราษฎร เสนอนายกรัฐมนตรี ขยายโครงการอะเมซิง ไทยแลนด์ ออกไปอีก 2 ปี หลังจบโครงการปลายปีนี้ ด้านเลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เผยเป็นโครงการที่อยู่ในแผนปี 2000 อยู่แล้ว ใช้ชื่ออะเมซิงไทยแลนด์ เหมือนเดิม แต่เพิ่มคำต่อท้ายว่า Enchantment for the next 2000 years

นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์ ประธานกรรมาธิการการท่องเที่ยว สภาผู้แทนราษฎร เปิดเผยว่า เมื่อเร็วๆ นี้ คณะกรรมาธิการได้ทำหนังสือเสนอนายกรัฐมนตรี ขอให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ขยายโครงการอะเมซิง ไทยแลนด์ 1998-99 ออกไปอีก 2 ปี หลังสิ้นสุดโครงการในปีนี้ เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ หากทำในนามรัฐบาลหน่วยงานต่างๆ ในทุกท.ทบวง กรม จะให้ความร่วมมืออย่างดี "นายกรัฐมนตรี แจ้งให้ทางกรรมาธิการท่องเที่ยวฯ ทราบแล้วว่า ตามที่เสนอมานั้น ทางรัฐบาลได้ทราบและส่งเรื่องให้ ททท.ดำเนินการแล้ว" ประธานกรรมาธิการการท่องเที่ยวกล่าว

ด้านนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ส.ส.เลย พรรคชาติพัฒนา ในฐานะเลขานุการนางปิณดา หงสกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การขยายโครงการอะเมซิง ไทยแลนด์ ออกไปมีอยู่ในแผนแล้ว โดยในปี พ.ศ. 2543 หรือ ค.ศ.2000 จะใช้ชื่ออะเมซิงไทยแลนด์ 2000 และมีต่อท้ายว่า Enchantment for the next 2000 years คือการท่องเที่ยวเมืองไทย ที่มีความงามของธรรมชาติบวกกับศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตไทยเข้าไป (สำนักข่าวไทย 251042)

4. ความเคลื่อนไหวปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

หัวข้อข่าว

4.1 ปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบ

4.2 ความเคลื่อนไหวปราบปรามยาเสพติด

สรุปประเด็นข่าว

4.1 ปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบ

4.1.1 กรณีจับขโมยที่ดินบ้านพิษณุโลก

วันที่ 22 ต.ค. ตำรวจสันติบาลเข้าจับกุมชายชื่อนายหลิว ซี กง ขณะชน "ซีดีเถื่อน" เข้าบ้านพิษณุโลกอันเป็นบ้านรับรองประจำตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี โดยบรรจลงกระตาดใส่ท้ายรถเก๋งพอดำรวจประจำป้อมรักษาการณ์หน้าบ้าน ขอตรวจค้นรถเมื่อเจอได้อ้างว่าเป็นน้ำหอมนำไปให้ เสธ. คนหนึ่งไว้แจกในงานเลี้ยงที่แท้กลับค้นเจอซีดีไอซีดี 1 พันแผ่น ยึดได้ซีดีเถื่อน 80 แผ่นเลยจับกุมฐานละเมิดลิขสิทธิ์ สอบสวนถึงจุดประสงค์ที่แท้จริง ที่จะเข้าไปในบริเวณบ้านพิษณุโลกนายหลิวไม่ยอมให้การ อ้างเพียงต้องการเข้าไปพบผู้ใหญ่คนหนึ่ง ซึ่งภายหลังระบุชื่อ นายสมพล นครเยี่ยม คนขับรถยนต์นายกรัฐมนตรี และ "เสธ.อาร์ม" หรือ พ.อ. คันฉัตร แยมพันธุ์ บุตรชายของ พล.อ. ยุทธนา แยมพันธุ์ ซึ่งเป็นประธานที่ปรึกษา รมว. กลาโหม (ตำแหน่งควบของนายเกษกร นิลกัญญ์)

ในวันรุ่งขึ้นที่ท่าอากาศยานได้มีการส่งสอบสวนการตรวจตามคำสั่งนายเกษกร นายนิพนธ์ บุญญภัทร รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หลังจากถูกนายเกษกรเรียกพบ ก็เปิดจากกวาดล้างคนในบ้านพิษณุโลก ตรวจสอบสวนใหม่หมด และสั่งให้นายสมพล นครเยี่ยม คนขับรถยนต์นายกรัฐมนตรีให้ย้ายออกจากบ้านพิษณุโลก ส่วน พ.อ.ยุทธนา ให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายทหารดำเนินการ ส่วนนายหลิว ซี กง ให้ประกันตัวไปได้ แต่ปิดปากเงียบไม่ขัดต่อใคร หลังสอบสวนปากคำ วันที่ 27 ต.ค. นายนิพนธ์ ออกมาแถลงข่าวว่า นายสมพล นครเยี่ยม คนขับรถยนต์นายกรัฐมนตรีมีความผิด และยอมรับสารภาพว่ารู้เห็นการส่งมอบซีดีเถื่อนในบ้านพิษณุโลกมาหลายครั้ง และให้ส่งมอบวินัย ส่วน พ.อ.คันฉัตร นายทหารเอาตัวไปสอบปากคำ ปฏิเสธไม่รู้เห็น

ปรากฏว่า กรณีการจับชนซีดีเถื่อนที่บ้านพิษณุโลก ได้ส่งผลกระทบทำให้ศรัทธาและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลตกฮวบลงร้อยละ 45.1 ความนิยมในตัวนายกรัฐมนตรีชน ถูก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยแซงขึ้นมาอยู่อันดับหนึ่งของบุคคลที่สมควรจะเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป อนึ่ง ในท่ามกลางการเสนอข่าวอย่างเข้มข้นของสื่อมวลชนในเรื่องนี้ก็มีกระแสข่าวออกมาพร้อมกันว่ามีความขัดแย้งผลประโยชน์ในเรื่องการซื้อเครื่องบินอัลฟาเจต และรถหุ้มเกราะที่แบ่งปันส่วนกันไม่ลงตัว ทำให้เกิดกรณีจับซีดีเถื่อนขึ้นมา (ข่าวลพ. 22-271042)

4.1.2 คดีฉ้อโกงเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ มช. อดีตเจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงเทพสาขากาฬเป็นส่วนใหญ่ของแก๊งค์ต้มตุ๋น

กรณี ผศ. บุญส่ง วิญญา อดีตประธานสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถูกจับกุมฐานฉ้อโกงเงินสหกรณ์ไป 300 ล้านบาท พร้อมกับพวกอีก 6 คน รายงานล่าสุดปรากฏว่า นายพัฒน์ แพรไพโรจน์ เจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานใหญ่ ได้ลงนามในเอกสารบันทึกด้วยคำมีเนื้อหายอมรับว่า เป็นผู้จัดทำเอกสารเท็จทั้งหมด เพื่อหลอกลวงให้ ผศ.บุญส่ง ยินยอมเซ็นจนก่อให้เกิดการฉ้อโกงเงินดังกล่าวออกไป รายงานแจ้งว่า มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าพนักงานของธนาคารกรุงเทพฯ มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับขบวนการต้มตุ๋น เอาเงินฝากของเหยื่อจากสหกรณ์ มช. ขณะนี้ทางการกำลังตามจับกุมผู้ต้องสงสัยอีกหลายคนที่ยังหลบหนีอยู่

ทนายของ ผศ.บุญส่ง ได้นำเอาสำเนาเอกสารนี้มาแจกจ่ายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และต่อมา สภาคณาจารย์ ได้นำเอกสารชุดนี้ประกอบหนังสือร้องขอความเป็นธรรมของ ผศ.บุญส่ง วิญญา มาเผยแพร่ผ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์ เพื่อเรียกร้องให้ประชาคมมหาวิทยาลัยร่วมกันช่วยเหลือ และให้ความเป็นธรรมต่อ ผศ.บุญส่งด้วย (ผู้จัดการ 071042)

4.1.3 ธนาคารแห่งประเทศไทยกล่าวโทษอดีตผู้บริหารธนาคารนครหลวงไทย 12 คน

เมื่อวันที่ 7 ต.ค. ธปท. ได้กล่าวโทษอดีตผู้บริหารทั้ง 12 คน ฐานมีพฤติกรรมส่อทุจริต ก่อความเสียหายให้แก่ธนาคาร ร่วมอนุมัติซื้อสิ่งหุ้มทรัพย์ 37 แปลงจาก บริษัท "สินขภูทอง" ซึ่งเป็นบริษัทในเครือ ในราคาที่สูงกว่าปกติถึงเงิน 912 ล้านบาท อดีตผู้บริหารดังกล่าวคือ 1) ดร.สม จาตุศรีพิทักษ์ 2) นายผดุง เตชะศรีรินทร์ 3) นายทวีศักดิ์ วิเศษภูฒิจกุล 4) นายเกียรติชัย โสภเสถียรพงษ์ 5) นายกฤษฎา หุตะเครณี 6) นายกฤษณ นาคพรหม 7) นายปภาอารยะ สุวรรณเดมิย์ 8) ดร.วันชัย อริยะพุมพิงค์ 9) นายสมชัย วนาวิทย์ 10) นายสุทธิพงศ์ อธิพิงค์ 11) นายสรวิชัย ไชยภัก 12) นายเลอศักดิ์ จุลเทศ (กรุงเทพธุรกิจ 081042)

รายงานข่าววันที่ 14 ต.ค. เจ้าหน้าที่ของธปท. ออกมาให้สัมภาษณ์ว่า ยังมีผู้บริหารระดับสูงที่ถูกกล่าวหาอีก 7 คน ยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ในธนาคารขณะนี้ ไม่ได้ถูกสั่งพักงานแต่อย่างใด ขณะเดียวกันก็มีแหล่งข่าวจากทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวว่า คาดว่าคดีการฟ้องนี้จะเหมือนกับคดีอื่นๆ ที่ ธปท.กล่าวโทษผู้บริหารสถาบันการเงิน คือเอกสารหลักฐานอ่อนจนไม่สามารถสั่งฟ้องได้ ส่วนใหญ่ความผิดที่กล่าวโทษ มักจะเป็นวิธีการปฏิบัติที่ธนาคารทำกันมาโดยตลอด (มติชน 141042)

4.1.4 ธปท. กล่าวโทษ "วิเชียร เตชะไพบูลย์" และ "ปัญญา ตันติยวงศ์" 2 อดีตผู้บริหารธนาคารศรีนครหลวงผ่านคำสั่ง

วันที่ 23 พ.ย. 2542 นายรัฐกรณ์ นิรมังคณา ผู้ช่วยผู้ว่าการ ธปท. ฝ่ายกิจการพิเศษ ได้มีหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษ ส่งถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยระบุว่า เนื่องด้วยมีพยานหลักฐานปรากฏว่า นายปัญญา ตันติยวงศ์ อดีตกรรมการผู้อำนวยการธนาคารศรีนคร (มหาชน) และนายวิเชียร เตชะไพบูลย์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ และประธานหอการค้าไทย กระทำความผิดตามมาตรา 46 พ.ร.บ. ธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลทั้งสองด้วย

มูลเหตุแห่งความผิดระบุว่า ผู้บริหารทั้งสองคนได้อนุมัติให้อาวุธตัวสัญญาใช้เงินจำนวน 67 ล้านบาทแก่ บงล. ศรีนคร ระหว่างวันที่ 2 พ.ค.-14 พ.ค. 2540 ต่อมาเมื่อวันที่ 27 มิ.ย. 2540 บงล. ศรีนครหยุดกิจการชั่วคราวและถูกปิดกิจการเมื่อ ธ.ค. 2540 ทำให้ผู้ถือตัวสัญญาใช้เงินของ บงล. ศรีนครมาขอคืนเงินจากธนาคารศรีนครในฐานะผู้รับอาวัลตัว ธนาคารจึงต้องให้เงินให้กับผู้ถือตัวทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นเงินจำนวนประมาณ 73 ล้านบาท การฝ่าฝืนคำสั่งของ ธปท.ดังกล่าว ได้สร้างความเสียหายให้แก่ธนาคารศรีนคร (กรุงเทพธุรกิจ 241142)

4.1.5 นายอุลริค ไวล์ฟกัง ได้รับการอภัยโทษ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ศาลอาญาเตรียมส่งฟ้องเป็นผู้ร้ายข้ามแดน

นายอุลริค ไวล์ฟกัง ผู้ต้องหาชาวเยอรมันในคดีลักลอบนำเข้ารถยนต์เข้าประเทศโดยหลีกเลี่ยงการเสียภาษี ที่เป็นคดีใหญ่พัวพันกับการทุจริตที่ดินบนวังเดิมช่วยเหลือของข้าราชการนักการเมืองหลายกลุ่ม ได้รับการอภัยโทษแล้ว ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2542 เนื่องจากอยู่ในข่ายตามมาตรา 3 ที่ระบุความหมายของผู้ต้องขังที่จะได้รับการอภัยโทษว่า เป็นผู้ต้องขังกักขังแทนโทษจำคุก หรือผู้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อนหรือในวันที่ พ.ร.ฎ. นี้ใช้บังคับ ทั้งนี้สำหรับนายไวล์ฟกัง ศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาไปแล้วเมื่อวันที่ 11 พ.ย. 2542 ให้จำคุก 1 ปี ปรับ 79,076,434 บาท โดยโทษจำคุกให้รอลงอาญาไว้ 2 ปี หากไม่ชำระค่าปรับให้กักขังแทนไม่เกิน 2 ปี จากนั้นนายไวล์ฟกังได้ขอให้ทนายยื่นอุทธรณ์ และยอมถูกกักขังแทนค่าปรับมาตั้งแต่เดือน มิ.ย. 2542 ต่อมาตามรายงานข่าวว่า เมื่อรู้ว่าจะมีการอภัยโทษ จึงได้มีการให้ทนายถอนคำร้องอุทธรณ์และยอมรับคำพิพากษาศาลชั้นต้น เพื่อให้ถือเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งศาลอุทธรณ์ก็ได้มีคำสั่งให้ถอนอุทธรณ์ได้ และอ่านคำสั่งไปเมื่อวันที่ 1 ธ.ค. 2542 เป็นอันว่าคดีนี้ได้สิ้นสุดลงแล้ว เมื่อมี พ.ร.ฎ. อภัยโทษทางศาลก็จะต้องปล่อยตัว (มติชน 081242, ผู้จัดการ 101242)

มีกระแสข่าวออกมาว่า นายไวล์ฟกังได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดกับ พล.ต. สนั่น ขจรประสาทณ์ รองนายกฯ และ รมต.มหาดไทย (ไทยรัฐ 161242) อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 15 ธ.ค. นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่และกงสุลใหญ่ประจำสถานทูตเยอรมนี ได้เดินทางไปปรับตัวนายไวล์ฟกัง ที่ได้รับการปล่อยตัว พร้อมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.ธัญบุรี ก็เข้าแสดงหมายศาลอาญา และควบคุมตัวนายไวล์ฟกังนำตัวไปส่งที่ศาลอาญา ให้พนักงานอัยการส่งฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ส่งตัวนายไวล์ฟกังเป็นผู้ร้ายข้ามแดน ตามคำร้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่นายไวล์ฟกังได้ปฏิเสธที่จะให้ส่งตัวกลับ อ้างว่าเป็นคนละคนกับที่ทางการเยอรมนีต้องการ และจะขอสู้คดีต่อไป (ไทยรัฐ 161242)

4.1.6 นายปิ่น จักกะพาก ถูกจับกุมตัวได้ที่ประเทศอังกฤษ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งตัวกลับไทย จนกระทั่งศาลอังกฤษต้องยอมให้ประกันตัวแล้ว

นายปิ่น จักกะพาก อดีตประธานกรรมการบริหารเงินทุนเอกชนกิจ (ฟินวัน) 1 ใน 56 โฟแนนซ์ที่ถูกทางการปิดไปเมื่อสองปีก่อน และได้เดินทางออกนอกประเทศไปก่อนที่จะถูกทางการดำเนินการฟ้องร้อง ในข้อหาภัยคุกคามทรัพย์และกระทำความผิด ตามพ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ได้ถูกเจ้าหน้าที่อังกฤษจับกุมตัวได้เมื่อเวลา 06.35 น. ของวันที่ 11 ธ.ค. 2542 ตามเวลาที่อังกฤษ โดยมีการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักอัยการสูงสุด ของ ก.ต่างประเทศไทย กับเอฟบีไอของอเมริกาและเจ้าหน้าที่อังกฤษในการดำเนินการจับกุม ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยก็ระบุว่า หลังจากนี้จะดำเนินการเพื่อให้ทางการอังกฤษส่งตัวนายปิ่นมาประเทศไทยในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนให้เร็วที่สุด (มติชน 131242, กรุงเทพธุรกิจ 151242) ปรากฏว่าในวันที่ 16 ธ.ค. ก่อนวันสิ้นสุดเวลาการควบคุมตัวตามกฎหมายของประเทศอังกฤษเพียงวันเดียว นายปิ่น จักกะพาก ได้ให้ทนายความออกแถลงการณ์ตอบโต้ข้อกล่าวหาของทางการรัฐบาลไทยเป็นครั้งแรก ระบุว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการถูกฟ้อง และระบุว่า "ไม่ได้มีองค์ประกอบใดๆ ที่เป็นการผิดทางอาญาเลย แผนการณ์ที่มุ่งร้ายต่อตัวผมเกิดขึ้นจากเหตุผลทางการเมือง" ซึ่ง นายทนายทนายก็ได้ออกมาแถลงได้ว่า "ไม่ใช่เรื่องทางการเมือง"

แถลงการณ์ของนายปิ่นบอกถึงเหตุผลว่าทำไมเขาจึงไม่ต้องการกลับเข้ามาในประเทศไทย เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายไทย เนื่องจากเขาไม่มีความมั่นใจในกระบวนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน และแรงจูงใจทางการเมืองในไทย ซึ่งกำลังมีเป้าหมายประณามนายธนาคารและผู้บริหารบริษัทการเงินว่าเป็นอาชญากร และเป็นต้นเหตุแห่งหายนะทางเศรษฐกิจ เพื่อเบี่ยงเบนและปกปิดความผิดพลาดในการบริหารงานของทางการรัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นต้นเหตุของความล้มละลายทางเศรษฐกิจของไทยและเอเชีย (ผู้จัดการ 161242)

วันที่ 18 ธ.ค. สำนักข่าวเอพี รายงานจากกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษว่า นายปิ่นได้รับการประกันตัวภายใต้เงิน 2 ล้านปอนด์แล้ว หรือราว 121.6 ล้านบาท ซึ่งนางเฮเลน มาลคอล์ม ทนายความชาวอังกฤษที่เป็นตัวแทนของอัยการไทย ได้คัดค้านการให้ประกันตัวนายปิ่น โดยให้เหตุผลว่าหลักทรัพย์ที่ยื่นขอประกันตัวนายปิ่นนั้นน้อยเกินไป เกรงว่านายปิ่นจะเดินทางหลบหนีออกจากประเทศอังกฤษ แต่ทนายความของนายปิ่น คือนายอลัน โจนส์ แก่ต่างว่า ตอนที่นายปิ่นออกเดินทางจากประเทศไทยเมื่อปี 2540 ทางการไทยยังไม่มีกรอบ

สวนกรีนบริษัทเอกชนกิจ และระหว่างที่อยู่ในต่างประเทศ นายปิ่นมีที่อยู่ซึ่งจึงตรวจสอบได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ฮ่องกง สหรัฐอเมริกา หรือ อังกฤษ นอกจากนั้นในการเดินทางทุกครั้ง นายปิ่นยังใช้ชื่อจริง ไม่มีการบิดเบือนหรืออำพรางตัวเอง เพราะฉะนั้น หากทางการไทยต้องการตัว นายปิ่นจริง ก็สามารถติดตามตัวได้ ท้ายที่สุดศาลมีความเห็นว่า คดีนี้มีเหตุผลสมควรให้ประกันตัว นอกจากนั้นยังมีรายงานว่า ในการยื่นขอประกันตัวครั้งนี้ ได้มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของไทยหลายคน ให้คำรับรองเกี่ยวกับตัวนายปิ่นต่อศาลแขวงโบสถ์วิทย์ด้วย ซึ่งต่อมาภายหลังก็เป็นที่เปิดเผยว่าข้าราชการชั้นผู้นั้นคือ นายวรพจน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา อธิบดีกรมพิธีการทูต ก.ต่างประเทศ ซึ่งเปิดเผยว่านายปิ่นเป็นญาติสนิท คบกันมานานร่วม 20 ปี มีศักดิ์เป็นน้องเขย อีกทั้งไม่เชื่อว่าเป็นอาชญากรทางการเงิน (ไทยรัฐ 19, 231242)

4.2 ความเคลื่อนไหวปราบปรามยาเสพติด

4.2.1 ตำรวจเข้าทำลายแหล่งผลิตยาบ้าขนาดใหญ่ย่านถนนพระราม 9 จากกรณีการหักหลังระหว่างคนร่วมแก๊ง

ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เปิดเผยเมื่อวันที่ 5 พ.ย. ว่า ทางตำรวจสามารถสืบจนเจอและเข้าทำลายแหล่งผลิตยาบ้าย่านถนนพระราม 9 ยึดอุปกรณ์ผลิตยาบ้าได้จำนวนมาก และสารผลิดยาบ้าถึง 500 กก. ซึ่งสามารถนำไปผลิตยาบ้าได้ถึง 10 ล้านเม็ด ผบ.ช.น. กล่าวว่าการที่ทางตำรวจสามารถทำลายแหล่งผลิตใหญ่กลางกรุงได้ในครั้งนี้ มาจากการขยายผลการสอบสวนคดีฆาตกรรมนายผดุงศักดิ์ คุปตะวิริยะพานิช เสียคำรามมือสองพร้อมแฟนสาว ซึ่งตำรวจได้พบหลักฐานบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับขบวนการผลิตและค้ายาบ้าแก๊งนี้ ขณะนี้ตำรวจรู้แล้วว่ามิใคร่ร่วมขบวนการอยู่บ้าง แต่ยังไม่รู้ว่าใครเป็นนายทุน (ไทยโพสต์ 061142)

4.2.2 สมช. เสนอตั้ง ศอ.ภน. แก้ปัญหายาเสพติดจังหวัดชายแดนภาคเหนือเลียนแบบ ศอ.บต. ภาคใต้ ให้ทหารดูแล

พล.อ.มนตรีศักดิ์ บุญคง เสนาธิการทหารบก กล่าว ว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ ที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไข และต้องประกาศสงครามกับยาเสพติด โดยทางสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหา ด้วยการจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคเหนือ (ศอ.ภน.) ขึ้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ ศอ.บต. เพราะในพื้นที่ จ.เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน มีปัญหายาเสพติดระดับค่อนข้างหนัก รวมทั้งแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติด้วย (ผู้จัดการ 181142)

4.2.3 "จรินทร์" เผยตัวเลขปราบปรามยาเสพติด ดำเนินคดีกว่าสองแสนคดี จับกุมผู้ต้องหาได้กว่า 2.5 แสนราย

นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฎ์ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เปิดเผยว่า ได้มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดในปี 2542 ตั้งแต่ 1 ต.ค. 2541 ถึง 30 ก.ย. 2542 พบว่าสามารถดำเนินคดีได้ทั้งหมด 232,496 คดี มีผู้ต้องหา 250,000 ราย หากเรียงลำดับก็จะเป็นคดียาบ้ามากที่สุดประมาณ 70% โดยจับกุมได้ของกลางประมาณ 41 ล้านเม็ด รองลงมาเป็นกัญชา 13% จับกุมของกลางได้ 67 กก. สารระเหย 10.43% ของกลาง 845 กก. เฮโรอีนประมาณ 4.48% ของกลาง 652 กก. และฝิ่นประมาณ 1.27% ของกลาง 529 กก.

ทางด้านการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะ โครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด ได้มีการจัดตั้งขึ้นแล้ว 2,749 หมู่บ้าน ตั้งเป้าไว้จะจัดตั้งให้ได้จำนวน 3,500 หมู่บ้านทั่วประเทศ โดยจะมีการมอบธงประจำโครงการในแต่ละหมู่บ้านให้กับผู้นำชุมชน (กรุงเทพธุรกิจ 201142)

5. ความเคลื่อนไหวศาสนาความเชื่อและค่านิยมทางสังคม

หัวข้อข่าว

5.1 กรณีวัดพระธรรมกาย ในที่สุดเจ้าคณะตำบลคลอง 1 มีคำสั่งพักตำแหน่งพระธัมมชโยแล้ว

5.2 กรมศาสนาเคลื่อนไหวให้พุทธมณฑลเป็นเขตพุทธาวาสเพื่อพระสงฆ์จะสามารถทำสังฆกรรมได้
ทุกรูปแบบ

สรุปประเด็นข่าว

5.1 กรณีวัดพระธรรมกาย ในที่สุดเจ้าคณะตำบลคลอง 1 มีคำสั่งพักตำแหน่งพระธัมมชโยแล้ว

5.1.1 ความเคลื่อนไหวกรณีวัดพระธรรมกายในเดือน ต.ค. 2542 ยังไม่สามารถสั่งถอดถอนพระธัมมชโยออกจากตำแหน่งได้

รายงานข่าววันที่ 6 ต.ค. กรมการศาสนาเตรียมส่งเรื่องไปยังพระผู้ปกครองเพื่อให้ถอดถอนพระธัมมชโยออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดพระธรรมกาย อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี แล้วเนื่องจากถูกอัยการสั่งฟ้องตกเป็นจำเลย เข้าข่ายความผิดตามกฎหมายอาญา มาตรา 24 ข้อ 56 แต่ปรากฏว่าในวันรุ่งขึ้น พระธัมมชโยได้ขยับยื่นใบลาพักจากตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี แทนถูกสั่งปลดพร้อมเสนอให้ รองเจ้าอาวาส ขึ้นนั่งเก้าอี้รักษาการแทน และในวันที่ 9 ต.ค. พระสุเมธาภรณ์เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีให้ความเห็นชอบ

ตั้งพระหัตถ์ไว้ ขึ้นรักษาการเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายแทนพระธัมมชโย โดยได้อ้างว่าของเจ้าอาวาสยังไม่ต้องอธิกรณ์ พระมชิตเส้นตาย 7 วัน ให้เจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งพิจารณาคำวินิจฉัยการถอดถอนธัมมชโยออกจากตำแหน่ง ปรากฏว่าในวันที่ 12 ต.ค. เจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง ให้พระเลขาฯเปิดเผยข่าวแก่สื่อมวลชนที่วัดสว่างภพ อ.คลองหลวง ว่า "พิจารณาแล้วเห็นว่าพระธัมมชโยถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา และอาทมาในฐานะผู้บังคับบัญชาใกล้ชิด ได้เข้าไปตรวจสอบวัดพระธรรมกายและผู้เกี่ยวข้อง เห็นว่ายังไม่ถึงขั้นที่จะเป็นการเสียหายแก่คณะสงฆ์จึงไม่เห็นสมควรที่จะสั่งพักตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย"

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อปลดเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง โดยนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รมว.ศึกษา ได้สั่งกรมการศาสนาเสนอขอมติมหาเถรสมาคมสั่งปลดเจ้าคณะคลองหนึ่ง และในวันที่ 21 ต.ค. ได้สั่งการให้กรมการศาสนาเร่งส่งมติมหาเถรฯ ถึงเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ให้รีบเปิดศาลสงฆ์พิจารณาคดี พระธัมมชโยอีกครั้ง ส่วนคดีทางโลกตำรวจนัดวันที่ 28 ต.ค. ให้พระธัมมชโยและศิษย์คนสนิทอีก 3 คนเข้ามามอบตัว ซึ่งการมอบตัวได้ดำเนินการเหมือนเดิมและประกันตัวกลับไปโดยวางเงินค้ำประกันที่เงินมูลค่า 20 ล้านบาท ด้านเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีเตรียมเรียกมารับทราบข้อกล่าวหาในคดีหมิ่นประมาทในวันที่ 10 พ.ย. และเตรียมดำเนินการสอบพระครูปทุมกิจโกศลเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง ที่ถูกร้องเรียนเรื่องใส่ตัวเลขนักเรียนปริยัติไม่ตรงตามจริงเพื่อขอรับเงินสนับสนุนจากกรมการศาสนาไม่ตรงตามความจริง ถือเป็นการทุจริตต่อหน้าที่

5.1.2 ความเคลื่อนไหวกรณีวัดพระธรรมกายเดือน พ.ย. 2542 เจ้าคณะตำบลคลอง 1 ถูกปลดออกจากตำแหน่ง พระผู้รักษาการแทนได้สั่งพักตำแหน่งพระธัมมชโยทันที

ในวันที่ 10 พ.ย. วันเดียวกับที่วัดมุลจินดาราม จ.ปทุมธานี นัดหมายให้พระธัมมชโยและพระหัตถ์ไว้ เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส วัดพระธรรมกาย มารับทราบข้อหาตามกฏนิคกรรม โดยได้มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เข้ารักษาความสงบภายในบริเวณวัดกว่า 100 นาย แต่เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ไม่เดินทางมาตามนัด โดยมอบหมายให้โยยวัจกร และพระลูกวัดเดินทางมาแทนนั้น พระสุนธราภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีก็ได้สั่งปลด พระครูปทุมกิจโกศลเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งฐานมีความผิด 3 ข้อหาใหญ่ ทั้งจับจำพระลิขิตสมเด็จพระสังฆราช รายงานข้อมูลเท็จโรงเรียนพระปริยัติสามัญ และยอหย่อนต่อการปฏิบัติหน้าที่ ฝ่ายพระธัมมชโย ได้ส่งทนายความฟ้องกราวุฑ์ทั้งหมด 6 คน ตั้งแต่รัฐมนตรีว่าการ.ศึกษาธิการ จนถึงเลขาฯเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทำผิดขั้นตอนกฎหมาย รายงานข่าวแจ้งว่า ปรากฏว่านายสมศักดิ์ ได้ตอบโต้วัดพระธรรมกายทันทีทันควัน โดยสั่งทุกโรงเรียนในสังกัดของ.ศึกษาฯ ห้ามนำหนังสือมงคลชีวิตของวัดพระธรรมกายเข้าไปในโรงเรียน ให้เหตุผลว่า มีการสอนบิดเบือนพระไตรปิฎก ซึ่งคำสั่งดังกล่าว จะส่งผลให้โครงการตอบปัญหารัศมี ที่วัดพระธรรมกายจัดขึ้นในเดือน พ.ย.นี้ที่จะให้นักเรียนโรงเรียนต่างๆ เข้าแข่งขันต้องมีอันยกเลิกไปโดยปริยาย

วันที่ 12 พ.ย. มีรายงานข่าวว่า นายเจริญฤทธิ์ เบ็ญจรงค์ หัวหน้าฝ่ายสังฆกร กรมการศาสนา นำเอกสารสรุปสำนวนคำฟ้องกฏนิคกรรม ต่อกรณีเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย เข้ายื่นเสนอต่อพระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค 1 ในฐานะประธานคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ปรากฏว่าพระพรหมโมลีปฏิเสธที่จะรับหนังสือสรุปสำนวนคำฟ้อง โดยให้เหตุผลว่า เอกสารดังกล่าวไม่สมบูรณ์ ไม่สอดคล้องกับกฏนิคกรรมและมติมหาเถรฯ ที่ประชุมมหาเถรสมาคมในวันเดียวกัน ได้มีการถกเถียงกันอย่างเคร่งเครียดเกี่ยวกับกรณีเจ้าคณะภาค 1 ไม่ยอมรับสำนวนคดีวัดพระธรรมกาย จากเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ในที่สุดมหาเถรฯมีมติชี้ขาดให้เจ้าคณะภาค 1 เร่งดำเนินการตามกฏนิคกรรม กับพระธัมมชโยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว มีข่าวรายงานต่อมาว่า เจ้าคณะภาค 1 เดินทางไปต่างประเทศกระชั้นหัน และจะเดินทางกลับภายในสิ้นเดือน พ.ย. อนึ่งในวันที่ 16 พ.ย. มีรายงานข่าวมหาเถรสมาคมได้แต่งตั้งพระปริยัติวิโรภากร เลขาเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีรักษาการเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง โดยพระปริยัติวิโรภากรพร้อมลงนามสั่งปลดพระธัมมชโยพ้นจากตำแหน่งทันที

มีรายงานข่าวด้วยว่า หลังจากเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งถูกปลดออกจากตำแหน่ง ก็ได้มีลูกศิษย์วัดพระธรรมกายประมาณ 200 คน บุกไปที่วัดชนะสงคราม ชุมนุมประท้วงคำสั่งดังกล่าวต่อสมเด็จพระมหาธีรราชวรย์ เจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ในฐานะเจ้าคณะใหญ่หนกลาง ต่อมาในวันรุ่งขึ้นคือวันที่ 17 พ.ย. เวลาประมาณ 20.45 น. ได้เกิดระเบิดขึ้นที่บริเวณลานจอดรถ ตรงข้ามคณะ 2 ในวัดชนะสงคราม แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร ซึ่งหลายฝ่ายพุ่งเป้าไปที่กลุ่มผู้ชุมนุมคัดค้านกลุ่มดังกล่าวว่าเป็นผู้ก่อเหตุ ทางทางต้องจัดกำลังตำรวจไปอารักขาสมาเด็จพระมหาธีรราชวรย์ อย่างเข้มงวด

ส่วนพระธัมมชโย ยืนยันที่จะไม่เดินทางไปรับทราบข้อกล่าวหาตามกระบวนการนิคกรรม โดยในวันที่ 28 พ.ย. ได้เดินทางไปยื่นหนังสือปฏิเสธการรับข้อกล่าวหาต่อพระสุนธราภรณ์ อ้างในหนังสือว่า การดำเนินการของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ไม่สอดคล้องตามขั้นตอนของกฏนิคกรรม ซึ่งทางเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีได้ประกาศกร้าวหากไม่รับข้อกล่าวหาจะจัดการขั้นเด็ดขาด

5.1.3 ความเคลื่อนไหวกรณีวัดพระธรรมกายเดือน ธ.ค. 2542 เจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งลงนามคำสั่งพักตำแหน่งพระธัมมชโยแล้ว เรื่องยังไม่จบอีก

วันที่ 9 ธ.ค. นายสมศักดิ์ ปรีธานันท์กุล รมตศึกษาธิการเปิดเผยว่า พระปริยัติวิโรภการ รักษาการเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง มีคำสั่งที่ 1/2542 ให้พระวราภวานาวิสุทธิ เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายพักจากตำแหน่ง กรณีถูกฟ้องเป็นจำเลยคดีอาญา โดยอาศัยอำนาจตามความข้อ 56 กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการถอดถอนพระสงฆ์ฆราวาส โดยหนังสือฉบับดังกล่าวลงวันที่ 8 ธ.ค. และดำเนินการเพื่อให้พระธัมมชโยรับคำสั่งดังกล่าว แต่พระธัมมชโยก็ยังไม่ยอมรับคำสั่งนั้น ยังคงเคลื่อนไหวต่อไป

รายงานข่าววันที่ 13 ธ.ค. ปรากฏมีญาติโยมประมาณ 3,000 คนเดินทางมาปฏิบัติธรรมที่สภาธรรมกายสากล พระธัมมชโยสวมเสื้อยืดคอกลมอยู่ด้านในจีวร สวมหมวกและใส่แว่นตาสีเทา มาที่ปะรำพิธีและกล่าวกับญาติโยมด้วยน้ำเสียงแหบแห้งว่า "...แม้จะถูกสั่งพักจากตำแหน่ง แต่การสร้างบารมีนั้นยังไม่หยุดยั้ง ยังลุยต่อ เวลานี้เหลืออีกไม่กี่วันจะถึงวันที่ 31 ธ.ค. เราควรที่จะคิดว่าจะทำอะไรในเวลาที่เหลือ" และว่าความจริงตนนั้นก็ถูกสั่งพักไปแล้ว ควรที่จะพักในเรื่องนี้เสีย และว่า "เขาเป็นว่าเรามีภารกิจในการขยายบ้านกัลยาณมิตรให้ครบ 1 แสนหลัง และการร่วมฉลองศตวรรษที่ 3 พันปีของพระรัตนตรัย ซึ่งงานนี้มีการถ่ายทอดสดในวันที่ 31 ธ.ค. โดยมีการถ่ายทอดสดไปที่ ไทม์สแควร์ นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา" (ไทยรัฐ 131242)

ส่วนทางด้านนายสมศักดิ์ ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ไปศึกษากฎหมายเพื่อหาช่องทางเปลี่ยนตัวพระพรหมโมลีในฐานะผู้พิพากษาทางสงฆ์ และขั้นตอนต่อไปคือการส่งชื่อพระผู้ที่จะขึ้นตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายแทนพระธัมมชโย

5.2 กรมศาสนาเคลื่อนไหวให้พุทธมณฑลเป็นเขตพุทธาวาสเพื่อพระสงฆ์จะสามารถทำสังฆกรรมได้ทุกรูปแบบ

จากการเปิดเผยของนายสุทธีวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ รองอธิบดีกรมการศาสนา ว่า เนื่องจากปัจจุบัน พุทธมณฑลเป็นสถานที่ที่พระสงฆ์เข้ามาใช้ประโยชน์เป็นอันมาก แต่เมื่อพระสงฆ์เข้ามาในพุทธมณฑลก็ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติศาสนธรรมบางประการได้ เพราะพุทธมณฑลยังถือว่าเป็นสถานที่ราชการ ไม่ใช่เขตวิสุทธคามสีมา ตามที่ระบุไว้ในพระธรรมวินัย เพื่อให้พุทธมณฑลสามารถเป็นสังฆมณฑลตามสมบูรณแบบ ตามหลักของชาวพุทธ และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ กรมการศาสนาจึงเสนอขอพระราชทานวิสุงคามสีมาให้แก่พุทธมณฑล โดยกรมการศาสนาทำเรื่องเสนอต่อสมเด็จพระสังฆราชเมื่อวันที่ 28 ต.ค. 2542 และเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมในการประชุมที่ 41/42 รับความเห็นชอบให้ปฏิบัติให้ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายล่าสุดกำลังเตรียมเสนอไปที่ ก.ศึกษาธิการเพื่อขอความเห็นชอบอีกครั้ง หากผ่านการพิจารณา ก็จะเสนอขึ้นขอรับพระราชทานโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อไป (ไทยรัฐ 211242)

5.3 "ธีรยุทธโพล" สสำรวจพบพระที่คนไทยนับถือแสดงให้เห็นความสามารถในการจำแนกพระที่มีวัตรปฏิบัติดีจากพระปลุกเสก

โครงการสำรวจประชามติเพื่อสะท้อนภาพรวมสังคม การเมืองและวัฒนธรรมไทยที่มีนายธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์ เป็นหัวหน้าโครงการ ปรากฏในการสำรวจประเด็นเรื่องสิ่งดีๆ ที่คนไทยไม่ลืมในรอบ 50 ปี พระที่คนไทยนับถือ พระเครื่อง นักกีฬา และสิ่งไม่ดีที่คนไทยฝังใจในรอบ 50 ปี ในประเด็นพระดีที่คนไทยนับถือ สสำรวจเพื่อตรวจสอบว่าคนไทยสามารถจำแนกพระที่มีวัตรปฏิบัติดี หรืออริยาบถธรรมะได้ดีชัดเจน แยกจากพระที่ปลุกเสกเครื่องรางของขลังได้ชัดเจนหรือไม่ ผลปรากฏว่าคนไทยสามารถจำแนกได้อย่างดี จากผลการสำรวจพบว่า พระที่คนไทยนิยมนับถือ (ซึ่งเพื่อความเหมาะสมจึงไม่มีการเรียงลำดับ) คือ หลวงปู่แหวน หลวงพ่อคุณ หลวงตาบัว ท่านพุทธทาส ครูบาศรีวิชัย สมเด็จพระพุฒาจารย์โต พระพยอม พระอาจารย์มั่น หลวงพ่อสดวัดปากน้ำ และหลวงปู่ฝั้น

ส่วนพระเครื่องที่คนไทยนิยม 10 อันดับแรกคือ อันดับหนึ่ง สมเด็จวัดระฆัง 54.8% หลวงปู่ทวด 50.4% หลวงพ่อคุณ 26.3% หลวงพ่อสดวัดปากน้ำ 22.0% พระรอดลำพูน 20.9% พระนางพญา 12.4% หลวงพ่อเงินวัดบางคลาน พิจิตร 8.7% หลวงปู่โต๊ะ 8.4% หลวงพ่อเงินวัดดอนยายหอม 7.3% และพระชินราชใบเสมา พิษณุโลก 6.8% (ไทยรัฐ 241242)

ภาคผนวก 1

สังเขปความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจภาคต่างประเทศในรอบปี 2542

เดือนมกราคม

มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ในการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เอเชียมากขึ้น เช่น ธนาคารโลกระบุว่า สหรัฐฯและไอเอ็มเอฟ ทำให้วิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียเลวร้ายลงไปอีก (นิตยสารไทม์ 03/1298) และมีข่าวว่าสหรัฐฯ พยายามที่จะไขก๊อกแผนการปฏิรูปของไอเอ็มเอฟ (เดลีเมล & การ์เดียน 07/0199) ขณะเดียวกันก็พยายามเร่งเข้าให้ญี่ปุ่นแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง (นิตยสารไทม์ 30/0199) ในญี่ปุ่นค่าเงินเยนแข็งขึ้นทำให้เกิดความตึงเครียดทางการค้า (บีบีซี 12/0199) รัฐมนตรีคลังญี่ปุ่น กล่าวโจมตี "ฉันทามติวอชิงตัน" (Washington Consensus) (เว็บไซต์ World Socialist 26/0199)

เดือนกุมภาพันธ์

มีการวิพากษ์วิจารณ์การประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ว่ามีการกล่าวแสดงความห่วงกังวลเกี่ยวกับภาวะวิกฤติอย่างมากมาย แต่ก็ไม่มีข้อตกลงที่จะทำอะไร (เว็บไซต์ World Socialist 04/0299) นิตยสารไทม์พาดหัวว่า "ภาวะความเจ็บป่วยของโลกนั้นอาจจะดูชัด แต่หนทางรักษาความป่วยไข้ยังไม่ชัดเลย" (นิตยสารไทม์ 18/0299) หนังสือพิมพ์ เดอะ ไทม์ ของอังกฤษ ระบุว่า เศรษฐกิจโลกกำลังเข้าสู่เขตของภาวะถดถอย (The Times (UK) 11/0299) และกลุ่มเว็บไซต์ World Socialist วิเคราะห์ว่ากลุ่ม จี 7 กำลังขัดแย้งกันขณะที่เศรษฐกิจโลกกำลังจะล่มจม (เว็บไซต์ World Socialist 23/0299) มีรายงานข่าวตุลาการคำญี่ปุ่นได้ตัดสินลงโทษ เย็นแข็งค่าทำให้ราคาสินค้าพุ่งสูง เช่นรถยนต์ยี่ห้อฮอนดาคาพุ่งลิ่ว (บีบีซี 16-18/0299)

เดือนมีนาคม

รัฐมนตรีคลังของเยอรมนีลาออก ตลาดยุโรปต่างแสดงอาการตกใจ (นิตยสารไทม์ 12/0399) มีการเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ทางการธนาคารโลก ออกมาแสดงความกังวลเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจโลก และยอมรับความบกพร่องในการทำงานที่ผ่านมา (เดลีเมล&การ์เดียน 31/0399) เศรษฐกิจญี่ปุ่นยังจมดิ่งลึก อัตราดอกเบี้ยเท่ากับศูนย์ อัตราคนว่างงานสูงอย่างไม่เคยมีมาก่อน (บีบีซี, CNN, 13-14, 16, 30/0399)

เดือนเมษายน

อังกฤษประกาศลดอัตราดอกเบี้ย (บีบีซี 08/0499) มีข่าวในร็อกโกจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม จี77 ในเดือน ก.ย. ปีนี้ (Arabic News 09/0499) ทางกาตาร์ไอเอ็มเอฟ ออกมายืนยันว่าวิกฤติการณ์เศรษฐกิจสิ้นสุดลงแล้ว ไม่มีสิ่งที่ยเรียกว่าภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจโลก และประกาศความพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือรัสเซียแก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ (บีบีซี, เดอะ ไทม์ 21, 22/0499) มีรายงานข่าวว่านายรูบิน รมต.คลังของสหรัฐฯ ออกมาเสนอแผนในการลดความเสี่ยงของการให้สินเชื่อของโลก (นิตยสารไทม์ 22/0499) พร้อมกับมีข่าวว่านายรูบินกำลังพยายามแสวงหานานทางปรับปรุงโครงสร้างไอเอ็มเอฟเพื่อลดอิทธิพลของยุโรปในไอเอ็มเอฟ (Irish Times 28/0499) รายงานข่าวว่าธนาคารพาณิชย์ญี่ปุ่นล้มระเนระนาดแบบโดมิโน (Sydney Morning Herald 12/0499) รายงานผลผลิตภายในญี่ปุ่นตกต่ำเลวร้ายที่สุดในรอบ 24 ปี จำนวนคนว่างงานก็สูงสุด (บีบีซี 28, 30/0499)

เดือนพฤษภาคม

นายรูบินเสนอว่า ไอเอ็มเอฟ ควรจะจัดการอย่างจริงจังกับประเทศที่ไม่ได้ผูกค่าเงินไว้อย่างแท้จริง (Business Week Daily 20/0599) มีข่าวธนาคารในเยอรมนี (บุนเดสแบงก์) ยังไม่มีทีท่าว่าจะฟื้น (Irish Times 21/0599) นายกรัฐมนตรีโอบุชิของญี่ปุ่นเดินทางเยือนสหรัฐฯ แต่ดูเหมือนเขาจะถูกประธานาธิบดีคลินตันบีบให้ทำความเข้าใจเรื่องการค้าและแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้ได้มากกว่าที่เขาจะได้อะไรจากสหรัฐฯ ในการเยือนครั้งนี้ (บีบีซี CNN 03/0599) มีรายงานข่าวธนาคารของญี่ปุ่นมีหนี้เสียอยู่ถึง 105 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (The Times 26/0599) ที่ประชุมเอเปกระดับรัฐมนตรีระบุเศรษฐกิจเอเชียกำลังฟื้นตัว แต่ยังไม่มีความมั่นคง (CNN 16/0599)

เดือนมิถุนายน

การประชุมสุดยอดกลุ่ม จี 8 เริ่มต้นที่เมืองโคโลญ พร้อมกับมีการประท้วงภาวะหนี้สินที่นี้ ขณะที่กลุ่ม จี 7 กำลังเคลื่อนไหวเรื่องการย่นหนี้ให้แก่ประเทศยากจนที่สุดของโลก ซึ่งในที่สุดก็สามารถตกลงกันได้ แต่ผู้นำ จี 8 ไม่เห็นด้วยกับการให้ความช่วยเหลือเชอร์เบีย ขณะที่ มิโลเชวิชยังอยู่ในอำนาจ มีการถกเถียงกันอย่างรุนแรงระหว่างรัสเซียกับตะวันตกในที่ประชุม จี 8 สหรัฐฯกับ ฮิว สัญญาว่จะลดภาวะความตึงเครียดทางการค้าระหว่างกัน (บีบีซี, ไอทีเอ็น, ดาวโจนส์ ดอตคอม 18, 19, 20, 21/0699) มีบรรยากาศการคาดหมายว่าธุรกิจเว็บไซต์จะก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจโลกที่แท้จริง (The Register 28/0699) มีรายงานข่าวดีของญี่ปุ่นว่า อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นในไตรมาสแรกขยายตัวร้อยละ 1.9 เป็นครั้งแรกในรอบ 1 ปีครึ่ง ก่อให้เกิดบรรยากาศโล่งอกโล่งใจและเรียกความมั่นใจกลับคืนมาอีกครั้ง (ดาวโจนส์ดอตคอม 10/0699) มีข่าวว่าตลาดหุ้น Nasdaq จะเปิดในญี่ปุ่น และตลาดชิ-คอมเมิร์ซ ก็ทำท่าว่าจะบูมมากขึ้น

ที่นี้ด้วย (บีบีซี, *Wired News*, *ดาวโจนส์ดอตคอม* 150699) มีรายงานว่าจีนได้รับการอนุมัติเงินกู้จากธนาคารโลกแล้ว แม้ว่าจะถูกคัดค้านจากทางการสหรัฐฯ (นิวยอร์ก ไทม์ 250699)

เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

อัตราคนว่างงานในญี่ปุ่นลดลง รัฐบาลสามารถส่งเสริมการสร้างงานเพิ่มขึ้น 720,000 ตำแหน่ง ซึ่งนิวยอร์ก ไทม์ระบุว่า เป็นตำแหน่งงานชั่วคราวที่เพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจขาขึ้นของญี่ปุ่น (บีบีซี, *นิวยอร์ก ไทม์* 210799) มีรายงานข่าวการพูดถึง "เศรษฐกิจใหม่" และเศรษฐกิจใหญ่ในยุโรป ว่าเป็นสัญญาณใหม่ของการเติบโตและเบ่งบาน (*Business Week Daily*, *นิวยอร์กไทม์* 10, 230899) และมีรายงานปริมาณเงินให้กู้ของไอเอ็มเอฟสูงมาก (บีบีซี 130899) ข่าวว่า ญี่ปุ่นเตรียมสร้างธนาคารขนาดยักษ์ขึ้น โดย 3 แบงก์ยักษ์ใหญ่อาจจะมาร่วมตัวกันตั้งเป็นสถาบันการเงินมูลค่านับล้านล้านเยนเป็นแห่งแรกของญี่ปุ่น (*Business Week Daily*, *CNN* 19-200899) มีรายงานข่าวไอเอ็มเอฟอนุมัติการจ่ายเงินช่วยเหลือแก่อินโดนีเซีย ขณะเดียวกันก็มีการเพิ่มแรงกดดันต่อทางการอินโดนีเซียมากขึ้น (บีบีซี 040899, 090999) บิสิเนสวีค เดลี่ ระบุว่า กรณีที่เกิดจากความประทุพผิมีของผู้บริหารธนาคารที่เกิดขึ้นทั้งในไทยและอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าหนทางการปฏิรูปยังต้องใช้เวลานาน (*Business Week Daily* 240899)

กันยายน-ตุลาคม

ไอเอ็มเอฟกล่าวถึงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก และการปลงความยากจน และประธานาธิบดีคลินตันออกมาให้สัญญาว่าจะยกหนี้และปลงความยากจน และการขยายเวลาผ่อนชำระหนี้ของประเทศลูกหนี้ต่างๆ ออกไปอีก และรายละเอียดของข้อตกลงเรื่องยกเลิกหนี้สินก็กำลังใกล้เสร็จสิ้นแล้ว (*Financial Times*, *CNN* 21-22, 24, 280999) เดือน ก.ย. ยังเต็มไปด้วยข่าวเศรษฐกิจในญี่ปุ่น ขยายตัวต่อไป เงินเยนแข็งค่าขึ้นอย่างรวดเร็วพุ่งสูงสุดในรอบ 3 ปี เนื่องจากรายงานอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (*Washington Post*, *Financial Times* *NY Times* 09-100999) หลายฝ่ายรวมทั้งนายอลัน กรีนสแปน แห่งธนาคารกลางสหรัฐฯ ออกมาเรียกร้องและกดดันให้รัฐบาลญี่ปุ่นให้จัดการปัญหาค่าเงินเยน ในที่สุดรายงานวันที่ 14 เดือน ก.ย. ว่ารัฐบาลญี่ปุ่นเข้าแทรกแซงค่าเงินเยน (บีบีซี 140999) ระหว่างนี้ในญี่ปุ่นมีบริษัทหลายแห่งเข้ามาควบรวมกัน เช่นกลุ่มบริษัทน้ำมัน อาซาฮิกับโตไก ธนาคารซุมิตโอมิกับธนาคารซางะวะ เป็นต้น (บีบีซี, *CNN*, *Yahoo! Finance* 141099) ข่าวหลายบริษัทในญี่ปุ่นมีการลดพนักงาน นิสสันลดจำนวนพนักงาน 21,000 คน (บีบีซี 181099) มิตซูบิชิ ลดพนักงานอีก 9,000 คน (เอพี 261099) มีรายงานข่าวว่ามาเลเซียได้ยกเลิกส่วนใหญ่ของมาตรการควบคุมการลงทุนในตลาดหุ้นตลาดเงินแล้ว (*นิวยอร์ก ไทม์* 020999) ที่ประชุมสุดยอดเอเปกประเด็นเรื่องติมอร์ตะวันออกดูเหมือนจะขึ้นมากลบบเรื่องเศรษฐกิจการค้าหมด อย่างไรก็ตามก็ยังจุดสำคัญเสนอข้อเรียกร้องในเรื่องการเปิดเสรีทางการค้า (*CNN* 10, 130999)

เดือนพฤศจิกายน

นายชโรเดอร์ ผู้นำเยอรมนีเรียกร้องให้จีนเข้าร่วมในกลุ่มจี 8 (*The Times* (UK) 031199) นายกองเดส์ตู ผู้อำนวยการไอเอ็มเอฟ ยืนยันลาออกกลางคัน ต้องหา ผอ. คนใหม่ก่อนเดือน ก.พ. ปี 2000 ญี่ปุ่นอาจเสนอ นาย ซากากิบาระ หรือ "Mr. Yen" เข้าชิงตำแหน่ง ขณะที่อีกหลายประเทศก็เพิ่งเล็งที่จะส่งผู้เข้าชิงตำแหน่งแทนนายกองเดส์ตู (ข่าว นสพ. 10-271199) ขณะที่แผนการเรื่องการผ่อนคลายนีสินของไอเอ็มเอฟ ซึ่งถือว่าเป็นแผนงานขึ้นโบว์แดงเสร็จเรียบร้อยแล้ว (รอยเตอร์, *Yahoo! Finance* 191199) มีข่าวนายสตีกลิตซ์ผู้นำธนาคารโลกออกมายอมรับว่ายุทธศาสตร์การช่วยเหลือของธนาคารโลกนั้นมียุทธศาสตร์มากมาย (*Financial Times* 291199) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเปิดเผยแผนกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่า 18 ล้านล้านเยน (*Yahoo! Finance* / *รอยเตอร์* 101199) มีข่าวบริษัทยักษ์ใหญ่ สายการสื่อสารโทรคมนาคมของญี่ปุ่น NTT ซึ่งผลประกอบการครึ่งปีแรกลดลงถึงร้อยละ 46 ขณะที่ค่าเงินเยนแข็งมาก เตรียมปลดพนักงานออก 21,000 ตำแหน่ง ภายในปี ค.ศ. 2003 (*ดาวโจนส์ ดอตคอม* 171199) ก.อุตสาหกรรมและการค้าของญี่ปุ่นรายงานว่า ผลผลิตทางอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นในเดือน ต.ค. ลดลง 2.3% (*Yahoo! Finance* / *รอยเตอร์* 281199)

เดือนธันวาคม

มีรายงานข่าวผู้นำหลายประเทศออกมาวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของไอเอ็มเอฟอีกละลอกหนึ่ง เช่นสหรัฐฯ เสนอว่าควรที่จะปรับจุดเน้นในบทบาทของไอเอ็มเอฟเสียใหม่ (ข่าวเอพี 151299) ส่วน มต.คลังของญี่ปุ่น นายฮาซาชิ ออกมายืนยันว่าญี่ปุ่นจะคัดค้านการจำกัดบทบาทของไอเอ็มเอฟ (รอยเตอร์, *Yahoo! Finance* 141299) การประชุมกลุ่มจี 20 ซึ่งเพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกแล้วที่กรุงเบอร์ลิน มีการอภิปรายแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และกำหนดยุทธศาสตร์การรับมือวิกฤติเศรษฐกิจ และมีข่าวว่า ไอเอ็มเอฟจะซื้อขายทองเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อยกเลิกหนี้สินประเทศยากจน (รอยเตอร์, *Yahoo! Finance* 16, 171299) ในญี่ปุ่นรายงานอัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจในไตรมาสที่ 3 ลดลงร้อยละ 1 และดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลงร้อยละ 16.7 ในเดือน ต.ค. ด้วย (*Washington Post*, *AFP* 07, 131299) มต.คลังญี่ปุ่นระบุ ญี่ปุ่นกำลังเตรียมใช้แผนกู้เศรษฐกิจแบบเทเกรเบปามาตตัว (*Channel NewsAsia* 191299)

ภาคผนวก 2

สังเขปการเคลื่อนไหวภาครัฐวิสาหกิจ

จากมติคณะรัฐมนตรี และข่าวสื่อมวลชน (มกราคม-ธันวาคม 2542)

มติครม. 050142

➢ คณะรัฐมนตรีพิจารณาแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานภูมิภาคของกรมการบินพาณิชย์ ตามที่ก.คมนาคมเสนอ โดยให้กรมการบินพาณิชย์ ดำเนินการตามความเห็นของสำนักงานงบประมาณที่เห็นว่า การโอนงานบริหารของท่าอากาศยานภูมิภาคทั้งหมดของกรมการบินพาณิชย์ให้เอกชนเข้ามาดำเนินการนั้น ในหลักการจะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะลดบทบาทภาครัฐในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐแล้ว กิจกรรมทางด้านบริการจะเกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ควรศึกษาถึงความเป็นไปได้รวมทั้งเงื่อนไข และรายละเอียดผลประโยชน์ต่างๆ ให้ชัดเจนและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อมิให้มีปัญหาต่อไปในอนาคต จึงเห็นควรให้กรมการบินพาณิชย์พิจารณาเจียดจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2542 เพื่อดำเนินการจ้างศึกษาแนวทางในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ให้รวมถึงท่าอากาศยานของกรมการบินพาณิชย์ที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างด้วย

มติครม. 120142

➢ คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ตามที่ก.เกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วดำเนินการต่อไปได้ ร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว มีสาระสำคัญคือ เพิ่มวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ตามมาตรา 6 จากเดิมมีอยู่ 5 ข้อ เป็น 6 ข้อ โดยให้อำนาจ อ.อ.ป. สามารถดำเนินธุรกิจหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเพื่อประโยชน์แก่กิจการของ อ.อ.ป.

➢ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบการจัดตั้งกองทุนสำหรับพนักงานที่ได้รับผลกระทบจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไว้ที่ก.การคลัง ตามที่ก.การคลังเสนอ และมอบหมายให้ก.การคลังไปดำเนินการกำหนดระเบียบการบริหารและการรับจ่ายเงินกองทุน ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดตั้งกองทุนดังกล่าวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเห็นควรให้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาชุดหนึ่ง ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่ร่วมพิจารณาจัดทำรายละเอียดในการจัดตั้งกองทุนให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2538 เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

มติครม. 190142

➢ ให้ความเห็นชอบแนวทางการแปรรูปองค์การแก้ว โดยวิธีเปิดประมูลสำหรับกิจการองค์การแก้วทั้งกิจการให้เอกชนไปดำเนินการ และเมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้ยุบเลิกองค์การแก้ว

ข่าวจาก ก.คมนาคม 180242

➢ นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เปิดเผยความคืบหน้า การคัดเลือกบริษัทที่ปรึกษาศึกษาการแปรรูปการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) ว่า ในวันอาทิตย์ที่ 21 กุมภาพันธ์นี้ คณะกรรมการแปรรูป ทอท. บริษัทท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ (บทม.) และพัฒนา ท่าอากาศยานที่เกี่ยวข้อง จะนัดประชุมร่วมกับบริษัทเอกชน 6 ราย ที่ยื่นข้อเสนอเข้าเป็นที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1. บล.กรุงไทยธนกิจ 2. บล.ธนสยาม จำกัด 3. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 4. บล.ทิสโก้ 5. บล.ไทยพาณิชย์ จำกัด และ 6. บริษัทเมอริลลินซ์ ภัทร ว่าจะมีข้อเสนออย่างไรบ้าง และจะดำเนินการคัดเลือกให้ได้ภายในสิ้นเดือนนี้

ข่าว อสมท. 080342

➢ พรรคชาติไทยเชื่อว่าไม่จะเป็นรัฐบาลใดก็ตามจะไม่ใช้อำนาจ ตามร่าง พ.ร.บ. พุนรัฐวิสาหกิจแปรรูปรัฐวิสาหกิจจนกว่าจะมีการทำประชาพิจารณ์ ขณะที่ พรรคประชาธิปไตยยืนยันร่าง พ.ร.บ. นี้ไม่ได้เป็นเครื่องมือในการขายรัฐวิสาหกิจเพื่อนำไปใช้นี้ ไอเอ็มเอฟ

ข่าวทำเนียบรัฐบาล 080342

➢ นายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจง พ.ร.บ.พุนรัฐวิสาหกิจ รัฐบาลได้กำหนดแนวทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว โดยจะมองกรณีระยะทำหน้าที่สุดและการดำเนินงาน และหลังแปรรูปการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ จะปลอดจากการเมือง และเป้าหมายการแปรรูปว่ายังเน้นการขายให้แก่คนไทยเป็นอันดับแรก

มติครม. 040542

➢ คณะรัฐมนตรีรับทราบ เรื่องสมำพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล ตามที่ก.คมนาคมเสนอ สรุปได้ คือ รมต. คมนาคม ในฐานะผู้ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหัวหน้าคณะเจรจากับสมำพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ได้มีการปรึกษาหารือระหว่างตัวแทนสมำพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์กับตัวแทนฝ่ายรัฐบาล 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2542 และเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2542 ณ ห้องสีเขียว ตึกไทยคู่ฟ้า ผลการประชุมโดยสรุปเป็นดังนี้

1. การทำประชามติ ไม่มีผลให้ระงับการประกาศใช้พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจได้ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาแล้ว และนายกรัฐมนตรีต้องนำทูลเกล้าฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ภายใน 20 วัน นับแต่รัฐสภาเห็นชอบตามมาตรา 93 แห่งรัฐธรรมนูญ และขณะนี้รัฐบาลยังไม่ได้นำดำเนินการดังกล่าว เนื่องจากอยู่ในระหว่างการรอวินิจฉัยตีความของศาลรัฐธรรมนูญว่า พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่
2. ในขณะนี้ยังไม่มีการหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำประชามติ รวมทั้งวิธีการและขั้นตอนที่จะให้ประชาชนแสดงประชามติ ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากและใช้เวลามาก จึงเห็นว่าไม่ควรทำประชามติ แต่ได้เสนอให้พนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมพิจารณาในทุกขั้นตอนของกระบวนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ
3. รัฐบาลจะไม่ชะลอการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจแน่นอน เพราะรัฐบาลมุ่งที่จะใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ
4. การยุบสภาไม่สามารถยับยั้งการประกาศใช้พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาของรัฐบาลเรียบร้อยแล้ว และรัฐบาลชุดนี้ไม่มีความตั้งใจที่จะยุบสภาในขณะนี้ เพราะจะต้องดำเนินการกิจการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของชาติก่อน ซึ่งพนักงานรัฐวิสาหกิจยอมรับสภาพแล้วว่าไม่สามารถระงับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวได้

ฝ่ายรัฐบาลได้เสนอแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาความกังวลของพนักงานรัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งเห็นว่าการแปรรูปรัฐวิสาหกิจควรที่จะดำเนินการ โดยมุ่งประโยชน์ของประเทศชาติมิใช่ให้ต่างชาติเข้ามามีครอบงำ มุ่งคุ้มครองประชาชนในเรื่องอัตราค่าบริการในอนาคต และดูแลมิให้พนักงานรัฐวิสาหกิจไม่ได้รับผลกระทบในการแปรรูป ดังนี้

- 1) เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รัฐยังคงสัดส่วนการถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวไว้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 อีกส่วนหนึ่งจะขายให้ประชาชน องค์กรชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน เช่น สหกรณ์ องค์กรบริหารส่วนตำบล และพนักงานรัฐวิสาหกิจประมาณ ร้อยละ 30-40 ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 25-30 จะขายให้กับพันธมิตรร่วมทุน หรือนักลงทุนเฉพาะรายกรณีการถือหุ้นเช่นว่านี้ถือว่าบริษัทดังกล่าวยังเป็นบริษัทไทยมิใช่ถือว่าเป็นการขายชาติ
- 2) เพื่อประโยชน์ของประชาชน เมื่อแปรรูปรัฐวิสาหกิจแล้วรัฐบาลจะไม่นำเงินภาษีของประชาชนมาบริโภชนในการบริหารงานของบริษัทดังกล่าวอีกต่อไป ในการนี้รัฐบาลจะขายหุ้นในบริษัทดังกล่าว ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ โดยจะขายให้ประชาชนในราคาถูก
- 3) เพื่อคุ้มครองพนักงานรัฐวิสาหกิจไม่ให้เสียประโยชน์ รัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะปลดพนักงานออกจากงาน ยกเว้น ลาออกด้วยความสมัครใจ แต่อย่างไรก็ตาม หากในโอกาสสภานักกิจการดังกล่าวจำเป็นต้องปิดกิจการไปอันเนื่องจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รัฐก็จะดูแลพนักงานรัฐวิสาหกิจดังกล่าว โดยให้มีการจัดตั้งกองทุนพนักงานที่ได้รับผลกระทบจากการแปรรูป ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการแล้ว และอยู่ระหว่างการจัดตั้งกองทุนพนักงานฯ นอกจากนี้ จะให้พนักงานมีโอกาสถือหุ้นและเป็นเจ้าของกิจการบริษัทดังกล่าวได้ด้วยในราคาพิเศษต่ำกว่าราคาจริง
- 4) กรณีสมำพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เสนอว่า เมื่อแปรรูปแล้วจะต้องไม่ขึ้นค่าบริการ ฝ่ายรัฐบาลได้ชี้แจงว่า มีบางกรณีจำเป็นต้องขึ้นค่าบริการ เช่น ค่าโดยสารเครื่องบิน เป็นต้น มิฉะนั้น จะกลายเป็นนำภาษีของประชาชนมาอุดหนุนบริการดังกล่าว ทั้งๆที่ไม่ใช่บริการทางสังคม อย่างไรก็ดี ในเรื่องกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รัฐบาลจะจัดตั้งองค์กรกำกับรักษารายสาขาที่มีหน้าที่พิจารณาอัตราโครงสร้างค่าบริการสำหรับบริการดังกล่าวโดยเฉพาะ เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้บริโภค
- 5) เห็นด้วยกับการให้มีตัวแทนสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เข้าไปมีส่วนร่วมพิจารณาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจทุกขั้นตอน
- 6) สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจ และคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้ง ฝ่ายรัฐบาลเห็นด้วยกับการให้ผู้แทนสมำพันธ์พนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้ด้วย แต่ทั้งนี้รัฐบาลจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว

- 7) ให้นำแนวทางดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่ข้อ 1-6 ไปใช้กับทุกรัฐวิสาหกิจ แม้จะไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติ ทุนรัฐวิสาหกิจก็ตาม
- 8) รัฐบาลยืนยันว่าในหลักการรัฐบาลสามารถนำเงินรายได้จากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไปปรับปรุงขยายงานรัฐวิสาหกิจได้อยู่แล้ว ตามระบบงบประมาณ แต่การไม่ให้นำรายได้จากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไปชำระหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน รัฐบาลไม่สามารถรับได้ เพราะหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นหนี้ของรัฐบาล หากไม่นำเงินส่วนนี้ไปชำระก็จะต้องไปเบียดหรือเจียดจ่ายงบประมาณรายรับซึ่งเก็บมาจากภาษีของประชาชน อันจะเป็นการสร้าง ความเดือดร้อนให้ประชาชน และทำให้การพัฒนาประเทศหยุดชะงัก

สำหรับประเด็นใน 1) และ 8) สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจไม่เห็นด้วยกับผลการเจรจาในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

อนึ่ง การเจรจาระหว่างผู้แทนสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์กับตัวแทนฝ่ายรัฐบาล ในวันที่ 3 พฤษภาคม 2542 ฝ่ายรัฐบาล ได้แต่งตั้งผู้แทนสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ว่า คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจได้มีมติรับทราบ และเห็นด้วยใน ประเด็นที่ได้เจรจาไปแล้ว และได้มีมติสั่งการให้ก.การคลังไปปรับปรุงวิธีการที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน วิธีการประชาสัมพันธ์ โดย ให้ตั้งงบประมาณพิเศษ สำหรับทำความเข้าใจกับประชาชน และให้ก.การคลังตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบฐานะที่แท้จริงของรัฐวิสาหกิจ แต่ละแห่งว่ามีหนี้สินเท่าใด ผลประกอบการในแต่ละปีมีกำไรหรือขาดทุนที่แท้จริงเท่าใด และนำมาชี้แจงให้ประชาชนทราบโดยละเอียดต่อไป นอกจากนี้ คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจยืนยันว่า ไม่ว่ารัฐบาลจะถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนเท่าใดก็ตาม แต่เป็น จุดมุ่งหมายของรัฐบาลที่จะดูแลเรื่องอัตราค่าบริการไม่ให้เป็นการต่อประชาชน และจะไม่ทำประมาทเกี่ยวกับพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ แต่จะดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจและความจำเป็น ของรัฐในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ พร้อมทั้งแจ้งต่อที่ประชุมด้วยว่า พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจเป็นเรื่องที่รัฐบาลตัดสินใจได้เองไม่จำเป็นต้องทำประชามติ สำหรับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นเรื่องนโยบายที่รัฐบาลจะแปรรูปรัฐวิสาหกิจใดหรือไม่ โดยวิธีใดและสัดส่วนการถือหุ้น โดยภาครัฐจะเป็นจำนวนเท่าใด และยืนยันว่ารัฐบาลจะดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ เช่น พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้

➢ คณะรัฐมนตรีพิจารณาเรื่องการจำหน่ายกิจการโรงงานสุราบางยี่ขัน ตามที่ก.อุตสาหกรรมเสนอ แล้วมีมติอนุมัติในหลักการ ให้จำหน่ายโรงงานสุราบางยี่ขัน

มติครม. 150642

➢ เรื่องการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนของบริษัทขนส่ง จำกัด (บ.ข.ส.) และเรื่องการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

มติครม. 290642

➢ ให้จัดตั้ง "การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย" เรียกโดยย่อว่า "รฟม." เป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการกิจการรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งจังหวัดอื่นตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด ตลอดจนดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับกิจการรถไฟฟ้าและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการรถไฟฟ้า

มติครม. 240842

➢ เห็นควรให้มีการเร่งรัดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าราชบุรีให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด และใช้ก๊าซฯ ยาดานาให้มากที่สุด พร้อมทั้งกำหนดเป็นนโยบายในการใช้ก๊าซฯ ในการผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไป โดยให้ ปตท. กฟผ. และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ร่วมกันพิจารณารายละเอียดแผนการรับจ่ายก๊าซฯ รวมถึงราคาก๊าซฯ โดยรวมและต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อประโยชน์ของประเทศโดยรวมต่อไป

มติครม. 310842

➢ ให้ความเห็นชอบการแปรรูปบริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายสุภชัย พานิชภักดิ์) ประธานคณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจเสนอ ทั้งนี้การเพิ่มทุนจดทะเบียนของบริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด ไม่ใช่การยุบเลิกกิจการ จึงไม่ต้องจ่ายเงินชดเชยให้แก่พนักงาน ก.คมนาคมเห็นสมควรแปรรูปบริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด ยกเว้นทุนจดทะเบียน โดยเห็นชอบให้ลดการเพิ่มทุนจดทะเบียนจากเดิมที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไว้จำนวน 1,400 ล้านบาท เป็น 1,000 ล้านบาท ในสัดส่วนภาครัฐ: เอกชน เท่ากับ 30:70 สำหรับราคาหุ้นสามัญเพิ่มทุนที่จะจำหน่าย ให้ใช้ราคาที่คำนวณได้จากมูลค่าตามบัญชี (Book Value) ณ วันที่ที่ทำความตกลงกับผู้เข้าถือหุ้นใหม่หักด้วยเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมและเงินชดเชยที่จ่ายให้แก่พนักงานกรณีต้องพ้นจากสภาพจากการเป็นพนักงานรัฐ

วิสาหกิจ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2542 มูลค่าหุ้นตามบัญชีหุ้นละ 23.82 บาท เมื่อหักเงินปันผลคืนแก่ผู้ถือหุ้นเดิม 130,108,182.82 บาท และหักเงินชดเชยให้แก่พนักงาน 5,500,000 บาท มูลค่าหุ้นตามบัญชีจะเป็นหุ้นละ 12.09 บาท ปรับเป็น 12.50 บาท

มติครม. 140942

➢ ให้ความเห็นชอบให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ร่วมลงทุนกับเปโตรนาส (PETRONAS) ประเทศมาเลเซีย ในการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนในประเทศไทยและมาเลเซีย โดย ปตท. ถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 50 เพื่อดำเนินโครงการท่อส่งก๊าซ ไทย - มาเลเซีย (Trans - Thailand - Malaysia Pipeline หรือ TTM) และโครงการโรงแยกก๊าซ ไทย - มาเลเซีย มีเงินลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 1,034 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 41,360 ล้านบาท โดยใช้แหล่งเงินจากส่วนของทุนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 คิดเป็นส่วนทุนของ ปตท. ในการร่วมทุนไม่ต่ำกว่า 137 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 5,480 ล้านบาท โดยอนุมัติให้ ปตท. ได้รับจัดสรรงบลงทุนดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษเพิ่มเติมจากวงเงินลงทุนที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอนุมัติให้จ่ายได้ตามข้อกำหนดของ Retained Income

มติครม. 140942

➢ อนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกู้เงินจาก The Export - Import Bank of Japan ร่วมกับกลุ่มสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานสำหรับโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนราชบุรี เครื่องที่ 1 และ 2 ภายใต้โครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี ในวงเงินไม่เกิน 7,884,083,252 เยน โดยมีสาระสำคัญของเงื่อนไขของสัญญากู้เงินตามที่กำหนดไว้

➢ อนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกู้เงินจาก The Export - Import Bank of Japan ร่วมกับกลุ่มสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานสำหรับโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมราชบุรี ชุดที่ 1 ถึง 3 ภายใต้โครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี ในวงเงินไม่เกิน 2,999,964,091 เยน โดยมีสาระสำคัญของเงื่อนไขของสัญญากู้เงินตามที่กำหนดไว้

มติครม. 121042

➢ รับทราบตามที่ก.คมนาคมได้รายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการท่าเรือแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ...) พ.ศ. กรณีการบริหารการท่าเรือให้มีลักษณะเป็นเอกชนมากขึ้น

➢ ให้ความเห็นชอบมติคณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจ (กนร.) ที่อนุมัติให้องค์การเบตเตอร์ ขยายระยะเวลาการจำหน่ายกิจการขององค์การเบตเตอร์ตามที่รองนายกรัฐมนตรี(นายสุชัย พานิชภักดิ์)ในฐานะประธานคณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจเสนอ

มติครม. 191042

➢ พิจารณาแนวทางการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลอิสระตามที่คณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจเสนอ ซึ่งจะขึ้นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และเป็นแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542

มติครม. 151142

➢ คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจรับทราบรายงานผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ปี 2542 สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ ผลการดำเนินงานในปี 2542 ปรากฏว่า รัฐวิสาหกิจมีรายได้ รายจ่ายและกำไรสุทธิลดลงจากเป้าหมาย โดยกำไรสุทธิลดลงถึงร้อยละ 55 ในขณะที่เดียวกันการเบิกจ่ายลงทุนของรัฐวิสาหกิจก็ดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 9 แต่ในด้านการจัดหาเงินสดเพื่อใช้ในการลงทุน (Retained Income (RI)) สามารถจัดหาได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ซึ่งเป็นผลให้รัฐวิสาหกิจมีฐานะขาดดุลโดยรวมลดลงเหลือร้อยละ 1.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ GDP

มติครม. 161142

รับทราบรายงานผลการพิจารณาแปรรูปองค์กรแก้ว ตามที่ก.กลาโหมเสนอ แล้วมีมติ ดังนี้

1. อนุมัติให้จำหน่ายกิจการองค์การแก้วให้บริษัทบวรกิจร่วมทุน (1992) จำกัด ในราคา 175 ล้านบาท โดยมีเงื่อนไขว่าให้บริษัท รับว่าหนี้สินระหว่างองค์การแก้วกับบริษัท จะเป็นไปตามสัญญาที่ทำกันไว้เดิม
2. เห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกายุบเลิกองค์การแก้ว พ.ศ. และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วดำเนินการต่อไปได้
3. เงินสมทบค่าบำเหน็จและค่าชดเชยพนักงานในวันส่งมอบกิจการ จำนวน 150 ล้านบาท ให้ก.กลาโหมดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการกำกับนโยบายรัฐวิสาหกิจ ซึ่งให้องค์การแก้วกู้เงินจากธนาคารออมสิน โดยการคลังค้ำประกัน และให้นำเงินจากกองทุนสำหรับพนักงานที่ได้รับผลกระทบจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจมาชดเชยให้ต่อไป ในกรณี ณ วันยุบเลิกกิจการองค์การแก้ว ได้มีการจัดตั้งกองทุนฯ ดังกล่าวขึ้นแล้ว ให้จ่ายเงินค่าชดเชยส่วนที่ขาดดังกล่าวจากเงินกองทุนฯ

➢ รับทราบมติคณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2542 ที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ชี้แจงเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยหน่วยงานต่างๆของรัฐ เช่น คณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก.การคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย จะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ได้รับทราบถึงแนวทางการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องนี้ รวมทั้งความก้าวหน้าของการดำเนินการ และผลประโยชน์ที่ประชาชนและรัฐวิสาหกิจจะได้รับ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความสับสนที่อาจเกิดขึ้นได้จากความไม่เข้าใจและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง

มติครม. 231142

➢ มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย พ.ศ. ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ

➢ พิจารณามาตรการปรับลดโบนัสของรัฐวิสาหกิจตามที่ก.การคลังเสนอ ด้วยเห็นว่าแม้ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเริ่มคลี่คลายระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับลดโบนัสของรัฐวิสาหกิจ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ดังนั้น จึงเห็นชอบให้กำหนดมาตรการปรับลดโบนัสของกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจจากรัฐวิสาหกิจจากผลการดำเนินงานประจำปี 2542 ซึ่งเป็นอัตราที่ลดลงจากการปรับลดโบนัสจากผลการดำเนินงานปี 2541

มติครม. 301142

➢ อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งมีหลักการสำคัญในการแก้ไขให้ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยไม่มีสถานภาพเป็นพนักงาน โดยกำหนดเป็นสัญญาจ้างบริหาร และแก้ไขให้องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยยกเลิกการจัดส่งเงินอุดหนุนรายปีให้กับสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท. 11) ของกรมประชาสัมพันธ์

➢ อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (การยกเว้นภาษีอากรตามแผนระดมทุนจากภาคเอกชนในโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี) ตามที่ก.การคลังเสนอ

➢ ให้ความเห็นชอบในแผนระดมทุนจากภาคเอกชนในโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี (ปรับปรุงตุลาคม 2542) โดยอนุมัติให้การไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ดำเนินการตามแผนระดมทุนจากภาคเอกชนในโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี (ปรับปรุงตุลาคม 2542) โดยการจัดตั้งบริษัทราชบุรีโฮลดิ้ง (หรือชื่อซึ่งจะกำหนดใหม่ภายหลัง) มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกประมาณ 300 ล้านบาท โดยระยะแรกให้ กฟผ. ถือหุ้นร้อยละ 100 หลังจากนั้นเมื่อบริษัทราชบุรีโฮลดิ้งจะเบียดในตลาดหลักทรัพย์แล้วให้ กฟผ. สดส่วนการถือหุ้นในบริษัทราชบุรีโฮลดิ้ง เหลือประมาณร้อยละ 44.99 - 49.99 และอนุมัติให้บริษัทราชบุรีโฮลดิ้ง จัดตั้งบริษัทในเครือ 1 บริษัท คือ บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี (หรือชื่อซึ่งจะกำหนดใหม่ภายหลัง) มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกประมาณ 10 ล้านบาท โดยบริษัทราชบุรีโฮลดิ้ง ถือหุ้นร้อยละ 100 และอนุมัติหลักการให้ กฟผ. ขายโรงไฟฟ้าพลังความร้อน โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมทรัพย์สินที่ร่วมกัน และที่ดินให้แก่ บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี

มติครม. 281242

➢ รับทราบผลการลงนามในสัญญากู้เงินและหนังสือค้ำประกันกับ The Export - Import Bank of Japan สำหรับโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนราชบุรี เครื่องที่ 1 และ 2 และโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมราชบุรีชุดที่ 1 ถึง 3 ภายใต้โครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี ตามที่ก.การคลังเสนอ และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจัดทำความเห็นทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญากู้เงินและหนังสือค้ำประกันสำหรับทั้งสองโครงการดังกล่าวข้างต้น

ภาคผนวก 3

ประมวลแนวคิด ทักษะ และข้อเสนอแนะสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยของนักวิชาการและประชาชน
ปี พ.ศ. 2542 (ม.ค.-ธ.ค.)

วัน/เดือน/ปี	แนวคิด ทักษะ และข้อเสนอแนะ
เดือนมกราคม	
- -0142	➢ เพี้ย บงการเทน ผู้อำนวยการมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท ได้สรุปทักษะ 3 ทางเลือกและทางออกด้านเศรษฐกิจของนักวิชาการไทยหลังเกิดวิกฤติ ได้แก่ หนึ่งเป็นแนวคิดหลัก คือการปฏิบัติตามแนวทางของไอเอ็มเอฟ สอง คือ ดำเนินนโยบายขาดดุลงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เสนอให้ลดอัตราดอกเบี้ย และทำกิจการธนาคารให้เป็นของรัฐ และแนวทาง “แนวทางเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง” โดยนิยามการพัฒนาใหม่ว่าเป็นการพัฒนาที่เน้นสังคมมากกว่าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เปลี่ยนยุทธศาสตร์จากพึ่งเงินทุนต่างประเทศและเน้นการส่งออก หันมาพึ่งฐานผลิตและตลาดภายในประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจเน้นชุมชนและองค์กรชุมชน และเขาได้เสนอนโยบายสาธารณะใหม่ว่าต้องเน้นพัฒนาให้ชุมชนพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการเมืองเสนอผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะในระดับโลกที่จะเสริมสร้างให้การพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างสอดคล้องกับเชิงการเมือง (เศรษฐกิจศาสตร์การเมือง มกราคม 2542)
- -0142	➢ ดร. กิตติ ลิ้มสกุล แสดงทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคแบบกระแสหลัก (Neo-classic) ที่ผ่านมามีแนวโน้มการเจริญเติบโต ละเลยการกระจายรายได้ที่เป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ พร้อมเสนอทางออกวิถีใหม่ในศตวรรษที่ 21 คือเศรษฐกิจจะเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่เท่าเทียมอย่างยุติธรรม (Equity) มีประสิทธิภาพ (efficiency) ควบคู่กับการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมผ่านนโยบายรายได้ แรงงาน สาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เบื้องล่างเจ้าของปัจจัยการผลิตต่างๆ (เศรษฐกิจศาสตร์การเมือง มกราคม 2542)
- -0142	➢ รศ. เสรี ลีลาชัย ได้เสนอแนะทางออกของวิกฤติเศรษฐกิจ ด้วยเศรษฐกิจชาตินิยมใน 3 ระดับคือ 1) ในระดับบุคคล ควรช่วยปลูกฝังความรู้สึกรักชาติ รักทรัพยากรของประเทศ 2) ระดับองค์กร ควรปลูกฝังให้รู้จักรักษางานผลประโยชน์ของชาติ 3) ในระดับรัฐบาลควรดำเนินนโยบายและแก้ไขปัญหเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงคนส่วนใหญ่และยืนอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่เป็นของชาติ ลดขนาดการเปิดประเทศลง เพื่อให้สอดคล้องกับการพึ่งพาตลาดภายในประเทศ ช่วยสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยรัฐต้องกำลัออกกฎหมายการกระจายการถือครองที่ดิน (เศรษฐกิจศาสตร์การเมือง มกราคม 2542)
เดือนกุมภาพันธ์	
220242	➢ เจฟฟี่ แชลส์ นักเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐฯ แสดงทัศนะต่อสาเหตุของวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียว่าเกิดจากการเปิดเสรีทางการเงิน และการตื่นตระหนกทางการเงิน การไร้ความสามารถของสถาบันการเงินในการผันเงินไปสู่การลงทุนที่มีประสิทธิภาพ ความตื่นตระหนกของนักลงทุนอันเนื่องจากการเข้ามาของไอเอ็มเอฟ ความผิดพลาดของนายแบงก์มาเลเซียที่ปิดกั้นการลงทุนต่างประเทศเร็วเกินไป และได้เสนอแนะให้รัฐสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันโดยเน้นการลงทุนทางสังคม หรือผลิต “ซอฟต์แวร์ทางสังคมให้ทันกับภาคฮาร์ดแวร์” โดยการยกระดับและพัฒนาการศึกษาขั้นสูง ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี สำหรับการจัดการสถาบันการเงินระยะยาว ยังคงอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่นต่อไป เข้มงวดเรื่องการลงทุนทางการเงินมากขึ้นเพื่อป้องกันธนาคารและบริษัทเอกชนต่างๆ กู้เงินระยะสั้นจากต่างประเทศในจำนวนมหาศาล และควรจับตามองเงินเยน และยูโรนอกเหนือจากเงินดอลลาร์สหรัฐ (ผู้จัดการ 220242)
280242	➢ นักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำของไทย เช่น ดร.อัมมาร สยามวาลา ดร.วิระพงษ์ รามางกูร และดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร เสนอให้ไอเอ็มเอฟพิจารณาใช้อัตราแลกเปลี่ยนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจเพราะการใช้นโยบายค่าเงินบาทอ่อนจะส่งผลต่อภาคการผลิตที่แท้จริงให้สามารถส่งออกได้มาก ทั้งยังเป็นผลดีต่อราคาสินค้าเกษตร และได้เสนอแนะให้รัฐบาลหยุดกู้เงินจากต่างประเทศ และหันมากู้เงินในประเทศแทนเพราะธนาคารมีเงินสำรองเยอะแต่ไม่ปล่อยเงินกู้และไม่มีการลงทุนใหม่ ➢ นายสแตนเลย์ ฟิชเชอร์ รองกรรมการผู้จัดการไอเอ็มเอฟ แสดงทัศนะว่า เศรษฐกิจไทยได้ผ่านจุดต่ำสุดไปแล้ว และเชื่อว่าภายในปี 2542 จะได้เห็นสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย และยืนยันว่าจะไม่มีการชะลอมาตรการปฏิรูปสถาบันการเงินและการปรับโครงสร้างหนี้เอกชน เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ แต่ยอมรับว่าจะผ่อนคลายมาตรการทางการเงินและการคลังของไทยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (กรุงเทพธุรกิจ 280242)

เดือนมีนาคม	
010342	➢ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย เสนอให้รัฐบาลตัดสินใจใช้นโยบายปรับลดภาษี โดยลดภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีนิติบุคคล และภาษีเงินเดือนลง เพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจเพราะเป็นนโยบายที่เหมาะสมสำหรับกระตุ้นการใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการขยายตัวของการผลิต การลงทุนและการจ้างงานใหม่ (ไทยโพสต์ 010342)
110342	➢ นายภานุพงษ์ เสวตรน ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการเงินการคลัง แสดงทัศนะในงานสัมมนา "สนับสนุนเอสเอ็มอี เพื่อเสริมสร้างให้แข็งแกร่ง" ว่าการทำให้เศรษฐกิจฟื้นขึ้นนั้น รัฐบาลต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาธุรกิจ SME เป็นพิเศษ เพราะโครงสร้างอุตสาหกรรมไทยร้อยละ 95 เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม หลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจธุรกิจ SME จำนวนมากล้มละลายสาเหตุหลักมาจากกำลังซื้อในประเทศลดลง มากกว่าปัญหาสภาพคล่อง ➢ ดร.ธีระ อัฐกุล ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยแสดงทัศนะว่า การแก้ไขปัญห SME จำเป็นต้องมีกฎหมายล้มละลายและกฎหมายบังคับคดี เพราะในอนาคตจะช่วยให้ธนาคารมีความมั่นใจในการปล่อยกู้แก่ SME เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้แก่ SME ถึงร้อยละ 95 แต่สถาบันการเงินรัฐปล่อยกู้เพียงร้อยละ 5 พร้อมเสนอแนะการพัฒนาธุรกิจ SME ดังนี้ 1) พัฒนาระบบการเงินให้ทำหน้าที่ตามกลไกให้เต็มที่ 2) ธุรกิจ SME ต้องมีข้อมูลเพียงพอ สามารถประเมินความเสี่ยงของธุรกิจและระบบบัญชีที่ได้มาตรฐาน 3) ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการตั้งเครดิตบูโร เพื่อความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อ 4) ควรปรับโครงสร้างภาษีให้เท่าเทียมกับธุรกิจขนาดใหญ่เพราะอนาคตรัฐจะเป็นเพียงผู้กำกับ โดยภาคเอกชนดูแลระบบ (กรุงเทพธุรกิจ 110342)
150342	➢ ดร. สุวินัย ภรณวลัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีข้อเสนอแนะเพื่อให้โครงการใช้จ่ายเงินกู้มีประชาชนมีประสิทธิภาพ โดยให้รัฐสร้างกลไกใหม่ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนประสานร่วมมือกัน โดยรัฐดำเนินการเบิกจ่ายให้เกิดสภาพคล่องแบบการทำงานของภาคเอกชน แล้วให้ภาคเอกชนและประชาชนตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ (ไทยโพสต์ 150342)
170342	➢ วันที่ 15-16 ม.ค. 42 สถาบันราชภัฏสวนดุสิตสำรวจทัศนคติของประชาชนกทม. และปริมณฑลจำนวน 1,183 คน มีทัศนคติต่อการใช้จ่ายเงินกู้มีประชาชน พบว่า การใช้จ่ายเงินจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุดควรให้การช่วยเหลือเกษตรกร 32.56% ควรพัฒนาการทำให้ผู้มีรายได้น้อย 14.53% ส่วนปัญหาที่ประชาชนกลัวมากที่สุดคือปัญหาคอร์รัปชัน 37.10% รองลงมาคือกลัวเงินจะไม่ถึงมือประชาชน 30.32% (ผู้จัดการ 170342)
เดือนเมษายน	
210442	➢ એબકોโพลสำรวจทัศนคติประชาชนกทม.และปริมณฑลจำนวน 1,170 คนต่อแผนกระตุ้นเศรษฐกิจมีประชาชน พบว่า ประชาชนร้อยละ 47.4 เชื่อว่าประชาชนจะมีเงินเพิ่มขึ้นเล็กน้อย มีเพียงร้อยละ 4.7 เท่านั้นที่เชื่อมั่นว่าประชาชนจะมีเงินใช้มากขึ้น ส่วนศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้สำรวจประชาชน 1,345 คน ในประเด็นเดียวกันผลออกมาในทิศทางเดียวกันคือประชาชนร้อยละ 56.8 เห็นว่า มาตรการลดภาษีของรัฐไม่ทำให้การตัดสินใจซื้อสินค้าของคนกทม.และปริมณฑลเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ หรือแผนมีประชาชน (ผู้จัดการ 210442)
271242	➢ นายซอง-มิเชล เซเวริน รองประธานธนาคารโลกประจำภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจเอเชียว่าประเทศในเอเชียยังห่างไกลจากการฟื้นตัว หลายประเทศยังคงต้องเผชิญการทำลายอย่างใหญ่หลวงอีกหลายระลอก กว่าที่จะคืนกลับสู่ภาวะการเติบโตอย่างยั่งยืน (Southchina Morning Post 270499)
เดือนพฤษภาคม	
100542	➢ นายธีระ อัฐกุล ผู้จัดการฝ่ายวิจัย บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ไอเอฟซีที) คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวดีขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2542 โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) จะเริ่มขยายตัวหลังจากที่หดตัวต่อเนื่อง 9 ไตรมาส การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจไทยจะเป็นลักษณะที่ค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน (กรุงเทพธุรกิจ 010642)
250542	➢ สถาบันวิจัยมิลกัน สถาบันวิจัยเอกชนของสหรัฐฯ จัดอันดับการเข้าถึงตลาดเงินทุนว่าระบบเศรษฐกิจเสรีเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาก่อตั้งธุรกิจได้ยากง่ายเพียงใดพบว่า สหรัฐติดอันดับ 1 รองลงมาอันดับ 3 และประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 34 ส่วนความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยและราคาหุ้นนั้นประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีอันดับความเสี่ยงต่ำมากโดยคะแนนอยู่ที่ 20.2 และมีเพียงสองประเทศที่ต่ำกว่าไทยคือ เวเนซุเอลา 14.4 และ อินโดนีเซียที่ 11.4 (สำนักข่าวไทย 250542)
280542	➢ ดร.วีระพงษ์ รามางกูร อธิการบดีคลังและอธิการบดีกรมธนารักษ์ แสดงทัศนะว่าเศรษฐกิจไทยยังไม่ฟื้นตัว เพราะปัญหา

	หนี้เสียยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยปัญหานี้เสียจะเป็นตัวจุดไม่ให้เกิดเศรษฐกิจที่แท้จริงฟื้นตัว และหากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงไม่ฟื้นตัวเป็นไม่ได้เลยว่าเศรษฐกิจโดยรวมจะฟื้นตัว (ไทยรัฐ 280542)
เดือนมิถุนายน	
090642	➢ ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจมหาวิทยาลัยหอการค้า สำรวจผู้บริโภคจำนวน 2,288 ราย เป็นคนกรุงเทพฯและปริมณฑล 37.3% และต่างจังหวัด 62.7% พบว่าประชากรส่วนใหญ่ยังไม่มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทย โดยผลสำรวจความเชื่อมั่นเศรษฐกิจรวมในเดือน พ.ค. 42 เท่ากับ 57.4% ลดลงจากเดือนเม.ย. ซึ่งเท่ากับ 61.3% โดยร้อยละ 52.8 มองว่าเศรษฐกิจแย่ ขณะที่ร้อยละ 37 คิดว่าปานกลาง และร้อยละ 10.2 เห็นว่า ดี (ผู้จัดการ 090642)
240642	➢ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย สำรวจความเห็นประชาชนทั่วประเทศภายใต้หัวข้อ "เศรษฐกิจไทยปี 42 : ฟื้นตัวหรือยัง " จากประชาชนจำนวน 4,833 คน พบว่า ประชาชนร้อยละ 82.9 ของกลุ่มตัวอย่างไม่เชื่อมั่นว่าเศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวได้ภายในปี 2542 โดยให้เหตุผลว่า ยังมีปัญหาค้นว่างงาน การส่งออก ปัญหานี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ภาคเศรษฐกิจจริงยังไม่ฟื้น ค่าครองชีพยังสูง ราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ ผลประกอบการธุรกิจลดลง (กรุงเทพธุรกิจ 240642)
เดือนกรกฎาคม	
080742	➢ นายจักรมณท์ ผาสุกวานิช รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) เสนอแนะให้รัฐใช้มาตรการรักษาเสถียรภาพการเงินบาทให้คงที่ คงดอกเบี้ยเงินกู้ให้ทรงตัว รักษาเงินเพื่อให้อยู่ระดับต่ำ เสริมมาตรการสร้างความต้องการภายในประเทศ และลดอุปสรรคการลงทุน (ไทยรัฐ 080742)
140742	➢ นายกิตติ ลิ้มสกุล อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แสดงความเห็นในการบรรยายพิเศษเรื่อง "ธุรกิจค้าปลีก การก้าวเปลี่ยนสู่สหกรณ์" ว่า การค้าปลีกจะมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้น ธุรกิจค้าปลีกเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) รัฐบาลควรให้ความสนใจเข้ามาสนับสนุนกิจการค้าปลีกไทย เช่น จัดตั้งองค์กรเพื่อควบคุมดูแลและช่วยเหลือผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการหาแหล่งเงินทุนระยะยาว การพัฒนาเทคโนโลยีการซื้อขายด้วยระบบคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ (ไทยโพสต์ 140742)
190742	➢ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยสำรวจความคิดเห็นของประชาชน กทม. และปริมณฑล 2,489 คน พบว่า ร้อยละ 82.6 ไม่มั่นใจว่าเศรษฐกิจจะฟื้นตัวภายในปี 2542 ในกลุ่มนี้ร้อยละ 62.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าไม่ค่อยมั่นใจ ในขณะที่ร้อยละ 19.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่มั่นใจเลย (ไทยโพสต์ 190742)
290742	➢ นายโรเบิร์ต เวด มหาวิทยาลัยบราวน์ สหรัฐฯ แสดงทัศนะว่า วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของเอเชียยังไม่สิ้นสุด แม้ว่าขณะนี้จะมีตัวเลขบ่งบอกถึงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านการลงทุน และด้านการค้าดีขึ้นก็ตาม นอกจากนี้ยังมีรายงานเรื่องอัตราการว่างงานของประชาชนเอเชียที่ส่อภาวะการไม่มีงานทำสูงอีกด้วย (มติชน 290742) ➢ นายเอ็ม จี ศรีแรม อาเยอร์ ผู้อำนวยการธนาคารโลกประจำเกาหลีใต้ เปิดเผยว่า เศรษฐกิจของเอเชียยังไม่ฟื้นตัวมากนัก ประชาชนเอเชียมีฐานะยากจนเพิ่มมากขึ้น บริษัทธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางกำลังต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน (มติชน 290742)
เดือนสิงหาคม	
120842	➢ ดร.วิระพงษ์ งามานกูร อดีตรองนายกรัฐมนตรี แสดงทัศนคติต่อมาตรการ 14 สิงหาคม 2541 ในการสัมมนาเรื่อง "1 ปี การปฏิวัติระบบสถาบันการเงิน" เมื่อวันที่ 11 ส.ค. 2542 ว่าไม่ประสบผลสำเร็จมาตั้งแต่ต้น พิจารณาจากสมมุติฐาน 3 ประการ คือ ประการแรก เศรษฐกิจจะไม่เสียหายมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่ในความเป็นจริงขณะนี้เศรษฐกิจยังมีความเสียหายมากขึ้น ประการต่อมา เศรษฐกิจจะต้องสามารถฟื้นตัวในเวลารวดเร็ว จากที่ทางการเห็นว่า ค่าเงินบาทแข็งขึ้นในไตรมาสแรกของปี 2541 และธนาคารขนาดใหญ่ มีการระดมทุนออกหุ้นสามัญขายให้กับนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งทางการเชื่อว่าเศรษฐกิจน่าจะฟื้นตัวได้รวดเร็ว แต่เมื่อค่าเงินบาทแข็งขึ้นในช่วงนั้น ได้อ่อนกลับมาทำลายการส่งออก ทำให้เศรษฐกิจแย่ลงอีก ประการที่ 3 ที่เห็นว่า มาตรการ 14 สิงหาคมไม่ประสบความสำเร็จ ประเมินได้จากความสนใจของต่างชาติในการเข้ามาซื้อสถาบันการเงินไทย เพราะหากสำเร็จ ต่างชาติจะต้องมีความสนใจ เข้ามาซื้อกิจการธนาคารพาณิชย์ไทยมากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 120842)
130842	➢ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย แสดงทัศนะต่อภาพรวมของมาตรการ 10 สิงหา 2542 เป็นเรื่องดีโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องธุรกิจสงฆ์หรือทรัพย์ เพราะคนชั้นกลางจะได้รับประโยชน์ และเสนอแนะรัฐบาลช่วยเหลือ SME โดยการกำหนดวิธีการและแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนสำหรับการเข้าไปช่วยเหลือภาคธุรกิจ ด้วยการตั้งกองทุนร่วมทุน และต้องมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 130842)

เดือนกันยายน	
070942	➢ นายโยชิ อะคิ มูราโมตชิ ประธาน บจ. โตโยตา เสนอแนะให้รัฐบาลไทยระดมสมองของคนที่มีความเสี่ยงต่างๆ ทั่วประเทศ ร่างนโยบายและมาตรการเศรษฐกิจเพื่อเป็นแบบในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยทำเป็นขั้นตอนที่โปร่งใส และรัฐจะต้องสนับสนุนมาตรการปฏิรูปเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (กรุงเทพฯธุรกิจ 070942)
160942	➢ อาจารย์วิทยากร เชียงกูล มหาวิทยาลัยรังสิต ไม่เห็นด้วยกับตัวเลขทางเศรษฐกิจที่หลายฝ่ายทั้งรัฐบาลและเอกชนออกมาเสนอว่าเศรษฐกิจฟื้นตัวตามการเติบโตของจีดีพี โดยวัดจากดัชนีตัวเลขการขยายรถยนต์ หรือการใช้น้ำมันในภาคอุตสาหกรรม การลงทุนต่างชาติที่เข้ามาเพิ่มขึ้น เพราะสภาพที่แท้จริงของคนไทยในสังคมยังคงงานจำนวนมาก เกษตรกรยังมีหนี้สิน กำลังซื้อคนส่วนใหญ่ยังไม่เพิ่ม (กรุงเทพฯธุรกิจ 160942)
180942	➢ นายจอห์น อาร์ ไนท์ หัวหน้าที่ปรึกษาระดับภูมิภาค ประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินเดีย ของ ธนาคารเซส แมน อัดตัน ในสิงคโปร์ เสนอให้ประเทศไทยเร่งสร้างผู้บริหารด้านความยุติธรรมรองรับปัญหาการปรับโครงสร้างหนี้เอกชน ต้องปรับกฎหมายให้ได้มาตรฐาน มีการจัดทำบัญชีที่เป็นสากล การปรับกฎระเบียบควบคุมสถาบันการเงินให้เข้มแข็ง จะเป็นส่วนหนึ่งให้กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ ลดปัญหาหลายเรื่องที่เกิดจากการปรับโครงสร้างหนี้ล่าช้าในปี 2000 (กรุงเทพฯธุรกิจ 180942)
เดือนตุลาคม	
051042	➢ ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหเศรษฐกิจไทยในที่ประชุมสัมมนาเรื่อง "จุดเปลี่ยนเศรษฐกิจปี 2000" ว่า 1) ปรับระบบการจัดการและโครงสร้างการผลิตใหม่ โดยให้ความสำคัญต่อวิชาศึกษาดกลางและย่อม (เอสเอ็มอี) 2) แนวคิดในการแก้ไขปัญหาควรเป็นการคิดแบบองค์รวมซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาแบบตะวันตก ต่างจากตะวันตกที่มีการแก้ปัญหาแบบแยกส่วน (มติชน 051042)
091042	➢ ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย เสนอแนวทางเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทยกับรัฐบาลคือ 1) สร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนเห็นว่าใช้มาตรการที่ถูกต้องปฏิบัติได้จริง 2) กระตุ้นเศรษฐกิจจากกรอบที่ประชาชนไม่เคยชินมาก่อนด้วยมาตรการที่ได้ผลและแก้ไขปัญหาได้ 3) รัฐบาลต้องเป็นผู้นำในการกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหา (มติชน 091042)
121042	➢ นายวิเชียร เตชะไพบูลย์ ประธานสภาหอการค้าไทย กล่าวว่า สภาวะเศรษฐกิจในไตรมาส 2-3 ขยายตัวดีขึ้น เป็นการขยายตัวด้วยอุปทานด้านกำลังการผลิตที่เพิ่มขึ้น แต่ประชาชนยังไม่ได้จับจ่ายใช้สอยมากขึ้นจริง เนื่องจากมีความลังเลใจ ความไม่มั่นใจในรายได้ที่มีอยู่ ซึ่งภาครัฐต้องดำเนินนโยบายขาดดุลงบประมาณ โดยเพิ่มค่าใช้จ่ายภาครัฐอย่างต่อเนื่องจากนี้ไป เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน และมีข้อเสนอแนะให้ธนาคารของรัฐเข้ามามีบทบาทช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) นอกเหนือจากความช่วยเหลือของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) (มติชน 121042)
181042	➢ นายชาติศิริ โสภณพนิช กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธ.กรุงเทพ เข้าร่วมประชุม World Economic Forum ที่ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2542 ได้บรรยายในหัวข้อ "รูปแบบ จังหวะ และผลที่คาดหมาย" เสนอให้ประเทศไทยดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจไทยตามลำดับดังนี้ 1) ออกกฎหมายฉบับใหม่เพื่อเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ 2) ปรากฏกฎหมายล้มละลาย ปิดกิจการธุรกิจที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งดำเนินไปแล้ว 2) สร้างระบบการเงินใหม่ในประเทศ ด้วยการปรับปรุงระบบการดำเนินงานภายในธนาคาร คือ ปรับโครงสร้างองค์กร กำหนดเป้าหมายทางธุรกิจยุคใหม่ และกำหนดกลไกที่จะขับเคลื่อนเข้าสู่เป้าหมายธุรกิจใหม่เหล่านี้ให้ชัดเจน และ 3. หลังจากการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจแล้ว ต้องสร้างตลาดทุนอันทรงประสิทธิภาพของไทยเอง ซึ่งต้องเป็นตลาดทุนที่มีความลึก ความกว้าง และมีตลาดรองที่คล่องตัวรวดเร็ว (กรุงเทพฯธุรกิจ 271042)
เดือนพฤศจิกายน	
201142	➢ ดร.มารวย ผดุงสิทธิ์ รองประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท สหวิริยา สติลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) กล่าวถึง ทิศทางธุรกิจไทยในทศวรรษหน้าจำเป็นต้องปรับตัวให้เล็กลง และค้นหาธุรกิจที่แตกต่างจากคนอื่น และพบว่าธุรกิจขนาดเล็กในไทยหลายอย่างสามารถที่จะพัฒนาสินค้าขายได้ทั่วโลกด้วยระบบอินเทอร์เน็ต (กรุงเทพฯธุรกิจ 201142, ผู้จัดการ 231142)
201142	➢ นายวาเรน เกอริก ประธานหอการค้าสหรัฐฯ กล่าวว่า นักธุรกิจไทยควรคิดถึงสิ่งต่างๆ ด้วยการศึกษามากขึ้นแบบที่สร้างสรรค เป็นนวัตกรรมใหม่ๆให้กับคนไทย โดยเฉพาะการบริหาร การศึกษาธุรกิจใหม่ๆ และควรปรับการศึกษาให้เข้ากับเทคโนโลยีระดับสูงต้องครอบคลุมไปถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือคนรุ่นใหม่ ดึงการลงทุนจากต่างประเทศมาให้มาก ไทยก็จะสามารถเป็นผู้นำการผลิตได้ในระดับต้นๆ (กรุงเทพฯธุรกิจ 201142)
231142	➢ นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล กรรมการและรองเลขาธิการคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) กล่าวในงานสัมมนาประจำปีของสมาคมผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจเรื่อง "ทิศทางเศรษฐกิจ การเงิน และแนวโน้มตลาดหุ้นไทยปี 2000" ว่า

	ภาพรวมของตลาดหุ้นไทยในปี 2000 มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น เห็นได้จากแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งตัวเลขที่ ก.ต.ล. รวบรวมไว้ส่งสัญญาณว่า เศรษฐกิจจะฟื้นตัวทั้งในส่วนของการเติบโตทางเศรษฐกิจ (จีดีพี) ซึ่งคาดว่าจะอยู่ในระดับ 4-5% แนวโน้มการส่งออกของไทย ที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) คาดว่าน่าจะมีการขยายตัว 3% (มติชน 231142)
241142	➢ นางสาวชาน เชีย ลิน รองประธานและหัวหน้าฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจเอเชียของธนาคารเอบีเอ็ม แอมโร เป็นองค์ปาฐกในการบรรยายพิเศษเรื่อง เศรษฐกิจปี 2000 ที่โรงแรมสุโขทัย เมื่อวันที่ 24 พ.ย. 2542 กล่าวคาดการณ์เศรษฐกิจโลกในปี 2000 ว่า เศรษฐกิจโลกจะเติบโต 4% โดยภูมิภาคเอเชียและยุโรปจะมีความโดดเด่น ขณะที่สหรัฐฯจะชะลอเนื่องจากปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสูง
251142	➢ อาจารย์วิทยากร เชียงกูล มหาวิทยาลัยรังสิต กล่าวว่า การฟื้นฟูเศรษฐกิจของคนทั้งประเทศอย่างยั่งยืน จะต้องคิดในเชิงผ่าตัดปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจให้เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และเน้นการพึ่งตนเองในระดับประเทศให้มากขึ้น (ผู้จัดการ 251142)
เดือนธันวาคม	
18-191242	➢ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) จัดสัมมนา "เศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อพัฒนามิติต่างๆ เพื่อให้สภาพัฒนาฯ ใช้ปรัชญา "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นับว่าเป็นการสร้างนวัตกรรม การพัฒนาใหม่ของสภาพัฒนาฯ รศ. รัชนีกร ธนะพรพันธุ์ มธ. วิชาทะว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขัดแย้งกับแนวคิดกระแสหลักของระบบตลาดเสรี ที่พึ่งภาคอุตสาหกรรมและการส่งออกของไทย และยากที่จะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติท่ามกลางนักเทคโนโลยีในสภาพัฒนาฯและหน่วยราชการ ในขณะที่นักวิชาการท่านอื่นเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการในโลกโลกาภิวัตน์ได้ เพราะมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ไม่ใช่รูปแบบตายตัว (กรุงเทพธุรกิจ, ผู้จัดการ 231242)
211242	➢ นายพล คุรุภักดิ์ ศาสตราจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สถาบันเอ็มไอที ได้เดินทางมาแสดงปาฐกถาพิเศษที่สำนักงานใหญ่ ธ.กรุงเทพเมื่อ 21 ธ.ค. 2542 ระบุว่า เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวช้ากว่าเกาหลีใต้และมาเลเซีย เนื่องจากดำเนินนโยบายผิดพลาดตามแนวทางกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ที่ให้รัฐบาลดำเนินนโยบายเกินดุลงบประมาณ ซึ่งไม่สามารถแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจได้ ทำให้ต่อมารัฐบาลต้องเปลี่ยนมาใช้นโยบายขาดดุลงบประมาณแทน ขณะนี้การแก้ไขปัญหารัฐบาลดำเนิน มาถูกทางแล้ว แม้จะช้าไปบ้าง และเสนอแนะให้รัฐบาลไทยใช้นโยบายทางการเงินมาเสริมนโยบายการคลังเพื่อเพิ่มการกระตุ้น เศรษฐกิจระยะยาว สนับสนุนให้ใช้เงินออมในประเทศมากกว่ากู้เงินระยะสั้นจากต่างประเทศ และระบุว่า ภาพเศรษฐกิจไทยเพียง จะอยู่ช่วงเริ่มต้นของการฟื้นตัวเท่านั้น ยังต้องระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณ(ไทยโพสต์, สยามรัฐ 231242)

ภาคผนวก 4

รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการข่าวสารทิศทางประเทศ (โดยการอุทธรณ์ของ สกว.)

1. นายอนุช อภาภิรม ตำแหน่งหัวหน้าโครงการฯ เป็นนักคิดนักเขียนและนักวิจัยอิสระ เคยทำงานเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด และสำนักพิมพ์สวัสดี เคยเป็นที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร สมัยของนาย มารุต บุณนา และได้เป็นประธานคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้า และเป็นรองประธานฝ่ายโครงการมูลนิธิโลกสีเขียว ปัจจุบันเป็นประธานมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา
2. นางวิสมัย อภาภิรม ตำแหน่งบรรณาธิการประจำโครงการฯ มีประสบการณ์ในวิชาชีพสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ กว่ายี่สิบปี เคยเป็นบรรณาธิการสังเคราะห์รายงานจากสนาม ในโครงการแสวงหารูปแบบการพัฒนาระดับท้องถิ่นของรัฐ เคยเป็นบรรณาธิการวารสารประมวลข้อมูลข่าว “สารสนเทศ” และบรรณาธิการโครงการสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นผู้แปลหนังสือชื่อ Mission Possible ของ เคน บลอสชาร์ด
3. นางสาวชิลวิ มาดดาลินา ฮอลลิงก์ ตำแหน่งนักวิจัย จบปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เคยทำงานเป็นอาจารย์ประจำและหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนอานวยศิลป์ อาจารย์ประจำและหัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชาไทยคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยคณาสิทธิ์ มหาสารคาม และเคยเป็นนักวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด บริษัทสำนักพิมพ์สวัสดี จำกัด และบริษัทต้นอ้อ-แกรมมี จำกัด
4. นางสาวปราณี ขัติยศ ตำแหน่งนักวิจัย จบปริญญาโท เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยทำงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัยโครงการ สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนักวิจัยประจำศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์ และประจำกองบรรณาธิการวารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลงานวิทยานิพนธ์ และบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหลายเล่ม
5. นางสาวสะไบทิพย์ พันธุ์อุทัย ตำแหน่งธุรการบัญชี จบปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิชาเอก โสตทัศนศึกษา โสตสื่อสารมวลชน เคยทำงานร่วมกับฝ่ายรวบรวมข้อมูลงานผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มสื่อศิลป์ ถ่ายภาพงานรับปริญญาต่างๆ รวบรวมข้อมูลลูกค้า บริษัทเอ-ทีมแอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด เคยประจำกองบรรณาธิการวารสารวิทยาศาสตร์อนาคต บริษัทสำนักพิมพ์สวัสดี จำกัด เคยเป็นนักข่าว Rewriter ติดต่อ ผลิตรายการ บริษัทไทยสกายทีวีชั่น จำกัด
6. นางสาวเยาวนันท์ เชษฐรัตน์ นักเขียนรับเชิญ จบปริญญาโทครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโสตทัศนศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยทำงานประจำกองบรรณาธิการ บรรณาธิการและที่ปรึกษาบรรณาธิการนิตยสารมีชื่อหลายฉบับ เคยเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลอยู่ประมาณ 12 ปี ก่อนที่จะผันตัวเองออกมาเป็นอาจารย์พิเศษ และทำงานเป็นนักเขียนนักแปลอิสระในปัจจุบัน
7. นางสาวแสงเสรี อภาภิรม นักเขียนรับเชิญ จบปริญญาตรีสาขา Finance: Investment & Banking; California State University, Fullerton, U.S.A ประสบการณ์ทำงาน 1 ปีประจำแผนก FX Operation, Global Risk Mgmt. Div., และ 1 ปี ตำแหน่ง Trader, Global Market Div., ธนาคาร Chase Manhattan, กรุงเทพฯ
8. Mr. Samuel Srethapakdi, Translator, BA., Economic, Brown University, U.S.A

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

บัณฑิตยสถาน. 2542. จดหมายข่าวแรงงานปริทัศน์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 เมษายน 2542.

_____. 2542. จดหมายข่าวแรงงานปริทัศน์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2542.

_____. 2542. จดหมายข่าวแรงงานปริทัศน์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2542.

อนุช อภาภิรม และคณะ. 2542. "วิกฤติใหญ่ทางเศรษฐกิจ: ภาวะสิ้นยุคโลกาภิวัตน์" ใน รายงานฉบับที่ 1: การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลสรุปข้อมูลข่าวความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ ของประเทศไทย มกราคม-มีนาคม 2542. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "หยาดน้ำแห่งความหวังอันเปราะบาง" ใน รายงานเดือนเมษายน: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "กรณีวัดธรรมกาย: ความหนาแน่นบนยอดภูเขาสูง" ใน รายงานเดือนพฤษภาคม: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "สัญญาณแห่งความแตกตื่นบางประการ" ใน รายงานฉบับเดือนมิถุนายน: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "การเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่: ถึงคราวต้องผ่าทางตัน" ใน รายงานฉบับที่ 2: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย เมษายน-มิถุนายน 2542. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "สัญญาณความวุ่นวายสลับปรากฏ" ใน รายงานเดือนกรกฎาคม: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "ภาวะทรงตัวที่อ่อนแอ" ใน รายงานเดือนสิงหาคม: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "ควรระวังภาวะแทรกซ้อน" ใน รายงานเดือนกันยายน: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: สู่วังวนความรู้ และยั่งยืน?" ใน รายงานฉบับที่ 3: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย กรกฎาคม-กันยายน 2542. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "เดือนแห่งความระทึกและพลิกผัน" ใน รายงานเดือนตุลาคม: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "การพัฒนา: ความหมายที่จะเปลี่ยนไป" ใน รายงานเดือนพฤศจิกายน: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2542. "ห้าข่าวใหญ่รอบปี 2542 ผลกระทบต่อแนวโน้มโลกและสังคมไทย" ใน รายงานเดือนธันวาคม: ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ภาษาอังกฤษ

- ALEX FREW McMILLAN. 1999. *The Year of Hostile Mergers*. Retrieved December 09, 1999 from the World Wide Web: <http://cnnfn.com>.
- BARRIE STEVENS. *Energy fifty years on: time for a change?* Retrieved September 01, 1999 from OECD Observer
- ECONOMIC POLICY INSTITUTE. 1999. *The State of Working America 1998-99*. Retrieved January 1, 1999 from the World Wide Web. <http://www.epinet.org/books/swa.html>
- GIU. 1999. *1999 Annual Forecast: A New and Dangerous World*. Retrieved January 4, 1999 from the World Wide Web: <http://stratfor.com>.
- GLOBAL ECONOMY MONITOR. 1999. *Bubble Economy about to Burst*. Retrieved October 1999 from the World Wide Web.
- JAKE GINSKY. 1999. *High-Income Poverty*. Retrieved December 17, 1999 from the World Wide Web.
- JEFFREY D SACHS, DALEN L STOME. 1999. *Year in Review*. Retrieved the World Wide Web.
- JOHN C. DVORAK. 1999. *The Death of e-commerce*. Retrieved December 28, 1999 from Forbes Investment Column, the weekly Warm-up.
- JON BOSAK and TIM BRAY. 1999. *XML and the Second-Generation Web*. Retrieved May 1999 from the World Wide Web: <http://www.sciam.com>.
- MICHAEL McGUIRE. 1999. *Russia Tests Missile to make a point* from Chicago Tribune (Text-only version) Nation/world December 15, 1999.
- MICHELANDRIEU. 1999. *Population growth: facing the challenge* OECD Observer (December 15, 1999).
- NORMAN SOLOMON. 1999. *Mourning their loss: Corporate media comes to grips with the wounds inflicted on it in Seattle*. Retrieved December 15, 1999 from the World Wide Web: <http://www.sfbd.com>.
- OECD OBSERVER. 1999. *Japan and Asia: developing ties*. (August 01, 1999).
- PIERRE-ALAIN SCHIEB. "Feeding tomorrow's world" From OECD Observer. (September 01, 1999).
- ROD CANT. 1999. *Boom-time for Euro M&A*. from the World Wide Web: <http://cnnfn.com>. (November 19, 1999).
- STRATFOR INSTITUTE (Service: Intelligence Services: GIU). 1999. *"Decade Forecast- Decade Through 2005"* Retrieved December 24, 1994 from the World Wide Web: <http://stratfor.com>.
- SURVEY GEOPOLITICS. 1999. *Who are we, Who are they?* Retrieved July 31, 1999 from the World Wide Web: <http://www.economist.com>
- UNEP. 1999. *GEO-2000 Global Environment Outlook*. Retrieved from the World Wide Web: <http://www.grida.no>
- UNEP. 1999. *Human development report 1999*.
- WORLD ECONOMIC FORUM. 1999. *Global competitiveness report- rankings 1998* Retrieved from the World Wide Web: <http://www.weforum.org>.
- WORLD ECONOMIC STUDIES DIVISION, Research Department, International Fund. 1999. *World Economic Outlook*. Retrieved from the World Wide Web: <http://www.imf.org>.
- WTO. 1999. *WTO secretariat: releases 1999 annual report*. Retrieved 17 November 1999 from the World Wide Web: <http://www.wto.org>.